

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

ANADOLU SAHASI TÜRKÜLERİNDE GELİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Mutlu GÜLERYÜZLÜ
18810701009

Danışman
Doç. Dr. Selçuk PEKER

KONYA / 2022

 KONYA	<p style="text-align: center;">T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü</p>	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KONYA SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
--	---	---

Öğrencini	Adı Soyadı	Mutlu GÜLERYÜZLÜ		
	Numarası	18810701009		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı / Türk Dili ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	Anadolu Sahası Türkülerinde Gelin			

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Mutlu GÜLERYÜZLÜ

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KONYA SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
--	---	---

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mutlu GÜLERYÜZLÜ		
	Numarası	18810701009		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı / Türk Dili ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Selçuk PEKER		
Tezin Adı	Anadolu Sahası Türkülerinde Gelin			

ÖZET

Bu çalışma, sözlü halk ürünlerinden biri olan türkülerde gelini ele almaktadır. Başta TRT repertuarına ait Türk Halk Müziği Sözlü Eserler Antolojisi adlı üç ciltlik eser olmak üzere 52 müstakil kaynaktan taranan 1001 adet başlıklı türkü, 41 adet başlıksız türkü olmak üzere toplam 1042 türkü değerlendirilmiştir. Ayrıca incelenen türkülerin varyantları bulunmuşsa bunlar da türkü metinlerinin ardına numarasız olarak eklenmiştir.

Çalışmada gelinle ilgili tespit edilen türküler düğün öncesi dönem, düğün dönemi ve düğün sonrası dönem olmak üzere 3 ana başlık altında incelenmiştir. Düğün öncesi dönemde gelinin evlilik yaşı, ideal gelin özellikleri, başlık, çeyiz, nişan, kına gibi konular ele alınmıştır. Düğün döneminde gelin alma ve gelin karşılama törenlerinin önemi vurgulanırken düğün sonrası dönemde ise yeni bir hayata ilk adımını atan gelinin başta eşi olmak üzere kaynanası, kayınbabası, görümcesi gibi diğer aile fertleriyle ilişkisi yer almıştır.

Araştırmanın evreni olan 1042 türküde gelinin yeri ve önemi hakkında bilgi verilmiştir. Türkülerden yola çıkılarak gelin nezdinde gelinin kadın kimliğinin, sevgili kimliğinin ve anne kimliğinin türkülerde nasıl yansıdığı incelenmiştir. Doğum ve ölüm gibi geçiş dönemlerinden olan evlenmeye dair uygulamalar, inançlar, gelenek ve görenekler yine türkülerden yararlanılarak değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bunlar yapılırken gelin ortaya çıktığı bağlamdan ayrı tutulmamış, Anadolu kültürü, coğrafyası, ekonomik durumu gibi unsurlar da çalışmada dile getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkü, gelin, halk edebiyatı, kültür

 KONYA	<p>T.C.</p> <p>NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ</p> <p>Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü</p>	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	---	--

Author's	Name and Surname	Mutlu GÜLERYÜZLÜ		
	Student Number	18810701009		
	Department	Türk Dili ve Edebiyatı / Türk Dili ve Edebiyatı		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Doç. Dr. Selçuk PEKER		
Title of the Thesis/Dissertation	The Bride in the Ballads of Anatolia Region			

ABSTRACT

This study discusses the bride in the ballads one of the oral folk literature genres. Totally 1042 ballads – including 1001 titled ballads and 41 untitled ballads scanned from 52 separate sources, especially the three-volume-book named Turkish Folk Music Oral Anthology which belongs to TRT repertoire – were analyzed. When the versions of the ballads analyzed were found, those were also added after the texts of the ballads without numbers.

In the study, the determined ballads about the bride were examined under three main headings as the pre-wedding period, the wedding period and the post-wedding period. In the pre-wedding period, subjects such as the marriageable age of the bride, ideal bride characteristics, bride price, dowry, engagement, henna night were discussed. While the importance of bridal reception and welcoming ceremonies were being emphasized during the wedding period, the relationship of the bride, who took the first step into a new life, with other family members such as her husband, mother-in-law, father-in-law, sister-in-law took place in the post-wedding period.

In 1042 ballads which are the universe of the research, it is given the information about the place and the importance of the bride. Based on the ballads, it was analyzed how the bride's female identity, lover identity and mother identity are reflected in the ballads beside the bride concept. Practices, beliefs, traditions and customs about marriage from transitional periods such as birth and death were analyzed by using the ballads again. While these were being made, the bride was not separated from the context in which she emerged, and factors such as Anatolian culture, geography, economic situation were also reflected in the study.

Keywords: Ballad, bride, folk literature, culture

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
KISALTMALAR	ix
ÖN SÖZ	x
GİRİŞ	1
ARAŞTIRMA HAKKINDA	1
I. Araştırma Konusu ve Problemi.....	1
II. Araştırmanın Amacı.....	2
III. Araştırma Konusuyla İlgili Kuramsal Çerçeve.....	2
IV. Araştırmanın Önemi.....	4
V. Araştırmanın Yöntemi.....	4

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKÜ KAVRAMI ÜZERİNE

1.1. Türkünün Tanımı	5
1.2. Türkü Sözcüğünün Kökeni	7
1.3. Türkülerin Sınıflandırılması	7
1.3.1. Konularına Göre Türküler.....	7
1.3.2. Ezgilerine Göre Türküler.....	10
1.3.3. Yapılarına Göre Türküler.....	10
1.4. Şekil ve Tür Meselesi	13
1.5. Türkü Üzerine Yapılan Çalışmalar	14
1.5.1. Araştırmacılar Tarafından Yapılan Çalışmalar.....	14
1.5.1.1. Kitaplar.....	16
1.5.1.2. Makaleler.....	19
1.5.2. Akademik Çalışmalar.....	25
1.5.2.1. Yüksek Lisans Tezleri.....	25
1.5.2.2. Doktora Tezleri.....	29

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK KÜLTÜRÜNDE EVLİLİK

2.1. Evlenme	31
2.1.1. Evlenme Çeşitleri.....	32
2.1.1.1. Görücü Usulü Evlenme.....	32

2.1.1.2. Kız Kaçırma Yoluyla Evlenme	32
2.1.1.3. Oturak Alma Evlilik	32
2.1.1.4. Beşik Kertme Yoluyla Evlenme.....	32
2.1.1.5. Berder Yoluyla Evlenme	33
2.1.1.6. Taygeldi Evlilik.....	33
2.1.1.7. Leviratif.....	33
2.1.1.8. Sorarat	33
2.1.1.9. Anlaşarak Evlenme	33
2.1.1.10. Televizyon Yoluyla Evlilik	33
2.1.1.11. Sosyal Medya Yoluyla Evlilik	33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM TÜRKÜLERDE GELİN

3.1. Düğün Öncesi Dönem.....	34
3.1.1. Evlilik Yaşı.....	34
3.1.1.1. Gelinin Evlilik Yaşı.....	34
3.1.1.2. Güveyinin Evlilik Yaşı.....	35
3.1.2. İdeal Eş Seçimi	35
3.1.2.1. İdeal Gelin.....	35
3.1.2.2. İdeal Güveyi	38
3.1.3. Görücülük, Dünürçülük/ Kız Bakma, Kız İsteme.....	39
3.1.4. Gelinin Ailesinin Gelini Sevdiğine Vermemesi	42
3.1.4.1. Gelinin Babasının Gelini Sevdiğine Vermemesi	43
3.1.4.2. Gelinin Annesinin Gelini Sevdiğine Vermemesi	44
3.1.4.3. Gelinin Ağabeyinin Gelini Sevdiğine Vermemesi.....	45
3.1.5. Gelinin Evlendirilmesi	46
3.1.5.1. Gelinin Dengiyle Evlendirilmesi.....	46
3.1.5.2. Gelinin Başlık Parası ile Evlendirilmesi	47
3.1.5.3. Gelinin Yaşlı Bir Adamla Evlendirilmesi	49
3.1.5.4. Olgun Bir Kadının Küçük Yaştaki Oğlanla Evlendirilmesi.....	49
3.1.5.5. Gelinin Küçük Yaşta Evlendirilmesi	50
3.1.5.6. Gelinin Evlenmek İçin Çeşitli Şartlar Öne Sürmesi	51
3.1.5.7. Gelinin Zorla Evlendirilmesi.....	51
3.1.5.8. Çok Eşlilik/ Tek Eşlilik.....	52
3.1.5.9. Kaçarak Evlenme	52

3.1.5.10. Düğün Zamanı.....	54
3.1.5.11. Su Başında Görüşme	54
3.1.6. Nişan	55
3.1.7. Gelin ve Çeyiz.....	56
3.1.8. Kına Gecesi.....	57
3.1.8.1. Gelin Kınası	58
3.1.8.1.1. Ayrı Kalmanın Yaratacağı Üzüntü Üzerine Söylenen Kına Türküleri.....	58
3.1.8.1.2. Geline Temennilerde Bulunan Kına Türküleri	59
3.1.8.1.3. Gelinin Güzelliğini Konu Alan Kına Türküleri.....	60
3.1.8.1.4. Gelinin Evlendirildiği İçin Ailesine Sitem Ettiği Kına Türküleri	61
3.1.8.1.5. Kına İlahileri.....	61
3.1.8.2. Güveyi Kınası.....	62
3.2.Düğün Dönemi.....	62
3.2.1. Gelin Alma Sırasında Söylenen Türküler	62
3.2.1.1. Kız Tarafı Gelin Alma Türküleri	63
3.2.1.2. Güveyi Tarafı Gelin Alma Türküleri	64
3.2.2. Gelin Karşılması.....	65
3.2.3. Gelinin Özellikleri	66
3.2.3.1.Gelinin Dış Görünüşü ile İlgili Özellikleri.....	66
3.2.3.1.1. Gelinin Güzel Olması	66
3.2.3.1.2. Gelinin Kilolu Olması	67
3.2.3.1.3. Gelinin Çirkin Olması	67
3.2.3.1.4. Gelinin Beyaz Tenli Olması	67
3.2.3.1.5. Gelinin Uzun Boylu Olması	68
3.2.3.1.6.Gelinin İnce Belli Olması	68
3.2.3.1.7. Gelinin Simsiyah Saçlarının Olması.....	68
3.2.3.1.8. Gelinin Gözleri ve Kaşlarının Kara Olması.....	69
3.2.3.1.9. Gelinin Bakışının Güzel Olması.....	69
3.2.3.1.10. Gelinin Taze Olması	69
3.2.3.2. Gelinin Karakter Özellikleri.....	70
3.2.3.2.1. Gelinin Fedakâr Olması.....	70
3.2.3.2.2. Gelinin Sadakatli Olması.....	70
3.2.3.2.3. Gelinin İşveli Olması.....	71
3.2.3.2. 4. Gelinin Edalı- Nazlı Olması	71
3.2.3.2. 5. Gelinin Merhametsiz Olarak Görülmesi.....	72

3.3.Düğün Sonrası Dönem.....	72
3.3.1.Gelinle Birlikte Olma Arzusunu Dile Getiren Türküler	72
3.3.1.1. Gerdek Gecesi	74
3.3.1. Gelinin Aile İçindeki Diğer Bireylerle İlişkisi.....	74
3.3.1.1. Gelin-Güveyi Arasındaki İlişki	75
3.3.1.1. 1. Gelinin Güveyiye Küşmesi.....	75
3.3.1.1. 2. Gelinle İlişkisini Saklama.....	75
3.3.1.1. 3. Geline Kavuşamama.....	76
3.3.1.1. 4. Geline Kavuşma.....	77
3.3.1.1. 5. Güveyinin Sadakatsizliği.....	77
3.3.1.1. 6. Gelinin Eşinden Ayrı Kalması.....	77
3.3.1.1. 7.Güvenmeme.....	78
3.3.1.1.8. Gelinden Etkilenme	79
3.3.1.1.9. Gelinin Derdinden Verem Olma/ Gelinin Aşkından Sararıp Solma	80
3.3.1.1. 10. Geline Fedakârlık Yapma/ Geline Bir Şey Alma	80
3.3.2. Gelin-Kaynana Arasındaki İlişki.....	81
3.3.3. Gelin-Kayınbaba Arasındaki İlişki	82
3.3.4. Gelin-Bebeği Arasındaki İlişki	83
3.3.4.1. Gelinin Çocuksuz Olması.....	83
3.3.5. Gelin-Kız Kardeşi Arasındaki İlişki.....	83
3.3.6. Gelin-Görümce Arasındaki İlişki.....	84
3.3.7. Gelin-Enişte Arasındaki İlişki.....	84
3.3.8. Gelin-Kayın Arasındaki İlişki	84
3.4. Toplumdaki Değerlendirmeye Göre Gelin-Kız İkilemi.....	85
3.4.1. Kızın Gelinden Üstün Tutulması	86
3.4.2. Gelinin Kızdan Üstün Tutulması	86
3.5. Ölüm	86
3.5.1. Gelinin Ölümünü Anlatan Türküler	87
3.5.2. Güveyinin Ölümünü Anlatan Türküler	89
3.5.2.1. Dul Kalma/ Gelinin Dul Kalması	91
3.6. Gelinin Karşılaştığı Durumlar.....	92
3.6.1. Gelin Olunca Böbürlenme.....	93
3.6.2. Gelinin Çile Çekmesi	93
3.6.3. Gelinin Memleketinden Ayrı Düşmesi	93

3.6.4. Gelinin Günlük Hayatta Yaptığı İşler	94
3.6.5. Evli Geline Meyletme	95
3.7. Askerlik.....	95
3.8. İlenmeler	96
SONUÇ.....	98
KAYNAKÇA.....	101
TÜRKÜ SÖZLÜĞÜ.....	105
METİNLER.....	117
Z GEÇMİŞ.....	318

KISALTMALAR

C : Cilt

Haz. : Hazırlayan

Hz. : Hazreti

KTLS : Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü

S : Sayı

s. : Sayfa

TDK : Türk Dil Kurumu

TRT : Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu

ty : Tarih yok

vb. : ve benzeri

vd. : ve diğerleri

ÖN SÖZ

Türk halk edebiyatının önemli bir parçasını oluşturan türküler; halkın içinden gelen, halkın kültür hazinesinin izlerini taşıyan ve halkın diliyle oluşturulan sözlü edebiyat ürünleridir. Sözlü kültürle nesilden nesile aktarılan türküler halka mal olmuş ve doğduğu toplumdan etkilenmiştir. Türk halk ürünleri içinde önemli bir yere sahip olan türküler, geçmişle yaşanan dönem arasında bir köprü vazifesi yüklenmiştir. Türkülerin hem dilsel hem de müziksel formları onların yüzyıllar boyunca dilden dile aktarılıp günümüze gelmesine olanak sağlamıştır. İlk söyleyeni zamanla unutulup halkın ürünü olan türküler, içinden çıktığı toplumun aynası olmuştur. Toplumda yaşanan olaylar, üzüntüler, sevinçler ve kişisel duygular türkülerde işlenmiştir. Geniş bir konu yelpazesine sahip türkülerde hayata dair birçok unsuru görmek mümkündür. Bu unsurlardan biri olan evlilik gerek türkülerde gerekse diğer halk edebiyatı ürünlerinde sıkça geçen kavramlardan biridir.

Toplumun temelini oluşturan aile, evlilik neticesinde oluşmaktadır. İki kişinin aile birliği kurabilmek amacıyla bir araya gelmesi anlamında kullanılan evlilik, Türk aile hayatında önemli yere sahip geçiş dönemi unsurlarından biridir. Aile kavramına kutsiyet yüklemiş olan Türk toplumunda evlilik ve evliliğe dair uygulamalar çeşitlidir. Aile kavramına verilen önem ve aile içi ilişkilerin birbirine sıkı sıkıya bağlı olması bu konuların farklı yönlerden gelişmesine ortam hazırlamıştır. Evliliğe dair bu çeşitlilik, birçok inanç ve uygulamayı da beraberinde getirmiştir. Gelin ve güveyi çevresinde gelişen bu kültür ortamı pek tabiidir ki türkülerde de yansımıştır. Bu çalışma ile kültürümüzde önemli yeri olan geline dair anlayışlar, türküler vasıtasıyla incelenerek gelinin Türk toplumundaki yeri irdelenecektir.

Çalışmanın *Giriş* bölümünde türkü türü açıklandıktan sonra araştırmanın konusu ve problemi, araştırmanın amacı, araştırmanın konusuyla ilgili kuramsal çerçeve, araştırmanın önemi ve araştırmanın yöntemi ile ilgili bilgi verilmiştir.

Birinci Bölümde, türkünün tanımı başlığı altında türkü ile ilgili ansiklopedik ve bazı bilim adamlarınca yapılan tanımlamalara yer verilmiştir. Türkü sözcüğünün kökeni hakkında bilgi verilerek türkü konusunda yapılan belli başlı üç sınıflandırma örneği ele alınmıştır. Türkünün şekil mi tür mü olduğu konusunda savunulan görüşler şekil ve tür meselesi başlığı altında değerlendirilmiştir. Bölümün sonunda ise türküler hakkında yapılan çalışmalardan bahsedilerek konuyla ilgili yüksek lisans ve doktora tezleri sıralanmıştır.

İkinci Bölümde, Türk kültüründe gelinin öneminden söz edilerek gelin hakkında bilgi verilmiştir. Bu kısımda evlilik kavramı üzerinde durularak evlilik çeşitleri açıklanmıştır. Görücü usulü evlenme, kız kaçırma yoluyla evlenme, oturak alma evlilik, beşik kertme yoluyla evlenme, berder yoluyla evlenme, taygeldi evlilik, leviratif, sorarat, anlaşarak evlenme, televizyon yoluyla evlilik, sosyal medya yoluyla evlilik olmak üzere on bir evlilik çeşidi sıralanmıştır.

Üçüncü Bölümde gelin 18 başlık altında incelenip, türkülerle ilgili değerlendirilmelerde bulunulmuştur. Çalışmada örnekler ekseriyetle dörtlüklerden seçilmiş olmakla birlikte konu bütünlüğü açısından bazı türkülerin tamamı verilmiştir. Örneklerin çokluğu sebebiyle sınıflandırmada bütün örnekler verilememiş, ilgili başlıkla ilintili türkülerin numaraları yazılmıştır.

İncelenen 52 müstakil türkü kaynağından hareketle 1042 gelin içerikli türkü; düğün öncesi dönem, düğün dönemi ve düğün sonrası dönem olmak üzere üç ana başlık altında değerlendirilmiştir. Evliliğe hazırlık dönemi olarak ele alınan düğün öncesi döneme dair birçok uygulama bu anlamda türkülerde yansıtılmıştır. Gelinin evlilik öncesi durumunu kapsayan 380 türkü bulunmaktadır. Bu türkülerde evlilik yaşı, evlenilecek eşin seçiminde dikkat edilecek kıstaslar, görücülük, gelinin ailesi tarafından verilmemesi, gelinin çeşitli

şekillerde evlendirilmesi, nişan, çeyiz, kına gecesı gibi başlıklarla kendi içinde sınıflandırılmaktadır.

Düğün esnasında ele alınan türküler genel olarak gelin alma sırasında kız taraflı ve güveyi taraflı söylenen türküler, gelin karşılaması şeklinde gelişmektedir. Ayrıca bu bölümde gelinin fiziksel ve karakter özellikleri ile ilgili örnekler bulunmaktadır. Gelinin kara gözlü, kara hilal kaşlı, beyaz tenli, siyah saçlı, uzun boylu, ince belli olduğu bu bağlamda örneklerde işlenmektedir. Karakter özelliği olarak fedakâr ve sadakatli gösterilen gelin kimi türküde merhametsiz görülerek olumsuz özellikte gösterilmektedir.

Düğün sonrası dönemde ise gelinin yeni ailesiyle olan ilişkileri işlenmiştir. Gelinin eşi, kaynanası, kayınbabası, bebeği, görümcesi, eniştesi ve kayını ile ilişkisi bu bölümde ortaya konmuştur. Aynı zamanda gelin- kız ikilemi vurgulanarak kızın ve gelinin üstün tutuldukları türkü metinleri incelenmiştir. Gelinin karşılaştığı çeşitli durumlar, gelinin ve güveyinin ölümü gibi başlıklar bu doğrultuda işlenen konulardan olmuştur.

Sonuç kısmında çeşitli başlıklar altında incelenen türkülerle ilgili değerlendirmelerde bulunulmuştur. Sonuç kısmının ardından çalışmada yararlanılan kaynaklar sıralanmıştır. Sonrasında türkü sözlüğü oluşturularak incelenen türkü metinlerinde bulunan bazı anlamı bilinmeyen veya yöresel olarak kullanılan sözcüğün karşılığı alfabetik bir şekilde verilmiştir. *Metinler* kısmında ise çalışmaya kaynaklık eden türkü metinleri alfabetik sıra ile numaralandırılarak verilmiştir. Bu türkülerin 1001'i başlıklı türküler olup 41'i başlıksız türküleri ihtiva etmektedir. Ayrıca bazı türkülerin varyantları da bu metinlerin sonuna eklenmiştir. Çalışmanın en sonuna ise *öz geçmiş* eklenmiştir.

Yüksek lisans dönemimde öğrencisi olma şansını yakaladığım kıymetli hocam (merhum) Ali Berat Alptekin'i saygıyla anarak emeklerinden ötürü şükranlarımı sunarım. Tezimin her aşamasında sabırla yardımcı olan saygıdeğer danışmanım Doç. Dr. Selçuk Peker'e, tez çalışmamda bilgisinden istifade ettiğim hocam Dr. Öğr. Üyesi Aziz Ayva'ya, hayatımın her döneminde desteğini esirgemeyen anne ve babama, sevgili eşime, beraber başladığımız yüksek lisans sürecinde her konuda yardımcı olan arkadaşlarıma ve hep yanımda olan can dostum Hüma Çınar'a teşekkürlerimi sunuyorum. Bu tez çalışmamı, bana hayatımın en güzel hissi olan anneliği yaşatan biricik kızım Elisa Gazel'e ithaf ediyorum.

Mutlu GÜLERYÜZLÜ

KONYA/ 2022

GİRİŞ

Bir milletin maddi ve manevi bütün unsurlarını içeren türküler, Türklerin en önemli sözlü gelenek ürünlerindedir. Kökeni sözlü geleneğin ortaya çıktığı İslamiyet öncesindeki şölen, yuğ ve sığır törenlerinde, şiirle müziğin birlikte icrasına dayanmaktadır. Ozanların kopuz eşliğinde söyledikleri törenlerle ortaya çıkan türküler, Anadolu’da zenginleşip gelişerek canlı ve güçlü bir geleneği de bünyesinde barındırmaktadır (Aytaç, 2003: 337).

Türkü sözcüğünün Türk kelimesinin nispet eki “î” almasıyla oluştuğu yaygın olarak düşünülmektedir. Divanü Lugati’t Türk’te türkü sözcüğünün karşılığı olarak ır ve yır kelimeleri kullanılarak türkü, şarkı, gazel anlamlarına gelmektedir (Ekici, 2013: 43). Türkü terimi ilk defa XV. yüzyılda aruz vezniyle yazılmış ve özel bir ezgiyle söylenmiş ürünler için kullanılmıştır. Hece vezni ile Anadolu’da söylenen ilk örnekler ise XVI. yüzyıl şairlerinden Öksüz Dede tarafından verilmiştir (Kaya, 2014: 173).

Çok eski bir tarihi olan ve doğusuyla ilgili çeşitli görüşlerin ortaya atıldığı türküler Türk tarihi ile eşdeğer olarak kabul edilmektedir. Türkülerin başlangıçta bir söyleyeni olsa da zamanla sözlü gelenek içinde anonimleşerek ilk söyleyeni unutulmuştur. Ayrıca türküler, zaman içinde sözlü geleneğin dinamizminin de etkisiyle değişikliğe uğrayıp farklılaşmışlardır.

Türküler yapılarına, konularına ve biçimlerine göre üç kısımda incelenmektedir. Türkülerin tasnif edilmesinde başvuru olan önemli başlıklardan biri olan konular, kendi içerisinde lirik türküler, taşlama türküleri, yergi türküleri ve güldürü türküleri, anlatı türküleri, iş türküleri, tören türküleri, oyun ve dans türküleri olmak üzere sınıflandırılmaktadır (Boratav, 2016: 172). Bu başlıklardan lirik türküler içerisine alabileceğimiz aşk türküleri, kapsam olarak en çok işlenen konulardandır. Gelin türkülerinin çoğu da bu türküler içinde değerlendirilmektedir. Gelinin giydiği entariden, başına bağladığı oyalı sarı yazmadan, bembeyaz ellerine yakılan kıpkırmızı kınadan dem vuran türküler incelendiği zaman karşımıza capcanlı Türk gelinleri çıkacaktır. Böylelikle bu türküleri halk bilimsel açıdan bakılacak ve halk türküleri, gelin örnekleme üzerinden incelenecektir.

ARAŞTIRMA HAKKINDA

I.Araştırma Konusu ve Problemi

Türküler gerek dil özellikleri gerek ezgileri gerekse muhtevaları bakımından çok önemli sözlü kültür ürünleridir. Türkülerin hem ezgiye hem de söze dayalı olması kuşaktan kuşağa aktarılmasını kolaylaştırmıştır. Bu özelliği ile geçmişten günümüze bir köprü kuran türküler, ait olduğu toplumun değerlerini de içinde barındırırlar. Türkülerin derinlerine inildiği zaman Anadolu halkının sevinçlerini, üzüntülerini, özlemlerini görmek mümkündür.

Gelin türküleri deyince akla ilk olarak düğün merasimlerinde evlenmekte olan genç kızların ellerine yakılan kına neticesinde söylenen türküler gelmektedir. Bu türkülerde gelini ağlatma, gelinin evden ayrıldığını bildirme ve gelin evden ayrıldığında bu durumun yaratacağı derin üzüntü dile getirilmektedir. Gelin türkülerinin büyük çoğunluğunu kına türküleri oluştursa da bu türkülerin bu kadarla sınırlı kalmayacağı apaçık ortadadır. Askere giden eşinin ardında kalan Ayşe gelinin evde çektiklerine dayanamayıp kendini Kızılırmak’ın serin sularına atması üzerine yakılan Gelin Ayşe türküsü, memleket hasretiyle verem olup ölen Ezo gelinin türküsü gibi halkın hafızasında yer edinmiş birçok türkü mevcuttur. Bu çalışmada da gelinin bu örneklerdeki yeri ele alınarak incelenecektir. Böylece Anadolu’nun bağrından çıkan türkülerde gelini tespit etmekle; Anadolu’da gelini, türkülerde gelini ve türkülerin arka planını oluşturan Anadolu coğrafyasını görmek mümkün olacaktır.

II. Araştırmanın Amacı

Yapılan çalışmanın amacı türkülerde gelini tespit etmek ve gelinin türkülere yansımalarının çerçevesini çizmektir. İncelemede gelin ile ilgili tespit edilen unsurları Anadolu gelini ekseninde değerlendirmek, evlilikle ilgili gelenek ve göreneklerin de türkülerdeki yerini ortaya koymaktır.

III. Araştırma Konusuyla İlgili Kuramsal Çerçeve

Halk biliminin en önemli konularından biri olan türküler üzerine başta halk bilimi olmak üzere Sosyoloji, Müzik, İslami Bilimler gibi birçok alanda araştırma yapılmıştır. Çalışma için türküler konusunda yazılmış önemli müstakil eserler incelenmiş olup bu konuda yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri de incelenmiştir. Araştırma alanının geniş olması türküler konusunda kaynakların fazla olmasına olanak sağlamıştır. Bu sebeple çalışmaya kaynaklık eden kitapların seçiminde belli bir sınırlamaya gidilmiştir. Çalışmada yararlanılan 52 müstakil türkü kaynağı şu şekildedir:

ABACI, Tahir (2013), *Harput/ Elazığ Türküleri*, İstanbul: İkaros Yayınları.

ATILGAN, Halil (1998), *Çukurova Türküleri 1*, Ankara: Adana Valiliği Yayınları.

ATILGAN, Halil (2002), *Geçmişten Günümüze Niğde Halk Müziği*, Ankara: Başbakanlık Basımevi.

BİRDOĞAN, Nejat (1988), *Notalarıyla Türkülerimiz*, İstanbul: Acar Matbaacılık Tesisleri.

BOZ, Duran- Hatice Fatoş Derebent (2012), *Kahramanmaraş Türküleri ve Oyun Havaları*, Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Belediyesi.

CAN, Taner- Salih Turhan (2007), *Ordu'nun Dereleri Ordu Türküleri*, Ankara: Ordu Belediyesi Kültür Yayınları.

CAN, Taner- Siyami PALAZOĞLU (2008), *Benden Selam Olsun Bolu Türküleri*, Ankara: Belen Ofset.

DELEN, Hasan (2009), *Ozanlık Geleneği ve Halk Ozanı Arif Delen Aksaray Türküleri*, Konya: Karatay Akadem Yayınları.

DEMİRCİ, Yusuf Ziya (1938), *Köy Halk Türküleri*, İstanbul: Burhaneddin Matbaası.

EĞİLMEZ, Mesude (2005), *Karesi'den Günümüze Öykülerle Türküler*, Ankara: Pelin Ofset.

EKİCİ, Metin (2013), "Türkü İncelemelerinin Yöntemi Üzerinde Bir Değerlendirme", *Kültürümüzde Türkü Sempozyumu Bildirileri*, Sivas: Es Ofset Matbaacılık, s.43-49.

ERDOĞAN, Sadık (2014), *Türkülerle Türkiye 81 İlin Türküsü*, Ankara: Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı.

ESEN, Ahmet Şükrü (1999), *Anadolu Türküleri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

GAZİMİHAL, Mahmutragıp (2006), *Anadolu Türküleri ve Musikî İstikbâlimiz*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.

GÖKÇE, Enver (1982), *Eğin Türküleri*, Ankara: Yaba Yayınları.

GÜNDÜZ, Abdullah (2008), *Bilecik Türküleri*, Ankara: Bilecik Belediyesi Kültür Yayınları.

HALICI, Mehdi (1985), *Konya Sazı ve Türküleri*, İstanbul: Özden Matbaacılık.

İVGİN, Hayrettin- Salih Turhan- Ömer Ünal (2009), *Yozgat Türküleri ve Oyun Havaları*, Ankara: Yozgatlı Dernekler Federasyonu Yayınları.

KARADENİZ, Bekir (1997), *Bir Demet Türküdür İzmit 1*, İzmit: İzmit Büyükşehir Belediyesi.

KARADENİZ, Bekir (2000), *Ela Gözlüm Türküler*, İstanbul: Özgür Yayınları.

KARADENİZ, Bekir (2010), *Gül Yüzlüm Türküler*, İstanbul: KaraMavi Yayınları.

KEÇİK, Avni (2000), *Kültür Kasteli XI (Kilis Türküleri)*, Kilis: Kilis Kültür Derneği Yayınları.

KOYUNCU, Hayrettin (2010), *Öyküleriyle Türkülerimiz Tokat Yöresi*, Tokat: Arı Ofset

Matbaacılık.

KUNOS, Ignoz (1998), *Türk Halk Türküleri*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
KÜÇÜKBEZİRCİ, Seyit (2009), *Konya Halkbilimi Folklor Güldestesi*, Konya: Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.

OCAK, Yaşar (1977), *Urfa'dan Derlenmiş Türküler ve Oyun Havaları*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

ODABAŞI, A. Sefa (1999), *Dünden Bugüne Konya Türküleri*, Konya: Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü.

ÖZBAKIR, Burhan (1988), *Amasya Türküleri*, Amasya: Amasya Belediyesi Kültür Yayınları.

ÖZBEK, Mehmet (1994), *Folklor ve Türkülerimiz*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.

ÖZBEK, Hasan- Mehmet Özbek (2011), *Türkülerle Çankırı (Çankırı Halk Edebiyatı)*, Ankara: Nallıhan Matbaası.

ÖZTELLİ, Cahit (2002), *Evlerinin Önü*, İstanbul: Özgür Yayınları.

ÖZTÜRK, Ali Osman (2001), *Alamanya Türküleri*, Ankara: Cantekin Matbaası.

ÖZTÜRK, Ali Osman- Nail Tan- Salih Turhan (2007), *Konya Halk Müziği Yeşil Olur Şu Konya'nın Meram'ı*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.

SAKMAN, Mehmet Tahir (1999), *Konyalı Mazhar Sakman'dan Türküler*, Konya: Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü.

TAN, Nail- Salih Turhan (2001), *Uşak Türküleri*, Ankara: Uşak Valiliği Kültür Yayınları.

TAN, Nail- Salih Turhan (2008), *Ankara Türküleri ve Oyun Havaları*, Ankara: Etimesgut Belediyesi Kültür Yayınları.

TAN, Nail- Salih Turhan (2016), *İstanbul Türküleri*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.

TARLABAŞI, Burhan (1995), *Eğin Havaları*, Ankara: HAGEM Yayınları.

TAŞ, Fahri- Salih Turhan (2004), *Erzincan Türküleri 2 Sözsüz Kırık Havalar Uzun Havalardan Destanlar Erzincanlı Sanatçılar*, Ankara: Ajans Türk Yayımları.

TURHAN, Salih (1990), *Türk Halk Müziği Notaları Gelin Ağlar Yaşın Yaşın (Kına Türküsü)*, Ankara: Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları.

TURHAN, Salih- Kubilay Dökmetaş- Levent Çelik (1996), *Notalarıyla Türkülerimiz ve Hikâyeleri 1*, Ankara: Cem Veb Ofset.

TURHAN, Salih- Abuzer Akbıyık- S. Sabri Kürkçüoğlu (2003), *Notalarıyla Türkülerimiz ve Hikâyeleri 2*, İstanbul: Alfa Yayınları.

TURHAN, Salih- Selahattin Adıgüzel (2008), *Tokat Türküleri ve Oyun Havaları*, Ankara: Cem Veb Ofset.

TURHAN, Salih- Erdoğan Altınkaynak (2009), *Giresun Türküleri ve Oyun Havaları*, Ankara: Giresun Valiliği Yayınları.

TURHAN, Salih- Abuzer Akbıyık (2010), *Yemen Türküleri*, Ankara: Cem Web Ofset.

TURHAN, Salih- Abuzer Akbıyık (2012), *Adıyaman Türküleri ve Oyun Havaları*, Ankara: Cem Web Ofset.

TÜRK HALK MÜZİĞİ SÖZLÜ ESERLER ANTOLOJİSİ 1 (2000). Ankara: TRT Merkez Daire Başkanlığı.

TÜRK HALK MÜZİĞİ SÖZLÜ ESERLER ANTOLOJİSİ 2 (2000). Ankara: TRT Merkez Daire Başkanlığı.

TÜRK HALK MÜZİĞİ SÖZLÜ ESERLER ANTOLOJİSİ 3 (2002). Ankara: TRT Merkez Daire Başkanlığı.

ULDEMİR, Muammer (1970), *Türküler I (Eskişehir Bölgesi)*, Ankara: Fon Matbaası.

YALDIZKAYA, Ömer Faruk (2006), *Emirdağ Türküleri*, İzmir: Analiz Matbaacılık.

YASUN, Serbülen (1979), *Halk Türkülerimiz*, Ankara: Bimaş Matbaacılık.

YILDIRIM, Ali (t.y.), *Halk Türkülerimiz ve Halk Türkülerimize Hayat Verenler*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

IV. Araştırmanın Önemi

Bu tez, türkülerin konu olarak incelenmesi esasına dayanarak oluşturulmuştur. Coğrafi, sosyal ve kültürel etkileşimlerle şekillenen türkülerin, araştırma kapsamında taranan metinlerden hareketle gelin çerçevesinde incelenmesini sağlanmıştır. Böylece Anadolu'da gelin ile ilgili tespitler, incelenen türkülerden yararlanarak ortaya konmuştur.

V. Araştırmanın Yöntemi

“Anadolu Sahası Türkülerinde Gelin” adlı tez çalışmasında, ülkemizde konuyla ilgili yapılan çalışmalardan (kitap, makale, yüksek lisans ve doktora tezleri) yararlanılarak türkülerle ilgili alan araştırması yapılmıştır. Türkülerle ilgili kaynakların geniş olması hasebiyle sınırlamaya gidilmiş, 52 müstakil kitap incelemeye tabi tutulmuştur. Bu kitaplar tek tek taranarak gelinle ilgili 1001 başlıklı türkü, 41 başlıksız türkü olmak üzere toplam 1042 türkü incelenmiştir. Bulunan türküler kendi içerisinde sınıflandırılmış ve alt başlıklara ayrılmıştır. Konuyla alakalı tespitler ve sonuçlar ise verilen türkü örneklerinden hareketle yazılmıştır. Türkü örneklerinin fazla olması, sınıflandırmaya ait alt başlıklarda bütün türkü örneklerini vermeyi zorlaştırmıştır. Bu sebeple tez çalışmasının sonunda bulunan “Metinler” bölümünde, incelenen metin örnekleri alfabetik sıraya uygun şekilde numaralandırılarak sıralanmıştır. Bu şekilde tasnif çalışmasında numaralar yazılarak örnekleme yoluna gidilmiştir. Çalışmanın en sonuna ise alfabetik sıra gözetilerek türkülerde anlamı bilinmeyen ya da yöresel olarak kullanılan kelimelerin anlamları verilerek bir sözlük oluşturulmuştur. Bu şekilde gelinin türkülerde çok yönlü olarak yansıtıldığı tespit edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKÜ KAVRAMI ÜZERİNE

1.1. Türkünün Tanımı

Tezin konusunu oluşturan türkülerle ilgili çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Bazı sözlük ve ansiklopedilerde yapılmış türkü tanımları şu şekildedir:

Türkçe Sözlükte türkü “ *Hece ölçüsüyle yazılmış ve halk ezgileriyle bestelenmiş manzume.*” olarak geçmektedir (Türkçe Sözlük, 2005: 2021).

Ali Püsküllüoğlu’nun hazırlamış olduğu Arkadaş Türkçe Sözlük’te türkü “*(Türk’e Arapça nispet “i” si getirilerek “Türklere özgü” anlamında) 1. Sözleri genellikle halk şiiri biçiminde olan, yazanı ve besteleyeni bilinmeyen, halk ezgileriyle oluşmuş bir şarkı türü. 2. Halk şiirinde, hece ölçüsüyle yazılan, genellikle kavuştaklı, bireyin ya da toplumun acılarını, sevinçlerini vb. dile getiren, kendine özgü bir ezgiyle söylenen bir koşuk biçimi, türü.*” olarak ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 1994: 1081).

Misalli Türkçe Sözlük’te türkü “ *(Türk’ten nispet eki î ile Türkî “Türk usûlü”)* 1. Çoğunlukla dörder mısralı bentlerden oluşan, 11’li hece vezniyle düzenlenen ve kendine mahsus bir beste ile okunan halk edebiyatı nazım şekli. 2. Halk müzikisinin, güftesi halk şiiri olan ve halk ezgileriyle bestelenmiş çok yaygın bir formu.” olarak geçmektedir (Ayverdi, 2008: 3258).

Türk Halk Müziği Sözlüğü’nde ise türkü “*Müzikal ve edebî yapısı çeşitli biçimlerde olan her türlü ezgiye verilen genel isim.*” olarak tanımlanmaktadır (Duygulu, 2014: 436).

Edebiyat Lügati’nde “*Aslında Türklere has bir biçimde şarkı*” olarak geçmektedir (1986:1397).

Türk Ansiklopedisinde türkü teriminin karşılığı, “*Anadolu’nun sözlü geleneğinde bir ile söylenen halk şiirlerine verilen ad*”dır (Türk Ansiklopedisi 1983: 461).

Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü’nde türkü kavramının karşılığı olarak “*En çok sekizli, on birli ölçülerle söylenir. Çoğu anonim halk edebiyatında yer alan bu türkülerde aşk, güzellik, tabiat, gençlik ve acıklı konular işlenir. Ağzılarda dolaşa dolaşa şekil değişir. kliğine de uğrarlar. Koşma şeklinde söylenen beşli, altılı olmayan türküleri de vardır. Türkü; bireysel ve toplumsal olaylar karşısındaki duygularımızı dile getirir. Halkımızın tüm yaşantısını türkülerimizden anlayabiliriz. Türküleri; çoğunlukla üç mısralık bentlerle, onlara ekli iki mısralık kavuştaklar halindedir.*” geçmektedir (Karaalioglu, 1969: 742).

Çeşitli araştırmacılar tarafından yapılan tanımlar da şu şekildedir:

Pertev Naili Boratav türküyü düzenleyicisi bilinmeyen, halkın sözlü geleneğinde oluşup gelişen, çağdan çağa ve yerden yere içeriğinde olsun, biçiminde olsun değişikliklere (zenginleşmelere, bozulmalara, kırılmalara) uğrayabilen ve her zaman bir ezgiye koşulmuş olarak söylenen şiirler olarak tanımlar (Boratav, 2016: 171).

Cahit Öztelli ise türküyü “*Halkın iç âlemini yaşatan, beşikten mezara kadar bütün yaşayışını içine alan en dikkate değer edebi mahsuller türkülerdir... Genel olarak türkü adını taşıyan manzumelerde değişmez bir ölçü ve şekil yoktur. Yalnız saz şairleri tarafından sanat düşüncesiyle meydana getirilen türkülerde belli ve değişmez bir şekil vardır. Uzun bir geleneğe bağlı olan bu türkülerde kavuştak (nakarat) bulunması şarttır. Birinci dörtlüklerin 2. ve 4. mısraları ile sondaki dörtlüklerin 4. mısraları hep aynıdır.*” şeklinde açıklamıştır (Öztelli, 1953: 3 ve 7).

Cem Dilçin ise şu tanımı yapmıştır: “*Türlü ezgilerle söylenen, bir anonim halk şiiri nazım biçimidir.*” (Dilçin, 1983: 289)

Mehmet Özbek türküler ile ilgili görüşlerini: “*Türküler insanoğlunun başına gelen olayları, bunun toplum içindeki iz ve akislerini, aşk, hasret, gurbet gibi yeryüzünün ortak duygularını, mertlik ve kahramanlık gibi millî karakteri, tarihî olayları konu alan bir kültür hazinesidir.*” biçiminde ifade etmiştir (Özbek, 1994: 63).

Şükrü Elçin türkü hakkında görüşlerini: “*Sözlü ve yazılı edebiyatımızda duyulan, söylenen veya görülen türküler, atalar sözü, masallar, bilmeceler ve mâniler gibi yaygın mahsullerdir. Bu mahsullere Doğu ve Kuzey Türkleri aynı kökten gelen ‘yır’ veya ‘cır’ adını vermişlerdir. Batı Türkleri, Türk kelimesinden doğan ve Türkler’e mahsus ezgi (melodi) mânâsına gelen ‘türküyü’ kullanmaktadırlar. Bu kelimedenden icâd etmek mânâsına gelen ‘türkü yakmak’ deyimi türemiştir.*” şeklinde ifade eder (Elçin, 1993: 195).

Doğan Kaya Anonim Halk Şiiri adlı kitabında türkü için şu tanımı yapmaktadır: “*Halkın ruh halini, derdini, neşesini, zevkini, dünya görüşünü, inancını, karşılaştığı olayları yansıtan; hece ölçüsüyle ve bir veya dört mısralı ana bölümlere çoğu defa bağlantıların getirilmesiyle söylenen; manzum ve ezgili anonim ürünlere türkü denir.*” (Kaya, 2014: 174)

Salahaddin Bekki’nin türkü tanımı ise “*Diğer halk şiiri türlerinden ezgisi ile ayrılan, milli nazım ölçüsü hece ile vücuda getirilen, bentlerdeki dize sayısı iki ilâ dört arasında, bağlantılardaki dize sayısı genellikle bir ilâ beş ve daha çok sayıda olabilen, halkın durum, fikir ve hissiyatını tüm yönleriyle işleyen Türklere mahsus anonim ürünlere türkü denir.*” (Bekki, 2004: 26, 27) şeklindedir.

İlhan Başgöz türkü için: “*Halk türküsü ezgi ile söylenen halk şiiridir. Halk şiiri ifadesini, hem anonim şiir, hem de âşıklarımızın şiiri anlamında kullanıyorum. Âşıklarımızın şiirleri de bir ezgi ile söylendiği için, yaratıcıları anonim olmadığı halde, onlara da türkü diyoruz: Karac’oğlan türküsü gibi, Emrah türküsü gibi..... Türkü, gerçekle hayali, sağ düşünce ile rüyayı, sözün ve ona koşulan sazın dili ile birleştiren şiirdir.*” (Başgöz, 2008: 15) ifadelerine yer verir.

Ali Yakıcı ise türkü ile ilgili “*Duygu, düşünce, hayal ve birey ya da toplum olarak doğumdan ölüme kadar yaşanan, insan ve toplumda iz bırakan bütün olayları dile getiren, sevinçli ya da üzüntülü zamanlardaki coşku ve heyecanı yansıtan, kaynakları genellikle ozan, türkü yakıcı ve söyleyicisi kişilerden oluşan, hangi edebiyat şubesine ait ya da hangi biçim ve türde ortaya çıkmış olursa olsun halka mal edilerek anonimleşen, şölende, düğünde, toplantıda ve her türlü icra ortamında dillerden düşürülmeyen, icracısı, icra ortamı ve konusuna göre kendine has bir ezgiyle söylenen manzum ürünlere türkü denir.*” (Yakıcı, 2007: 44).

Nurettin Albayrak’ın ise türkü tanımı şu şekildedir: “*Haneleri, bent ve kavuştak adı verilen biçimlerden oluşan, bent ve kavuştaklardaki mısra sayısı türküden türküye değişiklik gösteren manzumelerin bir ezgiye bağlanmasıyla oluşan nazım biçimidir.*” (Albayrak, 2012: 37)

Gülây Mirzaoğlu türkü için şunları kaydetmiştir: “*Türküler, geçmişten günümüze toplumsal işlevlerini koruyan sanatsal bir ifade aracıdır. Türkülerin temel işlevi kültürü kuşaktan kuşağa taşımaktadır. Halk türkülerini aynı zamanda kültürün zengin bir kaynağıdır ve içeriğinde büyük bir bilgi birikimini taşır. Bu yönüyle türküler kültür tarihinin önemli bir bilgi kaynağıdır. Dünyada yapılan etnomüzikoloji çalışmalarının da gösterdiği gibi türküler, tarihi ve kültürel açıdan, müzikal ve şiirsel açıdan önemli bir araştırma alanını oluştururlar.*” (Mirzaoğlu, 2019:35-36).

Yapılan bütün tanımlardan yola çıkarak türkü için en genel ifadeyle; toplumsal veya ferdi konular üzerine yazılan, belli bir şekle sahip, kendine özgü ezgisi olan nazım türüdür tanımı yapılabilir.

1.2. Türkü Sözcüğünün Kökeni

Türkü kelimesinin kökeni hakkında birçok araştırmacı fikir birliğine vararak Türk kelimesinin nispet î'si olarak Türkî şekline dönüştüğü kanısına ulaşmışlardır. Türkü kelimesinin de “Türk’e ait” manasına gelip kavramı karşıladığı düşünülmüştür. Konuyla ilgili olarak Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü’nde; Ortaçağda özellikle Osmanlı yönetiminde büyük illerin dışında, kırsal bölgelerde, köylerde yaşayan Asya kökenli toplulukların koşuklarına (şiiirlerine) ve çalgıyla söylenen deyişlerine Türk işi, Türk’e özgü anlamına gelen türkî/türkü denildiği kaydedilmiştir (Eyuboğlu, 1995: 679). Doğan Kaya bu konuyla ilgili şunları söylemiştir: “*Türkçe söylenmiş şiiir anlamına gelen Türkü’nün Türkî sözünden geldiği görüşü ittifaqla kabul edilmiş bir görüştür. Yani Türk kelimesine Arapça “i” ilgi ekinin getirilmesiyle vücut bulmuştur. Türk’e has anlamına gelen bu söz halk ağzında “Türkü” şekline dönüştüştür.*” (Kaya, 2010: 733). Mehmet Yardımcı da türkünün kaynağının Türk sözü olduğunu belirterek türkü kelimesinin, Türk kelimesine getirilen nispet “î” siyle oluştuğunu söylemektedir (Yardımcı, 2008: 101; Kaya, 2014: 173).

Türkü sözüne ilk olarak Alî Şîr Nevâyî’ye ait Mîzânü’l- Evzân adlı kitapta karşılaşılmaktadır. Türkî olarak adlandırılan türkü kelimesi şu şekilde geçmektedir: “*Ve yine bir şarkı türüdür ki ona Türkî denmektedir ve bu söz ona alem olmuştur. O haddinden fazla beğenilen ve ruha ferahlık veren, zevk u safâya düşkün kimselere faydalı ve meclisleri süsleyici bir şarkı türüdür; şöyle ki bu türü güzel söyleyen kimseleri sultanlar himaye eder, “Türkî-gûy” lakabı ile meşhurdurlar. Bu da Remel-imüsemmen-i mahzûf vezninde tertip edilir.*” (Alî Şîr Nevâyî, 1993: 118).

Türkü sözü diğer Türk topluluklarında değişik isimlerle anılmaktadır. Azeri Türkleri *mahnı*, Başkurtlar *halk yırı*, Kazaklar *türki*, *türük halık âni*, Kırgızlar *eldik ır*, *türkü*, Kumuklar *yır*, Özbekler *türki*, halk *koşığı*, Tatarlar *halık cırı*, Türkmenler *halk aydımı*, Uygur Türkleri de *nahşa*, *koça nahşisi* derler. (KTLS, 1991: 908-909) Anadolu’da türkü kelimesi yerine deyiş, deme, hava, yır, şarkı, düzme gibi isimler kullanılmaktadır (Özbek, 1994; 66). Dîvânü Lügâti’t Türk’te türkü karşılığı olarak “ır”, “yır” terimlerinin kullanıldığı belirtilir (Ercilasun-Akkoyunlu, 2018: 349-446).

1.3. Türkülerin Sınıflandırılması

Türküler birçok araştırmacı tarafından sınıflandırılmıştır. Fakat yapılan sınıflandırmalar bu kadar geniş bir yelpazeye sahip olan türküler için yeterli olmamıştır. Türküler Millien, Yusuf Ziya Demirci, Mahmut Ragıp Gazimihal, Pertev Naili Boratav, Cahit Öztelli, Mehmet Özbek vb. araştırmacılar tarafından sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmalar hemen hemen benzer başlıklara ayrıldığından örnek teşkil etmesi için bunlardan birkaçının tasnifi çalışmada ele alınmıştır. Genel olarak türküler konularına göre, ezgilerine göre ve yapılarına göre olmak üzere üç ana başlık altında kategorize edilmiştir.

1.3.1. Konularına Göre Türküler

Türküleri konularına göre sınıflandırmak, hemen hemen her konuda yazılabilen türküler için elbette ki meşakkatlidir. Ayrıca bir türkü sadece tek bir konuyu ve duyguyu ihtiva etmemektedir. Bir türkünün içinde hem ayrılık hem sevgi hem de gurbet konusu olabilmektedir. Zengin içeriğe sahip türküler konulara göre çeşitli başlıklar altında

sınıflandırılmaktadır. Örnek olması hasebiyle birkaç sınıflandırma aşağıda verilmektedir.

Pertev Naili Boratav türküleri şu şekilde tasnif etmiştir:

“B” bölümü şu çeşitlenmeleri gösterir:

1. Lirik türküler:

a) ninniler, b) aşk türküleri, c) gurbet türküleri, askerlik türküleri, hapishane türküleri, ç) ağıtlar, d) çeşitli başkaca duyguluk konular üzerine türküler.

2. Taşlama, yergi ve güldürü türküleri.

3. Anlatı türküleri:

a) Efsane konulu türküler, b) bölgelere ya da bireylere özgü konuları olan türküler, c) tarihlik konuları olan türküler.

“B” bölümünün çeşitlenmeleri:

4. İş türküleri.

5. Tören türküleri:

a) bayram türküleri, b) düğün türküleri, c) dinlik ve mezheplik törenlere değin türküler, ç) ağıt töreninde söylenen türküler.

6. Oyun ve dans türküleri:

a) çocuk oyunlarında söylenenler, b) büyüklerin oyunlarında söylenenler. (Boratav, 2016: 172)

Mehmet Özbek türküleri konularına göre şu şekilde sınıflandırır:

Konularına Göre Türküler

A. Lirik Türküler

1. Aşk, sevda türküleri
2. Gurbet türküleri (ayrılık, asker, mapushane türküleri)
3. Ağıtlar (ölüm, tabiî afetler üzerine)
4. Ninniler

B. Satirik Türküler

5. Güldürücü Türküler (Mizahi Türküler)

6. Taşlamalar, ilenmeler.

C. Olay Türküleri

7. Tarihî türküler (Destanlar, kahramanlık ve serhat türküleri)

8. Eşkîya türküleri (Derebeyi, cinayet türküleri)

D. Tören ve Mevsim Türküleri

9. Kına, düğün, esvap giydirme töreni türküleri

10. İtikat ve mezhep törenleri türküleri

E. İş ve Meslek Türküleri

11. Esnaf türküleri

F. Pastoral Türküler

12. Tabiat Türküleri

G. Didaktik Türküler

H. Oyun Türküleri

13. Ritmik dans türküleri

14. Temsilî oyun türküleri (Özbek, 1994; 84-86)

Mehmet Yardımcı türkülerin konu olarak iç içe girmesi dolayısıyla kesin bir ayırım yapılamadığını belirterek türkülerini konularına göre şu şekilde sınıflandırmıştır:

II. Konularına Göre Türküler

1. Lirik Türküler

a. Aşk ve Sevda Türküleri

b. Gurbet Türküleri

c. Ağıtlar

- ç. Ninniler
- 2. Satirik Türküler
  - a. Mizahi Türküler
  - b. Taşlamalar
- 3. Olay Türküleri
  - a. Tarihi Türküler
  - b. Eşkîya Türküleri
  - c. Hapishane Türküleri
- 4. Tören ve Mevsim Türküleri
  - a. Düğün ve Kına Türküleri
  - b. Tarikat Türküleri
- 5. İş ve Meslek Türküleri
  - a. Esnaf Türküleri
  - b. İş Türküleri
- 6. Pastoral Türküler
  - a. Doğa Türküleri
  - b. Doğa Parçalarını Konu Alan Türküler
- 7. Didaktik Türküler
- 8. Oyun Türküleri (Yardımcı, 2008: 110-121)

Doğan Kaya da kendisinden önceki sınıflandırmaları göz önünde bulundurarak kendi tasnifini yapmıştır:

Konularına Göre Türküler

- 1. Tabiat türküleri
- 2. Aşk türküleri
- 3. Yiğitlik türküleri ve tarihi olayları konu edinen türküler
- 4. Tören türküleri
  - a. Düğün türküleri
    - aa. Kına türküleri
    - ab. Baş öğme / Duvak türküleri
    - ac. Gelin Alma türküleri
    - aç. Gelin karşılama türküleri
    - ad. Güvey türküleri
    - ae. Halk oyunlarında türküler (Halay, Bar, Horon, Zeybek..)
  - b. Ayin-i cem türküleri
  - c. Sayacı türküleri
  - ç. Oturak türküleri
- 5. Askerlik türküleri
- 6. Yiyecekler üzerine söylenmiş türküler
- 7. Hayvanlar üzerine söylenmiş türküler
- 8. Olay türküleri
- 9. Bitki ve çiçeklerle ilgili türküler
- 10. Satıcı türküleri
- 11. Ekin türküleri
- 12. Ramazan davulcusu türküleri
- 13. Kişiler üzerine söylenmiş türküler
- 14. Kader, dert ve hastalık türküleri
- 15. Gurbet ve hastalık türküleri
- 16. Meslek ve iş türküleri
- 17. Eşkîya türküleri

18. Ölüm türküleri (Ağtlar)
19. Ninniler ve çocuk türküleri
20. Hapishane türküleri
21. Mizahi türküler
22. Yergi türküleri
23. Öğretici ve öğüt verici türküler (Kaya, 2014: 181-266)

1.3.2. Ezgilerine Göre Türküler

Türküleri diğer türlerden ayıran en belirgin farklardan biri de ezgiye dayalı bir tür olmasıdır. Türküler ezgilerine göre şu sınıflandırmalara tabi tutulmuştur:

Mehmet Özbek türküleri ezgilerine göre şu şekilde sınıflandırır:

- A. Ezgilerine Göre:
  1. Usulsüz olanlar,
  2. Usullü olanlar. (Özbek, 1994: 67).

Mehmet Yardımcı ezgilerine göre türküleri şöyle sınıflandırır:

- I.Ezgilerine göre türküler
  - A. Usulsüz olanlar
  - B. Usullü olanlar (Yardımcı, 2008: 110)

Doğan Kaya'nın tasnifi de şu şekildedir:

- Ezgilerine Göre Türküler
  - A. Uzun havalar
  - B. Kırk havalar
    1. Ritimli (usullü) Ezgiler
    2. Serbest Ritimli Ezgiler
    3. Karışık (karma) Ritimli Ezgiler (Kaya, 2014: 181-266)

1.3.3. Yapılarına Göre Türküler

Türkülerin sınıflandırılmasında kullanılan bir diğer ölçüt ise türkülerin şekil olarak değerlendirilmesidir. Yapılan tasnif örneklerinin birkaçı şunlardır:

Mehmet Özbek türküleri yapılarına göre şu şekilde sınıflandırır:

- B. Şekil Yapısına Göre:
  1. Bentleri mani dörtlüklerinden meydana gelen türküler
  2. Bentleri iki mısralı türküler
    - a. Bentleri iki mısralı, bağlantıları olmayan türküler
    - b. Bentleri iki, bağlantıları bir mısralı türküler
    - c. Bentleri de bağlantıları da iki mısralı türküler
    - d. Bentleri iki, bağlantıları üç mısralı türküler
    - e. Bentleri iki, bağlantıları dört mısralı türküler
    - f. Bentleri iki, bağlantıları beş mısralı türküler
    - g. Bentleri iki, bağlantıları altı mısralı türküler
  3. Bentleri üç mısralı türküler
    - a. Bentleri üç mısralı, bağlantısı olmayan türküler
    - b. Bentleri üç, bağlantıları bir mısralı türküler
    - c. Bentleri üç, bağlantıları iki mısralı türküler
    - d. Bentleri de bağlantıları da üç mısralı türküler

- e. Bentleri üç, bağlantıları dört mısralı türküler
- f. Bentleri üç, bağlantıları beş mısralı türküler
- 4. Bentleri dört mısralı türküler
  - a. Kafiye örgüsü abab, cccb vb. olanlar
  - b. Kafiye örgüsü xaxa, bbba vb. olanlar
  - c. Kafiye örgüsü aaab, cccb vb. olanlar
  - d. Kafiye örgüsü aaax, bbbx vb. olanlar
  - e. Kafiye örgüsü aaba, ccde vb. olanlar
- f. Bentleri dört, bağlantıları bir mısralı türküler
- g. Bentleri dört, bağlantıları iki mısralı türküler
- h. Bentleri dört, bağlantıları üç mısralı türküler
- i. Bentleri ve bağlantıları dört mısralı türküler
- j. Bentleri dört, bağlantıları beş mısralı türküler
- 5. Bağlantıları her mısradan sonra tekrar edilen türküler
- 6. Bağlantısı başta olan türküler
- 7. Her bentten sonra değişik kalıpta iki ayrı bağlantısı olan türküler (Özbek, 1994: 69-84)

Mehmet Yardımcı yapılarına göre türküleri şu şekilde sınıflandırmıştır:

III. Yapılarına Göre Türküler

A. Yapılarında Belli Bir Düzen Bulunan Türküler

a. Bentleri iki dizeli türküler

- *Bentleri iki dizeli bağlamasız türkü
- * Bentleri iki, bağlaması iki dizeli türkü
- * Bentleri iki, bağlaması üç dizeli türkü
- * Bentleri iki, bağlaması dört dizeli türkü

b. Bentleri üç dizeli türküler

- * Bentleri üç dizeli bağlamasız türkü
- * Bentleri üç, bağlaması bir dizeli türkü
- * Bentleri üç, bağlaması iki dizeli türkü
- * Bentleri üç, bağlaması üç dizeli türkü
- * Bentleri üç, bağlaması dört dizeli türkü
- * Bentleri üç, bağlaması beş dizeli türkü

c. Bentleri dört dizeli türküler

- *Bentleri dört dizeli bağlamasız türkü
- * Bentleri dört, bağlaması bir dizeli türkü
- * Bentleri dört, bağlaması iki dizeli türkü
- * Bentleri dört, bağlaması üç dizeli türkü
- * Bentleri dört, bağlaması dört dizeli türkü

ç. Bentleri beş dizeli türküler

d. Bentleri altı ve daha fazla dizeli türküler

e. Mânî dörtlüklerinden kurulu türküler

- *Bentleri mânî dörtlüğünden oluşan bağlamasız türkü
- * Bentleri mânî, bağlaması iki dizeden oluşan türkü
- * Bentleri mânî, bağlaması üç dizeden oluşan türkü
- * Bentleri mânî, bağlaması dört dizeden oluşan türkü

f. Bağlantıları başta olan türküler

B. Yapılarında Belli Bir Düzen Bulunmayan Türküler (Yardımcı, 2008: 121-131)

Doğan Kaya da kendisinden önceki sınıflandırmaları göz önünde bulundurarak kendi tasnifini yapmıştır:

Yapılarına Göre Türküler

1. Ana metinleri bir mısra olan türküler
  - a. Bağlantıları dört mısra\ mani olan türküler
  - b. Bağlantıları yedi mısra olan türküler
2. Ana metinleri iki mısra olan türküler
  - a. Sadece iki mısradan oluşan türküler
  - b. Bağlantıları bir mısra olan türküler
  - c. Bağlantıları iki mısra olan türküler
  - ç. Bağlantıları üç mısra olan türküler
  - d. Bağlantıları dört mısra olan türküler
  - e. Bağlantıları beş mısra olan türküler
  - f. Bağlantıları altı mısra olan türküler
  - g. Bağlantıları yedi mısra olan türküler
  - h. Bağlantıları sekiz ve daha fazla mısra olan türküler
    1. Bağlantıları mısra sonlarında ve mısra aralarında olan türküler
3. Ana metinleri üç mısra olan türküler
  - a. Sadece üçlüklerden ibaret olan türküler
  - b. Bağlantıları bir mısra olan türküler
  - c. Bağlantıları iki mısra olan türküler
  - ç. Bağlantıları üç mısra olan türküler
  - d. Bağlantıları dört mısra olan türküler
  - e. Bağlantıları beş mısra olan türküler
  - f. Bağlantıları altı mısra olan türküler
  - g. Bağlantıları yedi veya daha fazla sayıda mısralı olan türküler
  - h. İki bağlantılı türküler
    1. Bağlantıları mısra aralarında olan türküler
4. Ana metinleri dört mısra olan türküler
  - a. Sadece dörtlüklerden kurulu türküler
  - b. Bağlantıları bir mısra olan türküler
  - c. Bağlantıları iki mısra olan türküler
  - ç. Bağlantıları üç mısra olan türküler
  - d. Bağlantıları dört mısra olan türküler
  - e. Bağlantıları beş mısra olan türküler
  - f. Bağlantıları altı mısra olan türküler
  - g. Bağlantıları yedi mısra olan türküler
  - h. Bağlantıları sekiz ve daha fazla mısra olan türküler
    1. Bağlantıları mısra aralarında olan türküler
    - i. İki bağlantılı türküler
    - j. Bağlantıları mısra sonlarında olan türküler
5. Karşılıklı türküler
  - a. İki mısralık ana metinlerden ibaret atma türküler
  - b. Üç mısralık ana metinlerden ibaret atma türküler
  - c. Dört mısralık ana metinlerden ibaret atma türküler
  - ç. Diyalog şeklinde atma türküler (Kaya, 2014: 181-266)

1.4.Şekil ve Tür Meselesi

Türkünün tür mü şekil mi olduğu konusunda kesin bir kanıya varılamamıştır. Tür ve şekil kavramı üzerine araştırmacıların da ortak bir paydada buluşamadığı ortadadır. Şekil ve tür konusunda bazı araştırmacıların görüşleri şu şekildedir:

İlaydın'a göre halk edebiyatının türleri şekilleriyle değil konularıyla veya konuyu ele alışlarıyla (edalarıyla) bir de besteleriyle ayırt edilir (İlaydın, 1966: 77). Dizdaroğlu bu konuda "*Halk şiirinde şekil yoktur, tür vardır.*" görüşünü savunmuştur. Pertev Naili Boratav ise düşüncesini şu şekilde belirtmiştir: "*Türleri, ürünlerin içerikleri, yaratılış şartları, üslupları, yaratıldıkları ve yayıldıkları çevrelerdeki görevleri belirler*" (Boratav, 1982: 156).

Öcal Oğuz nazım türlerinin birbirinden ayrılmasında iki temel unsurun konu ve ezgi olduğunu öne sürer (Oğuz, 2019: 17). Öcal Oğuz'a göre türkü bir şekil ya da tür olarak değil Türklerin ezgileri anlamında kullanılmalıdır. Öcal Oğuz'un türkülerle ilgili görüşünü şöyle açıklar: "*Yine "anonim" halk şiirleri arasında yer alan "Türkü"nü ele aldığımız zaman kaftiye örgüsü, nazım birimi, vezin ve hacim gibi "dış" unsurlar bakımından belirli bir şekilde karşılaşmamaktayız. Aynı şekilde türkülerde türlerin belirlenmesinde bir ölçü olarak kullandığımız "konu" ve "ezgi" beraberliği de yoktur. Bu bakımdan "türkü" nün de "Türkmani", "Varsağı", "Bayatı", "Şarkı" kelimeleriyle birlikte değerlendirilip izahının yapılması kaçınılmaz olacaktır. Bize göre "türkü" "Türklere mahsus ezgiler" olup, bir nazım şeklinin veya türünün adı değildir*" (Oğuz, 2019: 18).

Çobanoğlu türkü konusundaki düşüncelerini: "*Türkiye Türkçesinde sözlü kültür ortamında geleneksel ezgilerle söylenen her nazım parçası "türkü" diye adlandırılır. Türkü kendi başına bağımsız bir nazım şekli değildir. Kendi başlarına bağımsız nazım türleri ve şekilleri olan mâni Küy: Eski Türkçede "türkü, ezgi" anlamında kullanılan bir kelimedir. Psişik: Ruhla ilgili, ruhi, ruhsal anlamındadır. Töz: Kök, asıl, cevher anlamındadır. Halk Edebiyatında Söylemelik Türler: Türküler, Ağıtlar, Ninniler ve Mâniler ve koşma şekliyle söylenen bir nazım bile "türkü" ezgisiyle söylenirse türkü olur. Bu nedenle konuyu ilk ele alan araştırmacılardan günümüze kadar türkülerin geleneksel ezgileri ve bunlara son zamanlarda "türkü formunda" sıfatıyla eklenen "besteleri" bu nazım türünün en önemli tür belirleyici ölçütleridir. Kalenderî, semaî gibi ezgi yönü ayrı bir tür kabul edilmede önemli olan diğer nazım türlerinin aksine türküler bugüne kadar tamamı derlenememiş sayıda bir ezgi dağarcığına veya bütüncesine (korpus) sahiptir. Bundan dolayı, türküler belli sayıdaki ezgiyle de sınırlamak mümkün değildir. Ancak bugüne kadar bilinen ve incelenen ezgilerin de kendi içinde tutarlı bir sistematik dahilinde ortak bir tavra ve formel bir bütünlüğe sahip oldukları buna bağlı olarak benzemezlerinden kolayca ayrıldıkları bilinmektedir. Bu özellikleri nedeniyle, Türk Anonim Halk Edebiyatının en yaygın olarak icra edilen türlerinin başında "türkü"ler gelmektedir.*" şeklinde dile getirmiştir (Çobanoğlu, 2018: 4-5).

Tür ve şekil ayrımının kesin çizgilerle belirlenemediği ve bu konuda fikir birliği sağlanamadığı âşikardır. Türkünün bir tür ve şekil değil bir ezgi olduğu düşüncesi farklı yorumlamalara açıktır. Çalışmada Özkul Çobanoğlu'nun türkü konusundaki görüşlerine istinaden türkü tür olarak kabul edilip bu şekilde ele alınmıştır. Böylelikle ezgisi, yapısı ve konusu yönüyle türküleşmiş, türkü olarak toplumda yer bulmuş mani ve ağıt örnekleri de çalışmada değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

1.5. Türkü Üzerine Yapılan Çalışmalar

1.5.1. Araştırmacılar Tarafından Yapılan Çalışmalar

Türküler üzerine yapılan çalışmalar, birçok araştırmacının eserlerinde bağımsız olarak bölümler halinde yer almıştır. Ancak konuyla ilgili yapılan çalışmalar araştırıldığında genel olarak Ali Yakıcı'nın "Halk Şiirinde Türkü" isimli eserindeki çalışma listesinin verildiği görülmüştür. Bu sebeple aşağıdaki başlıklar, bu çalışmadan yararlanılarak oluşturulmuştur.

Türk halk türküleri sahasında hem Avrupalı hem de Türk bilim insanları tarafından birçok çalışma yapılmıştır. Türk halk türkülerinin derlenmesi konusunda ilk sayılabilecek çalışmaları yapan araştırmacı İgnac Kunos'tur. Kunos'un Oszman- Török Nepköltesi Gyüjtem- Eny (Osmanlı Türk Halk Edebiyatı Derlemesi; 1889), 2.cilt ve Ada- Klei Török Nepdalok (Adakale Türk Halk Türküleri; 1905) adlı eserleri bu anlamda önemlidir.

Robert Lach, Bohemya'da Eger kıyısındaki kampta Türk- Tatarlara ve Türkmenlere ait birçok türküyü derlemiştir. Yine G. Weil Avusturya yakınındaki kampta çok sayıda Tatarca türkü metnini toplamıştır.

Johann Friedrich Erdmann seyahatnamesinde Türk-Tatar türkülerine yer vermiştir. Karl Seidelmann ise Anadolu'dan türküler derlemiştir. Macar müzikolog Bela Bartok da Ankara Halkevi'nin daveti üzerine gelmiş ve türkü konusunda önemli katkılar sağlamıştır.

Türk müziği ile ilgili çalışma yapan Avrupalı araştırmacılardan olan Martin Greve, 2006 yılında yayınladığı "Almanya'da Hayali Türkiye'nin Müziği" isimli çalışmasıyla Almanya'da yaşayan popüler Türk müziğini çeşitli yönleriyle ele almıştır (Yakıcı, 2007: 105-107).

Türkiye'de türkü ile ilgili ilk çalışmalar olarak Ali Ufkî'nin "Mecmûa-i Saz ü Söz"ünde 17. yüzyıldan bazı türkü metinleri yer almaktadır (Ali Ufkî 1976).

1926-1929 yıllarında Darülelhan'ın düzenlediği ve Yusuf Ziya, Rauf Yekta, Dürrî ve Ekrem Besim (1.gezi); Y.Ziya, E.Besim, Muhiddin Sadık, Ferruh Arsunar (2. Ve 3. gezi); Y.Ziya, Mahmut Ragıp, Remzi ve Ferruh Arsunar (4.gezi) beylerin katıldığı dört derleme gezisinde bine yakın halk türküsü toplanmış, bunların önemli bir kısmı yayımlanmıştır: (Darülelhan Külliyyatı; Anadolu Şarkıları Kitap: 1, 2, 3, 1926-1927 (Birinci gezinin sonuçları); Kitap; 3, 4, 5, 6, 7, 1927-1928 (2. Gezi); İstanbul Konservatuvarı Neşriyatı: Halk Türküleri, Kitap: 8, 9,10, 11, 1929-1931; Anadolu Türkü ve Oyunları Halk Türküleri, 1929-1930).

1929-1932 yılları arasında Halkbilgisi Derneği de dört araştırma gezisi düzenlemiştir. Sonrasında Abdulkadir İnan, Ali Rıza Yalçın ve Şakir Sabri Yener eşliğinde derlemeye çıkmıştır. Halkevlerinin de bu alanda önemli katkıları olmuştur.

1936'da kurulan Ankara Konservatuvarı ise 1937- 1952 tarihleri arasında dokuz gezi düzenleyerek binlerce türkü ve ezginin derlenmesini sağlamıştır.

1928'de Mahmut Ragıp Gazimihal "Anadolu Türküleri ve Musıkî İstikbâlimiz" adlı kitabı yayımlamıştır. Bu kitabında türkülerin edebî, estetik ve müzikal değeri üzerinde durulup Anadolu'nun çeşitli yerlerinden derlenen 30 türkü ve notalarına yer verilmiştir. Gazimihal'in 1947 yılında yayınladığı "Konya'da Musıkî" isimli kitabında ise Selçuklu döneminden itibaren Konya müziği ele alınmış, Konya türküleri ve türkü kaynaklarına yer verilmiştir.

Muzaffer Sarısözen, türküyle ilgili çalışmalarına 1926 yılında katıldığı ilk geziyle başlamış, 1931 yılında Ahmet Kutsi Tecer ile birlikte Âşık Veysel'i müzik- edebiyat dünyasına kazandırmıştır. Muzaffer Sarısözen'in bu alandaki başlıca eserleri şunlardır: Seçme Köy Türküleri, Yurttan Sesler, Türk Halk Musıkisi Usulleri.

1932’de Ferruh Arsunar yayımladığı “Türk Anadolu Halk Türküleri” kitabında gezilerde derlenen türkü metinlerine yer verilmiştir.

Pertev Naili Boratav türkü çalışmalarına imza atan ilk isimlerdendir. 1937’de “Eğin Türkülerinin Başlıca Temleri”, 1939’da “Halk Türkülerine Dair”, 1941’de “Halk Türkülerinde Şiirlik Motifler” çalışmaları ve Boratav’ın 1983’te yayımladığı Folklor ve Edebiyat adlı kitabının büyük bölümü (s. 337- 494) de türkü yazılarına ayrılmıştır.

1937’de Halil Ongan derlediği 20 kadar türküyü “Niğde Halk Türküleri Birinci Kitap” ismiyle yayımlamıştır.

Cahit Öztelli 1953’te “Halk Türküleri”, 1972’de “Evleri’nin Önü”, 1983’te “Halk Türküler\ Evlerinin Önü” adlı üçüncü kitabını yayımlamıştır.

Eflatun Cem Güney 1953’te “Halk Türküleri 1” i, 1956’da ise “Halk Türküleri 2” yi yayımlamıştır.

Sadi Yaver Ataman 1954’te Memleket Havları’nın 1. kitabı olan “Esnaf Türküleri” ni yayımlamıştır.

Osman Attila 1957 yılında “Afyonkarahisar Türküleri”ni yayımlanmıştır.

Ali Balım 1957’de “Destanlar ve Türküler” isimli kitapta konularına göre tasnif edilmiş 64 türkü yer almıştır.

Mustafa Ramiz 1958’de “Rumeli Türküleri” adlı kitabını yayımlamıştır.

Seyit Küçükbezirci ise 1960 yılında Konya türkülerinden oluşan “İssız Yuvalar” adlı kitabı yayımlamıştır.

Türkü konusunda yapılan önemli çalışmalardan biri olan “Folklor ve Türkülerimiz” 1975’te Mehmet Özbek tarafından yayımlanmıştır.

Serbülent Yasun 1975’te üç ayrı kitaptan oluşan “Halk Türkülerimiz”i yayımlanmıştır.

Enver Gökçe 1982’de “Eğin Türküleri” isimli kitabı yayımlanmıştır.

Ahmet Şükrü Esen 1986 yılında “Anadolu Türküleri” adlı kitabı yayımlamıştır.

Muammer Uludemir 1992’de Ali Ufkî’nin mecmuasında yer alan türküleri günümüz alfabesine aktarmıştır. “Mecmua-i Saz ü Söz\ Türküler” isimli kitapta 150 türküye yer verilmiştir.

Ali Osman Öztürk 1990’lı yıllarda yaptığı çalışmalarla türkü adına yeni kazanımların elde edilmesini sağlamıştır. 1993 yılında Selçuk Üniversitesi’nde Türk Halk Türküsü Arşivi Projesi’ni başlatmıştır. 1995’te konuyla ilgili makalelerin olduğu “Türkü Yazıları”ni okuyucu ve araştırmacıyla buluşturmuştur. Macar Türkolog Kunus’un türkülerini bir araya toplayarak “Türk Halk Türküleri” adıyla yayımını sağlamıştır.

Doğan Kaya ilk baskısını 1999 yaptığı “Anonim Halk Şiiri” kitabının ikinci bölümünü (s. 131- 240) türküye ayırmıştır.

Bekir Karadeniz “Ela Gözlüm” (2. Baskı İstanbul 2000, 688 s.) ve “Kömür Gözlüm” (İstanbul 1999, 683 s.) adlı iki kitap yayımlanmıştır.

Halil Atılğan 2003’te yayımladığı “Türkülerin İsyanı” isimli kitapta türkülerdeki değişimi eleştirerek söz yanlışlıkları, sakatlıklar ve haksız sahiplenmelere bilgi ve belgeler ışığında isyan etmektedir.

Salahaddin Bekki 2004 yılında “Baş Yastıkta Göz Yolda” adlı çalışmasında Sivas türküleri üzerine kapsamlı bir çalışma gerçekleştirmiştir (Yakıcı, 2007: 108-113).

Ali Yakıcı 2007 yılında “Halk Şiirinde Türkü” adlı kitabı yayımlamıştır.

İlhan Başgöz 2008 yılında “Türkü” isimli kitabı yayımlamıştır.

Merdan Güven’in 2009 yılında yayımladığı “Türküler Dile Geldi” adlı kitabı dört bölümden oluşmaktadır.

Gülay Mirzaoğlu 2015 yılında 20 makalesine yer verdiği “Halk Türküleri” isimli kitabı yayımlamıştır.

1.5.1.1.Kitaplar

ABACI, Tahir (2013), *Harput/ Elazığ Türküleri*, İstanbul: İkaros Yayınları.

AKSOY, Erol- Erhan Çapraz (2019), *Kayseri Türküleri ve Oyun Havaları*, Kayseri: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

ARSUNAR, Ferruh (1932), *Türk Anadolu Halk Türküleri*, Ankara: Halk Evleri Genel Merkezi Yayınları.

ATAMAN, Sadi Yaver (1954), *Memleket Havaları 1/ Esnaf Türküleri*, İstanbul: V. Meti Matbaası.

ATILGAN, Halil (1998), *Çukurova Türküleri 1*, Ankara: Adana Valiliği Yayınları.

ATILGAN, Halil (2002), *Geçmişten Günümüze Niğde Halk Müziği*, Ankara: Başbakanlık Basımevi.

ATILGAN, Halil (2003), *Türkülerin İsyanı*, Ankara: Akçağ Yayınları.

ATTİLA, Osman (1966), *Afyonkarahisar Türküleri*, Ankara: Güven Matbaası.

BALIM, Ali (1957), *Destanlar ve Türküler*, Ankara: Emek Basım- Yayımevi.

BAŞGÖZ, İlhan (2008), *Türkü*, İstanbul: Pan Yayıncılık.

BEKKİ, Salahaddin (2004), *Baş Yastıkta Göz Yolda/Sivas Türküleri*, İstanbul: Kitabevi Yayınları.

BİRDOĞAN, Nejat (1988), *Notalarıyla Türkülerimiz*, İstanbul: Acar Matbaacılık Tesisleri.

BOZ, Duran- Hatice Fatoş Derebent (2012), *Kahramanmaraş Türküleri ve Oyun Havaları*, Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Belediyesi.

CAN, Taner- Salih Turhan (2007), *Ordu'nun Dereleri Ordu Türküleri*, Ankara: Ordu Belediyesi Kültür Yayınları.

CAN, Taner- Siyami PALAZOĞLU (2008), *Benden Selam Olsun Bolu Türküleri*, Ankara: Belen Ofset.

DELEN, Hasan (2009), *Ozanlık Geleneği ve Halk Ozanı Arif Delen Aksaray Türküleri*, Konya: Karatay Akadem Yayınları.

DEMİRCİ, Yusuf Ziya (1938), *Köy Halk Türküleri*, İstanbul: Burhaneddin Matbaası.

EĞİLMEZ, Mesude (2005), *Karesi'den Günümüze Öykülerle Türküler*, Ankara: Pelin Ofset.

EKİCİ, Metin (2013), “Türkü İncelemelerinin Yöntemi Üzerinde Bir Değerlendirme”, *Kültürümüzde Türkü Sempozyumu Bildirileri*, Sivas: Es Ofset Matbaacılık, s.43-49.

ERDOĞAN, Sadık (2014), *Türkülerle Türkiye 81 İlin Türküsü*, Ankara: Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı.

ESEN, Ahmet Şükrü (1999), *Anadolu Türküleri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

GAZİMİHAL, Mahmutragıp (2006), *Anadolu Türküleri ve Musikî İstikbâlimiz*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.

GÖKÇE, Enver (1982), *Eğin Türküleri*, Ankara: Yaba Yayınları.

GÜNDÜZ, Abdullah (2008), *Bilecik Türküleri*, Ankara: Bilecik Belediyesi Kültür Yayınları.

GÜNEY, Eflatun Cem (1953), *Halk Türküleri-1*, İstanbul: Yeditepe Yayınları.

GÜVEN, Merdan (2009), *Türküler Dile Geldi*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.

HALICI, Mehdi (1985), *Konya Sazı ve Türküleri*, İstanbul: Özden Matbaacılık.

İVGİN, Hayrettin- Salih Turhan- Ömer Ünal (2009), *Yozgat Türküleri ve Oyun Havaları*, Ankara: Yozgatlı Dernekler Federasyonu Yayınları.

KARADENİZ, Bekir (1997), *Bir Demet Türküdür İzmit I*, İzmit: İzmit Büyükşehir Belediyesi.

KARADENİZ, Bekir (2000), *Ela Gözlüm Türküler*, İstanbul: Özgür Yayınları.

KARADENİZ, Bekir (2010), *Gül Yüzlüm Türküler*, İstanbul: KaraMavi Yayınları.

KAYA, Doğan (2014), *Anonim Halk Şiiri*, Ankara: Akçağ Yayınları.

KEÇİK, Avni (2000), *Kültür Kasteli XI (Kilis Türküleri)*, Kilis: Kilis Kültür Derneği Yayınları.

KOYUNCU, Hayrettin (2010), *Öyküleriyle Türkülerimiz Tokat Yöresi*, Tokat: Arı Ofset Matbaacılık.

KUNOS, İgnoz (1998), *Türk Halk Türküleri*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

KÜÇÜKBEZİRCİ, Seyit (2009), *Konya Halkbilimi Folklor Güldestesi*, Konya: Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.

MİRZAOĞLU, Fatma Gülay (2003), *Halk Türküleri*, Ankara: Binboğa Yayınları.

MİRZAOĞLU, Fatma Gülay (2019), *Halk Türküleri*, Ankara: Akçağ Yayınları.

OCAK, Yaşar (1977), *Urfa'dan Derlenmiş Türküler ve Oyun Havaları*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

ODABAŞI, A. Sefa (1999), *Dünden Bugüne Konya Türküleri*, Konya: Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü.

ONGAN, Halit (1937), *Niğde'de Halk Türküleri Birinci Kitap*, Niğde: Niğde Halkevi Yayınları.

ÖZBAKIR, Burhan (1988), *Amasya Türküleri*, Amasya: Amasya Belediyesi Kültür Yayınları.

ÖZBEK, Mehmet (1994), *Folklor ve Türkülerimiz*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.

ÖZBEK, Hasan- Mehmet Özbek (2011), *Türkülerle Çankırı (Çankırı Halk Edebiyatı)*, Ankara: Nallıhan Matbaası.

- ÖZTELLİ**, Cahit (2002), *Evlerinin Önü*, İstanbul: Özgür Yayınları.
- ÖZTÜRK**, Ali Osman (2001), *Alamanya Türküleri*, Ankara: Cantekin Matbaası.
- ÖZTÜRK**, Ali Osman- Nail Tan- Salih Turhan (2007), *Konya Halk Müziği Yeşil Olur Şu Konya'nın Meram'ı*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- RAMİZ**, Mustafa (1958), *Rumeli Türküleri*, İstanbul: Hadise Yayınevi.
- SAKMAN**, Mehmet Tahir (1999), *Konyalı Mazhar Sakman'dan Türküler*, Konya: Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü.
- SARISÖZEN**, Muzaffer (2013), *Yurttan Sesler & Seçme Köy Türküleri*, İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
- TAN**, Nail- Salih Turhan (2001), *Uşak Türküleri*, Ankara: Uşak Valiliği Kültür Yayınları.
- TAN**, Nail- Salih Turhan (2008), *Ankara Türküleri ve Oyun Havaları*, Ankara: Etimesgut Belediyesi Kültür Yayınları.
- TAN**, Nail- Salih Turhan (2016), *İstanbul Türküleri*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- TARLABAŞI**, Burhan (1995), *Eğin Havaları*, Ankara: HAGEM Yayınları.
- TAŞ**, Fahri- Salih Turhan (2004), *Erzincan Türküleri 2 Sözsüz Kırık Havalar Uzun Havalardan Destanlar Erzincanlı Sanatçılar*, Ankara: Ajans Türk Yayıncılık.
- TURHAN**, Salih (1990), *Türk Halk Müziği Notaları Gelin Ağlar Yaşın Yaşın (Kına Türküsü)*, Ankara: Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları.
- TURHAN**, Salih- Kubilay Dökmetaş- Levent Çelik (1996), *Notalarıyla Türkülerimiz ve Hikâyeleri 1*, Ankara: Cem Veb Ofset.
- TURHAN**, Salih- Abuzer Akbıyık- S. Sabri Kürkçüoğlu (2003), *Notalarıyla Türkülerimiz ve Hikâyeleri 2*, İstanbul: Alfa Yayınları.
- TURHAN**, Salih- Selahattin Adıgüzel (2008), *Tokat Türküleri ve Oyun Havaları*, Ankara: Cem Veb Ofset.
- TURHAN**, Salih- Erdoğan Altınkaynak (2009), *Giresun Türküleri ve Oyun Havaları*, Ankara: Giresun Valiliği Yayınları.
- TURHAN**, Salih- Abuzer Akbıyık (2010), *Yemen Türküleri*, Ankara: Cem Web Ofset.
- TURHAN**, Salih- Abuzer Akbıyık (2012), *Adıyaman Türküleri ve Oyun Havaları*, Ankara: Cem Web Ofset.
- TÜRK HALK MÜZİĞİ SÖZLÜ ESERLER ANTOLOJİSİ 1** (2000). Ankara: TRT Merkez Daire Başkanlığı.
- TÜRK HALK MÜZİĞİ SÖZLÜ ESERLER ANTOLOJİSİ 2** (2000). Ankara: TRT Merkez Daire Başkanlığı.
- TÜRK HALK MÜZİĞİ SÖZLÜ ESERLER ANTOLOJİSİ 3** (2002). Ankara: TRT Merkez Daire Başkanlığı.
- ULUDEMİR**, Muammer (1970), *Türküler I (Eskişehir Bölgesi)*, Ankara: Fon Matbaası.
- YAKICI**, Ali (2007), *Halk Şiirinde Türkü*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- YALDIZKAYA**, Ömer Faruk (2006), *Emirdağ Türküleri*, İzmir: Analiz Matbaacılık.

YASUN, Serbüent (1979), *Halk Türkülerimiz*, Ankara: Bimaş Matbaacılık.

1.5.1.2. Makaleler

AKPINAR, Mehmet (2005), “ Kızılcahamam Yöresi Düğün Gelenekleri ve Kına Türküleri”, *Milli Folklor Dergisi*, Yıl 17, Sayı 68, s. 127-133.

AKSU, Cahit (1999), “Folklorumuzda Türkü Derlemeciliği”, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, Sayı 5, s. 1-5.

ARSEVEN, Veysel (1953), “Avşar ve Türkmen İllerinden Üç Türkü”, *TFAD*, Cilt 3, Sayı 52, s. 819-820.

ARSEVEN, Veysel (1957), “Birkaç Halk Türküsü”, *TFAD*, Yıl 8, Cilt 4, Sayı 92, s. 1464-1465.

ARSEVEN, Veysel (1957), “Halk Müziği ve Halk Türküleri Üzerine”, *TFAD*, Sayı 99, s. 1569-1570.

ARSEVEN, Veysel (1961), “İğdir’dan: İki Azeri Halk Türküsü”, *TFAD*, Sayı 144, s. 2439-2440.

ARSEVEN, Veysel (1961), “İnce Dudu”, *TFAD*, Yıl 13, Cilt 7, Sayı 149, s. 2578-2579.

ARSEVEN, Veysel (1968), “Kars’ın Kahramanlık Türküleri: I”, *TFAD*, Yıl 19, Cilt 11, Sayı 228, s. 5006-5007.

ARSEVEN, Veysel (1968), “Kars’ın Kahramanlık Türküleri: II”, *TFAD*, Yıl 20, Cilt 11, Sayı 230, s. 5065-5066.

ARSEVEN, Veysel (1969), “Kars’ın Kahramanlık Türküleri: III”, *TFAD*, Yıl 20, Cilt 11, Sayı 234, s. 5176.

ARSEVEN, Veysel (1969), “Artvin- Yusufeli Türkülerinden Birkaç Örnek”, *TFAD*, Yıl 21, Cilt 12, Sayı 243, s. 5429-5431.

ARSEVEN, Veysel (1971), “Halk Türkülerimizin Yaygınlığı”, *TFAD*, Sayı 266, s. 6077-6078.

ARSUNAR, Ferruh (1954), “Türk Müzik Folklorundan Üç Örnek Türkü”, *TFAD*, Cilt 3, Sayı 57, s. 902-904.

ARSUNAR, Ferruh (1954), “Türk Müzik Folklorundan Üç Örnek Türkü”, *TFAD*, Cilt 3, Sayı 59, s. 936-940.

ARTAN, Gündüz (1960), “Ermeni Kızı Türküsü”, *TFAD*, Yıl 13, Cilt 6, Sayı 137, s.2293.

ARTAN, Gündüz (1960), “Gürün’de Derlenen İki Türkü”, *TFAD*, Yıl 13, Cilt 7, Sayı 145, s.2486.

ATAMAN, Sadi Yaver (1953), “İstanbul Halk Türküleri”, *TFAD*, Sayı 46, s.730- 732.

ATAMAN, Sadi Yaver (1963), “Kastamonu Türküleri ”, *TFAD*, Yıl 14, Cilt 8, Sayı 167, s. 3087- 3089

ATAMAN, Sadi Yaver (1964), “Sivas Halk Sanatkârları ve Türküleri”, *TFAD*, Sayı 182, s. 3524-3526.

ATAMAN, Sadi Yaver (1965), “Giresun, Türküleri, Manileri ve Âşıkları”, *TFAD*, Yıl 16, Cilt 9, Sayı 188, s. 3687-3689.

ATAMAN, Sadi Yaver (1965), “Giresun’a Ait İki Türkü ve Anılar”, *TFAD*, Yıl 17, Cilt 9, Sayı 195, s. 3883-3884.

ATİLLA, Osman (1951), “Afyonkarahisar Türküleri 1: Çekirge Üstüne Yakılmış Bir Türkü”, *TFAD*, Cilt 1, Sayı 20, s. 311-312.

ATİLLA, Osman (1971), “Malazgirt Çevresinin Türküleri”, *TFAD*, Yıl 23, Cilt 13, Sayı 267, s. 6100-6102.

AYTAŞ, Gıyasettin (2003), “Türkülerde Turna”, *Gazi Üniversitesi Hacı Bektaş-ı Veli Dergisi*, Sayı 28, s. 13-33.

AYTAŞ, Gıyasettin (2013), “Şahin Motifli Türkülere Epistemolojik Bir Yaklaşım, *Akademik Kaynak*, Cilt 1, Sayı 2, s. 65-75

BEKKİ, Salahaddin (2010), “Saraybosna ve Anadolu’daki Bazı Türkülerin Benzerlikleri Üzerine”, *TÜBAR*, Sayı 28, s. 79-116.

BEKKİ, Salahaddin (2008), “Âşık Şiirinin Siyasallaşması Üzerine Bir Deneme”, *Folklor/Edebiyat*, Sayı 55, s. 267-286.

ÇELİK, Ali (1996), “Gagauz Türküleri”, *Millî Folklor*, Sayı 29-30, s.91-97.

ÇOBANOĞLU, Özkul (2010), “Türkü” Olgusu Bağlamında ‘Türkü’ ve ‘Şarkı’ Terimlerinin Etimolojisini Yeniden Tanımlama Denemesi, *Türk Yurdu Dergisi*, Sayı 269, s. 46-49.

DİZDAROĞLU, Hikmet (1959), “Tire Türküleri”, *TFAD*, Yıl 11, Cilt 6, Sayı 306, s. 2044-2045.

DUYGULU, Melih (1990), “Adana Halk Müziği Araştırmaları ve Yeni Derlenen Bir Türkü”, *İçel Kültürü*, Cilt 4, Sayı 12, s. 11-13.

DUYGULU, Melih (1993), “Nurhak’tan Derlenen Dügün Türküleri”, *THKD*, s. 83-99.

EKE, Metin (2013), “Yöresel Türkülerimizde Yozlaşma”, *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 39, s 1-9.

EKE, Metin (2013), “Turna Sembolünün Türkülerde ve “Gine Dertli İniliyorsun” Ezgisindeki İfadesi “, *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, Cilt 6, Sayı 11, s. 218-228.

ELMAS, Yılmaz (1963), “Güveyi Kına Türküsü”, *TFAD*, Yıl 15, Cilt 8, Sayı 173, s. 3265.

ERDAL, Merve (2011), “Erkek Ağzılı Türkülerde Kadın İmajı”, *Folklor/ Edebiyat*, Cilt 17, Sayı165, s. 38-52.

GAZİMİHAL, Mahmut Ragıp (1952), “Yurt Türkülerinden I”, *TFAD*, Sayı 30, s.473.

GAZİMİHAL, Mahmut Ragıp (1952), “Yurt Türkülerinden II”, *TFAD*, Sayı 31, s.487-488.

GAZİMİHAL, Mahmut Ragıp (1955), “Tokat Türkülerinden ”, *TFAD*, Yıl 6, Cilt 3, Sayı 68, s.1076-1077.

GÖDE, Halil Altay (2010), “Kına Türküleri Üzerine”, *Folklor/Edebiyat*, Cilt 16, Sayı 64, s. 163-180.

GÖNEN, Sinan (2015), “Türkülerin Dilinde İstanbul Silüetinin Görünümü”, *SEFAD*, Sayı 23, s. 159-178.

GÖNEN, Sinan (2017), “Eleştiri Kültürünün Konya Türkülerine İz Düşümü”, *SEFAD*, Sayı 38, s. 419-432.

GÖYCELİ, Yaşar Kemal (1953), “Sarı Yıldız, Mavi Yıldız”, *TFAD*, Yıl 5, Cilt 3, Sayı 51, s. 801-803.

GÖYCELİ, Yaşar Kemal (1954), “Alageyik”, *TFAD*, Yıl 5, Cilt 3, Sayı, s. 850-852.

GÖYCELİ, Yaşar Kemal (1954), “Akgül Seni Camekanda Görmüşler”, *TFAD*, Yıl 5, Cilt 3, Sayı 60, s. 949-951.

GÖZAYDIN, Nevzat (2018), “Macar I. Kunos’tan TRT’ye Uzanan Türkü Köprüsü”, *Türk Dili*, Cilt 68, Sayı 803, s. 64-72.

GÜVEN, Merdan (2013), “Türkülerin Varyantlaşması”, *TAED*, 50, s. 145-156.

HARMANCI, Meriç (2013), “Gurbet Türkülerine Arketipsel Bir Yaklaşım”, *Turkish Studies*, Cilt 8, Sayı 4, s. 919-926.

IŞIK, Haşim Şekip (1979), “Kâzibe’ m Türküsü’nün Öyküsü”, *TFAD*, Yıl 29, Cilt 19, Sayı 361, s. 8738-8739.

IŞIK, Haşim Şekip (1979), “Türkülerin Doğuş Öyküleri: Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar”, *TFAD*, Yıl 29, Cilt 19, Sayı 362, s. 8762.

İÇEL, Hatice (2017), “Bir Yâr Sevdim El Aldı” Türkülerde Rakip Algısı”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, Sayı 41, s. 91-108

İPEK, Metin (2020), “Selânik Türkülerinde Aşk ve Hasret”, *Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, s. 97-118.

KARA, Ruhi ve YILMAZ, Oğuzhan (2011), “Erzincan Türkülerinde Gurbet Teması”, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 4, Sayı 2, s. 389-400.

KARA, Ruhi (2019), “Erzincan Folklorunda Hikâyeli Türküler”, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 12, Sayı 1, s. 177-210.

KARA, Şükrü (1976), “Telli Gelin Türküsünün Ordu Rivayeti”, *TFAD*, Yıl 27, Cilt 17, Sayı 324, s.7698-7700.

KARAKAŞ, Ayhan (2021), “Çukurova Türkülerinin İcra Bağlamı”, *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, Cilt 7, Sayı 4, s. 1340 -1354

KAYA, Mustafa (2002), “Kapadokya’dan Dört Türkü”, *Folklor/Edebiyat*, Cilt 8, Sayı 32, s.309-314.

KAYA, Doğan (2001), “Türkülerin Derlenmesinde, Kayda Geçirilmesinde ve İcra Edilmelerinde Yapılan Yanlışlıklar”, *Folklor/Edebiyat*, Sayı 26, s.45- 60.

KAYA, Doğan (2012), “Zeynep Türküsü Üzerine Bazı Mülahazalar”, *Millî Folklor*, Cilt 24, Sayı 95, s. 299-306.

KAYACAN, İsa (1979), “Yozgat Mani ve Türküleri”, *TFAD*, Sayı 361, s 8730.

KIRZIOĞLU, M. Fahrettin (1959), “Koyuncu Türklerde Saya Şenliği ve Kars’ta Derlenen ‘Sayacı Türküleri’”, *TFAD*, Sayı 117, s. 1881-1885.

KOMAN, M. Mesut (1941), “Tuna Türküleri I-II”, *Konya Halkevi Dergisi*, Sayı 35, s. 3055-3056.

KOMAN, M. Mesut (1941), “Halk Türküleri”, *Konya Halkevi Dergisi*, Sayı 36, s. 3132-3133.

KÖKSEL, Behiye (2009). “Halk Türkülerinde Avla İlgili Semboller”, *Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, s. 463-478.

KURT, Begüm (2020), “Türkülerde Alkış ve Kargış Kullanımı”, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 29, Sayı 1, s. 189-199

KÜÇÜKBEZİRCİ, Seyit (1960), “Leylek Türküsü”, *TFAD*, Yıl 11, Cilt 6, Sayı 127, s. 2082.

KÜÇÜKBEZİRCİ, Seyit (1962), “Konya Türküler: Konur Daylak Türküsü”, *TFAD*, Yıl 11, Cilt 6, Sayı 122, s. 1982.

MAKAL, Tahir Kutsi (1956), “Gademsiz Gelin”, *TFAD*, Sayı 87, s. 1391.

MAKAL, Tahir Kutsi (1957), “Azimenin Yoluna”, *TFAD*, Sayı 95, s. 1517.

MEMİŞOĞLU, Fikret (1950), “Kâtip Türküsü- 1”, *TFAD*, Sayı 12, s. 187-188.

MEMİŞOĞLU, Fikret (1950), “Kâtip Türküsü”, *TFAD*, Sayı 13, s. 207-208.

MİRZAOĞLU, Fatma Gülay (2001), “Yapısal ve İşlevsel Açıdan Atma Türkü İcra Geleneği”, *Folklor/Edebiyat*, Cilt 7, Sayı 28, s. 41-55.

MİRZAOĞLU, Fatma Gülay (2003), “Bir Tarihi Türkü: Cezayir”, *Türkbilig*, Sayı 6, s. 117-126.

MİRZAOĞLU, Fatma Gülay (2005), “Türkülerde Mitolojik Unsurlar”, *Türkbilig*, s. 34-53.

MİRZAOĞLU, Fatma Gülay (2010), “Lirik Türkülerde Kadın Tipleri”, *Türkbilig*, s. 127-164.

MİRZAOĞLU, Fatma Gülay (2012), “Türk Halk Türkülerinde Değirmen Motifi ve Değirmenci Türküleri”, *Türkbilig*, Sayı 62, s. 159-182.

MİRZAOĞLU, Fatma Gülay (2019), Gurbet Türkülerinde İstanbul İmgesi: “Yârim İstanbul’u Mesken mi Tuttun”, *Folklor/Edebiyat*, Cilt 25, Sayı 100, s. 849-859.

MİRZAOĞLU, Fatma Gülay (2001), “Türkülerin İşlevleri ve Zeybek Türküleri”, *Türkbilig*, Sayı 2, s. 76-91.

MİRZAOĞLU, Fatma Gülay (2001), “Sözel Şiirde Söz ve Ezgi İlişkisi”, *Folklor/Edebiyat*, Sayı 26, s. 69-78.

MİRZAOĞLU, Fatma Gülay (2002), “Savaş Alanlarından Musikî Meclislerine Cengi Harbî”. *Türkbilig*, Sayı 3, s. 45-52.

MİRZAOĞLU, Fatma Gülay (2003), “Güdüşlü’nün Çeşmesi: Bir Türkünün Yaratılış Hikayesi Bağlamında Tema, İcra ve Müzikal Yapı”, *Türkbilig*, Sayı 5, s. 86-93.

MİRZAOĞLU, Fatma Gülay (2011), “Macar Baladlarında Türk İmgesi”, *Folklor/Edebiyat*, Cilt 17, Sayı 65, s. 97-120.

OĞUZ, M. Öcal (2010), “Türkünün Aydınlar Arasında Yükselişi ve Düşüşü”, Cilt 30, Yıl 99, Sayı 269, s. 58- 61.

ORHAN, Salih (1968), “Avşar Beyleri Cenk Türküsü”, *TFAD*, Yıl 19, Cilt 11, Sayı 226, s. 4750.

ORHAN, Tarık (1951), “Ay Türküleri”, *TFAD*, Sayı 27, s.427.

ORHAN, Tarık (1954), “Bayburt Türküsü”, *TFAD*, Yıl 6, Cilt 3, Sayı 64, s.1019.

- ÖNDER**, Mehmet (1954), “Konya Türküleri Üzerine”, *TFAD*, Sayı 62, s.981.
- ÖZALP**, İsmet (1960), “Bozkır’dan Deyişler”, *TFAD*, Sayı 126, s. 2068.
- ÖZALP**, İsmet (1960), “Gurbet Türküleri”, *TFAD*, Yıl 13, Cilt 6, Sayı 137, s. 2278-2279.
- ÖZARSLAN**, Metin (2005), “Türk Sözlü Gelenek Şiirinde Durak Meselesi ve Bir Türkü”, *Folklor/Edebiyat*, Cilt 11, Sayı 42, s.197-205.
- ÖZARSLAN**, Metin (2010), “Geleneksel Müzik ve Türküler Üzerine”, *Türk Yurdu Dergisi*, Yıl 99, Sayı 269, s. 53-57.
- ÖZBEK**, Mehmet (2010), “Türkü Deyip de Geçme Tanı”, *Türk Yurdu*, Cilt 30, Sayı 269, s. 19-24.
- ÖZÇİMEN**, Ayşen (2019), “Karaman Sarıveliler Yöresinde Kına Kına Ağıtları ve Gelin Okşama Geleneği”, *KUSAD*, Cilt 2, Sayı 1, s. 22-34.
- ÖZTELLİ**, Cahit (1960), “Üçyüz Yıllık Bir Savaş Türküsü”, *TFAD*, Yıl 11, Cilt 6, Sayı 129, s. 2126.
- ÖZTELLİ**, Cahit (1961), “250 Yıllık Bir Savaş Türküsü”, *TFAD*, Sayı 148, s. 2559-2564.
- ÖZTELLİ**, Cahit (1965), “Cönklerden Derlemeler (I)”, *TFAD*, Sayı 186, s. 3625-3627.
- ÖZTELLİ**, Cahit (1968), “Damat İbrahim Paşa Türküsü”, *TFAD*, Yıl 19, Cilt 11, Sayı 227, s. 4767-4768.
- ÖZTÜRK**, Ali Osman (1990), “Alman Halk Türküsü Arşivi”, *Milli Folklor*, Cilt 3, Sayı 22, s.34-37.
- ÖZTÜRK**, Ali Osman (1994), “Ermeni Kızı Türküsünün Yeni Bir Varyantı”, *Milli Folklor*, Cilt 3, Sayı 22, s.34-37.
- ÖZTÜRK**, Ali Osman (1997), “İgnacz Kunos’un Derlediği Bir Türkü ve İstiklal Marşımız”, *Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar*, Cilt 27, Sayı 159, s. 18-20.
- ÖZTÜRK**, Ali Osman (1998), “Almanya’da Yaşayan Türk İşçilerinin Türküleri”, *Folklor/Edebiyat*, Sayı 15, s. 111-116.
- ÖZTÜRK**, Ali Osman (1999), “1902-1904’te Konya’da Derlenen Türk Halk Türküleri Münasebetiyle Konya Türk Folkloru Üzerine”, *Milli Mücadeleden Günümüze Konya (1915-1965)*, Cilt I, s. 325-346.
- ÖZTÜRK**, Ali Osman (2000), “Almanya Türkülerinin Konuları”, *Folklor/Edebiyat*, Cilt 6, Sayı 24, s.267-277.
- ÖZTÜRK**, Ali Osman (2002), “Konya Türkülerinin Kimlik Tanımı Bağlamında Sosyal İşlevi”, *Folklor/Edebiyat*, Cilt 8, Sayı 32, s. 267-275.
- ÖZTÜRK**, Ali Osman (2003), “Göçmen Edebiyatı Olarak Almanya Türküleri Üzerine”, *Folklor/Edebiyat*, Sayı 36, s. 97-104.
- ÖZTÜRK**, Ali Osman (2005), “Çanakkale Türküsü Çanakkale’nindir”, *Aynalı Pazar*, Yıl 3, Sayı 109, s. 18-19.
- ÖZTÜRK**, Ali Osman (2019), “Bir Türk Baladı: Türkü-Destan”, *Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, s 151-155.

- POLAT**, Şükrü (1954), “Suşehri Köylerinde Düğün Türküleri”, *TFAD*, Yıl 6, Cilt 3, Sayı 62, s. 989.
- SALMAN**, Mustafa (1938), “Halk Türküleri ve Oyun Havalarında Konular, Oyun ve Türkü Havalarının Bölümleri”, *Kaynak Dergisi*, Sayı 65, s. 414- 415.
- SARIHAN**, Zeki (1965), “Karapınar Akçayazı Kına Gecesi Türküleri”, *TFAD*, Yıl 17, Cilt 9, Sayı 195, s. 3893.
- SAYGI**, Osman (1963), “Düğün ve Türküler”, *TFAD*, Yıl 14, Cilt 8, Sayı 166, s. 3059-3060.
- ŞENGÜL**, Mehmet Bakır (2017), “Bitlis Türkülerinde Aşk, Ayrılık ve Sosyal Hayat”, *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 6, Sayı 2, s.315- 332.
- ŞENOCAK**, Ebru (2019), “Eriştirici/ Dönüştürücü Bir Güç Olarak Aşk/Sevda Türküleri”, *Akra Kültür Sanat Ve Edebiyat Dergisi*, Sayı 18, Cilt 8, s. 45-60.
- ŞİMŞEK**, Esmâ (2010), “Gurbet Elde Kalan Türküler”, Cilt 30, Yıl 99, Sayı 269, s. 71- 76.
- ŞİMŞEK**, Esmâ (2013), “Hasrete Yansıyan Kadın Ezgileri Bağlamında Eğin Türküleri”, *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, s. 157-172
- SOYYANMAZ**, İ. Hakkı (1971), “Edirne Bölgesi Kına Gecesi Türküleri”, *TFAD*, Yıl 23, Cilt 13, Sayı 268, s. 6135-6137.
- TAN**, Nail (2010), “Mecnun’um Leyla’mı Gördüm Türküsünün Sözleri Hangi Halk Şairine Aittir?”, *Türk Yurdu Dergisi*, Yıl 99, Sayı 269.
- TEZEL**, Naki (1940), “Dinar Türküleri”, *Halk Bilgisi Haberleri*, Cilt 10, Sayı 111, s. 66-70.
- TOZLU**, Necdet (2020), “Refahiye Türküleri Üzerine Bir İnceleme”, *Akra Kültür Sanat Ve Edebiyat Dergisi*, Cilt 8, Sayı 20, s. 163-185.
- TUĞRUL**, Mehmet (1937), “Tunceli Halk Türküleri”, *Karacadağ*, Sayı 29.
- TUĞRUL**, Mehmet (1942), “Türkülerin Bazı Hususiyetleri”, *Ülkü*, Sayı 17.
- TUĞRUL**, Mehmet (1946), “Türkülerin Doğuşu Üzerine Bazı Notlar”, *Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Cilt 4, Sayı 4.
- TUĞRUL**, Mehmet (1979), “Çal Köylerinden Derlenmiş Türkü, Mani, Ninni, İlâhi ve Tekerlemeler Üzerine”, *THAY*, s. 233-287.
- TURAN**, Metin (2018), “Ruhi Su: Türkü’nün Uzun Irmağı”, *Varlık*, Cilt 85, Sayı 1332, s. 52-59.
- TURHAN**, Salih (2010), “Cumhuriyetten Günümüze Türkü Kitapları”, *Türk Yurdu*, Cilt 30, Sayı 269, s. 209-214.
- UĞUR**, Süleyman (1970), “Acıpayam Dolaylarında Söylenen Bir Gelin Yası”, *TFAD*, Yıl 21, Cilt 12, Sayı 250, s. 5616.
- UYGUNER**, Muzaffer (1954), “Türkü Üzerine”, *TFAD*, Cilt 3, Sayı 66, s. 1041-1042.
- UYGUNER**, Muzaffer (1965), “Hun Savaşçıları’nın Türküsü”, *TFAD*, Sayı 197, s. 3927-3929.
- UYGUNER**, Muzaffer (1967), “Afyonkarahisar Türküleri”, *TFAD*, Sayı 211, s. 4330.

UYGUNER, Muzaffer (1972), “Kitaplar Arasında: Erzurum Türküleri”, *TFAD*, Cilt 14, Sayı 272, s. 6242-6243.

UYGUNER, Muzaffer (1976), “Elif Diye Bir Türkü ”, *TFAD*, Cilt 33, Sayı 296, s. 387-388.

YAKICI, Ali (2000), “Türkünün Tarihçesi, Tanımı, Türk Dünyasındaki Yeri”, *Türk Yurdu Dergisi*, Cilt 30, Yıl 99, Sayı 269, s. 91- 98.

YAKICI, Ali (2004), “Havada Kar Sesi Var ya da Türkülere Eleştirel Bir Bakış”, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, Sayı 57, s.100-104.

YAKICI, Ali (2010), “Türkülerin Dili”, *Eğitimde Bilimde Haberde Sağlık*, Sayı 3, s. 19-24.

YAKICI, Ali (2012), “Geleneksel Şiirden Türküye Dönüşümün Yaratıcı ve Aktarıcısı Olarak Âşık Veysel’in Kültürel Mirasa Katkısı”, *Millî Folklor*, Yıl 24, Sayı 93, s. 101-111.

YARDIMCI, Mehmet ve GÜLÇİÇEK, Demet (2011), “Ağıt ve Türkülerimizde Bu Dünyadan Öte Dünyaya Göç”, *Bilimsel Eksen*, Sayı 3, s. 25-36.

YAZICI, Rıfki (1995), “Türkülerimizin Türklüğü”, *Erciyes*, Sayı 214, s. 1-2.

YILDIRIM, Ali (2016), “Türkü Sözlerindeki Problemlere Dair”, *Folklor/ Edebiyat*, Cilt 22, Sayı 85, s. 65-78.

YILDIRIM, Ali (2017), “Türkü Sözlerindeki Metaforik Anlatım”, *Akra Kültür Sanat Ve Edebiyat Dergisi*, Cilt 5, Sayı 13, s. 71- 82.

YILDIZ, Hüsnü (1962), “Serik’ten İki Türkü”, *TFAD*, Yıl 13, Cilt 7, Sayı 153, s. 2705-2706.

YILMAZ, Ayfer (2004), “Ankara Türküleri”, *Folklor/Edebiyat*, Cilt 10, Sayı 40, s.145-163.

YÜCE, Şener (1963), “Burdur’un Bucak İlçesi Türküleri”, *TFAD*, Yıl 14, Cilt 8, Sayı 167, s. 3099-3100.

YÜCE, Şener (1965), “Burdur Türküleri”, *TFAD*, Yıl 17, Cilt 9, Sayı 194, s. 3851-3852.

1.5.2. Akademik Çalışmalar

Halk edebiyatı ürünlerinden biri olan türküler üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Türküler konusunda yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri şunlardır:

1.5.2.1. Yüksek Lisans Tezleri

Türkülerle ilgili Sosyoloji, Müzik, İslami Bilimler gibi birçok alana dair yüksek lisans tezleri mevcuttur. Fakat bu çalışmada doğrudan halk bilimiyle alakalı tezlere yer verilmiştir. YÖK Tez’den taranarak tespit edilen yüksek lisans tezleri şunlardır:

ÖZDAMARLAR, Kadir (1993), *Kayseri ve Çevresi Türküleri: Metin ve Tahlil*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

BAHADIR, Sedat (1995), *Ceylanlı Köyü Türküleri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

KORKMAZ, Kürşat Mehmet (1995), *Barak Yöresi Hikâyeli Türkü Geleneği Üzerine Bir İnceleme*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ŞEN, Nesrin (1996), *Cihanbeyli-Böğürdelik Köyü Türküleri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ZEYBEK, Mehmet (1996), *Kumuk Halk Türküleri (Transkripsiyon, Tercüme, Metnin Grameri, Sözlük)*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

TUNAKAN, Burcu (1997), *Ayaş İlçesi Oltan Köyü Gelenekleri, Kına Âdetleri ve Kına Türküleri*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

YÜCESU, Osman (1997), *Elazığ-Harput Türküleri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

KIRMAN, Ümral (1998), *Muğla Türküleri (Metin Toplama ve Tasnif)*, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

SÖNMEZ, Kadri (1999), *Kütahya Türküleri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

AKBABA, Mehmet Fatih (2002), *Kahramanmaraş Türküleri Üzerine Bir İnceleme*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

YAŞAR, Sabahattin (2002), *Kırşehir Türkülerinin Hikâyeleri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

DUMAN, Gül Banu (2002), *Çankırı Türkülerinin Derlenip Halk Bilimi Açısından İncelenmesi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

GÜRSES, Azize (2002), *Göç Olgusunun Türk Halk Müziğine Etkisi: Gurbet Türkülerimiz*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

AYDEMİR, Özgür Kasım (2003), *Halk Türkülerinin Dili Üzerine Yapısal Bir İnceleme*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

TÜLÜCE, Ozan (2005), *Çukurovalı Âşık Mustafa Köse'den Derlenen Türküli Hikâyeler (İnceleme-Metin)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

ÇETİNDAAĞ, Gülda (2005), *Elazığ Türküleri (Metin-İnceleme)*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

AKGÜN, Dilek (2006), *Kırşehir Türkülerinde İnsan*, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

KORKMAZ, Mehmet Akif (2006), *Türkü Türü ve Doğu Karadeniz Türkü Kültürü*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

YAĞMUR, Fatih (2007), *Kırşehir Türküleri*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

ÖZDEMİR, Erdem (2008), *Emirdağ Musiki Geleneğinde Abdallar ve Yeni Onaltı Türkü*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

SELVİ, İnan (2008), *Türk Halk Edebiyatında Turna Motifli Türküler*, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

İBRAHİM, Akram Bakır (2009), *Irak Türkmen Türkülerinde Konu ve Yapı*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

YILMAZ, Meltem (2010), *Türkiye'de Kına Yakma Geleneği ve Kına Türküleri*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

KANAT, Emine (2010), *Düziçili Âşık Mustafa Çabuk: Hikâye Repertuarı ve Türküli Hikâyeleri (İnceleme-Metin)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kayseri.

CAN, Zeynep (2010), *Türkülerde Sevgili Kavramı*, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

GÜNGÖR, Ayşegül (2010), *Türkülerin Destanlaşma Sürecinde Bir Kırgız Kahramanı: Şabdan Baatır*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

GÖZÜM, Gürbüz (2010), *Modern Kentte Üretilen Türkülerin ve Bunların İcra Ortamlarından Türkü Barların, İşlev Kuramı Açısından İncelenmesi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ÖNCÜ, Aydın (2011), *Trabzon Türküleri (Tasnif-İnceleme-Metin)*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

ŞAYHAN, Fatih (2011), *Kırım-Karay Türküleri: İbrani Alfabesinden Metin Aktarımı ve İnceleme*, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.

MELİKOĞLU, Aşlar (2012), *Türkülerde Gök ve Gök Unsurları İle İlgili İnançlar*, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.

BİNGÖL, Bahar (2013), *Makedonya Türklerinin Türküleri Üzerine Bir Araştırma*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

EROĞLU, Furkan Balategin (2014), *Söz ve Müzik Açısından Türkü*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

EREN, Şule (2014), *Kadın Söylemleri Türkülerin Tasnifi ve Değerlendirilmesi*, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

KILIÇ, Meliha (2014), *Metin ve İcra Bağlamında İstanbul Türkülerinin İncelenmesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ÇAKIR, Şule (2016), *Burdur Türküleri Üzerine Bir İnceleme*, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

DUMAN, Oğuz (2016), *Çorum Türküleri Üzerine Bir İnceleme*, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

AYDIN, Ahmet Türker (2016), *Osmaniye Düziçili Aşık Mustafa Çabuk'tan Derlenen Köroğlu Türkülü Hikayeleri (İnceleme- Metinler)*, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

TOZ, Elif (2016), *Gagauz Balladaları/ Türküleri (M. A. Durbaylo'nun Metinleri) Metin Aktarma ve İnceleme*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

KÜÇÜKYILDIZ, Damlanur (2016), *Rize'de Atma Türkü Geleneği*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

BALCI, Tuğba (2017), *Nikolay İvanoviç Aşmarin'in Kazan, Simbirsk ve Ufa Vilayetlerinden Derlediği Çuvaşça Türkü ve Maniler (İnceleme- Metin- Çeviri Yazı- Dizin)*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

MAZIRIK, Özge (2017), *Gaziantep Türküleri Üzerine Halk Bilimsel Bir İnceleme*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

BÜLBÜL, Aysun Ezgi (2017), *Türkülerdeki Yas Söyleminin Halkbilimsel Çözümlemesi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

FİKANİUK, Alina (2017), *Aşk Konulu Türkülerle Ukrayna Halk Şarkılarında Tipler Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

ŞEN, Şayeste (2018), *Antalya Yöresi Türkülerinin Söz Varlığı*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

ÇİÇEK, Talha (2018), *Van Türkülerinde İcra Şekil ve Muhteva*, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

EVCİ, Ayşenur (2018), *Orta Karadeniz Bölgesi'ne Ait Türkülerde Türk Yaşam Tarzı*, Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yozgat.

ÜSTÜNTAŞ, Serdar (2018), *Ege Bölgesi Türkülerinde Eşkıya Tipi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

GÜNGÖR AKBULUT, Elif (2018), *Ordu Türkülerinde Kadın Tipleri*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

KÖSE, Semih (2018), *Neşet Ertaş Türkülerinin Cümle Yapısı Açısından İncelenmesi*, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çankırı.

ERDEMLİ, Gizem Buse (2019), *Türk Halk Hikâyeleri ve Halk Türküleri Arasındaki İlişkiler (Anadolu Sahası Köroğlu ve Arzu ile Kamber Örneği)*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

KAMA, Şifanur (2019), *Türkülerde Deyimler (İç, Doğu, Güneydoğu Anadolu Bölgeleri)*, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

UZUNÖZ, Emine (2019), *Tokat Türküleri (İnceleme- Metinler)*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

DÖNMEZ, Meltem (2019), *Kazan Tatar Düğün Türküleri Üzerine Bir İnceleme*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

COŞKUN, Harun (2019), *Türkülerde Deyimler (Karadeniz, Marmara, Ege, Akdeniz Bölgeleri)*, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

DUMLUPINAR, Nurten (2019), *Ordu Türküleri Üzerine Bir İnceleme*, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

DİZOĞLU, Metin (2019), *Anadolu Sahası Türkülerinde Renkler*, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

ÇETE, Adil (2019), *Gaziantep Barak Türküleri (Yeni Derlemeler ve Bunların Notaya Alınması)*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

KILINÇER, Yasemin (2019), *Tokat Türküleri Üzerine Bir İnceleme*, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

AYDIN, Büşra (2020), *TRT Repertuarına Kayıtlı Karadeniz Bölgesi Türkülerinde Kuş Motifleri*, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

ÇELİK, Ayşegül (2020), *Kadın Ağzı Türkülerde Kadın Roller*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

KARAÇALI, Zeynep (2020), *Kars Türkülerinin Şekil Bilgisi (Morfoloji) Açısından İncelenmesi (İnceleme, Metinler, Sözlük)*, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.

KARACAR, Umut (2020), *Bitlis Türküleri Üzerine Bir İnceleme*, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

KÖK KAPLAN, Nermin (2020), *Denizli Yöresi Türkülerinin Söz Varlığı*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

MEMİŞ, Erkan (2020), *Türkülerde Yeryüzü Unsurları ile İlgili Mitolojik Ögeler*, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

KANDIR, Çiğdem (2020), *Neşet Ertay'ın Türkülerinde Folklorik Unsurlar*, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.

ERSİN, Ayşe (2020), *Ankara Türküleri Üzerine Bir İnceleme*, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

YILDIZ, Selda (2021), *Türkiye Sahası Türkü Metinlerinde Gözyaşı Kavramı Üzerine Bir Motif Çalışması*, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

DEMİR, Mehmet (2021), *TRT Repertuarındaki Ağrı Türkülerinin Şekil ve Muhteva Açısından Değerlendirilmesi*, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.

SHAFEEQ, ARJAN TAREQ (2021), *Kerkük Türkmen Gelenekleri ve Düğün/Kına Gecesi Türküleri Üzerine Bir Araştırma*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

ÜLÜFER, Tarık (2021), *Türkülerde Hiciv*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

EROĞLU, Hüseyin (2021), *Samsun Türküleri Üzerine Tematik Bir İnceleme*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

ANILAN YASAN, Mebure (2021), *TRT Repertuarındaki Muş ve Bayburt Türkülerinin Şekil ve Muhteva Açısından Değerlendirilmesi*, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.

TOPAL ÇAKIR, Esengül (2021), *Trabzon Yöresi Türküleri Üzerine Bir İnceleme (TRT Türkü Repertuarı ve E- Repertuarlar)*, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.

1.5.2.2. Doktora Tezleri

MİRZAOĞLU, Fatma Gülay (2000), *Zeybek Türküleri ve Dansları*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

GÜVEN, Merdan (2005), *Türkiye Sahasındaki Hikâyeli Türküler Üzerine Bir Araştırma*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

UZUN, Mustafa Öner (2005), *TRT Repertuarındaki Türkülerde Kullanılan Formel İfadeler*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

ÖZBEK, Mehmet Avni (2010), *Urfa Türkülerinin Dil ve Anlatım Özellikleri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

KARAKAŞ, Ayhan (2011), *Çukurova Türkü Söyleme Geleneğinde Hikâyeli Türküler (Adana-Osmaniye)*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

ÇEVİK, Mehmet (2012), *Türkü Kültüründe Değişim Süreci ve Musa Eroğlu*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ŞENER, Deniz (2012), *Abdurrahman Kızılay ve Kerkük Türküleri*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

CANGÜR, Ahmet (2013), *Batı Anadolu'da Efelik ve Eşkıyalık Türküleri ve Hikâyelerinin Edebi Yönden İncelenmesi*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

KURT, Begüm (2016), *Malatya Yöresi Türkü Söyleme Geleneği ve Malatya Türküleri*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

CAMGÖZ, Nafiz (2019), *Anadolu Türkülerinin Anadolu Pop-Rock Müzik Türüne Uyarlanmasının Halkbilimsel İncelenmesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

TOPALAK, Halil İbrahim (2022), *Gâvur Dağı (Amanoslar) Yöresinde Hikâyeli Türküler: Osmaniye ve İlçeleri*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK KÜLTÜRÜNDE EVLİLİK

Türk kültüründe oğlanın karısına gelin denilmektedir. Gelin kelimesi ise gelen kimse anlamına gelmektedir (Karaca, 2016: 107). Eski Türklerde kadın evin sahibi olup ev kadını için “evci”, Göktürklerde “eş”, Osmanlılarda “evdeş”, Çağatay Türklerinde “evlik” kelimeleri kullanılmaktadır (Ögel, 2001: 251). Türk ailesinin temeli evlenme törenleri ile atılmaktadır. Kadın kültürümüzün her döneminde önemli bir yere sahip olduğu için kültürümüzde kutlu/ideal gelinin büyük bir yeri bulunmaktadır (Ergun, 2010: 276). Gelin kelimesi Türkçe Sözlükte “1. Evlenmek için hazırlanmış, süslenmiş kız veya yeni evlenmiş kadın. 2. Aileye evlenme yoluyla girmiş olan kadın.” olarak geçmektedir (Türkçe Sözlük, 2005: 742).

Türkçe'nin en eski kültür kelimelerinden biri olarak günümüze kadar ulaşan gelin, “Kel ~ gel- > kelin-gelin” sözcüğü, “tüğün/ düğün” gibi “üğ- / düğ-” fiil köküne “-xn” fiilden isim yapım ekinin eklenmesiyle kurulmuş fiil soylu bir kelimedir. (Korkmaz 2009: 101; Karaca, 2015: 107). Divanü Lugati't Türk'te gelin kelimesi “kelin” olarak geçmektedir. (Ercilasun ve Akkoyunlu,2018:174).

Evlilik yoluyla başka bir aileye katılacak kız, gelin olarak isimlendirilmektedir. Yapılan evlilikle birlikte hem yeni bir ev hem yeni bir aile hem de yeni bir soy isme sahip olan gelin için bu durum bir hayli zor geçmektedir. Anadolu'da akrabalık ilişkilerinin kuvvetli olması, gelinin sadece eşiyile değil diğer aile fertleriyle de iyi geçinmesini gerekli kılmaktadır. Başta eşi ile sonrasında diğer aile fertleriyle olan uyumu bu anlamda önem taşımaktadır. Aile kavramına verilen öneme paralel olarak Türk kültüründe evlilik törenlerinde gelinle ilgili birçok inanışın hâlâ günümüze kadar devam ettiği görülmektedir. Kültürümüzde bu kadar geniş yer verilen gelini elbette türkülerde de sıklıkla görmek mümkün olmaktadır. Gelinin önemi, ailesinden ayrılması, yeni bir hayat kurması, bu hayatta yaşadıkları, ölümü vb. durumlar türkülerde genişçe yer bularak işlenmiştir.

2.1. Evlenme

Kişilerin hayatındaki önemli geçiş dönemlerinden biri de evlenmedir. Kişiler belli bir olgunluğa eriştiği zaman evlenir, çocuk sahibi olur, hayatlarını idame ettirirler. Böylece evlilik bağı ile aileleri, aileler de toplumları oluştururlar. Yani ailenin temel dayanağını evlilik oluşturmaktadır. *Evliliğin sosyolojik tanımlanması yanında, hukuki, dini, antropolojik, psikolojik ve ekonomik yanları ile de tanımlamak mümkündür. Sonuç olarak evlilik birbirlerini seven, birbirleri ile bir ömür bir arada yaşamayı göze alan iki insanın birlikteliklerinin zihinlerde ve toplum gözünde resmileşmesidir* (Erkul, 2002: 91).

Türklerde aile; anne, baba ve çocuklardan meydana gelmekle beraber evliliğin sembolü eb yani evdir (Ögel, 2001: 253). Bir bakımdan evlilik ailenin hem meşruluğu hem de temel unsuru olarak kabul edilmektedir. Bu durum hem gelişmiş hem de gelişmemiş toplumlar için geçerlidir (Erkul, 2002: 91). Evlenme olayının evrensel bir nitelik taşıması ailenin toplumsal yapının temelini oluşturmasındandır. Bu evlenme, bağlı olduğu kültürün kurallarına göre gerçekleşmektedir Bu nedenle evlenmede gerçekleştirilen töre, âdet, gelenek, görenek o toplumun evlenme kültürünü oluşturmaktadır (Başçetinçelik, 2009: 149).

Evlilik kızın ve erkeğin sosyalleşmesine katkıda bulunması, aileler arasındaki dayanışmayı, toplumsal ve ekonomik ilişkiyi belirlemesi yönüyle her zaman her yerde önemli olarak sayılmaktadır (Örnek, 2000: 185).

Orhun Yazıtları incelendiğinde yazıtlarda evlilik merasiminin olduğu anlaşılmaktadır. Dede Korkut Oğuznamelerinde kız isteme, söz kesme, kalın, çeyiz, ok atarak gerdek çadırını

belirleme, kız ve erkek tarafının hediyeleşmesi, düğün yemeği, düğün töreni gibi evlilik töreniyle ilgili durumlar ayrıntılı biçimde geçmektedir. Yine Divanü Lugati't Türk'te de evlilik geçitlerinin aşamaları hakkında bilgi verilmektedir (Köksel, 2011: 339). Bu örneklerden hareketle eski Türk topluluklarından günümüze kadar kültürümüzde evlilik ve ailenin ne denli önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Hem birey hem de toplum için önem arz eden evlilik, Türk kültüründe çeşitli şekillerde olmaktadır. Görücülük, söz kesme, nişan, düğün vb. aşamaları bulunan evlilik gelenekleri Türk kültürü çevresinde şekillenmektedir. Türk halk biliminde evliliğin çeşitleri şu şekillerde sıralanmaktadır:

2.1.1. Evlenme Çeşitleri

Türkiye'de farklı evlenme biçimleri görülmekle birlikte kentlerde doğrudan tanışıp evlenme, gelenekselliğin ağır bastığı yerlerde ise genellikle görücü usulü evlenme etkili bir evlenme biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır (Örnek, 2000: 185). Çağ ilerlerken her şeyde olduğu gibi evlenme şekillerinde de farklılıklar görülmektedir. Okuma yazma oranının yükselmesi, şehirleşme, değişen dünya şartları günümüzde farklı evlenme şekillerini gerekli kılmaktadır. Değişen şartlara karşın eski usullere göre yapılan evlilikler de toplumumuzda devam etmektedir. Bu evlenme çeşitlerinden bazıları şu şekildedir:

2.1.1.1. Görücü Usulü Evlenme

Bu evlenme biçiminde kız ve erkekte ziyade ailelerin girişimi göz önünde bulundurulmaktadır. Evlenmek isteyen erkeğin ailesinden ve yakınlarından seçilen birkaç kadınla, kızı yakından incelemek ve niyetlerini belli etmek amacıyla önerilen kızın evine ziyarete gidilmesine *kız bakma*, *görücü çıkma*, *dünür gezme* gibi isimler verilmektedir. Görücüler kızı beğendikten sonra kız hakkında daha fazla bilgi edinmek için ziyaretlerini sona erdirmekte, kız tarafı oğlana razı olursa onlar da bu sürede oğlanı tanımaktadır. Her iki taraf rıza gösterdikten sonra kız isteme, söz kesme, nişan gibi aşamalara geçilmektedir (Örnek, 2000: 185-186).

2.1.1.2. Kız Kaçırma Yoluyla Evlenme

Evlenme biçimlerinden biri de kız kaçırma yoluyla evliliktir. Günümüzde çok sık rastlanılan bir evlenme yöntemi değildir. Bazı bölgelerde devam etmekle birlikte iki çeşit kaçırma yöntemi söz konusudur. İlki kızın da gönüllünün olduğu anlaşarak kaçırma; ikincisi ise erkeğin kızı zorla kaçırmasıdır. Kız kaçırmanın en yaygın sebebi kızın ailesi tarafından erkeğe verilmemesi durumudur.

2.1.1.3. Oturak Alma Evlilik

Bu evlilik biçimine daha çok Kütahya, Sivas, Kastamonu illerinde rastlanmaktadır. Erkeğin kızı zorla kaçırması durumu dışında kızın bohçasını alarak erkek evine gidip oturması "oturak alam" olarak adlandırılmaktadır (Artun, 2016: 197).

2.1.1.4. Beşik Kertme Yoluyla Evlenme

Bu evlilik; bir aileyle akrabalık ilişkisi kurmak ya da yakınıyla var olan dostluk bağı ve ekonomik ilişkisini kuvvetlendirmek amacıyla kişinin yeni doğmuş kızını söz konusu kişinin oğluna nişanlaması olarak bilinmektedir. Kendi iradeleri dışında nişanlanan çocukların beşiklerine bu bağın belirtisi olarak birer kertik yapılmaktadır. Beşik kertme ismi de buradan gelmektedir (Artun, 2016: 195).

2.1.1.5. Berder Yoluyla Evlenme

Bu evlilik biçiminde aile, oğluyula evlendireceği kıza karşılık olarak başlık almamak ve vermemek koşuluyla aynı durumdaki bir aileye kızını önermektedir. Karşıdaki aile öneriyi kabul ederse evlilik gerçekleştirilmektedir. Böylece aile karşıdaki aileye kızını verip oğluna da karşıdaki ailenin kızını almaktadır. Bu evlilik biçimine *berdel* ya da *bedel evliliği*, *kızların değiş tokuşu*, *değişik usulü* gibi çeşitli isimlendirmeler yapılmaktadır. Genellikle ülkemizin Güney ve Doğu illerinde bu evlilik biçimiyle karşılaşmaktadır. Hem kız hem oğlu bulunan iki ailenin karşılıklı olarak oğullarını ve kızlarını birlikte evlendirme esasına dayanan bu evlilik biçiminde başlık sorununun ve yükümlülüğünün kaldırılması amaçlanmaktadır (Örnek, 2000: 188).

2.1.1.6. Taygeldi Evlilik

Taygeldi evlilik; dul bir adamın eski eşinden olan çocuklarla birlikte dul bir kadınla veya tam tersi şekilde dul bir kadının eski eşinden olan çocukları alarak dul bir erkekle evlenmesi olayıdır. Bu çocuklar da *taygeldi* olarak adlandırılmaktadır (Örnek, 2000: 188).

2.1.1.7. Leviratif

Eşi ölen kadının kayınbiraderiyle evlenmesine levirat denmektedir. Bu evlenme biçiminde eşi ölen kadın bekâr ya da evli olan kocasının kardeşiyle evlenebilmektedir. Çocuklara en iyi babalığı amcasının yapabileceğine kanaat edilmesi bu evlenme biçimin tercih edilmesine sebep olmuştur. Bu evliliğin bir başka sebebi ise çocuğun miras üzerindeki hakkının yabancıya geçmeyip aile içinde korunabileceğinin düşünülmesidir (Tezcan, 1998: 209).

2.1.1.8. Sorarat

Baldızla yapılan evlilik *sorarat* olarak adlandırılmaktadır. Bu evlilik biçiminde, eşi ölen erkek karısının bekâr olan kız kardeşi ile evlenmektedir (Tezcan, 1998: 208).

2.1.1.9. Anlaşarak Evlenme

Günümüzde geleneksel evlilik çeşitleriyle yapılan evlilikler devam etse de genel olarak tanışıp anlaşarak yapılan evliliklerin daha yaygın olduğu görülmektedir. Özellikle eğitim düzeyinin artması, kızların okuyup iş hayatına atılması bu tür evliliklerin yaygın olmasına ortam hazırlamıştır. Bu evlilik biçiminde çeşitli şekillerle tanışan çiftler bir süre birbirini tanıdıktan sonra anlaşmaları sonucunda evlenmektedir.

2.1.1.10. Televizyon Yoluyla Evlilik

Bazı televizyon kanalların düzenlediği evlilik programları aracılığıyla yapılan evliliklerdir. Evlenmek isteyen kişilerin programa başvuruları neticesinde çiftler stüdyo ortamında birbirini tanıyıp evlilik yoluna girmektedir. Ancak 2017 yılında yayınlanan bir kararname ile evlilik programları kaldırıldığı için şu an ülkemizde bu yolla evlilik yapılmamaktadır.

2.1.1.11. Sosyal Medya Yoluyla Evlilik

Günümüzde sıkça duyulan evlilik çeşitlerinden biri de sosyal medya yoluyla evliliklerdir. Çeşitli sosyal medya araçları üzerinden (facebook, instagram, tiktok vb.) birbirini görüp beğenen çiftler bu yolla tanışıp evlenebilmektedir. Ayrıca bunlar dışında evlenme amacıyla hususi uygulamalarının geliştirildiği de görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKÜLERDE GELİN

3.1.Düğün Öncesi Dönem

3.1.1.Evlilik Yaşı

İnsanların her türlü biyolojik ve fizyolojik gelişmeleri yaşadığı buluş çağı, özellikle geleneksel toplumlarda kız ve erkeğin evlilik çağı olarak görülmektedir. Kız ve erkek bu anlamda toplumsal role bürünerek kızlar ev işlerine katılmakta, erkekler de ev ekonomisine katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda erkeklerin askerliğini yapması ve iş bulması gibi ölçütler de evlilik yaşını etkilemektedir (Başçetinçelik, 2009: 161). Buluş dönemi kızlar için 11-13 yaşı, erkekler için ise 13-15 yaşı kapsamaktadır. Yasalarımıza göre ise evlenme yaşı 18 olarak geçmektedir. Ancak olağanüstü bir durumda yargıç kararı ile 14 yaşını doldurmuş kızla 15 yaşını doldurmuş erkek evlenebilmektedir (Örnek, 1995: 190).

Evlenmek için gerek gelinin gerekse damadın belli bir olgunluğa erişmesi beklenmektedir. Bu evlenme zamanı, toplumdan topluma değişiklik göstermektedir. Modern toplumlarda daha geç yaşlarda evlilikler tasdiklenirken daha geri kalmış toplumlarda ise erken yaşlarda evlilikler yapılmaktadır. Belli bir yaştan sonra evlenmeyen kişiler için ise evde kalmak deyimi kullanılmaktadır. Evlilik yaşı ile ilgili görüşler türkülerde geçmekte bizi zamanın şartlarından haberdar etmektedir.

3.1.1.1. Gelinin Evlilik Yaşı

Kadınların iş hayatına girmedeği, şehirleşmenin yaygın olmadığı zamanlarda kızların çocuk denecek yaşlarda evlendirildiği görülmektedir. Türkülere bakıldığı zaman gelinin evlilik çağı olarak genellikle 13-14 yaşları geçmektedir. Şu an yasal olarak 18 yaşından önceki evliliğe yasalarımız sıcak bakmamaktadır. Günümüzdeki üniversiteleşme süreci, şehirleşmenin artması ve buna bağlı olarak gençlerin meslek sahibi olmaları zorlaştığı için artık evlilikler 25 yaş ve üzerine çıkmıştır denilebilmektedir. Çocuk sayılan yaşlarda yapılan evlilikler, durumu henüz idrak edemeyen iki çocuğun hayatında büyük sıkıntılara yol açmaktadır. Buna rağmen günümüzde küçük yaşta yapılan evliliklerin de var olduğu görülmektedir.

Türküler incelediğinde kızların evlenme isteklerini belli eden örneklerle karşılaşmış ve bu konuda dört türkü tespit edilmiştir. Bunlardan 347 numaralı türküde “Adam havas ediyor/ Değmiş on beş yaşına” denilerek kızın evlenme yaşı hakkında bilgi verilmiştir. 524 numaralı türküde gelin adayı halasına kendisini en küçük oğluyla evlendirmesini söylemiştir. Geçmiş dönemlere bakıldığı zaman evliliklerin amca, hala, dayı, teyze çocuğu gibi akrabalık ilişkisi bulunan kişilerle yapıldığı görülmektedir. Toplumdaki “Kendi kötün elin iyisinden yeğdir.” düşüncesi insanları bu şekilde akraba evliliklerine yöneltmiştir. Ayrıca yine miras paylaşımı sebebiyle mal ve mülkün dışarıdan biriyle paylaşılmak istenmemesi de bu evliliklerin sebeplerinden biri olmaktadır. 1004 numaralı türküde kız, yaşının 17 olduğunu belirterek hemen evlendirilmesi gerektiğini söylemektedir. O dönemde evlilik yaşının 13- 14 olduğu göz önünde bulundurulduğunda 17 yaşına gelen bir kızın çoktan evlenmesi gerektiği düşünülmektedir. Aşağıdaki 707 numaralı türküde ise evlenmek isteyen bir gencin “Ben askerden gelirim/ On beşinde kız alcam“ dediği görülmektedir. Askerden geliş yaşının 20 ve askerliğin 18 ay olduğu düşünülürse, 18 yaşında askere giden bir genç 20 yaşında köyüne gelecek ve kendisinden 5 yaş küçük kız alacaktır. Türk toplumunda kızın her zaman erkekten belli bir yaş oranında küçük olması makbuldür. Bunun sebebi gencin gönlünün ilerleyen

yıllarda başka birine kaymamasıdır. Bir başka sebebi de kadın ve erkek arasındaki yıpranma payının ortadan kaldırılmasının amaçlanmasıdır. Çünkü kadının yükü ağır olduğu için kadın, erkeğe oranla daha çabuk yıpranmaktadır. Bu gerçekliği gösteren bir örnek şöyledir:

Bağçelerde patlıcan
Ben askere yazılcan
Ben askerden gelirse
On beşinde kız alcan (Demirci, 1938: 268).

3.1.1.2. Güveyinin Evlilik Yaşı

Erkeğin evlenmesi için çoğunlukla askerliğini yapmış olması beklenmektedir. Bu nedenle türkülerde güveyinin evlilik yaşı, askerlik sonrası olarak geçmektedir. “Askerlik yapmayana kız verilmez.” gibi atasözü değerinde bir sözümüz vardır. Bu toplumsal bir gerçekliktir. Toplumumuzda kimi zaman “Askere gitmeyene kız verilmez.” kimi zaman da “Askerlik mantığın bittiği yerdir.” denir. Halbuki büyüklerimizle yaptığımız görüşmelerde askerliğin mantığın temeli olduğu söylenmektedir. Zira hayatında bir kere bile yatağını düzeltmemiş, mutfağa girip yemek hazırlamamış bir delikanlı askere gittiğinde her sabah yatağını çok düzgün bir şekilde düzeltmek zorundadır. Öyle ki yatak kontrollerinde “Bozuk parayı yatağın üzerine havadan döndürerek atacağız zıplamazsa seni döveceğiz.” dedikleri anlatılmaktadır. Haliyle düzensiz bir delikanlı askere gittiğinde son derece disiplinli bir genç halini almaktadır. Ancak yaşadığımız son çeyrek asırda askerlikle ilgili çok fazla düzenlemenin yapıldığı görülmektedir. Askerlik süresinin 6 aya kadar indirilmesi ve bedelli askerlik uygulamaları bu konuda yapılan bazı düzenlemelerdir. Aşağıdaki 109 numaralı türküde oğlan “Ana beni evlendir/ Geldim yirmi yaşına” diyerek evlenme isteğini dile getirmiştir. Türküde evlenme zamanı 20 yaş olarak geçmektedir. Bu da güveyinin evlenme yaşının askerlik sonrası olduğunu doğrulamaktadır.

Baba beni evlendir
Geldim yirmi yaşına
Ana beni evlendir
Geldim yirmi yaşına (Turhan ve Altınkaynak, 2009: 257).

3.1.2. İdeal Eş Seçimi

Evlilik müessesinde erkek ve kadın genel bir beklenti içine girmektedir. Erkek evini çekip çevirecek, saygılı davranacak ve çocuk doğuracak bir kadınla evlenme beklentisinde bulunurken kadın ise evlilikten mutlu bir son umudu gütmektedir. Evlilikle birlikte değişen konumuna karşılık gelin, erkeğe oranla daha fazla sorumluluk yüklenmektedir. Bu sebeple gelinin evlilikten beklentisi erkeğe göre daha farklıdır (Yılmaz, 2003: 110). Gelin ve güveyinin beklentisi eş seçimini de etkilemektedir.

Eş seçimi yapılırken çeşitli ölçütler oluşturulmakta ve bu ölçütlere göre eş seçilmektedir. Bu ölçütler karşı cinsin fiziksel özellikleri olabileceği gibi karakter özellikleri, yaşadığı il, alışkanlıkları vb. olabilmektedir. Bu konu kendi içinde ideal gelin ve ideal güveyi olarak iki başlık halinde sınıflandırılmaktadır.

3.1.2.1. İdeal Gelin

Ailenin yapısını kuruluşundaki ölçütler belirlemekle birlikte Kutadgu Bilig’in 57. Bab’ında evliliğin nasıl yapılması gerektiği anlatılmaktadır. Öncelikle evlenirken dikkatli olunup iyi bir kız aranması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu kızın; soyu sopu belli, iyi bir aileye mensup, iyi bir Müslüman, haya sahibi ve başka bir erkekle karşılaştırma yapmaması

için erkek yüzü görmemiş, bakire bir kız olması istenmektedir. Erkeğin kendisinden üst bir mevkiye sahip kızla evlenmesi durumunda ona esir olacağı düşünülerek kendisinden aşağı bir seviyede kızla evlenmesi tavsiye edilmektedir. Ayrıca kızda yüz güzelliği yerine huy güzelliği tercih edilmelidir (Günay, 2012: 6). Oğuz Kağan Destanının İslâmî rivayetinde Oğuz, İslam dinini kabul eden ve onunla birlikte her türlü mücadeleyi verecek kızla evlenmektedir. Bu da evlenmede inancın önemine dikkat çekmektedir. Eş seçimi konusunda en güzel örnekler Dede Korkut Hikâyelerinde verilmektedir. Hikâyelerde, yumuşak ve nazlı eş isteyenlerin cicili biçili Türkmen kızları ile evlenebileceği söylenerek evlilikte eş seçiminin kişisel bir tercih olduğu ifade edilmektedir. Bu hikâyelerde Kan Turalı- Selcen Hatun ve Bamsı Beyrek- Banı Çiçek çiftleri de savaşçılık ve kahramanlık vasıflarına önem verdikleri için birbirlerini seçmektedir (Günay, 2012: 6-7). Yine Dede Korkut Hikâyelerinin başlangıcında kadın türleri açıklanarak şunlar söylenmiştir: “*Dede Korkut dilinden ozan der: Karılar dört türdür. Birisi solduran sopdur. Birisi dolduran topdur. Birisi evin dayağıdır. Birisi de ne kadar dersen bayağıdır. Ozan, evin dayağı odor ki kırdan yabandan eve bir misafir gelse, kocası evde olmasa, o onu yedirir içirir, ağırlar azizler gönderir. O Âyişe, Fâtıma soyundadır hanım. Onun bebekleri yetişsin. Ocağına bunun gibi kadın gelsin. Geldik o ki solduran soptur. Sabahleyin yerinden kalkar, elini yüzünü yıkamadan dokuz bazlama ile bir külek (tahta kova) yoğurt bekler, doyuncaya kadar tıka basa yer, elini böğrüne koyar, der: Bu evi harap olası kocaya varalıdan beri daha karnım doymadı, yüzüm gülmedi, ayağım pabuç, yüzüm yaşmak görmedi der, ah n’olaydı, bu öleydi, birine daha varaydım, umduğumdan daha uygun olaydı der. Onun gibisinin, hanım, bebekleri yetişmesin. Ocağına bunun gibi kadın gelmesin. Geldik o ki dolduran toptur. Dürtüldükçe yerinden kalktı, elini yüzünü yıkamadan obanın o ucundan bu ucuna, bu ucundan o ucuna çırpıştırdı, dedikodu yaptı, kapı dinledi, öğleye kadar gezdi, öğleden sonra evine geldi, gördü ki hırsız köpek, büyük dana evini birbirine katmış, tavuk kümesi sığır damına dönmüş, komşularına seslenir ki: Kız Zeliha, Zübeyde, Ürüveyde, Çan Kız, Çan Paşa, Ayna Melek, Kutlu Melek ölmeye yitmeye gitmemiştim, yatacak yerim gene bu harap olası idi, nolaydı benim evime birazcık bakaydınız, komşu hakkı Tanrı hakkı diye söyler. Bunun gibisinin, hanım, bebekleri yetişmesin. Ocağına bunun gibi kadın gelmesin. Geldik o ki ne kadar dersen bayağıdır: Uzak kırdan yabandan bir edepli misafir gelse, kocası evde olsa, ona dese ki: Kalk ekmek getir yiyelim, bu da yesin dese, pişmiş ekmeğin bekası olmaz, yemek gerektir; kadın der: Neyleyeyim, bu yıkılacak evde un yok elek yok, deve değirmeninden gelmedi der; ne gelirse benim kalçama gelsin diye elini arkasına vurur, yönünü öteye kalçasını kocasına sözünü kulağına koymaz. O Nuh Peygamberin eşiği asıllıdır. Ondan da sizi, hanım, Allah saklasın. Ocağınıza bunun gibi kadın gelmesin.*” (Ergin, 2009: 76-77). Dede Korkut Hikâyelerinde dört türlü kadın özelliklerinden bahsedilerek evlenilecek kadınlar ve uzak durulması gereken kadınlar açıklanmıştır. Yine Ali Rıza Yalman’ın *Cenup’ta Türkmen Oymakları* kitabında da kadınların türlü özelliklere göre sınıflandırıldığı kaydedilmiştir. Kitaba göre kadınların üç türünden söz etmek mümkündür. Bunlar Zavratazort, Çepelimürt, Hazretimülk isimleriyle geçmektedir. Zavratazort, işin nerden gelip nereye gittiğini, nasıl olup bittiğini bilmeyip hesabı olmayan kadın olarak belirtilmiştir. Çepelimürt’ün de akşama kadar evde iş görmeyip çadırında çene çalarak öteki beriki ile kavga ettiği, yalancı pehlivan gibi adamı aldattığı anlatılmaktadır. Son olarak Hazretimülk’ün ise işini, idaresini bilip kocasını sevdiği, evin erkeğine yardım ettiği, misafire iyi baktığı geçmektedir (Yalman, 1977b: 201-202).

Görüldüğü gibi Türk kültüründe kadınlar önemli sayılarak evliliğin ciddi bir iş olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle evlenecek kişinin seçiminin de mühim olduğu vurgulanmıştır. Buna göre iyi huylu, kocasını seven, misafire hürmet eden kadınlar evlenilecek nitelikte kadınlar olarak gösterilmiştir. Evine bağlı olmayan, dedikodu yapan, misafiri ağırlamayan kadınlardan da uzak durulması gerektiği salık verilmiştir. Günümüze bakıldığı zaman dış görünüş, karakter özelliği gibi hususların eş seçmede etkisinin fazla olduğu görülmektedir.

Türkülerde gelinlerde olması ve olmaması gereken özellikler belirtilerek evlenmede bu durumun öneminin altı çizilmiştir. Aşağıdaki 1024 numaralı türküde “Alman kötü avradı huri de olsa.” denilerek uzak durulması gereken kadın özellikleri sıralanmıştır. Bu özellikler yukarıda belirtilen, uzak durulması gereken kadın özellikleriyle benzer özellikler taşımıştır. Bu örnekte; kadının dış görünüşü ne kadar güzel olursa olsun yemek yapmayan, temizliğe önem vermeyen, çocuğuna bakmayan kısacası eviyle ve ailesiyle ilgili olmayan kadınların eş olarak seçilmemesi gerektiği anlatılmıştır.¹

Hey ağalar, kötü avrada etmen emeği
Midem çekmez pişirdiği yemeği
Kazandan çıktı bir kıl emiği
Alman kötü avradı huri de olsa. (Yalman, 1977b: 374).

İncelenen kimi türküde ise evlenilecek kızın başka bir erkekle görüşmemiş olması beklenmektedir.² Kızın hayatındaki ilk erkek olma isteği türkülerde baskın olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunu kıskançlık duygusu da beslemektedir. 1014 numaralı türküde “Bir güzel isterim yad el değmedik/ Ellenmiş de belenmiş nideyim.” dizeleriyle başka bir erkekle görüşmüş kızın eş olarak kabul edilmeyeceği anlatılmıştır.

Bir sofraya isterim kimse sermedik
Bir yayla isterim kimse konmadık
Bir güzel isterim yad el değmedik
Ellenmiş de belenmiş nideyim (Yalman, 1977a: 106).

Bazı türkülerde de coğrafya ile ilişkili yorumlamaları görmek mümkündür. A şehrinin kızlarını almaları ya da B şehrinin kızlarından uzak durmaları şeklinde örnekler rastlanmaktadır.³ Şehirlerden, beldelerden, köylerden yola çıkılarak o yörenin insanı hakkında çıkarımda bulunulmakta, o yerden kız alınıp alınmayacağı örneklerde belirtilmektedir. “Mal alırsan yörükten/ Kız alırsan Söğüt’ten.” dizelerinde olduğu gibi belli bölgelerdeki kızların evlenilecek nitelikte olduğu belirtilmektedir. Bu doğrultuda 226 numaralı türküde Ayrebol’dan kız alınması gerektiği öğütlenmektedir.

Bursa’dan alma tuzu (bre Nuriye’im)
Köylerden alma kızı
Alır isen Ayrebol’dan al kızı
Em tadı var em tuzu (TRT, 2000a: 191).

2012 yılında çıkan Büyükşehir Yasası ile birlikte Türkiye’de 16 bin 220 köy mahalle statüsüne geçirilmiştir. Ancak hâlâ halk tarafından köy denmeye devam edilmiştir. Köylerde ise muhtarlık gözde bir kurum olup seçimlerde muhtar adayları çok büyük emekler vermiştir. Çünkü toplumsal statüsü, silah kullanması, amir pozisyonunda olması vs. özellikler muhtarlığı cazip hale getirmiştir. Haliyle bu durum çocuklara da sirayet etmiştir. Aşağıdaki 683 numaralı türküde, muhtar kızı olmanın evlenmek için bir ayrıcalık olduğu düşünülerek sosyal statünün evlilik üzerindeki etkisi vurgulanmıştır.

Kiremitin tozuym
Ben kurbanlık kuzuym

¹ 1024, 1029, 1039 numaralı örneklerde evlenilmeye uygun görülmeyen kadın özellikleri sıralanmıştır.

² 153, 297, 298, 1010, 1014 numaralı türkülerde oğlan kimseyle görüşmemiş kadın isteğini dile getirmiştir.

³ 61, 226, 275, 349, 373, 984 numaralı türkülerde gelin seçilirken memleketinin önemli olduğu vurgulanmıştır.

Beni neden almazlar
Ben muhtarın kızımı (TRT, 2000b: 557).

İdeal gelin olarak vurgulanan başka bir özellik de gelinin dış görünüşüdür. Aşağıdaki 568 numaralı türküden alınan dizelerde ilginin zaman içinde dış görünüşe ve modaya kaydığı anlatılmıştır.

Ellere hanım gelin ellere vay
Şimdi de rağbet modalara vay (TRT, 2000a: 377).

3.1.2.2. İdeal Güveyi

Evlenilecek kızın bazı özelliklerinin olması istendiği gibi evlenilecek erkeğin de çeşitli özelliklere sahip olması beklenmektedir. İdeal güveyi aranırken, dış görünüşünden karakterine, mesleğinden alışkanlıklarına kadar tüm ölçütler göz önünde bulundurulmaktadır. Kültürümüzde de kız isteme aşamasında kız tarafı erkeği araştırmakta, kötü huylarının olup olmadığı, nasıl biri olduğu ve ne iş yaptığı gibi hususları irdelemektedir. Türkülerde ideal eş olacak erkeğin ve uzak durulması gereken erkeğin özellikleri ile ilgili durumlar örnek olarak verilmektedir. Aşağıdaki 166 numaralı türküde kızı dağdan dağa kaçıracağı için topala verilmeyeceği aktarılmaktadır.

Hadi yavrum hoppala
Vermem seni topala
Topal seni kaçırır
Dağdan dağa aşırır (TRT, 2000a: 139).

Erkeğin mesleği, türkülerde sıkça geçen ölçütlerden biridir. Bir kişinin ne kadar para aldığı, konumu, mesleğinin gerektirdiği durumlar önemlidir. Türkülerde çeşitli mesleklerle ilgili düşüncelere yer verilmiştir. Bu doğrultuda bazı meslekler övülürken bazı meslekler de şartları gerekçe gösterilerek evlenilmeye uygun görülmemiştir. İncelenen üç türküde meslekler sıralanmış, bu mesleklerin zor yanlarından bahsedilerek evlenilmeye uygun olmadıkları dile getirilmiştir.⁴ 231 numaralı türküden alınan dörtlükte; çobanın işi gereği sürekli çalışacağı için eşiyle seyrek görüşeceği, bu nedenle gelinin çobanla evlenmemesi gerektiği öğütlenmiştir.

Derelerden sel gelir (dudum ey dudum aman canım ey canım aman)
Deste deste gül gelir (dudum ey dudum aman canım ey canım aman)
Varman kızlar çobana (dudum ey dudum aman canım ey canım aman)
Ayda yılda bir gelir (dudum ey dudum aman canım ey canım aman) (TRT, 2000a: 198).

Askerlikle alakalı meslekler de türkülerde geçmektedir. Bu konuda askerlik vurgusu yapan beş türkü incelenmiştir.⁵ Bu türkülerde eş seçiminde askerlikle ilgili rütbelere yer verilmiştir. (Çavuşluk, paşalık gibi) Bu konuyu ele alan türkülerin birinde evlenilecek güveyinin en güzelinin dosta düşmana karşı çavuş, bir başka türküde ise paşa olması gerektiğine değinilmiştir. Diğer bir örnekte de “Allah nasip eylesin/ Omuzu tüfekliye” denerek omzu tüfekli bir eş isteği dile getirilmiştir. Buradan da askerlikle ilgili mesleklerin popüler olduğu anlaşılabilir.

⁴ 5, 6, 665 numaralı türküler, eş seçiminde mesleklerin önemini vurgulamıştır.

⁵ 573, 891, 956, 957, 1011 numaralı türkülerde askerlikle ilgili konular işlenmiştir.

Geçmişten günümüze maddiyatın kız vermede ve eş seçmede önemli bir yeri olmuştur. Bir kişinin maddi anlamda güçlü olması, sunulacak olanaklar ve daha rahat bir yaşam olarak görüldüğü için tavsiye edilmiştir. Türkülerde ise oğlanın kızı alması için en azından evi geçindirecek bir durumda olması beklenmiştir.⁶ 348 numaralı türküde kızın verilmesi için oğlanın maddi gücünün yerinde olması gerektiği belirtilmiştir.

Zencirli höyük gaya
Yiğit vurgundur taya
Git oğlan akça kazan
Kızı vermezler toya (TRT, 2000a: 309).

Güveyinin dış görünüşü de eş seçimi için aranan ölçütlerden bir tanesi olmuştur. 36 numaralı türküde güzeli sevmenin gerekliliği üzerinde durularak gelinin güzeli tercih edip çirkinini seçmediği anlatılmıştır.

Al alamanın dördünü
Sev yiğidin merdini
Seversen bir güzel sev
Çekme çirkin derdini
Uy Habip Habip Habip
Sensin derdime tabip
Sensin derdime tabip (Abacı, 2013: 133).

3.1.3. Görücülük, Dünürçülük/ Kız Bakma, Kız İsteme

Evlenme niyetiyle oğlana kız aramak ve kız bakmak amacıyla yapılan uygulamaya görücülük veya görücüye çıkma isimleri verilmektedir. Eğer delikanlının ya da ailesinin uygun gördüğü biri varsa ilk olarak bu eve gidilmekte, olumsuz cevap alınırsa başka adaylar üzerinde durulmaktadır. Görücüye çıkma Türkiye'nin değişik yerlerinde farklılıklar göstermekle birlikte ana çizgileri bakımından ortaktır (Örnek, 2000: 190).

Evlenmek için ilk adım kızın ailesinden istemektir. Çeşitli şekillerde evlenmeye karar verildikten sonra kızın, erkeğin aile büyükleri tarafından istenmesine dünür gitmek denir. Dünür gidince olumlu sonuç alınabileceği gibi olumsuz sonuç da alınmaktadır. Kız tarafı, erkeği çeşitli yönleriyle (ahlak, din, terbiye, ekonomik durum, aile vb.) araştırarak kendilerine uygun gördükleri damat adayına olumlu yanıt vermektedir. Ancak damat adayı ailenin isteklerine uygun değilse kız verilmemektedir. İncelenen örneklerdeki birçok türkünün kızın verilmemesiyle ilgili olduğu görülmektedir. Örneklerde dünür gönderildiği ancak kızın babası ya da annesi tarafından verilmediği sık sık geçmektedir. Gelinle ilgili türküler incelendiği zaman dünür gitmekle ilgili 17 örneğe rastlanmaktadır.⁷

Aşağıdaki 332 numaralı örnekte dünür gitmek çok canlı bir şekilde anlatılmıştır. Türküde, dünürçülerin anlaşmaya varmaları neticesinde düğün aşamasına geldiği belirtilmiştir. Gelinin sevdiğiyle evlense de ailesinden ayrıldığı için bir tarafının buruk olduğu görülmüştür. Kız isteme, ara bulma, dünür gitme durumlarında etkin bir role sahip olan yengelerin akçeler saçtığından ve düğünde davul zurna çalındığından bahsedilmiştir.

Dünürçüler geldiler (şirinim güzelim)
El ele görüştüler (şirinim güzelim)

⁶ 63, 348, 682 numaralı türkülerde erkeğin maddi açıdan güçlü olması gerektiği belirtilmiştir.

⁷ 88, 331, 332, 540, 625, 781, 789, 794, 838, 852, 901, 917, 945, 981, 1002, 1015, 1040 numaralı türküler dünür gitmekle ilgilidir.

Söyleşip gülüştüler (şirinim güzelim)

Bağlantı:

Ağlama gelin güzelsin güzelsin güzelsin
Sevdiğine gidersin gidersin gidersin gidersin
Ağlama gelin güzelsin güzelsin güzelsin güzelsin
Anam ne üzersin üzersin üzersin

Yengeler başa gelin (şirinim güzelim)

Saçtılar akça gelin (şirinim güzelim)

Bülbülden tatlı dilin (şirinim güzelim)

Bağlantı

Çalınır davul zurna (şirinim güzelim)

Güveynin saçı sırma (şirinim güzelim)

Yengenin biri durna (şirinim güzelim)

Bağlantı (TRT, 2000a: 295).

Dünür gitmek iki şekilde olmaktadır. İlkinde çiftler birbirini sevmekte ve oğlanın ailesi kızı istemeye gitmektedir. İkincisi ise daha çok görücü usulü evliliklerde görülmektedir. Evlenme çağı gelmiş olan oğlana kız bakılarak bulunan kız çevreden etraflıca araştırılmaktadır. Münasip görülürse kızın ailesine haber verilerek kız evine gidilmektedir. Kız evi de oğlanı çeşitli şekillerde inceledikten sonra uygun görürse kızını vermekte uygun görmezse vermemektedir. Sevdiği kıza dünür gittiğini öğrenen ve kızın ailesinin kızı vermesinden endişe duyan oğlanın duyguları 88 numaralı türküde şu şekilde aktarılmaktadır.

Başında mor valalar (Aslıhan)

Yüreğim paralar (Aslıhan)

Aslı'ya dünür getmiş (Aslıhan)

Korkarım ki alalar (Aslıhan) (TRT, 2000a: 58).

Kız genellikle evin büyüğünden, evde en çok sözü geçen kişi olan babadan istenir. Bir erkeğin niyeti ciddiye ailesini dünürcü olarak gönderir. Dünür gönderilmeden kız verilmez. 981 numaralı türküde bu durum örneklendirilmiştir.

Evinizin önü bir büyük dere

Güzelim sorarım eviniz nerde

Dünür göndermedim kız baban vere

Bu yandan gel kömür gözlüm bu yandan (TRT, 2000b: 802).

Aşağıdaki 838 numaralı örnekte erkek tarafı, geline türlü eksiklikler bularak onu almakta ısrar etmektedir. Kız tarafı ise oğlanı çeşitli bahanelerle istememekte ve kızını vermemektedir. Yapılan söyleşmeler ve ısrarlar sonucunda nihayet kız verilmektedir. Türküden kız tarafının nazlı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Erkek tarafı kızı almak için her türlü cefaya boyun eğecek ve nihayetinde kızı alacaktır.

Sarkıcı geldi dünür

Odeya gondur dünür

Ver gızı gızı gızı da eyleme bizi

Sarkıcı gelse ne var
Odeye gonsa ne var
Vermeyiz gızı gızı da eyleriz sizi
Sergende gaşık dünür
Gızımız aşık dünür
Ver gızı gızı gızı da eyleme bizi
Sergende elek dünür
Gızımız melek dünür
Vermeyiz gızı gızı da eyleriz sizi
Sergende aşı dünür
Gızımız şaşı dünür
Ver gızı gızı gızı da eyleme bizi
Sergende göze dünür
Gızımız güzel dünür
Vermeyiz gızı gızı da eyleriz sizi
Sergende kilot dünür
Oğlumuz pilot dünür
Ver gızı gızı gızı da eylemen bizi
Sergende gaymak dünür
Oğlunuz ahmak dünür
Vermeyiz gızı gızı da eyleriz sizi
Sergende mangal dünür
Gızınız hantal dünür
Ver gızı gızı gızı da eylemen bizi
Sergende sandık dünür
Gızımız findık dünür
Vermeyiz gızı gızı da eyleriz sizi
Sarkıcı geldi dünür
Sarkılar aldık dünür
Ver gızı gızı gızı da eylemen bizi
Sarkıcı gelse ne var
Sarkılar alsan ne var
Vermeyiz gızı gızı da eyleriz sizi
Sergende findık dünür
Gızınıza yandık dünür
Ver gızı gızı gızı da eylemen bizi
Sergen gavanoz dünür
Gızı veriyoz dünür
Al gızı gızı gızı da üzmeğin bizi (Uludemir, 1970: 122-123).

Anadolu'nun bazı bölgelerinde kızın ailesi tarafından belli bir miktar başlık parası konmaktadır. Kızı almak için kızın ailesine belirlenen miktar verilmektedir. Günümüzde çok seyrek de olsa bazı kırsal bölgelerde hâlâ başlık parası istenmektedir. Türkülerde başlık parası sebebiyle erkeğin dünürcü gönderemediği belirtilerek bir evlenme yöntemi olan kaçarak evlenmeden de bahsedilmektedir. Çünkü kaçarak evlenmenin başta gelen sebeplerinden biri kızın verilmemesidir. Erkek, başlık parasını veremeyeceği için dünürcü gönderememekte ve çareyi kızı kaçırmakta bulmaktadır.

Dünür gitmede kızın gönlü olacağı gibi hiç gönlünün olmadığı biri de kıza dünürcü gönderebilmektedir. Ayrıca kız, başkasını sevdiği için kendisine dünürcü gönderilmemesini isteyebilmektedir. 781 numaralı türküde kız oğlana, gönlü başkasında olduğu için kendisine

dünür göndermemesi gerektiğini söylemektedir.

İlimonum kalburda
Bu gece de kal burada
Bana dünür yollama
Benim göynüm nalburda (Erdoğan, 2014: 49).

3.1. 4.Gelinin Ailesinin Gelini Sevdiğine Vermemesi

Evliliğin ilk adımı olarak görülen dünür gitme, Türk kültürü için önemli olan uygulamalardan biridir. Allah'ın emri, peygamberin kavli ile söze başlanarak gelin adayı ailesinin rızasını almak maksatlı istenir. Burada gelinin ailesinin evlenmedeki rızası mühimdir. Ailenin onayladığı, kızlarına uygun gördüğü damat adayı kabul görmektedir. Çeşitli sebeplerden münasip görülmeyen damat adayına ise kız verilmemekte ve evlenmelerine müsaade edilmemektedir. Bunun birçok sebebi bulunmaktadır. Şartları daha iyi bir kısmetin çıkması, ailenin kendilerine uygun görülmemesi, başlık parasının ödenememesi, oğlanın ekonomik veya statü olarak yeterli görülmemesi gibi sebeplerle aile kızını vermemektedir. Türkülerin içeriklerinden bu sebepleri detaylandırmak mümkündür.⁸

Türkülerde dünür gitmek çeşitli şekillerde işlenerek evlilik için gerekli bir adım olarak görülmüştür. Türkülere bakıldığı zaman oğlan, kızın anne ve babasının kızı kendisine vermemesi sebebiyle sevdiğine kavuşamadığını dile getirmiştir. Ayrıca bazı örneklerde kızın anne ve babasının yanında abisi ve yengesinin de bahaneler öne sürerek oğlanı onaylamadığı anlatılmıştır. Bu türkülerde bazen kız oğlana verilmediği için sitem etmiş bazen de oğlan sevdiğine kavuşamadığından yakınmıştır. Yalnızca 893 numaralı örnekte “Gel biraz konuşalım/ Anan baban da razı” denilerek kızın annesi ve babasının oğlana razı olduğu belirtilmiştir. Aşağıdaki 787 numaralı türküden alınan örnekten hareketle anne ve babanın evliliğe rıza göstermesinin önemli olduğu görülmektedir. Ayrıca kızın yalnızca anne ve babadan değil aynı zamanda kardeş, amca, dayı, hala, nine, imam gibi kimselerden de istenebileceği anlaşılmaktadır.

Ormanda alacalar
Yeni oni geyikler
Vardum istedum yâri
Nişanlidu dediler

Anasina söyledum
Veremem oni dedi
Babasina söyledum
Yaşı ufakdur dedi

Gardaşuna söyledum
Tabancama bak dedi
Halasina söyledum
Uşak bağa ne dedi

Dayısına söyledum
Yeğen kıyılmaz dedi

---

⁸ 42, 59, 62, 368, 418, 720, 787, 893, 1018 numaralı türkülerde kızın ailesi tarafından verilmemesi anlatılmaktadır.

Amcasına söyledum
Dedesina sor dedi

İmamina söyledum
Nikah kiyamam dedi
Hagimina söyledum
İmza atamam dedi

Hersum çıktı kafama
Kitdum yarun peşine

O davrandi orağa
Ben davrandum piçağa
Fundukluk bahçesinde
Tuşduk kara ocağa

Uyun horona uyun
Tavan tahtasi gibi
Sarilayum boynuna
Yaban asmasi gibi

Ey benum sevdicuğum
Sen beni almazmisun
Ellerimi goynumda
Göru da yanmaz misun

Yayla çimeni yerden
Doymadum e gız senden
Yer doyarsa yağmurdan
Ben de doyarım senden (TRT, 2000b: 631).

3.1.4.1. Gelinin Babasının Gelini Sevdiğine Vermemesi

Türk toplumunun ataerkil aile yapısı baba figürünü baskın kılmış, evliliğe onay verme ya da evliliği reddetme mevzularında en önemli rolü baba üstlenmiştir. Ancak incelenen türkülerde evlenmeye babadan ziyade annenin izin vermediği örnekler çoğunluktadır. Türkülerde baba, anneye göre daha ikna edilebilir bir pozisyondadır. Buradan aslında annenin arka planda ne kadar etkin olduğu sonucu çıkartılabilir. Baba nihayetinde annenin düşüncelerinden etkilenecek, onun sözünü önemseyecektir. Ancak babanın da tasvip etmeyip evlenmeye engel olduğu örneklerden anlaşılmaktadır. Durumu örnekleyen 15 türkü bulunmaktadır.⁹ Bu türküler hem kızın hem de oğlanın ağzından söylenmiştir. Kız ağızlı türkülerde kız, babasının kendisini sevdiğine vermemesi üzerine boynu bükük kaldığını belirtmiştir. Kız kimi türküde babasının izni olursa düğün yapacağını söylemiş kimi türküde ise eğer babası vermezse oğlanın kendisini kaçırmamasını istemiştir. Oğlan ağızlı türkülerde bakıldığı zaman baba kızını vermediği için oğlan tarafından “dürzü, deyyus, zalim, hayırsız” olarak adlandırılmıştır.¹⁰ Bu türkülerde erkek, kızını babasından isteyeceğini onun rızası

⁹ 145, 149, 201, 260, 283, 290, 353, 485, 522, 572, 630, 723, 765, 790, 908 numaralı türküler gelinin babasının gelini sevdiğine vermemesine örnek olarak verilmektedir.

¹⁰ 145, 201, 260, 290, 353, 485, 723 ve 765 numaralı örneklerde baba kızını vermediği için kötü sıfatlarla nitelendirilmiştir.

olmayınca ya kızını kaçıracağını ya da bu dertten öleceğini vurgulamıştır. Kimi türküde de kızı almakta ısrar edip babası verse de vermese de kızı alacağını söylemiştir. 283 numaralı türküden alınan dörtlükte oğlan kızın gönlünün kendisinde olduğunu söyleyerek babası vermediği için kızı alamadığını belirtmiştir.

Harmandadır babası (bala)

Elindedir yabası

Kızın gönlü varımış (bala)

Vermez zalım babası (TRT, 2000a: 243).

3.1.4.2. Gelinin Annesinin Gelini Sevdiğine Vermemesi

Ailesinin gelini sevdiğine vermemesiyle alakalı türkülerin çoğunda annenin önemli bir rolü olduğu görülmektedir. Annenin evdeki yeri ikinci plan gibi görülse de aslında çoğu türküde karar merciinin anne olduğu anlaşılmaktadır. Bu konuyla alakalı 31 türkü bulunmaktadır.¹¹

Türkülerde ön plana çıkan tiplerden biri olan âşıkları ayıran kadın tipinde anne, sevgililerin arasına girerek âşıkları ayırmakta ya da ayırmaya zorlamaktadır. Bazen de anneye birlikte bu rolü baba da üstlenmektedir (Mirzaoğlu, 2019: 334). Ancak incelenen türkülerde anne figürünün bu konuda daha etkin olduğu görülmektedir. Annenin kızını vermediği örneklerin çokluğu ise buna dayanak oluşturmaktadır. Bu türkülerde oğlan, kızın annesinden korktuğu için kızı alamadığından dert yanmaktadır. Kızını vermeyen, evlenmeye mani olan anne türkülerde “zalim, taş kalpli, gâvur, vicdansız” gibi olumsuzluk belirten sıfatlarla ifade edilmektedir.¹² Oğlan mutluluğuna mani olan anneye “Anan seni vermiyor/ Ateşlere düşesi” şeklinde beddualarda bulunmuş, eğer kızını vermezse annesinin yolunu keseceğinden söz etmiştir. Ayrıca kızdan annesi duymadan kendisine kaçmasını istemiştir. Kız ağızlı türkülerin birinde kız oğlana, annesinin kendisini vermemesi durumunda tek çözümün Allah’a yalvarmak olduğundan, bir başka türküde ise annesi vermezse oğlana kaçacağından söz etmiştir. Örneklerde kız; annesinin kendisini vermediğini, babasının daha insafli olması sebebiyle oğlanın kendisini babasından istemesi gerektiğini de vurgulamıştır. Buradan da babanın anneye göre daha ikna edilebilir olduğu sonucu çıkarılabilir.

Gelinin annesinin gelini sevdiğine vermediği örneklerinden bir tanesi de 77 numaralı “Arda Boylarında Kırmızı Erik” adlı türküdür. Tekirdağ’ın Kayı köyünden olan genç kız ve bu kızın sevgilisi vardır. Ancak kızın ailesi kızı sevdiğine vermeyip aynı köyden başka bir genç ile zorla evlendirmeye karar verirler. Düğün günü gelir, kıza kına yakılır. Ertesi gün herkes uykudayken kız kendini denize atarak kaderine karşı gelir. Genç kızın sevgilisinin de bu olay üzerine kendisini öldürdüğü de rivayet edilir. Bu türküde Halime yaşadığı çaresizlikten ötürü kendini denize atarak canına kıyar. Halime bu evliliği kabul etmemesiyle kaderine boyun eğmeyen bir kadın tavrını gösterir (Mirzaoğlu, 2019: 335-336).

Arda boylarında kırmızı erik

Halime'nin ardında on yedi belik

Ah anneciğim ah anneciğim yaktın ya beni

Şu genç yaşta denizlere attın ya beni

¹¹ 41, 61, 77, 81, 108, 122, 123, 130, 140, 170, 207, 408, 517, 567, 575, 592, 609, 615, 624, 631, 689, 727, 731, 741, 782, 811, 846, 882, 930, 959, 963 numaralı türkülerde annelerin kızlarını sevdiğine vermemesiyle ilgili konular işlenmiştir.

¹² 81, 170 ve 408,567, 727, 811, 930 numaralı örneklerde anne “zalim ve gâvur” olarak adlandırılmıştır.

Alıverin feracemi anneciğim diksin
O gıymatlı İsmail'e kendisi gitsin
Ah anneciğim ah anneciğim yaktın ya beni
Şu genç yaşta denizlere attın ya beni
Uyan uyan İrecebim senin olayım
Ardalar aldı ya nerde bulayım
Ah anneciğim ah anneciğim yaktın ya beni
Şu genç yaşta denizlere attın ya beni
Arda boylarına ben kendim gittim
Dalgalar vurdukça can teslim ettim
Ah anneciğim ah anneciğim yaktın ya beni
Şu genç yaşta denizlere attın ya beni (TRT, 2000a: 49).

567 numaralı örnekte oğlan, kızın annesinin kızı kendisine vermediği için bu yazı da geçirdiğini söyleyerek isyan etmiştir. Türküde her nazın çekildiğini ancak anne nazının çekilmediğini belirtilerek annenin evlilik üzerindeki etkisi vurgulanmıştır.

Bu yıl da geçirdik yazı (boylarına kurban)
Zalım ana vermez kızı (huylarına kurban)
Her bir dert çekilir ama (boylarına kurban)
Çekilmiyor ana nazı (huylarına kurban) (Turhan ve Akbıyık, 2012: 90; Erdoğan, 2014: 19; TRT, 2000b: 480).

Ailenin kızını vermeme sebeplerinden biri de oğlanın ekonomik durumunun iyi olmamasıdır. Verilen 963 numaralı türküde ekonomik durumdan kaynaklanan bir kız vermeme örneği verilmiştir.

Yaz günleri serin olur salkım söğüt gölgesi
Sevdiğim kız ilk göz ağrım bizim köyün gözdesi
Gece gündüz hiç yanından ayırmıyor yengesi
Annem babam dünür gitti vermedi kız annesi
Kız gördüm sevdalandım can evimden vuruldum
Zengin kızı sevdim diye ben köyümden kovuldum (Gündüz, 2008: 418).

3.1.4.3. Gelinin Ağabeyinin Gelini Sevdiğine Vermemesi

Gelinin anne ve babası gibi erkek kardeşlerinin de kız verme konusunda bir yetkiye sahip oldukları görülmektedir. İncelenen 6 türküde ağabeylerin kızın evlenmesine rıza göstermedikleri anlaşılmaktadır.¹³ Bu konuda ele alınan türkülerin dördünde oğlan, kızın kardeşleri vermediği için kızını almadığını, diğer iki türküde ise kardeşleri olmazsa kızını kaçıracağını söylemektedir. Aşağıdaki 1000 numaralı örnekte gelinin kardeşlerinin gelini vermemesinden söz edilmiştir.

Zeynep'imın saçları
Oynar omuz başları
Zeynep benim olacak
Vermiyor gardaşları (TRT, 2000b: 816).

¹³ Bu durum 492, 587, 674, 830, 834, 1000 numaralı türkülerle örneklendirilmektedir.

Gelinin annesi, babası ve ağabeyi tarafından verilmediği türküler genel olarak bir sitem ve üzüntü havası aksettirmektedir. Oğlan sevdiğine kavuşamadığı için kimi zaman isyan edip kızı kaçıracağını kimi zaman kızın ailesinin yolunu keseceğini kimi zaman da kaderine razı olacağını söylemiştir. Gelinin anne ve babası, kızlarını vermediği için oğlan tarafından zalim olarak görülmüştür. Gelinler de bu duruma bazen boyun eğip acısını içine gömmüş bazen de oğlana kaçacağından bahsetmiştir. Türkülerde de bu duruma değinilmiştir.

3.1.5. Gelinin Evlendirilmesi

3.1.5.1. Gelinin Dengiyle Evlendirilmesi

Ailelerle birlikte kız ve erkek de evliliğin denklik üzerine kurulması gerektiği düşüncesine sahip olmaktadır. Bu denklik maddi denklik, fiziki denklik ve kültürel denklik olarak algılanabilmektedir. Denklik kavramı Dede Korkut Kitabı'nda kadın ve erkeğin "alplik anlayışı" çerçevesinde şekillenmektedir. Dede Korkut Kitabı'nda çevik, savaşçı, iyi at binen, kılıç kuşanan ve kâfir üzerine at salıp baş kesen kadınlar, bahadır erkekler tarafından istenmektedir (Çiftci, 2018: 336).

Erkek tarafı kız seçmede ilk adımı atacak taraftır. Kız seçme işinde ya delikanlı bir kızı sevmekte ya da bu seçme işini anne ve babasına bırakmaktadır. Kız seçiminde kızın güzelliği, huyu, edebi, iffeti gibi ölçütler göz önünde bulundurulmaktadır. Her iki ailenin ekonomik olarak dengi dengine olması beklenmektedir. Ekonomik özellikler yönünden erkek tarafının kız tarafından üstün olmasında bir sakınca bulunmamaktadır. Fakat tam tersi bir şekilde kız tarafının erkek tarafından daha varlıklı olması ise çeşitli zorluklara sebep olmaktadır (Boratav, 1984: 168-169).

İncelenen türkülerde 34 türkünün denklik konusunu ele aldığı görülmüştür.¹⁴ Bu türkülere bakıldığı zaman evliliklerin denklik üzerine kurulması gerektiği önemle vurgulanmıştır. İncelenen 5 türküde kendi dengiyle evlilik yapmanın önemine vurgu yapılarak dengine düşmeyen gelinin ağlayacağı söylenmiştir.¹⁵ Diğer dört türküde ise gelin dengine düşmediği için hayıflanmıştır.¹⁶

Özellikle görücü usulü evliliklerde kız ve erkeğin birbirine uygun olması beklenir. Bu uygunluk mizaç, maddi durum, dış görünüş, aile yapısı vb. ölçütler olabilmektedir. Türkülerde de arbulucuların çiftleri dengi dengine yapması gerektiği söylenmiştir. Bu denklik için türkülerde çeşitli ölçütler sıralanmıştır. Ölçütlerden ilki dış görünüşle ilgilidir. Türkülerde bu durum "Dilin dilime uyar/ Boyun boyuma uyar" denerek dış görünüş bakımından gelin ve güveyinin denk olmasının gerekliliği üzerinde durulmuştur. Bazı türkülerde çiftlerin güzellik olarak birbirine uygun olmadığı vurgulanmış, yeni evlenecek olanlara dengiyle evlenmeleri tavsiye edilmiştir. Türkülerde güzeli çirkin gelin etmemek gerektiği söylenmiştir. Sebebi ise "Yâri çirkin olanın gelin/ Gözü ellerde olur aman" dizeleriyle dile getirilmiştir. Ayrıca incelenen örneklerde "Gurban olduğum Allah (da)/ (Kerime'm) güzeli gözele yaz (oy)" denilerek dış görünüş olarak gelin ve güveyinin denk olması gerektiği vurgulanmıştır. Aynı zamanda huy olarak da gelin ve damadın birbirine uygun olmamaları dile getirilmiş, huysuz bir erkeğin tercih edilmemesi söylenmiştir. Aşağıdaki 905 numaralı türküde gelin ve güveyinin denk olmadığı belirtilmiştir. Geline, kocasının çirkin olduğu söylenerek ondan boşanması gerektiği öğütlenmiştir.

¹⁴ 103, 127, 181, 182, 183, 239, 311, 316, 357, 365, 385, 392, 420, 465, 519, 549, 552, 574, 634, 733, 756, 763, 770, 814, 856, 858, 868, 889, 897, 903, 905, 926, 950, 978 numaralı türküler bu sınıflandırmaya örnektir.

¹⁵ 103, 311, 365, 465, 733 numarada dengiyle evlilik yapmanın önemine vurgu yapılmıştır.

¹⁶ 181, 182, 183, 574 de gelin dengine düşmediği için hayıflanmaktadır.

Bu dağı aşam dedim (tello)
Aşam ulaşam dedim (tello)
Kocan çirkin sen güzel (tello)
Gayret et boşan dedim (tello) (TRT, 2000b: 741).

Diğer bir denklik ölçütü ise ekonomik durumdur. Çiftlerin ekonomik özelliklerinin birbirine uygun olması tavsiye edilmiştir. Taraflardan biri zengin diğer daha az varlıklı olursa birbirini ezebileceği düşünölmüş, maddi olarak denk olmak önerilmiştir. “Paraya damah etmen/ Zengine vermen gızı/ Dengine verin gızı” dizelerinde olduğu gibi kızın maddi durumu nasılsa aynı denklikteki bir kişiyle evlenmesi öğütlenmiştir. Kimi türküde kız isteklerini karşılayacak zenginlikte olmadığı için oğlanı istememiş kimi türküde ise kendisine belli bir değer biçmiş ve dengine düşmediğinden yakınmıştır. 574 numaralı türküde kız kendisine maddi bir değer biçmiş ve bu denklikte biriyle evlenmediği için dert yanmıştır.

İndim kuyu dibine
Baktım suyun rengine
Yüz bin liralık kızıldım
Düşemedim dengime (TRT, 2000b: 486).

Gelin ve güveyinin yaşları da başka bir denklik unsurudur. Kızın oğlandan çok büyük olması ya da güveyinin yaşının gelinden çok büyük olması evliliklerde sıkıntıları beraberinde getirmiştir. Bu nedenle yaş olarak gelin ve güveyinin denk olması istenmiştir. İncelenen türkülerde gelin, çocukla evlendirilip kendi yaşında biriyle evlendirilmediği için sitem etmiştir. Bu türkülerde bazen oğlan gelinin dengine düşmediğinden yakınmış bazen de denginin kendisi olduğunu belirterek kendisine kaçmasını istemiştir. Özet olarak bu konuda gelinle ilgili denklik kavramı vurgulanmış ve çeşitli şekillerde dile getirilmiştir. Dengini bulamayan gelinin mağdur olacağı söylenerek her şeyden önce gelinin dengiyle evlenmesi gerektiği aktarılmıştır.

3.1.5.2. Gelinin Başlık Parası ile Evlendirilmesi

Başlık veya kalın Türk aile hukukunun temeli sayılarak kız ailesine verilen aile malı olarak geçmektedir (Ögel, 2001: 256). “*Divan’da, kadının evleneceği erkekten almış/alacak olduğu malı ifade etmek için kullanılan kelimeler de vardır. Bunlar başın ve kalın kelimeleridir (Erdoğan, 2016: 205). Başın, mihir (Kaşgarlı, 2014: 377) anlamına gelirken, kalın kelimesi daha çok başlık parası anlamında kullanılmaktadır. Kalın birse kız alır: Kim başlık parası verirse kızı alır.*” (Kaşgarlı, 2014: 498; Erdoğan, 2016: 205). Ali Berat Alptekin’e göre Uygur Türklerine ait Göç Destanı’nda kıza karşılık kutlu kaya parçasının verilmesi ilk resmi kalının karşılığı olarak düşünölmektedir (Alptekin, 2009: 309).

“*Dede Korkut Hikayeleri’nde başlık, Dede Korkut’un Bamsı Beyrek’e Banı Çiçek’i isterken karşımıza çıkar. Dede Korkut aracılığıyla Bamsı Beyrek’e zorla da olsa, Banu Çiçek’i vermeyi kabul eden Delü Karçar, Dede Korkut’ta: “Bin buğra getirün kim maya görmemiş ola, bin dahı aygır getirün kim hiç kısağa aşmamış ola, bin dahı koyun görmemiş koç getirün, bin de kuyruksuz kulaksız köpek getirün, bin dahı püre getirün, mana.” diyerek günün şartlarına göre başlığı Dede Korkut’a sıralar.*” (Ergin, 1977: 126-127; Gönen, 2006: 62-63).

Kız verildikten sonra aileler kendi aralarında ortak bir başlık miktarı belirlemek amaçlı başlık pazarlığı yapmakta sonrasında belli bir miktarda anlaşmaya varmaktadırlar. Oğlan tarafı başlık parasını ödedikten sonra ise çeyiz işine karışmamaktadır (Peker, 1999: 13). Baba, erkek tarafından başlık almakla hem kızına değer biçmekte hem de kızının bekâretine kefil

olmaktadır. Kızın güzelliği ve yaşı, kıza biçilen başlık parasını etkilemektedir. Kız ne kadar güzel olursa başlığı o kadar yükselmekte, yaşı ilerledikçe ise başlık miktarı düşmektedir. Başlığı yüksek olan kızların ise toplumun kimi kesimlerince daha makbul kabul edildiği görülmektedir (Başçetinçelik, 2009: 189).

Türkülerde ısrarla üzerinde durulan konulardan biri başlık parasıdır. Bu konuyu işleyen 18 türkü mevcuttur.¹⁷ Başlık parası yukarıda da ifade edildiği gibi erkeğin kızı almak için kızın ailesinin başlık olarak öne sürdüğü şartları yerine getirmesidir. Sayılar değişmekle beraber asıl olan, belirlenen miktarın toplanıp kızın babasına verilmesidir. Türkülerde başlık 100 bin lira, 300 bin lira, 500 bin lira, 5 bin lira ve bin beş yüz altın olarak geçmektedir. Bu konuda verilen 832 numaralı örnekte, oğlan tarafından verilen beş yüz lira (beş yüz altın) kızın babası tarafından az bulunarak kız daha fazla başlık veren bir oğlanla evlendirilmektedir. Bazı türkülerde güveyi, başlık parasını verip nikâhını kıyacağından bahsederken bazı türkülerde de başlık parasını veremediği için geline kavuşamadığını dile getirmektedir. Oğlan bazen bu başlığı biriktirmekte bazen biriktirmek için gurbete gitmekte bazen de kızların başlık parasının 300 liraya çıktığını söyleyerek evlenemeyeceğini belirtmektedir. 367 numaralı türküde oğlanın kızı alması için bin lira başlık ödemesi gerektiği anlatılmaktadır.

Çarşıda gezen oğlan
Kakülü güzel oğlan
Babam sana vermiyor
Bin lira kazan oğlan (TRT, 2000a: 319).

979 numaralı türkü, oğlanın başlık parasını biriktirmek için gurbete gittiğini örneklemektedir. Oğlan başlık parasını denkleştirmek için çalışmak zorundadır. İş için diyar diyar dolaşan oğlanın tek isteği, belirlenen miktarı toplayıp sevdiği yârine kavuşabilmektir.

Estel yolun yarısı
Yandı başım arası
Bana gurbet gezdirdi
Kırk bin başlık parası (TRT, 2000b: 801).

Başlık parası konusunda verilen bir örnekte beşibirliğin gelin tarafından istendiği, bu sebeple kızların da başlıksız gelin gitmek istemediği anlaşılmaktadır. Fakat kızın başlığa karşı çıktığı örnekleri de görmek mümkündür. Aşağıdaki 224 numaralı türküden alınan dördlükte kız, başlık parasına karşı çıktığını ifade etmektedir. Bir eşya gibi parayla verilmesini doğru bulmayarak haklı bir şekilde bu durumu kabullenmemektedir.

Buğdayla dolu harman (da)
Ben oğlana varman
Babam alcak parayı (da)
Başlık parası olman (TRT, 2000a: 188).

676 numaralı türküde ise başlık parası çok geldiği için bu parayı biriktiremeyip evlenemeyen erkeklerin durumu anlatılmıştır. Belirlenen miktarı ödemekte zorlanan gençlerin evlenememesi aşağıdaki örnekte belirtilmiştir.

---

¹⁷ Başlık parasıyla alakalı 20, 38, 82, 87, 146, 218, 224, 367, 659, 676, 735, 736, 763, 823, 832, 972, 979, 998 numaralı türküler örnek gösterilebilir.

Yaylı gelir taşlıktan
Dingil çıktı başlıktan
Şu köyün oğlanları
Evlenez başlıktan (TRT, 2000b: 555).

Başlık; her zaman para olmayıp tarla, ev, bahçe vb. unsurlar da başlık olarak geçmektedir. Aşağıdaki 20 numaralı örnekte başlık olarak bağın alındığı görülmektedir.

Oy Asiye Asiye
Tütün koydum kesiye
Anan seni verecek de
Bir bağa pırasıye
Oy Nazim'im oy oy (TRT, 2000a: 8; Turhan ve Altınkaynak, 2009: 53).

3.1.5.3. Gelinin Yaşlı Bir Adamla Evlendirilmesi

Gelinin dengiyle evlenmesi bahsinde belirtildiği gibi evlilikte çiftlerin birbirine her anlamda uygun olması gerekir. Yaş faktörü de bu denklikte göz önünde bulundurulması gereken ölçütlerdendir. İncelenen örneklerde ailelerin yaş faktörünü göz ardı edip kızlarını yaşlı adamlarla evlendirdikleri görülmektedir. Bu evlilikler, birbirlerine uyum sağlayamayan, çeşitli problemlerle karşı karşıya kalan çiftlerin türemesine sebep olmaktadır. Bu konu başlığıyla ilgili 5 türkü bulunmaktadır.¹⁸ Bu türkülere bakıldığı zaman bunların daha çok gelin ağızlı biçimde söylenip; şikâyet, sitem, üzüntü, pişmanlık vb. duyguları dile getirdiği görülmektedir. Türkülerin genelinde gelin, ailesinin kendisini yaşlı bir adamla evlendirmesi üzerine ailesine duyduğu öfkeyi dile getirmektedir. Bu konuda verilen örneklerin birinde; 13 yaşında koca bir adama verilen çocuk gelinin yaşadığı çaresizlik anlatılmakta, gelinin kendi yaşlarında delikanlılar varken yaşlı bir adamla evlenmeyeceği belirtilmektedir. Aşağıdaki 1005 numaralı örnekte ise gelinin genç yaşta kendisini ihtiyar bir adama veren ailesine sitemi yer almaktadır.

Ana benim nedir suçum
Furun gibi yanıyor içim
Koca adama verdiğin için

İhtiyar adamın merdivenden inişi
Oynaşırken fırladı gitti dişi
Ben genç iken ihtiyara verdiler
Verdiler de kanıma da girdiler.

Dedem ile yatayım
Beşibirlik takayım.

Sarı kavunun dilimi
Dedem bunu bilir mi? (Demirci, 1938: 244) .

3.1.5.4. Olgun Bir Kadının Küçük Yaştaki Oğlanla Evlendirilmesi

Güveyi olacak erkeğin belli bir olgunlukta olması beklenmektedir. Gelinin küçük yaşta ya da kendisinden yaşça daha büyük biriyle evlendirilmesinin uygun görülmemesi gibi oğlanın da küçük yaşta güveyi olduğu durumlar uygun görülmemektedir. Bu konuda 11 türkü

¹⁸ 533, 853, 864, 1005, 1021 numaralı türküler bu kategoriye girmektedir.

bulunmaktadır.¹⁹ Türkülerde gelinin, akli oyunda olup (taş oynamak, ceviz oynamak) hiçbir şeyin farkında olmayan ve kendisiyle ilgilenmeyen oğlandan şikâyeti ele alınmaktadır. Gelin bu duruma sebep olan annesine ve babasına sitem etmektedir. Gelinin öfkesi hem hiçbir şey bilmeyen ve eş olarak görevlerini yerine getiremeyen çocuğa hem de kendisini çocuğa veren ailesinedir. Örneklerde çarığımı bile giyemeyen bir çocuğa eş olmanın üzüntüsü anlatılmaktadır. Gelin, çocukla evlenmek istemediğini dile getirerek neden çocuğa verildiğini sorgulamaktadır. Bu konuyu işleyen türkülerin birinde, küçük bir çocukla evlenip üstüne bir de asker etmiş gelinin yaşadığı mutsuz ruh hali aktarılmaktadır. Bu örnekler bize evlilikte belli bir olgunluğa erişmenin önemini göstermektedir. Aşağıdaki 384 numaralı örnekte, gelinin küçük bir çocukla evlendirildiği için ailesine sitem ettiği görülmektedir. Verilen örneklerden hareketle yukarıda da bahsedildiği gibi gelin ve güveyinin yaş olarak belli bir denklikte olması gerektiğinin bir kez daha altını çizmek gerekir.

Evlerinin önü guşlar darısı
Oynar oynar gelir gece yarısı
Bana derler bir çocuğun anası

İlahi de ana niye verdin ellere
Yarım küçük söyleniyor dillere

Akşam olur peynir ekmek yiyemez
Sabah olur çarık çorap giyemez
İki sözü bir arada diyemez

İlahi de ana niye verdin çocuğa
Ben gülemedim gülmeyenler sağ ola (TRT, 2000a: 343).

3.1.5.5. Gelinin Küçük Yaşta Evlendirilmesi

Geleneksel uygulama olarak çeşitli sosyal ve kültürel sebeplere dayanarak kızlarda evlenme yaşı olarak 14- 15 yaşları kabul edilmektedir. Fakat günümüzde 12-13 yaşında bir çocuğun evlendirilmesi durumu toplumda ve özellikle kent kültürü içinde tepkiye sebep olmaktadır. Günümüzde evlilik yaşı 18 olup anne ve babanın onayı olması durumunda 16 yaşında evlilik yapılabilir. Bu durum sözlü hukuktaki kuralların dikkate alındığını göstermektedir (Öcal, 2012: 106- 107).

Günümüzün de sorunlarından biri olan çocuk yaşta yapılan evlilikler her türlü problemi beraberinde getirmektedir. Çalışmada bu konuyu işleyen 6 türkü bulunmaktadır.²⁰ Türkülerde kızların ağzından, küçük yaşta evlendirildikleri için anne ve babalarına ettiği sitemler ele alınmaktadır. Örneklerin birinde 12 yaşında evlendirilen bir gelinin üzüntüsü dile getirilirken başka bir örnekte de gelinin 13-14 yaşlarında zorla evlendirdiği için ailesine olan öfkesi yansıtılmaktadır. Küçük yaşta zorla evlendirilen çocuk gelinin çektiği sıkıntılar nedeniyle vefat etmesi de bu türkülerde işlenen konulardan biri olmaktadır.

Daha çocuk yaşta olan kızın, oyuncak bebeklerinden ayrılıp gerçek bebeğinin kucağına verildiği bu dönemde yaşanan acı, ileride yaşanacak birçok travmatik olayın zeminini oluşturmaktadır. Tüm bu sebepler dışında gelinin erken evlendirilmesinin yaratacağı sorunlardan biri de gelinin başka birini sevme ihtimalidir. Aşağıdaki 968 numaralı örnekte gelinin çocuk sayılacak yaşlarda evlenmesi durumunda ileriki dönemlerde başkasını

¹⁹ 237, 384, 390, 437, 515, 536, 586, 814, 815, 816, 817 numaralı türküler olgun bir kadının küçük yaşta oğlanla evlendirildiği örneklerdir.

²⁰ 15, 543, 603, 712, 892, 968 numaralı türküler bu sınıflandırmaya örnek gösterilebilir.

sevebileceği anlatılmaktadır.

Yeşil ördek gölde olur
Şahinler de çölde olur
Küçük yaşta evlenenin
Elbet gözü elde olur (TRT, 2002c: 190).

3.1.5.6. Gelinin Evlenmek İçin Çeşitli Şartlar Öne Sürmesi

Türkülerde gelinin, damadın durumunu gözetmeden ondan bazı isteklerde bulunduğu görülmüştür. Gelinin evlenmek için çeşitli şartlar öne sürdüğü 5 türkü örnek verilmiştir.²¹ Bu örneklerin birinde gelin, düğününde ud ve kemaninin çalınmasını istemiştir. Ayrıca kimi türküde kızların altınsız kimi türküde de davulsuz gelin gitmeyecekleri anlatılmıştır. Aşağıdaki 219 numaralı örnekte gelin, davulsuz ve zurnasız gelin gitmeyeceğini söylemiştir.

Gidiyom gidemiyom
Al yeşil giyemiyom
Gaybetine vuruldum
Yüzüne diyemiyom (durnam durnam)
Davulsuz zurnasız
Ben de gelin olmam (Can ve Turhan, 2007: 75).

3.1.5.7. Gelinin Zorla Evlendirilmesi

Severek ve rızası alınarak yapılan evlilikler dışında zorla evlendirmeler de türkülerde geçmektedir. Bu durum çeşitli sebeplerden olabilmektedir. Ya aile kızının başkasını sevdiğinden habersiz olup kızını başkasına vermekte ya da kızının sevdiği kişiyi tasvip etmeyip kızını uygun gördüğü başka bir erkeğe vermektedir. Başlık parası için sevdiğine vermeyip başkasına verme, zengin olduğu için zorla evlendirme, yaşça daha büyük biriyle evlendirme bu konuda karşımıza çıkan örneklerdir. Gelinin zorla evlendirilmesi 5 türküde geçmektedir.²² Bu türkülerin birinde 12 yaşında gurbete zorla gelin edilen kızın üzüntüsünden ve çaresizliğinden bahsedilmiştir. Sevdiğinden ayırıp zorla köyün beyiyle evlendirilen gelinin kederi ve yabancı bir yere zorla verilen gelinin duyguları bu türkülerde yer bulmuştur. Sevdiği kızın başkasına gelin olup gittiğini gören erkeğin yaşadığı çaresizlik de yine bu tür türkülerde işlenmiştir. 659 numaralı türküde bir kese akçe karşılığında zorla evlendirilen gelinin üzüntüsü dile getirilmiştir.

Salına salına girmiş gelinim bahçeye
Al kırmızı gül toplamış gelinim bohçaya
Anası da satı satı vermiş bir kese akçaya.
Ağlama gelinim sızlama gelinim,
Ben yine gelirim... (Özbek, 1994: 407).

Aşağıdaki 80 numaralı türküden alınan dizelerde, sevmediği adamla evlendirilen gelinin yaşadığı derin üzüntü ve ailesine duyduğu kızgınlık yer almıştır.

Zorla beni bir zalime verdiler (oy oy)
Verdiler de günahıma girdiler (oy girdiler oy oy) (TRT, 2000a: 51).

²¹ Gelinin evlenmek için çeşitli şartlar öne sürmesini ele alan örneklere 129, 219, 269, 313, 784 numaralı türkülerde rastlanmaktadır.

²² 15, 80, 161, 659, 820 numaralı türküler gelinin zorla evlendirilmesini işlemiştir.

3.1.5.8. Çok Eşlilik/ Tek Eşlilik

Kadim Türk topluluklarından günümüzdeki göçebe Türk topluluklarına kadar bazı istisnalar dışında çok eşle evliliğe rastlanmamakta, evlilikler tek eşle birlikte olmak biçiminde oluşmaktadır (Tezcan, 2000: 31). Bu doğrultuda en eski Türk yazılı belgeleri olan Orhun Yazıtlarında çok eşlilikle ilgili bilgi olmayıp kesin bir şekilde tek eşliliğin varlığından bahsedilmektedir. Ayrıca Orhun Yazıtları gibi eski destanlarda ve Dede Korkut Kitabı'nda da tek eşlilik görülmektedir. Yalnızca birkaç tarihi kaynak çok eşlilikten özellikle Çin prenseslerinden bahsetmektedir. Bunun yanında Reşidüddin'de ve Şecere-i Terakime'de kaydedilen Oğuznamelerde Oğuz'un 3 kez evlendiği ancak birinci ve ikinci evliliklerinin fiilen yapılmadığı görülmektedir (Köksel, 2011: 335). Erkeklerin gerekli şartlar sağlanırsa dört kadına kadar evlenebileceğini söyleyen kutsal kitabımız Kuran'da da doğru olanın tek eşlilik olduğu anlaşılmaktadır (Günay, 2012: 9).

Türk kültüründe genellikle tek eşlilik vardır. Bu nedenle kültürümüzde çok eşliliğe sıcak bakılmamış, bu durum hoş karşılanmamıştır. Buna rağmen toplumumuzda çok eşlilik, eşin üstüne kuma getirme durumları da görülmüştür. Türkülerde çok eşlilik 9 türküde geçmektedir.²³ Bu türkülerde bakıldığı zaman sırasıyla iki gülün birden koklanmayacağı, iki yerde yar olmayacağı, bir yiğide bir gelinin yeteceği söylenerek tek eşlilik tasvip edilmiştir. Çok eşlilik çoğunlukla olumsuz olarak görülüp erkeğin; iki eşin arasında zor durumda kaldığı, kavgalarından bıktığı ve laflarıyla başa çıkamadığı dile getirilmiştir. Türkülerde erkek; iki eşle evlenenlerin ceza çektiğini, iki eşin elinden yandığını, yemeğin bile dövüş ile yenildiğini söyleyerek evden gitme isteğini belirtmiştir. 565 numaralı türküde oğlan; yukarıda sıralanan içeriklerle benzer düşünceleri dile getirerek çok eşlilikten uzak durmak gerektiğini söylemiş, bir adama bir eşin yeterli olduğunu öğütlemiştir.

Aş pişirir gamga ile
Tuz atarlar önge ile
Getirirler kavga ile
Yandım iki avrat elinden
İlle kumanın dilinden (Demirci, 1938: 371).

Bunun yanında türkülerde çok eşliliği savunan bir örneğe rastlanmıştır. Aşağıdaki 750 numaralı türküden alınan dörtlükte çok eşlilik övülerek üç eş almayanın erkekten sayılmayacağı söylenmiştir.

Gökte yıldız sayılmaz
Çiğ yumurta soyulmaz
Üçer avrat almayan
Hiç erkekten sayılmaz (Erdoğan, 2014: 45-46).

3.1.5.9. Kaçarak Evlenme

Birçok bölgemizde kız istendiği zaman verilmemişse gençler kaçma kararı almaktadırlar. Bu kız kaçırılmalarının en önemli sebebi kızın sevdiği gence verilmemesi olmaktadır. Kız tarafının erkek tarafını beğenmemesi, kızın yaşının küçük olması, erkeğin kıza denk olmadığı düşünülmesi, ailenin kızlarının erkeği sevdiğini bilmeyip erkeğe olumsuz cevap vermeleri gibi nedenler kaçarak evlenmenin sebepleri olarak görülmektedir (Gönen, 2011: 47).

²³ 4, 40, 271, 395, 565, 692, 693, 750, 948 numaralı örnekler çok eşlilikle ilgilidir.

Evlenme çeşitlerinden biri olan kaçarak evlenmeye başlık parası, ekonomik durum, aileler arası ilişkilerin iyi olmaması gibi unsurlar sebep olmaktadır. Bilinen en yaygın sebebi ise kızın, ailesi tarafından oğlana verilmemesidir. Kaçarak evlenme daha çok gelinin babası ya da annesi tarafından verilmemesi durumunda ortaya çıkmaktadır. İsteyip de gelini alamayan oğlan ise ya kızı kaçırarak ya da sevdasından vazgeçecektir. Türkülerde kaçarak evlenme 29 örnekte ele alınmıştır.²⁴ Bu konudaki türkülerin çoğunluğunu, oğlanın gelini kaçırma isteğini dile getirdiği örnekler oluşturmaktadır.²⁵ Çoğunluğu oluşturan diğer türkülerde de oğlan, kızın anne ve babasının kızı vermemesi durumunda onu kaçıracağını söylemektedir. Bazen de kıza “Kız Allah'ın seversen (Yar yareli gelin)/ Bohçan al da yola çık (Başı sevdalı gelin)” diyerek kızın kendisine kaçmasını istemektedir. İncelenen 5 türküde ise kız, anne ve babasının kendisini vermemesi durumunda oğlana kaçacağını ifade etmektedir.²⁶ Hem oğlan hem de kız tarafından kaçma eğilimli türkülerin çokluğu dikkat çekmektedir. Yalnızca bir türküde oğlan hükümetten çekindiği için kızı kaçırmaktan korktuğunu söylemektedir. Buradan da hükümetin kaçma konusunda caydırıcı yaptırımlar uyguladığı sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca türkülerde belli bir olgunluğa erişen kızların kaçtığı belirtilerek o dönem koşullarında kaçarak evlenmelerin yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Bir türküde ise kaçırma mekânı olarak dağlar geçmektedir. Dağların sarp, ulaşılması zor ve güvenilir olması sebebiyle oğlan kızı dağlara kaçırma istediğini belirtmektedir. Aşağıdaki 92 numaralı türküde oğlan, kızı vermedikleri için kaçıracağını belirtmektedir.

Alınan mı morunan mı
Altınların korunan mı
İstedim de vermediler
Gaçırayım zorunan mı (TRT, 2002c: 14).

Kaçırma olayı genellikle akşam vakti gerçekleştirilmektedir. “Gel alayım kaçayım/ Ay karanlık görmezler” dizeleriyle bu durum örneklendirilmektedir. 7 numaralı türküden alınan dörtlükte, kız ve erkek arasındaki sözsüz iletişim dikkat çekmektedir. Ayrıca bir görüşme ortamı olan su başında, çeşme başında görüşme de vurgulanmaktadır.

El edersen eve gel
Göz edersen cama gel
Hiçbir şeyler bilmezsen (Bandırmalı güzelim)
Al testiği suya gel (TRT, 2000a: 4).

Özet olarak bir evlenme yöntemi olan kaçarak evlenmenin türkülerde sıklıkla geçtiği görülmektedir. Özellikle anne ve babanın evlenmeye izin vermemesinin kaçarak evlenmenin en yaygın sebebi olduğu anlaşılmaktadır. Kaçarak evlenme günümüzde de görülen bir evlenme biçimi olmakla birlikte çok fazla tercih edilmemektedir. Gelenek ve göreneklerimizde aile rızasını almak önemli olduğu için sıcak bakılan ve onaylanan bir uygulama değildir.

²⁴ Türkülerde sıklıkla karşılaştığımız kaçarak evlenme ile ilgili örnekler 7, 43, 92, 107, 126, 168, 214, 296, 304, 318, 319, 321, 328, 351, 356, 405, 410, 434, 491, 492, 518, 535, 570, 725, 726, 835, 855, 902, 925 numaralı türkülerde verilmiştir.

²⁵ 107, 168, 351, 356, 410, 434, 491, 492, 518, 535, 902, 925 numaralı türkülerde gelini kaçırma isteği dile getirilmiştir.

²⁶ 214, 318, 319, 570, 855 numaralı türkülerde kız kendisini vermezlerse oğlana kaçacağından bahsetmiştir.

3.1.5.10. Düğün Zamanı

Anadolu'nun köylü ve göçebe ortamlarında düğün için en elverişli zaman güz mevsimi olmaktadır. Düğünün güzün yapılmasının; harman işlerinin aradan çıkarılması, kış hazırlıklarının sona ermesi, göçebe toplulukların yayladan dönmesi ve düğün masraflarını karşılayacak en uygun zamanın olması gibi gerekçeleri bulunmaktadır (Boratav, 1984: 176).

Türkülerden düğünlerin genellikle harmandan sonra yapıldığı anlaşılmaktadır. Ekinler genellikle haziran- temmuz aylarında biçildiği için düğün zamanı temmuz ya da ağustos ayı ve sonrası olarak düşünülmektedir. Mevsimsel şartları da göz önünde bulundurarak hem işleri aradan çıkarmak hem de maddi anlamda rahatlamak için harman sonunu bekleyen damat, evlenme niyetiyle kız evine dünürü gönderir. Akabinde kız verilirse düğünü olur. Düğünlerin yazın, harman sonu yapıldığı ile ilgili örnekler 6 türküde rastlanmaktadır²⁷ Örneklerde oğlanın evlenmek için harmanın kalkmasını beklediği, kızın da harman sonu oğlanın kendisine gelmesini istediği geçmektedir. Aşağıdaki 540 numaralı türküde güveyinin harmanı kaldırıp işleri bitirdikten sonra kız evine dünür gönderdiği vurgulanmaktadır.

Harmanı kaldıralım
Ambarı dolduralım
Allah'ın emri ile
Dünürü gönderelim (Gündüz, 2008: 273).

3.1.5.11. Su Başında Görüşme

Doğu toplumlarında, kırsal alanlarda kız ve erkeğin karşılaştığı, kimi zaman birbirini ilk kez gördükleri, sonrasında ise görüştükleri yer su başıdır. Aşk türkülerinde pınar, çeşme, çay, dere gibi unsurlara sıklıkla rastlanır. Bu nedenle bu tip mekânları tasvir eden türkülerin ana teması aşktır (Mirzaoğlu, 2005: 44). Teması aşk olan bu türkülere bakıldığı zaman dönemin koşullarına uygun görüşme yeri olarak su başının geçtiği 8 türkü bulunmaktadır.²⁸ Görülecek yerlerin sınırlı olması görüşme mekânı olarak burayı etkin kılmaktadır. Günümüz koşullarında gerek sanal ortamların varlığı gerekse kafe, çay bahçesi vb. mekânların olması kız ve erkeğin birbirini görüp tanışacağı ortamları çok çeşitli kılmaktadır.

Su başında görüp âşık olma ve âşıkların kavuşması türkülerde geçen olaylardandır. Türkülerde gelini soğuk su başında gördüğünü söyleyen oğlan, gelinin güzelliğinden etkilenmiştir. İnce bellerini sıkkan kemerlerle su doldurmaya giden kızlar, erkekler tarafından beğenilmiş ve ortaya bir sevgi durumu çıkmıştır. Pınar başında ya da çeşme başında görüşen âşıklar burada birbiriyle söyleşerek hislerini dile getirmişlerdir. İncelenen örnekte kıza “Al testiye suya gel.” denerek görüşme yeri belirtilmiştir. Gelin de testiyle su başına gidip burada sevdiğiyle görüşmüştür. Oğlan “Su değil benim meramım/ Yüzünü görmek istedim.” diyerek asıl amacının gelini görmek olduğunu söylemiştir. Gelin de oğlanın asıl niyetinin su olmadığını “Su değildir senin derdin/ Görmek ise yeter gördün.” dizeleriyle dile getirmiştir. Oğlan su başında kızdan bir tas su isteyerek aslında aşkına karşılık alıp almadığını sınamak istemiştir. Kız suyu oğlana verirse oğlan da bunu sevgisinin karşılığı olarak düşünmüştür. Aşağıdaki 393 numaralı türküde oğlan sevdiği kıza su başına gelmesini söyleyerek onu görme isteğini dile getirmiştir.

Al Fadime'm bal Fadime'm
Yanakları gül Fadime'm
Uyan uyan sabah oldu
Su başına gel Fadime'm (TRT, 2002c: 104).

²⁷ 224, 539, 540, 567, 615, 617 numaralı türkülerde düğün zamanı olarak harman sonu olarak geçmektedir.

²⁸ Su başında görüşme 7, 176, 393, 406, 801, 857, 863, 867 numaralı türkülerde geçmektedir.

3.1.6. Nişan

Nişan, söz kesiminden sonra gerçekleşen bir aşama olup genellikle kız tarafından düzenlenmektedir. Nişanlılık evresinin belli bir süresi olmayıp askerlik, okul, gurbetten dönüş, hastalık, ölüm vb. durumlarla bu süre uzayabilmekte ya da kısalabilmektedir. Sürenin belirlenmesinde her iki tarafın anlaşması, hazırlanması ve bazı ekonomik durumlar etkili olmaktadır (Örnek, 2000: 193-194).

Evlenmek için ilk adım evlenilecek kızın evine dünürcü yollamaktır. Kızın ailesi eğer oğlanı kızına münasip görürse kızını verir ve aileler kendi aralarında söz keserler. Sözden sonra, kız ve oğlanın birbirini tanımaları için gerekli görülen nişanlılık evresi gelir. Kız ve oğlana nişan yüzüğü takılır. Kesin bir nişanlılık süresi olmamakla birlikte değişen şartlara göre bu süre uzayabilmekte ya da kısalabilmektedir. Çalışmada nişanlılık konusunu ele alan 39 türkü bulunmaktadır.²⁹

Nişan yüzüğü takılınca evlilik yolundaki aşamalardan biri daha geçilmiş olur. Nişanlı olmak, hayatında biri olduğunu yüzük takarak resmileştirmek olarak düşünülebilir. Toplumumuzda nişanlı birinin başka birisine ya da nişanlı olduğu bilinen birine meyletmek hoş karşılanmamıştır. Bu nedenle nişanlı olan kıza bakılmaması gerektiği ifade edilmiştir. Türkülerde bu anlamda kızın nişanlı olmadığı için istediği kişiyle görüşebileceği anlatılmıştır. Verilen 91 numaralı örnek de bu durumla ilişkilidir. Verilen örnekte kızın nişanlı olduğu belirtilerek ona gönül verilmemesi gerektiği ifade edilmiştir.

Aşağıdan gelir eli boş değil
Söylerim söylemez gönlü hoş değil
Bülbül güle hasret ben de yârime
O kız nişanlı başı hoş değil (TRT, 2000a: 61).

Bazen nişanlılık süresinin uzun olması ve nişanlıların birbirinden uzak kalması araya başka kişilerin girmesine sebep olmuştur. 5 türküde oğlanın nişanlısını başkasının aldığı belirtilerek oğlanın bundan haberinin olmadığını anlatılmaktadır.³⁰ Aşağıdaki 233 numaralı örnekte oğlana, nişanlısını başkasının aldığı haber edilmektedir.

Celal bacada yatıyor
Yorganını yel atıyor
Ne yatarsın Celal oğlan
Nişanlımı el alıyor (Celal oy oy) (TRT, 2000a: 200).

Nişanlının ölümü dörtlüklerde geçen konulardan biridir. Bu ölüm esnasında sılasından uzak olan gencin üzüntüsü dile getirilmektedir. Gelinin de bu ölümün ardından karalar bağlayarak yas tuttuğu örneklerde geçmektedir. Anadolu'da oğlanın ölümü üzerine eşinin ya da nişanlısının, oğlanın kardeşine verilmesi uygulaması görülmektedir. Bunu aile fertlerinden biri isteyebildiği gibi eş de talep edebilmektedir. Aynı zamanda bu sadece kardeş olmayıp oğlanın güvendiği bir kişi de olabilmektedir. Bu konuyu ele alan 4 türkü bulunmaktadır.³¹ 1037 numaralı türküde ölmek üzere olan güveyi nişanlısının kardeşiyile evlenmesini istemiştir.

²⁹ 3, 91, 93, 132, 133, 160, 163, 164, 184, 199, 229, 230, 233, 315, 422, 476, 500, 512, 577, 593, 596, 597, 612, 613, 619, 633, 651, 721, 758, 769, 780, 782, 851, 877, 899, 965, 1001, 1036, 1037 numaralı türküler nişanlılıkla ilgili örneklerin geçtiği türkülerdir.

³⁰ 132,133, 233, 577, 593 numaralı türkülerde oğlanın nişanlısının başkasının aldığı örneklendirilmiştir.

³¹ 163, 164, 1036 te ölecek olan oğlan nişanlısını güvendiği birinin almasını istemektedir.

Tüfeğimi kazıklara assınlar
Esvabımı bohçalara bassınlar
Nişanlımı kardeşime yazsınlar
Vardım öldüm kayalarda avcılar (Yalman, 1977b: 399).

Yukarıdaki türküde geyiği avlamak için ardından giden nişanlı olan genç avcı arkadaşlarıyla ava gider. Evlenmek üzere olan avcı, avda arkadaşlarından ayrı düşerek sarp bir kayada kalır ve kurtarılmaz. Avcı öleceğini anlayınca nişanlısının kardeşiyle evlenmesini ve çifte davul ile düğün yapılmasını vasiyet eder. Türküden hareketle Anadolu’da düğünlerin çifte davul-zurna ile yapıldığı ve bazı bölgelerde erkeğin ölümü üzerine gelinin erkeğin kardeşiyle evlendirildiği görülmektedir (Mirzaoğlu, 2019: 155).

3.1.7. Gelin ve Çeyiz

Gelinin baba evinden götürdüğü mal ve mülk anlamındaki çeyiz kelimesi Arapça cihaz kelimesinden gelmektedir. Geline çeyiz olarak yatak çarşafı, yastık kılıfı, yorgan yüzü, mendil, örtü vb. eşyalarla birlikte çevreler, yağlıklar, kenarları oyalanmış yazmalar, el örgüsü çoraplar gibi çeyizin tamamlayıcı ürünleri hazırlanmaktadır. Ayrıca ailenin ekonomik durumu yettiğince yatak, yorgan, iç çamaşırları, giysileri, kilim, halı, bakır kap kacak gibi ürünler de gelinin çeyizine dahil edilmektedir (Başçetinçelik, 2009: 224- 225).

Eski Türklerde çeyize sep, Batı Anadolu’da ise sepi denilmekte baba malından kıza verilen pay anlamına gelmektedir. Kızın çeyizi erkek tarafına hayvan sürülerinin, yardımcı insanlar, kızlar ve yengeler halinde götürülmektedir (Ögel 2001:264-265). İslam hukukunda babanın kızına çeyiz yapması sorumluluk olarak görüldüğü halde kadının çeyiz getirmesini gerekli kılan bir hüküm bulunmamaktadır (Atalay, 1985:182). Dîvânu Lugâti’t Türk’te sep kelimesi gelinin çeyizi, malı olarak geçmektedir (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 139). Aynı zamanda aynı kitapta “*septür-*” olarak “*kızın çeyizlenmesi ve güveye gitmesi için emir verdi*” şeklinde geçmektedir (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2018: 285).

Anadolu’da çeyizi olmayan kız ayıplanarak çeyiz, bir kızın toplumdaki aynası olarak değerlendirilmektedir (Çiftci, 2018: 330). Ayrıca Anadolu’da çeyiz asmak geleneği yaygın olup düğünden önce kızın çeyizi erkek evine taşınarak sergilenmektedir. Sergilenen çeyize bakmaya konu komşu gelerek yapılan işler izlenmektedir (Tezcan, 2000: 41). Sergilenen bu eşyalar yöreden yöreye değişiklik göstermektedir. Genel olarak yazma, patik, yelek, dantel, yastık, yorgan vb. çeyizi oluşturan unsurlardır. Günümüzde çeyiz uygulaması hâlâ devam etmekte olup buna ek olarak küçük ev aletleri gibi elektronik ürünler de çeyize dahil edilmektedir. Türkülerde bu sınıflandırmaya uygun 12 örnek vardır.³² Türkülerde çeyizin sandığa koyulup içerisinde yorgan, döşek, yastık, kilim gibi eşyaların olduğu görülmektedir. Gelinin çeyizinin kayını tarafından erkek tarafına götürüldüğü de incelenen türkülerden anlaşılmaktadır.

Kız gelinlik çağa gelmeden kendisi ya da annesi tarafından el emeği göz nuru çeyizler dikilmeye başlanmakta, evlenirken de bu çeyizler bohçalanarak sandığa konmaktadır. Sabırlailmekilmek yapılan işlemlerin, el emeği oyların, göz nuru patiklerin olduğu çeyiz sandığı gelin için çok önemlidir. Çünkü gelinin çeyizi yoksa çevresindekiler tarafından ayıplanmaktadır. Bu durum türkülerde “Sandıksız gelin olmaz” dizesiyle örneklendirilmektedir. Türkülerde ya gelin babasına çeyizini sormakta ya da çevresindekiler tarafından gelinin çeyizi sorgulanmaktadır. Ayrıca türkülerde vefat eden gelinin çeyizinin sandıkta basılı kaldığından bahsedilerek bu durumdan duyulan üzüntü dile getirilmektedir.

³² 14, 128, 135, 204, 238, 282, 285, 287, 288, 342, 602, 610 numaralı türküler çeyizle alakalı konuların yer aldığı örneklerdir.

Gelinin çeyizi tahta (ceviz ağacından yapılmış olanlara daha rağbet edilmekte) bir sandığa konmaktadır. Gelinin odasının bir köşesinde mutlaka bulunan bu sandık, gelin için çok önemlidir. 238 numaralı türküde de gelinin çeyizlik sandığının cevizden yapıldığı örneklendirilmektedir.

Cevizden mi yaptırdın
Cehizlik sandığını
Sana ikram ederim
Giresun fındığını (Turhan ve Altınkaynak, 2009: 270).

3.1.8. Kına Gecesi

Gelinin ellerine ve ayaklarına eşine, ailesine ve Mevla'ya kurban olması için kına yakılmaktadır. Kına yakılırken gelinin avucuna konan para veya altın kut sembolü sayılarak bereketi sağlayacağı düşünülmektedir. Kına gecesinde yakılan mumlar ışık-nur sembolü, kızların gelin etrafında dönerek kırmızı örtülerle halay çekmesi ise göğün katlarını sembolize etmektedir. Ayrıca geline kına yakan kişinin mutlu bir evliliği olan, çoluk çocuk sahibi, varlıklı, iffetli, toplum tarafından sevilen bir yenge olup kut taşımaya dikkat edilmelidir (Ergun, 2010: 279). Kınanın yeşil renginin olması ezilip yakıldığı zaman kırmızılaşması ve kendine özgü kokusunun olması uğurlu olduğu düşüncesini kuvvetlendirmektedir. Bu sebeple sadece düğünlerde değil bayramlarda, seyranlarda, özel günlerde ve törenlerde genç kızların, gelinlerin, kadınların, yaşlı ninelerin ellerine, ayaklarına, saçlarına kına yakmaları uğur olarak sayılmaktadır. Ayrıca bazı bölgelerde erkeklerin de serçe parmaklarına kına yakılması geleneği bulunmaktadır (Ataman, 1992: 7-8).

Geleneksel evlilik ve düğün törenlerinde evlenmeden önce genç kızların ayak ve ellerine kına yakılması vazgeçilmez bir uygulamadır. Evliliğin kına yoluyla kutsandığı düşünülerek kınanın çiftleri sevgili yapacağına inanılmaktadır. Bazı bölgelerde ölen kadınlara bazı bölgelerde ise doğum yapacak kadınlara doğumdan önce kına yakılmaktadır. Bazı yörelerde ise altı aylık veya buçuk kınası adı altında altı aylık kız bebeklere kına yakılmaktadır (Tokmak 2009: 28-29). Ayrıca kınanın dinen önemli olduğu vurgulanarak Müslümanlara özgü bir davranış olduğuna inanılmaktadır. Kınanın Mekke'den geliyor olması, Hz. Muhammed'in kına kullandığı göz önünde bulundurularak kına yakmanın sünnet olduğu düşüncesi, kına kokusunun cennet kokusuna benzetilmesi ve Hz. Fatma'nın kına kullanan kadınları kınalı saçlarından tutup cennete taşıyacağına inanılması kınanın kutsal atfedilmesine neden olmaktadır (Tokmak 2009: 219-223).

Kına, gelinin arkadaşları ve yakınlarıyla son kez bir araya geldiği ortamlardır. Bu ortama katılan çoğu kadın türkü yakıcılarıdır. Bu sebeple kına geceleri türkülerin icra ortamı olarak ön plana çıkan toplantılardır (Yakıcı, 2007: 245). Kına yakıldığı zaman kız evinde duygu yoğunluğu üst seviyeye ulaşmakta bu esnada yanık bir ezgiyle lirizm yüklü kına ağıtları söylenmektedir. Bu ağıtlarda geçmiş ve gelecekle ilgili duygular yer alarak kader ve baht konusu ele alınmaktadır (Kaya, 2014: 234).

Çalışmada geline kına yakılırken, gelini ağlatmak maksatlı söylenen kına türküleri ele alınmıştır. Bu türkülerde gelinin güzelliğinden, kuş misali yuvadan uçup gitmesinden, gelinden ayrı kalmanın yaratacağı derin üzüntüden bahsedilmiştir. Ayrıca gelinin yeni yuvasında mutlu olması, evliliğinin huzurlu olması için temenni mahiyetinde kına türküleri de söylenmiştir. Kına türkülerini gelin kınası ve güveyi kınası olmak üzere iki gruba ayırmak mümkündür.

3.1.8.1. Gelin Kınası

Gelinin ya da yakınlarının ağzından yakılan kına türküleri “kına ağıtı, gelin ağıtı, ağıt havası, gelin ağlatma havası, gelin savusu, savu sağlamak, gelin türküsü, gelin yası ve okşama” gibi çeşitli şekillerde isimlendirilmektedir. Bu türkülerde, gelinin ailesinden ve evinden ayrılması üzerine yaşadığı üzüntü dile getirilmektedir (Şenel, 1988: 472). Farklı âdetlerle ve farklı sözlerle ülkenin her yerinde söylenen kına türkülerinin ortak yönü yanık ezgili olmalarıdır. Bunun sebebi bu türkülerde ortak duygu olan ayrılığın işlenmesidir (Kaya, 2014: 234).

Gelini ağlatma amacıyla çevresinde bulunanlar tarafından gelinin yaşadığı evden ayrılması, başka bir eve gitmesinin zorluğu, evde yaşadığı sıkıntılar veya çektiği çileler, ailesinden uzak kalması gibi konularda türküler söylenmektedir. Bu türküler gelinin duygulanıp ağlamasına sebep olmaktadır. Ancak gelinin bu şekilde ağlaması “Ağlayı ağlayı eken, güle güle biçer.” sözüne binaen gözyaşı dökmenin ferahlık verdiği, yuvaya bolluk, bereket ve mutluluk getirdiğine inanılarak uğur sayılmaktadır (Ataman, 1992: 8).

Kına gecesinde kına yakılmadan önce genç kızlar çeşitli kılıklarla oyun çıkarmaktadır. Gelin bir sandalyeye oturtularak yüzü kırmızı greple örtülmekte, ağlamaya başlamaktadır. Ağlamayan gelin ise ayıplanarak çevresince kınanmaktadır. Kına gecesinin son saatlerinde ise yengeler tarafından geline kına yakılmaktadır. Gelinin hem ellerine hem de ayaklarına kına yakılıp gelinin elleri çeyiz sandığından çıkartılan oyalı kına yazmalarıyla sarılmaktadır (Artun, 1998: 13).

Gelin türkülerinin büyük çoğunluğunu kına türküleri oluşturmaktadır. Gelin deyince akla ilk olarak gelen özelliklerinden biri de gelinin ak ellerine yakılan kıpkırmızı kınalardır. Bu kınalar belli bir tören neticesinde yakılır. Genellikle sadece kızların olduğu bir ortamda eğlencenin de olduğu kına geceleri düzenlenmektedir. Gelinin evden ayrılması üzerine bundan duyulan üzüntü, geline hissedilen sevgi, gelinin o zamana kadar yaşamış olduğu sıkıntılar bu türkülerde dile getirilmektedir. Bu türküleri de kendi aralarında sınıflandırmak mümkündür.

3.1.8.1.1. Ayrı Kalmanın Yaratacağı Üzüntü Üzerine Söylenen Kına Türküleri

Kına türkülerinde temel konulardan biri ayrılıktır. Neticede kız, evlilikten sonra çok sevdiği ailesinden ayrılacak hiç tanımadığı bir eve gelin gidecektir. Bazen gideceği yer ailesi ile aynı şehirde bile olmamaktadır. Bu durumun yarattığı duygular bu türkülerin konusunu oluşturmaktadır. Ayrı kalmanın yaratacağı üzüntü üzerine söylenen 25 kına türküsü bulunmaktadır.³³

Kına geceleri, gelinin artık baba evinden gideceğinin hatırlatıldığı ve gelinin ağlatıldığı ortamlardır. Bu türkülerde gelinin baba evinde misafir olduğu, evinden ayrılacağı ve bu ayrılık sonrası hiçbir şeyin eski yaşamındaki gibi olamayacağı dile getirilir. Bu ayrılık damat tarafından coşkuyla karşılanırken, gelin tarafından üzüntüyle karşılanır. Çünkü aile çok sevdiği kızını uzaklara verecektir. Bu uzaklık sadece mesafe olarak kastedilen bir uzaklık değildir. Gelin aynı yerden biriyle evlense de başka bir eve gitmek bile onun için gurbettir.

Kına türkülerine bakıldığı zaman çoğu türkünün arka planında ayrılık vardır. Evliliğin ayrılığın sebebi olarak görüldüğü bu türkülerde, gelinin o gece misafir olduğu vurgulanmaktadır. Gelin ertesi gün yabancı ellerin olacak, ailesinden ayrı düşecektir. Bu ayrılığın sonunda da annesi kızsız, evi ise ıssız kalacaktır. Bu türküler, gelin ağzından yakıldığı gibi gelinin ailesinden birinin ağzından da yakılmaktadır. Gelin ağızlı türkülerde

³³ 29, 30, 58, 66, 111, 113, 114, 173, 244, 250, 252, 345, 490, 493, 514, 652, 654, 660, 675, 708, 715, 933, 937, 942, 990 numaralı kına türküleri yaşanan ayrılık üzerine söylenmiştir.

daha çok gelinin evden ayrılması üzerine yaşadığı üzüntü dile getirilmektedir. Gelin, evinin burnunda tüttüğünü söyleyerek hem hasretini dile getirmekte hem de “Beş kız bir oğlanın yerini tutar mı?” diyerek ailesine sitem etmektedir. Uzak bir yere verilmesinin sebebi olarak ailesini gören gelin, annesinin kendisini gurbet için besleyip büyüttüğünden bahsederek annesinden ayrılmasının güç olduğu belirtmektedir. Türkülerde ayrıca gelinin baba evindeki eski yorganın uykusunun tatlı, oğlan evinin yorganı yeni olsa da uykusunun acı olduğu söylenerek el evinin baba evi gibi rahat olamayacağı vurgulanmaktadır. Gelinin annesi ve kardeşlerinin gelinden ayrılması üzerine yürek dağlayıcı sözler söylediği de aktarılmaktadır. Diğer kına türkülerinin birçoğunda olduğu gibi bu türkülerde de geline güzel dileklerde bulunmaktadır.

Kız evindeki yas, oğlan evindeki neşe ve hevesle karşıttır. Kız evi kızını verip evini boşaltacak, erkek evi ise gelinini alıp gidecektir. Evliliği anne ve babasını terk etmek, onlardan ayrılmak olarak algılayan gelin yâd ellere yazılan kaderine zaman zaman boyun eğmekte zaman zaman ise sitem etmektedir. Ayrıca bazı türkülerde baba evinden gitmek istemediğini, kendisini güveyi evine götüreceği ata binmeyeceğini ve yâd ellere gitmeyeceğini dile getirmektedir. Bazı türkülerde ise gelinin annesi ve babası çocuğuna kıyamayacağını söyleyerek kınasına izin vermemektedir. Gelinin yengesi ise kınanın hayırlı olmasını temenni ederek gelinin kınasına izin vermektedir. Bu örnekte yenge, dünür gitmekte de vurgulandığı gibi arabulucuk görevi üstlenmektedir.

Geline kına yakılırken annesinin de ağlaması gerektiğinden bahsedilerek gümüş bir tas içinde kına karılmakta ve geline yakılmaktadır. Düğün günü, düğün aşısı olan keşkeğin pişirildiği, avluda halayın kurulduğu ve çifte zurnaların çalındığı görülmektedir. Gelinin yükünün oğlan evine götürüldüğü, kız evinin ise gelinin gidişinden sonra bomboş kaldığı sıklıkla tekrar edilmektedir. Gelin ise bu ayrılığa dayanamayıp gözlerinden yaşlar süzüle süzüle güveyi evine doğru yol almaktadır.

Günümüz koşullarında her türlü gelişmiş ulaşım araçlarının olması keza görüntülü iletişim araçlarının varlığı çok uzak mesafeleri bile yakınlaştırmaktadır. Ancak türkülerin yakıldıkları koşullar göz önünde bulundurulduğunda her türlü imkânın kısıtlı olmasıyla bu ayrılık daha sancılı ve daha ağır geçmektedir. Tüm bu sebeplerden ötürü kızın ailesi, kızının evinden ayrılması üzerine yaşadıkları üzüntüyü türkülerde dile getirmektedir. 990 numaralı türküde yaşanan ayrılığın zor geldiği dile getirilmektedir.

Yüksek hanaylarda çalınır sazlar
Bugün kına gecesi oynasın kızlar
Bu kız gelin oluyor yüreği sızlar

Bu hanaylar dar geliyor güzelim
Ayrılığın zor geliyor güzelim

Gümüş tasta al kınalar ezilsin
Sırma saçlar telem telem çözülsün
Ela gözler süzüm süzüm süzülsün

Ben bu ayrılığa dayanamıyorum
Gelin olduğuma inanamıyorum (TRT, 2000b: 809)

3.1.8.1.2. Geline Temennilerde Bulunan Kına Türküleri

Yeni bir hayata adım atan ve kendi ailesini kuracak olan geline çevresindekiler tarafından iyi dilek ve temennilerde bulunulur. Gelinin eşiyile birlikte huzurlu ve mutlu bir yuva kurması, kınasının mübarek olması, iyi bir başlangıç yapması için niyet edilerek bu tür

kına türküleri söylenir. Örneklerde temennilerde bulunulan 46 kına türküsü vardır.³⁴

Gelin ve damatla ilgili iyi dileklerin belirtildiği bu türkülerde; gelinin uzun ömürlü olması, gittiği yerde hayır bulması, sağlıcakla güveyi evine ulaşması istenmiştir. İncelenen örneklerde gelinin yuvasının şen ve düğününün baldan tatlı olması, nazar değmemesi, geriye kalanların da muradını alması temenni edilmiştir. Gelinin geçiminin, dirliğinin, ekmeğinin bol olması dilenerek güveyinin yanında dilinin tatlı olması gerektiği öğütlenmiştir. Çevresindekiler tarafından bu işin hayırlı, gittikleri yolların otlu, bindiklerin atların etli olması arzulanarak Allah'ın evlenecek çifti muradına erdirmesi dilenmiştir. Bu türküler çoğunlukla çevredeki kişiler tarafından söylenmekle beraber güveyi tarafından da söylenmiştir. 656 numaralı türküde, gelinin kınasının mübarek olması dilenerek iyi dileklerde bulunulmuştur.

Sen bu ellere gelmezsin
Bu tekneden ekmek almazsın
Ezel ki gibi olmazsın

Gelinim kınan kutlu olsun
Yoldaşın hayırlı mübarek olsun
Vardığın yerde dilin tatlı olsun (Özbek, 2011: 257).

3.1.8.1.3. Gelinin Güzelliğini Konu Alan Kına Türküleri

Gelinin güzellik unsurlarının dile getirildiği türkülerden biri de kına türküleridir. Bu türkülerde gelinin ak ellerine yakılan al kınalar itina ile tasvir edilmektedir. Bu sınıflandırmaya dahil olan 4 türkü bulunmaktadır.³⁵ Gelinin kara kaşlı, kara gözlü, beyaz tenli olması gibi fiziksel yönünün yanı sıra iç güzelliği de bu türkülerde ön plana çıkartılmaktadır. Gelinin kaşları ve gözleri üzüm gibi kapkaradır. Bazı türkülerde kara gözlü olarak tasvir edilen gelin bazı türkülerde ela gözleriyle karşımıza çıkmaktadır. Gelinin ellerine yakılan kınaların kan gibi kırmızı olduğu da vurgulanmaktadır. Gelin güllü papuç giyip salınırken karanlık gecelerde yanan çiralara benzetilmektedir. Boyu selvi gibi uzun, kaşları hilal, benleri ise nokta gibi olan geline nazar boncuğu takılması gerektiği dile getirilmektedir. Gelinin nazlı nazlı oynadığı, cilveli olduğu ve çevresindekiler tarafından beğenildiği verilen örneklerden anlaşılmaktadır. 824 numaralı örnekte güzelliği ile salınarak düşmanları üzen gelinin parmaklarına yakılan kınalardan ve nazik ellerinden bahsedilmektedir.

Salın da gel (amman aman amman ey) meydan kız görsün (amman)
Serpil de gel (amman aman amman ey) düşmanlar ölsün (amman)

Bağlantı:
Hopla da gel gel yanıma
Vallah kıyarım canıma
Serpil de gel gel yanıma
Vallah kıyarım canıma

Kınalı parmaklar (amman aman amman ey) ne güzel eller (amman)
Sarmaya yakışır (amman aman amman ey) o nazik eller (amman) (TRT, 2000b: 669).

³⁴ 23, 110, 116, 117, 155, 240, 249, 250, 251, 253, 254, 255, 259, 286, 380, 445, 454, 455, 480, 486, 489, 521, 539, 551, 655, 656, 661, 662, 666, 667, 668, 670, 673, 681, 773, 791, 825, 847, 848, 854, 878, 938, 997, 1013, 1017, 1027 numaralı türküler iyi dileklerin ifade edildiği kına türkülerine örnek olarak verilebilir.

³⁵ 404, 445, 521, 824 numaralı türküler gelinin güzelliğini konu alan kına türküleridir.

3.1.8.1.4. Gelinin Evlendirildiği İçin Ailesine Sitem Ettiği Kına Türküleri

Kız bazen kendi isteği dışında ailesi tarafından evlendirilmektedir. Gelinin evlendirildiği için ailesine sitem ettiği 6 kına türküsü vardır.³⁶ Kına geceleri, aile ile ayrılığın yaşandığı ortamlar olduğu için gelin üzüntüsünü bu türkülerde dile getirmektedir. Evlenme niyeti olmayan veya ailesinden ayrılmak istemeyen gelin, kimi zaman babasına kimi zaman annesine zorla evlendirildiği için sitem etmektedir. Ailesine seslenen gelin, kendisini gelin etmemelerini istemektedir. Ayrıca kendisine verecek bir ekmeğin olmadığını mı sorarak eve neden fazla gelip verilmek istendiğini de sorgulamaktadır. Gelin, annesinin oğlu olduğunu bu nedenle kendisinin önemsenmediğini belirtmektedir. Kızların baba evindeki emeklerinin boş olduğundan sonunda uzak ellere verildiğinden yakınlık uzak bir yere verilmeyip köyündeki çobana verilmesi gerektiğini söylemektedir.

Kırsal kesimde yaşayan kadınlar için evliliğin alışılan düzenden uzaklaşmak olarak algılanması, kadını farklı bir ortamda yaşama mecburiyetinde bırakmaktadır. Özellikle eski dönemlerde bu bölgelerde yaşayan kadınlara tercih hakkının tanınmaması ve gurbete gelin olma endişesi kadını akraba evliliklerine yöneltmiştir (Yılmaz, 2003: 150). Bu doğrultuda verilen 137 numaralı türküde gelin, amcalarına seslenerek kendisiyle evlendirecek oğullarının olup olmadığını sormaktadır. Yabancı bir yere gelin edilmekten duyduğu üzüntüyü bu şekilde ifade eden gelinin bir başka sitemi de babasıdır. Babasının kendisini fazlalık olarak görüp uzak yerlere gelin ettiğini söyleyerek hissettiği öfkeyi dile getirmektedir.

Baba gızın çok muyudur
Bir gız sana çok muyudur
Gırılası emmilerim
Heç oğlunuz yok muyudur (TRT, 2000a: 95).

3.1.8.1.5. Kına İlahileri

İlahi, dinî ve mistik içerikli sözlerle kurgulanmış, uhrevî duyguları uyandırmada etki bırakacak nitelikteki ezgi (Duygulu, 2014: 249) olarak geçmektedir. Kına ilahisi ise geline kına yakılırken söylenen ilahilere denmektedir. İncelenen türkülerde 7 kına ilahisine rastlanmaktadır.³⁷ Allah aşkını, peygamber sevgisini dile getiren kına ilahilerinde gelinin kınasının mübarek olması dilenerek peygamberi görme arzusu dile getirilmektedir. Peygamberimizin düğünü olduğundan, Fatma Ana'nın kına ezdiğinden, meleklerin kına yaktığından bahseden bu kına ilahilerinde gelin ve damadın da kınasının nurlu, dirliğin tatlı olması için dua edilmektedir. Ayrıca bu türkülerde gelinin güzelliğinden de bahsedilmektedir. 753 numaralı türküde de peygamberimizin düğünü olduğundan söz edilerek yakılan kınanın mübarek olması dilenmiştir.

Muhammed sancağın almış oturur
Sağına soluna selâm getirir
Hûri kızları da kına getirir
Muhammed'in düğünü de var cennette
Cennette cennette, Hakk'ın emrinde

Hani bu kızın anası
Elinde mumlar yanası

³⁶ Gelinin evlendirildiği için ailesine sitem ettiği konular 118, 137, 138, 257, 314, 657 numaralı türkülerde örneklendirilir.

³⁷ Kına ilahilerine 55, 56, 76, 407, 473, 658, 753 numaralı türküler örnek verilebilir.

Al yeşil kınan kutlu olsun
Orda dirliğin datl' olsun (Özbek, 2011: 258).

3.1.8.2. Güveyi Kınası

Gelinin kınası üzerine söylenen türküler olduğu gibi güveyinin kınası üstüne söylenen türküler de mevcuttur. Ancak bu türküler sınırlıdır. Güveyi kınasını ele alan 5 türkü bulunmaktadır.³⁸ Anadolu'nun bazı bölgelerinde güveyinin avuç içine ya da serçe parmağına kına yakılır (Ataman, 1992: 32). Geline kına yakılırken oğlanın yakınları ve arkadaşları da oğlan evinde bir gece düzenlerler. Kız evinden gelen kına, sağdııcı tarafından güveyinin eline yakılır (Tezcan, 2000: 39).

Türkülerde güveyiye kına öncesi yapılan hazırlıklardan bahsedilmektedir. Güveyinin başına annesinin dal fesi koyduğundan, kız kardeşinin kınasını yaktığından söz edilerek güveyiye ceket, yelek ve çorap giydirilip kınaya hazır edildiği anlatılmaktadır. Gelin ve ailesinin kına yakılırken büründükleri olumsuz ruh hali, güveyi ve ailesinde tam tersi şekilde zuhur etmektedir. Kız tarafı ne kadar üzgünse güveyi tarafı bir o kadar mutludur. Bu tür türkülerde gelin ve damada iyi dileklerde bulunmaktadır. 256 numaralı türküde oğlanın babası çağrılarak oğlunun kınasını yakması istenmektedir.

Çattılar ocak taşını
Vurdular düğün aşını
Çağırın gelsin babasını
Yaksın oğlunun kınasını

Bağlantı:
A bacım kınan kutlolsun
Söyleyen dillerin tatl' olsun (TRT, 2000a: 212).

3.2. Düğün Dönemi

3.2.1. Gelin Alma Sırasında Söylenen Türküler

Gelin alma günü genellikle kına gecesinin ertesi günü olup düğün başladıktan sonra geçen 3. veya 4. güne rastlamaktadır. Çoğunlukla pazar gününe rastlayan gelin alma sırasında kız tarafında gelin çıkarma, erkek tarafında gelin alma hazırlıklarına sabahtan başlanmaktadır. Gelin çıkarmanın yaşanacağı kız tarafında hüznün, gelin alacak olan oğlan tarafında ise heyecanlı ve mutlu bir hava hâkimdir (Başçetinçelik, 2009: 268). Gelin alma kız için baba evinden ayrılarak başka bir yuvaya göçüş evresidir. Erkek tarafı düğünün son günü davul-zurna gibi çalgılarla gelin almaya gelirler. Gelin alma günü, gelinin beline kardeşi ya da babası tarafından kırmızı kuşak bağlanarak gelin anne ve babasıyla ağıtlar eşliğinde helalleşir. Bu esnada duygusal anlar yaşanır (Çiftci, 2018: 331). Gelin çıkarma esnasında bağlanan gelin kuşağı kardeşlerin bağlılığının sürmesi veya kızın temiz olması şeklinde açıklanmaktadır (Başçetinçelik, 2009: 282). Bazı yerlerde gelin alma geleneği gelin indirme şeklinde de isimlendirilmektedir. Düğünün son günü gelin alınarak erkek evine getirilmektedir. Sonrasında zıf af odasına çıkartılarak düğün sona ermektedir. Günümüzde gelin alma âdeti değişikliklerle hâlâ yaşatılmaya çalışılmaktadır (Artun, 2016: 218).

Gelin havası TDK'de: "*Gelin alayının kızın evinden ayrılıp oğlanın evine gidinceye kadar davul ve zurnanın çaldığı özel ezgi.*" olarak geçmektedir. Tanımından anlaşacağı üzere gelini, erkek evine doğru uğurlarken çevredekiler tarafından söylenen türkülerdir. Bu konuyu

³⁸ 241, 256, 479, 488, 783 numaralı türküler güveyi kınasından söz eden örneklerdir.

ele alan 7 türkü bulunmaktadır.³⁹ Bu türküler lirizm yüklü olmaları yanında öğüt verici mesajlar içermektedir (Kaya, 2014: 239). Türkülerde gelin almak için beyaz atın süslendiği, eve bayrak asıldığı ve silah atıldığı geçmektedir. Gelin; oğlan evine götürülmek için giydirilip, çeyizi hazırlanarak gönderilen atla birlikte damat evine götürülür. Bazı türkülerde bu atın doru cinsi olduğu belirtilir. Binilen atların kutlu olması, varılan eşin mülklü olması, evinin bereketli olması için dileklerde bulunularak gelin baba evinden çıkartılır. Çevredeki kişilerin üzüntüsü üzerine yaşanan lirizm türkülere yansır. Aynı zamanda çevredeki kişiler çiftin evliliklerinin huzurlu geçmesi, evlerinin bereketli olması için temennilerde bulunurlar. Eskiden gelinler ata bindirilerek baba evinden erkek evine götürüldüğü için türkülerde bu durum geçmektedir. Şimdilerde ise gelin alma otomobillerle olup gelin alma sırasında uzun konvoylar oluşturulmaktadır.

Aşağıdaki 467 numaralı türküde gelinin güzel olduğu vurgulanarak gelinin kardeşinin atın başını çeken kişi olduğu belirtilmektedir. Diğer gelin alma türkülerinin çoğunda olduğu gibi bu örnekte de temennilerde bulunularak gelinin sağlık ile damat evine varması dilenmektedir.

Gelini bindirdin taya ay ay
Aman yüzünü dönderdin aya
Gelin değil aney aney bir küçük maya

Bağlantı:
Yeri yavrum yeri sağlığınan oy
Yüzünün yavrum oy oy ağığınan oy oy

Çağırın gelinin gardaşını oy oy oy oy
Anam çeksin atının başını oy oy
Hele durmasın da döksün gözünün yaşını oy oy

Bağlantı (TRT, 2002c: 86).

3.2.1.1. Kız Tarafı Gelin Alma Türküleri

Kız tarafı gelin alma türkülerinde ana tema ayrılık olup kızın ve ailesinin ağzından türküler yakılır. Kız tarafı 19 gelin alma türküsü bulunmaktadır.⁴⁰ Bu tür türkülerde kadere atıfta bulunularak ayrılığın sebebi olarak gösterilir. Gelinin ailesi ağzından yakılan türkülerde, erkek tarafının evlerine gelip kızlarını yalan ile kandırarak ellerinden aldıkları anlatılır.

Kız tarafı gelin alma türkülerinin genelinde gelinin çeyizinden bahsedilir. Kimi türküde gelinin çeyizi yük olarak da geçer. Gelinle birlikte damat tarafına gidecek eşyalar kıratlara yüklenir ve bir insan alayı ile damat tarafına götürülür. Gelinin göçü/ bohçası/ çeyizi götürülürken kız evinde bir yas havası hâkimdir. Gelin alma sırasında gelinin saçının örüldüğü, gözlerine sürme çekildiği ifade edilir. Türkülerde gelin alma sırasında davul zurna çalındığı, çiftetelli oynandığı, gelinin ata bindirilip atın başının gelinin kardeşi tarafından sürüldüğü görülür. Oğlanın babasının atı getirdiği, kız kardeşinin ise kapıyı beklediği söylenerek ayrılığın vaktinin geldiği haber edilir.

Gelin alma günü kız tarafı, kızlarını verdikleri için hüznü ve mutluluk karışık duygular yaşarlar. Bu türkülerde aile tarafından, nazlı büyüttükleri kızlarının çok hızlı büyüyen bir kuş

³⁹ Gelin alma ile ilgili örneklere 50, 167, 300, 467, 481, 503, 1026 numaralı türkülerde rastlanmaktadır

⁴⁰ 66, 84, 94, 112, 115, 119, 159, 167, 211, 270, 272, 329, 391, 470, 544, 545, 761, 792, 943 numaralı türküler kız tarafı gelin alma türkülerine örnek olarak verilebilir.

misali yuvadan uçup gittiği dile getirilir. Çoğu zaman sevdikleri kimi zaman sitem ettikleri ama her daim yavrum diyerek sarıldıkları kızlarını vermek onlar için kolay olmaz. Gelinin annesinin yaşadığı ayrılığın acısı ve bu ayrılığın zor olması uzaklara gelin vermemek gerektiğini anlatır. Ailenin kızından ayrılması zor gelse de onlar artık kendi yuvasını yapacak olan geline; mutlu olması, eşiyle iyi anlaşması, evinin bereketli olması gibi çeşitli dileklerde bulunurlar.

Gelin, üzgün olmakla birlikte ailesinin özellikle annesinin kendisini gurbete gelin etmesine sitemlidir. Ancak yine de anne, baba ve kardeşlerine olan sevgisini türkülerde dile getirir. Gelin ailesine, son gecesi olduğunu hatırlatarak küçük kardeşini kendi yerine koymalarını söyler. Uzak yere kız verilmemesinin altını çizerek bu özleme dayanamayacağını da dile getirir. 119 numaralı türküde de yukarıdaki anlatılarla paralel olarak erkek tarafının kız evine gelip annesinin elinden kızını aldığı anlatılır.

Atlarını tepe tepe geldiler
Geldiler de obamıza gondiler
Anasının evinden gızı aldiler
Bağlantı:
Leylim dilber leylim yazımız böyle
Yak diz üstünde sazımız böyle (TRT, 2000a: 76).

3.2.1.2. Güveyi Tarafı Gelin Alma Türküleri

Güveyi ve ailesinin gelini aldıktan sonraki sevinçlerini konu edinen türkülerdir. Güveyi tarafı 15 gelin alma türküsü bulunmaktadır.⁴¹ Bu türküler, güveyi tarafının o anki sevinçlerini dile getirmek maksatlıdır. Türlü zorluklara göğüs gererek türlü nazları çekerek nihayete ulaşan güveyi tarafı, kızını alıp gitme niyetini sık sık dile getirir. Bu türkülerde gelini alıncaya kadar çekilen mihnetlerden söz edilir. Geline, ağlamaması gerektiği söylenerek evde yolunu gözleyen güveyinin varlığı hatırlatılır.

Güveyi tarafı; gelini almaya geldiklerini, gerekirse evlerini yıkıp gelini alacaklarını, alıncaya kadar da dönmeyeceklerini belirtirler. Gelini götürmeye gelen topluluk tarafından söylenen bu türkülerde güveyinin; gelin evini yıkıp içinden gelini aldığı, kız evini kızızsız bıraktığı coşkuyla vurgulanır. Ayrıca türkülerde geline, babasının evinin demir kapıysa kocasının evinin altın kapı olduğu söylenerek asıl evinin eşinin yanı olduğunun altı çizilir. Bu türkülerde de geline iyi dileklerde bulunulur. Bazı türkülerde gelini oğlanın nenesinin getirmesi gerektiği de belirtilir. İncelenen örneklerden gelinin ata bindirilerek davul zurna eşliğinde gezdirilip damat evine götürüldüğü anlaşılır. Gelinin duvağını güveyinin açacağı söylenirken güveyinin de kara kalem kaşlı, sırma bıyıklı olduğu belirtilir. 95 numaralı türküde erkek tarafı gelini alıp dönme isteklerini dile getirmişlerdir.

Aşağıdan gelen gelin alıcı
Uğruna tutarlar yalın kılıcı
Biz de biliyoruz elin olucu
Kız seni almaya geldik almaya
Güllerin dermeye geldik dermeye
Aşağıdan gürül gürül göç gelir
Gelir amma gürültüsü geç gelir
Kız anadan ayrılması güç gelir

⁴¹ 28, 74, 95, 147, 204, 242, 346, 377, 382, 507, 556, 557, 842, 969, 1009 numaralı türküler güveyi tarafı kına türkülerini başlığı altında değerlendirilir.

Kız seni almaya geldik almaya
Alıp da dönmeye geldik dönmeye (Karadeniz, 1997: 302; Karadeniz, 2000: 47; TRT, 2000a: 62).

3.2.2. Gelin Karşılması

Gelin, güveyi evinde coşkulu bir şekilde karşılanmaktadır. Büyük bir sevinçle kız almaya giden gelin alıcılar kızı, at üstünde davul zurna ile erkek evine getirmektedir. Bu esnada mutluluklarını dile getiren, gelin ve damada iyi dileklerde bulunan türküler söylenmektedir. Bu konuda 7 örneğe rastlanmaktadır.⁴²

Gelin karşılması sırasında anne evinden ayrılarak yeni evine ilk adımını atan gelin için geçmişten günümüze birtakım uygulamalar yapılmaktadır. Gelin koca evine ilk adımını atarken gelinin bindirilip getirildiği atının yelesine ve kuyruğuna kımız saçısı; para, çörek ve şeker saçısı; un saçısı; su serpmeye; kurban kesme gibi ritüeller gelin karşılması esnasında Türkler tarafından yapılan bazı uygulamalardır (Ögel, 2001:267).

Türkülerde gelin, beyaz bir çiçeğe benzetilerek damat evine ıslıl ıslıl geldiği söylenmektedir. Davulların çaldığı, halayların kurulduğu, eş, dost, akrabanın geldiği verilen örneklerden anlaşılmaktadır. Hepsinin evlerine hoş geldiği söylenerek herkesin muradını alması için temennilerde bulunmaktadır. Gelinin geldiği esnada damadı dama çıkardıklarından, gelinin boynuna altınlar taktıklarından, geline alların yakıştığından söz edilerek gelinin atlas kumaştan bir giysi giydiği de belirtilmektedir.

Türkülerde gelinin evinden ağlayarak çıktığı, ailesinin üzüldüğü, güveyinin ise gelinin yollarına düştüğü söylenmektedir. Gelinin damat evindeki ilk gecesinin zor geçeceğine de değinilmektedir. Bu tür türkülerin genelinde geline “Hoş geldin, sefa geldin” denilerek güzel bir şekilde gelinin karşılandığı görülmektedir. Çiftin dilinin tatlı, huzurunun yerinde olması istenmektedir. Güveyi tarafı; gelin ve damadın muradına ermesini dileyerek gelini sorunsuz bir şekilde evlerine getirdikleri için şükretmektedir. 453 numaralı örnekte, gelinin gelmesiyle eve nurlar dolduğu söylenerek gelinin oğlan evine uğur getirdiğinden söz edilmektedir. Ayrıca gelinin kaynanasının da geline iyi dileklerde bulunması gerektiği öğütlenmektedir.

Nur doğdu birden bire
Kaynana iyi dilekler dile
Çok şükür geldi gelinimiz
Şen oldu evimiz gönlümüz

Hoş geldin allı gelin
Sefa geldin pullu gelin (Özbek, 2011: 214).

Gelin güveyi evine gelince arabadan hemen inmeyerek kayınpederi ve kayınvalidesi çağrılır ve geline indirmelik vermeleri istenir (Başçetinçelik, 2009: 297). Bu durum aşağıdaki 303 numaralı türküde geçerek yeni gelinin arabadan inmediği vurgulanmaktadır. Bu durumda genellikle geline altın takılarak gelin arabadan indirilmektedir.

Değirmene daş koydum
Daş dönmüyor dönmüyor
Bir yastığa baş koydum
Acar gelin arabadan inmiyor (Karadeniz, 1997: 101; Karadeniz, 2000: 80; TRT, 2000a: 261; Birdoğan, 2008: 171)

⁴² Gelin karşılmasını konu edinen örneklere 13, 303, 444, 453, 456, 473, 482 numaralı türküler örnek verilebilir.

3.2.3. Gelinin Özellikleri

3.2.3.1. Gelinin Dış Görünüşü ile İlgili Özellikleri

3.2.3.1.1. Gelinin Güzel Olması

Sevgilinin güzellik unsurları hemen hemen bütün dönemlerde edebi türlere konu olmuştur. Araştırmanın öznesi olan gelinin somut özellikleri birçok türküde de dile getirilmiştir. Gelinin güzelliğini konu alan 56 örnek bulunmaktadır.⁴³ Türkülerin çoğunda gelinin güzellik unsurlarına atıfta bulunulmuştur. Bu güzellik unsurları gelinin boyu posu, gözü, kaş, kirpiği, ağzı, saç, beli vb. özellikleridir. Gelinin dış görünüşünün türkülere yansıtılması gözlerimizin önüne canlı gelin tasvirlerini getirmeye olanak sağlamıştır. Gelinin dış görünüşüyle ilgili özellikler sıralanırken gelinin kaşından, gözünden, boyundan, saçından bahsedilerek ne kadar güzel olduğu belirtilmiştir.

Türkülerde gelinin güzelliğinin Allah'tan geldiği söylenerek gelinin kaş ve gözünün güzel olduğundan söz edilmiştir. Gelinin saçları yerde sürünecek uzunlukta, kaş ve gözü kara, sinesi kardan beyaz, beli ince olarak ifade edilmiştir. Gelinin yanağı kırmızılık ve tatlılık yönünden elmaya benzetilmiştir. Çifte benlerin sıra sıra olduğu ifade edilerek bal dudaklı olarak geçen gelinin dilinin de tatlı olduğu belirtilmiştir. Kardan beyaz, ak gerdanlı tasvir edilen gelinin boyu uzundur ve salınarak yürür. Gelinin boyu türkülerde selviye ve fidana, gözleri ise güzelliği sebebiyle bademe ve ceylana benzetilmiştir. Ayrıca gelinin ince belli olması da güzelliğini gösteren özelliklerinden biri olarak geçmiştir. Gelinin alnı yazmalı, burnu hizmalı, yüzü duvaklıdır. Gelin türkülerde; açılmış bahçenin gülüne, aya, cevahir topuna benzetilmiştir. Gelinin yüzü ise Hakk'ın nuruna benzetilerek gelinin güzelliğine nazar değmemesi istenmiştir.

Oğlan "Bu güzellik sende malı neylersin." diyerek gelinin güzelliğinin her şeye bedel olduğunu söylemiştir. "Dünyanın güzelliği (canım)/ Hep mi sana verilmiş" dizeleriyle de gelinin güzelliği karşısında duyduğu hayranlığı ifade etmiştir. Başka bir örnekte ise oğlan, geline güzelliği sebebiyle beşibirlik dizdireceğini söylemiştir. Bazı türkülerde oğlan, gelinin güzel olduğunu ancak huyunu bilmediğini söylemiştir. Bu durum gelinin güzelliğinin yanında huyunun da önemsendiğini göstermektedir. Güzel yâri olanların gözüne uyku girmediği söylenerek kıskanma duygusu bu konuda ön plana çıkarılmıştır. Gelini Allah'ın güzel yarattığı, onun gibi bir güzelliğin dünyaya gelmemiş olduğu savunulmuştur. Gelinin bu güzelliği karşısında aklını yitiren erkek, kendisini bu aşkın pençesinde bulmuştur. Oğlan gelinin göğsündeki benlerin ne kadar talihli olduğunu söyleyerek kendisinin ben kadar şanslı olmadığını üzüntüsünü yaşamıştır. 97 numaralı türküde gelin güzelliği sebebiyle çiçekli bahçenin gülüne benzetilmiştir.

Aşağıdan gelen geline benzer

Saçları telefon teline benzer

Ben yarimi nerde olsa bilirim

Çiçekli bahçenin gülüne benzer (TRT, 2000a: 194; Uludemir, 1970: 125).

Aşağıda 843 numaralı türküden alınan dizelerde ise oğlan, gelin kadar güzelini görmediğini söyleyerek bu güzellik karşısında ne kadar etkilendiğini belirtmektedir.

Böyle güzeli görmedim de rinde rinde

Şu Fırat burdan akalı de rinde rinde (Turhan ve Akbıyık, 2012: 171)

⁴³ 16, 17, 21, 44, 79, 82, 96, 97, 98, 105, 136, 139, 141, 158, 165, 179, 209, 277, 284, 304, 383, 416, 425, 457, 474, 478, 484, 487, 498, 563, 564, 589, 618, 663, 669, 698, 732, 737, 738, 744, 774, 826, 829, 833, 841, 843, 850, 866, 869, 888, 912, 924, 927, 970, 1003, 1032 numaralı türküler gelinin güzelliğini konu almaktadır.

3.2.3.1.2. Gelinin Kilolu Olması

Güzellik ölçütleri zamana ve yere göre farklılık göstermektedir. Günümüzde zayıf olmak tercih edilirken geçmişte bu durum tam tersi şekilde gelişmektedir. Gelinin kilosu ile ilgili 6 türkü bulunmaktadır.⁴⁴ Türkülerde gelinin okkalısı denilerek gelinlerin kilolu olması gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca kilolu olmak sağlıklı olmakla bir tutulup kilolu gelinlerin yeğlendiği türkülerden anlaşılmaktadır. Türkülerde geçen “gelin olan tombul olur, tombul bilekli gelin, topak gelin“ sözleri de bu düşünceyi desteklemektedir. 450 numaralı örnekte gelinin tombul olması gerektiği vurgulanarak kilo güzellik ölçütü olarak geçmektedir.

Gelin olan tombul olur
El oğluna vurgun olur
Gurban olam tombul gelin
Bir günümüz bir yıl olur (İvgin vd. 2009: 102).

3.2.3.1.3. Gelinin Çirkin Olması

Türkülerde genellikle gelinin güzelliği üzerinde durularak bu güzellik methedilmiştir. Ancak incelenen iki türküde gelinin çirkin olduğunu belirten örneklere rastlanmıştır.⁴⁵ Kilo bahsinde güzellik ölçütlerinin kişiden kişiye, yerden yere, zamandan zamana farklılık gösterebildiğine değinilmişti. Aşağıdaki 276 numaralı türküde gelinin zayıf olması kuru kelimesiyle ifade edilip gelinin çirkin olduğu iddia edilmiştir.

Dam başında yatıyo
Yel yorganı atıyo
Öte kuru gelin
Kemiklerin batıyo (İvgin vd. 2009: 72).

3.2.3.1.4. Gelinin Beyaz Tenli Olması

İdeal güzellik ölçütlerine göre gelin genellikle beyaz tenli olarak tasvir edilmektedir. Gelinin beyaz tenli olduğu ile ilgili 7 türkü bulunmaktadır.⁴⁶ Türkülerde gelinin yüzü genellikle bembeyaz bir sima üzerine kapkara göz ve kaş olacak şekilde betimlenmektedir. “Evlerinin direği/ Kardan beyaz bileği” dizelerinde olduğu gibi “süt gibi beyaz, kar gibi beyaz” ifadeleriyle gelinin güzelliği dile getirilmektedir. Günümüze bakıldığı zaman esmer tenli gelinlerin de ön planda olduğu görülmektedir. Hatta hususi esmerleşmek için solaryum uygulamaları yapılmaktadır. Yani zevkler günümüzde her iki tene de rağbet edilecek düzeydedir. 335 numaralı türküde güveyi, beyaz tenli gelini sevdiğini belirtmektedir. Buradan da beyaz tenli gelinlerin ön planda olduğunu çıkartmak mümkündür.

Eğdim kiraz dalını (edalım yürü dalgalım yürü sürmelim yürü)
Sevdim beyaz gelini (aman aman amanın sevdim beyaz gelini)
Gelin ömrün çoğolsun (edalım yürü dalgalım yürü sürmelim yürü)
Bildin bekâr halini (aman aman amanın sevdim beyaz gelini) (TRT, 2000a: 299; Öztürk vd. 2007: 151).

⁴⁴ Gelinin kilosunu konu alan örnekler 337, 339, 416, 450, 649, 912 numaralı türkülerdir.

⁴⁵ 276, 295 numaralı türküler gelinin çirkin olduğunu ele alan türkülerdir.

⁴⁶ 335, 337, 339, 416, 433, 449, 1032 numaralı türküler gelinin beyaz tenli olduğu türkülere dahil edilebilir.

3.2.3.1.5. Gelinin Uzun Boylu Olması

Gelinin boyunun uzun olması ve salınarak yürümesi âşıkları kendine hayran bırakmaktadır. Gelinin uzun boylu olması ile ilgili 10 türkü bulunmaktadır.⁴⁷ Türkülerde gelinin boyu uzun olarak tasvir edilerek selviye benzetilmektedir. Boyunun uzun ve ince olması fidana benzetilmesine de olanak sağlamıştır. Gelinin salınarak yürümesi boy ile ilgili geçen en önemli husustur. Gelin, uzun boyu ile salınarak yürüyecek ve aşığı kendisine hayran bırakacaktır. Ayrıca örneklerde “Gelin olan uzun olur.” denerek gelinin uzun boylu olması gerektiği belirtilir. 728 numaralı türküden alınan dörtlükte gelin ararken boyun önemli bir ölçüt olduğundan bahsedilmektedir.

Melet'in kızları
Çıkarlar oyuna
Gelin arayanlar
Bakarlar boyuna (Can ve Turhan, 2007: 296).

3.2.3.1.6. Gelinin İnce Belli Olması

Gelinin güzellik unsurlarından biri de ince belli olmasıdır. Bu konuda 7 türkü bulunmaktadır.⁴⁸ “Reyhandan ince belim var.” ifadesi bu hususta ince belin önemini vurgulamaktadır. Âşık da gelinin ince belinde ahdının kaldığını belirterek belini sarma arzusunu türkülerde sık sık dile getirmektedir. Örneklerde gelinin ince belinin, dengine düşmediği biri tarafından sarıldığından da yakınılmaktadır. 248 numaralı türküde ise gelinin ince beline sarılan kemerden bahsedilerek gelinin ince belli olması dile getirilmektedir. Kimi örnekte de oğlan kemerin yerinde olup gelinin belini sarmayı arzulamaktadır.

Hel hele verin geline
Deste gül verin eline
Altın kemer bağlamış
Gelin ince beline
Helhele verin geline
Deste gül verin eline (TRT, 2000b: 462).

3.2.3.1.7. Gelinin Simsiyah Saçlarının Olması

Gelinin saç ile ilgili özellikler 7 türküde geçmektedir.⁴⁹ Bu saç genellikle gelinin beline kadar inmektedir. Türkülerden saçın yerde sürünecek derecede uzun olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca gelinin saçının topuğu dövdüğü ifade edilerek bu uzunluk belirtilmektedir. Saçın rengi ise çoğunlukla siyahtır. Gelinin alnında kâkülleri ya da perçemi vardır. Türkülerde yel estikçe gelinin top zülüflerinin kabardığı aktarılmaktadır. Kimi türküde ise gelinin altın sarısı saçları olduğundan bahsedilmektedir. 334 numaralı örnekte, gelinin saçının siyah olduğu söylenerek alnında perçemi bulunduğu ifade edilmektedir.

Hamama gidiyor bir gelin bacı
Alnında perçemi simsiyah saç
Uğrunda ölsün mü sevdiğin Hacı (Halıcı, 1985: 106).

⁴⁷ Uzun boy ile ilgili örnekler 141, 223, 228, 451, 477, 506, 571, 728, 850, 894 numaralı türkülerde verilmektedir.

⁴⁸ İnce bel ile ilgili örneklere 79, 248, 317, 458, 502, 553, 705 numaralı türkülerde rastlanmaktadır.

⁴⁹ Saç ile ilgili örneklere 51, 334, 381, 474, 498, 548, 967 numaralı türkülerde rastlanmaktadır.

3.2.3.1.8. Gelinin Gözleri ve Kaşlarının Kara Olması

Bir insanla ilk etkileşim, iletişim açısından önemlidir. Göz de bu iletişimin önemli bir parçasıdır. Bu nedenle gelin ve güveyi arasındaki iletişimde gelinin gözleri ön plana çıkmaktadır. Türkülerde göz ile ilgili konular 14 örnekte geçmektedir.⁵⁰ Gelinin gözleri ve kaşları türkülerde çoğunlukla kara olarak geçmektedir. Kara gözler “kömür göz” şeklinde ifade edilmektedir. Kara göz dışında ela gözle ilgili örneklerin de olduğu görülmektedir. Gelinin kaşları şekil itibarıyla hilale; gözleri ise bazı örneklerde zeytin tanesine bazı örneklerde ise elmaya benzetilmektedir. Gelinin sürmeli gözleri sebebiyle ceylana benzetildiği de dizelerde geçmektedir. Örneklerde gelinin kaşlarının kara, gözlerinin de kömür olduğu, güveyinin de bundan etkilendiği anlatılmaktadır. Gelinin kaşına ve gözüne nasıl dayanacağını bilemeyen güveyi, istese de böyle kaş ve göz bulamayacağını söylemektedir. Gelinin gözlerinin kara olması 152 numaralı türküde örneklendirilmektedir.

Bana kara diyen dilber
Kaşların kara değil mi
Yüzümü güldüren gelin
Gözlerin kara değil mi (TRT, 2000a: 116).

3.2.3.1.9. Gelinin Bakışının Güzel Olması

Gelinin güzel bir bakışı, erkeği etkileyerek kalbinden vurmaktadır. İncelen 5 türkü bakış ile ilgilidir.⁵¹ Oğlan gelinin bakışının, yeni gelinlerin bakışları gibi gizli bir biçimde olduğunu söylemektedir. Bunun sebebi yeni gelinlerin utandıkları için gözlerini kaçırmaları ve doğrudan bakamamalarıdır. Bu özelliği nedeniyle kızın bakışı, taze gelinlere benzetilmektedir. Bu bakışın tesiriyle erkeğin hissettiği duygular dörtlüklerde dile getirilmektedir. Kimi örnekte ise gelin, ürkekliği sebebiyle ceylan bakışlı olarak adlandırılmaktadır. Oğlan gelinin bakışının etkileyciliğinden dem vurarak bakışına kurban olacağını söylemektedir. 982 numaralı türküde gelinin bakışının güveyiyi yakacak ölçüde güzel oluşundan bahsedilmektedir.

Yordu da beni a güzel de evinizin yokuşu
Yaktı da beni o gelinin a güzel de bakışı
Yaktı da beni o gelinin a canım a güzel de bakışı (Tan ve Turhan, 2001: 145).

3.2.3.1.10. Gelinin Taze Olması

Taze kelimesi günlük hayatımızda sıklıkla kullandığımız sözcüklerdendir. Genellikle alınan bir yiyeceğin diri olduğunu belirtmek için kullanılır. Bu konuda verilen bir fıkrada yaşlı bir teyze balık tezgâhına gelir ve balıkçıya: ”Evladım balıklar taze mi? der. Balıkçı: “Teyze görmüyor musun balıklar daha canlı.” der. Bunun üzerine teyze: “Ben sana canlı olup olmadığını sormuyorum taze olup olmadığını soruyorum. Ona kalırsa ben de canlıyım ama taze değilim.” diye yanıt verir. Fıkradan yola çıkarak taze olmanın örneklerde çeşitli anlamlar dahilinde kullanıldığı görülür.

Gelinin yaşı itibarı ile küçük olması veya yeni evlenmiş olması taze olması şeklinde 10 türküde yer bulmuştur.⁵² Ancak taze kelimesi türkülerde daha çok gelinin yaşının

⁵⁰ 32, 70, 151, 152, 245, 309, 425, 464, 699, 809, 870, 903, 940, 944 numaralı türküler gelinin kaşlarının ve gözlerinin kara olduğunu belirten örneklerdir.

⁵¹ Gelinin bakışının güzel olduğunu bildiren örnekler 25, 51, 245, 376, 982 numaralı türkülerdir.

⁵² Gelinlerin taze olması ile ilgili örnekler 70, 162, 245, 279, 293, 303, 322, 711, 754, 940 numaralı türkülerde

küçüklüğünü ifade etmek amacıyla kullanılmıştır. Gelinin küçüklüğünü belirtmek için “acar, taze” gibi kelimeler kullanılmıştır. Bu durumun oluşmasına kızların 13-14 yaşlarında evlenmeleri zemin hazırlamıştır. Türkülerde taze gelinlerin daha makbul olduğu dile getirilerek bir övgü ölçütü olarak geçmiştir.

İncelenen bir türküde gelinin yeni gelin olduğu belirtilerek allar giyiniş geldiği ifade edilmiştir. Başka bir türküde taze gelin, yolunun gurbette olduğu söylemiştir. Ayrıca yeni gelinlerin uykulardan uyanmadığı bir örnekte ele alınmıştır. 245 numaralı örnekte taze gelinlerin bakışının gizli bir şekilde olduğu ifade edilip açık bir şekilde bakamadıkları ifade edilmiştir. Bunun sebebi ise utanma duygusudur.

Yokuşa yukarı tavşan büküşlüm

İnişe aşşağı ceylan gelişlim

Taze gelin gibi uğrun bakışlüm

Alma gözlü kız perçemli kıratım (TRT, 2000a: 208; Özbek, 1994:463; Birdoğan, 2008: 211).

Gelin, erkek evine getirilirken arabadan inmez. Kaynanasının ya da erkek evinden birinin altın takmasıyla arabadan iner. 303 numaralı örnekte yeni gelinin arabadan inmemesi işlenmiştir.

Değirmenin bendine

Daş dönmüyor dönmüyor

Döner kendi kendine

Acar gelin arabadan inmiyor (Karadeniz, 1997: 101; Karadeniz, 2000: 80; TRT, 2000a: 261; Birdoğan, 2008: 171)

3.2.3.2. Gelinin Karakter Özellikleri

3.2.3.2.1. Gelinin Fedakâr Olması

Geline sitem edip, onun vefasızlığından dem vuran örnekler olsa da 611 numaralı türküde gelinin fedakârlığı işlenmektedir. Bu örnekte; gelinin sevdiği için başına gelen sıkıntıya katlandığı, karşılaştığı her türlü zorluğa karşı gelerek fedakârlık yaptığı anlatılmaktadır.

Deniz dalgasız olmaz

Yiğit sevdasız olmaz

Yiğidi seven gelinin

Baş1 belasız olmaz (TRT, 2000b: 517).

3.2.3.2.2. Gelinin Sadakatli Olması

Gelinin bir özelliği de eşine karşı sadakatli olmasıdır. Gelinin sadakati 4 türküde işlenmektedir.⁵³ Çeşitli sebeplerle (askerlik, çalışma için gurbete çıkmak vb.) eşinden ayrılan gelin, başını kaldırıp kimseye bakmamaktadır. 78 numaralı türküde, askerden uzun süre sonra dönen eşini tanımayan gelinin, ona karşı mesafeli davranması örneklendirilmektedir. 768 numaralı örnekte gelin; eşinden ayrıldıktan sonra evinden çıkmadığını, eline kına yakmadığını ve dünyanın güzelliğine dönüp bakmadığını söyleyerek eşine olan sadakatini dile getirmektedir. 1023 numaralı türküde ise gurbetten dönen eşini tanımayıp konuşmayı reddeden gelin, ancak eşi olduğunu anlayınca ona karşılık vermektedir. Aşağıdaki 19

---

verilmiştir.

⁵³ 19, 78, 768 ve 1023 numaralı türküler gelinin sadakatini işleyen örneklerdir.

numaralı türküde gelinin, askere giden eşinin ardından dışarıya çıkmadığı, kimseye bakmadığı söylenerek eşine sadık kaldığı anlatılmaktadır.

Ağam sen gideli dışa çıkmadım
Al mintanlı yiğitlere bakmadım
Topladım zülfümü fese sakladım
Konma bülbül konma dalım boş değil
Eşimden ayrıldım gönül hoş değil. (Demirci, 1938: 260).

3.2.3.2.3. Gelinin İşveli Olması

Geline sitem eden türkülerin sebeplerinden biri de gelinin işveli halinden etkilenmedir. Gelinin işveli oluşunu konu alan 11 türkü vardır.⁵⁴ Gelinin cilveli tavırlarıyla akli başından giden oğlan, gelin ona yüz vermeyip onu peşinden koşturduğu için bu durumdan şikâyet etmiştir. Fakat gelinin bu halinden etkilendiği için onun her türlü cefasına katlanmıştır. Gelinin sürmeli gözleri, hoş kokusu, gerdan kırması, salınarak yürümesi ve konuşması cilve olarak görülmüş türkülerde bu şekilde geçmiştir.

Türkülerde gelinin coşkun olduğu, allanıp sallandığı, kokusuyla oğlanı etkilediği, aynasının sürekli cebinde olduğu aktarılmıştır. Aynasının sürekli cebinde olması gelinin güzelliğine ve bakımına önem verdiğini göstermiştir. Gelinin ellerinde zillerle oynaması, kaş ve göz hareketleriyle oğlana davetkâr bakış atması işve belirtisi olarak örneklerde dile getirilmiştir. “Coşkun olan gelinler/ Kendisi sallar da peşkiri” denerek oynayan gelinlerin evliliğe karşı istekli olduğu belirtilmiştir. Aşağıdaki 79 numaralı türküde ise sarışın gelinlerin coşkun olduğu genellemesi yapılmıştır.

Yüksek olur yaylaların dorusu
Coşkun olur gelinlerin sarısı
Sensin benim bu gönlümün çaresi
Evlerimiz garşı garşı değil mi (sevda) (Karadeniz, 2010: 270; TRT, 2000a: 50).

3.2.3.2. 4. Gelinin Edalı- Nazlı Olması

Gelinin karşısındaki kişiyi etkileyen özelliği güzelliği dışında hal ve hareketleridir. O, hal ve hareketleri ile karşı tarafı etkilemekte ve peşinden koşturmaktadır. Onun ulaşılmaz olması, nazlanması karşısındaki erkeğin ona daha çok bağlanmasına sebep olmaktadır. Gelinin edalı ve nazlı hareketlerini konu alan 21 örnek bulunmaktadır.⁵⁵

Türkülerde gelin olacak kızın hem gideceği hem de nazlanacağı vurgulanmaktadır. Gelinin bir taraftan edalı hareketlerine bir taraftan da yaptığı nazlara dayanamayan erkek bu duruma isyan etmektedir. Bu duruma isyan edilse de çoğu türküde gelinlerin nazlı olması gerektiği de vurgulanmaktadır. (“Gözel gelin nazsız olmaz.” gibi) Gelininin nazına bile paha biçemeyen aşığın bu isteği sınırsız değildir. Elbette bu naz, belli bir sınırdadır. Atalarımızın da dediği gibi “Fazla naz aşık usandırır.” sözüne binaen çok nazlı olan gelinin bu tavırlarına dayanamayan âşık bu sevdadan vazgeçmektedir. Türkülerde de “Aldım Türkmen kızını” bir başka türküde “Aldım Avşar kızını çekemedim nazını” ifadeleri kullanılarak âşığın bu duruma katlanamadığından söz edilmektedir. Oğlan gelinle birlikte annesinin de çok nazlandığını ve gelini zor aldığını söylemektedir. Ayrıca annelerin, kızlarını el evine gidip

⁵⁴ 10, 79, 258, 294, 496, 527, 555, 588, 885, 886, 887 numaralı türküler gelinin işveli olması başlığı altında incelenmektedir.

⁵⁵ Gelinin edalı ve nazlı olarak görüldüğü örnekler 10, 37, 141, 206, 216, 217, 220, 309, 417, 594, 595, 614, 636, 672, 806, 836, 850, 865, 883, 922, 941 numaralı türkülerdir.

çile çekeceklerini düşünerek çok nazlı büyütmemeleri gerektiği türkülerde belirtilmektedir. 220 numaralı örnekte seven kişinin, güzeli çirkinini arayamayacağı söylenerek çok fazla naz yapmamak gerektiği ifade edilmektedir.

Dağların ardı ayaz
Nedir bunca cilve naz
Eğer gönül severse
Güzel çirkin aramaz

Hanım oynasın gelin oynasın
Bu düğün bizim şanımsız (Karadeniz, 2010: 432).

3.2.3.2. 5. Gelinin Merhametsiz Olarak Görülmesi

Türkülerde gelin, oğlanın aşkına karşılık vermediği için merhametsiz olarak görülmektedir. Oğlan, gelinin kendisinin bu durumuna acımaması ve aşkına karşılık vermemesi yönüyle merhametsiz olduğundan dem vurmaktadır. 716 numaralı türküde oğlan, gelinin insafsız olduğunu söyleyerek kabahatin büyüğünü geline gönül verdiği için kendinde bulmaktadır. 987 numaralı türküden alınan dörtlükte geline başkası ile gezmemesi telkin edilerek gelin merhametsiz olarak nitelendirilmektedir.

Her zaman bağlanır mavılı yazma,
Yar, gelip geçtikçe yüreğim ezme,
Vebalim boynuna yadınan gezme,
Merhametsiz elinden yaram var benim. (Özbek, 1994:171).

3.3.Düğün Sonrası Dönem

3.3.1.Gelinle Birlikte Olma Arzusunu Dile Getiren Türküler

Türkülerde ön plana çıkan kadın tiplerinden biri de âşık kadın tipidir. Bu tipi temsil eden kadınlar; güzelliği ve cinsel çekiciliğinin yanında kendisine duyulan karşı konulmaz aşk duygusu ile dikkat çekmektedir. Bu aşk ise türkülerde fizyolojik gereksinimler veya cinsel arzular ile ifade edilen somut bir iletişim biçimi çerçevesinde anlatılmaktadır (Mirzaoğlu, 2010: 144).

Gelinin güzelliğinden etkilenip ona şuhane duygular besleyen oğlan, geline sarılmayı, gelini öpmeyi ve onun yanında olmayı istemektedir. Türkülerde de ara ara geline karşı duyduğu bu cinsel isteği dile getirmektedir. Bu tür örnekler 30 türküde geçmektedir.⁵⁶ Bu konuda en belirgin örnekleri Karacaoğlan'ın türkülerinde görmek mümkündür. Karacaoğlan, türkülerde somut bir kadın görüntüsü çizerek bu kadına olan duygularından açıkça bahsetmektedir. Onun bu tavrı, aşkın fizyolojik tarafını ön plana çıkarmaktadır. O, türkülerinde gelinden etkilenmesini ve gelinle birlikte olma arzusunu açıkça dile getirmektedir. Çalışmada incelenen türkülerin kimisinde bu arzusunun Karacaoğlan türkülerinde olduğu gibi apaçık ifadesine kimisinde ise sezdirilmesine rastlanmaktadır.

Gelinle birlikte olma arzusunu dile getiren türkülerde hem oğlanın duyguları hem de gelinin etkileyiciliği ön plandadır. Gelinin el edip oğlanı çağırması, salınarak yürümesi, yürüdükçe saçlarını oynatması, ak göğsünü açması ve cilveli olması erkeği etkilemektedir. Geline oynak olarak ifade eden oğlan, cilveler yapan gelinin gerdanına sarı liralara takmak

⁵⁶ Bu konu ile ilgili 48, 71, 92, 180, 198, 227, 358, 360, 381, 528, 530, 531, 532, 576, 584, 585, 688, 714, 742, 743, 797, 812, 839, 850, 883, 921, 944, 961, 964, 1031 numaralı türküler örnek verilebilir.

istemektedir. Oğlan gelinin kıvrarak yürümesinin erkekleri coşturduğundan bahsederek gelinden beyaz kollarını boynuna dolmasını ve kendisini öpmesini istemektedir. Gelinin yayla kaymağından beyaz baldırının olduğunu söyleyen oğlan, gelinle bir gece değil her gece yoldaş olmak istemektedir. Ayrıca gelinin al yanaktan öptürmesiyle kendisini kandırdığını ve aklını başından aldığını söylemektedir. Ancak bütün bunlar erkeğin gelinden vazgeçmesine neden olmamaktadır. Erkek, sevdiği kızın evli olduğunu ancak onun için her türlü cefaya boyun eğeceğini söylemektedir. Başka bir örnekte ise gelin için yandığından bahsederek canına bile kıyacağından söz etmektedir Yani oğlan bir taraftan kendisine bu kadar bağladığı için geline sitem ederken bir taraftan da gelinin iki dudağından çıkacak lafa bakmaktadır.

Türkülerde kadın sadece güzellik, aşk, vefasızlık özellikleriyle değil gönül eğlendirici olma özelliğıyle de karşımıza çıkmaktadır. Türkülerde geçen bu tip kadınlar, güzel olmasının yanında bağlanmayacak kadar güvenilmezdir. Ancak bu türkülere bakıldığı zaman kadının erkeğı ilgilendiren asıl niteliğı gönül eğlendirici oluşudur (Mirzaoğlu, 2010: 142). Güveyinin kıza olan sevgisinin yanında gönül eğlendirme isteğı de bu türkülerde dile getirilmektedir. Oğlan bulunduğu yerde gönül eğlendirecek kız olmadığı için gönlünü eğlendirecek yere gitmek istemektedir. Verilen bir örnekte “Fadime'yle bir gecelik yatmaynan/ Adı çıkar ama kendi dul olmaz” denilerek kızın dul kalmayacağı belirtilmektedir. Bu da her zaman kızlara duygusal olarak değil fizyolojik ihtiyaçların giderilmesi olarak bakıldığını da göstermektedir.

Evli bir kadınla ilgilenmek, ona göz koymak, evli kadının başka erkeklere bakması gibi konular, İç Anadolu Bölgesi türkülerine göre kadını aşığılayıcı bir durum oluşturmaktadır. Mübadele dönemine kadar özellikle İç Anadolu bölgesinde yaşayan Rumlar türkülerde “urum yosması, urum dilberi, madam” gibi tamlamalarla sıklıkla geçmektedir (İstanbul-Göher Vural, 2017: 119). Bu doğrultuda verilen aşağıdaki 198 numaralı türküde gelin “urum dilberi” olarak adlandırılmıştır. Örnekte oğlanın, gelinin evli olduğunu önemsemediğı görülmüştür. Evli de olsa gelinden etkilenen oğlan, gelin için canından vazgeçeceğini belirtmiştir. Gelinle birlikte olma arzusu bu türküde örneklendirilmiştir.

Bir urum dilberi yaktı yandırdı,
Ben yandım, aman aman,
Al yanaktan buse verdi kandırdı.
Aman aman Alime, bak şu benim halime,
Üflen gelin yangına, vallah kıyarım canıma of.

Alime'nin dama karşı bacası,
Konuşurken çıkageldi kocası.
Aman aman Alime, bak şu benim halime.
Üflen gelin yangına, billah kıyarım canıma of.

Alime giderse ben de giderim,
O kızın uğruna bir kan ederim.
Aman aman Alime, bak şu benim halime.
Üflen gelin yangına, vallah kıyarım canıma of.

Alime'nin samanlıktır sarayı,
Alışmıştır liraya almaz parayı.
Aman aman Alime, bak şu benim halime.
Üflen gelin yangına, billah kıyarım canıma of. (Odabaşı, 1999: 103).

3.3.1.1. Gerdek Gecesi

Gerdek sözü kubbe veya kubbeli oda anlamına gelip Farsça'dır (Ögel, 2001: 270). Gerdek kelimesi Oğuzlar, Türkmenler ve Batı Türkleri tarafından kullanılmaktadır. Gerdeklik ise gerdek evi şeklinde Osmanlılar tarafından kullanılıp bu gerdek odasının bir kutluluğu bulunmaktadır (Tezcan, 2000: 18).

Nikah kıyıldıktan sonra çiftin kalacağı odaya gerdek odası denir. Gelin ve güveyinin karı-koca oldukları gece gerdek gecesi ya da zıfaf gecesi olarak adlandırılmaktadır. Bu gecede güveyi, sağdıçları ve arkadaşları tarafından şamatayla gerdek odasına sokulmaktadır (Başçetinçelik, 2009: 310). Eskiden bu gece perşembeye denk getirilmeye çalışıldığı halde şimdilerde pazar gününe denk gelecek şekilde değiştirilmektedir (Boratav, 1984: 177).

Gerdek kavramıyla ilişkili olarak düğünde gelinin beline bağlanan kırmızı kuşak ve telli duvaklı gelin olmak deyimi gibi uygulamalar kızın güvencesinin erkek tarafına verildiğini göstermektedir. Gerdek sonrası kanlı çarşaf asma veya silah atma gibi uygulamalar ise kızın güvencesinin doğruluğunun ispatıdır. Ancak günümüzde kamuoyu bu eski gelenekleri sürdürme konusunda aynı düşünceye sahip değildir (Öcal, 2012: 109-110). Günümüzde bu uygulamalar ayıplanarak çağ dışı olarak görülmüştür. Gelin ve damadın mahreminin gelenekte de olsa bu şekilde gözler önüne serilmesi olayına olumsuz bir tutum geliştirilmiştir. Şimdilerde evlenen çiftlerin genellikle balayına gitmesi durumuyla karşılaşmıştır. Böylece geçmişte olduğu gibi kapıyı bekleme, bekâret sembolü olarak kanlı çarşaf gösterme gibi uygulamalar da çoğunlukla terk edilmiştir.

Türkülerde gerdek gecesini ele alan 3 türkü vardır.⁵⁷ Bu türkülerde gerdek gecesi namaz kılındığından, salavat getirildiğinden, çiftleri yalnız bırakmanın gerekliliğinden bahsedilmiştir. Aşağıda verilen 330 numaralı örnekte; çiftlerin gerdek gecesi namaz kılıp, dualar ettiğinden bahsedilmiştir.

Gerdek gecesi namaz kılın
Dua ile şifa olun olun
Her hacetler kabul sizin

Bir selâvat Muhammed'e
Bir selâvat can Ahmed'e (Özbek, 2011: 256).

3.3.1. Gelinin Aile İçindeki Diğer Bireylerle İlişkisi

Türk toplumunda ailenin önemi aşikârdır. Aileyi oluşturan bireyler de bu önemli kurumun yapı taşlarıdır. Günümüzde karı, koca ve çocukların olduğu çekirdek aile modeli yaygınken; geçmişte ise kaynana, kayınbaba, kayın, görümce ve eltilerden oluşan çok geniş bir aile modeli yaygındır. Türkülerin oluştukları dönem göz önünde bulundurulduğunda geniş aile modelinin daha yaygın olduğu anlaşılmaktadır.

Evlenme aşamasında ailelerin karşılıklı olarak araştırılması aile içindeki ilişkilerin ne denli önem taşıdığını göstermektedir. Toplumumuzda kullanılan "aileyle evlenmek" sözü bunun en açık göstergesidir. Çünkü gelin ne kadar eşiyile evli de olsa diğer bireylerle de geçinmek, onlara uyum sağlamak zorundadır. Durum bu şekilde olunca gelinin bütün aile fertleriyle iletişimi önemli hale gelmektedir. Bazen iyi çoğu zaman kötü olan bu ilişkiler türkülere de çeşitli şekillerde yansımaktadır.

⁵⁷ 330, 1038, 1042 numaralı türküler gerdek konusunu ele almaktadır.

Gelinin aile içi ilişkilerinde ön plana çıkan kişi eşidir. Gelinin eşiyle olumlu ve olumsuz her türlü ilişkisi türkülerde geçmektedir. Bu türkülerin çoğunda gelin ve güveyinin kavuşamaması, birbirine özlemi gibi konular ele alınmıştır. Gelinin eşinden sonra en çok iletişim kurduğu aile fertleri ise kaynanası ve kayınbabasıdır. Yukarıda da değinildiği gibi o dönemlerde daha çok kaynana ve kayınbaba ile birlikte yaşadığı için bu iletişiminin yoğun olması çok doğaldır. Gelinin aile fertleriyle ilişkisi çeşitli başlıklar altında değerlendirilmektedir.

3.3.1.1. Gelin-Güveyi Arasındaki İlişki

Gelin ve güveyi arasındaki ilişki türkülerde sıklıkla geçmektedir. Gelinin aile fertleriyle ilişkisinde pek doğaldır ki en çok ilişki içerisinde olduğu kişi eşidir. Diğer aile fertleriyle ne kadar anlaşamasa da onun için önemli olan güveyidir. Kimi zaman gelinin yaşadığı tüm olumsuzluklara karşı tek sığınağı güveyi olur. Kimi zaman gelin eşi için ailesini karşısına alır. Fakat kimi zaman da dağlar kadar güvendiği, sırtını dayadığı eşi onu büyük bir hayal kırıklığına uğratar. Tüm bu olumlu ve olumsuz duygular dizelerde yer bularak gelin ve güveyi arasındaki her türlü (sevgi, nefret, kıskançlık vb.) his türkülerde geçer. Gelin ve güveyi ilişkisini kendi içinde çeşitli başlıklara ayırmak mümkündür.

3.3.1.1. 1. Gelinin Güveyiye Küsmesi

Gelin ve güveyi arasında sevgi ve aşk gibi olumlu duygular olduğu gibi kırgınlık, küslük gibi olumsuz nitelikli duygular da olabilmektedir. Gelinin güveyi ile küsmesini ele alan 3 türkü bulunmaktadır.⁵⁸ 621 numaralı örnekte gelin, güveyinin söylediği söz sonucu ona küsmektedir. Örnekte oğlan geline ne söyleyip de gelini küstürdüğünü sorgulamaktadır. 352 numaralı türküde gelinin güveyiye küstüğü zaman babasının evine gittiği anlatılmaktadır. Aşağıdaki 768 numaralı türküde ise gelin güveyiye, kendisine boş kağıdı gönderdiği ve el sözüne uyduğu için küsmektedir.

Geçin ağalar da sedire geçin
Yarimin üstüne ilaçlar saçın
Necip'ten boş kağıdı geldiği için
Onun için küstüm yârim söylemem. (Demirci, 1938: 329-330).

3.3.1.1. 2. Gelinle İlişisini Saklama

Batı toplumlarında kadının yeri ve kadının erkekle olan ilişkisi apaçık bir şekilde yaşanırken Müslüman şark toplumlarında kadın ve erkek ilişkisi kapalı kapılar ardında yaşanmaktadır. Bu ilişkinin ölçüsü içinde bulunulan toplumun bakış açısına göre farklılık göstermektedir (Yılmaz, 2003: 23). Yani yaşanan çevrenin tutumu kişilerin hal ve hareketlerini etkilemektedir. Bu doğrultuda ele alınan 5 türkü bulunmaktadır.⁵⁹ Türkülerden toplumda kız- erkek ilişkilerinin saklı yaşandığı görülmektedir. Ayrıca evli de olsa kadın ve erkek arasında çok samimi davranışların toplum içinde hoş karşılanmadığı anlaşılmaktadır. Türkülerde oğlan, gelinle ilişkisinin insanlar arasında konuşulmaması için hal ve hareketlere dikkat etmek gerektiğinden bahsetmektedir. Bu sebeple gelinle gözden uzak bir yerde görüşmeyi tercih etmektedir. “Vay ne olur ne olur/ Sevda sırınan olur” denilerek sevginin kız ve erkek arasında yaşanması gerektiği vurgulanmaktadır. Oğlan; gelinin yazmasını kaldırıp bakmanın toplum içinde söz olacağını, uygun düşmeyeceğini söylemektedir. 759 numaralı örnekte ise güveyi geline başkasının yanında sarılmaması gerektiğini tembihlemektedir. Tüm

⁵⁸ Gelin ve güveyi arasındaki küslük 352, 621, 768 numaralı örneklerde dile getirilmiştir.

⁵⁹ 101, 223, 558, 559, 759 numaralı türküler güveyinin gelinle ilişkisini sakladığı örneklerdir.

bu örneklerden hareketle ilişkilerin mesafeli ve o dönemin toplum kurallarına uygun bir şekilde yaşandığı anlaşılmaktadır.

Nazınan gelirim darılmayasın
Cilvemi görüp de bayılmayasın
Tenhalarda sen benimsin ben senin
Sakın el yanında sarılmayasın. (Gökçe, 1982: 89).

3.3.1.1. 3. Geline Kavuşamama

Türkü kahramanlarının yaşamlarının büyük çoğunluğu aşk üzerine kurulu olup sevdiğine kavuşamayan erkek kendini bedbaht saymaktadır. Lirik içerikli türkülerde kadın ve erkek için sevgiliye ulaşmak hayatın amacıdır (Mirzaoğlu, 2019: 341). Bu amaca ulaşamayan gelin ve güveyi ağzından yakılan, kavuşamama konulu 62 türkü bulunmaktadır.⁶⁰ Bu tür türkülerde bakıldığı zaman birçoğunun erkek ağzından söylendiği anlaşılmaktadır. Gelin, çoğu türküde aşığının sevgisine karşılık vermeyip başka biriyle evlenmektedir. Yahut gelin, ailesi tarafından sevdiğine verilmeyip başkasına verilmektedir. Askere veya gurbete giden sevgilinin gelmemesi de bir kavuşamama sebebidir. Bütün bu türkülerin ortak özelliği ise yaşanan duyguların ortaklığıdır.

Türkülerde en çok işlenen konulardan biri geline kavuşamamadır. Zaten türküleri türkü yapan da bu ayrılık, aşk ve kavuşamamanın verdiği acıdır. Türkülerde genellikle sevdiği kızın başkasıyla evlendiğini gören erkeğin üzüntüsü yansıtılmaktadır. Gelini alamadığı için bahtının kara olduğunu düşünen güveyi, sevdiğini elinden almamaları için yalvarmaktadır. Oğlan kaç yıldır peşinde olduğu kızı, annesi ve babasının başkasına vermesi sonucu boynu bükük kaldığını belirtmektedir. Sevdiği kızın gelin olup gitmesinin yasını tutan erkek, bir taraftan da gelinin elinden tutup kaçırmadığı için hayıflanmaktadır. On beş yıl gelinin ardına düşüp de gelini alamayan oğlan, gelini saramadığını söyleyerek saran kişinin de gelinden muradını almamasını istemektedir. Güveyi, gelinle kavuşamama neticesinde yaşadığı bu hissin ölümle eşdeğer olduğunu söylemektedir.

Örneklere bakıldığında güveyinin sevdiği ile kavuşamama nedenlerinden biri kızın oğlandan vazgeçmesidir. Bu konuyu ele alan örneklerin birinde güveyi, gelin için yedi sene sığır güttüğünden ancak gelinin söz verdiği halde ellere gelin olduğundan bahsetmektedir. Bir başka örnekte; köyün içinde benzeri olmayan güzellikteki kızın, oğlana söz verip başkasını aldığı belirtilmektedir. İncelenen türkülerde çoğunlukla bu ayrılığın sebebi çiftlerin başkaları tarafından ayrılması olarak görülmektedir. Ayıran kişilerin başında ise gelinin anne ve babası gelmektedir. Aile, çeşitli nedenlerle kızını oğlana vermemektedir. Bu doğrultuda verilen bir örnekte oğlan yüreğini yaktıklarını, bütün yalvarmalarının boşa gittiğini ve sevdiği kızı ellerin aldığını söylemektedir. Buna rağmen gelini kim alırsa alsın gönlünün hâlâ onda olduğunu da vurgulamaktadır.

Gelin ve güveyinin kavuşamama sebeplerinden biri de askere ya da gurbete giden güveyinin geri dönmemesidir. Savaşta ölmek üzere olan güveyi, gelinle kavuşamadığını dile getirmektedir. Gelin ise savaşa gidip geri dönemeyen eşine kavuşamamanın acısına dayanamadığını söylemektedir. Askerlikle ilgili bir örnekte oğlan, sevdiği kızı ellerin aldığını öğrenip ona kavuşamamasının üzüntüsüyle durumuna ağlamaktadır. Gurbetten gelip

⁶⁰ Geline çeşitli sebeplerle kavuşamama 24, 33, 34, 35, 36, 44, 47, 52, 57, 65, 67, 68, 85, 106, 172, 208, 210, 246, 264, 266, 267, 273, 299, 308, 326, 354, 355, 394, 461, 468, 469, 483, 510, 513, 587, 616, 617, 647, 648, 650, 653, 671, 734, 747, 762, 771, 777, 799, 805, 810, 845, 875, 895, 931, 953, 974, 976, 983, 989, 991, 996, 999 numaralı türkülerde işlenmiştir.

tesadüfen sevdiği kızın düğününe denk gelen oğlan, çok ağladığı için gözünde yaş kalmadığını söylemektedir. Benzer bir örnekte ise güveyi sevdiğinin gelin olduğunu gurbete gittiği Urfa ilinde duymaktadır. Oğlan yârinden ayrı düştüğüne üzülenek ne yapacağını bilememektedir. Gelin ise oğlana gurbete gitmemesini, gitmesi durumunda ise aralarına dağların gireceğini ve bu hasretliğin dayanılmaz olacağını söylemektedir.

Amansız bir hastalığa yakalanan güveyinin derdine çare bulunamayıp vefat etmesi geline kavuşamama örneklerinden biridir. Türkülerde bazen ayrılığın müsebbibi olarak bülbül gösterilmiş bazen âşık sevdasını kıyamete bırakmış bazen de bu acıya ölümü yeğlemiştir. Kavuşamama temalı türkülerde, ayrılık ölümle eş tutulmuştur. Bu doğrultuda aşağıda verilen 771 numaralı türküde güveyi gelinle kavuşamamasının üzüntüsünü dile getirmektedir.

Ekin ekim ot bitti
Dalında bülbül öttü
Ötmez olaydın bülbül
Yarım elimden gitti (Atılğan, 2002: 164).

3.3.1.1. 4. Geline Kavuşma

Türkülere bakıldığı zaman daha çok geline kavuşamamanın yaygın olduğu görülmektedir. İncelenen türkülerden yalnızca 971 numaralı türküde gelin ve güveyinin kavuşması dile getirilmiştir.

Yılanın incesine
Mailem cilvesine
Gelin güvey kavuştu
Darısı cümlesine (Karadeniz, 2010: 210; TRT, 2000b: 797).

3.3.1.1. 5. Güveyinin Sadakatsizliği

Güveyinin sadakatsizlik yapmasını işleyen 3 türkü bulunmaktadır. 2 numaralı türküde gelin, oğlanın yar üstüne yar sevdiğini belirterek oğlana duyduğu güvensizliği dile getirmektedir. Benzer içerikli 1020 numaralı örnekte gelin, eşi başka birini sevdiği için bu derde dayanması gerektiğini söylemektedir. Aşağıdaki 1035 numaralı örnekte ise evli erkeklerin hovardalık etmeleri durumunda kızların evlenmemeleri gerektiği anlatılmaktadır.

Aman aman yaylada bülbül ötmesin
Evli olanlar hovardalık etmesin
Evliler hovardalık ederse
Genç kızlar evlerinden gitmesin (Demirci, 1938: 127).

3.3.1.1. 6. Gelinin Eşinden Ayrı Kalması

Gelinin çeşitli sebeplerden ötürü eşinden ayrı düşmesi türkülerde sık sık dile getirilmiştir. Bu anlamda gelinin eşinden ayrı kaldığını işleyen 16 türkü incelenmiştir.⁶¹ Gelinin eşinden ayrılmasının sebebi birçok türküde askerlik olarak geçmiştir. İncelenen örneklerin birinde oğlan, askere gideceğini ve bu ayrılığın belini bükeceğini söylemiştir. Eşinin gitmesi üzerine geride kalan gelin ise bir taraftan eşinin özlemi bir taraftan da hiç tanımadığı bir evde olmanın yalnızlığını yaşamıştır. İşte gerek gelinin gerek eşinin ağzından

⁶¹ 100, 169, 178, 196, 215, 268, 292, 318, 320, 334, 452, 464, 538, 583, 804, 941 numaralı türküler gelinin eşinden ayrı kalmasını işleyen örneklerdir.

ayrı kalma neticesinde yaşanan bu hisler türkülerde anlatılmıştır.

Gelinin eşinden çeşitli sebeplerle ayrı düştüğünü anlatan birçok türkü, gelin ve güveyi ağzından dile getirilmiştir. Güveyi ağızlı türkülerde bakıldığı zaman güveyiye bu ayrılık zor gelmiş, yârinden ayrıldığı zaman dünyanın kendisine dar olduğunu söylemiştir. Oğlan gelinle ayrılmasının zor olduğunu, gelinin hasretinin kendisini yaktığını belirtmiştir. Bu yönde verilen örnekte oğlan, gelinle ayrılığını katardan ayrılmış mayaya benzetmiştir. Oğlan gelinden ayrı kalma derdine çare aramakta sonuçsuz kalıp ağlamış, eğer sılasına kavuşursa koyun kurban edeceğini söylemiştir. Başka bir örnekte özleminin kuru bir mektupla dinmeyeceğini söyleyen güveyi, gelinin gelip gidenle bir selamını göndermesini istemiştir. Türküde “Yarin gitti gurbete/ Gelir diye bekleme.” dizeleriyle gurbete gidenlerin gelmeyeceği söylenmiştir.

Anadolu’da Türklerin hayatında gurbet hayatı önemli bir yere sahip olduğu için gurbet, türkülerimizin en yaygın ve eski temlerinden biridir. Bu tür lirik türkülerde kadın ve erkeğin ayrı düşmesinin sebeplerinden biri de erkeğin para kazanmak ve iş bulmak için gurbete çıkma zorunluluğudur (Mirzaoğlu, 2010: 138). Türkülerde de oğlanın çalışmak için gurbete çıkması gelinin eşinden ayrı kalmasının sebeplerinden biri olarak görülmüştür. Bu ayrılık hem para kazanabilmek için sevdiğinden ayrı kalan oğlan için hem de geride kalan eşi için zor olmuştur. Çünkü gurbete çıkan eş ya evine geri dönebilmiş ya da sırta kadem basmış ve kendisinden hiçbir haber alınmamıştır. Bu doğrultuda verilen örnekte gurbette ölen oğlan, eşinden ayrı kalmasının ve onu bir daha görecektir olamamasının verdiği acıyı ancak gurbete düşenlerin bilebileceğini dile getirmiştir. Bu sebeple gurbetteki oğlanın tek dileğinin ölmeden yârini görmek olduğu belirtilmiştir. Ayrıca türkülerde “Ölüm hak ayrılık olmasa ne var” denilerek ayrılığın ölümden daha kötü olduğu ifade edilmiştir.

Türküler incelendiğinde ayrı kalmanın gelin üzerinde yarattığı olumsuz durum da ortaya çıkmıştır. Eşinden ayrı düşen gelinin yaşadığı ayrılığa dayanamaması ve eşine olan özlemi türkülerde geçmiştir. Gelin aşağıdaki 292 numaralı türküde, sabah esen yelin yârinin kokusunu getirdiğini söyleyerek eşine duyduğu özlemi ifade etmiştir.

İstanbul’da koç katar katar
Eşinden ayrılmış bir keklik öter
Bu ayrılık bize ölümden beter
Tez gel ağam tez gel uykum geliyor
Eser sabah yeli kokun geliyor (Atılğan, 2002: 83).

3.3.1.1. 7.Güvenmeme

Gelin-güveyi ilişkisinde yaşanan hislerden bir tanesi de çiftlerin birbirine güvenmemesidir. Güveyinin geline güvenmemesi, onu kıskanması, ondan şüphe duyması gibi duygular incelenen 8 türküde geçmiştir.⁶² Bu tür türkülerde, gelinin bir gün önce söz verip ertesi gün sözünden döndüğü için ona güvenilmeyeceği anlatılmıştır. Ayrıca gelin, güveyi tarafından elkızı olarak ötekileştirilip; onu annesiyle, kardeşiyle kıyaslayarak asla onlar gibi olamayacağı belirtilmiştir. Türkülerde oğlan geline dağlar kadar güvendiğini ancak güvendiği dağların elinde kaldığını söylemiştir. Bu duruma üzülen oğlan, gelenden geçenden yârini sorduğunu dile getirmiştir. Oğlan geline, akşamdan söz verip sabaha sözünden döndüğü ve kendisini kandırdığı için sitem etmiştir. 194 numaralı türküde uzak bir yere gurbete giden güveyi, ardında bıraktığı gelinin kendisini aldatmasından korktuğunu dile getirmiştir.

⁶² Geline güvenmeme ile ilgili 60, 194, 494, 591, 592, 593, 775, 821 numaralı türküler örnek verilebilir.

Bir pınar yaptırdım dipten kaynatma (Gürcüm ben ölem)
Kurban olam gelin beni oynatma (yar n'olur n'olur gül n'olur n'olur)
Gurbete gidiyom beni aldatma (Gürcüm ben ölem)
İşin gücün düzen imiş nazlı yar (yar haydi haydi söz verdi caydı) (TRT, 2002c: 41).

Güveyinin, gelini elkızı olarak görüp güvenmemesi gibi gelin de güveyiyi eloğlu olarak görüp güvenmeyebilir. Gelinin güveyiye güvenmediği 5 türkü bulunmaktadır.⁶³ Güveyinin sevgisinin arkasında duramayıp gelini yüz üstü bırakması, onu aldatması ve sözünde durmaması gibi sebepler bu güvensizliğin gerekçeleridir. Geline, çevresindeki kişiler tarafından da güveyinin eloğlu olduğu hatırlatılır. “Hemen yar mı sevilir (gelin gelin gelin)/ Böyle kalabalıkta (aman)” dizeleriyle bu güvensizlik ortamı belirtilerek eş seçmenin önemi vurgulanır. “Elin oğlu aldatır anam/ Hiç de peşine düşme anam” denilerek gelinin oğlanı eloğlu olarak görüp ona fazla güvenmemesi gerektiği öğütlenir. Yani gelinin oğlandan gelecek her türlü talihsizliğe şaşırması, bunları bilerek davranması istenir. Türkülerde de geline bu düşünceler telkin edilir. Aşağıdaki 520 numaralı türküde, oğlanın güvensizliği sebebiyle sevip kaçmasının beklenir bir durum olduğu anlatılmıştır.

Güvercin uçuverdi
Kanadın açıverdi, ben yandım aman
El oğlu değil mi aman aman
Sevdi de kaçıverdi (Birdoğan, 2008: 188).

3.3.1.1.8. Gelinden Etkilenme

Gelin türkülerinin çoğunu bu başlık altında toplamak mümkündür. Zaten türkülerin konu olarak sınıflandırılmasında kesin bir sınır çizilebilir mümkün değildir. Çoğu gelin türküsünde; gelinden etkilenme, gelinin güzelliği karşısında mest olma ve ona kavuşma arzusu yer almaktadır. Türkülerde, gelinin gerdanından akan teri bir kadehe koyup içmek isteyecek şühane bir tavırla karşılaşılmaktadır. Bu tür 38 gelin türküsü bulunmaktadır.⁶⁴

Türkülerde etkilenilen gelinin fiziksel özelliği uzun boylu, saçları topuğunu dövecek uzunlukta, ak gerdanı benli, al yanaklı ve güzel bakışlı olarak geçmiştir. Oğlan karşılaştığı bu güzellik karşısında el açıp Allah’a şükretmiştir. Ancak gelinin perişan halinden anlamamasını da dile getirerek ona sitem etmiştir. Alnı top zülüflü, al yanaklı, tabla başlı, elleri kınalı bir kızın oğlanı etkilediği belirtilmiştir. Oğlan gelinin güzelliğini ayın doğmasına benzetmiş, bu güzelliğinden aklını şaşırıldığını söylemiştir. Gelinin kaşından, gözünden ve şirin sözünden etkilenen oğlan; gelinin saçının teline kurban olacağını dile getirmiştir. Gelin için canını yola sermekten çekinmeyen erkek, gelinin etkileyciliği sebebiyle herkesi yolundan edeceğini vurgulamıştır. Türkülerde gelinin çiftiyi çiftinden eyleyecek, yolcuyla yolundan edecek kadar karşı konulmaz olduğu da belirtilmiştir.

Sevdiğinin kokusunu portakala benzeten oğlan, gelinin aklını başından aldığından söz etmiştir. Güveyi, gelinin salınarak yürümesiyle büyüldüğünü belirterek ölmüş ruhunun bile bu yürümeyle canlandığını söylemiştir. Bir başka türküde oğlan, gelinin gerdanındaki bene yüzünü sürme isteğini dile getirip gelinin elini tutma ve belini sarma arzusunu da belirtmiştir. Gelini saran yiğidin ise dünya malını ne yapacağı söylenmiştir. Türkülerde oğlan kız beğendiğini apaçık bir şekilde “Ben bu kız beğenmişim.” şeklinde dile getirmiştir. Oğlan geline meyil verdiğinden beri gelinin derdinden deli olduğunu, gençliğinin geçtiğini ve onun

⁶³ 2, 366, 520, 906, 1034 numaralı türkülerde güveye güvenmeme konusunu işlemiştir.

⁶⁴ İncelenen 8, 31, 71, 124, 125, 150, 186, 223, 327, 374, 376, 393, 394, 406, 433, 466, 475, 501, 546, 547, 598, 628, 706, 709, 714, 757, 778, 779, 793, 798, 808, 822, 837, 870, 888, 947, 1007, 1008 numaralı türküler gelinden etkilenme konusunu işlemektedir.

uğruna yandığını söylemiştir. 779 numaralı türküde gelinin güzelliğinden etkilenen oğlan, bu güzellik karşısında aklını şaşırttığından bahsetmiştir.

Odasına vardım gayfe büşürür (oy)

Gınalı barmaklar (aney yandım hudey) fincan devşürür

Seni gören aşuk aklun şaşurur (oy)

Baba nerden aldın (aney yandım hudey hudey) sen bu gelini (TRT, 2000b: 624).

3.3.1.1.9. Gelinin Derdinden Verem Olma/ Gelinin Aşkından Sararıp Solma

Aşk konulu türkülerin çoğunda sevdiğine kavuşamama durumu söz konusudur. Oğlanın kızdan etkilenip aşkına karşılık bulamaması onu bu aşkın hastalıklı tarafına itecektir. Gelinin güzelliği karşısında akli başından giden oğlanın bu çaresiz hali türkülerde zaman zaman sitem zaman zaman ise bir sevgi belirtisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda 22 türkü bulunmaktadır.⁶⁵ Türkülerde erkeğin; gelinin yolunda yuva tutmaz kuş olduğu, geline kurban olmak istediği, gece gündüz ağladığı, gözyaşının sele döndüğü ve gelinin aşkından yanıp öldüğü anlatılmaktadır.

Oğlan geline olan aşkını “Bir domurcuk gül iken/ Soldum Name gelin” dizeleriyle dile getirmektedir. Kimi türküde geline gönül verdiğiinden beri kimi türküde ise gelini eller sardığından beri yaşadığı aşk acısından verem olduğunu söylemektedir. Kendi ölümünü gelinin güzelliğine bağlayan güveyi, geline gözlerini sürmelemesi gerektiğini söylemektedir. Çünkü gözlerini sürmeleyen gelinin gözleri daha çok ön plana çıkacak erkeği büsbütün etkileyecektir. Oğlan; gelinin yüzüne baka baka gözünde nur kalmadığı söyleyerek, gelinin insafa gelip kendisini daha fazla yakmamasını istemektedir. Ayrıca “Aşkından kibrit oldum/ Üfürsen yanıyorum” diyerek gelinin aşkından yandığını söylemektedir.

Güzelliği ile herkesi etkileyen gelin ise kolay kolay kimseye yüz vermemektedir. Onun sevgisine nail olabilmek için türlü sıkıntılara göğüs germek gerekmektedir. Kendisinin bir güzel sözü, bir onayı için iki dudağından çıkacak söze bakan erkek, gelin uğruna çeşitli sıkıntılar yaşamaktadır. Geline kendini ispat edebilmek ve kabul ettirebilmek için dil döken oğlan, gurbette yetim olduğunu söyleyerek gelinden kendisini daha fazla yalvartmamasını istemektedir. Oğlanın tek isteği aşkından divane olduğu geline kavuşabilmektir. Bu sebeple bu işin güzel bir neticeyle sonuçlanmasını istemektedir. 143 numaralı örnekte allı gelinin oğlanı etkileyerek yaktığı ifade edilmektedir.

Ben sana yandım gelin

Yanağı allı gelin

Gaziantep yolunda

Öldürdün beni gelin (Erdoğan, 2014: 116; TRT, 2000a: 106).

3.3.1.1. 10. Geline Fedakârlık Yapma/ Geline Bir Şey Alma

Erkek, gelin için kimi zaman parasını kimi zaman ise canını yola serer. Bazen yaptıklarının karşılığını bulur ve geline kavuşur bazen de bütün yaptıkları karşılıksız kalır. Bu duruma içerleyen erkek de türkülerde bunu dile getirip geline sitem eder. Geline fedakârlık yapıldığını anlatan 6 türkü vardır.⁶⁶ Türkülerde geline genellikle maddi anlamda yapılan bir fedakârlık söz konusudur. Oğlan kimi türküde geline liralara verdiğiinden kimi türküde beşbirlik dizdirdiğinden kimi türküde ise bütün malını yoluna döktüğünden bahsetmiştir. 606

⁶⁵ Gelinin aşkından sararıp solan erkeğin durumunu belirten örneklere 143, 148, 150, 176, 307, 378, 379, 399, 416, 509, 519, 697, 756, 770, 802, 862, 881, 889, 896, 897, 913, 934 numaralı türkülerde rastlanmaktadır.

⁶⁶ Geline fedakârlık yapıldığını ele alan türkülerde 46, 82, 197, 424, 605, 606 numaralı türküler örnek verilebilir.

numaralı türküde ise gelin için on beş altın bozdurduğunu söylemiştir.

İndim dereye durdum

Bir çift güvercin vurdum

Bir gelinin uğruna

On beş altın bozdurdum. (Özbek, 1994: 202; TRT, 2000b: 514).

3.3.2. Gelin-Kaynana Arasındaki İlişki

Gelin ve kaynana arasındaki ilişki genellikle olumsuz niteliktedir. Aralarında anlaşamama ve sürekli atışma durumu mevcuttur. Gelin eşinden memnundur ancak ona göre eşinin tek kusuru annesinin olmasıdır. Kaynana ve gelinin ortak paydası olan oğlan ise bu ikiliğin arasında sıkışıp kalmaktadır. Gelin ve kaynana ilişkisini anlatan 38 türkü bulunmaktadır.⁶⁷

Kaynana çoğu türküde zalimliği ile ön plandadır. Kaynanaların, gelinleri alt etmek ve onları oğullarından ayırmak için birçok oyuna başvurdukları, gelinlere eziyet denilebilecek durumlar yarattıkları incelenen türkülerden hareketle anlaşılmaktadır. Türkülerde gelininin çay bahçesinde yaprak toplaması, mısırları çapalaması, ahırdaki sığırlara bakması, akşam yemek yaptıktan sonra bulaşıkları yıkaması söylenerek çalışmayan gelinlere domuz denildiği belirtilmiştir. Bu şekilde geline kaynanası tarafından sürekli çalışması gerektiği telkin edilmiştir. Başka bir örnekte gelin, kaynanasının pişirdiği yemeği yemeyerek kendisine eziyet ettiğini söylemiştir. Hatta örneklerde kaynanasının gelini bir tencere dolma için evinden kovduğu da görülmüştür. Bu sebeplerden gelin kaynanasının kışa ölmesini istemiş, “Küllükte bir it ölmüş/ Kaynanama darısı” dizeleriyle de bu durumu dile getirmiştir. Kaynana ise gelininin kendisine söz söyleyecek mertebeye gelmediğini söylemiş, gelin için “şişe bacaklı ve baston bacaklı gelin “ ibaresini kullanmıştır. Ayrıca gelin derdinden muzdarip olduğunu söyleyerek günde üç dört gelinin ölmesini istemiştir.

Gelinin çalıştığını örnekleyen 225 numaralı örnekte kaynanasının gelinine burçak yoldurduğu anlatılmış, çok yorulan gelinin ise bu durumdan memnun olmadığı dile getirilmiştir. Bu türkülerde gelinin kaynanaya tutumu ise genellikle bir sitem havasındadır.

Elimi saldırdım, değdi dikene

Ben ileniyorum burçak ekene

İlahi kaynana ömrün tükene

Ah ne yaman zormuş burçak yolması

Burçak tarlasında gelin olması (Özbek, 1994: 302).

Gelin ile kaynana arasındaki ilişkiyi örnekleyen türkülerin önemli bir kısmı atışma şeklindedir. Gelin- kaynana atışmalarında karşılıklı olarak olumsuz eleştirilerde bulunulur. Genellikle konusu birbirini kusurlu gösterme, yerme, küçük düşürme olan bu türküler aslında gelin- kaynana iletişiminin bir yansıması olarak kabul edilebilir. Kaynana gelininin babasının evinde bir şey görmediğini belirterek kendi evlerinde bir değere sahip olduğunu savunur ve onu yerer. Çoğu türküde de kaynananın, oğlunu gelininden kıskandığı için tavır yaptığı bu yüzden aralarının açık olduğu belirtilir.

Gelinin kaynanasına öfkesi de türkülerde yer almaktadır. Bazı türkülerde gelin kaynanasına laf atmakta, onun yaptıklarını beğenmemekte ve onu eleştirmektedir.

⁶⁷ Gelin-kaynana ilişkisini anlatan örneklere 144, 202, 225, 232, 302, 322, 323, 340, 429, 430, 447, 504, 508, 537, 632, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 676, 731, 739, 751, 800, 807, 813, 818, 828, 872, 880, 900, 907, 910, 914, 949, 995 numaralı türkülerde rastlanmaktadır.

Kaynanasıyla çeşitli şekillerde sorun yaşayan kadın, hakaret boyutunda bu hislerini türküler yoluyla dile getirmektedir. Türkülerde gelin bazen kaynanasını kaynar kazanlara atmış, bazen it gibi ölmesini istemiş bazen de ölse bile bir top kefeni çok görmüştür. Ayrıca örneklerde kaynanaların gelinlerin tırnağına kurban olması gerektiği söylenerek kaynanalar için “şirret, koca köpek, cadı, cehennemin dış direği” gibi kelimeler kullanılmıştır. 639 numaralı türkülerden alınan örnekte gelinin kaynanasına olan öfkesi dile getirilmiştir. Gelinin kaynanasının ölmesini isteyecek kadar onu sevmediği görülmüştür.

Yumurtanın sarısı
Yere düştü yarı
Küllükte bir it ölmüş
Kaynanama darısı (İvgin vd. 2009: 128).

Kaynanaların gelin üzerindeki otoriteleri gelinlerde bir ön yargıya sebep olmuştur. Zaman içinde yaşanan olaylardan, gelin ve kaynananın anlaşamaması onların bir araya gelebileceği intibasını uyandırmıştır. Bu nedenle kaynana kahrı çekmek istemeyen gelinler, kaynanasız bir eve gelin gitmek istemişlerdir. Türkülerde de evlenilecek oğlanın annesinin olmamasının makbul olduğu belirtilmiştir. Aşağıdaki 340 numaralı örnekte gelin kaynanasız bir eve gelin gitmek istediğini söylemiştir.

Ekin ektim yerlere
Su topladım göllere
Allah beni nasip et
Kaynanasız evlere (Gökçe, 1982: 94).

3.3.3. Gelin-Kayınbaba Arasındaki İlişki

Gelinin en çok ilişki içerisinde olduğu aile fertlerinden biri de kayınbabasıdır. Eskiden gelinler kayınbabası geline hediye alıp konuşmasına izin vermeyinceye kadar kayınbabasının yanında ses saklayıp, konuşmazlarmış (Peker, 1999: 18). Bu gibi pek çok katı kuralların olduğu gelinlik yaşamında gelin- kayınbaba ilişkisini anlatan 6 türkü bulunmaktadır.⁶⁸ Bu konuda en yaygın olarak bilinen örnek Gelin Ayşe türküsüdür. Gelin Ayşe kayınbabasının kendisini dövmesi üzerine kendini suya atarak intihar eder. Bir başka türküde kayınbaba, kedinin ciğeri yemesi üzerine gelinini ve oğlunu boşaması için imamı çağırır. Bir diğer örnekte ise kayınbabanın gelinine beşibirlik yapmadığından ve bir kundura almadığından söz edilmiştir.

Gelinin kaynanası ile ilişkisi daha ziyade ağız dalaşı şeklindeyken kayınbabası ile ilişkisi daha vahim neticelerle sonuçlanabilmektedir. Aşağıdaki 177 numaralı türkü, kayınbabanın gelinini eş olarak almasını konu edinmiştir. Kayınbaba, askere giden oğlu geri gelmeyince oğlunun öldüğünü düşünerek gelini ile evlenmiştir. Yıllar sonra askerden gelen oğlu ise gördükleri karşısında büyük bir yıkım yaşamıştır. Zorla evlenmeye mecbur bırakılan gelin ağzından bu durum aşağıdaki dizelerle anlatılmıştır.

Eşi cevap veriyor:
Kaleden kaleye atılamadım
Kırıldı terazim tartılamadım
Acılı acılı söyleme oğlan
Babanın elinden kurtulamadım
(Zalımın elinden kurtulamadım) (TRT, 2002c: 38).

⁶⁸ Gelin-kayınbaba ilişkisini anlatan örnekler 177, 310, 441, 448, 735, 918 numaralı türkülerdir.

3.3.4. Gelin-Bebeği Arasındaki İlişki

Gelin çevresindekilerle dertleşmeyince bebeğiyle dertleşmekte, kimseye anlatamadığı dertlerini bebeğine anlatmaktadır. İncelenen 3 türkü gelin ve bebeği arasındaki ilişkiyi dile getirmektedir.⁶⁹ 157 numaralı örnekte, yedi yıl sonra anne olan gelinin bebeğinin ölümü üzerine yaşadığı üzüntü dile getirilmektedir. Gelinin ovasından utanıp ağlayamaması onun sadece sevinçlerini değil üzüntüsünü de toplum baskısından yaşayamadığını göstermektedir.

Gelin Ayşe türküsünde Ayşe gelin, kayınbabasının kendisini dövmesi üzerine çocuğunu yanına alır ve kendini sele atar. 442 numaralı örnekte Gelin Ayşe ikiz çocuklarını beraberine alarak babasının köyüne giderken yolda bir dereден geçer. Fakat yolu bilmediği için bir girdaba düşer ve çocuklarıyla birlikte boğulur. Bu türküde gelinin sıkıntılarına bebeklerinin de dahil olduğu görülür.

Aman Ayşe yaman Ayşe,
Dağlar başı mor menevşe.

Koyun gelir kuzu ilen,
Ayağının tozu ilen,
Gelin Ayşe'm suya gitmiş,
Yanı çifte kuzu ilen. (Yalman, 1977b: 272-273).

3.3.4.1. Gelinin Çocuksuz Olması

Gelinin çocuksuz olması toplum tarafından bir eksiklik olarak görülmektedir. Bu tür türkülere 18, 156, 879 numaralı türküler örnek verilmektedir. Çocuksuz olan kadın 879 numaralı örnekte altmış kıza bedel olarak görülmektedir. Türkülerde gelinin sadece çocuksuzluğu değil erkek çocuğunun olmamasıyla ilgili örneklere de rastlanmaktadır. Kadının hem yeni yaşamı hem de içinde yaşadığı toplumun baskısı onu toplumun taleplerine uygun çocuk isteğine yönlendirmektedir. Bu durumda gelinin erkek çocuk doğurabilmek için yapabileceği en güzel iş Allah'a yalvarmaktır. Ellerin kendisini kınamasını istemeyen kadın, oğlan çocuğu isteğini 18 numaralı türküde Allah'a yalvararak anlatmaktadır. Aşağıdaki 156 numaralı türküde gelinin çocuk özlemini kimselere belli etmeden kendi içinde yaşadığı görülmektedir.

Gelin başım bağlayamadım
Top zülfüm yağladım
Kayın anamdan kayın atamdan hicap ettim
Bebek deye ağlamadım
Bebek beni deli eyledi. (Demirci, 1938: 360).

3.3.5. Gelin-Kız Kardeşi Arasındaki İlişki

Gelinin kız kardeşi ile ilişkisi türkülerde, gelinin ölmesi üzerine kocasının kız kardeşiyle evlenmesini istemesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Kocasını ölen bir kadının kayınıyla evlendirilmesi örneğinde olduğu gibi gelinin ölümü üzerine eşinin baldızıyla evlendirilmesi söz konusu olabilmektedir. Anadolu'da eğer kadının çocuğu varsa üvey anne elinde büyümesini istemeyerek kendi kardeşiyle evlenmesini isteyebilmektedir. 221, 923 numaralı türküler bu duruma örnek olarak verilmektedir. Ayrıca 221 numaralı örnekte güveyi, gelini alamazsa kız kardeşini alacağını belirterek kız kardeşinin gelinden daha cilveli

⁶⁹ 157, 441, 442 numaralı türküler gelin ile bebeği arasındaki ilişkiyi örneklendirmektedir.

olduğunu söylemektedir. Toplumda bu durum “Baldız baldan tatlıdır.” şeklinde halk arasında yaşamakta ve muhtemelen bu uygulanmaktadır. Ancak doğrusu “Daldız baldan tatlıdır.” şeklindedir (https://twitter.com/turk_dil_kurumu/status/1184906165756583939). Uygulama baldızı kapsadığı zannedildiği için bu söz bu şekilde evrilmiştir. Aşağıda bulunan 923 numaralı örnekte gelin, eşinin kız kardeşiyle evlenmesini istemektedir.

Ulu camii avlusunda namazımı kılsınlar
Gelinlik şamdanlarımı yan yana koysunlar
Benim küçük kardeşimi kocama versinler (Özbek, 1994:313).

3.3.6. Gelin-Görümce Arasındaki İlişki

Gelin-görümce arasındaki ilişki çoğunlukla olumsuz niteliktedir. Gelin ve görümce arasındaki ilişkiyi ele alan 7 türkü bulunmaktadır.⁷⁰ Görümce, gelinin evine müdahale edebilecek ölçüde her şeye söz söyler konumdadır. Ayrıca verilen örneklerde gelinin çifte görümceli olup eleştirilere maruz kaldığı belirtilerek kalabalık bir ailede çekeceği sıkıntılar anlatılmaktadır. Görümce türkülerde, bir taraftan gelin- görümce oynamaları ve hep bir arada olmaları bir taraftan da eşine karşı rekabet unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. 873 numaralı örnekte gelin eşini evdeki görümcesinden bile kıskandığını ifade etmektedir.

Süpürgesi yoncadan
Gayet beli inceden
Ben seni kıskanırım
Yerdeki garıncadan
Evdeki görümceden (Özbek, 2011: 134-135).

3.3.7. Gelin-Enişte Arasındaki İlişki

Enişte ve gelin arasındaki ilişkiyi anlatan 3 türküden yola çıkarak gelin-enişte arasındaki ilişkinin çok olumlu bir yönde geliştiği söylenmemektedir.⁷¹ Türkülerde güveyinin eniştesini öldürdüğü örneklere de rastlanmaktadır. Yani hem gelinin hem de güveyinin enişte ile ilişkisi iyi değildir. 864 numaralı örnekte eniştesinin geline istenmeyen davranışlar sergilediği ancak bunun doğru olmadığı belirtilmiştir.

Oğlan mayilem oğlan
Sözüne de kavilem oğlan
Enişte bana pişt demiş
Yalan aslanım yalan (Erdoğan, 2014: 52; Karadeniz, 2000: 105; TRT, 2000b: 705).

3.3.8. Gelin-Kayın Arasındaki İlişki

Türkülerde kayın ile ilgili belirgin bir ilişkiden bahsedilmemiştir. Örneklerde kayın, kayınbirader yerine de kullanılmıştır. 954 ve 955 numaralı türkülerde gelinin kardeşi, eniştesini öldürüp ablasının dul kalmasına sebep olmuştur. Aşağıdaki 977 numaralı türküden alınan dörtlükte ise gelin, iki kardeşten birinin kayını diğerinin ise sevdiği olmasını istediğini söylemiştir.

Yol üstünde dikili taş ah aman aman aman
Bir evde iki kardeş sevdiğim aman

⁷⁰ Gelin ve görümceyi ele alan örnekler 142, 622, 646, 713, 844, 873, 907 numaralı türkülerdir.

⁷¹ Gelin ve enişte arasındaki ilişkiye örnek olarak 864, 890, 954 numaralı türküler verilebilir.

Biri kaynım olursa ah aman aman aman
Biri bana arkadaş sevdiğim aman (Birdoğan, 1988: 112).

3.4. Toplumdaki Değerlendirmeye Göre Gelin-Kız İkilemi

İslamiyet öncesi Türklerde bekâret anlayışı olup bakire kız için “kapaklıg kız” ifadesi kullanılmaktadır. Kız sözü bile bu anlamda bakire anlayışını içine almaktadır. Kaşgarlı Mahmud’un derlediği çok eski bir atasözü, kız kelimesinin bakire anlayışı için kullanıldığını göstermektedir. Atasözüne göre “Kızı, ancak kalın verebilen alabilirdi.” Yoksa para ile alınan şey, ya câriye veyahut da kadın olabilirdi (Ögel, 2001: 250-251). Bu da bekâret kavramına verilen öneme dayanak oluşturmaktadır. Türkülerde geçen gelin- kız ikilemini de bu bağlamda değerlendirmek yanlış olmayacaktır. Kızın bir anlamda bekâreti, gelinin ise bekâreti olmayanı karşılaması şeklinde katı kıstaslarla ayrıldığını verilen örneklerden hareketle görmek mümkündür. Bunun dışında örneklerde gelin ve kız arasında çeşitli farklılıklar sıralanmaktadır. Bu farklılıklar, incelenen kimi türküde gelinin övülüp kızın değersiz görüldüğü ya da kızın önemli görülüp gelinin tercih edilmediği türküler şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Gelin ve kız ikileminden bahseden 49 türkü bulunmaktadır.⁷²

Türkülerde kız ve gelin ile ilgili birçok türkü bulunmaktadır. Bu türkülerde gelinler ve kızlar ayrı olarak görülerek kız ve gelinin bir tutulmaması gerektiği söylenmektedir. Bu sebeple kimi türküde gelin kimi türküde ise kız üstün olarak görülmektedir. İncelenen çoğu türküde ise kişilere kız mı gelin mi olduğu sorulmakta ve öğrenilmek istenmektedir. Oğlan alacağı cevaba göre yâre vurulacağını söylemektedir. İncelenen örneklerde erkekler genellikle evlenecekleri kişinin kız olmasını istemektedir. Bu kızdan kasıt kadının evlenmemiş olmasıdır. Kimi türküde kız ve gelinin fark etmediği her ikisinin de güzel olduğu belirtilerek gelin- kız ayrımı yapılmaksızın yârin cilvelisinin sevilmesi gerektiği dile getirilmektedir.

Türkülerin çoğunda gelin- kız ayrımı yapılmakta ve örneklerde “Ne kız oldum ne gelin” denilerek bu ayrımın belirgin bir şekilde ortaya çıktığı görülmektedir. Bazı türkülerde ise gelinlerin ve kızların karıştığı, hangisinin gelin hangisinin kız olduğunun ayırt edilmediği söylenmektedir. Bazı örneklerde oğlan yâri gelin de olsa ona geldiğini söylemektedir. Fakat bazı örneklerde ise kız diye evlendiğini ancak gelin çıktığını söyleyerek yaşadığı hayal kırıklığını dile getirmektedir.

Gelin- kız ikilemini işleyen çoğu türkü kız ile gelinin atışması şeklindedir. Aşağıdaki 188 numaralı örnekte gelin ve kızın atışması anlatılmaktadır. İki taraf da üstün olduklarını düşündükleri yönlerini belirtmektedir. Türküde gelin, olgunlaşmış meyvenin ham meyveden daha tercih edilebilir olduğunu belirterek tecrübesi ve olgunluğu nedeniyle kendisini kızdan üstün görmektedir. Kız ise gül benzetmesi yaparak kendisinin tomurcuk gül olup solmadığını ancak gelinin yaşadıkları sebebiyle solduğunu belirtmektedir.

Dörtlükte elmanın iyisi ve çürüğü ile kız ve gelin arasında ilişki kurularak elmanın iyisinin uygun görüldüğü gibi aşığa göre de kızın uygun olduğu anlatılmaktadır. Kızın benzetildiği elma burada gençliğin, tazeliğin, canlılığın ve mahremiyetin izlerini taşımaktadır (Ayva, 2009: 97).

Kız: Elmanın eyisini yüke tutarlar
Çarığın çürüğün seçip atarlar
Kız ile gelini bir mi tutarlar
Var git gelin var git oğlan benimdir

⁷² Gelin- kız ikilemi 45, 139, 175, 187, 188, 189, 200, 203, 263, 274, 278, 291, 350, 363, 369, 370, 396, 404, 413, 446, 505, 560, 562, 566, 684, 685, 686, 693, 710, 717, 742, 743, 745, 755, 764, 786, 811, 819, 827, 861, 932, 951, 952, 962, 985, 986, 994, 1006, 1012 numaralı türkülerde görülmektedir.

Gelin: Gelin der ki kalk gidelim pazara
Selvi boyu gösterelim nazara
Ergini mi alırlar yoksa hamı mı
İki meyve götürelim bir ara (Özbek, 1994:523-524; Demirci, 1938: 241-243).

3.4.1. Kızın Gelinden Üstün Tutulması

İncelenen 21 türküde kız gelinden üstün tutulmuştur.⁷³ ”On iki gelin sevdim yine gönlüm kızdadır.” denilerek geline karşı kız tercih edilmiştir. Oğlan gelinden usandığını söyleyerek kız isteğini her defasında dile getirmiştir. Sebebini ise türkülerde “Hiçbir el değmedik yar ister özüm/ Koldan kola sarılmışı neyleyim” dizeleriyle açıklamıştır. Ayrıca gelinin kocası olduğu için kızlara sarılmak gerektiğini de söylemiştir. “Gelin deyi sevdiğim/ Altın gibi gızımı” dizeleriyle kızın gelinden değerli olduğu vurgulanmıştır. İncelenen 3 türküde kız gelinden kıymetli görüldüğü için yaylaya kızların gelmesi istenmiştir. Kimi örnekte oğlan, kendisini gelinin vurduğunu kızın ise yaralarını bağladığını kimi örnekte ise gelinlerin kendisini yaktığını belirterek kızları tercih ettiğini söylemiştir. Örneklerde kız ve gelin bazı özellikleri yönünden karşılaştırılmış kızın benzerinin olmadığı belirtilmiştir. Gelini şekerlenmiş bala benzeten oğlan, kızını ise süzölmüş bala benzetmiştir. 45 numaralı türküde, kızla gelini bir tutmamak gerektiği söylenerek kız dururken gelinin hiçbir kıymetinin olmadığı vurgulanmıştır.

Onlar ekincidir (şahım) ekin ekerler
Çeriği çürüğü (şahım) seçer atarlar
Kızınan gelini (şahım) bir mi tutarlar
Kızın göskü (göğsü) (şahım) altın tabak bal olur (TRT, 2000a: 28).

3.4.2. Gelinin Kızdan Üstün Tutulması

Gelin ve kız arasındaki ilişkiyi ele alan türkülerin geneline bakıldığında kızın gelinden üstün tutulduğu türkülerin yoğunlukta olduğu görülmektedir. Yalnızca incelenen 8 türküde kızın yerine gelin tercih edilmektedir.⁷⁴ Bu türkülerde oğlanın gönlünün kızda değil gelinde olduğu söylenmektedir. Gelinlerin kızlardan daha edalı ve okkalı olduğu belirtilerek oğlanın kızlarla arasının iyi olmadığı anlatılmaktadır. Türkülerde kızların şüpheli olduğu söylenerek oğlanın gelin alması tavsiye edilmektedir. 212 numaralı türküde cilveli gelinin on beş kıza bedel olduğu söylenerek gelin kızdan üstün tutulmaktadır.

Kahvenin telvelisi (aman aman)
Olmuşum yar delisi
On beş kıza bedeldir (aygın baygın Besime'm)
Gelinin cilvelisi (Uludemir, 1970: 75).

3.5. Ölüm

Türküler konu olarak çeşitlilik gösteren edebi türler olup halkın coşkusunu, sevincini, mutluluğunu yansıttığı kadar acısını, üzüntüsünü ve ıstırabını da yansıtmaktadır. Bu sebeple lirizm yüklü hüznü dolu parçalar olan ağıtlar aynı zamanda türkü özelliği gösteren eserlerdir (Kaya, 2014: 376). Gelinin ve güveyinin ölümünü anlatan ağıtlar da bu sebeple gelin türküleri içine alınarak değerlendirilmiştir. Ölüm temalı türkülerini gelinin ölümü ve güveyinin ölümü olarak iki başlık altında incelemek mümkündür.

⁷³ 39, 45, 154, 216, 309, 333, 343, 364, 415, 554, 605, 645, 687, 749, 772, 919, 958, 980, 988, 1033, 1041 numaralı türkülerde kız gelinden üstün tutulmuştur.

⁷⁴ Gelinin kızdan üstün tutulduğu örnekler 185, 212, 414, 495, 496, 529, 752, 803 numaralı türkülerdir.

3.5.1. Gelinin Ölümünü Anlatan Türküler

Geçiş dönemlerinden biri olan ölümün yarattığı üzüntü ve yas ortamı türkülerde sıklıkla işlenmektedir. Gelinin ölümünü anlatan 61 türkü bulunmaktadır.⁷⁵ Türkülerde gelinin ölümü çeşitli sebepler sonucunda olmaktadır. Gelinin intiharı sonucu kendini suya atması ya da suya düşerek boğulması, biri tarafından öldürülmesi, talihsiz bir olay sonucu ölmesi, bir hastalık sebebi ile ölümü bu sebeplerden birkaçıdır. Bu türküler gelinin, güveyinin, kayınvalidenin ya da şahit olan birinin ağzından yakılmaktadır. Gelin ağıtları içerisinde de alacağımız bu türküler konusu sebebiyle bu kategoriye dahil edilmektedir.

İncelenen türkülerde ölüm sebeplerinden biri gelinin gerek intiharı gerekse tesadüfi şekillerle suda ölümüdür. Türkülerde Fırat, Kızılırmak, Arpaçay, Aksu gibi nehirlere gelini alıp götürdüğü için sitem edilmiştir. Tesadüfi olarak suda ölümü örnekleyen türkülerin birinde gelin alayı, güveyi evine doğru ilerlerken Kızılırmak üzerinde bulunan köprüden geçmiştir. Köprüden geçerken köprünün yıkılması üzerine gelin suda sürüklenip kaybolmuştur. Bütün aramalar neticesiz kalmış ve gelin suda gözden kaybolup gitmiştir. Bu sebeple Kızılırmak'a gelini alıp götürdüğü için "Kızılırmak parça parça olaydın/ Her parçası bir diyarda kalaydın/ Sen de benim gibi yarsız olaydın" şeklinde beddualarda bulunmuş, suç Kızılırmak bünyesinde toplanmıştır. Benzer bir örnekte Zilha (Zeliha) isimli gelin, Kızılırmak üzerindeki köprüden geçerken kartalın gelinin bindiği atı ürkütmesi üzerine nehre düşmüştür. Diğer örnekle benzer bir şekilde bu örnekte de bütün aramalar sonuçsuz kalmış ve gelin suda kaybolup gitmiştir. Başka bir örnekte ise Arpaçay'ın Sara gelini alıp götürdüğü aktarılmıştır. Arpaçay'ın aşır taşıdığı ve kalem kaşlı Sara gelini alıp götürdüğü, ardındakilerin gözünün yaşlı olduğu ifade edilmiştir. Gelinin ölümüne sebep olan nehirlerden biri de Fırat nehridir. Örnekte taze gelini götürdüğü için Fırat nehri zalim olarak adlandırılmıştır. Başka bir örnekte ise gelin, Fırat nehrine muradını alamadığı için sitem etmiştir. Aşağıdaki 463 numaralı türküde, Ümmü gelin istediği kişiye verilmeyip zengin birine verilmesi üzerine kendini suya atarak intihar etmiştir. Türküde Ümmü gelinin güzelliğinden bahsedilerek erken ölümünden duyulan üzüntü anlatılmıştır. Ayrıca göl, gelini alıp götürdüğü için "katil" olarak isimlendirilmiştir.

Kaçındasın gelin Ümmü kaçında?

Sar'altınlar delebiyor saçında.

Gelin Ümmü kaldı göller içinde.

Katil göller, nere ko'dun Ümmü'mü?

Ümmü'mü, Ümmüm'ü, gelin Ümmü'mü. (Özbek, 1994: 310-311; Birdoğan, 2008: 220).

Gelinin biri tarafından öldürülmesi de gelinin ölüm sebeplerindedir. Bazen atılan bir iftiraya bazen kardeş katline şahitlik eden türkülerde kadın cinayetleri dile getirilmektedir. Bu türkülerde gelin; çeyizinin sandıkta, elbisesinin ise duvarda asılı kaldığını söyleyerek muradını alamadığını anlatmaktadır. Gelinin güveyi tarafından öldürülmesini konu alan örnekte, Hatice gelinin eşi Eyüp tarafından öldürüldüğü dile getirilmektedir. Gelin eşine hiçbir yanlış yapmadığını, herhangi bir kusuru varsa baba evine gönderilmesini isteyerek kendisini öldürmemesi için yalvarmaktadır. Gelinin kardeşi tarafından katli de bu yönde verilen örnekler arasındadır. Örnekte, düğüncülerin geldiği ancak Haco gelinin bıçaklanarak öldürülmesi üzerine üzgün bir şekilde geri döndüğü dile getirilmektedir.

⁷⁵ 11, 49, 72, 83, 102, 104, 131, 134, 190, 191, 192, 193, 205, 222, 312, 325, 336, 344, 397, 400, 401, 402, 403, 411, 412, 431, 432, 440, 441, 443, 462, 463, 499, 541, 542, 561, 581, 582, 599, 629, 635, 677, 678, 679, 680, 690, 702, 718, 724, 729, 730, 760, 840, 859, 860, 876, 920, 923, 928, 929, 936 numaralı türküler gelinin ölümünü ele alan örneklerdir.

Gelinin iffetine iftira atılması sebebiyle bu sözlere dayanamayıp intihar etmesi birçok türküde geçmektedir. Bu tür örneklerde genellikle ya gelin intihar etmiş ya da damat tarafından öldürülmüştür. Gelin öldükten sonra ise gerçek anlaşılmalı, gelinin günahsız olduğu ortaya çıkmıştır. Aşağıdaki 876 numaralı örnekte geline iftira atılması sonucunda eşi tarafından öldürülmesi ele alınmıştır. Gelin öldürüldükten sonra ise suçsuz olduğu ortaya çıkmış ve eşi ağzından yaşadığı pişmanlık dile getirilmiştir.

Bunca diyar gezdim gözlerin için
Niye küstün bana el sözü için
Dilerim Allah'tan sızlasın için
Uyan Suna'm uyan derin uykudan (TRT, 2000b: 714).

Gelinin ölümü talihsiz bir olay neticesinde de olabilmektedir. Talihsiz ölüm örneklerinden birinde gelin dombayı (mandayı) erik dalına bağlamış, dombay da dalı kırıp gelinin ölümüne sebep olmuştur. Doğum yaparken ölen gelinin, çocuğunu kucağına bile alamadan vefat etmesini konu alan türkü talihsiz ölüm örneklerinden biridir. Bu türküde gelin, çocuğunu yabancı birine emanet etmemek için eşinin kız kardeşiyle evlenmesini vasiyet etmiştir. Damadın bu ölüme nasıl dayanacağı çoğu kez türkülerde sorgulanarak bu durumdan duyulan üzüntü dile getirilmiştir. Giresun'dan yayla yoluna çıkarken ölen gelinin türküsi ani ölümü ele alan bir başka örnektir. Türküde gelin; geride kalan çeyizini herkesin görmesi için açmalarını, al yazmasını üstüne örtmelerini isteyerek vakitsiz mezara girip muradını alamadığını söylemiştir. Düğün günü aniden vefat eden Hatice gelinin ardından yakılan türküde ise gelinin elindeki kına çaputlarının bile çözülmediği, çeyizinden on beş halı ve yedi kilimin kaldığı belirtilmiş, güveyinin gerdeği beklememesi gerektiği üzümlere anlatılmıştır. Aşağıdaki 928 numaralı türküde Hürmüz gelin; gelinliğini giymiş, bir kafile ile oğlan evine giderken köprüden geçtiklerinde dalgalar Hürmüz gelin ve atını kendine çekip alıp götürmüştür. Bu talihsiz olay ardından da bu türkü yakılmıştır.

Üç gün evvel geldi gelin alıcı
Denizde de boğuldu, yoktur ilacı
Anam babam kime olsun davacı
Alma da dalgam alma yeni gelini
Gümüş de kemer sıkmış ince belini (Özbek, 1994: 312; TRT, 2000b: 761).

Gelinin bir salgın (kolera) sebebiyle ölümüne de örneklerde rastlanmıştır. Sevdiğine verilmeyip başka biriyle düğünü yapılacakken ince hastalığa yakalanan gelinin, sevdiğine kavuşmadan göçüp gitmesi gelinin bir hastalık sonucu vefatının örneklerinden biridir. Bu tür türkülerde güveyinin bu acıya nasıl dayanacağı sorgulanmıştır. 403 numaralı türküde ise Ezo gelinin aile ve yurt özleminden verem olup ölmesi işlenmiştir.

Ezo Gelin çık Suriye Dağlarının başına başına,
Güneş vurmuş kemerinin kaşına
Bizi kınayanın bu ayrılık gelsin başına
Neneyle neneyle bahtı karam neneyle
Çık Suriye Dağlarına bizim ele el eyle,
Gel kara yazılım gel gel siladan azgının gel
Gel batı karam uy (Turhan vd. 2003: 181; Turhan vd. 1996: 358; TRT, 2002c: 78).

Bir diğer ölüm sebebi ise geline kayınvalidesi ve kayınpederi tarafından yapılan fiziksel ve psikolojik şiddettir. Yapılan eziyetlere daha fazla dayanamayan kadın, bazen bir

sözden bazen de yediği dayaktan dolayı intihar eder. Bu tür türkülerde gelinin taze olduğu belirtilerek başkası ağzından türküler yakılır. Aşağıdaki 441 numaralı türkü, Ayşe gelinin kayınpederinin dövmesi üzerine kendini sele atmasını konu edinmektedir.

Kara çadır eğmeyinen,
Göğsü sedef düğmeyinen.
İnsan kendin sele m'atar
Kayınbaba döğmeyinen.

Aman Ayşe'm, yaman Ayşe'm,
Dağlar başı duman Ayşe'm. (Özbek, 1994: 311-312).

3.5.2. Güveyinin Ölümünü Anlatan Türküler

Güveyinin vefat etmesini anlatan 33 türkü bulunmaktadır.⁷⁶ Güveyi, türkülerde ya düğün günü talihsiz bir şekilde ya askerde ya da gurbette ölmektedir. Güveyinin ölümü gelini derinden yaralamakta, gelinin hissettiği keder türkülerde bir yas havası hissettirmektedir. Bu türküler kimi zaman gelinin kimi zaman güveyinin kimi zaman ise güveyinin annesinin ağzından yakılmaktadır.

Güveyinin ölümü çeşitli şekillerde olmaktadır. Güveyinin biri tarafından öldürülmesi güveyinin ölüm sebeplerinden biri olarak türkülerde geçmektedir. Oğlan ağızlı yakılan örnekte güveyi kendisini Adem isimli birinin öldürdüğünü söylemektedir. Ardında bıraktığı geline doyamadığı, yaptıklarının Adem'in yanına kalmayacağını belirtmektedir. Benzer bir türküde güveyi kendisini öldüren nalbanda seslenerek kendisine nasıl kıydığını sormaktadır. Oğlan, kendisini öldürdüklerini söyleyerek annesi görmeden mezara koyulmasını istemektedir. Geride kalan nişanlısını ise gelin etmelerini vasiyet etmektedir. Oğlanın kayınbiraderi tarafından öldürüldüğünü anlatan türküde, eniştesini vuran kayınbirader hem vurup hem ağladığını söylemektedir. Başka bir örnekte, gelinin amcası tarafından öldürülen güveyi ardında bıraktığı gelini kimlere emanet edeceğini sorgulayarak feleğe isyan etmektedir.

Güveyinin ölüm sebeplerinden biri de askere giden güveyinin şehit edilmesidir. Bu yönde verilen örnekte annesine seslenen oğlan, Çanakkale'de şehit düştüğünü söyleyerek çocuklarını annesine emanet etmiştir. Oğlan kimi örnekte ardından gerçekten ağlayacak ve üzülecek kişinin annesi olduğunu söylemiştir. Savaşta ölen güveyi ağzından gelemeyeceği, ardında kalanların annesine emanet edildiği aktarılmıştır. Mavzer fişeginin beyinde patlaması sonucu ölen güveyinin ardından gelin "Aman Arif biyim öldürme beni/ Mermer direklere sardırma beni" diyerek ağlamıştır. Güveyinin ölümünü yansıtan bazı türküler gelin ağzından aktarılmıştır. Gelin, eli kınalı yüzü duvaklı şekilde yaşadığı bu duruma üzülen eşinden sonra hayatın hiçbir tadının olmadığından bahsetmiştir. Aşağıdaki 746 numaralı türküde, güveyinin savaşta şehit düşüp hayatını kaybetmesi anlatılmıştır. Gelin Yemen'de kaybettiği eşinin ardından bu yaşta ayrılığın zor geldiğinden ve bu acıya dayanamadığından bahsetmiştir.

Mızıka çalındı düğün mü sandın
Al beyaz bayrağı gelin mi sandın
Yemen'e gideni gelir mi sandın (Karadeniz, 1997: 224; TRT, 2000b: 604).

⁷⁶ Güveyinin ölümünü anlatan örnekler 1, 12, 22, 25, 65, 69, 235, 236, 280, 305, 324, 386, 387, 388, 389, 419, 421, 436, 523, 601, 604, 607, 620, 746, 747, 748, 767, 871, 915, 935, 954, 955, 973 numaralı türkülerde verilmiştir.

Bir hastalık neticesinde ölüm, güveyinin vefat etme sebeplerindedir. Ciğerinden rahatsız olan ve doktorların çare bulamadığı güveyi, geride kalan gelini birinin almasını söylemiştir. Güveyinin ölüm sebeplerinden biri de intihardır. Bu konuda verilen türküde güveyi annesi sebebiyle samanlıkta kendini asarak intihar etmiştir. Güveyilik yorganının ona yağlı bir urgan olduğu belirtilerek ölümünden duyulan üzüntü çevresindekilerce dile getirilmiştir.

Türkülerde güveyinin ölümü genellikle düğün günü olmaktadır. Bu durum ilk olarak güveyinin annesine sonrasında ise geline duyurulmaktadır. Düğün günü akşam namazında vurulan oğlanın kara haberi yatsı namazında annesine duyurulmuştur. Benzer örnekte düğün günü saat üçte sol yanından vurulan güveyinin haberi saat beşte geline duyurulmuştur. Güveyinin sabah olunca uyanmadığı, sağdıçların kapıyı kırıp güveyinin öldüğünü görmesi bu konuda verilen örneklerden biridir. Öldürülen güveyinin ardında kalan beş yıllık geline yazık olduğu anlatılmıştır. Gelinin eli kınalı başı duvaklı şekilde güveyiyi saramadığı, sevmeye doyamadığı için ağladığı dile getirilmiştir. 421 numaralı örnekte gelinin uğursuzluğu sebebiyle böyle bir talihsizliğin yaşandığı aktarılmaktadır.

Garalı bayrak galdırdım
Çifte davullar dövdürdüm
Gınamayın gomşularım
Gademsiz gelin getirdim (ey) (TRT, 2000a: 371).

Gelinin eşini kaybetme durumunda baba evine geri gitmesinin uygun olmayacağı türkülerde belirtilmektedir. Bu durumda gelinin, güveyinin erkek kardeşine verilmesi durumuna rastlanmaktadır. Ancak gelinin “Menteşe’den gelin geldim/ Geldim geri kız giderim.” diyerek baba evine geri döndüğü de görülmektedir. Güveyinin ölümünü anlatan bazı türkülerde güveyi, sevdiğine doyamadan öldüğü için yaşadığı üzüntüyü dile getirerek sevdiğini kardeşinin alması gerektiğini vurgulamaktadır. Aşağıdaki 915 numaralı türkü güveyinin kardeşinin ağzından yakılmaktadır. Kardeş, yengesiyle evlendirmeye mecbur bırakan töreye isyan etmektedir.

Bugün için mi verdin bu bedeni
Bu vicdan mı insanlık mı töre mi
Ne zalım âdetimiz var Yarabbi
Miras kavlettiler bana yengemi (Turhan vd. 1996: 287-289).

Güveyinin ölümü talihsiz bir olay neticesinde de olmaktadır. Bu konuda verilen örnekte, atlarla gelin almaya giderken güveyiye bir şeyler olduğundan ve güveyinin talihsiz bir şekilde aniden öldüğünden bahsedilmektedir. Aşağıda 419 numaralı türküde güveyinin ölümü, düğün günü kavga eden camışları ayırmak için araya girmesi neticesinde araya girdiği camışlar tarafından olmaktadır.

Gara camışları vurdum bayıra
Döğüşe döğüşe yendi çayıra
Diyin güvegiye gele ayıra
Güveğinin işinin Allah gayıra

Giderem giderem
Dudu gumru gibi durmaz öterem
Hulusi gönülden gahar giderem

Bir oda yaptırdım döşedemedim (ben nedim)
Üç günlük ömrüm beş edemedim (ben nedim)
Kahpe felek ile baş edemedim (ben nedim)
Bu gara bahtıma küsmüş giderem

Bağlantı (TRT, 2000a: 369).

Türkiye’de 1950’li yıllardan itibaren özellikle İstanbul başta olmak üzere büyük şehirlere işsizlik ve geçim sıkıntısı gibi sebeplerle göç edilmektedir (Mirzaoğlu, 2019: 857). Gurbet türkülerinde genellikle gurbetin sebebi olarak İstanbul görülmektedir. Çünkü taşrada geçim sıkıntısı yaşayan erkekler para kazanmak için İstanbul’a gitmektedirler. Aşağıdaki 1 numaralı türkü de damadın İstanbul’a gidip gelmemesiyle, orada ölmesiyle alakalıdır. Gelin, ölüm sebebi olarak İstanbul’u görmekte ve İstanbul’a isyan etmektedir.

A İstanbul (beyim aman) sen bir han mısın
Varan yiğitleri de (beyler aman) yudan sen misin
Gelinleri yarsız goyan (birdanem) sen misin
Gidip de gelmeyen de (beyler aman) yari ben neyleyim
Vakitsiz açılan da (beyler aman) gülü ben neyleyim (Birdoğan, 2008: 256; TRT, 2000a: 2).

3.5.2.1. Dul Kalma/ Gelinin Dul Kalması

Güveyinin ölümüyle gelin dul kalmaktadır. Dul olmak gerek eşin kaybı gerekse gelinin yalnız kalması ve toplumdaki olumsuz tutum sebebiyle büyük bir üzüntüyle karşılaşmaktadır. İncelenen 10 türkü dul kalmakla ilgilidir.⁷⁷ Türkülerde gelinin dul kalması ya gelinin ağzından ya da çevredekilerden birinin ağzından büyük bir üzüntüyle ifade edilmektedir. Örneklerde çoğunlukla düğün günü güveyinin aniden ölümü üzerine yaşanan acı anlatılmaktadır. Hem muradına eremeyen bir delikanlının ölümü hem de elinde kınası yüzünde duvağıyla dul kalan gelinin bu duruma sitemi türkülerde geçmektedir. Çeyizini sayarken güveyinin öldüğünü öğrenen gelin “Elim kına yüzüm duvak/ Bana dulluk yakışır mı” diyerek kaderine sitem etmektedir. Yine sitem içerikli bir örnekte gelin, henüz yirmi yaşında (bir başka örnekte 13- 14 yaşlarında) olduğunu başına karalar bağlayamayacağını söylemektedir. Dul kalmanın ele alındığı kimi türküde savaş sonrası gelinlerin dul, çocukların da yetim kaldığı anlatılmaktadır.

Gelinden etkilenen oğlan dul kalsa da gelini alacağını söyleyerek toplumun olumsuz dul algısına sahip olmadığını belirtmektedir. Aynı doğrultuda olan başka bir türküde oğlan, kız demeden dul demeden geline aldandığını söylemektedir. Aşağıdaki 233 numaralı örnekte ise genç yaşta dul kalan bir gelinin üzüntüsü aktarılmıştır.

Ne inişin dibindeyim
Ne yokuşun başındayım
Bana dulluk yakışır mı
Daha on beş yaşındayım (Celal oy oy) (TRT, 2000a: 200).

909 numaralı örnekte gelinin dul kalmasının, onu hiçbir şey yapamayan biri konumuna soktuğu söylenerek dul kalma konusunda toplumun sahip olduğu olumsuz tutum yansıtılmıştır.

⁷⁷ 233, 234, 341, 525, 672, 693, 766, 909, 1019, 1030 numaralı türküler gelinin dul kalması başlığı altında değerlendirilir.

Tamey goyunludur oğlan olacak
Oğlan olup ne hayrını görecek
Bir dul garı ne davayı görecek
Bir felek vurdu (da) bir de sen vurdun (TRT, 2000b: 745).

3.6. Gelinin Karşılaştığı Durumlar

Gelin olmak türkülerde çeşitli şekillerde geçmektedir. Gelinin karşılaştığı çeşitli durumlar 25 türküde işlenmektedir.⁷⁸ Gelin olup gitme, gelin olmak isteme, gelin olmak istememe, kendine gelin olarak isteme, ismi geçen kızların kendilerinin gelini olduğunu belirtme, gelini başkası alacağı için zgn olma, ölmek üzere olan oğlanın ardında bıraktığı sevdiğini gelin etmelerini isteme gibi durumlar gelin olmakla ilişkili olarak türkülere yansıtılmıştır.

Türkülerde gelinlik kızlardan bahsedilerek düğünde kol kola girip düğünün neşesi oldukları söylenmiştir. Gelinlik kızlar ifadesi örneklerden hareketle ortalama 13-18 yaş aralığı olarak düşünülebilir. Küçücük kızlarının büyüyüp gelin olacak çağa gelmeleri bu bağlamda işlenen konulardan biri olmuştur. İncelenen 2 türküde kızlar “Gelin olak kurtulak” diyerek evliliği bir çözüm yolu olarak görmüşlerdir. Ayrıca 9 numaralı türküde “Duran ağabey Duran ağabey/ Evine gelin olam” dizeleriyle kız, gelin olma isteğini apaçık bir biçimde dile getirmiştir. Oğlanın da kızla evlenme isteği bu türkülerde belirtilmiştir. Oğlan kıza evinde gelin olmadığını, onun gelin olmasını istediğini, kendilerinin gelini olursa anne ve babasının da buna sevineceğini söylemiştir. Başka bir örnekte oğlan gördüğü  kızdan birisini kendisine gelin olarak almak istemiştir. Kızların evlenip gelin olduktan sonra bakışlarının bile değiştiiğini belirten bu türkülerde, oğlanların daha çok kızları gelin olarak istediği anlaşılmaktadır.

Her kız belli hayaller kurarak gelin olur. Dğnne, evine, bundan sonraki hayatına dair beklentiler içerisine girer. Ancak her zaman hayal ettiği, o dşn kurduğu olaylarla karşılaşmayabilir. Evlendikten sonra eşiyle veya evin içindeki diğer aile bireyleriyle uyum sağlamayıp çatışabilir ve beklemediği durumları yaşayabilir. Bu sebeplerden aşağıda verilen 289 numaralı örnekte, kızın gelin olmaktan büyük pişmanlık duyduğu görülmüştür.

Çarşıdan aldım (da) allı yaşmağım
Gelin olduğuma ben (de aman) pişmanım
Kayseri'nin bir yarısı düşmanım (TRT, 2000a: 243; zbek, 1994:294).

Kimi zaman aile tarafından gelinin evlenmemesi için telkinlerde bulunulur. 1028 numaralı türküde aile kızına her türlü imknı sağlayacağını yalnız evlenip düzenini bozmaması gerektiğini öğütlemiştir.

Kızım sana yaptırayım,
Ben bir altın sahat;
Tak boynuna bak sefana,
Varma da kocaya. (Kunoş, 1998: 146-147).

⁷⁸ 9, 32, 75, 289, 297, 298, 423, 426, 498, 526, 538, 623, 688, 722, 740, 776, 785, 795, 837, 911, 939, 966, 975, 1022, 1028 numaralı türküler gelinin karşılaştığı durumlara örnek olarak verilebilir.

3.6.1. Gelin Olunca Böbürlenme

İnsan hayatının dönüm noktalarından biri olan evlenme toplumumuzda önemli bir yere sahiptir. Evlenip yuva kurmak,  ocuk sahibi olmak ve yaşamını düzene sokmak isteyen genç kızlar için de bu bağlamda önemlidir. Bazı kızların gelin olduktan sonra hal ve hareketlerinde çeşitli değişimler olabilmektedir. İncelenen 19 türküde kızların gelin olduktan sonra b b lendiği vurgulanmıştır.

Örneklerde kızın gelin olduktan sonra hal ve hareketlerinde farklılık olduğunu ifade eden türküler vardır. Bu türkülerde kıza, gelin olduktan sonra b b lendiğini ifade etmek için ‘‘Arzu’m gelin oldum deye/  k e mi bastırırsın’’ dizeleri söylenmektedir. Ayrıca başka örneklerde de ‘‘Başım mı büyüdü gelin olalı’’, ‘‘Ne de büyümüşsün gelin edalı’’, ‘‘Kız gelin olalı burnun havalı’’, ‘‘Zalimin kıızı sen gelin olalı burnun havalı’’ ve ‘‘Ne de mağrurlandın gelin olalı’’ dizeleriyle gelin olduktan sonra görülen değişimler yansıtılmıştır. Türkülerde kızın gelin olduktan sonra kaymakamın gelini edasıyla kibirli davranması ve çevresinin yüzüne bakmaması eleştirilmiştir. 90 numaralı örnekte de kızın gelin olduktan sonra b b lendiği örneklendirilmiştir.

Aşağıdan gelir allı valalı
Ak eşeri boğum boğum kınalı
Ne çok kabarmışsın gelin olalı
Gider mehlemizden bilmem nedendir (TRT, 2000a: 60).

3.6.2. Gelinin  ile çekmesi

Gelinin yeni hayatı beklemediği şekillerde gelişip onu sınavabilmekte, gelin eşiyle ya da eşinin ailesiyle sorunlar yaşayıp çatışabilmektedir. Bu anlamda gelinin  ile çekmesi ile ilgili örneklerle 516 ve 788 numaralı türkülerde rastlanmaktadır. Gelin, çektiği  ileler karşısında gidecek bir baba evinin olmaması durumunda ise mecburen bu yaşadıklarına katlanmak zorunda kalmaktadır. Bu doğrultuda verilen 516 numaralı örnekte gelinin baba dayanağının olmamasının  ilelere katlanmasındaki sebeplerden biri olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca üç aylık geline yapılan zulümden de bahsedilmektedir. Aşağıda verilen 788 numaralı örnekte ise gelinin  ilesinin çok olduğu, koca evinde çeşitli sıkıntılar çektiği anlatılmaktadır.

Ne dolmazmış gelinlerin  ilesi
Beş yüz elli buğdayların kilesi
Karaserde Osman Pelvanın ninesi (Uludemir, 1970: 13).

3.6.3. Gelinin Memleketinden Ayrı Düşmesi

Kızın evlendikten sonra yeni düzenine alışması kolay olmamaktadır. Eşiine, ailesine, yeni evine yabancı olan gelin için bu dönem biraz meşakkatli geçmektedir. Farklı bir eve gitmek bile gelin için gurbet sayılırken kızın evine ya da köyüne çok uzak bir yere gelin gitmesi onu büsbütün üzmektedir. Gelinin memleketinden ayrı düştüğü 12 türküde gelinin gittiği evi yabancı görüp üzüldüğü, ailesini ve köyünü özlediği dile getirilmektedir.⁷⁹

Gelinin ailesini görme arzusu ve hasreti bu türkülerin arka planını oluşturmaktadır. Ailesi; gelinin dağları dolanarak gurbete gelin edildiğini, onsuz günlerin geçmediğini dile getirerek gelinin gitmesini istememektedir. Kendisini Mevla’nın bahtı kara bir kulu olarak tanımlayan gelinin ise annesinden, babasından ve memleketinden ayrıldığı için bağrı deliktir.

⁷⁹ 14, 64, 171, 243, 244, 398, 600, 608, 703, 916, 992, 1025 numaralı türküler gelinin memleketinden ayrı kalmasını ele alan örneklerdir.

Ayrılık hasreti boynunu büken gelin, bu gurbete dayanamayarak gelin olduğuna bile sevinememektedir. Gelin; ailesine seslenerek neden gurbete gelin edilip köyündeki çobana verilmediğini sorgulamakta, kendisini uzak bir yere gelin ettikleri için sitem etmektedir. Baba evini çok özlediğini söyleyerek annesinin pişirdiği ekmeğin bile burnunda tüttüğünü anlatmaktadır.

Günümüzde iletişim araçlarının gelişmesi sayesinde en uzak mesafeler bile yakın edilmektedir. İstenilen vakit konuşma imkânının varlığı gurbet acısını bir nebze olsun yatıştırabilmektedir. Ancak belki de köyünden ilk kez çıkan gelin için iletişimin şimdiki kadar kolay olmadığı bir dönemde gurbette olmak hayli zor geçmektedir. Bu iletişimsizlik sebebiyle gelin ailesinin ne durumda olduğunu sürekli merak etmektedir. Bu doğrultuda verilen örnekte de gurbetteki gelinin aklına her şeyin gelebileceği anlatılarak bu durumun gurbeti daha zor hale getirdiği belirtilmektedir.

Sılasından öteye verilmesine dayanamayan gelin memleketinden ayrı düşmesinin üzüntüsünü türkülerde dile getirmektedir. Kimi türküler “Şu Maraş'ın kızları/ Yabana gelin gitmez” dizelerinde olduğu gibi kızların gurbete gelin gitmemesini örneklemektedir. Ayrıca türkülerde “Sazaklara ev yapma anam o batar gider/ Uzaklara kız verme aman o yiter gider” ve “Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar/ Aşrı aşrı memlekete kız vermesinler” dizelerinde ifade edildiği gibi uzak yerlere kız verilmemesi gerektiği öğütlenmektedir. 1025 numaralı örnekte güveyiyi eloğlu, yeni evini ise başkasının evi olarak gören gelinin yeni düzenine alışmadığı görülmektedir. Gurbete gelin edilmenin üzüntüsü aşağıdaki türküde örneklenmektedir.

İçeri girsem evim değil
Dışarı çıksam köyüm değil
El oğlu benim emmim değil

İçeri girsem ev karanlık
Dışarı çıksam bağrım yanık
Eller uyur ben uyanık.

Kıl kopardım deriden
Ne bakarsın geriden
Kurbanlık koyu gibi
Ayrıyorlar sürüden. (Demirci, 1938: 235).

3.6.4. Gelinin Günlük Hayatta Yaptığı İşler

Türkünün geçtiği coğrafya, ekonomik durum, sosyal hayat gibi unsurlar yaşanan zamana bağlı olarak türkülere yansımaktadır. Bulunulan yere özgü faaliyetler de bu anlamda türkülerde geçmektedir. Örneğin; Karadeniz bölgesine ait bir türküde fındık toplama işinin, İç Anadolu yöresine ait bir türküde ise ekin biçme işinin vurgulandığı görülmektedir. Gelini de tıpkı türküler gibi bulunduğu bağlamdan ayrı tutmak mümkün değildir.

Kız evlendikten sonra artık eşinin ev düzenine ayak uyduracak, üstüne düşen bazı sorumlulukları yerine getirecektir. Gelinin günlük hayatta yaptığı işleri örnekleyen 6 türkü bulunmaktadır.⁸⁰ Bu örneklerde; gelinin evi çekip çevirmek, tarlaya gitmek, hayvanlara bakmak, süt sağmak gibi işleri işlenmektedir. 178 ve 409 numaralı örneklerde, gelinin fındık tarlasında fındık topladığı ve oğlanla burada görüştüğü görülmektedir. 225 numaralı türküde gelinin sabah erken kalkıp sütü kaydattığı, gün içinde de burçak yolmaya gittiği

⁸⁰ Gelinin günlük hayatta yaptığı işleri örnekleyen 178, 225, 338, 347, 409, 993 numaralı türkülerdir.

anlatılmaktadır. Bu işleri yapmakta zorlanan gelinin durumuna sitem ettiği verilen örnekten anlaşılmaktadır. 338 ve 347 numaralı türkülerde ise gelinin elinde orakla ekin tarlasını biçtiği belirtilmektedir. Ayrıca iş ortamları, kızların ve erkeklerin karşılaşmasını sağlayan mekânlardır. Bu ortamlarda kızlar ve erkekler birbirini görüp beğenmekte ve iletişim içerisinde olmaktadır. Bu sebeple atışma şeklinde olan iş türküleri de bu başlık altında değerlendirilmektedir. 993 numaralı türküde gelinlerin hayvanları sağdıkları, yorulduklarında ise oturup muhabbet ettikleri geçmektedir.

Yeşil ovalara çadır kurulur
Mallar toplanır da südü sağılır
Gelinler kızlar çalışır da yorulur
Muhabbet etmenin zamanı geldi (Atılğan, 1998: 435).

3.6.5. Evli Geline Meyletme

Toplumdaki bozulmalar ve çarpık ilişkiler de türkülerde yer bulmaktadır. Bu durum, oğlanın evli geline âşık olması ya da sevdiği kız evlendikten sonra da ondan vazgeçmemesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda 4 türkü bulunmaktadır.⁸¹ 459 ve 460 numaralı türkülerde erkek geline, eşinin çirkin olması sebebiyle ondan boşanması gerektiğini söylemektedir. 960 numaralı örnekte ise annesinin gelini evlendirerek kendisinden ayıramadığını söyleyen oğlan, gelinin ince belini sarma isteğini dile getirmekte ve kendisiyle evlenmesini istemektedir. Yukarıdaki örnekler doğrultusunda verilen 54 numaralı türküde ise geline, eşinden boşanması gerektiği söylenmektedir.

Kuşak verdim kuşan deye
Yüzük verdim nişan deye
Çok söyledim çok yalvardım
Kız kocandan boşan deye demedim mi demedim mi?
alyanaktan öpmedin mi? (Demirci, 1938: 137).

3.7. Askerlik

Bir işe girerken yahut evlenirken belirleyici bir faktör olarak karşımıza çıkan askerlik, her Türk genci için çok önemli bir yere sahiptir. Öyle ki kız istemede bile oğlana askerlik yapıp yapmadığı sorulmaktadır. Bu kadar geniş bir yere sahip olan askerlik konusunda günümüzde çeşitli farklılıklar mevcuttur. Günümüzde askerlik yaşı 20 iken türkülerde oğlanların 15-16 yaşlarında asker edildiği geçmektedir. Askerlik şu an 6 ay olarak yapılırken geçmişte askerlik süresinin daha uzun olduğu görülmektedir. Ayrıca günümüzde bedelli askerlik uygulaması ile belli bir miktar karşılığında askerlik görevi yapılmış sayılmaktadır. Geçmişte iletişim imkânlarının şimdiki kadar gelişmiş olmaması ve sürenin uzun olması bazı sıkıntıları da beraberinde getirmektedir.

Vatani borç olan askerlik 31 türküde çeşitli şekillerde geçmektedir.⁸² Bu türküler, askere gidip geri dönemeyen oğlanın ağzından ve geride kalan gelinin ağzından yakılmaktadır. Gelin ağızlı türkülerde gelin, eşine doyamadan eşinin küçük yaşta asker edildiğinden ve onsuz hiçbir şeyin tadının olmadığından bahsetmektedir. Bağrına taş basıp asker yolu beklerken dışarıya bile çıkmayarak eşine sadık olduğunu da belirtmektedir. Gelin; ellerin teskeresini alırken sevdiğinin vefat etmesinin üzüntüsünü yaşamakta, oğlanın öldüğüne

⁸¹ 54, 459, 460, 960 numaralı türküler evli kadına meyletme konusunu ele alan türküler örnek gösterilmektedir.

⁸² Askerlikle ilgili türkülere 19, 73, 86, 89, 121, 195, 213, 237, 247, 281, 341, 371, 372, 375, 427, 471, 497, 569, 578, 579, 580, 694, 719, 746, 796, 809, 849, 894, 899, 941, 1016 numaralı türküler örnektir.

inanmamakta ve bu ayrılığın acısına dayanamamaktadır. Ayrıca bu türkülerde gelinlerin 14-15 yaşlarında dul, çocukların ise yetim kaldığından söz edilmektedir. Askerlik konusunda söylenen türkülerin birçoğu bu şekilde askere gidip geri dönmemeyle ilgilidir. Oğlan vatani görevini yerine getirirken şehit olabilmekte ya da çok uzun süre dönmeyebilmektedir. Bu durumda ölürse ardında bıraktığı eşinin ya da nişanlısının biriyle evlenmesini isteyebilmektedir. Çoğu türküde de oğlan şehit olduğu için eşinin/ nişanlısının/ sevdiğinin sılada hasret kaldığını belirtmektedir.

Askerliği konu alan türkülerin çoğunda askere giden genç, askere gidenlerin geri dönmediğini söyleyerek sevdiğiyle doya doya zaman geçiremediğine yanmaktadır. Geline askere gideceğini haber edip kendisini mektupsuz bırakmamasını ve beklemesini söylemektedir. Askere giderek sevdiğinden ayrı kaldığına içeren oğlan, sevdiğine bir an evvel kavuşmayı arzulamaktadır.

Gelinle evlenmek için askerden dönmeyi bekleyen erkeğin hisleri incelenen türkülerde örneklendirilmektedir. Evlenmek için askerliğin gerekli olduğu 281 ve 375 numaralı örneklerde “Kız ben seni alırım/ Başım askere bağlı” dizeleriyle ifade edilmektedir. Ayrıca 796 numaralı türküde “Annem beni sahlıyor/ Eskerden gelenlere” denilerek evlenmek için askerliğin önemli olduğu vurgulanmaktadır. Ebru Şenocak’a göre bunun sebebi: Türk kültür ve geleneğinde askerliğin önemli bir yerinin olması ve askerlik süresince gelinin yalnız bırakılmak istenmemesidir (Şenocak, 2019: 52).

Savaşlar ve işgaller de bu türkülerin konusunu oluşturmaktadır. Yurdun Fransız işgali, Yunan’a karşı yapılan mücadele, Çanakkale, Kırım ve Yemen’de yapılan savaşlar türkülerde geçmektedir. Savaşta gelinlerin ve kızların düşmana esir düştüğü söylenerek bu durumdan duyulan üzüntü ve öfke anlatılmaktadır. Kırım savaşından bahsedilerek Kırım’ın harap olduğu içinde kızların ve gelinlerin kalmadığı belirtilmektedir. İşgaller sırasında eşi askere giden gelin, on iki ay nasıl yol gözleyeceğini sık sık sorgulamaktadır. Yaşanan seferberlik sonrası askere giden oğlanın yeni evlendiği söylenerek eşinin kimlere emanet edileceğinin bilinmediği vurgulanmaktadır. Askere gidenlerin dönmemesi üzerine gelinlerin kısır kaldığı belirtilerek 694 numaralı türküde “Benden vasiyet olsun/ Kız vermeyin askere” dizeleriyle de askere kız verilmemesi gerektiği söylenmektedir. Yine 809 numaralı türküde bu defa oğlanın ağzından “Ben asker oldum gidiyorum/ Bana gönül bağlama” denerek askerden dönüşün olamayacağı vurgulanmakta, gelinin kendisine gönül bağlamaması gerektiği söylenmektedir. Aşağıdaki 89 numaralı türküden alınan dörtlükte yeni evlenen oğlanın Yemen’e askere gönderildiği aktarılmaktadır. Oğlan sevdiğine doyamadan askere gitmesinden üzüntü duymaktadır.

Kaleden indirdiler
Kır ata bindirdiler
Üç günlük güvey iken
Yemen’e gönderdiler (TRT, 2000a: 59).

3.8. İlenmeler

Alkış, iyi dileği, iyiyi ve güzeli yansıtan sözler olup kargış ise kötü dileği, kötüyü, çirkini ve öfkeyi yansıtan sözlerdir. Alkışlar iyiyi konu edindikleri için kötüyü ele alan kargışlara nazaran daha çok ön plana çıkmaktadır. Alkış ve kargışların en güzel örneklerini ise Dede Korkut Kitabı’nda görmek mümkündür (Oğuz vd. 2008: 168). Kargışlar kimi zaman “kara alkış” olarak kullanılmaktadır. Alkış ve kargışlar deyimler ve atasözleri gibi yaygınlık taşımayıp özel dilekleri yansıttığı için kullanım alanları sınırlıdır (Artun, 2017: 164).

İlenme, beddua anlamına gelmektedir. Halk kültürümüzde dualar kadar bedduaların da yeri büyüktür. İnsanlar iyi dileklerini, isteklerini Allah'a bildirdikleri gibi şikâyetlerini de bildirirler. Zor durumda kalan, haksızlığa uğrayan, içinde bulunduğu kötü durumdan çıkmak için kurtulmak isteyen insan; buna sebep olanları Allah'a havale eder. Kendisine yapılan kötülüğün karşılığını vermesi için Allah' a yalvarır. Gelin ile ilgili türkülerde de 16 örnekte beddualarla karşılaşılmaktadır.⁸³

Türkülerde bedduaların çoğu gelin ve damadı ayırmak isteyenlere ya da ayıran kimselerdir. Örneklerde oğlan, kendisini gelinden ayırmak isteyenlerin gülmemelerini, cennet yüzü görmemelerini istemiştir. Yaşadığı çaresizlik karşısında zorda kalan erkek, kendisini sevdiğinden ayıran kişinin gözünün yaşının dinmemesini, yüzünün gülmemesini, ahirette iman görmemesini dileyerek gelinle arasına girenleri Allah'a havale etmek gerektiğini söylemiştir. Bazen de bu ilenmeler geline aşığı tarafından yapılmıştır. Oğlan gelini, kendisine bağlayıp aşkına karşılık vermediği için üç günlük gelin iken Allah'ın da onu yakmasını, gelin ömrünün eriye eriye çürümesini dilemiştir. 26 numaralı örnekte oğlan, kendisini gelinden ayıranların kapı kapı dilenecek hale gelmesini isteyerek beddua etmiştir.

Aha gılıç aha meydan vurana
Ben o yarin (de) kölesiyim kime ne (muhannet gelin gelin)
Seni benden (de) beni senden ayıran
(uy) Dilerim ki gapı gapı dilene
Muhannet gelin derdin mi derin kötü mü yârin (TRT, 2002c: 6).

---

⁸³ 26, 27, 84, 301, 376, 464, 466, 644, 695, 696, 699, 700, 701, 704, 770, 954 numaralı türküler örnek verilebilir.

SONUÇ

Toplumların gelişmesinde ve kültürlerin etkileşiminde evlilik kavramı önemli bir yer tutar. Evlilik, aile unsurunu ön plana çıkartan Türk toplumu için de birçok değere sahiptir. Aile kavramına kutsallık yükleyen kültürümüz evlilik çerçevesinde birçok inanç ve gelenek geliştirmiştir. Bu uygulamalar en ilkel Türk topluluklarından günümüze kadar değişip gelişerek ulaşmıştır. Bu öğeler, bir milletin kültür hazinesi olan destanlarda, manilerde, türkülerde geçerek varlığını korumuştur. Dolayısıyla bu sözlü kültür unsurlarından biri olan türkülerde evlilik ve evliliğin başkahramanı olan gelinle ilgili birçok veriye ulaşmak mümkün olmuştur.

İncelenen 52 müstakil türkü kaynağından hareketle 1042 gelin içerikli türkü; düğün öncesi dönem, düğün dönemi ve düğün sonrası dönem olmak üzere üç başlık altında değerlendirilmiştir. Bu çalışmada gelinin yaşı, fiziksel özellikleri, aile durumu, eş ile ilişkisi gibi gelinle ilgili birçok durumun türkülere konu edildiği görülmektedir. Örneklerde gelinin farklı şekillerde geçmesi, onunla ilgili birçok sonucu ortaya çıkarmaktadır.

Türkülerde evliliklerin günümüz koşullarına kıyasla çok küçük yaşlarda yapıldığı görülmektedir. Örneklerden kızların çocuk yaşlarda (13-14 yaş) gelin edildikleri, erkeklerin ise askerden sonra evlendirildikleri anlaşılmaktadır. Günümüzde özellikle okuma oranının artması, kadınların iş hayatına atılması ve kentleşme sebebiyle evlilikler daha geç yaşlarda yapılmaktadır. Özellikle iş bulma sıkıntısı sebebiyle gençlerin artık 30'lu yaşlarda evlendiği gözlemlenmektedir.

Örneklerde gelin olarak seçilecek kızın dış görünüşünden ziyade karakter özelliğinin iyi olması gerektiği vurgulanmaktadır. İyi huylu, yumuşak başlı, temiz, evine gerektiği önemi veren, misafirperver kadınlar evlenilecek nitelikte görülmektedir. Buna karşın türküler incelediğinde gelinin daha çok dış görünüşünün örneklerle yansıdığı görülmektedir. Bu da ilk etkileşim olarak gelinin güzelliğinin önemsendiğini göstermektedir.

Türkülerde evlenilecek erkek; meslek, ekonomik durum ve dış görünüş olarak değerlendirilmektedir. Örneklerde bazı mesleklerin şartları dolayısıyla istendiği bazılarınsa koşulları gerekçe gösterilerek istenmediği belirtilmektedir. Örneğin askerlik ile ilgili meslekler gelin tarafından istenirken iş yükünden ötürü çobanlık mesleği istenmemektedir. Buradan da mesleklerin gelin tarafından statü, maddi kazanç ve koşullarının rahatlığı gibi ölçütler dahilinde değerlendirildiği çıkarılmaktadır. Gelin tarafından güveyinin varlıklı, ideal meslek özelliklerine uygun, askerliğini yapmış olması beklenmektedir.

Evlenme için gerekli aşamalardan biri kızın oğlanın ailesi tarafından istenmesidir. Dünür gitme/ görücülük adı verilen bu hazırlık aşaması ile alakalı birçok türkünün gelinin verilmemesi ile ilgili olduğu görülmektedir. Gelinin babası, annesi ve kardeşleri tarafından verilmemesini işleyen örnekler bu anlamda dikkat çekmektedir. Kızın annesi tarafından verilmemesiyle alakalı 31 türkü tespit edilmiştir. Bu da evlenmede ve sevgilileri ayırmada anne faktörünün daha baskın olduğunu göstermektedir.

Gelinin evlendirilmesi ile ilgili değinilen başlıklarından biri denklik konusudur. Türkülerden hareketle fiziksel, karakteristik, ekonomik ve yaş faktörlerinin denklik anlayışı çerçevesinde ele alındığı görülmektedir. Evliliğin denklik üzerinde kurulması gerektiği söylenerek hem gelinin hem güveyinin evlenmesi için belli bir olgunluğa erişmesinin gerekliliği ifade edilmekte, aralarındaki yaş farkının ise makul bir seviyede olması beklenmektedir. Kızın kendisinden yaşça çok büyük biriyle veyahut erkeğin küçük yaşlarda kendisinden yaşça çok büyük biriyle evlendirilmesinin olumsuz sonuçları ortaya konmaktadır. Günümüze indirildiği zaman özellikle kırsal kesimlerde hâlâ kızların çocuk yaşlarda evlendirildiği acı bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

İncelenen türkülerin sadece bir tanesinde çok eşliliğin övülmesi, kültürümüzde çok eşliliğe sıcak bakılmadığını göstermektedir. Şayet 8 türküde çok eşliliğin yarattığı sorunlardan bahsedilerek tek eşlilik önerilmektedir.

Bir evlenme yöntemi olan kaçarak evlenmenin 29 türküde geçmesi bu evlenme türünün türkülerin yakıldıkları dönemde yaygın olduğunu göstermektedir. Kızın ailesi tarafından verilmemesi kaçarak evlenmenin en önemli sebebidir. Bunun yanında kaçarak evlenmenin başlık parası, ekonomik durum, aileler arası ilişkilerin iyi olmaması gibi gerekçeleri de bulunmaktadır.

Başlık, gelinle birlikte evlilik kavramı içinde yer almaktadır. Başlık örneklerde sadece para olmayıp altın, bağ, bahçe vb. gelin tarafının istediği herhangi bir şey olmaktadır. Türkülerde başlığın daha çok para olarak geçip o dönemin koşullarında evliliği bir hayli etkilediği görülmektedir. Başlık parasını denkleştirmek için gurbete gitme, başlık sebebiyle evlenememe bu konuda karşımıza çıkan olumsuz durumlardandır. Günümüzde başlık çok az da olsa devam etmektedir.

Çeyiz türkülerde gerekli görülen bir uygulama olup içerisinde yatak, döşek, halı, kilim gibi el emeği ürünler bulunmaktadır. Örneklerden yola çıkarak çeyizin özellikle ceviz ağacından yapılmış bir sandığa koyulduğu, zorunluluk olduğu ve çeyizi olmayan gelinlerin ayıplandığı sonucuna ulaşılmaktadır. Modernleşerek hayatımızda yerini devam ettiren çeyize günümüzde; elektrik süpürgesi, ütü, su ısıtıcısı, tost makinesi ve mutfak robotu gibi elektronik aletlerin de dahil edildiği görülmektedir.

Çalışmada kına türkülerinin çokluğu, gelin konulu türkülerin önemli bir kısmının bu türküler ile oluştuğunu göstermektedir. Bu kına türkülerinde gelinin evdeki yaşamı, çektiği sıkıntılar dile getirilerek başka bir eve gidecek olmasının üzüntüsü aktarılmaktadır. Hem gelin hem de ailesi tarafından yakılan bu türkülerde yeni yaşamın zorluklarından bahsedilerek artık hiçbir şeyin gelin için aynı olmadığı vurgulanmaktadır. Kına türkülerinin büyük bölümü gelini ağlatma maksadıyla söylenmekte olup önemli kısmını iyi dileklerde bulunan kına türkülerini oluşturmaktadır. Dua, istek ve temennilerin kültürümüzdeki önemi bu konuda bir kez daha gün yüzüne çıkmaktadır.

Gelin alma ve gelin karşılama törenleri gibi düğün evreleri sıklıkla işlenen âdetlerdendir. Gelin alma zamanı gelin tarafının hüznü ve damat tarafının sevinci türkülerde işlenmektedir. Bu aşamada gelinin çeyizinin bir insan alayı ile damat evine gönderildiği, gelinin ata bindirilerek güveyi tarafına götürüldüğü, davul zurna çalındığı verilen örneklerden anlaşılmaktadır. Gelin karşılması sırasında ise iyi dileklerin söylendiği görülmektedir.

Gelinle ilgili varılan sonuçlardan biri de gelinin fiziksel ve karakter özelliklerinin ortaya konmasıdır. Çoğunlukla gelinin güzelliğini ön plana çıkaran türkülerin var olduğu görülmektedir. Bu türkülerde gelinler uzun boylu, beyaz tenli, uzun siyah saçlı, kara kaşlı, ince belli olarak tasvir edilmektedir. Fedakârlık, sadakat gibi özelliklerle olumlu gösterilen gelin, erkeğin aşkına yanıt vermediği için kimi türküde merhametsiz olarak görülmektedir. Türkülerde gelin ne kadar güzel olursa olsun karakter özelliğinin dış görünüşünden daha önemli olduğu belirtilmektedir.

Gelinin evlendikten sonraki yaşamı, üstünde durulan konulardan biridir. Gelinin eşi başta olmak üzere kaynanası, kayınbabası, kız kardeşi, görümcesi, eniştesi, kayını gibi diğer aile bireyleriyle olan ilişkisi çeşitli şekillerde ele alınmaktadır. Türkülerin geneline bakıldığı zaman bu ilişkilerin seyrindeki olumsuzluk göze çarpmaktadır. Gelinin en çok ilişki içerisinde bulunduğu kişi eşidir. Gelinin eşiyle aşk, nefret, kıskanma, güven vb. olumlu ve olumsuz her türlü iletişimi türkülere yansımaktadır. Gelin ve güveyi ilişkisinin toplum içinde mesafeli yaşanması o dönemin koşullarını gözler önüne sermektedir. Toplumdaki ayıp algısı evli de

olsa gelin ve güveyinin ilişkilerini belli bir sınırdan yaşamasına sebep olmuştur.

Aile içi ilişkilere bakıldığı zaman gelinin eşinden sonra en çok iletişim halinde olduğu bireylerin kaynanası ve kayınpederinin olduğu görülmektedir. Bu ilişkiler çoğunlukla olumsuz şekillerde gelişmekte, aralarındaki iletişimsizlik ve geçimsizlik türkülerle aktarılmaktadır. Bu yönde gelin- kaynana atışması şeklinde olan türkülerin bir hayli fazla olduğu göze çarpmaktadır. Gelin- kaynana çatışmasının işlendiği bu türkülerde her iki tarafın eleştirileri yer almaktadır. Sonuç olarak kaynanaya göre ideal bir gelin, geline göre ise ideal bir kaynana yoktur denilebilmektedir.

Gelinin bir diğer özelliği ise anne kimliğidir. Gelin türkülerde bebeğinden ayrı düşemeyen ve anne olmak isteyen bir kadın olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneklerden annenin çevresindeki kişilere kendisini kapattığı, içindeki sıkıntıları sadece bebeğiyle paylaştığı görülmektedir. Çevresindeki kişilerin sözlerini çok fazla önemseyen annenin özellikle erkek bebek isteği toplumun ataerkil düşünce sisteminden kaynaklanmaktadır.

Gelin- kız ikilemi, üzerinde durulan konulardan biridir. Bu konuda bekâret kavramı ön plana çıkmaktadır. Kızın bir anlamda bekâreti temsil etmesi sebebiyle erkek her defasında kız isteğini dile getirmektedir. Örneklerde kızın gelinden üstün tutulduğu 21 türkü varken gelinin kızıdan üstün tutulduğu 8 türkü bulunmaktadır. Bu sebeple türkülerde kız, geline göre daha ön plana çıkmaktadır.

Ölüm bu türkülerde ele alınan temalardan biri olup gelinin ve güveyinin çeşitli sebeplerle ölümü örneklerde geçmektedir. Gelinin ölümü türkülerde; yaşadığı olaylara dayanamayıp intihar etmesi, biri tarafından öldürülmesi ve talihsiz bir olay neticesinde olmaktadır. Güveyinin ölümü ise ya biri tarafından ya askerde ya da beklenmedik bir zamanda tesadüfi şekillerle gerçekleşmektedir. Gelinin ölümünü işleyen 61, güveyinin ölümünü işleyen 33 türkünün olması ölüm temasının bu tür türkülerin önemli bir kısmını oluşturduğunu göstermektedir.

Çalışma sonucunda incelenen örneklerde gelin konulu türkülerin yoğunlukta olduğu görülmektedir. Gelinle ilgili türkülerin kapsamının geniş olması, bu konuların çeşitli başlıklar altında incelenmesine imkân vermektedir. Gelin etrafında evlilik âdet ve gelenekleri, aile içi ilişkiler, aşk, ölüm, özlem gibi konular işlenmektedir. Gelinin ilişki içerisinde bulunduğu kişiler ve bağlam göz önünde bulundurularak bunlar hakkında da bilgi verilmektedir. Buradan da Türk halk kültüründe gelinin önemli bir yeri olduğu sonucunu çıkartmak mümkündür. Çalışmanın hem gelin konusuna hem de evlilik konusuna dair veriler içermesi sebebiyle halk bilim başta olmak üzere birçok alana yardımcı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- ABACI**, Tahir (2013), *Harput/ Elazığ Türküleri*, İstanbul: İkaros Yayınları.
- ALBAYRAK**, Nurettin (2012), *Halk Edebiyatı Kapsamı-Biçimi ve Tür Özellikleri-Literatürü*, İstanbul: Kapı Yayınları.
- Alî- Şîr Nevâyî (1993), *Mîzânü'l-Evzân (Vezinlerin Terazisi)*, (Haz. Kemal Eraslan), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ALPTEKİN**, Ali Berat (2009), “Ceyhun’dan Ceyhan’a Evlenme ile İlgili Bazı Kavramlar (Kalın, Saçlı, Okuntu, Aşerme, Toy) Üzerine”, *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı 39, s. 307- 321.
- ARTUN**, Erman (1998), “Tekirdağ Halk Kültüründe Geçiş Dönemleri Doğum-Evlenme-Ölüm”, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, s. 1-25.
- ARTUN**, Erman (2016), *Türk Halkbilimi*, Adana: Karahan Kitabevi.
- ARTUN**, Erman (2017), *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı*, Adana: Karahan Kitabevi.
- ATAMAN**, Sadi Yaver (1992), *Eski Türk Dügünleri ve Evlenme Rit’leri*, Ankara: Kültür Bakanlığı.
- ATILGAN**, Halil (1998), *Çukurova Türküleri I*, Ankara: Adana Valiliği Yayınları.
- ATILGAN**, Halil (2002), *Geçmişten Günümüze Niğde Halk Müziği*, Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- AYTAÇ**, Pakize (2003), “*Türküler*” *Türk Dünyası Edebiyat Tarihi*, Ankara, s.332-451.
- AYVA**, Aziz (2009), “*Âşıkların Dilinde Elma- Sevgili İlişkisi*”, *Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi*, s. 93-98.
- AYVERDİ**, İlhan- Ahmet Topaloğlu (2008), *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul: MAS Matbaacılık.
- BAŞÇETİNÇELİK**, Ayşe (2009), *Adana Halk Kültüründe Doğum- Evlenme- Ölüm*, Adana: Altın Koza Yayınları.
- BAŞGÖZ**, İlhan (2008), *Türkü*, İstanbul: Pan Yayıncılık.
- BEKKİ**, Salahaddin (2004), *Baş Yastıkta Göz Yolda/ Sivas Türküleri*, İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- BİRDOĞAN**, Nejat (1988), *Notalarıyla Türkülerimiz*, İstanbul: Acar Matbaacılık Tesisleri.
- BORATAV**, Pertev Naili (1982), *Folklor ve Edebiyat-1*, İstanbul: Adam Yayınları.
- BORATAV**, Pertev Naili (1984), *100 Soruda Türk Folkloru*, İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- BORATAV**, Pertev Naili (2016), *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, Ankara: BilgeSu Yayınları.
- BOZ**, Duran- Hatice Fatoş Derebent (2012), *Kahramanmaraş Türküleri ve Oyun Havaları*, Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Belediyesi.
- CAN**, Taner- Salih Turhan (2007), *Ordu’nun Dereleri Ordu Türküleri*, Ankara: Ordu Belediyesi Kültür Yayınları.
- CAN**, Taner- Siyami Palazoğlu (2008), *Benden Selam Olsun Bolu Türküleri*, Ankara: Belen Ofset.
- ÇOBANOĞLU**, Özkul (2018), *Halk Edebiyatına Giriş II*, Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- DELEN**, Hasan (2009), *Ozanlık Geleneği ve Halk Ozanı Arif Delen Aksaray Türküleri*, Konya: Karatay Akadem Yayınları.
- DEMİRCİ**, Yusuf Ziya (1938), *Köy Halk Türküleri*, İstanbul: Burhaneddin Matbaası.
- DİLÇİN**, Cem (1983), *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- DUYGULU**, Melih (2014), *Türk Halk Müziği Sözlüğü*, Ankara: Pan Yayıncılık.
- ELÇİN**, Şükrü Elçin (1993), *Halk Edebiyatına Giriş*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- EĞİLMEZ**, Mesude (2005), *Karesi’den Günümüze Öykülerle Türküler*, Ankara: Pelin Ofset.
- ERCİLASUN**, Ahmet Bican vd. (1991), *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

- ERCİLASUN**, Ahmet Bican- Ziyat Akkoyunlu (2018), *Divânu Lügâti't Türk*, Ankara: Türk Dil Kurumu.
- ERDOĞAN**, Sadık (2014), *Türkülerle Türkiye 81 İlin Türküsü*, Ankara: Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı.
- ERDOĞAN**, İsmail (2016), “Divanu Lugati't- Türk'te Kadın ile İlgili Kavramlar”, *Dini Araştırmalar*, Cilt 19, Sayı 49, s. 197- 207.
- ERGİN**, Muharrem (2009), *Dede Korkut Kitabı I*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ERGUN**, Pervin (2010), “Türk Gelininin Mitolojik Göçü”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 13, Sayı 24, s. 275-290.
- ERKUL**, Ali (2002), “Eski Türklerde Evlenme Gelenekleri”, *Türkler Ansiklopedisi*, Ankara, Cilt 3, s. 90- 106.
- ESEN**, Ahmet Şükrü (1999), *Anadolu Türküleri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- EYUBOĞLU**, İsmet Zeki (1995), *Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü*, İstanbul: Söğüt Ofset Topkapı.
- GAZİMİHAL**, Mahmutragıp (2006), *Anadolu Türküleri ve Musikî İstikbâlimiz*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- GÖKÇE**, Enver (1982), *Eğin Türküleri*, Ankara: Yaba Yayınları.
- GÖNEN**, Sinan (2006), Dede Korkut Hikâyelerinden Günümüze Yansıyan Evlilik Âdetleri, *Milli Folklor Dergisi*, Yıl 18, Sayı 69, s. 62-71.
- GÖNEN**, Sinan (2011), “Türk Kültüründe Kız Kaçırarak Evliliğin Köy Seyirlik Oyunlarındaki İzleri”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 29, s.45-55.
- GÜNAY**, Umay (2012), “İslâmî Dönemde Türk Toplumunda Kadının Yeri ve Önemi”, *Milli Folklor*, Yıl 12, Sayı 46, s. 4-9.
- GÜNDÜZ**, Abdullah (2008), *Bilecik Türküleri*, Ankara: Bilecik Belediyesi Kültür Yayınları.
- HALICI**, Mehdi (1985), *Konya Sazı ve Türküleri*, İstanbul: Özden Matbaacılık.
- İLAYDIN**, Hikmet (1966), *Türk Edebiyatında Nazım*, İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri.
- İSTANBULLU**, Serenat- Feyzan Göher Vural (2017), *Türkülerde Kadın*, Konya: Eğitim Yayınevi.
- İVGİN**, Hayrettin vd. (2009), *Yozgat Türküleri ve Oyun Havaları*, Ankara: Yozgatlı Dernekler Federasyonu Yayınları.
- KARAALIOĞLU**, Seyit Kemal (1969), *Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü*, İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri.
- KARACA**, Nesrin (2016), ‘Hayatın “Eşik” Durumu Bağlamında ve Sivas Evlenme Geleneğinde “Gelin” Kültürü’, *TÜBAR XL*, Sayı 40, s.106- 136.
- KARADENİZ**, Bekir (1997), *Bir Demet Türküdür İzmit I*, İzmit: İzmit Büyükşehir Belediyesi.
- KARADENİZ**, Bekir (2000), *Ela Gözlüm Türküler*, İstanbul: Özgür Yayınları.
- KARADENİZ**, Bekir (2010), *Gül Yüzlüm Türküler*, İstanbul: KaraMavi Yayınları.
- KAYA**, Doğan (2010), *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- KAYA**, Doğan (2014), *Anonim Halk Şiiri*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- KEÇİK**, Avni (2000), *Kültür Kasteli XI (Kilis Türküleri)*, Kilis: Kilis Kültür Derneği Yayınları.
- KOYUNCU**, Hayrettin (2010), *Öyküleriyle Türkülerimiz Tokat Yöresi*, Tokat: Arı Ofset Matbaacılık.
- KÖKSEL**, Behiye (2011), “Orhun Yazıtları’nda Kadın”, *E- Journal of New World Sciences Academy*, Cilt 6, Sayı 2, s. 332-341.
- KUNOS**, İgnoz (1998), *Türk Halk Türküleri*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- KÜÇÜKBEZİRCİ**, Seyit (2009), *Konya Halkbilimi Folklor Güldestesi*, Konya: Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.

- MİRZAOĞLU**, Fatma Gülay (2005/10), “Türkülerde Mitolojik Unsurlar”, *Türkbilig*, s. 34-53.
- MİRZAOĞLU**, Fatma Gülay (2010/20), “Lirik Türkülerde Kadın Tipleri”, *Türkbilig*, s. 127-164.
- MİRZAOĞLU**, Fatma Gülay (2019), *Halk Türküleri*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- MİRZAOĞLU**, Fatma Gülay (2019), Gurbet Türkülerinde İstanbul İmgesi: “Yarım İstanbul’u Mesken mi Tuttun”, *Folklor/Edebiyat*, Cilt 25, Sayı 100, s. 849-859.
- OCAK**, Yaşar (1977), *Urfa’dan Derlenmiş Türküler ve Oyun Havaları*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- ODABAŞI**, A. Sefa (1999), *Dünden Bugüne Konya Türküleri*, Konya: Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü.
- OĞUZ**, Öcal vd. (2008), *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara: Grafiker Yayıncılık.
- OĞUZ**, Öcal (2012), Yazılı Hukuk ve Sözlü Hukuk Açısından Evlenme Pratikleri ve “Töre Cinayetleri”, *Millî Folklor*, Yıl 24, Sayı 95, s.103-113.
- OĞUZ**, M. Öcal (2019), *Halk Şiirinde Tür, Şekil ve Makam*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- ONAY**, Ahmet Talât (1996), *Türk Halk Şiirinin Şekil ve Nev’i*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- ÖGEL**, Bahaeddin. (2001). *Dünden Bugüne Türk Kültürünün Gelişme Çağları*, İstanbul: Türk Dünyası Araştırma Vakfı Yayınları.
- ÖRNEK**, Sedat Veyis (2000), *Türk Halkbilimi*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- ÖZBAKIR**, Burhan (1988), *Amasya Türküleri*, Amasya: Amasya Belediyesi Kültür Yayınları.
- ÖZBEK**, Mehmet (1994), *Folklor ve Türkülerimiz*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- ÖZBEK**, Mehmet (2009), *Türkülerin Dili*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- ÖZBEK**, Hasan- Mehmet Özbek (2011), *Türkülerle Çankırı (Çankırı Halk Edebiyatı)*, Ankara: Nallıhan Matbaası.
- ÖZTELLİ**, Cahit (1953), *Halk Türküleri*, İstanbul: Varlık Yayınları.
- ÖZTELLİ**, Cahit (2002), *Evlerinin Önü*, İstanbul: Özgür Yayınları.
- ÖZTÜRK**, Ali Osman (2001), *Alamanya Türküleri*, Ankara: Cantekin Matbaası.
- ÖZTÜRK**, Ali Osman vd. (2007), *Konya Halk Müziği Yeşil Olur Şu Konya’nın Meram’ı*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- PEKER**, Selçuk (1999), *Ortaköylü Aşıklar*, Konya: Gökçe Ofset Tesisleri.
- PÜSKÜLLÜOĞLU**, Ali (1994), *Arkadaş Türkçe Sözlük*, Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- SAKMAN**, Mehmet Tahir (1999), *Konyalı Mazhar Sakman’dan Türküler*, Konya: Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü.
- ŞENEL**, Süleyman (1988), Türk Edebiyatında Ağıt, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.1, İstanbul.
- ŞENOCAK**, Ebru (2019), “Eriştirici/ Dönüştürücü Bir Güç Olarak Aşk/Sevda Türküleri”, *Akra Kültür Sanat Ve Edebiyat Dergisi*, Sayı 18, Cilt 8, s. 45-60.
- TAN**, Nail- Salih Turhan (2001), *Uşak Türküleri*, Ankara: Uşak Valiliği Kültür Yayınları.
- TAN**, Nail- Salih Turhan (2008), *Ankara Türküleri ve Oyun Havaları*, Ankara: Etimesgut Belediyesi Kültür Yayınları.
- TAN**, Nail- Salih Turhan (2016), *İstanbul Türküleri*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- TARLABAŞI**, Burhan (1995), *Eğin Havaları*, Ankara: HAGEM Yayınları.
- TAŞ**, Fahri- Salih Turhan (2004), *Erzincan Türküleri 2 Sözsüz Kırık Havalar Uzun Havalardan Destanlar Erzincanlı Sanatçılar*, Ankara: Ajans Türk Yayıncılık.
- TEZCAN**, Mahmut (1998), “Çocuk Nişanlılığı (Afyon Çayırbağ Köyü Örneği)”, *Türk Halk Kültürü Araştırmaları 1997*, Ankara: HAGEM Yayınları.
- TEZCAN**, Mahmut (2000), *Türk Ailesi Antropolojisi*, Ankara: İmge Kitabevi.
- TOKMAK**, Yasemin (2009), *Balıkesir ve Çevresinde Kına Folkloru Üzerine Derlemeler ve İncelemeler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir Üniversitesi/Sosyal Bilimler

Enstitüsü, Balıkesir.

TURHAN, Salih (1990), *Türk Halk Müziği Notaları Gelin Ağlar Yaşın Yaşın (Kına Türküsü)*, Ankara: Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları.

TURHAN, Salih vd. (1996), *Notalarıyla Türkülerimiz ve Hikâyeleri 1*, Ankara: Cem Veb Ofset.

TURHAN, Salih vd. (2003), *Notalarıyla Türkülerimiz ve Hikâyeleri 2*, İstanbul: Alfa Yayınları.

TURHAN, Salih- Selahattin Adıgüzel (2008), *Tokat Türküleri ve Oyun Havaları*, Ankara: Cem Veb Ofset.

TURHAN, Salih- Erdoğan Altınkaynak (2009), *Giresun Türküleri ve Oyun Havaları*, Ankara: Giresun Valiliği Yayınları.

TURHAN, Salih- Abuzer Akbıyık (2010), *Yemen Türküleri*, Ankara: Cem Web Ofset.

TURHAN, Salih- Abuzer Akbıyık (2012), *Adıyaman Türküleri ve Oyun Havaları*, Ankara: Cem Web Ofset.

TÜRK HALK MÜZİĞİ SÖZLÜ ESERLER ANTOLOJİSİ 1-2 (2000). Ankara: TRT Merkez Daire Başkanlığı.

TÜRK HALK MÜZİĞİ SÖZLÜ ESERLER ANTOLOJİSİ 3 (2002). Ankara: TRT Merkez Daire Başkanlığı.

TÜRKÇE SÖZLÜK (2005), Ankara: Türk Dil Kurumu.

TÜRK ANSİKLOPEDİSİ (1983), Ankara: MEB Basımevi.

ULUDEMİR, Muammer (1970), *Türküler I (Eskişehir Bölgesi)*, Ankara: Fon Matbaası.

YAKICI, Ali (2007), *Halk Şiirinde Türkü*, Ankara: Akçağ Yayınları.

YALDIZKAYA, Ömer Faruk (2006), *Emirdağ Türküleri*, İzmir: Analiz Matbaacılık.

YARDIMCI, Mehmet (2008), *Başlangıçtan Günümüze Türk Halk Şiiri*, Ankara: Ürün Yayınları.

YASUN, Serbülen (1979), *Halk Türkülerimiz*, Ankara: Bimaş Matbaacılık.

YILDIRIM, Ali (t.y.), *Halk Türkülerimiz ve Halk Türkülerimize Hayat Verenler*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

YILMAZ, Ayfer (2003), *Türk Kültüründe Kadın ve Kadın Ağzı Türküler*, Ankara: Bizim Büro Basımevi.

Elektronik Kaynakça

https://twitter.com/turk_dil_kurumu/status/1184906165756583939 (Erişim Tarihi: 15. 12. 2021)

TÜRKÜ SÖZLÜĞÜ

Metinlerde anlamı bilinmeyen sözcükler; TRT Sözlü Eserler Antolojisinde bulunan kelimeler, TDK güncel sözlük ve Mehmet Özbek'in Türkülerin Dili adlı kitaptan faydalanarak oluşturulmuştur. TRT sözlüğünde "muhtemelen üzeri kısım kısım kar ile örtülü olan dağ kastediliyor." şeklindeki ifadeler tarafımızdan akademik üslubu oturtma adına "üzeri kısım kısım karlı dağ." şekline dönüştürülmüştür.

-A-

Aba: Soğuk mevsimlerde çobanların giydiği koruyucu giysi.
Abey: Ağabey.
Acar/Acer: Yeni.
Adlandırmak: Değerlendirmek, olduğu gibi benimsemek.
Ah-u zar: Ağlamak inlemek, ah çekmek, feryat etmek.
Aha: İşte.
Ahça/Akça: 1. Fese dizilen, kola boyuna takılan altınların dizilişi, güzelliği. 2. Alınlık, altına takılan süs eşyası.
Ahdetmek: Söz vermek, yemin etmek.
Ahdı olmak: Yemin etmek, söz vermek.
Ahir: Son.
Ahran: Hadım (Erkekliği olmayan).
Ahu: Ceylan, geyik, geyik yavrusu, karaca, maral.
Ağırlıklar: Gelinin çeyizi.
Ağmak: Süzülme.
Ağu: Zehir.
Akça: Para.
Akdaş: Arkadaş.
Al: Düğünde güveyin boynuna atılan mendil büyüklüğünde kırmızı bez.
Ala karlı dağ: Üzeri kısım kısım kar ile örtülü olan dağ.
Alaca: Geyik yavrusu.
Aldırmak: Aldatmak, kandırmak, tuzak kurmak, hile yapmak, ikna etmek.
Alıç: Bir tür yabancı meyva.
Alınan gelmek: Gösterişli bir şekilde gelmek.
Alim alim: Suyun nazlı nazlı akması.
Aluben: Almak için.
Anrı: Alın.
Aparmağa gelmek: Götürmeye gelmek.
Ark: Su yolu.
Arzuhal: Dilekçe, istida.
Asbap: Giysi.
Asda: Usulca.
Asri: Modern, çağdaş.

Astar: Tavan.

Aşık: Koyunun arka kemiği.

Aşrı: Uzak, aşırı.

Atlas: Yüzü ipek, iç tarafı pamuklu kumaş.

Avşam: Akşam.

Aygar: Bir yer adı.

Aylemek: Ağlamak.

Ayrebol: Hayrabolu.

Azep/Azap: Çiftlik uşağı.

Azil: Görevden alınma, görevden el çektilme.

-B-

Bağa: Bana.

Bahis: Konu- konuşulan şey.

Bahmasam: Bakmasam.

Baht: Talih, şans, kader.

Baki: Sürekli, kalıcı, daimi, kalımlı.

Bala: Çocuk.

Balkan: Sarp ve ormanlık dağ.

Bar: 1. Bir halk oyunu türü. 2. Meyva çiçekleri.

Bardaklık: Evlerde su kaplarının bulunduğu bölüm.

Başa kakmak: Yapılan bir iyiliği yüze vurmak.

Başakçı: Fındık kaldırıldıktan sonra dalda kalanları toplayan kişi.

Başındı: Başında.

Bayan: Baygınlık veren.

Bedestan: Değerli eşya ve mücevher çarşısı.

Bedir: Dolunay, ayın on dördü.

Belik: Saç örgüsü.

Bencileyin: Benim gibi.

Bend: 1. Bağ, rabıta. 2. Su biriktirmek için akan suyun önüne yapılan set. 3. Tuzak.

Bend etmek/ Bend vurmak: Bağlamak.

Beniz: Ten rengi.

Bergüzar: Andaç, hatırlanmak üzere verilen armağan, hediye.

Beşibirlik: Beş altın lira değerinde altın.

Beylerce: Bir üzüm çeşiti.

Beytullah: Allah'ın Evi, Kabe.
Bezirgan: Tüccar.
Bibi: Hala.
Bikesik: Bir hendek, ark.
Bile: Beraber.
Bilece: Beraber, birlikte.
Bindallı: Eski bir kumaş adı. İpekli kumaşların, kadifelilerin üzerleri kılardanla iri yapraklar ve dallar işlenmiş olanlarıdır.
Bodur: Enine göre boyu kısa ve tıknaz.
Bora: Sert rüzgarlı, yağmurlu ve soğuk hava.
Boş kağıdı: Boşanma işlemini belirten belge.
Boşanmak: Çözülme, bağdan kurtulmak.
Boyuncusi: Boyunca.
Bozulaşmak: Böğürmek, bağırarak.
Bögün: Bugün.
Bönce: 1. Budala, saf. 2. Budalaya yakışır biçimde, safça.
Buben: Baban.
Budina: Budin, Budapeşte.
Bulak/ Bulağ: Çeşme, pınar, kaynak, küçük akarsu.
Burç: Kale duvarında, genellikle köşede ve yüksekçe çıkıntı.
Burnu havada olmak: Kendini çok beğenmek.
Buse: Öpücük.
Buzluk: Bir yer adı.
Bük: Sık çalılık, fundalık. Dere kıyılarındaki söğütlük.
Bülürüm: Bilirim.
Bürük: Çarşaf.

-C-

Camfes/ Canfes: Üzerinde desen bulunmayan, ince dokunmuş, mat, tok ipekli kumaş.
Camış: Manda, camız.
Cazı: Halk tabiri huysuz kadına verilen lakap.
Celep: Büyük baş hayvan alım satımı yapan kişi.
Cemal: Yüz güzelliği.
Cepken: Kolları yırtmaçlı ve uzun, harçla işlenmiş bir tür kısa, yakasız üst giysisi.
Cereme: Başkası tarafından yapılan veya kaza sonucu ortaya çıkan zarar.

Cerrah: Operatör.
Cevahir: Cevherler, elmaslar, kıymetli taşlar.
Ceyran: Ceylan.
Cigara: Sigara.
Ciyil: Çakıl taşı.
Civan: Civan.
Cücük: Kuş yavrusu, serçe.
Cüda: Ayrılmış olan.
Cümle: Herkes, hepsi.

-Ç-

Çakıl: Küçük taş.
Çalım: Karşıdakini etkilemek amacıyla yapılan gösterişli tavır, davranış, duruş, kurum.
Çaput/ Çapıt: Eski bez parçası, âdi bez, paçavra.
Çardak: 1. Tarla, bahçe vb. yerlerde ağaç dallarından örülmüş barınak. 2. Asma vb. bitkilerin dallarını sardırarak için direklerle yapılmış yer. 3. Kameriye.
Çatma: 1. Gayet sağlam dokunmuş kabartma çiçekli ipek kadife eski bir Türk kumaşının adı. 2. Yayık yaymak, kurban derisi yüzmek gibi işler için üç ince ağacın uçlarından bağlanarak yapılan araç, sehpa.
Çatmak: Bir araya getirmek, düzenlemek.
Çaylak: 1. Yırtıcılardan, uzun kanatlı, çengel gagalı, küçük kuşları ve fare gibi zararlı hayvanları avlayan, tavuk büyüklüğünde bir kuş. 2. Toy, deneyimsiz, acemi (kimse).
Çegil: Taş yığını, çakıl.
Çerek: Dibi dar ağız geniş topraktan yapılmış kap.
Çeşm: Göz.
Çevre: Baş örtüsü.
Çezilmek: Çözülme.
Çın چراغ: Aydınlatma ışığı.
Çırak: Işık, lamba.
Çırpız: Sonbaharda ekilip sulanarak erken yeşillenen, filizlenen buğday.
Çiriş: Bir tür bitki. Dağ pırasası.
Çiz: Çeyiz.
Çölmeye: Çömleğe.
Çördek: Yelkenli kayıklarda yukarı çeken ip.
Çuha: Tüysüz, ince sık dokunmuş yün kumaş.

-D-

Dağlamak: Yakmak, yaralamak.
Dah: Daha.
Dalabımak: Çarpınmak, çırpınmak, oynayıp sıçramak.
Dal fes: Üstünde sarık bulunmayan fes.
Daliga/ Talika: Bir tür yaylı at arabası.
Dam: Tutukevi, hapishane, mapushane.
Daraba: Tahta perde, ahşap bölme.
Dastar: Baş örtüsü.
Davul dövürdüm: Davul çaldırdım.
Day: Dağ.
Dayak: Bir şeyin yıkılmaması için dayatılan ağaç destek.
Daylak: Başı boş kalmış at ya da deve.
Dayler: Dağlar.
Debe: Bir çeşit kova.
Değmek: 1. Dokunmak, ulaşmak, erişmek.2. Yakışmak, uygun düşmek.
Dekmük: Tekme.
Delebmek: Delep delep olmak, parıl parıl parlamak.
Dellal: Tellal.
Delme: Yelek, önü işlemeli bir tür önlük.
Dem: Zaman.
Den: Deyin.
Deng: Benzer, eş, aynı.
Deprenmek/ Teprenmek/ Depreşmek: Hareket etmek, harekete geçmek.
Derde uğramak: Hasta olmak.
Dernek: Toplamak.
Deşirmek/ Döşürmek/ Devşirmek: Dermek, toplamak.
Devran: Keçinin döl tutmamanı.
Deyir idim: Diyordum.
Dibek: Mısır, buğday gibi iri taneli tahılları dövmek için, ağaç veya taştan oyulmuş tekne veya içinde kahve ve benzeri şeylerin dövüldüğü büyük havan.
Dilber: Alımlı, güzel (kadın).
Dile düşürmek: Hakkında dedikodu yapılmasına yol açmak.
Dirgen: Harman saplarını yayma, karıştırmada kullanılan iki çatallı tarım aleti.
Dirhem: Eski bir ağırlık ölçüsü.
Dirim: Derim.
Dirlik: Düzen, huzur.
Divan: Meclis, toplantı yeri.
Divane: Deli, budala. Birçok şeye çok

düşkün olmak.

Divit: Bel kuşağı arasında saklanan yazı takımı (Hokka, kalem, toz).
Dolmak: Tırnakla et arasına batmak.
Doluncisi: Dolusu.
Dombay: 1."Manda" Şişman, kısa boylu kimse. 2.Küçük ve yuvarlak bir çeşit hıyar.3.Asma yaprağından yapılan dolma.4.Kurbağa yavrusu kabuğu mor içi sarı.5.Renkli güzel kokulu bir çeşit erik.6.Öküz, çamuş.
Domuz: Mecazi anlamda; kötü, hayırsız aksi, işe yaramaz.
Doprin: Beşi bir yerdenin yarısı, iki buçukluk.
Doruk: Tepe.
Dudu: Papağan.
Dönen: Dünkü.
Döşek: Yatak.
Düğe/ Düve: Boğaya gelmemiş, iki, üç yaşında dişi deve.
Düldül: Hz. Ali'nin atının ismidir.
Dülger: Kaba ağaç işleri yapan usta.
Dümbirek: Muğla civarında bir köyün adı.
Düngür: Dünür.
Dürzü: Ağır hakaret ve küfür sözü.
Düz: Ova.
Düzen: Hile, aldatma.
Düzmek: Düzenlemek, yapmak, tertip etmek, hazırlamak.

-E-

Efkâr: Düşünce, tasa, kaygı, üzüntü.
Eğlece: Yörede akarsu adı.
Eğrelti: Yamaçlarda kendiliğinden yetişen bir bitki türü.
Eğrem büğrem: Eğri büğrü.
Eğriştim: Üzüldüm.
Eğseri/ Eyseri/ Enser/ Eğser: Çivi, döğme. ya da köşeli büyük demir çivi.
Eğşi: Ekşi
Efdirmek: Yürek çarpıntısı.
Ekenek: Ekin ekilen yer.
El: Yurt, il.
El çatmamak: Ulaşmamak.
El etmek: İşaret etmek.
Elekci: Elek yapıp satanlar
Elim: İlim, içinde bulunduğum toplumum, ulusum.
Elvan: Renk.

Em: Hem.
Endam: Boy pos.
Endaze: Eskiden kullanılan, 65 cm'lik bir uzunluk ölçüsü.
Engücü: Önünde sonunda.
Enik: Kedi köpek yavrusu.
Enmek: İnmek.
Entari: 1. Genellikle tek parçalı kadın giyeceği. 2. Erkeklerin giydiği uzun, düz üstlük.
Er: Erken.
Er kişi şanı: Onurlu erkek.
Erkan: İleri gelenler, büyükler.
Esbab: Giysiler.
Estel: Bir yer adı.
Eşe: Kadın adı.
Eşmek: 1. Hızlı yürümek, koşmak, atla hızlı hızlı gitmek. 2. Hafifçe kazmak, kurcalamak.
Evlek: Dönüm.
Evüz: Eviniz.
Eylemek: Demek, buyurmak, söylemek.
Eyser: Büyük çivi.
Eyvan /Ayvan: 1.Teras, sundurma, balkon. 2.Bir tarafı dışarıya açık olan oda.3.Açık balkon, havuz başı.

-F-

Farımaz: Yaşlanmaz, yorulmaz, vazgeçmez.
Fedai: 1. Bir ülkü uğruna tehlikeli işlere girerek canını esirgemeyen kimse, serdengeçti. 2. Bir kimseyi veya bir yeri koruyan kimse.
Felek: Talih, şans, baht.
Ferace: Kadınların sokakta giydiği mantoya benzer, arkası bol, yakasız, çoğunlukla eteklere kadar uzanan üst giysisi.
Ferik: Bir elma türü.
Ferişte: Bir kadın adı.
Fırka: Tümen.
Fışılmak: Fışkırmak.
Fino: Huni biçiminde.
Firaz/ Firez: Ekin, yeni çıkmaya başlamış ekin; biçilmiş tarlada kalan ekin kökleri.
Fişne: Vişne.

-G-

Gabaç: Kaba ağaç.
Gabardaşlar: Arkadaşlar.
Gada: Günah, dert, bela.
Gademsiz /Kademsiz: Uğursuz, kısmetsiz, nasipsiz.
Gaflet: Dünyada olan biten işlerin aslını, esasını, iç yüzünü anlayamamak, bilememek.
Gahar: Kalkar.
Gaip: Göz önünde olmayan.
Gahndı: Kal artık.
Gam: Tasa, dert, keder, üzüntü, kaygı.
Gamze: Yanaktaki çukur.
Ganatlı: Avluya açılan iki büyük kapı. (kanatlı kapı)
Garez: Kin, haset.
Gasavet: Üzüntü, tasa, kaygı, iç sıkıntısı.
Gatıran : Katran.
Gavrasar: Bir yer adı.
Gâvur: Hıristiyan, Müslüman olmayan.
Gavurga/ Kavurga: Kavrulmuş buğday.
Gaybana: Uğursuz, kimseye faydası olmayan şey, kötü şey.
Gaygu: Kaygı, tasa.
Gaynata: Kayınpeder.
Gaynına: Kayınbiraderine.
Gazel: Kurumuş yaprak.
Gedik: Dağ geçidi, aralık, boşluk.
Gelin hanım tapınacak: Gelin hanım saygıya duracak.
Gen: Geniş.
Gend: Şerbet, şekerli su.
Gerdan kırmak: 1. Naz ile boynu başla birlikte iki yana oynatarak kırmak. 2. Boynu, başı geriye oynatarak büyüklük taslar bir durum almak.
Geriz: Su yolu, kuyu, çeşme.
Getdük: Getirdik.
Geven/ Keven: Baklagillerden, çok yıllık, bazı türlerinden kitre denilen zamk çıkarılan, dikenli bir çalı, keven.
Gevmek: Gevelemek, geniş getirmek, çiğnemek.
Geycek yümelik: Giyecek, çamaşır ve benzeri yıkanan yer, yapı.
Geyiğizi: Geyiginizi.
Gıcılmak: Gıcırdamak.
Gırcı/ Kırcı/ Kırc: Ufak taneli ve yumuşak kar. Çiğ, şebnem. Küçük taneli

dolu. Soğuk ve sert rüzgarda yağan kar.
Gırmızı: İstasyon görevlilerinin kullandığı dur işareti.
Gidi: Zalim, acımasız, gaddar.
Gohum: Kavim, akraba.
Golbağı: İri taşlardan yapılmış bilezik.
Gonnara: Ovalarda biten meyveli bir bitki.
Goşa: Birlikte, beraber.
Göğüdü: Yeşil idi.
Görüm: Görümce.
Görümce: Bir kadına göre kocanın kız kardeşi.
Görünü: Görünür.
Gövel ördek: Yeşil başlı ördek.
Göz etmek: Göz kırpmak yoluyla haberleşmek.
Gözüyün: Gözünün.
Guba: Tavuğun tepesindeki tüy.
Guduret/ Gudret: Tanrı, Tanrı'nın gücü.
Gullab: Ucu eğri demir, çengel, kanca, küllab.
Gurk: 1. Kuluçka. 2. Erkek hindi.
Gutnu/ Kutnu: Pamuklu dokuma
Guz: Güneş almayan yer
Gülsuy'ile: Gülsuyu ile
Gülşen: Gül bahçesi
Gümân: Zan, sanma, sezme, tahmin, ihtimal, şüphe, endişe.
Gümeli: Hamile.
Gümen/ Güman: İnanç, umut.
Gümgüm: Güğüm, su kabı.
Güne: Gün ışığı altına.
Güren: Kızılıcık.
Güvegi: Güveyi, damat.

-H-

Hacce: Hatice.
Had'aman: Hadi aman.
Hagim: Hakim.
Hakikatli: Vefalı, sadık.
Hakko: Hakkı (isim).
Halab: Halep.
Halayık: Kadın köle, cariye.
Halbur: Kalbur.
Hali: Boş, ıssız, tenha.
Halleşmek: Karşılıklı dertleşmek, anlaşmak.
Hanay: İki katlı konak, hane, ev.
Har: Diken.

Harım: Bahçelerin çevresinde çalı çırpıdan yapılan duvar.
Hark: İçinden su akıtmak için toprağı kazarak yapılan açık oluk, ark, arık.
Haslarman: Haslar ile, özel yeteneği ve değeri olanlar ile.
Havar: Çağırma.
Havas: İstek, heves.
Hayma: 1.Çadır 2.Bağ ve bahçelerde çalı çırpıdan yapılan gölgelik, çardak.
Heder etmek: Utanmak.
Hedik: Kaynatılmış buğday, mısır vb.
Helhele: Sevinç belirten bir tür çığlık.
Helik: Küçük taş.
Herg/ Herk: Nadasa bırakılmış tarla.
Hers: Hırs, kızgınlık, öfke.
Hesen: Hasan (Erkek adı).
Hınna: Kına.
Hızma: Burun kanadına takılan süslü altın veya gümüş halka.
Hicap: Utanma, sıkılma, çekinme.
Hilaf: Aldatmak amacıyla bilerek ve gerçeğe aykırı olarak söylenen uydurma söz, yalan; karşı, zıt.
Hob: Güzel.
Holluk: Tavuk yumurtlama yeri, folluk.
Honaz: Düzensiz, kurnaz kadın.
Hor görmek: Küçük görmek.
Hota: Yaşa.
Hoydur: Söyle, anlat.
Hoza: Püskül, saçak.
Hozalmak: Kibirli, havalı, kendini beğenmiş, çalım satan.
Höllük: Bebeğe bağlanan killi toprak.
Höyük: Toprak yığını, tepe.
Hub: Güzel, hoş, iyi.
Huda/ Hüda: Yaradan, Tanrı.
Hudar: Sebze, yeşillik
Humar: Baygın, süzülerek bakan göz.
Huni: Kanlı.
Hurlar: Horlar.
Huy tutmak: Sinirlenmek, tedirgin olmak.
Hüküm yetirmek: Kararını uygulamak.
Hürü: Hüri. Cennette yaşadıklarına, emsâlsiz güzellikte olduklarına inanılan kızlara verilen ad.

-I-

Irak: Uzak.
Irgalamak: Sarsmak, sallamak.

Irgat: 1. Tarım işçisi, rençper. 2. Yapı işçisi. 3. Gemilerde ve yapılarda yatay kollarla ve birkaç kişi tarafından çevrilen bocurgat.

Issı: Sıcak.

Istar: Halı, kilim dokunan tezgah.

-İ-

İbrişim: Kalınca bükülmüş ipek iplik.

İçlik: İç gömleği. Firenk gömleği, mintan.

İçe giyilen hırka, zıbın. Pamuklu mintan.

Gömlek üstüne giyilen bir çeşit yelek.

İflah olmak: Kurtulmak, iyileşmek

İğdileme: İyi dilekte bulunma

İkalanın: İki alanın

İkayağı: İki ayağı

İkbal: Baht, talih.

İkrar: Karar, söz verme

İlaş: Makyaj

İlenmek: Kötü söylemek, küfretmek.

İlgar: Vaad, söz verme

İliman: Limon

İnâyet: Yardım, ihsan, iyilik, lütuf.

Gözetme, kayırma. İnsanları rahata kavuşturmak için Allah'ın yapmış olduğu doğaüstü bağış veya yardım.

İnen: İlen, ile

İntizar: 1. Birinin gelmesini, bir şeyin olmasını beklemek, gözlemek. 2. Beddua, ilenme.

İptida: Başlangıçta, en önce.

İreng: Renk.

İskarpın: Ökçeli, konçsuz ayakkabı.

İssi: Sıcak.

İstihkâm: Düşman saldırısını durdurmak veya düşmana karşı savunma yapmak amacıyla güçlendirilmiş yer, siper.

İşmar: İşaret.

İşmar etmek: İşaret etmek.

İter: Yiter, kaybolur.

İvil ivil: Yavaş, sessiz sessiz.

-K-

Kaçmalan: Kaçmaylan, kaçma ile.

Kabir: Mezar, sin.

Kada: Olacağı ezelden Tanrı tarafından takdir olunan şeylerin gerçekleşmesi.

Kadem: Ayak, adım, ayak basma, adım atmak, geliş.

Kadir: Kudretli, güçlü.

Kaftan: Eski kıyafetlerden en üstte giyilen astarsız esvap, entari; özellikle erkek entarisinin adı.

Kahır: Sıkıntı, keder, gam.

Kahrımı çekmek: Sıkıntısına, üzüntüsüne katlanmak.

Kail: Boyun eğmiş, razı.

Kakımak: Hiddetle bağırarak.

Kal galan: Kal artık.

Kalev: Çadır.

Kama: 1. Silah olarak kullanılan, ucu sivri, iki ağzı da keskin uzun bıçak. 2. Açılmış olan boşluklarda tavan ve yanlardan taş veya cevher parçalarının düşmesini önlemek amacıyla tahkimat elemanları üstüne veya arkasına yerleştirilen bir tahkimat parçası. 3. Kütüğü yarmak için kullanılan ucu sivri, yassı, enli çivi, takoz, kısıklı. 4. Topun gerisini kapayan kapak. 5. Oyunda kazanılan her parti. 6. Oyunda sayı.

Kamer: Ay.

Kanlı: Ölümüne sebep olan.

Kara ocak: Fındık bahçelerinde yakılan bir çeşit ocak.

Karavana: Boşa atmak, isabet ettirememek.

Karhan: Karahan sözcüğünün ölçü zorlaması ile aldığı söyleniş biçim.

Karımca: Karınca.

Kast: Niyet, istek, kasıt, maksat, amaç; kurma, tertip.

Kaş: 1. Gözlerin üzerinde kemerli birer çizgi oluşturan kısa kıllar. 2. Kemerli ve çıkıntılı şey veya yer. 3. Sarp kayalık, uçurum. 4. Eyerin ön ve arkasındaki çıkıntılı bölüm. 5. Duvar, bağ ve bahçelerde toprak yığarak yapılan sınır, set.

Katar: Ulak, haberci.

Katık: 1. Ekmekle karın doyurmak gerektiğinde, ekmeğe katılan peynir, zeytin, helva vb. yiyecek. 2. Yağı alınmış yoğurt, ayran.

Katmak: Koymak, bırakmak.

Kavletme: Söz verme.

Kavm: İnsan topluluğu. Aralarında töre, dil ve kültür ortaklığı bulunan boy ve soy bakımından da birbirine bağlı insan topluluğu, kavim.

Kaya: Kahya, muhtar.
Kayınmam: Kaynanam.
Kaymalık: Liralık.
Kaynata: Kayınbaba.
Kazi : Kadı
Kehat : Kağıt
Kekil : Kakül, alnın üzerine düşen kısa kesilmiş saç
Kelek: 1. Irmaklarda, nehirlerde ulaşımı sağlamak amacıyla kullanılan, şişirilmiş tulumlar veya otomobil iç lastikleri üzerine döşenmiş tahtalardan oluşan bir tür sal. **2.** Eski ayakkabılar, çarık vb.
Kenan ili: Yakup'un memleketi, bugünkü Filistin'i içine alan bölge
Kendir: Kenevir tohumundan yapılan, tütün içine konularak sigara gibi içilen, yerine göre uyarıcı, keyif verici, uyuşturucu madde.
Kenger: Yaprakları dikenli yabancı bir bitki
Kepik: Bel vermiş durumda, çökük.
Kıbra: Kırbaba denilen meşinden yapılmış su kabıdır.
Kırmızı: Altın
Kırpmak: Kesmek
Kızınan: Kız ile
Kile: Tahıl ölçmede kullanılan bir ölçek.
Kloş: Alt tarafı çan biçiminde genişleyen etek.
Kim'amanet: Kime emanet
Kimin: Gibi
Kiriş: Uzun ve yassıca direk
Kirman/ Kirmen: Elde yün, pamuk eğirmeye yarayan tahtadan yapılmış bir tür iğ.
Kişmiş: Küçük taneli bir tür çekirdeksiz siyah üzüm. Kuş üzümü.
Kitdum : Gittim
Kostak: 1. Zarif, kibar; güzel giyinmiş, yakışıklı. **2.** Yiğit, kabadayı, cesur, yürekli.
Koyunlu: Hamile.
Köçek: Kadın kılığına girip çengi gibi oynayan erkek.
Köl: Gül ağacı.
Körpe: 1. Dalından yeni koparılmış, tazeliği üstünde, daha büyümemiş (bitki).**2.** Yeni yetişmekte olan (kimse). **3.** Büyümemiş (hayvan). **4.** Genç, hoş,güzel, henüz bozulmamış, yıpranmamış.
Körük: Fayton.

Köşek: Palan, eyer.
Köz: Kül içindeki ateş.
Kudret: Allah'ın gücü, yaradan.
Kula: Al ile kır arası bir at rengi.
Kulak ardına atmak: Önem vermemek.
Kuşluk/ Guşluk: Günün sabahla öğle arasındaki bölümü.
Kutnu/ Gutnu: Pamuk ya da ipekle karışık pamuktan dokunmuş, kalın, ensiz kumaş.
Kuzgun: Ötücü kuşlar takımının kargagiller familyasından, Kuzey Amerika'nın dağlık, fundalık yerlerinde bulunan, tüyleri siyah renkte olup mavi renkte parlayan bir kuş türü, kara karga.
Külek: Tahta kova.
Külhanbeyi: Kendine özgü namus kurallarının dışına çıkmayan, mert, korkusuz ve dövüşmesini iyi bilen kimse.
Küze: Su kabı, testi.

-L-

Lale: Boyuna geçirilen çember.
Lazut: Mısır.
Leçek: Uzun beyaz baş örtüsü.
Lele: Gel gel.
Leş: 1. Kokmuş hayvan ölüsü. **2.** Çok kötü kokan, çok pis (yer). **3.** Tembel veya çok yorgun.
Leyli: Leyla.
Libas: Giysi.
Lisan: Dil.

-M-

Mabahis: Münakaşa konuları.
Mah: Ay.
Mahbub: Güzel, sevgili.
Mail/Mayıl: Hevesli, istekli, eğimli, hayran.
Mail olmak: Gönül düşmek, eğilmek.
Mal maşat: Mal mülk.
Manastır: Rumeli'de şehir ismi.
Manca: Pancar yemeği.
Mapsane: Mapushane, hapisane.
Maral: Dişi geyik.
Martin: Bir tür tüfek.
Maşala: Meşale, ışık kaynağı.
Maşat: Mezarlık.
Maya: Dişi deve.
Mavrim: Yerli dokuma bez.

Mavzer: Atış hızı dakikada ortalama altı mermi olan ve orduda kullanılan bir tüfek tipi.

Mebal/ Vebal: Günah.

Medek: Dişi manda, dişi inek.

Mehel: Uygun, denk, yaraşık, yerinde.

Mehle: Mahalle.

Mekan: Bulunulan yer, ev, yurt.

Mektep: Okul, bilim öğrenilen yer.

Meleme: Çitlenbik.

Melul: 1.Üzgün. 2.Boynu bükük.

Memylene: Kişi adı.

Mencere: Pencere.

Menend: Benzer, eşdeğer.

Meni: Mine çiçeği.

Merâm: Erişmek istenilen esas istek.

Niyet, amaç, gaye, hedef.

Merdane: Mert gibi, yiğide benzer.

Merdin: Sert.

Merdimen: Merdiven.

Merek: 1.Ahır. 2.Samanlık. 3.Odunluk.

Mesken tutmak: Yerleşmek.

Mest: 1. Tabanı ve yüzü yumuşak deriden, incik kemiğinin üstüne kadar çıkan, kısa konçlu, düğmesiz ve bağısız, ayağa tıpkı çorap gibi giyilen bir tür içeri ayakkabısı.2. Sarhoş.

Mevla: Allah, Tanrı, Yaratan.

Meyil vermek: Gönlü düşmek, sevmek.

Mih: Çivi.

Midyat: Bir yer adı.

Mihman: Misafir, konuk.

Mihrab: Camilerde, mescitlerde namaz kılarken yönelilen taraftaki duvarda imama ayrılmış olan girintili yer. **mec.** Ümit bağlanılan yer, sevgilinin iki kaşının arası.

Mine: Sapı düzgün güzel bir yaz çiçeği.

Minnet: Bir iyiliğe, bir iyilik yapana karşı kendini borçlu görme. Görülen iyiliğe teşekkür etme.

Mintan: Yakasız, uzun kollu erkek gömleği.

Misk-i amber: Çok hoş koku.

Molla: Büyük kadı, büyük âlim.

Mori: Rumeli yöresinde kullanılan bir ünlem, hitap şekli.

Mormana: Divriği'de bir köy adı, ayrıca hemzemin geçit adı.

Muhannet: Yardım etmeyen, insafsız,

zalim.

Murat almak: Dileğine kavuşmak.

Muraz: İstek, dilek. Amaç, kasıt. Gaye, erek.

Murt: "Mersin" adıyla da bilinen, kışın yapraklarını dökmeyen, beyaz çiçekli bir ağaççık; bu ağacın meyvesi.

Muştı: Müjde.

Müşkül: Zor, çetin, güç. Dert, sıkıntı, çözülmesi zor mesele.

-N-

Naçar: Çaresiz, biçare, zavallı.

Naha: İlahi.

Nalbant: Hayvanların ayağına nal çakan kimse.

Nalça: Ayakkabı altına çıkılan demir.

Nalın/ Nalin: Takunya.

Nar: Ateş.

Nargile: Tütün içmekte kullanılan bir araç.

Narin: İnce yapılı.

Nen: Nenni.

Nen Çalmak: Nenni söylemek.

Nene: Anne.

Nevruz: Çiğdem, zambak.

Nezük: Kişi adı (Nazik).

Nikap: Örtü, perde, yüz örtüsü, peçe.

Niyande: Nerede.

Niyendesin: Ne yerdesin, ne taraftasın.

Nöker: Maiyet memuru.

-O-

Obal: Vebal, günah.

Od: Ateş.

Ohtob: Bir yer adı.

Okka: Yaklaşık 1.283 kg'lık eski bir ağırlık ölçüsü birimi.

Ola: Ula, ülen, hey ve benzeri hitap sözcüğü.

Oli: Oluyor.

Olucu: Olacak.

Ortan: Ortanca.

Oylum: İçi oyulmuş, çukur duruma gelmiş yer.

Oymak: Çukur, vadi.

-Ö-

Öc: Kötü bir davranış veya sözü cezalandırmak için kötülükle karşılık verme isteği ve işi, intikam.

Öldürüyu: Öldürüyor.

Öleş: Ölü, leş.

Öncek: Önlük.

Ören: Harabe, viranelik.

Örk: Balkan ve pencerelerdeki demir korkuluk.

Öşür: Ürünlerden alınan onda bir oranında bir tür vergi.

-P-

Palıt/ Pelit: Meşe ağacı, meşe ağacının meyvesi, palamut.

Pardı: 1.Tavan, saçak, değnek.2.Çit yapmakta kullanılan ince uzun sırık.

Payam: Badem.

Payduşka: Yörede oynanan kadın oyunları (Hora) ismidir.

Payven: Atın ayak bağı.

Pece: Pencere, baca.

Pembe: Yörede oynanan kadın oyunları (Hora) ismidir.

Perçem: Kakül.

Peşkir: Büyük mendil.

Peştamal: Hamamda örtünmek ve kurulanmak için kullanılan ince dokuma; bir iş yaparken bele bağlanan uzun geniş dokuma.

Pezik: Pazı, pancar.

Pıtırak: Dikenli bir yabancı bitki.

Piçağa: Bıçağa.

Pirlepe: Rumeli'de şehir ismi.

Pirpirim: Semizotu.

Pisik: Kedi.

Potin: Kısa konçlu, Avrupa biçimi bir ayakkabı çeşidi.

Preşova: Rumeli'de şehir ismi.

Priştine: Rumeli'de şehir ismi.

Pusula: Çağrı belgesi.

Pürçek/ Pürçük/ Bürçek: 1. Alın ve şakaktan sarkan saç, zülüf, perçem. 2. Bitkilerin saçaklı kökü veya dal uçlarındaki püskülleri.

-R-

Rastık: Kadınların kaşlarını ve saçlarını boyamada kullandıkları siyah madde.

Reks/ Raks: Dans.

Remil: 1. Kumda birtakım çizgiler çizerek fala bakma. 2. Bu biçimde bakılan fal.

-S-

Saat çukuru: İran Hududu içinde bir yer adı.

Sacır: Türkmen iskanı sırasında, aşiretlerin ihtiyacını gören yegane suyun ismi. Bu havaliyi sulayan küçük bir nehir.

Saçmalan: Saçmaylan, saçma ile.

Sadıc/ Sağdıç: Düğünde damadın yanında bulunan yakın arkadaşı.

Sahat: Saat.

Sahat çukuru: Bir yer adı.

Sako: Ceket (seko).

Sal: Tabut.

Salhe: Saliha.

Saralım: Sarayım.

Saylak: Dibi yere gömülü kaygan kayalık.

Saymak: 1.Öfkeli söz söylemek, kızmak.2.Türkü, mani söylemek.

Sazak/ Sızak: 1. Hafif ve serin esen yel, lodos. 2. Sazlık, bataklık.

Sehil: Sıcak yerler. Ilıman, kuytu, gölgelik yerler.

Seki: Evin önündeki oturulacak yüksekçe yer.

Selbes: Serbest.

Sema: Gökyüzü.

Sendi: Sende.

Ser: Baş, kafa.

Seren: Kuyudan su çekmeye yarayan uzun ağaç.

Serpenek: Dam saçağı.

Server: Ulu, büyük.

Set: Baş.

Setre: Avrupa kesimi, düz yakalı, önü tek ilikli, çuhadan yapılmış bir tür ceket.

Seyik: Kırık organları iki taraftan tahta ile korumaya almak.

Seyirtmek: Koşar adım gitmek.

Seymen: Köyden köye gelin almaya giden güvey yanlısı, atlı, davullu, zurnalı, silahlı delikanlı alayı.

Seyran: Gezme, gezinme.

Seyran etmek: Gezinmek, dolaşmak.

Sevayi: Telli gelinlik kumaş.

Sevkiya: Askere gidecekler.

Sığallamak: Saçın özenle, düzgünce taranması.

Sıla: Gurbet, yabancı yer.

Sızık: Kadın iç gömleği, içlik.

Sine: Göğüs.

Sinek: Çamdan oyma testi, bardak.
Sini: Tepsi
Sivri saz: Kazmaya benzer saz. (Alaylı, eleştirel anlamda)
Soku: Bulgurun dövüldüğü taştan oymalı büyük çanak.
Somarlık: On altı ölçek tohum ekilen tarla.
Sorut: Dikil, ayakta dur.
Soyka: Ölünün arkasında bıraktığı eşya. Soyuntu, sırttan çıkan elbise.
Söve: Kapı ve pencerenin yerleştiği kasa, çerçeve.
Suna: Erkek ördek (Burada erkek ördeğin tüyleri gibi alımlı ve parlak olması kastedilmektedir).
Surya: Suriye.
Süngü: Kargı, mızrak.
Süpürgü: Süpürge.
Sürgü: Kapının kapanması için arkasına yerleştirilen demir ya da ağaç kol, tırkaz, sürme.
Sürmel: Sürmeli.
Sürmeli: Yörede bir köy.

-Ş-

Şad: 1. Neşeli, sevinçli. 2. Büyük nehir.
Şadlandırma: Neşelendirmek.
Şahnişen: Odaların dışarıya doğru çıkmış kapalı balkon durumundaki yer.
Şakımak: Şakrak ezgiler söylemek, ezgili ses çıkarmak, şakıyarak coşkunca ötmek.
Şamama: 1. Güzel kokulu küçük bir kavun türü. 2. Toparlık, şişmanca güzel.
Şatır: Seki gibi olan yer. (Dışarıdaki merdiven)
Şavk: Işık, nur.
Şer: Kötülük, aksilik.
Şerbeti: Şerbetini.
Şıvga: Taze ağaç filizleri, yeni sürgünler.
Şute: Yörede oynanan kadın oyunları (Hora) ismidir.
Şümşad: Uzun boylu, yakışıklı.

-T-

Taam: Yemek, yiyecek.
Tabla: 1. Satıcı. 2. Soba, mangal vb. şeylerin altına konulan metalden veya tahtadan yapılan tepsiye benzer altlık. 3. Bir şeyin düz ve geniş bölümü. 4. Küllük. 5. Ağaçtan veya ağaç ürünlerinden

hazırlanmış, büyük yüzeyli düzgün parça. 6. Genellikle Hindistan, Pakistan'da kullanılan, darbukaya benzer bir tür çalgı. 7. Bir tablanın aldığı miktarda olan. 8. Makaraların yüzlerini oluşturan dış bölümleri.

Tafra: Atıp tutma, yüksekte bakma.
Talan: Yağma.
Talim: 1. Öğretim. 2. Alıştırma. 3. Uygulamalı olarak yapılan askerlik eğitimi.
Tamah: Tutku, aşırı istek, doyumсуzluk.
Tamahdım: Arzum.
Tamey: Kadın adı.
Tavla: At beslenen yer, at ahır.
Tebdili şaşmak: Ne yapacağını bilememek, telaşa kapılmak.
Teberrük: Uğur sayma.
Tek: Gibi.
Tel: Saç.
Telem: İnce saç örgüsü.
Tellal: 1. Herhangi bir şeyi, olayı veya bir şeyin satılacağını halka duyurmak için çarşıda, pazarda yüksek sesle bağırarak kimse, çağırma. 2. Satışlarda aracılık eden kimse.
Tekerlendi: Düştü, yuvarlandı, tökezledi.
Tekleme: Artık, dalda tek tük kalan fındıklar.
Terek: Raf, sergen.
Terki: Eyerin arka kısmı.
Teşt: Hamur yoğurmak için kullanılan sini.
Tevek: Üzüm kütüğü.
Tezikmek: Tez elden aceleyle uzaklaşmak, kaçmak.
Tımar vermek: İyileştirmek, yaralara bakmak.
Tınaz: Savrulmak için hazırlanan dövülmüş ekin yığını.
Tisavet: Bir köy ve suyun ismi.
Tomafil: Otomobil sözcüğünün yörede (Sivas/Şarkışla) söyleniş biçimi.
Toy: 1. Düğün. 2. Acemi, genç.
Trablus: Trablusgarp, Tripoli.
Tuman: Don, iç donu.
Turna/ Durna: Tarih boyunca sadakat, gurur, sevgi, barış, umut, mutluluk sembolü olmuş, yaklaşık 100 yıl yaşadıkları söylenen, tek eşli yaşayan ve eşleri ölünce bir daha eşleşmeyen, çiftler halinde yaşasalar da büyük katarlar halinde

uçan, Alevi - Bektaşî inancında kutsal sayılan bir kuşur.

Turunç: 1. Turunçgillerden, bütün Akdeniz ülkelerinde yetişen, kışın yaprağını dökmeyen bir ağaç, narenc. **2.** Bu ağacın portakala benzeyen, suyu acımtırak meyvesi.

Tuti: Papağan. Konuşmayı seven, konuşkan.

Tülü: 1. Uzun tüylü güreşçi erkek deve.**2.** Çok ve uzun tüylü, dağınık kabarık saç.

Tüşduk: Düşük.

Tutak: Sabının elle tutulan kısmı.

-U-

Uçkun: Uçar durumdaki çekirge.

Uçmak/Uçmah: Dinî inanışlara göre dünyada iyilik yapanların, günahsızların, öldükten sonra sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer, cennet.

Uğrun: Gizli, gizlice.

Ulah: Ekli.

Ulam: Parça, grup.

Ulam ulam: Parça parça, sıra sıra, arka arkaya.

Ulanmak: Eklenmek.

Urba: Giysi.

Urgan: İp, keten, kenevir, pamuk, jüt gibi türlü dokuma maddelerinden bükülerek yapılan ince halat. Yular.

Urgun: Vurgun.

Uruf: Ruh.

Uruş: Sınırın ötesinde bir gölün ismi.

Ustun: Tavanın duvarla birleştiği yere paralel çakılan tahta kısım, raf.

Uşgun/ Eşkin: Bir tür hızlı yürüyüş.

Uşkun/ Uçkun: Sürüsünü yitirerek başboş kalmış hayvan. Ele avuca sığmaz, kendini çeşitli eğlencelere vermiş, uçarı (kimse).

Uğrümek: Sallanmak, ırgılamak.

-Ü-

Üleşmek: Paylaşmak, bölüşmek.

Ülker: Bir yıldız adı.

Ümmü: Kadın adı.

Ünlemek: Seslenmek, çağırarak.

Üryan: Çıplak. Yüzü, vücudu açık.

Üveyik: Güvercinlerden, korularda yaşayan, eti için avlanan, boz renkli bir kuş.

Üzenği: Eğerin iki yanında binicinin ayağını bastığı halka.

Üzür: Üzüyor.

-V-

Vala: İpekten dokunmuş, ince baş örtüsü.

Valide: Anne.

Vebal: Günah.

Vinisa: Makedonya bölgesinde küçük bir şehir.

Viran/ Virane: Yıkık, terkedilmiş yer, harabe, ören.

Vişkele: Aman, ne ayıp? Hiç olur mu? anlamında kullanılan bir ünlem.

-Y-

Yaba: Harmanda kullanılan tarım aracı.

Yaban: Dışarı, yazı, taşra.

Yad el: Uzak yer.

Yağlık: Mendil.

Yaha: İlahi, inşallah, hatta vs.

Yalabıkmak: Parlamak, parıldamak.

Yaldanmak: Aldanmak.

Yanı: Yana.

Yaranı: Örgülü ve birbirine bağlı saçlar.

Yaraşık: Yakışan.

Yarsuvat: Ceyhan'ın eski adı.

Yassı: Yatsı namazı.

Yaşın: Gizli, saklı, örtülü.

Yaşmak: Baş örtüsü.

Yaver: Komutanların yanında bulunan yardımcı subay.

Yavuklu: Sevgili.

Yaylı: Bir araba türü. Üzeri ve yanları kapalı, at ile çekilen binek arabası.

Yaylım: Otlak, yaylak.

Yazı: Ova.

Yedecek: Saban okunun ön ucundaki deliğe boyunduruğu tutturarak kalın demir çivi.

Yeğîn: Katı, şiddetli, zor.

Yemeni: Bir çift ayakkabı.

Yemini: Yemeni.

Yendi: İndi.

Yeniş: İniş.

Yennara: Halk dilinde yılın ilk ayı.

Yerinmek: Kederlenmek, üzülmek, mahzun olmak, gönlü kırılmak, tasalanmak.

Yermedim: Ermedim.

Yermek: Kötülemek.
Yırak: Irak, uzak.
Yilin: Şişkin, Kabarmış.
Yoğ: Yok.
Yoz: Eşek.
Yöldürmezler: Öldürmezler.
Yumak: Yıkama.
Yunak: Yıkanılan yer.
Yüdüler: Yuğdular, yıkadılar.

-Z-

Zabala: Sabahleyin.
Zabit: 1. Rütbesi teğmenden binbaşya kadar olan asker. 2. Tuttuğunu koparan, dediğini yaptıran.

Zanbur: Sınırın öte tarafında bir köy ismi. Arapça arı demektir.
Zandalya: Sandalya.
Zaya gitmek: Kaybolmak, boşa geçmek, harcamak.
Zembil: Hasırdan örülmüş sepet, saplı torba.
Zenne: Bir tür açık terlik.
Zıbn: İç gömlek.
Zilha: Bir kadın adı, Zeliha.
Zilif/ Züluf: Şakaklardan sarkan saç.
Ziynet: Süs, bezek.
Zubun: Üç etekli kadın elbisesi.
Züluf: Saç.

METİNLER

1

A İSTANBUL SEN BİR HAN MISIN

A İstanbul (beyim aman) sen bir han mısın
Varan yiğitleri de (beyler aman) yudan sen misin
Gelinleri yarsız goyan (bidanem) sen misin

Bağlantı:

Gidip de gelmeyen (beyler aman)
Yarı ben neyleyim
Vakitsiz açılan da (beyler aman)
Gülü ben neyleyim

A İstanbul (beyim aman) ıssız kalası
Taşına toprağına (beyim aman) güller dolası
O da bencileyin (aman) yarsız galası

Bağlantı (TRT, 2000a: 2; Birdoğan, 2008: 256)

2

A KARGALAR

A kargalar kargalar
Ceviz dalı ırgalar of aman
Elin oğlu değil mi
Akşam sabah hırpalar of aman

Mercimek kile kile
Ölçerim sile sile of aman
Yar üstüne yar sevmiş
Katıldım güle güle of anam

Mercimekte taş olmaz
Bundan ince kaş olmaz of aman
Bundan ince kaş olsa
Elin oğlu hoş olmaz of anam (Gündüz, 2008: 95)

3

A KIZIM SANA POTİN ALAYIM MI

Erkekler
A kızım sana potin alayım mı

Kadınlar
Al babacığım al
Potinimi alayım
Ayağıma giyeyim
Ben ablama gideyim
Şura şuralarıma
Bura buralarırma
İlle de şuralara hoş yakışır

Erkekler
A kızım sana küpe alayım mı

Kadınlar
Al babacığım al
Ben küpemi alayım
Kulağıma takayım
Ben yengeme gideyim

Şura şuralarıma
Bura buralarırma
İllede şuralara hoş yakışır

Erkekler
A kızım sana yüzük alayım mı

Kadınlar
Al babacığım al
Ben yüzüğü alayım
Parmağıma takayım
Nişanlıma gideyim
Şura şuralarıma
Bura buralarırma
İllede şuralara hoş yakışır (TRT, 2000a: 2)

4

ACAR SEVDİĞİM ACAR

Acar sevdiğim acar
Dünyada kaldım naçar
Yar ellerin olursa aman aman
Ben yaşasam ne çıkar

Entarisi karadan
Sabırlar ver yaradan
İki gül bir kokulmaz aman aman
Biri çıksın aradan (Gündüz, 2008: 96)

5

ACEM KIZI

Acem kızı? Buyur efendim
Seni bir bakkal istiyor
Vereyim ona
Bu bakkalın kırması çok olur
Sattırır bana.

Acem kızı? Buyur efendim
Seni bir sarraf istiyor
Vereyim ona
O sarrafın altunu çok olur
Saydırır bana.

Acem kızı? Buyur efendim
Seni bir hallaç istiyor vereyim ana
O hallacın pamuğu çok olur attırır bana.

Acem kızı? Buyur efendim
Seni bir kasap istiyor vereyim ona
O kasabın eti çok olur sattırır bana.

Acem kızı? Buyur efendim
Seni bir terzi istiyor vereyim ona.
O terzinin dikişi çoktur diktirir bana.
Acem kızı? Buyur efendim
Seni bir sarhoş istiyor vereyim ana
Sarhoşun işi yoktur vereyim ana. (Demirci, 1938: 145)

6

ACEM KIZI

Acem kızı!
Buyur efendim.
Seni bir bakkal isteyor vereyim ona?
O bakkalın kırması çok olur sattırır bana.

Acem kızı!
Buyur efendim.
Seni bir sarraf isteyor vereyim ona?
O sarrafın altını çok olur saydırır bana.

Acem kızı!
Buyur efendim.
Seni bir kasap isteyor vereyim ona?
O kasabın eti çok olur sattırır bana.

Acem kızı!
Buyur efendim.
Seni bir terzi isteyor vereyim ona?
O terzinin dikişi çok olur diktirir bana. (Demirci, 1938: 223-224)

7

ACI BİBERİM ACI

Acı biberim acı
Ocağa koydum sacı
Şimdiki kızlar kaçıyor (Bandırmalı güzelim)
Nedir bunun ilacı

El edersem eve gel
Göz edersem cama gel
Hiçbir şeyler bilmezsen (Bandırmalı güzelim)
Al testiye suya gel

Penceresi tül perde
Perdenin ucu yerde
Yürek oynar can titrer (Bandırmalı güzelim)
Seni gördüğüm yerde (TRT, 2000a: 4)

8

AÇMAYIN PENCEREYİ ESMESİN YELLER

Amanın açmayın pencereyi gardaş esmesin yellere
Ciğerim delik delik olmuş da gine ne bilsin eller
aman aman
Hasta olduğumuzu da bilmesin eller
Başım alıp gitsem del'olmuş derler

Bağlantı :
Aman o gelin gardaş bu gelin
Valla çiftçiyi çiftinden eyler bu gelin
Yolcuyu yolundan eyler bu gelin
Aman aman aman bu gelin oy oy

Amanın iki durna uçurdum da karşı konaktan
Eşini yitirmiş de aney gene gelir yırıktan aman
aman
Aman bir sevdiğim vardı da aney gene geçti
Barak'tan

Bağlantı

Amanın minnet eylesek de gene bizim ele gelmez
mi
Dönüp dönüp de bizim eve gelmez mi uy
Dertlim aman nazlım aman

Bağlantı (TRT, 2002c: 1)

9

ADAM AĞLADAN OLDUM

Adam ağladan oldum
Ciğer dağladan oldum
Evvel baş bağlar idim
Şimdi bağladan oldum

Bağlantı:

Duran ağabey duran ağabey
Evine gelin olam
Duran ağabey duran ağabey
Gulun gurbanın olam

Dağlara ekim ekin
Gaybettim elimdekin
Ne dostum ne düşmanım
Olmasın benim tekim

Bağlantı

Zülûf sıra yüz örtmez
Sevda serimden gitmez
Senin bana ettiğin
Gavur islama etmez (TRT, 2000a: 5)

10

ADANA ÇİFTETELLİSİ

Ay doğar ayazlanır
Gün doğar beyazlanır
Gelin olacak kızlar
Hem gider hem nazlanır

Bağlantı

Haydi çiftetelliye
Ayşe Fatma Hayriye
Gerdan kırıp göz süzer
Yaşı geldi elliye

Al beni ele beni
Kalbur al ele beni
Seveceksen kendin sev
Sevdirme ele beni

Bağlantı

Ay doğar batar şimdi
Yüklenir katar şimdi
Ben yarin kölesiyim
İsterse satar şimdi
Bağlantı (Atılğan, 1998: 129)

11

ADATEPE

Adatepe Adatepe
Yağmur yağar sere serpe
Daha yavruları görpe (ölem görpe)
(Yavruları galdı görpe)

Bu vali de ağır vali
Gumandanı çağır vali
Gelinleri su götürmüş
Askerleri goyur vali (TRT, 2000a: 6)

12

ADEM GARDAŞ DEDİM GELDİM YANINA

Adem gardaş dedim geldim yanına
Nasıl kıydın benim tatlı canıma
Hısımlarım komaz bunu (da) yanına
Doyamadım sana nazlı Naime'm

Bağlantı:
Annem annem annem beni vuran Adem
Doymadım sana nazlı Naime'm

Yüksekten götürün benim (de) salımı
Düşmanlarım görmesin akan kanımı
Anneme söylemeyin garip halimi
Doyamadım sana nazlı Naime'm

Bağlantı:
Annem yoktur benim suyumu (da) verecek
Babam yoktur benim salıma girecek
Gardeşlerim yoktur ahtımı alacak
Adem yaptıkların yanına mı kalacak

Bağlantı:
Anneme söyleyin lambalar yakmasın
Güvey elbiselerimi askıya asmasın
Oğlum gelecek diye yollara bakmasın
Doyamadım sana nazlı Naime'm

Bağlantı (TRT, 2000a: 6)

13

**ADİYAMAN İLLERİNDE BİZE BİR GELİN
GELİR (KAHVESİ YEMEN'DEN)**

Adıyaman illerinde bize bir gelin gelir
Gören gelir duyan gelir safalar gelir hoş gelir
Beyaz bir çiçek olmuş sallanır düze gelir
Görölmüş duyulmuş değil bu gelin yüze gelir

Kahvesi Yemen'den
Şekeri Şam'dan
Yazması Kirman'dan gelir
Safalar gelir

Vur davulcu davula vur güm güm inlesin
Dost düşmanlar halay çeksin eğlensin
Hiç kimsenin muradı bu mecliste kalmasın
Hısım gelsin akran gelsin safa gelsin hoş gelsin

Kahvesi Yemen'den
Şekeri Şam'dan
Yazması Kirman'dan gelir
Safalar gelir (Turhan ve Akbıyık, 2012: 125)

14

AĞ ELİF (Gelin Ağlatması)

Koca kavak sallanıyor
Dallarını büke büke
Gelin gitmiş Ağ Elif'im
Göz yaşını döke döke

Ağ Elif'im Ağ Elif'im
Sırma saçlım mor beliklim
Sensiz geçmiyor günlerim
N'olur gitme Ağ Elif'im

Peşkir peşkirde ulalı
Kolu boynumda dolalı
Gelin gitmiş Ağ Elif'im
Dağlar dolanı dolanı

Ağ Elif'im Ağ Elif'im
Sırma saçlım mor beliklim
Sensiz geçmiyor günlerim
N'olur gitme Ağ Elif'im

Sandık sandığın içinde
Çeyiz sandığın içinde
Gelin gitmiş Ağ Elif'im
Tozun dumanın içinde

Ağ Elif'im Ağ Elif'im
Sırma saçlım mor beliklim
Sensiz geçmiyor günlerim
N'olur gitme Ağ Elif'im (Atılğan, 1998: 138)

15

AĞ ELİME MOR KINALAR YAKDILAR

Ağ elime mor kınalar yakdılar
Gaderim yok gurbet ele saddılar
On iki yaşında gelin ettiler
Ağlar ağlar gözyaşımı silerim of of

Merdimenden endim endim yıkıldım
Mevlam izin verdi gine dikildim
Her çiçekten aldım aldım takındım
Gırmızı gül sendi galdı tamahdım of of

Yüce dağ başındın asmalı pınar
Asması yıkılmış suları harlar
Galındı gal gal süpürgü çaldığım evler
Başım alıp gurbet ele giderim of of (Karadeniz,
1997: 53; Karadeniz, 2000: 103; TRT, 2000a: 7;
Özbek, 1994: 413)

16

AĞ GELİN DE İNDİ M'OLA YAYLADAN

Ağ gelin de indi m'ola yayladan (ağ gelin)
Kaşın değil gözün beni ağladan (ağ gelin)
Bu güzellik sana kadir Mevla'dan (ağ gelin)
Alırım ahdımı (da) koymam kız sende (ağ gelin)

Ağ gelin de oturmuş daşın üstüne (ağ gelin)
Daramış zülfünü kaşın üstüne (ağ gelin)
Bir selamın gelmiş başım üstüne (ağ gelin)
Ölürem (de) ahdımı koymam kız sende (ağ gelin)

Yüce dağ başında yayılır yılan (ağ gelin)
Göç etmiş aylesi evleri viran (ağ gelin)
Var mı bu dünyada sevdiğin alan (ağ gelin)
Alırım ahdımı (da) koymam ağ gelin sürmelim
(İvgin vd. 2009: 187; TRT, 2002c: 2)

17

AĞ GELİN DE İNDİ M'OLA YAYLADAN

Ağ gelin de indi m'ola yayladan
Ağ gelin oy oy
Aman kaşın değil de gözün beni ağladan
Ağ gelin sürmelim
Sana bu güzellik Kadir Mevla'dan ağ gelin oy of of
Aman ölürüm sevdiğim alırım seni
Ağ gelin sürmelim

Ağ gelin de oturmuş taşın üstüne
Ağ gelin oy oy
Aman taramış zülfün dökmüş kaşın üstüne
Ağ gelin sürmelim
Bir arzun varısa başım üstüne ağ gelin oy of of
Aman ölürüm sevdiğim alırım seni
Ağ gelin sürmelim (Erdoğan, 2014: 150)

18

AĞ KEÇİ GELMİŞ DE OĞLAĞIN İSTER

Ağ keçî gelmiş de oğlağın ister
N'olur Allah n'olur bir oğlan göster
Oğulsuz gelini kınar mı eller
Aynalı beşik sallamadı kollarım
Nen çalması çürüyesi dillerim
Bir elekçi gelse eleğın alsam
Uğrünü uğrünü höllük elesen
Aynalı beşiğe (de) oğlan belesem
Aynalı beşik sallamadı kollarım
Nen çalması çürüyesi dillerim
Bir oğlum olsa (da) versem hocaya
Okuya okuya çıksa heceye
Müdciler gelse bizim peceye
Aynalı beşik sallamadı kollarım
Nen çalması çürüyesi dillerim (İvgin vd. 2009: 33;
TRT, 2000a: 7)

19

AĞAM SEN GİDELİ

Ağam sen gideli dışa çıkmadım
Al mintanlı yiğitlere bakmadım
Topladım zülfümü fese sakladım

Konma bülbül konma dalım boş değil
Eşimden ayrıldım gönül hoş değil.
.....(Cefa) dağlarında dokandım taş
Kardaş ekmeğini kakarlar başa
Bütün emeklerim gitti boşa
Eğil dağlar eğil bir gül elayım
Asker karısıyım nerde kalayım. (Demirci, 1938:
260)

20

AĞASAR'IN BALINI

Ağasar'ın balını da
Gel salını salını
Adam cebinde taşır
Senin gibi gelini
Oy Nazim'im oy
Oy Asiye Asiye
Tütün koydum kesiye
Anan seni verecek de
Bir bağa pırasıye
Oy Nazim'im oy oy

Sis Dağı'nın başları da
Kesme kesme taşları
Adamı öldürüyor
Nazlı yarın kaşları
Oy Nazim'im oy
Oy Asiye Asiye
Tütün koydum kesiye
Anan seni verecek de
Bir bağa pırasıye
Oy Nazim'im oy oy

Sis Dağı'nın başları da
Püfür püfür esiyu
Baban bu yıl kurbanı
Çifter çifter kesiye
Baban bu yıl kurbanı
Çifter çifter kesiye
Oy Nazim'im oy
Oy Asiye Asiye
Tütün koydum kesiye
Anan seni verecek de
Bir bağa pırasıye
Oy Nazim'im oy oy (TRT, 2000a: 8; Turhan ve
Altınkaynak, 2009: 53)

21

AĞCA GELİN'İN TÜRKÜSÜ

Narman'dan gelirken Oracık yolunda
Terlemiş memeleri orak elinde
Derim kimlerdensin hey Ağca Gelin
Yanağın kırmızı kaşın yay gelin
Gelini sorarsan hanımlık yapar
İner Gürcistan'a eşini arar
Derim kimlerdensin hey Ağca Gelin
Yanağın kırmızı kaşın yay gelin (Yıldırım,
t.y.: 292)

22

AĞIN'DAN ÇIKTIM

Ağın'dan çıktım ağrıyor başım
Samsor'un derede serildi leşim
Yanıma gelmiyor Sabri kardaşım
Vahşen'i dolaştı bir kuru başım

Mağarada yattım taşa dayandım
Bir körük vurdular hemen uyandım
Yedinci bıçakta kana boyandım

Samsor'un derede bir sürü koyun
Vuruldu yürekten devrildi boyum
Gelin arkadaşlar elbisem soyun
Validem duymadan kabire koyun

Nişanlıma deyin gelin etsinler
Gelinim başına siyah örtsünler
Gelen düğüncüler yası gitsinler

Samsor'un derede bir dut bahçesi
Ahmet'i kesmişler aslan parçası
Hacıgül'den çıkmış kanlı bohçası
Yusuftan da çıktı kanlı bohçası

Bir körük vurdular delindi tepem
Kardaş bıyıklaran gülsuyu sepem
Cenazen görmedim yüzünü öpem (Karadeniz,
2010: 199)

23

AĞIT

Atladım girdim eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Evimizin yakışığı
Al yeşil kınan kutlu olsun
Burada dirliğin tatlı olsun

Ezücük çaylar bulanır
Dağı taşı dolanır
Ana keslemiş güvenir
Al yeşil kınan kutlu olsun
Burada dirliğin tatlı olsun

Ufak mercimek bitti mi?
Dağı taşı tuttu mu?
Kız anasını unuttur mu?
Hani bu kızın anası
Elinde mumlar yanası
Başına devlet konası (Özbek, 2011: 296)

24

AĞIZLIĞIM LÜLETAŞI

Ağızlığım lületaş
Yârin ince kalem kaşı
Gelin olmuş gidiyor yâr
Kimler siler gözüm yaşı

Tabakamı açtım baktım
Bir çigara sardım yaktım

Gidiyorsun buralardan

Beni kimlere bıraktın (Gündüz, 2008: 99)

25

AĞLAR BİR GELİN

Eşi mi vurulmuş karalar giymiş
Kucağı kundaklı ağlar bir gelin
Ceylan bakışını yerlere eğmiş
Kucağı kundaklı ağlar bir gelin

Mahzuni Şerif'im ağlar bu deme
Zalım felek artık ömrümü yeme
Adımı sordum da adı Fadime
Kucağı kundaklı ağlar bir gelin (Karadeniz, 1997:
440)

26

AHA GILIÇ AHA MEYDAN VURANA

Aha gılıç aha meydan vurana
Ben o yarin (de) kölesiyim kime ne
(muhanet gelin gelin)
Seni benden (de) beni senden ayıran
(uy) Dilerim ki gapı gapı dilene
Muhannet gelin derdin mi derin kötü mü yarin

Bağlantı:

Vay ölem ölem ölem ölem ölem
Kötünün yarı ey ey
Yarinen yaylayı da gezdiğim zaman ey

Şahin idim (de) guz gayaya tünedim
Çalındım çırpındım da galkmaz ganadım
(kanadım zalım zalım)
Ben bahtımı (da) bir zalımda denedim
Taşa bassam da belli olur izlerim

Bağlantı:

Dağlar gış imiş yolcu üşümüş uy
Vay ölem ölem ölem
Bu ne işimiş felek işimiş oy oy
Yarinen yaylayı da gezdiğim zaman ey (TRT,
2002c: 6)

27

AHA KILIÇ AHA MEYDAN BURALAR

Aha kılıç aha meydan buralar
Ben o yârin kölesiyim kime ne
Seni benden beni senden ayıran
Dilerim ki kapı kapı dilene
Muhannet gelin
Derdin mi derin kötü yârin

Şahin idim guz kayaya tünedim
Çalındım çırpındım kalkmaz kanadım
Ben bahtımı bir zalimde denedim
Taşa bassam belli olur izlerim
Dağlar kış imiş
Yolcu üşümüş bu ne iş imiş (Karadeniz,
2010: 92)

28

AK BAKIRI SUSUZ KOYDUK

Ak bakırı susuz koyduk, nenni nenni
Evlerini ıssız koyduk, nenni nenni
Anasını kızsız koyduk, nenni nenni

Dam ardında orak biçer, nenni nenni
Yarın öğlen alır kaçar, nenni nenni
Ak göğsünü oğlan açar, nenni nenni

Güvey sana gelsin demiş, nenni nenni
Tavuk etin yesin demiş, nenni nenni
Ağlamasın, gülsün demiş, nenni nenni

Ağ gelin davetli gelin, nenni nenni
Duvağı ziynetli gelin, nenni nenni
Düğünü şenlikli gelin, nenni nenni (Gündüz, 2008:
101)

29

AK BAKIRLAR SUSUZ KALDI

Ak bakırlar susuz kaldı
Kız annesi kızsız kaldı
Yüksek evler ıssız kaldı

Bağlantı:
Sarsam uyanmaz uyanmaz
O kız bizi biyenmez

Evleri var dört direkli
Bir yarım var taş yürekli
Yanakları al pembeli

Bağlantı

Evleri var su başında
Benleri var sol kaşında
Saramadım genç yaşında (TRT, 2000a: 13)

30

AK BAKRAÇLAR SUSUZ GALDI

Ak bakraçlar susuz galdı
Büyük evler ıssız kaldı
Gız anası kızsız kaldı (hey anam)

Bağlantı:
Oğlun güveyi olayı (hey anam)
Gelin evine geleyi

Atımın guryuğu düğüm
Yüreğime vurdu düğün
Ayrılık günümüz bugün

Bağlantı

Güveyi bahçede gezer
Sarığına güller dizer
Güveyi gelinden güzel (TRT, 2000a: 13)

31

AK ÜZÜMÜN SALKIMI

Ak üzümün salkımı
Ayşe de aldı aklımı
Bir şeftali vermezsen
Helal etmem hakkını (sar Ayşe'm beni)

Yeşil boya yapısı
Ayşe de satar sakızı
Portakala benziyor
Can Ayşe'nin kokusu (sar Ayşe'm beni)

Mor basmadan yazması
Ayşe de kızlar yosması
Ayşe gelin gidiyor
Ağlamasın anası (sar Ayşe'm beni) (TRT, 2000a:
17)

32

AKBELDEN AŞAĞI SALLANDIM YAYA

Akbelenden (de) aşağı sallandım yaya
Hörü kız zeytin silkiyor arbilmiş dala

Bağlantı:
Aman da hörü kız gelin mi oldun ellerin kına
Bakışların değişmiş dargın mı ola dargın mı ola

Akbelenden (de) aşağı zeytin tarlası
Hörü kızın gözleri zeytin tanesi (TRT, 2000a: 17)

33

AKÇALI'NIN DİBİNDE

Akçalı'nın dibinde
Kavağa bak kavağa
Sevdiğim gelin olmuş
Duvağa bak duvağa

Akçalı'nın dibinde
Cevize bak cevize
Sevdiğim gelin olmuş
Çeyize bak çeyize

Akçalı'nın dibinde
Taşlara bak taşlara
Sevdiğim gelin olmuş
Kaşlara bak kaşlara (Karadeniz, 2010: 286)

34

AKŞAM OLUR KARANLIĞA KALIRSIN

Akşam olur karanlığa kalırsın
Derin derin sevdalara dalırsın
Oy gelin gelin sevdalı gelin öldürdün beni
Beni koyup yadellere varırsın
Sana zulüm bana ölüm değil mi
Oy gelin gelin sevdalı gelin öldürdün beni
Bülbül ne ötersin yuvan mı yoktur
Yoksa benim gibi sevdan mı çoktur
Oy gelin gelin sevdalı gelin öldürdün beni
Sar'altın yaptırırsam yarın boynuna
Vallah güzellerin düşmanı çoktur

Oy gelin gelin sevdalı gelin öldürdün beni
Odası toz olmuş dolabı duman
Uyan kömür gözlüm uykudan uyan
Oy gelin gelin sevdalı gelin öldürdün beni
Ellerin elime deydiği zaman
İster ölüm olsun ister ayrılık
Oy gelin gelin sevdalı gelin öldürdün beni
(Karadeniz, 1997: 38; Karadeniz, 2000: 33; TRT,
2000a: 21)

35

AL ALMA TÜRKÜSÜ

Al almayı daldan al
Daldan alma elden al
Duydum gelin olisin
Ben ölem elden al
Uy Henno Henno Henno
Eller kınalı Henno
Gözler sürmeli Henno
Al alma dörd'olaydı
Yiyene derd'olaydı
Al almayı veren yar
Sözüne merd'olaydı
Uy Habib Habib Habib
Sensin derdime tabib
Sensin derdime tabib
Alma versen almazsın
Sen almadan kalmazsın
Hankı bağın gülüşen
Karlara yağsa solmazsın
Uy Henno Henno Henno
Eller kınalı Henno
Gözler sürmeli Henno
Alma atışan kurban
Atıp tutuşan kurban
Alem de yol gidiyor
Senin gidişen kurban
Uy Habib Habib Habib
Sensin derdime tabib
Sensin derdime tabib (Özbek, 1994:167)

36

AL ALMAYI DALDAN AL

Al almayı daldan al
Daldan alma elden al
Duydum gelin olisin
Ben ölem de ondan al
Uy Henno Henno Henno (Hanife)
Eller kınalı Henno
Gözler sürmeli Henno
Al alamanın dördünü
Sev yiğidin merdini
Seversen bir güzel sev
Çekme çirkin derdini
Uy Habib Habib Habib
Sensin derdime tabib
Sensin derdime tabib (Abacı, 2013: 133)

37

AL DEVESİ MOR KÖŞEKLİ

Al devesi mor köşekli
Emmim oğlu bol döşekli
Sürüp gider yaylasına
Nazlı gelin bel kuşaklı

Sürüp gider yaylasına
Kilim sermiş mayasına
Az verdim (de) çok yalvardım
Ben bu kızın anasına
(Ben bu ağların anasına)

NOT: Araştırmacı Abdullah Gündüz'e göre eski zamanlarda Antalya - Mersin civarından Kapadokya Bölgesi'ne tuz almak için kervanlar gelirmiş ve bu durumunu açıklayan türkünün bir ed 3. kıtası varmış.

Kara koyun güdelim
Gel Ürgüp'e gidelim
İkimizi görmüşler
Nasıl inkar edelim (TRT, 2000a: 23)

38

AL ELİNE FENERİ

Al eline feneri
Geçir beni dereden
İnce belli Fadime
Bakıyı pencereden

Yükledim gayığımı
Göçüm gidiyu göçüm
Alamadım gız seni
Başlık parası için

Ufağım senin ile
Bile gideli bile
Anan verecek seni
İstemediğin yere

Ha burası ne bayır
Gülü dikenden ayır
Sevdalık çekenleri
Gayır Allah'ım gayır (Turhan ve Altınkaynak,
2009: 57; TRT, 2000a: 23)

39

AL ELİNE GALEMİ

Al eline galemi
Yaz başına geleni
Doktor rapor vermiyor
Sevdalıktan öleni

Bağlantı:
Hop nina na nina nina nini nay
Gel nina na nina nina nini nay
Yar nina na nina nina nini nay

İndim dere dibine
Dere dibi düzümüş
Gelin deyi sevdiğim
Altın gibi gızımış

Bağlantı

Al elmanın dördünü
Sev güzelin merdini
Seversen güzeli sev
Çekme çirkin derdini (TRT, 2000a: 23)

40

AL MENDİLİ MENDİLİ

Al mendili mendili
Kız sever karanfili

Karanfil katar oldu
Hasretlik yeter oldu
Nazlı yarin kokusu
Burnumda tüter oldu

Mendil bağladım yandan
Seni severim candan
İki yerde yar olmaz
Ya benden geç ya ondan (Birdoğan, 1988: 109)

41

AL ŞALIM MAVİ ŞALIM

Al şalım mavi şalım
Dağları dolaşalım
Aramız derya deniz
Biz nasıl gavuşalım

Çini tabakta vişne
Oğlan ardıma düşme
Beni sana vermezler
Nafile dile düşme

Çini tabakta bal var
Oğlan anama yalvar
Eğer anam vermezse
El aç allaha yalvar (TRT, 2000a: 26)

42

AL YANAK ALLANIYOR

Aman al yanak allanıyor
Aman yazması pullanıyor
O yar çıkmış karşımda
Aman dal gibi sallanıyor

Bağlantı:

Aman etme bana bu nazı
Aman gel bize bazı bazı
Aman yar ben seni alırdım
Anan baban olsaydı razı

Al yanak gül gül olur
Aman sırma saç tel tel olur

Yarım çıkma dışarı
Aman seni gören del'olur

Bağlantı

Al yanak gülgül olur
Aman sırma saç tel tel olur
Yarım çıkma dışarı
Aman seni gören del'olur (TRT, 2000a: 26)

43

AL YAZMAMI DÜREYİM

Al yazmamı düreyim
(aman) Aç kapıyı gireyim
Uyu uyan sar beni
(aman) Yar olduğun bileyim

Al yazmam dalda kaldı
(aman) Gözlerim yolda kaldı
Yıkılası meyhane
(aman) Serhoşum nerde kaldı

Köprünün altı geriz
(amanın) Üstünden geçiveriz
Zalım baban vermezse
(haydi) Dağlara gaçıveriz (TRT, 2000a: 27)

44

AL YEŞİL GEYİNMiŞ GELİNE BAKIN

Al yeşil geyinmiş (anam) geline bakın
Salınıp giden o (yavrum) boyuna bakın
Ak gerdan altına (yavrum) gülleri takın
Ben sarmadım saran kollar murad almasın

Al yeşil geyinmiş (anam) nere gidersen
Hasbahçe içinde (yavrum) seyran edersen
Bu güzellik sende (yavrum) malı neylersin
Ben sarmadım saran kollar murad almasın (TRT, 2000a: 27)

45

ALA BOZ DUMANLI ŞAHİM KARLI DAĞLARI

Ala boz dumanlı (şahım) karlı dağları
Sahat çukurunun (şahım) memur çağları
Evvel şeker gelir (şahım) şerbet ireli
Dağlardan geliyor (şahım) kuş sedaları

Divanan gelmişem (şahım) kollarım bağlı
Bu aşkın elinden (şahım) ciğerim dağlı
Tavlada bağlıdır (şahım) arab atları
Gidiyor dönmüyor (şahım) ağabeyleri

Onlar ekincidir (şahım) ekin ekerler
Çeriği çürüğü (şahım) seçer atarlar
Kızın gelini (şahım) bir mi tutarlar
Kızın göskü (göğsü) (şahım) altın tabak bal olur
(TRT, 2000a: 28)

46

ALÇACIK DUVAR ÜSTÜ

Alçacık duvar üstü (gelin gelin amman vay üstü)
(haydi de) Mendilim suya düstü
Mendilimi alırken (gelin gelin amman vay üstü)
(haydi de) Yarım aklıma düştü

Bağlantı:

Sallan gel boyuna da bakayım amman
Ak gerdana beşibirlik takayım amman
Gel gel aman gül gül aman

Duvar üstü kum tutar (gelin gelin amman vay üstü)
(haydi de) İki gelin mum tutar
Güzelleri sevdikçe (gelin gelin amman vay üstü)
(haydi de) Çirkinleri huy tutar

Bağlantı (TRT, 2000a: 29)

47

ALİ'M ALİ'M AKAR EĞLECE'NİN ÖZLERİ

Ali'm Ali'm akar da Eğlece'nin özleri
Beni del'eyledi Fadime'nin gözleri
Geri mi aldın da verdiceğin sözleri
Bunlar sana ar değil mi Fadime'm (sürmelim)

Bittim'ola da bizim elin kavağı
Aldan olur Fadime'nin duvağı
Ne sen gelin oldun ne ben güveyi
Bunlar sana ar değil mi Fadime'm (sürmelim)
(TRT, 2002c: 8)

48

ALİME'DİR KIZ SENİN ADIN ALİME

Alime'dir kız senin adın Alime
Altın kemer yakışır gelinlerin beline (yallah)

Bağlantı:

Yandım gelin olasin gel yanıma (vay)
Liraları takayım gerdanına (hey)
Vallah billah kıyarım ben canıma

Alime'nin samanlıktır sarayı
Alışmış liraya almaz parayı (yallah)

Bağlantı

Alime'yi samanlıkta bastılar
Şalvarını gül dalına astılar (yallah) (TRT, 2000a: 32)

49

ALLAH ALLAH DEDİK ATA BİNDİRDİK

Allah Allah dedik ata bindirdik leyli can
Hayır duayıla yola gönderdik
Gible tarafında elden aldirdik leyli can

Nettin Kızılırmak allı gelini ah Zilha Gelin
Ey martin getir şu kartalı vuralım

Dalgıç getir şu gelini bulalım
Biz gelinsiz nasıl köye varalım
Nettin Kızılırmak Zilha Gelini

Aman aman gülümü
Ey Kızılırmak bırakmamış huyunu
Kurban ettik sürüleri koyunu
Göremedim güveyinin boyunu

Nettin Kızılırmak Zilha Gelini
Anam anam anam anam gülümü
Aman aman gülümü (Özbakır, 1988: 35; TRT, 2000a: 33)

50

ALLAH'IN EMRİ İLE

Allah'ın emri ile
Peygamber'in kavliyle
Dünya böyle kurulmuş
El oğlu el kızıyla

Aşık sazını döver
Doğru sözünü över
Kızını dövmeyenler
Vallah dizini döver

Beyaz atlı kır atlı
Damat şekerden tatlı
Kızı gelin gidiyor
Anasına ne mutlu

Aşık sazını döver
Doğru sözünü över
Kızını dövmeyenler
Vallah dizini döver (Turhan ve Akbıyık, 2012: 127)

51

ALLI GELİN GİRMİŞ BARA

Allı gelin girmiş bara
Kızardı da döndü nar
Gelin gel bara gel bara
Öldüm yalvara yalvara

Gelinin suna saçları
Güveyin hilal gaşları
Yaktı beni bakışları
Öldüm yalvara yalvara

Gelin barda tekerlendi
Al yanağı şekerlendi
Güveyden haber geldi
Öldüm yalvara yalvara (Birdoğan, 2008: 185; TRT, 2000a: 33)

52

ALLI GELİN TAŞBAŞINI YOL EDER

Allı gelin taşbaşını yol eder
Ördek gelir su başını göl eder
İki güzel pencereden el eder
Birin alsam biri intizar eder

Allı gelin paçaların yaş gibi
Yaktın beni kara kara taş gibi
Kötü kocan sanki sana eş gibi
Alamadım yardan ben muradımı

Şu derenin ardı ceviz ağacı
O yarde bulunur gönül ilacı
Zalim annen seni bana vermezse
Sen bana abey de ben sana bacı (Karadeniz, 1997:
99; TRT, 2000a: 34)

53

ALNI DELMELİ YÂRİM

Alnı delmeli yârim
Her gün gelmeli yârim
Neylemeli zengini
Dengim olmalı yârim

Ceviz dibi yurdumuz
Gine halay kurdunuz
Al delmeli yârimi
Bana çok mu gördünüz (TRT, 2000a: 34)

54

ALTI KIZLAR

Haydın kızlar oynaşalım
Gül bağçeyi dolaşalım
Gelin kızın derdi çokmuş
Azar buçuk bölüşelim
Demedim mi demedim mi? Al yanaktan öpmedim
mi?

Altı kızlar altı kızlar altı kızın birisi Dudu
O Dudu da güzelin adı
Yaktın beni çapkın dudu
Demedim mi demedim mi? Al yanaktan öpmedim
mi?

Altı kızın birisi Fatma
Kaşları var derme çatma
Yaktın beni çapkın kaçma
Demedim mi demedim mi? Demedim mi? Al
yanaktan öpmedim mi?

Kuşak verdim kuşan deye
Yüzük verdim nişan deye
Çok söyledim çok yalvardım
Kız kocandan boşan deye demedim mi demedim
mi? Al yanaktan öpmedim mi?

Altı kızın birisi Ayşe
Benleri var köşe köşe
Dostları şaştı hep bu işe
Altı kızlar altı kızlar (Demirci, 1938: 137)

55

ALTIN NALIN GEYİMİŞ SAĞ AYAĞINA (GELİN İLAHİSİ)

Altın nalin geymiş sağ ayağına
Kırmızı gül bitmiş sol yanağında

Tazece açılmış guşluk çağında
Yeşil sancak ile gelir Muhammet
Allahümme salli alâ Muhammet
Cemalin nurunu görünce gözüm
Aşkın zincirine bağlandı özüm
Hilâfım yok vallah doğrudur sözüm
Yeşil sancak ile gelir Muhammet
Allahümme salli alâ Muhammet
Ağlayıp gözümünden kanlar süzerim
Taşlar ile bu sinem ezerim
Mecnun gibi bu çöllerde gezerim
Yeşil sancak ile gelir Muhammet
Allahümme salli alâ Muhammet (Gündüz,
2008: 110)

56

ALTIN NALIN GIYMİŞ (GELİN DÖNDÜRME İLAHİSİ)

Altın nalin giymiş sağ ayağına
Kırmızı gül koymuş sol yanağına
Tazecik açılmış kuşluk çağında
Yeşil sancak ile gelir Muhammet
Allahümme salli alâ Muhammet
Fatma Ana oturmuş kınasın ezer
Hasan ile Hüseyin okuyucu gezer
Kudretullah Kendi çeyizin düzer
Yeşil sancak ile gelir Muhammet
Allahümme salli alâ Muhammet (Gündüz,
2008: 111)

57

ALTIN TAS İÇİNDE KINAM EZİLDİ

Altın tas içinde kınam ezildi
Gümüş tarakla zülfüm bozuldu
Yengeler gelmeden benzim süzöldü
Ah neylem yarım ellere yar olur
Dünya bana zindan olur dar olur

Ak sıvadır evimizin yapısı
Böyle mi olur güzellerin hepsi
Yıkılası gurbet ilin kapısı
Ah neyleyim aramızda dağlar var
Gitme yarım ardın sıra ağlar var.

Güle kon sevdiğim konma dikene
Gitme gurbet ile otur dükana
Ne zor olur hasretlik çekene
Ah neyleyim aramızda dağlar var
Gitme yarım ardın sıra ağlar var.

Sarı çiçek ile donandı dağlar
Yeşil yaprağınan şen oldu bağlar
Ağam sen gideli didem kan ağlar
Ah neyleyim aramızda dağlar var
Gitme yarım ardın sıra ağlar var. (Demirci, 1938:
229)

58

ALTIN TAS İÇİNDE KINAM KARILDI

Altın tas içinde kınam karıldı
Gümüş tarağıla zülfüm tarandı
A beyler alnım yazısı buyumuş

Çınarım çınarım benim çınarım
Yüreğime ateş düştü yanarım
Ben adamı can yürekten severim

Şu görünen anamgilin dağları
Eridi ya yüreğimin yağları
Yıkılası gurbet elin köyleri

Susuz derelerde kavak biter mi
Oğlansız yerlerde duman tüter mi
Beş kız bir oğlan yerini tutar mı (TRT, 2000a: 36)

59

ALTIN YÜZÜK PARMAĞIMDA

Altın yüzük parmağımda kan taşı
Aktı gitti ırmak oldu gözyaşı

Bağlantı:
Yandı bağrım ateşiyile sönmedi
Annem babam kıymetimi bilmedi

Abisi der ki ben araya giremem
Yengesi der ki ben çeyzini seremem

Bağlantı

Annesi der ki ben kızımı veremem
Babası der ki ben sözümden dönemem (TRT,
2000a: 36)

60

ALTIN YÜZÜK ULANMAZ

Altın yüzük ulanmaz
Suya atsan bulanmaz
Elkızı değil mi ki
Kurban olsan inanmaz

Sen az doldur sevdiğim içemiyom ben
Ne kadar güzel isen geçemiyom ben

Altın yüzük yaptırđım
Samsun ustalarına
Doktor ilaç vermiyor
Sevda hastalarına

Sen az doldur sevdiğim içemiyom ben
Ne kadar güzel isen geçemiyom ben

Parmağına altın yüzük takarım
O güzel eline kına yakarım
Sabahları ben seyrine bakarım
Ne suçum varsa affet sevdiğim

Sen az doldur sevdiğim içemiyom ben
Ne kadar güzel isen geçemiyom ben (Karadeniz,
2010: 146)

61

ALTIN YÜZÜK YEŞİL KAŞ

Altun yüzük yaşil kaş
Sallana sallana
Çifte abalı yârim
Gel gideğ seyrana

Altuncu ustasıyam
Hançeriv destesiyem
El bilir alem bilir
Gözleriv hastasıyem

Altun yüzük yaşil kaş
Sallana sallana
Çifte abalı yarım
Gel gideğ seyrana

Altun dişiv kaplama
Oğlan girme odama
Anam sene kız vermez
Mektup gönder babama

Altun yüzük yaşil kaş
Sallana sallana
Çifte abalı yarım
Gel gideğ seyrana

Altun sahanda kaymağ
Yilini parmağ parmağ
Şekerden tatlı olur
Türkmen'den kız almağ

Altun yüzük yaşil kaş
Sallana sallana
Çifte abalı yarım
Gel gideğ seyrana

Altunu bozduraydım
Gerdana dizdireydım
Seni avcu tutmasın
Koynumda gezdireydım

Altun yüzük yaşil kaş
Sallana sallana
Çifte abalı yarım
Gel gideğ seyrana (Öztelli, 2002: 807)

62

ALTUN TABAKTA BAL VAR

Altun tabakta bal var
Oğlan neneme yalvar
Nenem sene kız vermez
El kaldır hakka yalvar

Altun tabakta kaymağ
Yilini barmağ barmağ
Değer dünya malına
Kerkük'ten bir kız almağ

Altun dişim kablama
Oğlan girme odama
Nenem sene kız vermez
Elçi gönder babama

Altun yüzük mende var
Menim gözüm sende var
Bunu hüdam yazıptı
Menim elimde ne var (TRT, 2000a: 38)

63

AMAN HOCAM

Ayağına giymiş Konya mestini
Benden mi saklıyor gül memesini
Nisbet için eğiş bana fesini

Aman hocam hocam iş işten geçti
Almayınca olmaz iş dile düştü

Yalınayak bastırmadım yerlere
Deste deste gül döşettim yollara
Sevdiğimi bildirmedim ellere

Alırım alırım hiç merak etme
Bir daha sarayım gel geri gitme

Ayağında iskarpin sedef düğmeli
Belinde kemeri turunç memeli
Güzeller içinde seni sevmeli

Olmaz hocam olmaz zengin değilsin
Ben seni hiç almam dengim değilsin

Sıra sıra yaptırılım hanları
Kaldırılım gasaveti gamları
El sürmeden biz sürelim demleri

İN gel hocam in gel konaklarından
Bir dahi öpeyim yanaklarından (Atılğan, 2002: 107)

64

**ANA BENİ GURBET ELE VERDİLER
VERDİLER**

Ana beni gurbet ele verdiler verdiler
Gelin edip saçlarımı ördüler ördüler
Bu köyü de bana çok mu gördüler gördüler

Baba beni niye verdin yabana yabana
Verseyidin köyümüzde çobana çobana

Giderim giderim sılamdan öte vay öte
Ben öksüzüm vermen beni gurbete gurbete
Gurbet elde benim ömrüm de bite oy bite

Baba beni niye verdin yabana yabana
Verseyidin köyümüzde çobana çobana

Değmen bana içerimden doluyum doluyum
Mevla'nın bir bahtı kara kuluyum kuluyum
Verin beni sevdiğimi ölüyüm ölüyüm

Baba beni niye verdin yabana yabana
Verseyidin köyümüzde çobana çobana (Turhan vd.
2008: 53)

65

ANA BENİM GELECEĞİM KALMADI

Düşmanlar da düştü benim kastime
Kara toprak kapadılar üstüme.
Behramlı derler de benim aslıma
Ana benim geleceğim kalmadı.

Pusulam da köyden köye okunur
Kavuma kardaşa hepten dokunur.
Gelin yarım yad ellerden sakınır
Ana benim geleceğim kalmadı.

Babam gelsin şubeden pusulam sorsun,
Kınalı bacım da yasıma gelsin.
Çocukların emaneti boynuna olsun
Ana benim geleceğim kalmadı.

Gurbete çıktım da ediyom merak,
Çanak kale derler mevkime ırak.
Gelin arkadaşlar yaremi sarak,
Ana benim geleceğim kalmadı. (Özbek, 1994:323)

66

ANAM BENİ HASLARINAN HASLADI

Anam beni haslarınan hasladı
Saçlarımı gül suyu ile ısladı
Anam beni gurbet için besledi
Gel güle güle ayrılalım anamdan

Yukarıdan ivil ivil göç gelir
Aşağıdan kınacılar geç gelir
Kız anadan ayrılması güç gelir
Gel güle ayrılalım anamdan

Bizim elin harmanları savrulur
Savrulur da sağ yanına devrilir
Anadan ayrılan başı çevrilir
Gel güle güle ayrılalım anamdan (Birdoğan, 1988:
133; TRT, 2000a: 42)

67

ANASI DER BEN KIZIMI VERMENEM

Anası der ben kızımı vermenem
Babası der men sözümünden dönmenem
Kardaşı der men günaha girmenem

Bağlantı:
Vah bahtsız gelin oy
Dertli gelin oy
Vay benim yarım oy

Al duvağı gül yüzüne örttüler
Seni gelin beni melul ettiler
Gözüm göre göre alıp gittiler

Bağlantı (TRT, 2002c: 10)

68

ANKARA'DA YEDİK TAZE MEYVAYI

Ankara'da yedik taze meyvayı
Boşa çiğnemişim yalan dünyayı
Keskin'den de sildirmeyin künyeyi
Söyleyin anama anam ağlasın
Babamın oğlu var beni neylesin

Trene bindim de tren sallandı
Zalim doktor ciğerimi elledi
İyi ol'un diye köye yolladı
Söyleyin anama anam ağlasın
Babamın oğlu var beni neylesin

Ankara'yla şu Keskin'in arası
Arasına kara duman durası
Çok doktorlar gezdim yokmuş çaresi
Söyleyin anama anam ağlasın
Babamın oğlu var beni neylesin

Binmiş taksiye de sefer geliyor
Annesinin de ciğerini deliyor
Gelin Hatice'ni de eller alıyor
Söyleyin anama anam ağlasın
Babamın oğlu var beni neylesin

Mezarımı derin kazın dar olsun
Etrafı da lale sümbül bağ olsun
Ben ölüyüm ahbaplarım sağolsun
Söyleyin anama anam ağlasın
Babamın oğlu var beni neylesin

(Karadeniz, 2000: 102)

69

ANKARA'DA YEDİM TAZE MEYVAYI

Ankara'da yedim taze meyvayı
Boşa çiğnemişim yalan dünyayı
Keskin'den de sildirmeyin künyeyi
Anamdan başkası yalan ağlasın

Ankara'yla şu Keskin'in arası
Arasına kara duman durası
Çok doktorlar gezdim yokmuş çaresi
Söyleyin anneme annem ağlasın
Babamın oğlu var beni neylesin

Trene bindim de tren salladı
Zalim doktor ciğerimi elledi
İyi olursun dedi geri yolladı
Söyleyin anama anam ağlasın
Anamdan gayrısı yalan ağlasın

Benzin içtim ciğerlerim tutuşur
Ağlama Hatice, Sefer yetişir
Söyleyin anneme çalsın nennimi
Kim alırsa alsın nazlı gelini

Binmiş taksiye de Sefer geliyor
Annesinin de ciğerini deliyor
Gelin Hatice'ni de eller alıyor
Söyleyin anneme annem ağlasın
Gelin Hatice'yi de kimler eğlesin

Mezarımı derin eşin dar olsun
Etrafı lale sümbül bağ olsun
Ben ölüyüm ahbaplarım sağ olsun
Söylesin kardaşıma çalsın sazımı
Kadir Mevlam böyle yazmış (Turhan vd. 1996:
290-291)

70

ANKARA'DAN FERMAN GELDİ NEYLEYİM

Ankara'dan ferman geldi neyleyim
Oturayım dertli dertli ağlayım
Ben ölürsem yarı kim'amanat eyleyim
Ben gidiyom kömür gözlüm kal galan
Ben gidiyom nazlı yarım kal galan

Yol üstüne kara çadır kuranlar
Misafirhanemde yunak yuyanlar
Sen ölme de ben öleyim diyenler
Ben gidiyom kömür gözlüm kal galan
Ben gidiyom elin kızı kal galan

Yağmur yağar ışılaşır saylağı
Eli göçmüş bozulaşır daylağı
Taze gelin koç yiğidin yaylağı
Ben gidiyom kömür gözlüm kal galan
Ben gidiyom elin kızı kal galan (TRT, 2002c: 11)

71

ANNE BURALAR NERE

Anne buralar nere
Anne buralar nere
Görünmez bizim evler
Görünmez bizim evler

Bağlantı:
Nereler oy nereler
Gül dibinde un eler
Tombak tombak sineler
Bizi baştan çıkaran
Al yazmalı gelinler

Kara tavuk kanadı
Şu yosmanın inadı
Oğlan dilin kurusun (da)
Herkes bizi kınadı

Ay doğar amber gibi
Gün doğar çember gibi
Allah bizi kavuştur
Arzu'yla gamber gibi

Bağlantı

Ay doğar çirasıyla
Her işler sırasıyla
Bize yar bulunmaz mı
Elimin parasıyla (TRT, 2000a: 44)

72

ANNEM BENİM SANDIĞIMI AÇMASIN

Annem benim sandığımı açmasın
Çuha şalvarıma hanım mineler uçkur takmasın
Annem beni gelir diye bakmasın
Mineler mineler hanım mineler boyu uzundur
Güveyley içinde boyu uzundur

Elbisem duvarda asılı kaldı
Çeyizim sandıkta hanım mineler basılı kaldı
Kardeşim benimle küsülü kaldı
Mineler mineler hanım mineler boyu uzundur
Güveyley içinde boyu uzundur (Gündüz, 2008: 113)

73

ANTEP MÜDAFASI TÜRKÜSÜ

Kara imiş şu Antep'in yazısı
Yaktı yandırdı bütün alemi nası
Yüreğimden çıkmıyor kardeş acısı
Hani benim mor sümbüllü bağlarım
Antep deye hazin hazin ağlarım

Mağaradan geliyor ağıtlar sesi
Yaktı yandırdı bütün alemi nası
Pazarda satılır şehitler fesi
Hani benim mor sümbüllü bağlarım
Antep deye hazin hazin ağlarım

Kavaklığın şirazesini bozuldu
Hummata'ze kara çadır kuruldu
Camilere şehit kabri kazıldı
Hani benim mor sümbüllü bağlarım
Antep deye hazin hazin ağlarım

Fransızlar her taraftan yürüdü
Yağ kalmadı yüreklerde eridi
Nice yiğitler istihkamda çürüdü
Hani benim mor sümbüllü bağlarım
Antep deye hazin hazin ağlarım (Demirci, 1938: 274; TRT, 2002c: 120)

74

APARMAĞA GELMİŞİK

Aparmağa gelmişik
Şal almağa gelmişik
Oğlanın adamıyık
Aparmağa gelmişik

Gızın bahtı ağ olsun
Gohumları sağ olsun
Gızın gettiği yollar
Görüm çın çırağ olsun

Gızıl güller çoldadır
Golçak leğen yoldadır
Gız üreği döğünür
Oğlan gözü yoldadır (TRT, 2000a: 45)

75

ARMUDUN DİBİ KUYU

Armudun dibi kuyu
Uyu sevdiğim uyu
Bana serhoş diyorlar
İçtiğim üzüm suyu

Oy (vay) n'edim n'edim
Evi barkı terk edim
Başım alıp ben gedim

Armudu daldan aldım
Haberi yardan aldım
Duydum gelin olmuşsun
Başım belaya saldım

Oy (vay) n'edim n'edim
Evi barkı terk edim
Başım alıp ben gedim (Turhan ve Akbıyık, 2012: 59)

76

**ARAYU ARAYU GÖRSEM YÜZÜNÜ
(DÜĞÜN İLAHİSİ)**

Arayu arayu görsem yüzünü
Yüzünün tozuna sürsem yüzümü
Hak nasip eylese görsem yüzünü
Ya Muhammed canum arzular seni
Dost Muhammed canım arzular seni (Can ve Palazoğlu, 2008: 54-55)

77

ARDA BOYLARINDA KIRMIZI ERİK

Arda boylarında kırmızı erik
Halime'nin ardında on yedi belik

Bağlantı :
Ah anneciğim ah anneciğim yaktın ya beni
Bu genç yaşta denizlere attın ya beni

Alıverin feracemi anneciğim diksin
O kıymatlı İsmail'e kendisi gitsin

Bağlantı

Arda boylarına ben kendim gittim
Dalgalar vurdukça can teslim ettim
Bağlantı (TRT, 2000a: 49)

78

ARDAHAN'DAN GELEN KATAR

Ardahan'dan gelen katar
Kamçısını atar tutar
Garip olan nerde yatar
Kondur beni allı gelin

Ardahan'dan gelen katar
Kamçısını atar tutar
Garip olan handa yatar
Konduramam oğlan seni (TRT, 2000a: 50)

79

ARDIÇ BİRER EŞELERİN DAĞINDA

Ardıç birer Eşelerin dağında
Yiğit gezer güzellerin yanında
Ahdım galdı o incecik belinde
Gece benim gündüz senin değil mi (sevdalı gelin)

Yüksek olur yaylaların dorusu
Coşkun olur gelinlerin sarısı
Sensin benim bu gönlümün çaresi
Evlerimiz garşı garşı değil mi (sevdalı gelin)
(Karadeniz, 2010: 270; TRT, 2000a: 50)

80

ARKADAŞLAR BENİM DERDİM YEĞİNDİR

Arkadaşlar benim derdim yeğindir
Ciğerimde fitil işler düğümdür (oy düğümdür oy)
Heç bilmem ne seattir ne gündür

Bağlantı:
Zorla beni bir zalime verdiler (oy oy)
Verdiler de günahıma girdiler (oy girdiler oy oy)

İki dağın arasında kalmışam
Bülbül gibi daldan dala konmuşam
Ne gün gördüm ne de murad almışam

Bağlantı

Bülbül gibi ah-u zarı çekerim
Gözyaşımı gül başına dökerim
Bu ne gündür zehir olsa içirim

Bağlantı (TRT, 2000a: 51)

81

ARMUT AĞACINA YASLANMIYASIN (Polat Ağzı)

Armut ağacına da yaslanmıyasın (aman aman)
Yarım var diye de güvenmiyesin (Allah'tan bulan)
El kızı dediğin uçan bir kuştur (aman aman)
Datlı dillerine güvenmiyesin (Allah'tan bulan)

Bağlantı :
Güzel ol ki söylenesin dillerde
Ehil ol ki söylenesin ellerde

Tarlaya gidiyor da tütün kırmaya (aman aman)
Geyin karaları nazar almıya (Allah'tan bulan)
Zalim anan seni bana vermezse (aman aman)
Kırılı kolları da murat almıya (Allah'tan bulan)

Bağlantı (TRT, 2002c: 12)

82

ARPA EKTİM BİÇEMEDİM (Ali Paşa Ağıtı)

Arpa ektim biçemedim
Bir düş gördüm seçemedim
Alışmışam soğuk suya
İssi sular içemedim

Bağlantı:
Allı gelin pullu gelin
Sana liralara vereyim
Bu güzellik sende varken
Beşibirlik dizdireyim

Üç atım var biri binek
Arkadaşlar kalkın gidek
Ali Paşa'yı vurdular
Yavrusuna haber vererek

Bağlantı

Paşa giyer iki kürkü
Biri samur biri tilki
Ali Paşa'yı vurdular
Harab oldu Van'ın mülkü

Bağlantı

Karavanaya vurdular
Yüzbaşılar darıldılar
Ali Paşa'yı vurdular
Darılmayın yüzbaşılar

Bağlantı (TRT, 2000a: 54; Turhan vd. 2003: 35;
Birdoğan, 2008: 202; Karadeniz, 1997: 173; Özbek,
1994: 268)

83

ARPAÇAYI

Arpaçay'ı aştı taşdı
Sel Sara'mı aldı kaşdı
Üç bacının közü yaşdı
Apardı seller Sara'mı
Bir uca boylu balamı

Arpaçay'ı derin olmaz
Akar sular senin olmaz
Sara'm kimi gelin olmaz
Apardı seller Sara'mı
Bir uca boylu balamı

Gedin deyin Han Çoban'a
Gelmesin bu el Mugan'a
Gelse batır nahak gana
Apardı seller Sara'mı
Bir uca boylu balamı

Adabalar gelir goşa
Men kurbanam gelem gaşa
Oğlan elin çıktı boşa
Apardı seller Saramı

Bir uca boylu balamı (Turhan vd. 1996: 79;
Karadeniz, 1997: 206)

84

ARZU İLE KAMBER

Kıbramı suya daldırdım
Doldu deye kaldırdım
Dinim imanım Kamber
Ben bileziğimi çaldırdım

Ben punara varmadım
Elim yüzüm yumadım
Dinim imanım Arzu
Ben bileziğin almadım

Hey huzulu huzulu
Koçlu koyun kuzulu
Bileziğim üstünde
Arzu kız yazılı

Al giyüp estirürsün
Kara bağrım kestirirsin
Arzu'm gelin oldum deye
Ökçe mi bastırırısın

Al giyüp estirmedim
Kara bağrın kestirmedim
Çıksın benim gözlerim
Ökçene bastırmadım

Yel eser haldır haldır
Kaftanı kaldır kaldır
Eğil eğil de Döldül
Arzu'yu üstüne bindir

Arzum kaşın çatıktır
Gaygulara batıktır
Önündeki kuzuya
Ninem südü katıktır

Öyle böyle iş olmaz
Hatırları hoş olmaz
Anneden olmayınca
Süt ile kardaş olmaz

Anne neye kakırsın
Şimşek gibi çakırsın
Aşıklık çekmedin mi
Beni niye kakırsın

Evlerinin bükleri
Bükde var üveyikleri
Arzum gelin olmuş gidiyor
Şeritlenmiş yükleri

Sen sultana vardım
Sultandan at aldım
Yarı yola geldim
İş bir cazıdan olduydu

Cazı karı gülmesin
Gözü yaşı dinmesin
Dilerim cazı karı
Ahrette iman görmesin (Özbek, 2011: 155-156)

85

ASİYAM

Çağırdım ben uy ana
Yar uykudan uyana
Bir baktı bir bakmadı
Başın eğdi o yana
Diloy loy Asiyam
Ben kara yazılıyam

Yara bak bu yara bak
İnsafsız bu yara bak
Ciğerim göz göz oldu
Her yanımda yara bak
Diloy loy Asiyam
Ben kara yazılıyam

Akan sular olaydım
Yar testine dolaydım
Gelin olduğun gece
Ben yanında olaydım
Diloy loy Asiyam
Ben kara yazılıyam (Karadeniz, 1997: 207)

86

ASKER OLDUM GIYDİM YELEK

Asker oldum giydim yelek
Eylen Suna gelin eylen
Üç günde ayırdı felek
Eylen Suna gelin eylen

Suna gelin Suna gelin
Tez mektup yaz bana gelin
İzin alıp sana gelim

Verin benim martinimi
Koy çantama tütünümü
İşte giydim potinimi
Eylen Suna gelin eylen

Bağlantı (Atılğan, 1998: 150)

87

ASKER OLDUN VATANA Zalif'im

Asker oldun vatana (Zalif'im)
Gidiyon mu kıtana (Zalif'im)
Gışla boyu yol boyu (Zalif'im)
Adam ederler toyu (Zalif'im)

Bağlantı:
Gazak ördüm ağladım (Zalif'im)
İlmek ilmek bağladım (Zalif'im)
Seni gelecek diye (Zalif'im)
Tandır sacı yağladım (Zalif'im)

Sizin köyün arası (Zalif'im)
Bende gönül yarası (Zalif'im)

Babam beni verecek (Zalif'im)
Yüzbin başlık parası (Zalif'im)

Bağlantı

Çorak dere sazaklı (Zalif'im)
Gelir allı gazaklı (Zalif'im)
Ben sana yarım demem (dimem) (Zalif'im)
Sizin köyler tuzaklı (Zalif'im)

Bağlantı (TRT, 2000a: 58; Tan ve Turhan, 2008: 44; Karadeniz, 2010: 90)

88

ASLIHAN

Bağlantı:

Aslıhan Aslıhan Aslıhan Aslıhan

Başında mor valalar (Aslıhan)
Yüreğimi paralar (Aslıhan)
Aslıya dünür getmiş (Aslıhan)
Korkarım ki alalar (Aslıhan)

Bağlantı

Valası kaş üstüne (Aslıhan)
İşmarı baş üstüne (Aslıhan)
Aslı'yı eller alsa (Aslıhan)
Taş koymam taş üstüne (Aslıhan)

Bağlantı

Murat çayın uzuni (Aslıhan)
Kıramadım buzuni (Aslıhan)
Aslı'yı eller almış (Aslıhan)
Yakım ağır düzüni (Aslıhan)

Bağlantı (TRT, 2000a: 58)

89

ASMALI MENCERE

Asmalı mencere
Kara gözlüm al beni içere
Merdivanım kırk ayak
Kırkına vurdum dayak
Benden başka seversen
Kalkmaz döşeklere yat

Bağlantı :

Olur mu böyle
Kara gözlüm derdini söyle

Kaleden indirdiler
Kırata bindirdiler
Üç günlük güvey iken
Yemen'e gönderdiler

Bağlantı (TRT, 2000a: 59)

90

AŞAĞI MEHLENİN ALLI GELİNİ

Aşşağı mehlenin allı gelini
Gelmez mehlemize bilmem nedendir
Her geldikçe bir çift buse verirdi
Kesti busemizi bilmem nedendir

Bağlantı:

Aşam nedendir
Paşam nedendir
Canım nedendir

Aşşıdan gelir allı valalı
Ak elleri boğum boğum kınalı
Ne çok kabarmışsın gelin olalı
Gider mehlemizden bilmem nedendir
Bağlantı (TRT, 2000a: 60)

91

AŞAĞIDAN ACI POYRAZ ACILAR

Aşşıdan acı poyraz acılar
Yukarıda kuru çamlar gıcılar
Suya giden mor belikli bacılar
Aranızda nazlı yarım varm'ola

Su değilim arkta arka atılam
Gül değilim çarşılarda satılam
Mevlam ölüm vermez ölem kurtulam
Bülbül güle hasret ben de yarime

Aşşıdan gelir eli boş değil
Söylerim söylemez gönlü hoş değil
Bülbül güle hasret ben de yarime
O kız nişannılı başı hoş değil (TRT, 2000a: 61;
Karadeniz, 1997: 226)

92

AŞAĞIDAN BİR YEL ESTİ

Aşşıdan bir yel esti
Irgaladı dallarımı
Ne dedim de niye küstün
Gırdın gine kollarımı
Yaradana ben gurbanım

El ediyor el ediyor
Küçük gelin el ediyor
Yeridikçe zilifleri
Uzaktan gel gel ediyor
Yaradana ben gurbanım

Evleri de çamdan direk
Suyu da nerden indirek
Yağmur yağdı yol kapandı
Selamı/ haberi nasıl gönderek
Yaradana ben gurbanım

Alınan mı morunan mı
Altınların korunan mı
İstiyom da vermiyorlar
Kaçırayım zorunan mı

Gürcü müsün Gürcü müsün
Gül dalının burcu musun
Kocan çirkin sen güzelsin
Gız sen onun harcı mısın
Yaradana ben gurbanım (TRT, 2002c: 14)

93

AŞAĞIDAN ÇIKTI BAYRAĞIN UCU Barana Havası

Aşağıdan çıktı bayrağın ucu
Belinde sallanır çevrenin ucu
Sen benimsin ben seninim engücü

Bağlantı:

Amman amman Fadime'm yazmayı oyaladın mı
Kalem gibi parmakların kınaladın mı
Amman amman Fadime'm dağlar dağlıyor beni
Sevdiğim ellere salıyor beni

Bir tepeden bir tepeye bakılmaz
Elin sevdiğine aman nişan takılmaz
Gonca güller olsa başa takılmaz

Bağlantı (TRT, 2000a: 62)

94

AŞAĞIDAN DA GELE GELE GELDİLER

Aşağıdanda gele gele geldiler
Geldiler de evimize doldular
Kızımızı elimizden aldılar

Ben gidiyom garip anam kal gayri
Hiç bulama var başına yan gayri

Çıkdım bakdım Çamlıbel'in düzüne
Döndüm bakdım karlar yağmış izime
Ellerin anası gider kızına

Benim anam bakmaz oldu yüzüme
Benim anam bakmaz oldu yüzüme

Anama söyleyin de mendilimi yudu mu
Yuyup yuyup gül daline koydu mu
Gurbet elde benim yavrum var dedi mi

Ben gidiyom garip anam kal gayri
Hiç bulama var başına yan gayri

Anam beni neler ilen besledi
Siyah saçım gül suyuyunan ısladı
Anam beni de gurbet için besledi

Ben gidiyom garip anam ağlama
Akını çıkarıp kara bağlama (TRT, 2000a: 70)

95

AŞAĞIDAN GELEN GELİN ALICI

Aşağıdan gelen gelin alıcı
Uğruna tutarlar yalın kılıcı
Biz de biliyoruz elin olucu

Kız seni almaya geldik almaya
Güllerin dermeye geldik dermeye
Aşağıdan gürül gürül göç gelir
Gelir amma gürültüsü geç gelir
Kız anadan ayrılması güç gelir
Kız seni almaya geldik almaya
Alıp da dönmeye geldik dönmeye (Karadeniz,
1997: 302; Atılğan, 1998: 152; TRT, 2000a: 62)

96

AŞAĞIDAN GELEN GELİN NERELİ

Aşağıdan gelen gelin nereli
Ak elleri boğum boğum kınalı (da)
Başın mı büyüdü gelin olalı
Ben seni kız iken seven oğlanım (da yörü)

Bağlantı:

Yörü yavrum yörü
Saçlarımı sürü
Yat dizimin üstüne
Uyutayım seni

Aşağıdan gelen geline benzer
Saçları sazımın teline benzer (de)
Fidan boylarına kurban olduğum
Açılmış bahçenin gülüne benzer (de yörü))

Bağlantı (TRT, 2000a: 62)

97

AŞAĞIDAN GELEN GELİNE BENZER

Aşağıdan gelen geline benzer
Saçları telefon teline benzer
Ben yarimi nerde olsa bilirim
Çiçekli bahçenin gülüne benzer

Aşağıdan cıvıl cıvıl kuş gelir
Kapalılar dolu gider boş gelir
Çıkma yârim, çıkma sen köyümüzden
Belki olur başına bir iş gelir

Aşağıda eser poyraz açılar
Yokarıdan çam dalları gıcılar
Şu karşıdan gelen çifte avcılar
İçinizde yârim adlı yok mudur? (TRT, 2000a: 62;
Uludemir, 1970: 125)

98

AŞAĞIDAN GELİR ALDIRAMADIM

Aşağıdan gelir aldiramadım
Kolları boynuna sardıramadım
Bir elimde divit birinde kalem
Bir yarin aklını kandıramadım

Aşağıdan gelir allı valalı
Parmakları boğum boğum kınalı
Ne de büyümüşsün gelin edalı
Ben seni ezelden seven oğlanım

Aşağıdan gelir Kerem'in yarı
Taramış zülfünü vermiş tımarı
Ak göğsün üstünde zemzem pınarı
İçip susuzluğum söndüremedim (Karadeniz, 1997:
262; TRT, 2000a: 63)

99

AŞAĞIDAN GELİR ELİ DEVELİ

Aşağıdan gelir eli develi
Devesinin boynu altun laleli
Kız gelin olalı burnun havalı
Ben seni kız iken seven oğlanım

Bağlantı:

Konma bülbül konma ağaç dalına
Seni de vururlar yarin yoluna
Konma bülbül konma dalım yok benim
Sineme saracak yarım yok benim

Aşağıdan gelir hozalı gelin
Topla fistanımı toz olur gelin
Kaldırırsa peçesin görsem yüzünü
Eller arif olmuş söz olur gelin

Bağlantı

Güllü seni alır dağa kaçarım
Karlı dağ ardında çadır açarım
Kahve bulamazsam kenger içerim
Elbet ben de bir güllümü beslerim

Bağlantı (Karadeniz, 1997: 298; TRT, 2000a: 63;
Birdoğan, 2008: 229)

100

AŞAĞIDAN GELİR DÜVELER GİBİ

Aşağıdan gelir düveler gibi düveler gibi
İçerim dert aldı mayalar gibi gelinim güzelim
Katardan ayrılmış mayalar gibi mayalar gibi
Varın söylen burda alsın yar benim güzelim

Kır atın üstünde kuş tüyü minder bir sarı minder
Atryın yönünü bu yana dönder gelinim güzelim
Kuru mektubunan gönül eylemez eylemez
Gelip gideninen bir selam gönder gelinim güzelim
(İvgin vd. 2009: 52)

101

AŞAĞIDAN GELİR HOZALI GELİN

Aşağıdan gelir hozalı gelin
Topla fistanımı toz olur gelin
Kaldırırsam peçeni baksam yüzüne
Eller arif olmuş söz olur gelin

Bağlantı:

Vay beni beni de yaralar beni
Gece uyutmuyor sevdalar beni

Yüce dağ başında yayılan atlar
Yarimin yanına varmasın yadlar

Mezarın üstünde dikilen otlar
Sızlıyor her yanım yar diye diye

Bağlantı

Gine mi göç oldu o yarin göçü
Nerelerde kaldın canımın içi
Koynumda sakladım verdiğin saç
Belki birgün gelir ilazım olur (TRT, 2000a: 64)

102

AŞAĞIDAN GELİYOR BİR KANLI MELEK

Aşağıdan geliyor bir kanlı melek
Yolumu yolsuza düşürdün felek
Kıyma zalım kıyma canıma kıyma
Yaldanıp kanlı meleğin süzüne uyma

Babam sende çok mu aldı, halindi anam zalimdi
Mal için de yöldürmezler gelini anam gelini
Söyleyinde babama versin malini anam malini
Kıyma zalım kıyma canıma kıyma

Orucu tuttum da bayramımı yetmedim anam
yetmedim
Gelin oldum da muradıma yermedim anam
yermedim
Emrin üzere başka bir iş dutmadım anam dutmadım
Kıyma zalım kıyma canıma kıyma (TRT, 2002c:
17)

103

AŞAĞIDAN GELİYOR NESLİHAN

Aşağıdan geliyor Neslihan
İki elleri tutam tutam feslihan (feslihan)

Bağlantı:

A Neslihan sen beni öldüreceksin
Dost ile düşmanları güldüreceksin

Aşağıdan geliyor güzeller
Güzeliz diye ayrı ayrı gezerler

Bağlantı

Engin derelerin suyu çağlasın
Dengine düşmeyen gelin ağlasın

Bağlantı (TRT, 2000a: 65)

104

AŞAĞIDAN KALKTI BİR AKÇA GEYİK

(ey yar ey)
Aşağıdan kalktı bir ahça geyik
Kırıktır kollarım tutmuyor seyik
Mah camalın görünce titirer kayık
Kızılırmak senden geçti bir gelin

(ey yar ey)

Daramış zülfünü kırkmiş kabadan
Ayrı düşmüş anayınan babadan

Bir gelin tezikmiş büyük obadan
Yayla sana skn etti bir gelin

(ey yar ey)
Aşağıdan kalktı cenderin z
Aşgınan ağlattın gelin sen bizi
şöyle duruşunda değer yüzbin kırmızı
Yayla sana skn etti bu gelin (TRT, 2002c: 14)

105 AŐAĐIKI MAHLENİN ALLI GELİNİ

Aşağıkı mahlenin de allı gelini
Sabah erken kalkmış bağlamamış belini (oy oy
canım oy)
Geyindim ki gidem yarın yanına
Döndü gardaş dedi kırdı belimi (oy oy canım oy)

Yiyemedim bahanızda kirazdan
Ben gorkarım iftiradan garazdan (oy oy canım oy)
Eğer benim yarım hakikatlıysa
Arar bulur gelir beni birazdan (oy oy canım oy)

Ara ver de karlı dağlar ara ver
Al bu mektubu da götür yara ver (oy oy canım oy)
Yar hasreti yüreğimi yakıyor
Uan kuşlar bu haberi yara ver (oy oy canım oy)
(TRT, 2002c: 15)

106 AŞAMADIM HACI HASAN BELİNİ

Aşamadım Hacı Hasan belini
Yaylanıza varamadım a gelin
Deldi geti yağlı kurşun tenimi
Ellerinden tutamadım a gelin
(Gıymatlı gelin)

Hacı Hasan'ın beli ifte tuzaklı
Yaylanızın gölgeleri kavaklı
Gelin ata binmiş başı duvaklı
Alıp seni kaamadım a gelin
(Gıymatlı gelin)

Hacı Hasan'dan yaylanıza varıp da
Ceviz dibi cami yanı gezip de
Pencereden ışığını görüp de
Koynuma alıp yatamadım a gelin
(Gıymatlı gelin) (TRT, 2000a: 66)

107 AŐEYİM DE şU DAĞLARI BEN AŐEYİM

Aşeyim de şu dağları ben aşeyim
Gız ben seni aleyim de gaeyim
Aman da gaeyim a güzel de gaeyim

Akşamınan ikindinin arası
Yakdı da beni gözlerinin garası
Aman da garası a güzelde garası

Aşam oldu gine de basdı garalar
Ciğerimde göz göz oldu yaralar

Aman da yaralar a güzel de yaralar

Aşam oldu yakamadım gazımı
Gadir Mevlam böyle de yazmış yazımı
Aman da yazımı a güzel de yazımı (TRT, 2000a:
66)

108 AŞKA GEL SİNEMDE AŞKA GEL

Aşka gel sinemde aşka gel
Dağları dolaş da gel
Kız hanım annen duymasın (aman)
Pencereden ka da gel

Gün kavuştu irakta
Gözüm karada akta
Herkesin yâri geldi
Benim yârim uzakta (Can ve Palazoğlu, 2008: 56-
57)

109 ATIMI EYERLEDİM

Atımı eyerledim
Yare haber eyledim
Yaylanın yollarında
Gelir diye bekledim

Al mendili eline
Ge horonun başına
Sallansın omuzları
Ge horonun başına
Baba beni evlendir
Geldim yirmi yaşına
Ana beni evlendir
Geldim yirmi yaşına

Bu gün hava bulanık
Benim başım dolanık
şu gavurun gızına
Yanık yüreğim yanık
şu gavurun gızına
Yanık ciğerim yanık

Ata binerim ata
Türküler ata ata
Gel beraber gezelim
El ele tuta tuta

Al mendili eline
Ge horonun başına
Sallansın omuzları
Ge horonun başına
Baba beni evlendir
Geldim yirmi yaşına
Ana beni evlendir
Geldim yirmi yaşına

Bu gün hava bulanık
Benim başım dolanık
şu gavurun gızına

Yanık yüreğim yanık
Şu gavurun gızına
Yanık ciğerim yanık
Çeşmenin başlarına
Oturdum taşlarına
Bekledim yar gelmedi
Belki gelir yarına

Al mendili eline
Geç horonun başına
Sallansın omuzları
Geç horonun başına
Baba beni evlendir
Geldim yirmi yaşına
Ana beni evlendir
Geldim yirmi yaşına

Bu gün hava bulanık
Benim başım dolanık
Şu gavurun gızına
Yanık yüreğim yanık
Şu gavurun gızına
Yanık ciğerim yanık (Turhan ve Altınkaynak, 2009: 257)

110 ATLADI ÇIKDI EŞİĞİ

Atladı çıkdı eşiği
Sofrada galdı kaşığı
Gız büyük ev yakışığı

Ağlama gınan kutlolsun
Sağdığın inek sütlolsun
Gız anam da gınan kutlolsun
Vardığın yerler kutlolsun

Gız sana gerek bir ana
Ağlasın yana yana
Gız sana gerek bir baba
Ağlasın gaba gaba

Ağlama gınan kutlolsun
Sağlığın inek sütlolsun
Gız anamda gınan kutlolsun
Vardığın yerler kutlolsun (Birdoğan, 2008: 175; TRT, 2000a: 74)

111 ATLADI ÇIKTI EŞİĞİ

Atladı çıktı eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Mahallenin yakışığı
Gel ayrılıp gitmiyelim

Tepsiye koyarlar tuzu
Üstüne örterler bezi
Hay ananın bir tek kızı
Gel ayrılıp gitmeyelim

Biner atın iyisine
Gider yolun koyusuna
Haber verin dayısına
Gel ayrılıp gitmiyelim

Helebiye helebiye
Keten gömlek güveyiye
Ağlama gelin getirdik
Çok şükür bu işi bitirdik (TRT, 2000a: 74)

112 ATLADI GEÇTİ

Atladı geçti eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Büyük evin yakışığı
Şen babam evi şen olsun
Gideyim haberi olsun.

Geline gerek bir ana
Ağlayasın yana yana
İki gözüm canım ana
Şen babam evi şen olsun
Gideyim haberi olsun.

Geline gerek bir kardeş
Ağlayasın yavaş yavaş
İki gözüm biri kardeş
Şen babam evi şen olsun
Gideyim haberi olsun.

Geline gerek bir baba
Ağlasın kaba kaba
İki gözüm biri baba
Şen babam evi şen olsun
Gideyim haberi olsun. (Gökçe, 1982: 90)

113 ATLADI GEÇTİ EŞİĞİ (Gelin Ağlatma Havası)

Atladı geçti eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Mehlenin bir yakışığı
Şen anam şen babam
Evin şen olsun
İşte ben gidiyorum da
Yerin gen olsun

Ocağa koydular yuha sacını
Başıma koydular kahr tacını
Anan baban çeksın acını
Şen anam şen babam
Evin şen olsun
İşte ben gidiyorum da
Yerin gen olsun (Birdoğan, 2008: 245)

114 ATLADI GEÇTİ EŞİĞİ

Atladı geçti eşiği
Sofrada galdı kaşığı
Böyük evin yakuşuğı

Bağlantı:
Sen ağla gızım sen ağla
Alı yeşilinen bağla

Süt gabını sütsüz goyan
Tuz gabını tuzsuz goyan
Anasını gızsız goyan

Bağlantı

Atımın guyuğu düğüm
Yüreği vurdu böğün
Ayruluk günüdür böğün (TRT, 2000a: 74)

115

ATLADI GEÇTİ EŞİĞİ

Atladı geçti eşiği
Sofrada koydu kaşığı
Kız büyük evin yakışığı
Kız gelin olmuş gidiyor o

Bağlantı

Ne diyor o ne diyor o
Kız gelin olmuş gidiyor o

Biner atın iyisine
Gider yolun goyusuna
Haber verin dayısına
Kız gelin olmuş gidiyor o

Bağlantı (Atılğan, 1998: 155)

116

ATLADI GİTTİ EŞİĞİ

Atladı gitti eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Kızdır evin yakışığı
Kız eşin kınan kutl'olsun ey
Bunda dirliğin tatl'olsun ey

Al tavanlı evin var
Elden güzel yarın var
Ne de mutlu başın var
Kız eşin kınan kutl'olsun ey
Bunda dirliğin tatl'olsun ey

Kız anasın anasındır
Bu gün misafir senindir
Yarın yad ellerindir
Kız eşin kınan kutl'olsun ey
Bunda dirliğin tatl'olsun ey
Yengeler yakar kınayı
Kız eşin kınan kutl'olsun ey
Bunda dirliğin tatl'olsun ey (Uludemir, 1970:
47)

117

ATLADIM GİTTİM EŞİĞİ

Atladım gittim eşiği
Sofrada goydum gaşığı
Büyük evin yakışığı
Gız anam gınan gutl'olsun

Don yudum yadı daşlar
Eğrişdim gabardaşlar
Siz sefa galın yoldaşlar

İşte geldim gidiyorum
Sılamı terk ediyorum

Babam ekmani attı mı
Gardaş ekinin bitti mi
El gızı keyfin yetti mi
İşte geldim gidiyorum
Sılamı terk ediyorum (TRT, 2000a: 75)

118

ATLAR EĞERLENDİ GELDİ KAPIYA

Atlar eğerlendi anam geldi kapiya geldi kapiya
Kız çeyizin topla topla doldur terkiye
Şimdi kızlar başlar anam yanık türküye yanık
türküye
Doldur pınar doldur doldur ben gider oldum
Anamı babamı aman terk eder oldum

Anam yoğurdunu anam ayran eylesin ayran eylesin
Çıksın yüce dağ başına seyran eylesin
Anamın oğlu var anam beni neylesin beni neylesin
Anamı anamı aman benim anamı
Çarşamba gecesi aman yakın kınamı (Birdoğan,
2008: 246; TRT, 2000a: 75)

119

ATLARINI TEPE TEPE GELDİLER

Atlarını tepe tepe geldiler
Geldiler de obamıza gondiler
Anasının evinden gızı aldiler

Bağlantı:

Leylim dilber leylim yazımız böyle
Yak diz üstünde sazımız böyle

Tepenin başında yedik kirazı
Döküldü saçıldı kaldı birazı
Mendil mendil yolladığım çerezi
Yiyip yiyip inkar eden sen misin (TRT, 2000a: 76)

120

ATLARINI TEPE TEPE GELDİLER (Deme Çevirme Örnekleri) Gelin Havaları

Atlarını tepe tepe geldiler
Geldiler de obamıza gondular
Anasının evinden gızı aldılar

Leylim dilber leylim yazımız böyle
Ayak diz üstünde sazımız böyle

Tepenin başında yedik kirazı
Döküldü seçildi kaldı beyazı
Mendil mendil yolladığım çerezi
Yeyip yeyip inkar eden sen misin

Leylim dilber leylim yazımız böyle
Ayak diz üstünde sazımız böyle
Ardıç mumi yana yana kül olur
Gelin gider güveğiyle gül olur

Leylim dilber leylim yazımız böyle
Ayak diz üstünde sazımız böyle (Birdoğan, 2008:
207)

121

ATMA ANNEM

Merdivenden tıngır mırgır inerken
Duvağı boynuma dolanır yar severken
Atma annem atma şu dağların ardına
Kimseler yanmasın annem yansın yoluma
Asker oldum n'olduğumu bilmedim
Güle güle yar koynuna girmedim
Atma annem atma şu dağların ardına
Kimseler yanmasın annem yansın yoluma
(Gündüz, 2008: 132)

122

AVLUYA BİR KUŞ KONDU

Avluya bir kuş kondu
Yeşil idi kanadı
Güzellerin içinde
Niye beni kınadı

Bağlantı:

Aman da yeşillim oğlan
Dolan dağları dolan
Sallan kölen ben olam

Trenin düdüğüne
Taş koydum gediğine
Anneler kız besliyor
Vermiyor sevdiğine

Bağlantı (TRT, 2000a: 77)

123

AY BULUTTA BULUTTA

Ay bulutta bulutta
Gelin gelin gel oyna
Mendilim kaldı dutta vay vay
Kahrırsa varsın kalsın
Gelin gelin gel oyna
Yenisi var sandıkta vay vay

Giden ay tutulur mu
Gelin gelin gel oyna
Bala tuz katılır mı vay vay
Şu uzun gecelerde
Gelin gelin gel oyna
Yalnız yatılır mı vay vay

Mektepte okuyorum
Gelin gelin gel oyna
Çuvallık dokuyorum vay vay
Yar ben seni alırım
Gelin gelin gel oyna
Anandan korkuyorum vay vay (Tan ve Turhan,
2008: 52)

124

AY DOĞAR SİNİ SİNİ

Ay doğar sini sini
Sevmişem birisini
Çekip vursalar beni
Söylemem doğrusu

Geline bak geline
Kına yakmış eline
Gelin kurban olayım
Saçlarının teline (Karadeniz, 1997: 318)

125

AY GIZ ADIN AMANDIR

Ay gız adın amandır
Hoş bakışın yamandır
Dönen gece söz verdi (balam)
Bu geceki tamamdır

Bağlantı:

Gaşın gözün şirin sözün
Aldı yazık canımı
Men sene heyran
Sen cana kurban
Ay hanım hanım
Sen benim canım
Men seni alım
Dağlara kaçım bu gece

Ay gız adın Emine
Şeker versem yemine
Nenem seni beğendi (balam)
Gaç gel sen de men ile

Bağlantı

Geline bak geline
Tefin alıp eline
Şirin şirin danışır (balam)
Gurban olam diline

Bağlantı (TRT, 2000a: 82)

126

AY OĞLAN TATAR MISIN

Ay oğlan Tatar mısın
Şeftali satar mısın
Şeftali şöyle dursun, ay oğlan
Benimle kaçır mısın
Haydi yârim kaya başına, kaya başına
Al beni yanına, yanı başına
Ay oğlan imana gel
Dolaş da pınara gel
Hiç bahanen yoğusa ay oğlan
Elini yumağa gel
Haydi yârim kaya başına, kaya başına
Al beni yanına, yanı başına (Gündüz, 2008: 134)

127

AYA BAK YILDIZA BAK

Aya bak yıldıza bak (aman)
Geline bak güzel gıza bak (aman)
Çöp çatan elin grılsın (aman)
Dengini dengine çat (aman)

Ay oğlan emir misin (aman)
Dünyada da bir misin (aman)
Annenden izin alsam (güzel yavrum)
Sen beni gelir misin (aman) (TRT, 2000a: 84)

128

AYLEME GELİN AYLEME (KINA HAVASI)

Ayleme gelin ayleme
Yolcuyu yoldan eyleme hey ey ey
Dağdan keserler meşeyi hey
Hani de gelinin döşeği hey ey ey
Ayleme gelin ayleme
Yolcuyu yoldan eyleme hey ey
Dağdan keserler urganı hey
Hani de gelinin döşeği hey ey ey
Ayleme gelin ayleme
Yolcuyu yoldan eyleme hey ey
Dağdan keserler fıstığı hey
Hani de gelinin yastığı hey ey ey
Ayleme gelin ayleme
Yolcuyu yoldan eyleme hey ey (Gündüz,
2008: 136)

129

AYNALI KÖRÜK

Oğlanın adı Ömer
Belimi sıktı kemer
Benim ince belime
Yakışır gümüş kemer

Bağlantı:
Aynalı körük olmazsa ben gelin gitmem
Ud kemani çalmazsa aynalı körüğe binmem

Gel dağları aşalım
Hilalde buluşalım
Girelim biz kol kola
Çamlıkta dolaşalım

Bağlantı

Kurban olam diline
Dolansam yar beline
Varmak isterim amma
Anası var nafiye
Aynalı körük olmazsa ben gelin gitmem
Ud kemane çalmazsa aynalı körüğe de
binmem (Özbek, 2011: 64)

130

AYNAM DÜŞTÜ BELİMDEN

Aynam düştü belimden
Garişti gazellere

Tabiatım kurusun
Urgunum güzellere

Bağlantı:
Tirnanna tirnanna hop tirnanna tirnanna

Fesim düştü başımdan
Toza battı püskülü
Benim sevdiğim güzel
Memleketin has gülü

Bağlantı

Yağlık düştü elimden
Çamur oldu köşesi
Anan seni vermiyir
Ateşlere düşesi

Bağlantı (TRT, 2000a: 89)

131

AYŞEMİN YEŞİL SANDIĞI

Ayşemin yeşil sandığı
Daha elinin değdiği
Hiç aklımdan çıkmıyor
Kapılıp sele gittiği

Aman Ayşe'm mor menekşem
Dağlar başı duman Ayşe'm
İndim Ürgüp çöllerine
Geleceğim güman Ayşe'm

Kara çadır eğmeyinen
Göğsü sedef düğmeyinen
İnsan kendin sele m'atar
Kayınbaba dövmeeyinen

Aman Ayşe'm mor menekşem
Dağlar başı duman Ayşe'm
İndim Ürgüp çöllerine
Geleceğim güman Ayşe'm

Kara çadırlar kuruldu
İçinde demler sürüldü
Ağlama sen gelin Ayşe'm
Kayınpederin vuruldu

Aman Ayşe'm mor menekşem
Dağlar başı duman Ayşe'm
İndim Ürgüp çöllerine
Geleceğim güman Ayşe'm (Karedeniz, 2000: 115)

132

AYVANDA YATAN OĞLAN

Ayvanda yatan oğlan
Gömleği keten oğlan
Nişanlım eller almış
Habersiz yatan oğlan

Ay doğar kamerinden
İnce bel kemerinden
Susamışam bir su ver
Ak gerdan damarından (TRT, 2000a: 92)

133

AYVANDA YATAN OĞLAN

Ayvanda yatan oğlan
Loy loy loy loy loy loy kibar yar
Gömleği keten oğlan
Loy loy loy loy loy loy kibar yar
Nişanlım eller aldı
Loy loy loy loy loy loy kibar yar
Habersiz yatan oğlan
Loy loy loy loy loy loy kibar yar

Ay doğdu kamerinden
Loy loy loy loy loy loy kibar yar
İnce bel kemerinden
Loy loy loy loy loy loy kibar yar
Susamışım bir su ver
Loy loy loy loy loy loy kibar yar
Ak gerdandan narından
Loy loy loy loy loy loy kibar yar

Dama çıkmış bir güzel
Loy loy loy loy loy loy kibar yar
Damın etrafın gezer
Loy loy loy loy loy loy kibar yar
Elinde bir deste gül
Loy loy loy loy loy loy kibar yar
Kendi gülünden güzel
Loy loy loy loy loy loy kibar yar (Karadeniz,
2010: 533)

134

AZİZİYE'YE GİDEN GELİN

Aziziye'ye giden gelin
Gece geldi kağnyıman
Eller dediğim bellesin
Oğlum vurmaz göğnüünen

Derede biçirdi arpa
Gezemedim sereserpe
Oğlum elin kırılıydı
Hemi gelin körpe

Bende bir gelin yitirdim
Üç ayları dıkılınca
Kilim arasına doldu
Mor belikler dökülünce

Hotam ağ Hanife'm hota
Sıçırır binerdi ata
Koyun sağmadan gelirdi
Mor beliği ata ata (TRT, 2002c: 19)

135

BABA AYDIN'A VARDIN MI

Baba Aydın'a vardın mı
Bana çeyizimi aldın mı

Bağlantı:

Şen babam evin şen olsun
Gidiyorum haberin olsun

Baba Aydın'a vardın mı
Bana al kıyafet aldın mı

Bağlantı

Baba Aydın'a vardın mı
Telli duvağımı aldın mı
Bağlantı (TRT, 2000a: 95)

136

BABA BUGÜN TER SİNEMİ ÇÜRÜTTÜ

(baba bugün) Ter sinemi (ter sinemi oy oy oy)
(yar yar) Çürüttü ter sinemi (vay)
(baba billah) Ben feleğe neyledim
(anam) Her işim tersine mi (vay vay nedem vay)

(baba bugün) Baba bir baktı geçti (oy oy oy)
(yar yar) Bilmedim vakti geçti (vay)
(anam) Dünya bir penceredir
Her gelen baktı geçti (vay vay nedem vay)

(baba bugün) Şu gelin maya gelin (oy oy oy)
(yar yar) Benziyor aya gelin (vay)
(oğul) Gel suyu burdan al
Yorulma çaya gelin (vay vay nedem vay) (TRT,
2002c: 175)

137

BABA KIZIN ÇOK MUYUDUR

Baba kızın çok muyudur
Bir kız sana çok muyudur
Gırılması emmilerim
Heç oğlunuz yok muyudur

Bağlantı:

Gız anası gız anası
Yakın gelinin gınası
Hani bunun öz anası
Başın da mumlar yanası

Samenim geldi duruyor
Heral gına yahıcılar
Yeni umudum kesildi
Heral beni vericiler

Bağlantı

Doyulu bu söve daşlar
Gölgelendi gabağaçlar
İşte gelin gidiyorum
Helallaşak çüt yoldaşlar

Bağlantı (TRT, 2000a: 95)

138

BABA KIZIN ÇOK MUYUDU (KINA HAVASI)

Baba kızın çok muyudu
Bir kız sana yük müyüdü
Kör olası emmilerim
Hiç çoğluğunuz yok muyudu

Bağlantı

Kız anası kız anası
Elinde muşlar yanası
Kız anası kız anası
Yansın gelinin kınası

Evimizin önu kavak
Dalın kırdım ufak ufak
İşte ben de gelin oldum
Elim kına yüzüm duvak

Bağlantı

Elimi yuduğum arklar
Belimi verdiğim dutlar
Aha bindim gidiyorum
Silip süpürdüğüm yurtlar

Bağlantı (Atılğan, 1998: 158)

139

BACADAN AŞIYOR AYVANIN DALI

Bacadan aşıyor ayvanın dalı
Aman güzel aman ayvanın dalı
Suna'm sen güzelsin neylersin malı
Aman güzel aman neylersin malı

Kaleden kaleye minder atarlar
Aman güzel aman minder atarlar
Kızınan gelini bir mi tutarlar
Aman güzel aman bir mi tutarlar

Kaleden kaleye bir demet tütün
Aman güzel aman bir demet tütün
Maşallah geline gerdanı bütün
Aman güzel aman gerdanı bütün

İner çeşmelerden alır suyunu
Aman güzel aman alır suyunu
Kendi güzel amma bilmem huyunu
Aman güzel aman bilmem huyunu (TRT, 2000a: 95)

140

BADILCANI DOĞRADIM

Badılcıyı doğradım
Doğradım da vurmadım
Çok serbest gezeriken
İftiraya uğradım

Bağlantı:

Oldu mu yar oldu mu yar
Söz yerini buldu mu yar
Ah sana bana olanlar
Hiç kimseye olmadı yar

Altın tabakta bal var
Yalvar anneme yalvar
Annem beni vermezse
El kaldır Hakka yalvar

Bağlantı (TRT, 2000a: 97)

141

BAĞINDA GÜLÜN VAR

Bağında gülün var
Al yanakta benin var
Eğil bir yol öpeyim
Dudağında balın var

Pınarda destin var
Ağ topukta püskül var
Çok nazlısın oy gelin
Acem şalda belin var

Ağ konaktan geliyor
Fistanımı sürüyor
Fidan boylu oy gelin
Çok canları eziyor (TRT, 2000a: 101)

142

BAHÇALARDA BÖRÜLCE

Bahçalarda börülce
Oynar gelin görünce
Oynasınlar bakalım
Bir araya gelince

Bağlantı:

(hişt) Mori ye le lelli yar nina nininam
(çık) Mori ye le lelli yar ninanan

Bahçalarda eğrelti
Oynarlar iki elti
İkisi de bir boyda
Bilinmiyor kıymeti

Bağlantı

Bahçalarda karataş
Oynarlar kardaş kardaş
İkisi de bir boyda
Bulunmuyor arkadaş

Bağlantı (TRT, 2000a: 105)

143

BAHÇALARDA MOR MENİ

Bahçalarda mor meni
Verem ettin sen beni
Nasıl verem olmayım
Eller sarıyor seni

Bağlantı:
Ben sana yandım gelin
Yanağı allı gelin
Gaziantep yolunda
Öldürdün beni gelin

Bahçalarda meleme
Yar göğsün düğmeleme
Ölürsem kanlım sensin
Gözlerin sürmeleme

Bağlantı

Bahçalarda saz olur
Gül açılır yaz olur
Ben yarime gül demem
Gülün ömrü az olur

Bağlantı (Erdoğan, 2014: 116; TRT, 2000a: 106)

144

BAHÇALARDA PIRASA

Bahçalarda pırasa
Dallarına kar yağsa
Kızlar kocasız kalsa
Kocamana yalvarsa
Bahçalarda kendir var
Kız senin ne derdin var
Sen ah çektin ben bildim
Sende koca derdi var
Köprünün altı kazık
Kaynanam ölmüş yazık
Öldüğüne yanmıyom
Bir top kefene yazık
Bahçalarda kendir var
Oğlan bak ne derdim var
Ben ah çektim bilmedin
Kaynanamdan derdim var
Bahçalarda pancar var
Kaynanamdan zarar var
Hiç kimseden fayda yok
Yine yardan yarar var
Bahçalarda kendir var
Oğlan bak ne derdim var
Ben ah çektim bilmedin
Kaynanamdan derdim var (Can ve Turhan, 2007: 257)

145

BAHÇALARDA PIRASA

Bahçalarda pırasa
Selam söyle horaza
Horaz da erken ötmesin
Yar koynumdan gitmesin
Aman desinler, paşam desinler
Beş kız bir oğlana vurgun desinler
Bahçalarda domata
Ondan olur zalata
Dürzü baban vermezse
Turşu kursun kerata

Aman desinler, paşam desinler
Beş kız bir oğlana vurgun desinler (Uludemir, 1970: 72)

146

BAHÇALARDA ÜZERLİK

Bahçalarda üzerlik
(aman) Sende mi var güzellik

Bağlantı:

Şamama da yörük gızı şamama
Başlığımı vereyim bey babana
Nikahımız kıyılısın tasitamama
Elleri gınalı yarım
Beller kemerli yarım
A kız senin gaş göz oynatışın
Köçeklerden uşgur bağlatışın
Cıvıl cıvıl cıvıl söyleyişin

Bahçalarda bal erik
(aman) Yapracağı delik delik

Bağlantı

Bahçalarda kayısı
(aman) Ölmüş yörük karısı

Bağlantı (TRT, 2000a: 107)

147

BAHÇEDEN HUDAR GELDİ

Bahçeden hudar geldi
İçinde biber geldi
Biz bu gelini alana dek
Başımıza neler geldi

Bahçalarda pirpirim
Devşirdik birim birim
Ali oğlanı everdik
Mehmede Allah kerim

Bahçalarda var iğde
Dalları gezer yerde
Ağlama bizim gelin
Güveyimiz vardır evde (Keçik, 2000: 122)

148

BAHÇELERDE HIYAR

Bahçalarda hıyar
Nazik nazik soyar
Şimdi Name duyar

Bağlantı:

Yandım Name gelin
Bir domurcuk gül iken
Soldum Name gelin

Bahçalarda erik
Dallarımı eyerik
Şimdi Name ferik

Bağlantı

Deniz dalgasız olmaz
Yiğit sevdasız olmaz
Name cilvesiz olmaz

Bağlantı

Aya bak yıldıza bak
Suya giden kıza bak
Name diyor bize bak

Bağlantı (TRT, 2000a: 110)

149

BAHÇENİZDE BİR TAŞ ATTIM VIŞNEYE

Bahçenizde bir taş attım vişneye
Kimseler yarinden ayrı düşmeye
Yarı benden beni yardan ay'ranın
Ciğerine yağlı gürşun işleye

Bağlantı:

Dağı var ovası var
Elalemin (herkesin) yuvası var
Mevlam vermiş bana derdi
Çekilecek neresi var

Yaylasına vardım yağmur yağıyor
Yaslanmış duvara boyun eğiyor
Dedim güzel neden boyun eğersin
Dedi babam seni bana vermiyor

Bağlantı (TRT, 2000a: 112)

150

BAHÇENİZDE GÜREN VAR

Bahçenizde güren var
Pulluğunan süren var
İnkâr etme Dudu gız
Sarılırken gören var
Aman Dudu gız öldüm yalnız

Aşam aşam pencireyi depmeli
Görüp görüp ah Dudu gızı n'etmeli
Nerelisin ah Dudu gelin nereli
Deli oldum ah sana meyil vereli

Bahçede güren dalı
Dibinde buldum yarı
Ben söyleyem sen dinle
Başıma gelen hali
Aman Dudu gız öldüm yalnız

Aşam aşam pencireyi açmalı
Bulup bulup ah Dudu gızı gaçmalı
Nerelisin ah Dudu gelin nereli
Verem oldum gız sana gönül vereli (Tan ve Turhan,
2001: 50; TRT, 2000a: 112)

151

BANA KARA DİYEN DİLBER

Bana kara diyen dilber
Gözlerin kara değil mi
Yüzünü sevdiren gelin
Kaşların kara değil mi

Beni kara diye yerme
Mevlam yaratmış hor görme
Ala göze siyah sürme
Çekilir kara değil mi

Hint'ten Yemen'den çekilir
İner Bağdad'a dökülür
Türlü taama ekilir
Biber de kara değil mi

Pınara konan kuğunun
Kanadı beyaz çoğunun
Çöldeki Arap beyinin
Çadırı kara değil mi

İllerde konup göçerler
Lale sümbülü biçerler
Ağalar beyler içerler
Kahve de kara değil mi

Karac'oğlan der inşallah
Görenler desin maşallah
Kara donludur Beytullah
Örtüsü kara değil mi (Özbek, 1994:168; Yalman,
1977b: 237)

152

BANA KARA DİYEN DİLBER

Bana kara diyen dilber
Kaşların kara değil mi
Yüzümü güldüren gelin
Gözlerin kara değil mi

Beni kara diye yerme
Mevlam yaratmış hor görme
Ela göze siyah sürme
Çekilir kara değil mi

Her yoldan gelir geçerler
Aktan karayı seçerler
Ağalar beyler içerler
Kahve de kara değil mi

Karacaoğlan der maşallah
Bir gün görünür inşallah
Kara donludur beytullah
Örtüsü kara değil mi (TRT, 2000a: 116)

153

**BAŞINDAKİ YAZMAYI SARIYA MI
BOYADIN**

Başındaki yazmayı da
Sarıya mı boyadın
Neden sararıp soldun da
Sevdaya mı uğradın

Tokat'tan mı geliyon da
Yar sen Almuslu musun
Ben sana varacağım da
Söyle namuslu musun

İçliğinin yakası da
Sıra sıra nakış yar
Gurban olam boyuna da
O ne biçim bakış yar

Yola yolladım seni de
Yollar yollasın seni
Hızır elinden tutsun da
Bana yollasın seni (Karadeniz, 2010: 441)

154

BAŞKONUŞ

Çıksam baksam görünür mü
Başkonus'un dağı şimdi
Yaylalarda dem sürer mi
Vakti geldi çağı şimdi

Bizim yaylanın kuşuna
Can dayanmaz ötüşüne
Şirin sahralar başına
Kuraydım otağı şimdi

Bizim yaylalar otlulu olur
Südü kaymağı tatlı olur
Kız gelinden kıymatlı olur
Kızlar gelsin yaylamıza

Bizim yaylalar oluklu
Akan suları balıklı
İnce belli mor belikli
(Omuzu çifte belikli)
Kızlar gelsin yaylamıza

Bizim yaylalar meşeli
Etrafı nerkis döşeli
Eli top top menevşeli (menekşeli)
Kızlar gelsin yaylamıza (Demirci, 1938: 182)

155

BAZARDA BAL VAR GELİNİM

Bazarda bal var gelinim (bazarda bal var)
Sende bir hal var gelinim (sende bir hal var)
Ağana yalvar gelinim (paşana yalvar gelinim)

Bağlantı:

Ahdeyle gelinim gelmeye gıymatlı gelin
Gelinim gözelim de kınan kutlu olsun

Hem orda hem burda dilin datlı olsun

Bazarın üstü gelinim (bazarın üstü)
Yar yare küstü gelinim (yar yare küstü)
Güveyim uslu gelinim (güveyim uslu)
Bağlantı

Bazarda kuzu gelinim (bazarda kuzu)
Tüyü de kırmızı gelinim (tüyü de kırmızı)
Bir adam kızı gelinim (bir adam kızı gelinim)

Bağlantı (TRT, 2000a: 120)

156

BEBEK

Devem var deveden yüce
Yük yüklettim ben de gece
Yurt yerine varmayınca
Bilemedim bebek seni.

Havada kuşlar dönüşür
Kuzgunlar üleş bölüşür
Çadırdaki düşmanlar gülüşür
Bebek beni deli eyledi
Bir kötüye kul eyledi.

Gelin başım bağlayamadım
Top zülüm yağladım
Kayın anamdan kayın atamdan hicap ettim
Bebek deye ağlamadım
Bebek beni deli eyledi.

Elmalı'dan çıktım yayan
Dayan hey dizlerim dayan
Emmim atlı dayım yayan

...

Ala kilime sardığım
Yüksek mayaya koyduğum
Yedi yılda bir bulduğum

...

Tabancamın ipek bağı
Baban bir aşiret beyi
Kanlı mı oldun Çiçek dağı. (Demirci, 1938: 359-360)

157

BEBEK AĞITI

Havada kuzgunlar dolaşır,
Kargalar öleş bölüşür.
Kara haberler erişir.

Bebek beni...

Ala kilime sardığım
Yüksek mayaya koyduğum,
Yedi yılda bir bulduğum.

Bebek beni...

Tabancamın ipek bağı,
Baban bir aşiret beyi,
Kanlım oldun Çiçek Dağı

Bebek beni...

Gelin başı bağlayamadım

Top zülûfün yağlayamadım
Ovandan utandım ağlayamadım
Bebek beni... (Özbek, 1994: 308)

158

BELİN BAŞI TOZLU MOZLU

Belin başı tozlu mozlu
Güzelleri badem gözlü
Gız seni seven oğlan sözlü

Bağlantı:
Gelin gelin allı ay gelin
Yanakları ballı ay gelin

Belin başı daşlı maşlı
Güzelleri galem gaşlı
Gız seni seven oğlan yaşlı

Bağlantı

Menevşesi boyun eğmiş
Yapracığı suya değmiş
Gız seni seven oğlan ölmüş

Bağlantı (TRT, 2000a: 123)

159

BEN BİR GEYİK GEZER GÖRDÜM

Ben bir geyik gezer gördüm
Yavruları meler gördüm
Gelin oldum şimden sonra
El anasına ana diyeceğim

Çekin çekin kıratları
Yükletelim bakırları
Gelin biner kavalara
Şevki vurdu dağa taş (Karadeniz, 2010: 49; TRT,
2000a: 126)

160

BEN BİR YEŞİL FENERİM

Ben bir yeşil fenerim (amman yeke yeke lom)
Hem yanar hem sönerim (haydi yeke yeke lom)
Ben nişanlı değilim (amman yeke yeke lom)
Kime olsa dönerim (haydi yeke yeke lom)

Bağlantı
Aman benim ipeğim (amman yeke yeke lom)
Derdimi kime dökeyim (haydi yeke yeke lom)
Al yanağın dururken (amman yeke yeke lom)
Yar nerenden öpeyim (haydi yeke yeke lom)

Kabağın kökeniyim (amman yeke yeke lom)
Ucunun dökeniyim (haydi yeke yeke lom)
Ben güzele varacam (amman yeke yeke lom)
Çirkine tövbeliyim (haydi yeke yeke lom)

Bağlantı(TRT, 2000a: 127)

161

BEN BU YAYLALARI YAYLAYAMADIM

Ben bu yaylaları yaylayamadım
Ah suları soğuktu da boylayamadım
Ülger doğmasın sebep olmasın ah olmasın
Bir yarin gönlünü de eyleyemedim
Ah guruya gaderim de yardan ayrıldım
Ülger doğmasın sebep olmasın ah olmasın

Gökçek'dedir de yaylaların gülleri neydem gülleri
Ah kaymaktan tatlıydı da yarin dilleri
Ülger doğmasın sebep olmasın ah olmasın
Mevlam güldrü mü de garip gulları
Ah bir gazez yüzünden de yardan ayrıldım
Ülger doğmasın sebep olmasın ah olmasın

Garezin böyledi de düşman başına
Ah zehir kattı da ekmeğime aşım
Elin garezi de ayırdı bizi
N'olur dertli yazın da daşıma
Ak kör ola gaderim de yardan ayrıldım
Ülger doğmasın sebep olmasın ah olmasın

Çekerim sevdanı gurbet elinde
Yarım dile düşmüş elin neyine
Ülger terazi ayırdı bizi
Zorunan vermişler de köyün beyine
Guruya gaderim de yardan ayrıldım
Ülger doğmasın sebep olmasın ah olmasın (TRT,
2002c: 28)

162

BEN DE BİLDİM TAZE GELİN OLMUŞSUN

Erkek
Ben de bildim taze gelin olmuşsun
Geyinmiş kuşanmış alınan gelir (ey)
Girmiş bahçasına dermiş dövşürmüş
Dostunu görmeye gülünen gelir (ey)

Kadın
Senden ayrılalı bir gün gülmedim
Nişanım sendedir yar safa geldin (ey)
Ben göynümü kimselere vermedim
Derdimin dermanı yar safa geldin (ey)

Erkek
Yeter oldu bu sitekler yetişir
Göz göz oldu kara bağrım tutuşur
Ben zannettim dudu kumru ötüşür
Sevdiğim bana şirin dilinen gelir (ey)

Kadın
Yıkılsın bahçalar harı neyleyim
Dökülsün ayvalar narı neyleyim
Daha senden başka yarı neyleyim
Nişanım sendedir yar safa geldin (ey) (TRT, 2000a:
128)

163

**BEN DE BİLSEYDİM BU HALEP'TEN
GELMEZDİM**

Ben de bilseydim (de) bu Halep'ten gelmezdim
(bu Halep'ten gelmezdim)
Bu tatlı canımı da bir kurşuna vermezdim
Haberim olsaydı da kirve size yenmezdim

Bağlantı

Aniden avladılar bizi, vallah öldürdüler ikimizi de
Söndürdüler çıramızı oy
Ağlama garip anam ağlama karaları bağlama
Ben öldükten geri de zalım düşmana bel bağlama

Anama söyleyin atıma binsin
Sırmalı mavzerimi de keke dellaca versin
Nişanım güzeldir de kirve Mehmet bey alsın

Bağlantı (TRT, 2002c: 28)

164

BEN DE GİTTİM BİR GEYİĞİN AVINA

(aman) Ben de gittim bir geyiğin avına
Geyik beni çekti kendi dağına
Tövbeler tövbesi geyik avına
Anam beklemesin kaldım kayada

(aman) Ben giderken kaya dibi karıdı
Yapdı yağmur güneş vurdu eridi
Ağ bilekler taş altında çürüdü
Siz gidin avcılar kaldım kayada

(aman) Kayanın dibine çadır kursunlar
Çifte davul çifte saza vursunlar
Nişanımı başkasına versinler
Anam beklemesin kaldım kayada

(aman) Elbisem sandıkta basılı kaldı
Nişanım sılada küsülü kaldı
Ellerim kayada asılı kaldı
Beklemesin anam kaldım kayada (Karadeniz, 2000:
261; TRT, 2000a: 128)

165

BEN YÂRE YOLLADIM BİR ELMAS KUTU

Ben yâre yolladım bir elmas kutu bir elmas kutu
aman aman ey
Kutunun içinde on türlü koku, on türlü koku
Yârimi sorarsan cevahir topu, cevahir topu aman
aman ey

Yardan bir yüzük geldi o da parmağıma dar geldi
Ellerin sardığı bana zor geldi bana zor geldi

Kurşunlu camide kıldım namazı, kıldım namazı
aman aman ey
Sünneti kılariken unuttum farzı, unuttum farzı
Ben yâri görünce niderim nazı, niderim nazı aman
aman ey

Yardan bir yüzük geldi o da parmağıma dar geldi
Ellerin sardığı bana zor geldi bana zor geldi

Gideyim gideyim görünmeyeyim, görünmeyeyim
aman aman ey
Şalım başıma bürünmeyeyim, bürünmeyeyim
Ellerden gördükçe yerinmeyeyim, yerinmeyeyim
aman aman ey

Yardan bir yüzük geldi o da parmağıma dar geldi
Ellerin sardığı bana zor geldi bana zor geldi
(Gündüz, 2008: 143)

166

BEŞ ATAR DA TABANCAMIN ŞERİDİ

(hey hey) Beş atar da tabancamın şeridi
Yüreğimde yağ kalmadı eridi (eridi eridi aman
aman)

Bağlantı

Hadi yavrum hoppala
Vermem seni topala
Topal seni kaçırır
Dağdan dağa aşırır

(hey hey) Yüksek dağların başında harman güç olur
Çirkinlerin koynunda sabahlar geç olur (geç olur
aman)

Bağlantı

(hey hey) Yüksek dağların başında harman toz olur
Güzellerin koynunda sabahlar tez olur (tez olur
aman)

Bağlantı (TRT, 2000a: 139)

167

BEYAZ ATI SÜSLEDİK (Düğün Türküsü)

Beyaz atı süsledik
Düğün dernek eyledik
Gelinin çehizini
Hep beraber düzledik

Evde bayrak asılsın
Ocak altı yakılsın;
Damat murada erdi
Çifte martin atılsın

Gelini giydirelim
Atına bindirelim
Damat evde bekliyor
Yanına gönderelim (Atılğan, 1998: 170)

168

BEYAZ GIYME SÖZ OLUR

Beyaz giyme söz olur
Siyah giyme toz olur
Gel beraber kaçalım
Muradımız tez olur

Salına da salına da gel
Haydi yavrum dön dolaş yine bana gel

Beyaz giyme tanırlar
Seni yolcu sanırlar
Zaten bende talih yok
Seni benden alırlar

Salına da salına da gel
Haydi yavrum dön dolaş yine bana gel

Alçak ceviz dalları
Sıva beyaz kolları
Kız (Yar) nereden geleyim
Hep sarmışlar yolları

Salına da salına da gel
Haydi yavrum dön dolaş yine bana gel (Erdoğan,
2014: 75)

169

BEYLER BAHÇESİ

Beyler bahçesinden attım ben bir taş
Ne anam var ne babam var ne kardaş
Keskin bıçak hem arkadaş hem yoldaş
Yol verin beyime Sisamlı dağlar
İki eli koynunda bir gelin ağlar
Beyler bahçesinden atlayamadım
... büzüldü saklıyamadım
...bir tenhada yoklıyamadım

Yüksek minarede kandil mum yanar
Öksüzün başına devlet mi konar?
Kişi dertlerine böyle mi yanar?

Varın bakın ay yıldız doğmuş mu?
Benim vurulduğumu cümle alem duymuş mu?
Nazlı yârim saçın başın yolmuş mu?
Doğan aylarla doğdum dolandım
Bir pazar gecesi sol yanımdan vuruldum

Varın bakın gökçe oğlunun bacaları tüter mi?
Gül dalına bülbül konmuş annem öter mi?
Benim vadem yârden evvel yeter mi?
Doğan aylarla doğdum dulundum
Bir pazar gecesi sol yanımdan vuruldum

Mezarımı yol üstüne kazsınlar
Tarihini baş ucuma yazsınlar
Gelen geçen eyvah ölmüş desinler
Ağlama annem benim yoluma
Bir kahbe kıydı benim canıma. (Demirci, 1938:
339)

170

BEYLERCEDİR ŞU SÖĞÜD'ÜN ÜZÜMÜ

Beylercedir şu Söğüd'ün üzümü
Aylar geçti göremedim yüzünü
Zalim anan seni bana vermezse
Ah ben ölürüm göremezsün yüzümü

Mevlam yazmış benim böyle yazımı
Kış ettiler bahar ile yazımı

Zalim anan seni bana vermedi
Ah ben ölürüm göremezsün yüzümü (Gündüz,
2008: 151)

171

BİLAL'İMSİN BİLAL'İM

Bilal'imsin Bilal'im (oğlan sana yandım)
Bir yastıkta yatalım (Bilal'im)

Masa üstünde pekmez (oğlan sana yandım)
Bu pekmez bana yetmez (Bilal'im)

Şu Maraş'ın kızları (oğlan sana yandım)
Yabana gelin gitmez (Bilal'im) (TRT, 2000a: 142)

172

BİN NAZİTEN BAĞLAMIŞLAR

Bin nazınan bağlamışlar bu gelinin başını
Al yağlığı nazlı nazlı sil gözünün yaşını
Ane diyer men kızımı vermenem
Baba diyer men sözümden dönmenem
Kardaş diyer günahına girmenem

Bağlantı
Sağolsun sağolsun vala kardaş sağolsun
Sağolsun sağolsun cepler doli yağolsun (TRT,
2000a: 144)

173

BİNER ATIN EYİSİNE

Biner atın eyisine
Gider yolun gıyısına
Çağırın gelsin dayısına

Bağlantı
Şen anam bubam evin şen olsun
Gidiyom ben haberin olsun

Elimi soktum dastara
Elimi kesti ustura
Allah'ım şirin göstere

Bağlantı

Atımın kuyruğu düğüm
Sineme vurdular döğün
Ayrılık günleri bugün
Bağlantı (TRT, 2000a: 144)

174

BİNNAZ KIZI NAZ KIZI

Binnaz kızı naz kızı
Yanakları kırmızı
Al yanağın üstüne
Doğdu sabah yıldızı

Bağlantı
A güzelim a güzelim dur ikimiz gidelim
Sevmediğim oğlana gelin olup gidelim

Entarisi aktandır
Ne gelirse Hak'tandır
Bu bizim ayrılmamız
Çokça sevişmektendir

Bağlantı

Entarisi akli yar
Sevileri tatlı yar
Neden selam vermedin
Sevileri tatlı yar

Bağlantı (TRT, 2000a: 145; Tan ve Turhan, 2001: 51)

175

BİR ÇİÇEK AÇILMIŞ

Bir çiçek açılmış da yavrum bilal elinden aman
Lale midir sümbül müdür gül müdür
Efil efil eder yazın yüzünden
Zülûf müdür perçem midir tel midir

Bağlantı

Aman turnam söyle Şahsenem'den bir haber
Söyle turnam gelin midir aman kız mıdır

Güneş değmiş kemerinin kaşına
Yeni girmiş on dört on beş yaşına
Uzak değil Akpınar'ın başında
Turna yarın selam saldı gel diye (TRT, 2002c: 37)

176

BİR ELİNDE KANTAR

Bir elinde kantar
Neler de almış tartar
Aşka gelmiş benim (de) yarım
Entarisin yırtar

Bağlantı

Dirim Name dirim
Satın alır yerim
Bir gün olur Name
Ben sana neler dirim

Bahçalarda iğde
Hep dalları yerde
Benim de yarım nerde
Çeşmeler (de) suda

Bağlantı

Suda oynar balık
Ne zamanda yanık
Arz edeyim gelin Name
Benzim neden soluk

Bağlantı (TRT, 2000a: 149)

177

BİR EMİR GELDİ DE ASKER YÜRÜDÜ

Oğlu söylüyor:
Bir emir geldi de asker yürüdü
Karşıkı dağları duman bürüdü
Dört kitabın hangisinde var idi
Hayın babam nasıl aldın yarimi

Baba söylüyor:
Şubeye gittim de bir haber soram
Katibin elinde künyeni görem
Ağlayı ağlayı gözümden olam
Oğlum seni bana öldü dediler
(Yavrum seni bana öldü dediler)

Oğlu eşine söylüyor:
Pınarın başında söylenen sözler
Gelin sen de yokmu utanır yüzler
İnsan sevdiğini sılada gözler
Hain gelin nasıl vardın babama

Eşi cevap veriyor:

Kaleden kaleye atılamadım
Kırıldı terazim tartılamadım
Acılı acılı söyleme oğlan
Babanın elinden kurtulamadım
(Zalımın elinden kurtulamadım) (TRT, 2002c: 38)

178

BİR FINDIĞIN İÇİNİ

Bir findığın içini
Yar senden ayrı yemem
Bugün gördüm yarimi
Öldüğüme gam yemem

Aldır aslanım aldır
Al yanakların baldır
Kınalı ellerinle
Beni uykudan kaldır

Fındık toplayan gelin
Fındık dalda kalmasın
Gel biraz konuşalım
Ahım sende kalmasın

Aldır aslanım aldır
Al yanakların baldır
Kınalı ellerinle
Beni uykudan kaldır

Fındık dalda tekleme
Kız fıstanın ekleme
Yarın gitti gurbete
Gelir diye bekleme

Aldır aslanım aldır
Al yanakların baldır
Kınalı ellerinle
Beni uykudan kaldır (Turhan ve Altınkaynak, 2009: 88)

179

**BİR GELİN GÖRDÜM DE HARMAN
YERİNDE**

Bir gelin gördüm de harman yerinde öf
Taramış zülfünü kirmanı elinde oy
Arzumanım kaldı da top fülûfün de ince belinde öf
İnce bellerine de kurban olayım

*Bir sabah namazı da yavrum düştüm yollara öf
(Bir sabah vakti de düştüm yollara öf)
Ayrılık çantasını aldım ellere of
Sen düşürdün de gelin beni dilden dillere of
Tatlı da dillerine kurban olayım (TRT, 2002c: 39)

180

BİR GELİN İLE BİR KIZIN CENGİ VAR

Gelin der ki ben yaylama göçerim
Pınarlardan soğuk sular içerim
Yare karşı ak göğsümü açarım
Ak göbek altında sırlı balım var

Kız da der ki ben yaylamı yayladım
İndim enginlere seyran eyledim
İşte gelin bunda yalan söyledin
Bozulmuş kovanda sırlı bal olmaz

Gelin der ki benim altın başım var
Ela göz üstünde hilal kaşım var
Kız git senin bir saatlik işin var
Sabahı da kervan geçen yol olur

Gelinin alınına elif yazılmış
Elifin altına benler kazılmış
Ezrail gelince başı bozulmuş
Zülûfler perişan olmuş gelinde

Gelinin yüzünde ipek dudaklar
Hani adadığın bunca adaklar
Sultanı kirazda benler dudaklar
Gızıkken sevdiğim sen değil misin?

Evinin önünde yürüdüm yoldan
Doğrulup bakmadım ar ettim elden
Yanaklar kızarmış katmerli gülden
Gızıkken sevdiğim sen değil misin?

İnip gider şu bahçenin düzüne
Halka halka sürme çekmiş gözüne
Gelin oldum diye bakmaz yüzüme
Gızıkken sevdiğim sen değil misin

On birinde mah yüzüne bakılır
On ikide kızın kahri çekilir
On üçünde akgül olur açılır
On dördünde yavaş yavaş yar olur

On beşinde aklı gelir başına
On altıda girer düşüne
On yedide yalan söyler eşine
On sekizde çapkınlaşır yar olur (Halıcı, 1985: 126)

181

BİR GEMİM VAR ADALARA YASLANIR

Bir gemim var aman adalara yaslanır
Yağmur yağar yelkenleri efem ıslanır
Bir gün olur aman deli gönül uslanır

Bağlantı
Ağlama fidan boylum yoldan geldim efem
yorgunum
Ben o yarın edasına efem vurgunum

Bir gemim var aman salıverdim engine
Kaderim yok düşemedim aman dengime
Şimdi rağbet aman güzel ile zengine

Bağlantı

Çıkabilsem aman şu hapisten saraya
Davacılar dizilmişler efem sıraya
Kimsem yoktur aman gelsin girsin araya

Bağlantı (TRT, 2000a: 151)

182

BİR GEMİM VAR SALI VERİN ENGINE

Bir gemim var (aman) salı verin engine
Şimdi (de) rağbet (aman) yar güzel ile zengine
Gaderim yok (aman) düşemedim (de) dengime

Bağlantı
Amanın (da) beyler (aman) avdan (da) geldim
yorgunum
Yorgun (da) değil (aman) bir güzele vurgunum

İnce Mehmet efem martin de takmış (da) koluna
Selam (da) vermiş (aman) hem sağına (da) soluna
Nasıl (da) kıydın aman o yarimin canına

Bağlantı (TRT, 2000a: 150)

183

BİR GEMİM VAR SALIVERDİM ENGINE

Bir gemim var salıverdim engine (aman)
Bezirganlar damga da vurur zengine
Kaderim yok varamadım dengime (aman)

Bağlantı
Aman aman
Saadet ben mail oldum kaşına
Kaşına da değil gözüne de değil
Akan da çeşmin yaşına

Demirciler demir döğür tunç olur (aman)
Sevip sevip ayrılması güç olur
Sen gidersen benim halim nic'olur (aman)
Bağlantı (TRT, 2000a: 151)

184

BİR GÜZEL GELİYOR

Bir güzel geliyor karşının çaydan
Ta ezelden güzel çıkar bu soydan
Sanki kopup gelmiş gökteki aydan
Salınıp karşıma çıktı bir güzel

Kara sevda ile geçiyor ömrüm
Dalımda ötmüyor bülbülüm kumrum
Böyle bir güzel de bana yaz Tanrım
Salınıp karşıma çıktı bir güzel

Sordum kimsen yok mu dedi başım var
Dedim ol nişanlım dedi işim var
Dedim gel benim ol dedi eşim var
Salınıp karşıma çıktı bir güzel

Figani'yim gayrı ümit mi kaldı
Kırpikler süzüldü gözleri baldı
Yüzüne bakınca aklımı aldı
Salınıp karşıma çıktı bir güzel (Karadeniz, 1997: 497)

185

BİR GÜZEL GÖRDÜM DE HARMAN YERİNDE

Bir güzel gördüm de harman yerinde
Salınıp gelir de çorap elinde (of)
Benim gönlüm de kızda değil gelinde (of)
Salın gelin boylarına da kurban olayım (of vay gelin)

Aşağıdan gelen gelin nereli (of)
Gelinin boynu da altın dolalı (of)
Üç güzel oturmuş gönlü havalı (of)
Ya hangisinden ayırayım gönlü de seni (of vay gönlü of) (TRT, 2002c: 39)

186

BİR GÜZEL KIZ GÖRDÜM TUTMUŞ YOLUNU

Aman bir güzel kız gördüm tutmuş yolunu
Uzatmış gerdana zalım of eğri telini
Geldi geçti bilmem kimin gelini
Sorsam öldürürler sormasam öldüm

Aman dön beri güzel de yüzün göreyim
Gerdanda benine zalım of yüzün süreyim
Dedi gel yanıma da haber vereyim
Varsam öldürürler varmasam öldüm (TRT, 2002c: 39)

187

BİR KIZ İLE BİR GELİNİN BAHSİ VAR

Ağırlama
Bir kız ile bir gelinin (yar yar) bahsi var
İkisinin cüda düşmüş (yar yar) arası
(imanım da yar yar arası)
Kadir Mevla'm hob yaratmış (yar yar) onları
Hilal hilal kaşlarının (yar yar) karası

(imanım da yar yar karası)

Kul Mustafa'm der ki (yar yar) ben de akayım
Akayım da yar bendimi (yar yar) yıkayım
(imanım da yar yar yıkayım)

Eğil güzel al yanaktan (yar yar) öpeyim
Yanağı gamzeli (yar yar) yar ister gönlü
(imanım da yar ister gönlü)

Yeldirme

Bir selam gönderdim küçücek dosta
Oradan yollasın gül deste deste
Kalmışım gurbette olmuşam hasta
Yarin yaylasından kar ister gönlü
(imanım da kar ister gönlü) (TRT, 2000a: 155)

188

BİR KIZ İLE BİR GELİNİN CENGİ VAR

Bir kızla gelinin cengi var
Bilemedim hangisinin dengi var
O kızda bir ak sırmalı süngü var
Çeker süngüsünü yare saldırır

Suya gider sağ elinde tası var
Tasının içinde üç elması var
Bir kız ile bir gelinin nesi var
İkisi de bir oğlanın üstüne

Gelin: Gelin der ki ben yaylama göçeceğim
Karlı buzlu soğuk sular içeceğim
Bir gün olup yar uğruna geçeceğim
Ellenmiş kovanda sırlı balım var

Kız: Kız der ki ben yaylamı yayladım
Çıktım yükseğine gönlüm eğledim
Gelin sen de böyle yalan söyledin
Ellenmiş kovanda sırlı bal mı olur hey

Gelin: Gelin der ki ululardan uluyum
Erginlerin yaranıyım kuluyum
Yedi yıldır oğul veren arıyım
Peteklerde dolu balım var benim

Kız: Elmanın eyisini yüke tutarlar
Çarığın çürüğün seçip atarlar
Kız ile gelini bir mi tutarlar
Var git gelin var git oğlan benimdir

Gelin: Gelin der ki kalk gidelim pazara
Selvi boyu gösterelim nazara
Ergini mi alırlar yoksa hamı mı
İki meyve götürelim bir ara

Kız: Kız da der ki kalk gidelim pazara
İnce beli sıkıtralım hizara
İki tabak gül gönderem pazara
Solmuşunu mu alırlar yoksa solmamışını mı

Kız: Kınalar yakışmış eline
Erbişim kuşak sar ince beline
Bir tutam gül ver birinin eline
Açılmışı mı alırlar yoksa goncasını mı

Gelin: Gelin de der ki bir dumanlı başım var
Kara göz üstünde hilal kaşım var
A kız senin de bir gecelik işin var
Devresi gün kervan geçer yol olur

Kız: Kız der ki bizim ile yağmur yağma mı
Beni gören yiğit boyun eğme mi
O bir gece bin geceye değme mi
Kız alanlar nergiz alır gül alır (Özbek, 1994: 523-524; Demirci, 1938: 241-243)

189 BİR KIZ İLE BİR GELİNİN TÜRKÜSÜ

Bir kız ile bir gelinin bahsi var
İkisi de bir kayanın üstüne
Kız ile gelini bir mi tutarlar
Kızın ak göğsünde altın tabak

Gelin der ki ululardan uluyum
Ahbapların yâranıyım puluyum
Yedi yıldır oğul vermez arıyım
Dolu peteklerde balım var benim

Gelin der ki yüce yüce başım
Yâranım var yoldaşım var eşim var
Kız senin de bir gecelik işin var
İkincisi kervan aşar yol olur

Kız da der ki şu gedikten bir ay doğmaz mı
Bir gecem de bin geceye değmez mi
Gözü kanlı koç yiğidi sarınca
.....

Gelin der ki ben yaylaya göçerim
Yâra karşı ak göğsümü açarım
Bir gün olur ben o yârdan geçerim
Namusundan patla çatla öl gelin

Gelin der ki sarılardan sarıyım
Ak gümüşten sar'altından arıyım
Güzel der ki ben de yiğit yârıyam (Yıldırım, t.y.: 140-141)

190 BİR MİSLİ HURİDİR CANAN YAVRUSU

Bir misli huridir canan yavrusu
Uçarak yuvadan çıkıyor gelin
Baktıkça yüzüne kalmaz kararım
Büsbütün alemleri yakıyor gelin

Üç yavrusu vardır ciğer pasesi
Ondan ayrılmanın yoktur çaresi
Akdağ yaylası gerdan aynası
Görenin aklını alıyor gelin

Sorgun Akdağ'ından etmiş hareket
Bilir ki o belden kalkıyor gelin
Memleket azmini eylemiş niyet
Vatan gülü gibi kokuyor gelin

Bindim arabaya indim Sorgun'a
Siyah benlerinin vardım farkına
Kumral saçlarımı dökmüş ardına
Zülfünü bir yana taramış gelin (TRT, 2002c: 41; İvgin vd. 2009: 192)

191 BİR ODA YAPTIRDIM DÖŞETEMEDİM

Bir oda yaptırdım döşetemedim (aman aman)
İçinde bir evlat yaşatamadım
Şu balıklar ile baş edemedim (aman aman)

Bağlantı
Alma da dalgam alma kibar gelini
Balıklar yemişler badem dilini

Bir oda yaptırdım hurma dalından (aman aman)
İçini döşedim acem şalından
O da benim değil elin malından (aman aman)

Bağlantı

Bir oda yaptırdım yüceden yüce (aman aman)
İçinde yatmadım üç gün üç gece
O da yıkılaydı ben ölen gece (aman aman)

Bağlantı (TRT, 2000a: 157)

192 BİR ODA YAPTIRDIM HURMA DALINDAN

Bir oda yaptırdım hurma dalından (yar yar)
İçini döşettim Acem şalından (hadi leyli leyli)
O da bencileyin ahbap malından (yar yar)
Hani benim memleketim elim yar (hadi leyli leyli)

Bir oda yaptırdım döşedemedim (yar yar)
İçinde bir çocuk yaşadamadım (hadi leyli leyli)
Kahpe felek ile baş edemedim (yar yar)
Hani benim memleketim elim yar (hadi leyli leyli)
(TRT, 2000a: 157)

193 BİR ODA YAPTIRDIM HURMA DALINDAN

Bir oda yaptırdım hurma dalından
İçünü döşedim Acem şalından
O da benim değil ahbap malından

Haydi güzelim gel berü
Yeşil Bursa'nın dilberü
Seni görürler çalarlar
Olurum vallahi delü

Bir oda yaptırdım yüceden yüce
İçinde yatmadım üç gün üç gece
Çifte kurbanlar kestirdim o gece

Haydi güzelim gel berü
Yeşil Bursa'nın dilberü
Seni görürler çalarlar
Olurum vallahi delü

Bir oda yaptırdım pınar başında
Bir yarım var on üç on dört yaşında
Ne durursın çapkın çapkın karşımda

Haydi güzelim gel berü
Yeşil Bursa'nın dilberü
Seni görürler çalarlar
Olurum vallahi delü (Turhan vd. 1996: 347)

194
BİR PINAR YAPTIRDIM DİPTEN
KAYNATMA

Bir pınar yaptırdım dipten kaynatma (gürcüm ben ölem)
Kurban olam gelin beni oynatma (yar n'olur n'olur gül n'olur n'olur)
Gurbete gidiyom beni aldatma (gürcüm ben ölem)
İşin gücün düzen imiş nazlı yar (yar haydi haydi söz verdi caydı)

Bu yıl ekeneğe ziyan oldu mu (gürcüm ben ölem)
Kınalı parmağa diken doldu mu (yar n'olur n'olur gül n'olur n'olur)
Seni beni yaradanın aşkına (gürcüm ben ölem)
Seni benden başka saran oldu mu (yar haydi haydi söz verdi caydı) (TRT, 2002c: 41)

195
BİR SANDIĞIM VARDIR

Bir sandığım vardır sırmadan telden
Bir çift yavrum vardır tomurcuk gülden
Nasıl ayırlayım gül yüzlü yardan

İşte böyle böyle hal deli gönül
İster ağlar ister gül deli gönül

Bir yanım Erzincan vermem Bayburt'u
Yıkılsın düşmanın taht ile yurdu
Sağolası anam beni doğurdu

Sene kardaş sene ille bu sene
Gidenler gelmiyor bu kötü sene

Paytonlar geliyor üstü karalı
Askerler geliyor bağı yaralı
Kimimiz nişanlı kimimiz evli

Sene kardaş sene ille bu sene
Gidenler gelmiyor bu kötü sene

Akşamdan yükleri pay eylediler
Sabah öküzlere hay eylediler
Erzurum satıldı pay eylediler

Sene kardaş sene ille bu sene
Gidenler gelmiyor bu kötü sene (Karadeniz, 2000: 168)

196
BİR TAŞ ATTIM

Bir taş attım karlı dağın ardına
O da gitti nazlı yârin yurduna
Bizinen de bu beylerin derdi ne

Asıyorlar allı gelin gel ağla bana
Nasıl dayanayım sürmelim sana

Evlerinin önü çanlı kilise
Yapıldı evraklar gitti polise
Kadir Mevla'm seni bana verirse

Asıyorlar allı gelin gel ağla bana
Nasıl dayanayım sürmelim sana

Ufacık taşlarla kale yapılmaz
Çıkıp yüreğine yâre bakılmaz
Beyler kapısına ayak basılmaz
Asıyorlar allı gelin gel ağla bana
Nasıl dayanayım sürmelim sana (Özbek, 2011: 99)

197
BİR TAŞ ATTIM ÇAYA DÜŞTÜ

Bir taş attım çaya düştü
Çaydan çift güvercin uçtu
Benim gönlüm sana düştü
Aman aman azdır gelin
Lira vermem bozdur gelin
Ağ gerdana dizdir gelin

Evlerinin önü budur
Çifte güğüm dolu sudur
Yar sevenin hali budur
Aman aman azdır gelin
Lira vermem bozdur gelin
Ağ gerdana dizdir gelin

Şahnisene yaptım kapı
Kırıldı keserin sapı
Benim yârim altın topu
Aman aman azdır gelin
Lira vermem bozdur gelin
Ağ gerdana dizdir gelin (Karadeniz, 2010: 142; TRT, 2000a: 162)

198
BİR URUM DİLBERİ

Bir urum dilberi yaktı yandırdı,
Ben yandım, aman aman,
Al yanaktan buse verdi kandırdı.
Aman aman Alime, bak şu benim halime,
Üflen gelin yangına, vallah kıyarım canıma of.

Alime'nin dama karşı bacası,
Konuşurken çıkageldi kocası.
Aman aman Alime, bak şu benim halime.
Üflen gelin yangına, billah kıyarım canıma of

.Alime giderse ben de giderim,
O kızın uğruna bir kan ederim.
Aman aman Alime, bak şu benim halime.
Üflen gelin yangına, vallah kıyarım canıma of.

Alime'nin samanlıktır sarayı,
Alışmıştır liraya almaz parayı.
Aman aman Alime, bak şu benim halime.
Üflen gelin yangına, billah kıyarım canıma of.
(Odabaşı, 1999: 103)

199

BİR YAKADAN BİR YAKAYA BAKILMAZ

Bir yakadan bir yakaya bakılmaz
Elin sevdiğine nişan takılmaz
Gonca güller olsa başa sokulmaz

Ah ilen vah ilen dudu dillerin yeter
Ben yastık istemem kolların yeter

Aşağıdan geliyor da kulalı
Dört yanımı aldı eli kınalı
Ne güzel olmuşsun gelin olalı
Nakarar (Koyuncu, 2010: 121; TRT, 2000a: 163)

200

BİR YAR GETİRMİŞİM TERCAN ELİNDEN

Bir yar getirmişim (güley) Tercan elinden
Gaçıp gurtulamadım (güley) ikrar dilinden

Bağlantı
Öldürmüşüm yarı yaram var benim
Açın yüreğimi verem var benim

Yeni de köyün önü (güley) bir uzun yarı
Yazıya yayılır (güley) gelini kızı
Beşikte ağlıyor (güley) bir köpre kuzu

Bağlantı

Yeni de köyün önü (güley) bir uzun dere
Doktorlar usandı (diley) keşfime gele
Abdullah gardaşım (güley) babamı göre

Bağlantı (TRT, 2000a: 163)

201

BİR YILDIZ DOĞDU YÜCEDEN

Bir yıldız doğdu yüceden
Aman Bir yıldız doğdu yüceden
Yâr yâr yâr yâr yâr yaraman
Şavkı vurdu pencereden aley li ley lim
Kavlimiz var dün geceden
Aman Kavlimiz var dün geceden
Yâr yâr yâr yâr yâr yaraman
Niye doğdun Sarı Yıldız aley li ley lim

Bağlantı
Aşağıdan yukardan
Yollar çamur olmadan

Alacaksan al beni
Deyus baban duymadan
Sarı yıldız tekerlendi
Aman Sarı yıldız tekerlendi
Yâr yâr yâr yâr yâr yaraman
Bal dudaklar şekerlendi aley li ley lim
Burda kızlar şikârlandı
Aman Burda kızlar şikârlandı
Yâr yâr yâr yâr yâr yaraman
Niye doğdun Tan Yıldız'ı aley li ley lim
Bağlantı

Parmağında hatem yüzük
Aman Parmağında hatem yüzük
Yâr yâr yâr yâr yâr yaraman
Kolunda burma bilezik aley li ley lim
Sabah oldu kıza yazık
Aman Sabah oldu kıza yazık
Yâr yâr yâr yâr yâr yaraman
Niye doğdun Sarı Yıldız aley li ley lim
Bağlantı (Atılğan, 2002: 269)

202

BİRER BİRER ALDIM TÜKENMEZ SANDIM

Birer birer aldım tükenmez sandım
Anneme babama duyulmaz sandım
Yaprak için gelin koğulmaz sandım

Bağlantı
Eşkilice mayahoşu dolmayı gelin
Nasıl yedin bir tencere dolmayı gelin
(Nasıl yedin bir tencere sarmayı gelin)

Sabahtan oturdum yaprak sarmaya
Kaynanam gitti (de) su doldurmaya
Yaprak seni değışmem ben hurmaya

Bağlantı

İndim baktım bahçemizde badem var
Çok salınma karşımızda adem var
Seni benden beni senden eden var

Bağlantı (TRT, 2000a: 164)

203

BİTLİS ÇAYI BULANIK Memyane

Bağlantı
Memyane memyane oy memyane memyane
Memyane kim yanemem oy memyane memyane

Bitlis çayı bulanık
İçinde oynar baluk
Eğer yarım yok ise
Men her gece uyanuk

Bağlantı

Bitlis çayı bir umman
Men bu dertten kurtulmam

Eller yarimi aldı
Ölsem gene unutamam

Bağlantı

Sallandım girdim bağı
Başım değdi kavağı
Ne kız oldum ne gelin
Cuvan girdim toprağı (TRT, 2000a: 165)

204

BİZ GELİNE GELMİŞ İDÜK

Biz geline gelmiş idük
Almayınca dönermiyök
Ağlama gelin ağlama
Kaynın getirir bilezük

Bağlantı
Verin gelini gelini
Evin gülünü gülünü

Dağdan indirdim elimi
Hani gelinin kilimi
Ağlama gelin ağlama
Kaynın getirir kilimi

Bağlantı

Dağdan indirdim urganı
Hani gelinin yorganı
Ağlama gelin ağlama
Kaynın getirir yorganı

Bağlantı

Daldan indirdim cevizi
Hani gelinin çeyizi
Ağlama gelin ağlama
Kaynın getirir çeyizi

Bağlantı (TRT, 2000a: 167)

205

BİZ ÜÇ KARDEŞ İDİK BİNDİYDİK ATA

Alma Çaylar Allı Gelini

Bağlantı

Alma da çaylar allı gelini
Söğüde kıstırmış ince belini

Biz üç kardeş idik bindiydik ata
Köprüye varıca oldu bir hata
Annesi duymasın kıyamet kopa

Bağlantı

Köprüye varınca köprü yıkıldı
Üç yüz atlı birden suya döküldü
Nice yiğitlerin beli büküldü

Bağlantı (Gündüz, 2008: 108- TRT, 2000a: 34)

206

BİZDEN AYAĞ KESEN GÖZEL

Bizden ayağ kesen gözel
Dur gel nazlana nazlana
Bala nazlana nazlana
Aşığından kösen gözel

Bağlantı

Dur gel nazlana nazlana
Bala nazlana nazlana
Sen gel nazlana nazlana
Dur gel nazlana nazlana
Ceyran nazlana nazlana
Ay hanım nazlana nazlana

Aşığ söhbet sazsız olmaz
Gözel gelin nazsız olmaz
Dost arası sözsüz olmaz

Bağlantı

Men senin gadrini billem
Sensiz çetin deyip güllem
Sen gelmezsen özüm gellem

Bağlantı

Boyu uca beli ince
De kim sever seni mence
Bize beri gel bu gece

Bağlantı (TRT, 2000a: 168)

207

BİZİM BAĞLAR BURADIR

Bizim bağlar buradır (le hayde le hayde de le gayrı)
Gülü sıra sıradır (can can gine can)
Alan murad almasın (le hayde le hayde de le gayrı)
Gözüm ardı sıradır (can can gine can)

Bizim havlu böyüktür (le hayde le hayde de le
gayrı)

İçi dolu geyiktir (can can gine can)

Sen söyle böyük bacı (le hayde le hayde de le gayrı)

Ben söylesem ayıptır (can can gine can)

İndim kuyu dibine (le hayde le hayde de le gayrı)

Baktım suyun rengine (can cangine can)

Anneler kız beslemiş (le hayde le hayde de le
gayrı)

Vermiyor sevdüğüne (can cangine can) (TRT,
2000a: 168)

208

BİZİM DAĞLARIN MEŞESİ

Bizim dağların meşesi

Dal uzatmış geçilmiyor

Güzel Ayşe'nin testisi

Buz bağlamış dökülmüyor

Aman Ayşe'm güzel Ayşe'm
Çeşme başı yolun Ayşe'm
Acı gurbetin elinden
Uçup geldi kulun Ayşe'm
Bizim dağların meşesi
Gemilere seren olur
Güzel Ayşe'm gelin olmuş
Dünya bana haram olur
Aman Ayşe'm güzel Ayşe'm
Çeşme başı yolun Ayşe'm
Acı gurbetin elinden
Uçup geldi kulun Ayşe'm (Gündüz, 2008: 161)

209

BİZİM YAYLAMIZ MEŞELİ

Bizim yaylamız meşeli
İçinde güller döşeli
Etrafı da menekşeli
Gelin kızlar yaylamıza vay

Bu sular akar gider
Güzeller bakar gider
Gözleri ceylan gibi
Yüreğim yakar gider
Gelin kızlar yaylamıza vay

Bizim yayla otlı olur
Süt kaymağı tatlı olur
Cilvelenme komşu kızı
Gelin kızlar yaylamıza vay

Bu sular akar gider
Güzeller bakar gider
Gözleri ceylan gibi
Yüreğim yakar gider
Gelin kızlar yaylamıza vay (Turhan ve Akbıyık,
2012: 68)

210

BOĞAZINA TAKMIŞ BİR DİZGE HAKİK

Boğazına takmış da bir dizge hakık
Ne dedim sevdiğim kaşların yıkık
Ela göz üstüne dökülmüş kirpik
Söz verdin de gelin oldun ellere

Yedi sene sığır göttüm senin ucunda
Çok habar yolladım güççük bacınla
Bana geleydin de ölür müydün acımdan
Söz verdin de gelin oldun ellere (TRT, 2002c: 45)

211

BOHÇA GELİN

Aşağıdan bohça gelir mum (el) ilen
İçin doldururlar gonca gül ilen
(Seni götürürler yalan dil ilen)

Seni götürürler ora neyindir
Yanı sıra giden emmim dayımdır

Güveynin yan cepleri yemiştir
Güvey geline neler demiştir
Güvey benzeyi kiraz dalına
Geyine guşana çıka salona
(Yoktur bey babası göre sevine) (Tarlabası, 1995:
107)

212

BOSTAN EKTİM BİTMEDİ

Bostan ektilim bitmedi (aman aman)
Dibine su gitmedi
Yedi yıl hizmet ettim (aygın baygın Besime'm)
Allah nasip etmedi

Kara biberim acı (aman aman)
Ocağa vurdum sacı
On üçlüler evlendi (aygın baygın Besime'm)
On dörtlüler duacı

Kahvenin telvelisi (aman aman)
Olmuşum yar delisi
On beş kıza bedeldir (aygın baygın Besime'm)
Gelinin cilvelisi

Tarlan tezek değil mi? (aman aman)
Bağrın ezik değil mi?
Güzellerin içinde (aygın baygın Besime'm)
Bana yazık değil mi? (Uludemir, 1970: 75)

213

BOSTANA SU BAĞLADIM

Bostana su bağladım
İndim çıktım ağladım
Yari askere saldım
Bağrıma taş bağladım
Vay gelin vay of gelin of

Damdan dama aşalım
Çifte camız koşalım
Yarım askere gitti
Kiminle konuşalım (Demirci, 1938: 260; Atılğan,
2002: 81)

214

BOZÜYÜK'LE KANDİLLİ

Bozüyük'le kandilli
Salla yarım mendili
Vermezlerse kaçarım yalelli yarım yürü
Fazla üzme kendini yar sevdim seni
Yeni mahle yollarında beklerim seni

Şu bozüğü överler
Suyu dörde bölerler
Gel yarım konuşalım yalelli yarım yürü
Öldürmezler döverler yar sevdim seni
Yeni mahle yollarında beklerim seni

Bozüyük dedikleri
Şekerdir yedikleri
Hiç aklımdan çıkmıyor yalelli yarım yürü

Yarimin dedikleri yar sevdim seni
Yeni mahle yollarında beklerim seni (Gündüz,
2008: 162)

215

BÖYLE İMİŞ TAKDİR BENİM KADERİM

Böyle imiş takdir benim kaderim
Ateşime yandı kayın pederim
Yetim kaldı Paşa Beylik hançerim

Yetim kalan yavrularım ağlasın
Kanlı gömleğimi gören ağlasın

Yürü tren yürü sahibin usta
Eller güler oynar ben kaldım yasta
Mevlam ruhsat verir kalanlar dosta

Yol verin geçeyim dumanlı dağlar
Dumanlı dağlar da dumanlı dağlar

Gardaşlar içinde en büyük gardaş
Yorganı canfesten yastığı kumaş
Al kanlar içinde can veren gardaş

Dumanlı dağlar da dumanlı dağlar
Elleri kournunda bir gelin ağlar (Taş ve Turhan,
2004: 907)

216

BU DERE BUZ BAĞLADI

Bu dere buz bağladı
Yanı yarpuz bağladı
Beni bir gelin vurdu
Yaramı kız bağladı

Bu derenin uzununu
Kıramadım buzunu
Aldım Avşar kızını
Çekemedim nazını

Bu dere derin dere
Suları serin dere
Dere al götür beni
Yarin olduğu yere

Deveyi düzde gördüm
Sürmeyi gözde gördüm
Şükür olsun Mevla'ma
Seni bu gözde gördüm (TRT, 2000a: 177)

217

BU DERE OTLANACAK

Bu dere otlanacak (hanım yayla yayla da yayla)
Otları toplanacak (kızlar yayla yayla da yayla)
Çıkın kızlar kapiya (hanım yayla yayla da yayla)
Sevkiya toplanacak (kızlar yayla yayla da yayla)

Ordu'dan emir gelmiş (hanım yayla yayla da yayla)
Sevkiya toplanacak (kızlar yayla yayla da yayla)

Bu derenin uzununu (hanım yayla yayla da yayla)
Kıramadım buzunu (kızlar yayla yayla da yayla)
Aldım Türkmen kızını (hanım yayla yayla da yayla)
Çekemedim nazını (kızlar yayla yayla da yayla)
(TRT, 2000a: 176)

218

BU DERENİN GEVENİ Ezem Ezeden Oğlan

Bağlantı
Ezem ezeden oğlan
Bıyık bezeden oğlan
İnenin yıldızından
Gıza göz eden oğlan
Babam sana gız vermez
Git para gazan oğlan

Bu derenin geveni
Geven sarmış geveni
Pazardan emir gelmiş
Seven alsın seveni

Bağlantı

Erikler çiçek açtı
Etrafa göküş açtı
Sevdim murad almadım
Bıraktı meni açtı

Bağlantı (TRT, 2000a: 355)

219

BU DERT NİYE BİTMİYOR

Bu dert niye bitmiyor?
Efkâr bizden gitmiyor
Kız senin etticeğın
Urus gâvur etmiyor (durnam durnam)
Davulsuz zurnasız
Ben de gelin olmam
Gidiyom gidemiyom
Al yeşil giyemiyom
Gaybetine vuruldum
Yüzüne diyemiyom (durnam durnam)
Davulsuz zurnasız
Ben de gelin olmam (Can ve Turhan, 2007: 75)

220

BU DÜĞÜN BİZİM

Palandöken kar olur
Gül kızırır al olur
Ergen kız ergen oğlan
Ne güzel bir hal olur
Hanım oynasın gelin oynasın
Bu düğün bizim şanıamız
Dağların ardı ayaz
Nedir bunca cilve naz
Eğer gönül severse
Güzel çirkin aramaz
Hanım oynasın gelin oynasın
Bu düğün bizim şanıamız

Dağ ayrı duman ayrı
Kaş ayrı keman ayrı
Şenlik düğün evinde
Bar tutar ayrı ayrı

Hanım oynasın gelin oynasın

Bu düğün bizim şanımsız (Karadeniz, 2010:
432)

221

BU DÜNYA DÜNYA MIDIR

Bu dünya dünya mıdır
Yoksa kabir azabı
Yalvaralım Allah'a
Açar bize bir kapı

Hey gidi yalan dünya
Gitti kalmadı gitti
Yüreğimin içinde
Derin yaralar bitti

Sar başına başına
Gelinlik duvağını
Alamazsam o kızı
Alırım ufağını

İğneli derelere
Gel dutalım balığı
Abilasından öğrenmiş
Gaybana sevdalığı

Ayakkabım toz atar
Gız oğlana göz atar
Atma sevdiğim atma
El alem bize bakar

Güvercin yuva yaptı
Zerdalinin dalına
O daha evlenmemiş
Vay o gızın halına

Ha bu benim kemeçem
Ben çaldıkça dil verir
Ablassı gibi değil
Kendi daha cilveli

Komşunun gızı Fatma
Yakma canımı yakma
Oğlan seni seviyor
Oğlana çelme takma (Turhan ve Altınkaynak, 2009:
267)

222

BU NASIL İŞİDİ BU NASIL HIŞIM

Bu nasıl işidi bu nasıl hişim
Arada mı kaldı belalı başım
Hemi yavrum gitti hemi yoldaşım
Ben bu derdin hangisine yanayım

Gelini küsmüşte kimine küsmüş
Ufacık yavrusun bağına basmış

Yavrular ağılarda umudun kesmiş
Ben bu derdin hangisine yanayım (TRT, 2002c: 46)

223

BUGÜN AYIN IŞIĞI

Bugün ayın ışığı
Elinde bal kaşığı
Gine nerden geliyon (da)
Mehlenin yakışığı

Bağlantı
Vay nerdesin nerdesin
Kaldır camın perdesin
Diyeyeğim çok amma da
Pek kalabalık yerdesin

Karşıdan geçti gelin
Elinde desti gelin
Sallan boyun göreyim (de)
Gençliğim geçti gelin

Bağlantı

Vay ne olur ne olur
Sevda sıranan olur
Gözdür alemler gezer (de)
Gönül birinen olur

Bağlantı (Erdoğan, 2014: 146; TRT, 2000a: 182)

224

BUĞDAYLA DOLU HARMAN

Buğdayla dolu harman (da)
Ben oğlana varman
Babam alcak parayı (da)
Başlık parası olman

Elif orak biçiyor (da)
Suyu nerden içiyor
Ağustos'un sığağın (da)
Al yazmadan geçiyor

Dama çıkma gaşa çık (da)
Arpalar gara gılçık
Eğer bana gelceksen (de)
Harman sonu yola çık (TRT, 2000a: 188)

225

BURÇAK TARLASI

Şu dağın ardında silah sesi var
Silah sesi değil gelin yası var
Varın sorun güveye kaç tarlası var

Ah ne yaman zormuş burçak yolması
Burçak tarlasında gelin olması

Elimi saldırdım değdi dikene
Ben ileniyorum burçak ekene
İlahi kaynana ömrün tükene

Vay ne yaman zormuş burçak yolması
Burçak tarlasında gelin olması

Sabah erken kalktım sütü pişirdim
Onun da kaymağını yere taşırdım
Burçak tarlasında aklımı şaşırđım

Ah ne yaman zormuş burçak yolması
Burçak tarlasında gelin olması

Elimin kınasın hamur ettiler
Gözümün sürmesin çamur ettiler
Bir günlük gelindim zehir ettiler

Ah ne yaman zormuş burçak yolması
Burçak tarlasında gelin olması (Özbek, 1994:302)

226

BURSA'DAN ALMA TUZU

Bursa'dan alma tuzu (bre Nuriye'm)
Köylerden alma kızı
Alır isen Ayrebol'dan al kızı
Em tadı var em tuzu

Boz güvercin olayım (bre Nuriye'm)
Yol üstüne konayım
Gelen geçen yolcudan (bre avarım)
Nuriyemi sorayım

Ayrebol'un yolları (bre Nuriye'm)
Allı çiçek açıyor
Nuriye'mi sorarisen (avarım)
Misk-i anber saçıyor (TRT, 2000a: 191)

227

BURSALI MISIN KADİFELİ GELİN

Bursalı mısın kadifeli gelin çaydan mı geçtin
Yanakların al al olmuş konyak mı içtin
İçtiğimiz konyak mezemiz kaymak
Sen kimin yarisin yavrum her yanın oynak

Arabaya sen bin faytona ben
Anasını sen al kızını da ben

Bir su içtim testiden yavrum sensin beni mest eden
Cennet makamı olsun yavrum seni bana dost eden

Arabaya sen bin faytona ben
Anasını sen al kızını da ben (Erdoğan, 2014: 81)

228

BÜLBÜLÜ TUTTUM DA GÜLE BAĞLADIM

Bülbülü tuttum da (yavri yavri) güle
bağladım(amman amman) gülüm (amman amman)
Garip bülbül ile gönül eğledim
Bülbül feryad etti (yavri yavri) ben de
ağladım(amman amman) gülüm (amman amman)
Ne çare sevdiğim yol ayrı düştü eyvah ey

Aşağıdan gelen (yavri yavri) geline benzer (amman
amman) gülüm (amman amman)
Boyuna uzun selvi dalına benzer eyvah ey
Boyuna bosuna (yavri yavri) kurban olduğum
(amman amman) gülüm (amman amman)
Bahçenin açılmış gülüne benzer eyvah ey (Turhan
ve Altınkaynak, 2009: 94)

229

CAMIZI BAĞLADIM GUŞLUĞA YAKIN

Camızı bağladım guşluğa yakın
Camız beni vurdu anam gışlığa yakın
Nişanlım geliyor boyuna bakın

Ganlım oldun gara camız öldürdün beni
Gülüm gonca iken soldurdun beni

Bugünkü günlerden salıdır salı
İsmimi sorarsan Ali'dir Ali

Ganlım oldun gara camız öldürdün beni
Gülüm gonca iken soldurdun beni

Bugünkü günlerden cumadır cuma
Hamama gidip de anam yüzünü yuma

Ganlım oldun gara camız öldürdün beni
Gülüm gonca iken soldurdun beni

Camızı goydum anam yem sandığına
Camız beni goydu anam gam sandığına

Ganlım oldun gara camız öldürdün beni
Gülüm gonca iken soldurdun beni (Atılğan, 1998:
182)

230

CAMIZI BAĞLADIM GUŞLUĞA YAKIN

Camızı bağladım otluğa yakın
Camız vurdu (ana) guşluğa yakın
Nişanlım geliyor boyuna bakın

Ganlı kenli gara camız öldürdün beni
Gülüm gonca iken soldurdun beni

Bugünkü günlerden pazardır Pazar
Açma yorganımı (ana) yâreler azar
Nişanlım duyunca divane gezer

Bağlantı (Atılğan, 1998: 184; Turhan vd. 1996:
252; TRT, 2000a: 197)

231

CAMİNİN EZANI YOK

Caminin ezanı yok (dudum ey dudum aman canım
ey canım aman)
İçinde gezeni yok (dudum ey dudum aman canım
ey canım aman)
Şu köylerin içinde (dudum ey dudum aman canım
ey canım aman)

Yarimden güzeli yok (dudum ey dudum aman
canım ey canım aman)

Çarığımın bağları (dudum ey dudum aman canım
ey canım aman)
Duman aldı dağları (dudum ey dudum aman canım
ey canım aman)
Kalk gidelim sevdiğim (dudum ey dudum aman
canım ey canım aman)
Kaba kuşluk çağları (dudum ey dudum aman canım
ey canım aman)

Derelerden sel gelir (dudum ey dudum aman canım
ey canım aman)
Deste deste gül gelir (dudum ey dudum aman canım
ey canım aman)
Varman kızlar çobana (dudum ey dudum aman
canım ey canım aman)
Ayda yılda bir gelir (dudum ey dudum aman canım
ey canım aman)

Pencereden kuş uçtu (dudum ey dudum aman
canım ey canım aman)
Yandı yürek tuttu (dudum ey dudum aman canım
ey canım aman)
Yanma yüreğim yanma (dudum ey dudum aman
canım ey canım aman)
Ayrılık bize düştü (dudum ey dudum aman canım
ey canım aman) (TRT, 2000a: 198)

232

CAMLARINDA YEŞİL PERDE

Camlarında yeşil perde
Söz verdiler hani nerde
Bizde kaldık ara yerde
Kaçalım dedim gelde
Vur davula gümgüm gümgüm
Yapalım güzel bir düğün
Mevlam sağlık geçim versin
Kaynana sende övün
Evlerinin önü taşlık
Kaynana ister bizden başlık
Vermediler bizde kaçtık
Başımıza işler açtık
Vur davula gümgüm gümgüm
Yapalım güzel bir düğün
Mevlam sağlık geçim versin
Kaynana sende övün
Kaynana kapısın çaldık
El öpüp gönlünü aldık
Eşe dosta haber saldı
Muradımız aldık
Vur davula gümgüm gümgüm
Yapalım güzel bir düğün
Mevlam sağlık geçim versin
Kaynana sende övün (Gündüz, 2008: 168)

233

CELAL BACADA YATIYOR

Celal bacada yatıyor
Yorganımı yel atıyor
Ne yatarsın celal oğlan
Nişanlını el alıyor (Celal oy oy)

Ne inişin dibindeyim
Ne yokuşun başındayım
Bana dulluk yakışır mı
Daha on beş yaşındayım (Celal oy oy) (TRT,
2000a: 200)

234

CELAL OĞLAN

Celal oğlan damda yatar
Yorganımı yeller atar
Ne yatarsın Celal oğlan
Nişanlını eller satar
Oğlan oğlan Celal oğlan
Ankara'dan kuş geliyi
Sesi bana hoş geliyi
Celal'i götürün tiren
Geri dönmüş boş geliyi
Oğlan oğlan Celal oğlan
Şarkışla'ya kayıt olduk
Çamurlara bata bata
Celal bana altın etmiş
Çimento'da (Çimentoğda) yata yata
Oğlan oğlan Celal oğlan
Babam Kayseri'den (Şetir'den) geldi
Komşular odaya doldu
Hanım kız çey(i)zin sayarken
Dediler Celal öldü
Oğlan oğlan Celal oğlan
Kapısının önü kavak
Kavaktan dökülür yaprak
Elim kına yüzüm duvak
Bana dulluk yakışır mı
Oğlan oğlan Celal oğlan (Turhan vd. 2003:
104)

235

CELAL TÜRKÜSÜ

Sandıklı ovasında düğün kuruldu
Akşam namazında güveyi vuruldu
Yatsıya varmadan geline duyuldu
Kıyma Celal kıyma nar tanesiyim
Anamın babamın bir tanesiyim.

Martinim duvarda asılı kaldı
Urabam sandıkda basılı kaldı
Kıyma Celal kıyma nar tanesiyim
Anamın babamın bir tanesiyim.

Bugün günlerimiz pazardır pazar
Açman yorganı anam yaralar azar
Babam dülger olmuş tabutum düzer
Anam deli olmuş dağlarda gezer.

Söyleyin anam camızı satsın
Kanlı gömleğimi bağrına bassın
Geline söyleyin kardeşim alsın
Kardeşim almazsa anam mahşere kalsın.

Cami avlusunda benim mezarım
Gelen geçenin bağrını ezerim
Celal'a mı kalmış benim güzelim
Kıyma Celal kıyma al kanım akar
Al duvaklı gelinim yollara bakar.

Yüce dağ başında yıldızlar ışılar
Sol yanımdan vuruldum kanım hışılar
Cenazeme gelmen zalim komşular
Kıyma Celal kıyma yaram derindir
Ölmeden kalırsam gelin benimdir. (Demirci, 1938:
340-341)

236

CEMAL

Cemalin şapkası saman sarısı
Cemal kendin asmış gece yarısı
Hiç mi acımadın gavur anası
Uyan Cemal uyan uyanamıyorum
Yağlı urgan yarasına dayanamıyorum
Samanlıktan çıktım bir sürü bulut
Anne ben gidiyorum sen beni unut
Benim yerime küçüğümü büyüt
Uyan Cemal uyan uyanamıyorum
Yağlı urgan yarasına dayanamıyorum
Samanlıktan çıktım kan kusa kusa
Zavallı anacığım gitti mapusa

.....
Uyan Cemal uyan uyanamıyorum
Yağlı urgan yarasına dayanamıyorum
Annesi hazırlamış güveylik yorgan
Ona olmuş yorgan bir yağlı urgan
.....

Uyan Cemal uyan uyanamıyorum
Yağlı urgan yarasına dayanamıyorum
(Uludemir, 1970: 85)

237

CEVİZ OYNAMAYA GELDİM ODANA

Ceviz oynamaya geldim odana
Nişanlın da bu mu derler adama
Dayanamam senin kara sevdana

Aman aman olmuyor
Eş eşini bulmuyor
Kara yağız genç oğlan
Niye gönlün olmuyor

Asker bayrağımı burca diktiler
Küçük yarimi asker ettiler
Ben doymadan o yari de alıp gittiler

Aman aman olmuyor
Eş eşini bulmuyor

Kara yağız genç oğlan
Niye gönlün olmuyor (Turhan vd. 1996: 45-46;
TRT, 2000a: 202)

238

CEVİZDEN Mİ YAPTIRDIN

Cevizden mi yaptırdın
Cehizlik sandığımı
Sana ikram ederim
Giresun fındığını

Fındık toplayan güzel
Fındık dalda kalmasın
Gel biraz konuşalım
Aklım sende kalmasın

Fındık toplayan gelin
Fındık dalda kalmasın
Yanağımdan öpeyim
Aklım sende kalmasın

Mahallemiz çınarlar
Dar sokağı zeytinlik
Sıcak döşek görmedim
Andır kalsın fakirlik

Fındık toplayan güzel
Fındık dalda kalmasın
Gel biraz konuşalım
Aklım sende kalmasın

Fındık toplayan gelin
Fındık dalda kalmasın
Yanağımdan öpeyim
Aklım sende kalmasın (Turhan ve Altınkaynak,
2009: 270)

239

CEZAYİR'İN YÜKSEK OLUR EVLERİ

Cezayir'in yüksek olur evleri
İçindedir ağaları beyleri (Sultan Cezayir)
Türkçe de bilmez Arapçadır dilleri

Bağlantı
Sokakları mermer taşlı
Güzelleri hilal kaşlı
Hep bakışlılar bize karşı
Sultan Cezayir vay aman aman

Bir gemim var salıverdim engine
Şimdi de rağbet güzel ile zengine
Verin kızı menendine dengine

Bağlantı

Gel koyunum sana çanlar takayım
Sen sallan gel ben boyuna bakayım
Ah anasız babasız nasıl yatayım

Bağlantı (TRT, 2000a: 203)

240

CİLLE TÜRKÜSÜ

Geline bak geline

Kına yakmış eline

Gelinin ince beli

Düşmüş serhoş eline

Alma tekerlendi yar

Öptüm şekerlendi yar

Hani bu kızın anası

Hani bu kızın babası

Önünde mumlar yanası

Cillen mübarek olsun

Heyir için mübarek olsun

Papıcım cici bici

Bastığım çimen içi

Binnaz bir gelin olmuş

Kavrılmış payam içi

Alma tekerlendi yar

Öptüm şekerlendi yar

Düğünde bişen aşlar

Hasıdın dişini daşlar

Toplanın kavim kardaşlar

Cillen mübarek olsun

Heyir için mübarek olsun. (Keçik,

2000: 83)

241

ÇAĞIRIN ANASIN KOYSUN DAL FESİ

Mübarek Mübarek Yüz Bin Mübarek

Bağlantı:

Mübarek mübarek yüz bin mübarek

Güveyin toyu olsun mübarek

Çağırın anasın koysun dal fesi

Alsın busesin olsun mübarek

Bağlantı

Çağırın bacısın koysun kınasın

Alsın büsesin olsun mübarek

Bağlantı

Çağırın meleği koysun yeleşti

Alsın büsesin olsun mübarek

Bağlantı

Çağırın Arabı versin şarabı

Giydirin çorabı olsun mübarek

Bağlantı

Azepler şahı gelin aşığı

Bağlayın kuşağı olsun mübarek

Bağlantı (TRT, 2000b: 608)

242

**ÇALINSIN DÜĞÜN HAVAMIZ (MECLİS)
(KARŞILAMA)**

Fırında bişer tavamız

Saki doldur kadehleri

Hoş olsun bizim sefamız

Vur davulcu vur oynasın

Çal kemancı meclis dinlesin

Bir o yana bir bu yana

Meclis türkü söylesin

Ahbaplar bizi dinlesin

Gelini ata bindirin

Âdetdir biraz gezdirin

Davul zurna çala çala

Alın damada götürün

Vur davulcu vur oynasın

Çal kemancı meclis dinlesin

Bir o yana bir bu yana

Meclis türkü söylesin

Ahbaplar bizi dinlesin (Turhan ve Akbıyık, 2012: 137)

243

ÇAMBAŞI'NA ÇIKTIM ÇIRAM YANMADI

Çambaşı'na çıktım anam çıram yanmadı

Mektup saldım yare aman mektup varmadı

Etrafıma baktım anam kimse kalmadı

Ağlama gelinim ağlama aman beni yolundan eyleme

Sazaklara ev yapma anam o batar gider

Uzaklara kız verme aman o yiter gider

El kadcık ekmeğin anam o bana yeter

Ağlama gelinim ağlama aman beni yolundan eyleme (Can ve Turhan, 2007: 85; TRT, 2000a: 207)

244

**ÇAMBAŞINA ÇIRA KOYDUM YANMADI
(GELİN AĞLATMA HAVASI)**

Çambaşı'na çıra koydum yanmadı

Ben anneme mektup saldım gelmedi

Dayanamam benim bağrım taş değil

Kullar başına gelecek iş değil

Babamın bacası eğrice tüter

Annemin ekmeği burnuma kokar

Dayanamam benim bağrım taş değil

Kullar başına gelecek iş değil (Gündüz, 2008:

171)

245

ÇAMLİBEL'E SÜREYİDİM YOLUNU

Çamlıbel'e süreyidim yolunu

Altınlardan nallatayım nalını

Üç güzele dokutayım çulunu

Alma gözlü kız perçemli kıratım

Bağlantı
Kırat kırat kırat kırat
Kırata binen alır murat

Yokuşa yukarı tavşan büküşlüm
İnişe aşşağı ceylan gelişlim
Taze gelin gibi uğrun bakışlım
Alma gözlü kız perçemli kıratım

Bağlantı

Başını başımdan yukarı tutar
Haykırır köpüğü başından atar
Kaçarsa kurtulur kovarsa tutar
Alma gözlü kız perçemli kıratım
Bağlantı

Yeldirme :
Kıratım meydan yerinde
Gezer horlayı horlayı
Bir kötü az bir kavgadan
Kaçar zorlayı zorlayı

Kırata yakışır bunlar
Yiğit giyer demir donlar
Ağ gövdeden kızıl kanlar
Akar şorlayı şorlayı

Köroğlu der al kanları
Yere serer çok canları
Eğri kılınç düşmanları
Kırar parlayı parlayı (TRT, 2000a: 208; Özbek,
1994:463; Birdoğan, 2008: 211)

246 ÇAMLIĞIN BAŞINDA TÜTER BİR TÜTÜN

Çamlığın başında tüter bir tütün
Acı çekmeyenin yüreği bütün
Ziya'mın atını pazara tutun
Gelen geçen Ziya'm ölmüş desinler

Bağlantı
At üstünde kuşlar gibi dönen yar
Kendi gidip ahbabları kalan yar

Benim yarım yaylalarda oturur
Ak elini soğuk suya batırır
Demedim mi nazlı yarım ben sana
Çok muhabbet tez ayrılık getirir

Bağlantı

Ham meyveyi kopardılar dalından
Ayırdılar beni nazlı yarımından
Eğer yarım tutmaz ise salımdan
Onun için açık gider gözlerim

Bağlantı

Uzun olur gemilerin direği
Yanık olur anaların yüreği
Ne sen gelin oldun ne ben güveyi
Onun için kapanmıyor gözlerim (Özbek, 1994:274;
TRT, 2000a: 208)

247 ÇANAKKALE İÇİNDE AYNALI ÇARŞI

Çanakkale içinde aynalı çarşı
Ana ben gidiyom düşmana karşı
Of gençliğim eyvah
Çanakkale içinde bir uzun selvi
Kimimiz nişanlı kimimiz evli
Of gençliğim eyvah

Çanakkale üstünü duman бүрүdü
On üçüncü fırka harbe yürüdü
Of gençliğim eyvah

Çanakkale içinde bir dolu testi
Analar babalar mektubu kesti
Of gençliğim eyvah
Analar babalar umudu kesti
Of gençliğim eyvah (Karadeniz, 2000: 109; TRT,
2000a: 209)

248 ÇATAL ÇAM BAŞINA KOYDUM KESERİ

Çatal çam başına koydum keseri
Gınaman gomşular (da) gençlik (amanın) eseri

Bağlantı
İniver iniver
Er doğan aylar iniver
El duymadan gel yanıma (yavrum) geliver
Ay Ayşa gelin
İncedir belin
Vallah billah değmedi
Eline elim

Şu derenin üzümleri bellendi
Ben vuruldum zaptiyeler (amanın) dinlendi
Bağlantı (TRT, 2000a: 210)

249 ÇATTILAR GAZAN DAŞINI

Çattılar gazan daşını (da nininay nom)
Vurdular düğün aşını (da nininay nom)
Çağırın da gelsin de anasını (nininay nom)
Tutsun gızımın yasını (da nininay nom)

Gel anam gel de yanıma otur (nininay nom)
Anam ellerini gınama batır (nininay nom)
Anam ben bu gece misafirininim (nininay nom)
Al da beni son kez goynunda yatır

Ocağa kurdum da yufka sacını (nininay nom)
Naldırdım elimden küçük bacımı (nininay nom)
Bacım bana söyle derdin acını (nininay nom)
Şen ol bacım evin yuvan şen olsun (nininay nom)

(Yarın gece anan gil evinde mum yansın)

Bakır tepsi içinde kınam ezdiler (nininay nom)
Yollara döktüler demir ettiler (nininay nom)
Yavrum seni gurbete mi gelin ettiler (nininay nom)
Şen ol yavrum yuvan şen olsun (nininay nom)
(Yarın gece anan gil evinde mum yansın)

Binmiş atın incesine (de nininay nom)
Düşmüş yolun nicesine (nininay nom)
Çağırın gelsin anasını da (nininay nom)
Gız babasız gelin olur mu (nininay nom)
(Gelin olsa elin olur mu) (TRT, 2000a: 211)

250

ÇATTILAR GAZAN DAŞINI

Çattılar gazan daşını (ney ney ney ney)
Kurdular düğün aşını (ney ney ney ne yamman)
Yaktılar kızın başını (ney ney ney ney)
Gız anam kınan kutl'olsun (ney ney ney ney)
Geçimin baldan datl'olsun (ney ney ney ne yamman)

Biner atın iyisine (ney ney ney ney)
Gider yolun goyusuna (ney ney ney ne yamman)
Ünlen gelsin dayısına (ney ney ney ney)
Kız dayısız gelin m□olur (ney ney ney ney)
Gelin olsa melul olur (ney ney ney ne yamman)

Atladı çıktı eşiği (ney ney ney ney)
Sofrada kaldı kaşığı (ney ney ney ne yamman)
Kızlar evin yakışığı (ney ney ney ney)
Kız anam gınan kutlu olsun (ney ney ney ney)
Geçimin baldan tatlı olsun (ney ney ney ne yamman)

Anasının eski de yorganı (ney ney ney ney)
Uykusu dadlı yorganı da (ney ney ney ne yamman)
Ellerin cici yorganı (ney ney ney ney)
Uykusu acı yorganı da (ney ney ney ne yamman)
(TRT, 2000a: 211)

251

ÇATTILAR GAZAN DAŞINI

Çattılar gazan daşını da nininay nom
Vurdular düğün aşını da nininay nom
Çağırın da gelsin anasını da ninay nom
Tutsun gızının yasını da nininay nom

Gel anam gel gel de yanıma otur nininay nom
Anam ellerini gınama batır nininay nom
Anam ben bu gece misafirinin nininay nom
Al da beni son kez koynunda yatır nininay nom

Ocağa kurdum da yufka sacını ninay nom
Aldırdım elimden küçük bacımı ninay nom
Bacım bana söyle derdin acı mı ninay nom

Şen ol bacım evin yuvan şen olsun ninay nom
Yarın gece anangil evinde mum yansın ninay nom

Altın tas içinde kınam ezildi nininay nom
Gümüş tabak ile zülfüm çözüldü nininay nom
Benim yazım gurbet ele yazıldı nininay nom

Şen ol yavrum evin yuvan şen olsun nininay nom
Yarın gece anangil evinde mum yansın nininay nom

Binmiş atın incesine de nininay nom
Düşmüş yolun nicesine de nininay nom
Çağırın da gelsin anasını da nininay nom
Gız babasız gelin olur mu nininay nom
Gelin olsa elin olur mu nininay nom (Tan ve Turhan, 2001: 60)

252

ÇATTILAR GAZAN TAŞINI

Çattılar gazan taşını
Gurdular düğün aşını
Selam söyle gız gardaşına

Bağlantı
Bu günlük misafirimdir
Yarında yad ellerindir
Anası gelin gızın anası
Bu günlük misafirimdir
Yarında yad ellerindir

Gelin gider el evine
Bir yuva kurayım diye
Selam söyle kaynata beye (TRT, 2000a: 212)

253

ÇATTILAR GAZAN TAŞINI

Çattılar gazan daşını (ney haydi vay vay)
Kurdular düğün aşını (ney haydi vay vay)
Süslesinler gelinin (de) başını (ney haydi vay vay)

Bağlantı
Yaren gınan gutl'olsun da (ney haydi vay vay)
Şimdi düğünün datl'olsun da (ney haydi vay vay)
Gelin de hamama vardın mı (ney haydi vay vay)
Yunduğun yeri gördün mü (ney haydi vay vay)
Şimdi gıymatım bildin mi (ney haydi vay vay)

Bağlantı

Duz torbası duzsuz galdı (ney haydi vay vay)
Gız evleri ıssız galdı (ney haydi vay vay)
Gız babası yolsuz galdı (ney haydi vay vay)

Bağlantı

Atladı geçti eşiği (ney haydi vay vay)
Sofrada galdı gaşığı (ney haydi vay vay)
Haftada oğlan beşiği (ney haydi vay vay)

Bağlantı (TRT, 2000a: 212; Tan ve Turhan, 2001: 62)

254

**ÇATTILAR OCAK DAŞINI (BAŞ ÖVME
KINA HAVASI)**

Çattılar ocak daşını
Kurdular düğün aşını
Ördüler kızın saçını
    Kız annem kınan kutl'olsun yâr
    Kutnişin mübarek olsun yâr
Atladı geçti eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Böyük evin yakışığı
    Kız annem kınan kutl'olsun yâr
    Kutnişin mübarek olsun yâr
Elim uzattım ıstara
Elimi kesti ustura
Mevlâm yâr şirin göstere
    Kız annem kınan kutl'olsun yâr
    Kutnişin mübarek olsun yâr (İvgin vd. 2009: 70)

255

ÇATTILAR OCAK TAŞINI

Çattılar ocak taşını
Vurdular düğün aşını
Anan silsin gözyaşını
Gelin (düğün) kınan kutlu olsun

Evlerinin önu iğde
İğdenin dalları yerde
Mevlam düşürmesin derde
Gelin (düğün) kınan kutlu olsun (TRT, 2000a: 212)

256

ÇATTILAR OCAK TAŞINI

Çattılar ocak taşını
Vurdular düğün aşını
Çağırın gelsin babasını
Yaksın oğlunun kinasını

Bağlantı
A bacım kınan kutlolsun
Söyleyen dillerin tatl'olsun

Mısır'dan kınan geldi mi
Çağdaşların duydu mu
Kız seni baban verdi mi
Kız seni baban verdi mi

Bağlantı (TRT, 2000a: 212)

257

ÇATTILAR OCAK TAŞINI

Çattılar ocak taşını
Kurdular düğün aşını
Gız ağlatma gardaşını
Silin gözünün yaşını

Bağlantı
Gız anası gız anası
Yaktı gelinin kinası

Ana gızın çok muyudu
Bir gız sana yük müyüdü
Gırılası emmilerim
Erkeklerin yok muyudu

Bağlantı

Devel'oğlunun inadı
Keklik kafeste tünedi
Vermen beni Develi'ye
Elalem sizi kınadı

Bağlantı

Atladım geçtim eşiği
Sofrada buldum kaşığı
İşte goyup gidiyorum
Büyük evin yakışığı

Bağlantı

Babamın goyunu beştir
Beşi birbirine eşittir
Gızların emeği boştur
Var git ağlayı ağlayı
Bağlantı (TRT, 2000a: 212; Karadeniz, 2010: 314)

258

ÇAY İÇİNİN MİLLERİ

Çay içinin milleri (ninnay da ninnari nannari nam)
Fatma (da) gelinin dilleri (ninnay nay lay lay lay
lay lam)
Fatma (da) gelinin dilleri (ninnay da lay lay lam)
Selam da söylen Fatma'ya (ninnay da ninnari
nannari nam)
Gönderiversin zilleri (ninnay nay lay lay lay lay
lam)
Gönderiversin zilleri (ninnay da lay lay lam)

Kahve de değilim kavrulacak (ninnay da ninnari
nannari nam)
Fistan değilim savrulacak (ninnay nay lay lay lay
lay lam)
Fistan değilim savrulacak (ninnay da lay lay lam)
Fatma da gelin değilim (ninnay da ninnari nannari
nam)
Dağ başında oynayacak (ninnay nay lay lay lay lay
lam)
Dağ başında oynayacak (ninnay da lay lay lam)
(TRT, 2000a: 215)

259

ÇAYDA ÇIRA YANIYOR

Çayda çıra yanıyor (Hop hop nanay nanay)
Humar göz uyanıyor (Hop hop nanay nanay)
Fıtıl çifte yara bir (Hop hop nanay nanay)
Yürek mi dayanıyor (Hop hop nanay nanay)

Çayda çıra yakarım (Hop hop nanay nanay)
Yar yoluna bakarım (Hop hop nanay nanay)

Bir yüzgörümlüğüne (Hop hop nanay nanay)
Beşbirlik takarım (Hop hop nanay nanay)

Çayda çıralarım var (Hop hop nanay nanay)
Gizli yaralarım var (Hop hop nanay nanay)
Eller al yeşil giymiş (Hop hop nanay nanay)
Benim kararlarım var (Hop hop nanay nanay)

Çayda çıra geline (Hop hop nanay nanay)
Kına yakın eline (Hop hop nanay nanay)
Nazar değmesin sakın (Hop hop nanay nanay)
Has bahçenin gülüne (Hop hop nanay nanay)

Çayda çıra yanıyor (Hop hop nanay nanay)
Engeller uyanıyor (Hop hop nanay nanay)
Çözme tabip yarımı (Hop hop nanay nanay)
Al kana boyanıyor (Hop hop nanay nanay) (Özbek, 1994:517)

260

ÇAYIN ORTASINDA

Çayın ortasında Ilgın adası
Bana gelsin o güzelin kadası
Ahdim vardı da o güzeli almaya
Vermedi ki alam zalim babası

Hele canoy canoy
Yine caney caney
Hele canoy canoy oy

Ölmediysem de o güzeli alırım
Köle olur kapısında kalırım
Zalim baban seni bana vermezse
Korkarım ki ben bu dertten ölürüm

Hele canoy canoy
Yine caney caney
Hele canoy canoy oy (Karadeniz, 2000: 307)

261

ÇAYIR ÇİMEN GEZE GEZE

Çayır çimen geze geze (oy)
Oldum ben bir geveze (oy)
Oğluna meyil verdim
(Oğluna gönül verdim)
Darılma hanım teyze (oy ninem oy)

Simidimin tablası (oy)
Geldi düğün haftası (oy)
Gelin olacam diye
Nedir kızın tasası (oy ninem oy)

Pencereden kuş uştı (oy)
Yandı yürek tutuştu (oy)
Yanma yüreyim yanma
Ayrılık başa düştü (oy ninem oy)

Eteyimin pilesini (oy)
Yandandır eklemesi (oy)
Sen git yarım askere

(Sen git yarım gurbete)
Bendendir bekleme (oy ninem oy)

Yenice'ye girerken (oy)
Sol tarafta hastane (oy)
Yarımın mektubunu
Eylendirme postane (oy ninem oy) (Erdoğan, 2014: 84)

262

ÇAYIR ÇİMEN GEZE GEZE

Çayır çimen geze geze (of of)
Oldum ben bir geveze
Kızına meyil verdim
Darılma hanım teyze (of ninem of)

Pencereden kuş uştı (of of)
Yandı yürek tutuştu
Yanma yüreyim yanma
Ayrılık bize düştü (of ninem of)

Simitimin tablası (of of)

Geldi düğün haftası
Gelin olacam diye
Nedir bunun tafrası (of ninem of) (Yasun, 1979: 125; TRT, 2000a: 219; Erdoğan, 2014: 124)

263

ÇAYIRLIKTA ÇİMENLİKTE EVİM VAR

Çayırılıkta çimenlikte evim var
Eğri de fesli bir güzelde sevim var
Sevdiceğim senden başka kimim var

Hemen hemen ağlayım mi de gülmeyim mi ben
Yardan selam gelmiş almayım mı ben

Elli de değil altmış değil yüz değil
Al yeleşin düğmeleri düz değil
Sevdiceğim gelin olmuş kız değil

Hemen hemen ağlayım mi de gülmeyim mi ben
Yardan selam gelmiş almayım mı ben

Bir atım var çayırılıkta eşinir
Ayağına değen taşlar aşınır
Sevdiceğim sarhoş olmuş düşünür

Hemen hemen ağlayım mi de gülmeyim mi ben
Yardan selam gelmiş almayım mı ben (Tan ve Turhan, 2008: 99; TRT, 2000a: 220)

264

ÇEKİN ÇADIRIMI KURU YAZIYA

Çekin çadırımı (da le le) kurun yazıya
Ot kalmamış da (aney) koyun ilen kuzuya
Ben mi razı idim bu kara yazıya
Yazan katip de kara yazmış yazımı

Bağlantı
Di yeri yeri Urfa gözeli
Ne sen gelin oldun da ne ben güveyi

Sabahleyin de uğradım ben bir coşkuna
Bülbül konmuş da (aney) sarayına köşküne
Acımadın mı benim gibi düşküne
Al mendili de sil gözünün yaşını

Bağlantı (TRT, 2002c: 53)

265 ÇEKİRGEYİ SÜRÜVERDİM YAZIYA

Çekirgeyi sürüverdim yazıya
Ot goymadı goyun ile guzuya

Bağlantı
Hoplayıver çekirgem
Zıplayıver çekirgem
Haydi de topal çekirgem

Çekirgeyi sürüverdim bayıra
Mevlam bizi bu dertlerden kayıra

Bağlantı

Çekirgenin ayağında nalini
Ben sandım ki kaymakamın gelini

Bağlantı (TRT, 2000a: 224)

266 ÇERMİK'İN ALTINDA BÜYÜK BİR DERE

Çermik'in altında büyük bir dere
Şaşırdım aklımı gidem ben nere
Alıp seni kaçsam uzak bir yere
Sevemedim saramadım ben seni

Çermik'in altında büyük bir kaya
Cemalin benzettim üç günlük aya
Görmedim emeğim gitti hep zaya
Sevemedim saramadım ben seni

Çermik'in altında düğün kuruldu
Halay çeke çeke kızlar yoruldu
Mahi gelin oldu düğün kuruldu
Sevemedim saramadım ben seni (TRT, 2000a: 227)

267 ÇEŞMEDEN DÖNDÜ GELİYOR

Çeşmeden Döndü geliyor
Elinde testi (aman)
Bir şeycikler demedim ki
Bana da niye küstü

Bağlantı:
Sallan da gel sarı gelin
Kolları boynuma dola gelin

Bahçede kiraz topluyor
Hopul hopul hoptuyor
Yarım gelecek diye
Yollarımı bekliyor

Bağlantı

Bahçede pınar akıyor
Çaylar gibi çağlıyor
Sevdi de almadı diye
Döndü gelin ağlıyor
Bağlantı (TRT, 2000a: 227; Tan ve Turhan, 2001: 66)

268 ÇEŞMENİN BAŞINA VURMUŞ GAZANI

Çeşmenin başına vurmuş gazanı
Kostak boylarına vermiş düzeni de gelin düzeni
Sen miyidin bizim köyün güzeli
Sen gideli köyün dadı galmadı da gelin galmadı

Dere senin suyun neden bulanık
Yardan ayrı düştüm yüreğim yanık da ciğerim yanık
Dalgın uykulardan uyur uyanık
Dalgın uykulardan uyanamadım da uyanamadım

Ayazören yönün öte bakıyor
Gız senin hasretin beni yakıyor da gelin yakıyor
Terlemişsin buram buram kokuyor
Al benim mendili sil oylum oylum da sil oylum oylum

Dereler dereler ince dereler
Yine depreşiyor eski yareler de goygun yareler
Bu derdime kimler bulur çareler
Çaresiz dertlere düştüm ağlarım da gelin ağlarım
(Tan ve Turhan, 2001: 71)

269 ÇEŞMEYE KOYDUM SATIL (HA BABAM HA)

Çeşmeye koydum satıl
Damla damla dolacak
Benim sevdiğim oğlan
Başöğretmen olacak.
Ha babam ha yallah yallah
Şu güzele maşallah

Masa üstünde pekmez
Bu pekmez bana yetmez
Şu Kilis'in kızları
Altınsız gelin gitmez
Ha babam ha yallah yallah
Şu güzele maşallah

İndim kuyu dibine
Baktım suyun rengine
Analar kız beslemiş
Vermiyor sevdiğine
Ha babam ha yallah yallah
Şu güzele maşallah (Keçik, 2000: 27)

270

**ÇEVİRDİM ETEĞİMİ SOKTUM BELİME
(GELİN AĞLATMA HAVASI)**

Çevirdim eteğimi anam
Soktum belime anam
Küçük kardeşimi anam koydum yerime
Ayrılık yollarımı anam aldım elime

Eyvah anam eyvah babam
Ben gider oldum
Hem anamı hem babamı
Terk eder oldum

Sazak yere ev yapmam anam
O batar gider anam
Uzaklara kız vermem anam
O yiter gider anam

Eyvah anam eyvah babam
Ben gider oldum
Hem anamı hem babamı
Terk eder oldum

Sacıyek bacağı anam
Yerden yüvedir anam
Benim burda kalmam anam
Bir bu gecedir anam

Eyvah anam eyvah babam
Ben gider oldum
Hem anamı hem babamı
Terk eder oldum

Babası getirmiş anam
Kız binsin diye anam
Kardeşi kapı bekler anam
Kız çıksın diye anam

Eyvah anam eyvah babam
Ben gider oldum
Hem anamı hem babamı
Terk eder oldum

Elimin kınası anam
Hamur ettiler anam
Gözümün sürmesini anam
Çamur ettiler anam

Eyvah anam eyvah babam
Ben gider oldum
Hem anamı hem babamı
Terk eder oldum

Yemekler pişirdim anam
Tuzlu dediler anam
Emekler pişirdim anam
Tuzsuz dediler anam

Eyvah anam eyvah babam
Ben gider oldum

Hem anamı hem babamı
Terk eder oldum

Elimin kınasını anam
Hamur ettiler anam
Gözümün yaşını anam
Yağmur ettiler anam

Eyvah anam eyvah babam
Ben gider oldum
Hem anamı hem babamı
Terk eder oldum

Tepeler teperim anam
Tepe delinmez anam
Bakarım bakarım anam
Sılam görünmez anam

Aş gel anam aş gel anam
Ben varamıyom anam
Eller ana dedikçe anam
Dayanamıyom anam (Turhan ve Altınkaynak,
2009: 103)

271

ÇIBIK LÜLESİN BULMUŞ

Çıbık lülesin bulmuş (yar yandım aman yar yar
aman)

(aman) Ağam kolesin bulmuş (ağam paşam of ciyer
köşem of)

(aman) Ağam kolesin bulmuş (ağam yatakda
durmam ayakda)

(aman) Ağam iki evlenmiş (yar yandım aman
yanasın aman)

(aman) Şimdi cezasın bulmuş (ağam paşam gel
ciyer köşem gel)

(aman) Şimdi cezasın bulmuş (ağam paşam oh
ciyer köşem oh)

Rakı içtim filcandan (yar yandım aman yar yar
aman)

(aman) Kenarları mercandan (ağam paşam of ciyer
köşem of)

(aman) Kenarları mercandan (ağam yatakda
durmam ayakda)

(aman) Çek hanceri vur beni (yar yandım aman
yanasın aman)

(aman) Ben de bıktım bu candan (ağam paşam gel
ciyer köşem gel)

(aman) Ben de bıktım bu candan (ağam paşam oh
ciyer köşem oh) (TRT, 2000a: 228)

272

ÇIK YUKARI BEN BAĞLAYIM BAŞINI

Çık yokarı ben bağlayım başını

Ağladıkça sil gözüyün yaşını

Yazıdamı buldun gelin eşini

Bağlantı

Ah neyleyim yarin de ellere yar olmuş

Eller al geyinmiş gız sana ar olmuş

Çık yokarı sandık sepet yüklensin
Ağırlıklar gıratlara yüklensin
Yiğit olan bu cefaya gatlansın

Bağlantı

Sel önünden toplamışlar odunu
Bilemiyom gelin de kız senin adını
Bağlantı (TRT, 2002c: 54)

273

ÇIKTIM ÇİÇEKDAĞI'NA AYGAR GÖRÜNÜR

Çıktım Çiçekdağı'na aygar görünür
Güzel olan sarı yazma bürünür
Size diyom size duyun ahbablar
Sevdiğini alamayan sürünür

Kırşehir tarafından çıktı bir gelin
Gınalanmış boğum boğum ak elin
Yazdırmış fermanın almış eline
Buzluk sana uğradı mı bir gelin

Eline vurmuş da boğum gınayı
Nerde bulam senin gibi sunayı
Gözle Çiçekdağı' hanen veran sunayı
Çiçekdağı' sende kaldı bu gelin (TRT, 2002c: 55)

274

ÇIKTIM KOZAN'IN DAĞINA

Çıktım Kozan'ın dağına
Karı dizleyi dizleyi
Yaralarım göz göz oldu
Cerrah gözleyi gözleyi

Kozan Dağı karlı buzlu
İçi dolu gelin kızlı
Öldürürler beyim seni
O kafirler dünden sözlü

Çıktım Kozan'ın dağına
Kurşun attım dost bağına
Aşiretten imdat olmaz
Kaçalım Kozan'ın Dağı'na

Kara çadırın karası
Karıştı Kozan arası
Ben öpmeğe kıyamazdım
Ak göğsü süngü yarası

Kara çadır eğmeyinen
Ucu sırma düğmeyinen
Ne kaçarsın Kozanoğlu
Beş bin atlı gelmeyinen

Kozanoğlu avdan gelir
Avını ilinden alır
Buna Kozanoğlu derler
Yiğit ölür namı kalır

Kır atım örkten boşandı
Özengi yere dōşendi
Ne yatarsın Kozanoğlu
Kılıncın eller kuşandı (Karadeniz, 1997: 75;
Atılğan, 2002: 156)

275

ÇIKTIM YAYLA BAŞINA

Çıktım yayla başına
Seyran ettim ovayı
Kız nereden doldurdun
Omzundaki kovayı
Mal alırsan yörükten
Kız alırsan Söğüt'ten
Yöremizin kara suyu
Pırol pırl çakıllı
Öyle bir yâr isterim
Hem güzel hem akıllı
Mal alırsan yörükten
Kız alırsan Söğüt'ten (Gündüz, 2008: 175)

276

ÇIR ÇIR HANDA BU HANDA (KÜŞTAHLI) (OYUN HAVASI)

Çır çır handa bu handa
Hep güzeller bu yanda
Ellerin yarı gelmiş
Benim yarım ne yanda

Bağlantı

Sallan dedenin gelini
Göster odanın yolunu
Bir tas katığın gelini
Göster odanın yolunu

Dam başında yatıyo
Yel yorganı atıyo
Öte kuru gelin
Kemiklerin batıyo

Bağlantı

Dam üstünde pıtırak
Gelin kızlar oturak
Ne oturak ne durak
Satılak da kurtulak

Bağlantı

Ey küştahlı küştahlı
Dünkü de bundan iştahlı
At olur da tepmez mi
İt olur da kapmaz mı

Bağlantı (İvgin vd. 2009: 72)

277

ÇİFT BEYAZ GÜVERCİN OLSAM

Çift beyaz güvercin olsam
Çadırın başına konsam

Güzellere yoldaş olsam
Çirkinlere tuzak olsam

Bağlantı
Gel gel karanfilli gelin
Eli deste güllü gelin
Beli ipek şallı gelin
Gelinlerin şahı gelin

Karanfil buldum derede
Sordum evleri nerede
Ha burada ha şurada
Ha şurada ha burada

Bağlantı

Karanfiller oymak oymak
Olur mu hiç yare doymak
Dili tatlı gözü oynak
Dili tatlı gözü oynak

Bağlantı (Karadeniz, 2010: 50; TRT, 2000a: 234)

278

ÇİFTE VURDUM MAŞTABA GALAYI

Çifte vurdum maştaba kalayı ninem
Bozuldu ya ipsizlerin alayı
Yok mu kızı kaçırmanın kolayı ninem
Baygın uykulardan uyanamıyorum
Ben bu sarhoşluğa dayanamıyorum
Çadır attım şu Terme'nin düzüne ninem
Hor göründüm Samsunlunun gözüne
İlişmedim gelinine kızına ninem

Baygın uykulardan uyanamıyorum
Ben bu sarhoşluğa dayanamıyorum (Turhan ve
Altınkaynak, 2009: 106)

279

ÇİRİŞ'E GİTMEZDİM ANAM YOLLADI

Çiriş'e gitmezdim anam yolladı
Çıktı Boztepe'de beni kolladı

Bağlantı
Ola Mahmut emmi sen kurtar beni
Sizlerde yok muydu er kişi şanı

Çiriş'i topladım götürün yeyin
Taze gelin oldum ağlama deyin

Bağlantı (TRT, 2000a: 236; Turhan vd. 2003: 124;
Karadeniz, 2010: 109)

280

ÇOK ZAMAN SABRETTİM TÜKENMEZ DERDİM

Çok zaman sabrettim tükenmez derdim
Gönül mihnet pınarında gam çalar
Dert yükünü yüklemiş çekmiş gitarı
Dellal gibi nida edip ün çalar (of)

Mevlam derde düşürmesin her kulu
Dert hicran elinden çekilmez olur
Guzusun bağına basmış bir gelin
Seher vakti avaz inen nen çalar

(amanın) Said'im der ki eylerim zarı
Yaralıdır çiğirim akıyor kanı
Eğdirip kaşlarını bakınca yarım
Ela gözler çiğirimden can çalar (TRT, 2002c: 57)

281

DABANCAM KARADAĞLI

Dabancam karadağlı
Damda kıratım bağlı
Kız ben seni alırım
Başım gurbete bağlı

Bağlantı
Elleri kolları kınalı
Geliyor keklik simalı

Dabancam dolu saçma
Gel güzel benden kaçma
Yedi yerde yarem var
Bir yare de sen açma

Bağlantı (TRT, 2000a: 240)

282

DAĞDA KIRARLAR CEVİZİ

Dağda kırarlar cevizi
Hani ya gelinin çeyizi

Bağlantı
Vallahi tatlı ballıyam
Billahi tatlı ballıyam

Dağda kırarlar fıstığı
Hani ya gelinin yastığı

Bağlantı
Dağda kırarlar meşeyi
Hani ya gelinin döşeği

Bağlantı
Dağda kırarlar urganı
Hani ya gelinin yorganı
Bağlantı (TRT, 2000a: 241)

283

DAĞDA KÜZE ENDİRDİM

Dağda küze endirdim (bala)
Süze süze endirdim
Altmış ayak merdiven (bala)
Yarı bize endirdim

Harmandadır babası (bala)
Elindedir yabası
Kızın gönlü varımış (bala)
Vermez zalım babası

Harman yeri yaş yeri (bala)
Usul baş yavaş yörü
Şimdi buradan geçti (bala)
Güzellerden bir sürü (TRT, 2000a: 243)

284

DAĞDAN İNDİM DÜZE BEN

Dağdan indim düze ben
Diken oldum göze ben
Dar yerin geniş olsun
Daha gelmem size ben

Su gelir meste gider
Dolanır dosta gider
Yıkılasın memleket
Sağ gelen hasta gider

Bu gelin maya gelin
Benziyor aya gelin
Gel suyunu bizden al
Yorulma çaya gelin (TRT, 2002c: 58)

285

DAĞDAN KESERLER MEŞEYİ

Dağdan keserler meşeyi (nenni nenni)
Hana gelinin döşeyi (nenni nenni)

Dağdan keserler fındığı (nenni nenni)
Hana gelinin yastığı (nenni nenni)

Dağdan keserler gürgeni (nenni nenni)
Hana gelinin yorganı (nenni nenni) (Uludemir,
1970: 94; TRT, 2000a: 242)

286

DAĞDAN KESERLER MEŞEYİ

Dağdan keserler meşeyi
Dağdan keserler meşeyi
Hani bu kızın döşeyi

Gızım kınan kutlolsun
Hevlenen çöreğin tatlolsun
Bunda dirliğin alolsun

Dağdan keserler arducu
Hani bu kızın savducu
Gızım kınan kutlolsun

Giysi yuduğum arkadaşlar
Ben gidiyorum gardaşlar
Gızım kınan kutlolsun (Can ve Palazoğlu, 2008: 75)

287

DAĞDAN KESTİM FINDIĞI

Dağdan kestim fındığı
Hani ya da gelinin sandığı
Sandıksız gelin olmaz

Bağlantı
Hele hele yandım beybaba
Sandıksız gelin olmaz
Amanın yandım beybaba

Dağdan kestim meşeyi
Hani ya da gelinin döşeyi
Döşeksiz gelin olmaz

Bağlantı

Dağdan kestim tutağı
Hani ya da gelinin yatağı
Yataksız gelin olmaz

Bağlantı

Dağdan kestim ardıcı
Hani ya da gelinin sağdıcı
Sağdıcsız gelin olmaz

Bağlantı (Özbek, 2011: 68; TRT, 2000a: 242)

288

DAĞDAN KESTİM FINDIĞI

Dağdan kestim fındığı
Haniyada gelinin sandığı
Sandıksız gelin olmaz
Hele hele yandım bey baba
Sandıksız gelin olmaz
Amanın yandım bey baba

Çıkma fındık dalına da
Düşersin sırganlığa
Kestirdim çeyizimi de
Koydum ceviz sandığa
***

Fındık kabuğu sarı da
Özledim nazlı yarı
Baba ocağı beklersen de
Olursun koca karı (Turhan ve Altınkaynak, 2009:
105)

289

DAĞDAN YUVARLANDI KAYALARIMIZ

Dağdan yuvarlandı kayalarımız (aman)
Gam ile yoğruldu (bizim) mayalarımız
N'ola taş doğuraydı analarımız

Bağlantı
Mektupların dizime de kaküllerin yüzüme
Ne dedim de darıldın hiç bakmıyon yüzüme

Çarşıdan aldım (da) allı yaşmağım
Gelin olduğuma ben (de aman) pişmanım
Kayseri'nin bir yarısı düşmanım

Bağlantı (TRT, 2000a: 243; Özbek, 1994:294)

290

DAĞLAR SENİ DELİK DELİK DELERİM

Dağlar seni delik delik delerim
Kalbur alır toprağını elerim
Zalım baban seni bana vermezse
Koyun olur kız kapında melerim

Sürmeli giderse ben de giderim
Sürmelisiz bu dünyayı niderim
Anadan babadan vefa yoğumuş
Düş arkama kömür gözlüm gidelim

Ağlama sevdiğim gine gelirim
Güzeller içinde arar bulurum
Bu dert beni iflah etmez ölüürüm
Beni yarın yağlığına sarsınlar
Kefen kısmet olmaz gurbet ölene
Beni yarın yağlığına sarsınlar

Kimselere diyemiyom halımdan
Eşim dostum yatmaz oldu zarımdan
Yedi yıldır haber gelmez yarimden
Ağlama sevdiğim gine gelirim
Güzeller içinde arar bulurum (TRT, 2002c: 58)

291

DAĞLARIN

Kar yağdı gene ağardı yazılar
Sehil kuşu silasını özüler
Eser deli poyraz dalları sızılar
Çalınır meyleri sazı dağların

Engin baştan bak karların yatmaz
Virane bahçede bülbüller ötmez
Sıkılsan bir gece misafir etmez
Azdı konuşulmaz yüzü dağların

Uca dağ başında can otu biter
Bir seda geldi de ölümden beter
Toplanmış kuşların döğüşü öter
Ötüşür ördeği kazı dağların

Dağların bekçisi de Evliya Dede
Yar elinden içeyidim bir bade
Kab'ardıç dibinde koyu gölgede
Çağırır gelini kızı dağların (Karadeniz, 2000: 455;
Özbek, 1994: 262)

292

DALMA BEYİM

Ağam ata biner karlı dağ gibi
Kudretten gözü kaşı yay gibi
Ağamın selama gönü var gibi
Tez gel ağam tez gel olma muhannet
Gurbeti icad eden gürmesin cennet

Dalma beyim dalma çaylar derindir
Yolunu bekleyen taze gelindir
Borcun da varsa Mevlam kerimdir
Tez gel ağam tez gel uykum geliyor
Eser sabah yeli kokun geliyor

İstanbul'da koç katar katar
Eşinden ayrılmış bir keklik öter
Bu ayrılık bize ölümden beter
Tez gel ağam tez gel uykum geliyor
Eser sabah yeli kokun geliyor (Atılğan, 2002: 83)

293

**DALMA GELİN DALMA ÇAYLAR
DERİNDİR**

Dalma gelin dalma çaylar derindir
Yolu gurbetlere taze gelindir Aman aman
aman
Ben de bilsem kuzum Allah kerimdir
Dertlerimden deli oldum sevdiğim Aman aman
aman
Çubuğum yok yol üstüne uzatam
Takatim yok yar yolunu gözetem Aman aman
aman
Emsalin yoh seni kime benzetem
Yol verin geline dumanlı dağlar Aman aman
aman (Karadeniz, 2010: 168)

294

DAM BAŞINDA DUDU VAR

Dam başında dudu var
Dudu gızın adı var
Eğil eğil öpeyim
Sende şeker dadı var

Bağlantı
Oy canım gel bana
Sar golların boynuma

Ak devenin uşgunu (eşkin)
Gelinlerin coşgunu
Gelinlerin coşkunu
Yalnız gezer gış günü

Bağlantı

Dam başında gezerim
İnci boncuk dizerim
Senin gibi güzeli
Nerde olsa sezerim

Bağlantı (TRT, 2000a: 249)

295

DAM BAŞINDA YATIYO ÇIRÇIR HANDA

Dam başında yatıyo
Yel yorganı atıyo
Öte var guru gelin
Kemiklerin batıyo

Bağlantı
Çırçır handa bu handa
Hep gözeller bu yanda
Ellerin yarı gelmiş
Benim yarım ni'yanda

Dam üstünde pıtırak
Gelin kızlar oturak
Ne oturak ne durak
Satılak da kurtulak

Bağlantı
Suya dalar ördekler
Birbirini yedekler
Şimdi diller döküyor
Kundakdaki bebekler

Bağlantı (TRT, 2000a: 250)

296

DAMA GOYDUM YAKACAK

Dama goydum yakacak (ah da gara gözlüm)
Şimdi tiren kalkacak
Ben askere gidiyom (ah da gara gözlüm)
Sana kimler bakacak

Bağlantı
Hop taraleyim havası
Yandı pilav tavası
Ergen kızlar gaçıyo
Vermiyince babası

Gidiyom gidemiyom (ah da gara gözlüm)
Ben sensiz edemiyom
Yarım cahil ben cahil (ah da gara gözlüm)
Goyup da gidemiyom

Bağlantı

Gidiyom sen de ben de (ah da gara gözlüm)
Bir arzum kaldı sende
Derdinden oldum deli (ah da gara gözlüm)
Din iman yok mu sende

Bağlantı (TRT, 2000a: 252)

297

DAMA VURDUM BİR DEPİK

Dama vurdum bir depik
Damın direği kepek
Gız ben seni alırım (ley)
Korkarım çoban öpük

Dam başında pıtırak
Gelin kızlar oturak
Oturaktan ne çıkar (ley)
Gelin olak kurtulak (TRT, 2000a: 252)

298

DAMA VURDUM BİR DEPİK

Dama vurdum bir depik
Damın direği kepek
Kız ben seni alırım da
Korkarım çoban öpük

Kız Meryem, Meryem, Meryem
Kele Meryem, Meryem, Meryem
Hele Meryem, Meryem, Meryem

Eller gınalı Meryem de
Gözler sürmeli Meryem

Dam başında pıtırak
Geling kızlar oturak
Oturaktan ne çıkar ley
Gelin olak kurtulak

Kız Meryem, Meryem, Meryem
Kele Meryem, Meryem, Meryem
Hele Meryem, Meryem, Meryem

Eller gınalı Meryem de
Gözler sürmeli Meryem

Harman yeri kış yeri
Meryem'in yavaş yeri
Yüzündeki laleler (yaralar) ley
Öpüş yeri diş yeri

Kız Meryem, Meryem, Meryem
Kele Meryem, Meryem, Meryem
Hele Meryem, Meryem, Meryem

Eller gınalı Meryem de
Gözler sürmeli Meryem (Keçik, 2000: 58)

299

DAMDA BACALARI ADAM SANIRDIM

Hey hey
Damda bacaları (belalım) adam sanırdım (gel aman
aman)
Seni sevmelere (gız gelin) ben utanırdım

Bağlantı
Hele hele odaları sel aldı
Hele hele Ayşa gelini el aldı

Hey hey
Gökte yıldızları (belalım) fener mi sandın (gel aman
aman)
Sevip sevip ayrılmayı (gız gelin) hüner mi sandın

Bağlantı

Hey hey
Ufak çakıllarla (belalım) gale yapılmaz
Daha ufacıksın (belalım) gahrın çekilmez
Bağlantı (Öztürk vd. 2007: 137; TRT, 2000a: 252)

300

DAMDA DURMA KAHKÜLLERİN YEL ALIR

Damda durma kahrküllerin yel alır
Serin durma sevdiğini el alır
Bunca yıldır yar yolunu beklersin
Çektiğin hasretlik yanına kalır

Telli gelin güle güle gidersin
Gidersin de muradına erersin
Nasibola kız anası olası
Ayrılık neymiş sen de göresin (TRT, 2000a: 253)

301

DAR KÖPRÜDEN GEÇERKEN

Dar köprüden geçerken
Köprü salladı beni
Gidi zalımın kızı
İpsiz bağladı beni
    Dar yerlerde gezdirmedim ben seni
    Kötü söyleyip küstürmedim ben seni
Köprü'nün altı diken
Yaktın beni gül iken
Allah da seni yaksın
Üç günlük gelin iken
    Dar yerlerde gezdirmedim ben seni
    Kötü söyleyip küstürmedim ben seni
Köprü'nün altı yıldız
Nerden geliyon baldız
Sen git de bacın gelsin
Duramıyom yalnız
    Dar yerlerde gezdirmedim ben seni
    Kötü söyleyip küstürmedim ben seni (İvgin
vd. 2009: 74; Karadeniz, 2010: 159)

302

DAŞ DÖNMÜYOR DÖNMÜYOR

Daş dönmüyo dönmüyor
Daşdan bulgur enmiyo
Sağ olası kaynana
Bişirdiğin yenmiyo
    Enin guşlar enin özün başına
    Mayıl oldum yarin hilal gaşına
Şemsiyesi mor yarım
Ettin beni kor yarım
Sevip sevip ayrılmak
Aramızda zor yarım
    Enin guşlar enin özün başına
    Mayıl oldum yarin hilal gaşına
Bir defim var deriden
Gel beriden beriden
Senin sevdan değil mi
Beni böyle eriden
    Enin guşlar enin özün başına
    Mayıl oldum yarin hilal gaşına
Arpa yoldum az kaldı
Tel kırıldı saz kaldı
Kurban olurum yarım
Kavuşmaya az kaldı
    Enin guşlar enin özün başına
    Mayıl oldum yarin hilal gaşına (İvgin vd. 2009:
76)

303

DEĞİRMENİN BENDİNE

Değirmenin bendine
Daş dönmüyor dönmüyor
Döner kendi kendine
Acar gelin arabadan inmiyor

Değirmene daş koydum
Daş dönmüyor dönmüyor
Bir yastığa baş koydum
Acar gelin arabadan inmiyor (Karadeniz, 1997:
101; TRT, 2000a: 261; Birdoğan, 2008: 171)

304

DEĞİRMENİN OLUĞU

Gelin...
Değirmenin oluğu (Yar yareli gelin)
Kavaktadır kavaktan (Yar yareli gelin)
Gelinlerin duvağı (Yar yareli gelin)
İpektendir ipekten (Başı sevdalı gelin)
Çayır çimen kenarı

Kızlar yakar feneri
Keçeci baban geliyor
Sancısı tutmuş ölüyor
Arpa buğday çakıllı
Şimdiki kızlar akıllı
Güzeli nasıl severler
Şöyle böyle severler
Çirkini nasıl severler
Bardaklığa teperler

Gelin

Dama çıkma baş açık (Yar yareli gelin)
Arpalar gara gılçık (Yar yareli gelin)
Kız Allah'ın seversen (Yar yareli gelin)
Bohçan al da yola çık (Başı sevdalı gelin)

Çayır çimen kenarı
Kızlar yakar feneri
Keçeci baban geliyor
Sancısı tutmuş ölüyor
Arpa buğday çakıllı
Şimdiki kızlar akıllı
Güzeli nasıl severler
Şöyle böyle severler
Çirkini nasıl severler
Aha şöyle teperler (İvgin vd. 2009: 80; TRT,
2000a: 262)

305

DELİ BEKİR'İN AVLUSUNDA

Deli Bekir'in avlusunda zincir (de) kuyu
Deli (de) Bekir'in şimdi öğrendim eski (de) huyunu

Bağlantı
Ah deli Bekir
Vah deli Bekir
Var git evine
Çok da yazık ettin
Ah deli Bekir
Beş yıllık geline

Deli Bekir'in ak evleri seksen direkli
Deli (de) Bekir'in ortan karısı aslan (da) yürekli

Bağlantı

Deli Bekir'in avluları taşdan dikenden
Deli (de) Bekir'i öldürdüler Balkan'dan gelirken
Bağlantı (TRT, 2000a: 263)

306

DENİZLİ'NİN HOROZLARI

Tellidir yavrum anam tellidir tellidir amman
Denizli'nin horozları bellidir
Ötüver de gül ibiğim bir yol ötüver
Geniş olan gam zamanı değildir

Asmam çardaktan
Suyu bardaktan
Bir yol öpüverde gocman gız
İliman yanaktan amanın iliman yanaktan

Telli gelin tüllü gelin geliyor geliyor amman
Ganat açmış tüylerini beliyor
Ötüver de gül ibiğim bir yol ötüver
Telli gelin tasasından ölüyor

Asmam yıkıldı
Suyu sıkıldı
Bugün goca gızı görmedim
Canım sıkıldı amanın canım sıkıldı (Erdoğan, 2014:
94)

307

DERE GEÇİT VERMEZSE

Dere geçit vermezse
Atlarım taştan taşta
El piri yel piri fıstanın
Yırtarım baştan başa

Bağlantı
Oy nereye nereye
Koyun indi dereye
Uzaktan el etme yar
Dön geriye geriye

Derenin oylumuna
Kuş kona yaylımına
Görüselim nazlı yar
Geldik yol ayırımına

Bağlantı

Şu dere buz bağladı
Dibi nergiz bağladı
Beni bir gelin vurdu
Yaramı kız bağladı

Bağlantı (Birdoğan, 1988: 108)

308

DEREDE DAVUL SESİ VAR

(uy) Derede davul sesi var
Bugün gelinin yası var (a gelin)
Bir oğlandan gayri nesi var

Bağlantı
Alırlar seni elimden
Sarılar ince belinden (a gelin)

(uy) Gölgelerde gabaçlar
Asbap yağdumuz akdaşlar
Sarılıp yattığımız gardaşlar

Bağlantı (TRT, 2000a: 273)

309

DERELER BUZ BAĞLADI

Dereler buz bağladı
Avcılar iz bağladı
Beni bir gelin vurdu
(ah) Yaramı kız bağladı

Derelerin uzununu
Kıramadım buzunu
Aldım Avşar kızını
(ah) Çekemedim nazını

Derelerin oylumu
Eğri koydun boynumu
Gine göresim geldi
(ah) Kara gözlü yârimi (TRT, 2000a: 270; Erdoğan,
2014: 183)

310

DERELERDE GUŞBURNU

Derelerde guşburnu
Guşburnuyu guş yer mi

Bağlantı
Nirinna nirinah nirinna niya haa
Nirinna nirinah nirinna niya

Beşyüz liralık gelin
Gaynanaya hoş dir mi

Bağlantı

Gelin ayağın kara
Gaynatanda çok para

Bağlantı

Olmuş ne faydası var
Alivirmez gündura

Bağlantı

Boralıyım boralı
Beni vuran buralı

Bağlantı

Beş yıldır yanıyorum
Ben bir bahtı garalı

Bağlantı (TRT, 2000a: 274)

311

DERELERİ ALDI TÜFEK YANGISI

Dereleri aldı tüfek yangısı
Göster Allah göster (benim) yarım hangisi
Benim yarım güzellerin kendisi

Güzelim kibarım yollarımız ayırır
Seni (de) benden ayıranlar (aman) cavırdır
Engin derelerde kavak biter mi
Oğlansız evlerde (gara) duman tüter mi
İki güzel bir yiğide yeter mi

Doğan aylar doğuşundan bellidir
Güzel kızlar gidişinden bellidir

Engin derelerin suyu çağlasın
Dengine düşmeyen kızlar (aman) ağlasın
Hem ağlasın hem gönlünü eğlesin

Güzelim kibarım yollarımız ayırır
Seni (de) benden ayıranlar (aman) cavırdır (TRT,
2000a: 275)

312

DERSİN (EZO GELİN)

Turnayı uçurdum Uruş gölünden
Tilsevet gölüne battı mı dersin
Bir haber alamadım Zambur köyünden
Şibip'e tüyünden attı mı dersin

Hele Devehüyük geçit yeridir
Bozhöyük de gümanımın biridir
Alıp giden Türkmenlerin eridir
Bir gece Kozbaş'ta yattı mı dersin

Önünde Sacır var geçmez orayı
Hep avcılar arar bahtı karayı
Şaine Küllü'yü hem Zugara'yı
Bu üç köyü şavkı tuttu mu dersin (Karadeniz, 2010:
162)

313

DESTİ İÇİNDE BEKMEZ

Desti içinde bekmez
Bu bekmez bize yetmez
Bizim köyün kızları (hey)
Davulsuz gelin gitmez

Bağlantı
Hele hele kızlar
Ciğerim sızlar
Çalınır sazlar
Geçdi de yazlar
Nedir bu nazlar
Ah kızlar

Dam başında gır yılan
Cavır m'oldun müslüman

Eğil biyo öpen ay gız
Ahdım var sende inan
Bağlantı (TRT, 2000a: 277)

314

DEVELERİM GELİR YANAŞMAZ

Develerim gelir yanaşmaz
Düğmelerim dardır kavuşmaz
Vermen beni deveciye
Huyum ellere yakışmaz

Develerin gelir yanaşır
Düğmelerin boldur kavuşur
Verdik seni deveciye
Huyun ellere yakışır

Sofraya diktim kaşığı
Hopladım düştüm eşiği
Vermen beni deveciye
Bir gız evin yakışığı

Çok muyudu çok muyudu
Bir gız eve çok muyudu
Yıkılı kalası elinizde
Bir menendim yok muyudu

N'oldu babam sana n'oldu
Sararıp gül benzin soldu
Birgün duyan gızın öldü
Vermen beni deveciye

Gannede gan titirer
Yürekte can titirer
Gece üryamda gördüm
Bütün azem titirer (TRT, 2002c: 65)

315

DEVEL'OĞLU DERLER GELDİM YANINA

Devel'oğlu derler geldim yanına
Böyle işler düşer miydi şanına
Aldın nişanlımı verdin gaynına
Gaynına Devel'oğlu

Bağlantı: 1
Al benim nişanlımı ver Devel'oğlu
Eğer nişanlımı alıp vermezsen
Kelleni terkimde gör Devel'oğlu

Güz gelince develeri bağlanır
Kış içinde tavlalarda eğlenir
Bir kuş gelir bir çalıda eğlenir
Eğlenir Devel'oğlu eğlenir eğlenir

Bağlantı: 2
Al benim nişanlımı ver Devel'oğlu
Eğer nişanlımı alıp vermezsen
Dünyalar durdukça dur Devel'oğlu
Dur Devel'oğlu dur Devel'oğlu (TRT, 2002c: 64;
Özbek, 2011: 195)

316

DİLİM DİLİME UYAR

Dilin dilime uyar
Boyun boyuma uyar
Ben sana gönül verdim
Gel sen ol benim eşim

Ay doğar, aymak ister
Al yanak yaşmak ister
Benim divane gönlüm
Yârlan kavuşmak ister

Al, var getir, var getir
Gelmezse yalvar getir
Bükülmemiş ocaktan
Kokulmamış gül getir

Oğlan oğlan, üç oğlan
Sevilmesi güç oğlan
Beni sana vermezler
Bu sevdadan geç oğlan (Öztelli, 2002: 825)

317

**DİVANLI'DAN KALKINCA DA GOTAĞIN
KÖYÜ**

Ve bre...
Divanlı'dan kalkınca da Gotağın köyü
Yüklendi varıyo göçü Döndü'mün
Tel tel olmuş her bucesin tararken
Karışmış zülfe teli Döndü'mün

(ve bre) Döndü'm geliyo da bir ince belli
Hakikat güzeldir pek şirin belli
Döndü'yü misafir et sen Gelingüllü
Taze kınalanmış eli Döndü'mün

Ve bre...
Gelingüllü'den kalkınca da Dedik'in köyü
Çağlayıp akıyo Ganağın suyu
Bu gün gonalgamız Abıcak köyü
Çevrilir Akdağ'a göçü Döndü'mün

Ve bre
Oradan kalkınca da Çukum Eşme'ye
Hançer alıp da dertli sinem deşmeye
Bir gün olup da Yahyalı'dan aşmaya
Karıştı çamlara göçü Döndü'mün

Ve bre...
Döndü'm oturmuş da yolun bendine
Bendi bendeylemiş kendi kendine
Kazansam kazansam versem Döndü'me
Ben olayım harcayan eli Döndü'mün

Ve bre...
Gurbete çıkması acıdır acı
Bize de bulunmaz ayrılık ucu
Döndü bizim elde bir top gül ağacı
Olsam ığralandıkaça dalı Döndü'mün (İvgin vd.
2009: 196)

318

DİVANE AŞIK GİBİ

Divane aşık gibi
Gözlerim hep yollarda
Kız senin sebebine
Kaldım İstanbul'larda

Yüksek dağın kuşuyum
Selviye konacağım
İste beni babamdan
Vermezlerse kaçacağım

Aşalım yetişelim
Dünyayı dolaşalım
Sen yağmur ol ben bulut
Maçka'da buluşalım (Karadeniz, 2000: 316)

319

**DİVANE AŞIK GİBİ DOLAŞIRIM
YOLLARDA**

Erkek
Divane aşık gibi de dolaşırım yollarda
Kız senun sebebine kaldım İstanbul'larda

Kız
Buban beni bubamdan da bir kerrecuk istesun
Allah'un emru ilan gelunum olsun desin

Erkek
Sar belune belune da trabulus kuşağı
E kız sen de der misun alsam ha bu uşağı

Kız
Yüksek dağın guşuyum da selviye gonacağım
İste beni bobamdan vermezse kaçacağım

Beraber
Al şalum yeşil şalum da dünyayı dolaşalım
Sen yağmur ol ben bulut maçka'da buluşalım (TRT,
2000a: 281)

320

DOKTOR GELMİŞ YARELERİM BAĞLIYOR

Doktor gelmiş yarelerim bağlıyor
Gurbet elde garip annem ağlıyor
Nazlı bacım kara yaslar bağlıyor
Aman doktor aman yarem derindir
Yaremi bağlayan allı gelindir
Aman doktor hançer derin işledi
Kan kurudu can çıkmaya başladı
Yarelerim göz göz oldu işledi
Aman doktor aman yarem derindir
Yaremi bağlayan allı gelindir (Taş ve Turhan,
2004: 912)

321

DOLDURDUM MARTİNİMİ

Doldurdum martinimi (de)
El dolusu saçmalan
Kurtulamazsın benden (de)
Köye gelin kaçmalan

Sevdalık ede ede (de)
Yandı yüreğim yandı
Ben daha dayanmam (da)
Can boğaza dayandı

Karadeniz üstünde (de)
Vapur limanlanıyor
Az doldur kadehleri (de)
Başım dumanlanıyor

Derenin derincesi (de)
Akan suyun incesi
Gel biraz konuşalım [da]
Gönlümün eğlencesi

Şu dere aka aka (da)
Dibinde kum kalmadı
Yüzüne baka baka (da)
Gözümde nur kalmadı (TRT, 2000a: 283)

322

DOLMA GAZANINA VARDIM DOLMASI EKSİK

Dolma gazanına vardım dolması eksik
Dolmaya dadanmış bir sarı pisik
Taze gelin senin kısmetin kesik

Bağlantı
Taze gelin hep mi yedin dolmayı hep hep
Eysili mayahoş sarmayı lop lop

Birer birer aldım tükenmez sandım
Dolma için adam dövülmez sandım
Anamın evine kovulmaz sandım
Bağlantı (TRT, 2000a: 284)

323

DOLMA SARDIM ÇÖLMEĞE
Dolma sardım çölmeğe çakır Halime'm
Gidip de gelmeye
İnandım meyil verdim çakır Halime'm
Kendini bilmeyene

Kayınmam kara tavuk çakır Halime'm
Her gün sana halayık
Oğlun fistan göndermiş çakır Halime'm
Beş yüz elli kaymalık

Yoğurt koydum taslara çakır Halime'm
Gönderdim hastalara
Ale gözlü sevdiğim çakır Halime'm
Atla gel postalara (Gündüz, 2008: 191)

324

DOMANIÇ DAĞLARINDA YILDIZ IŞILAR

Domaniç dağlarında yıldız ışıklar
Sol yanımdan vuruldum kanım fişilar
Duydular gelmediler zalim komşular

Bağlantı:
Kıyma Celal kıyma nar tanesiyim
Annemin babamın bir tanesiyim

Domaniç dağlarında düğün kuruldu
Sahat üçten sonra güvey vuruldu
Sahat beşten sonra geline duyuldu

Bağlantı (TRT, 2000a: 284)

325

DOMBAYI BAĞLADIM BEN BİR ERİK DALINA

Dombayı bağladım ben bir erik dalına
Kırdı da ipini (deli deli) dombay saldı da geline
Uğratmasın Allah seni dombay şerrine

Bağlantı
Kanım akıttın deli deli dombay öldürdün beni
Üç günlük gelin idim dombay soldurdun beni

Dombayı bağladım ben bir çeşme taşına
Kırdı da ipini (deli deli) dombay saldı da eşine
Uğratmasın Allah seni dombay şerrine (TRT,
2000a: 284)

326

DÖNEM OTURMUŞ GİNE TAŞIN ÜSTÜNE

(aman) Döne'm oturmuş da gine taşın üstüne
Döne gelin oturmuş taşın üstüne
(aman) Saçlarını taramış dökmüş kaşın üstüne
Döne gelinim aman
(aman) Döne gelin her ne diyorsan da gine
Başım üstüne başım üstüne
Canım kurban olsun, canım kurban olsun
Senin yoluna yoluna aman

(aman) Gine barak ellerinde kurşun atılır
Benim aşkım pazar olmuş da gine
Buralarda satılır satılır
(aman) Gine döne gelin aman Döne gelin
Gelin olmuş da gine benim
Boynum bükülür bükülür
(aman) Gine canım kurban olsun, canım kurban
olsun
Döne gelin senin yoluna yoluna aman (TRT, 2002c:
68)

327

DUMLUCA'NIN BAYIRINA

Dumluca'nın bayırına
Kervan konmuş çayırına (vay)
Anan baban hayırına
Sana yandım allı gelin (vay)

Sana yandım allı gelin
Ağ gerdanı benli gelin (vay)
Ölürsem kanlım olursun
Kıyma bana telli gelin (vay)

Evlerinin ardındayım
Güzellerin yurdundayım (vay)
Bir güzelin derdindeyim
Derdinden oldum divane (vay) (TRT, 2000a: 290)

328

DURNALAR DİZİ DİZİ

Durnalar dizi dizi
Aşar dağı denizi
Uçun sılama doğru
Dilan'ım bekler sizi

Bağlantı
Gel gel dedim Dilan'ım
Ben yoluna gurbanım
Seni alır kaçarım
Vermezse anan hanım

Şalvarında düğümü
Elindeki güğümü
Dilan'ım nerde gördün
Bir kere güldüğümü

Bağlantı

Ay doğar gecelere
Gün doğar yücelere
Ayrılık çok sürerse
Halımız nicelere

Bağlantı

Dut ağacı burulur
Dibinde su durulur
Eller Dilan dedikçe
Benim boynum burulur (TRT, 2000a: 291)

329

DUVAK TÜRKÜSÜ

Gelinin giydiği atlas
Atlasa iğneler batmaz
Güveği gelinden korkmaz
Ağla gelinim ağla

Elimi soktum asdara
Elimi kesdi testere
Mevlam gelini güveye şirin göstere
Ağlama gelin ağlama

Bizi yoldan eyleme
Biner atın eyisine
Çıkar yolun gıyısına
Çağırın bey dayısına
Ağlama gelinim ağlama
Beni yolumdan eyleme

Gelin gedikten aştı
Güveğinin akli şaştı
Seymenleri yola düştü
Ağlama gelin ağlama

Bizi yoldan eyleme (Özbek, 1994: 415-416)

330

DÜĞÜNÜMÜZ VARDIR BİZİM

Düğünümüz vardır bizim
Mevlam pak eylesin yüzün
Hak yanında geçer sözün

Bir salavat Muhammed'e
Bir salavat can Ahmed'e

Düğünümüze sizler gelin
Şad olup cümleliz gülün
Sağ elinde kına görün

Bir salavat Muhammed'e
Bir salavat can Ahmed'e

Bu kınayı getirenler
Emmim teyzem oturanlar
Bu davette şad olanlar

Bir salavat Muhammed'e
Bir salavat can Ahmed'e

Gerdek gecesini namaz kılın
Dua ile şifa olun
Her hacetler kabul sizin

Bir salavat Muhammed'e
Bir salavat can Ahmed'e (Özbek, 2011: 256)

331

DÜNGÜRCÜLER GELDİ SIRA SIRA DİZİLDİ

Düngürcüler geldi sıra sıra dizildi
Altun tas içinde (anam) gınam ezildi
Alnımıza böyle yazı (anam) yazıldı

Bağlantı
İşte ben giderim (anam) şen olsun evüz
Ben gittikten sonra (anam) gen olsun evüz

Çegile taş atma (anam) batar da gider
Uzağa gız verme (anam) iter de gider
Anayı babayı (anam) atar da gider

Bağlantı

Elimi attığım (anam) asma terekler
Belim yasladığım (anam) yüce direkler
Ahırda iniler (anam) çifte medekler (TRT, 2000a:
295; Karadeniz, 2010: 26)

332

DÜNÜRCÜLER GELDİLER

Dünürcüler geldiler (şirinim güzelim)
El ele görüştüler (şirinim güzelim)
Söyleşip gülüştüler (şirinim güzelim)

Bağlantı
Ağlama gelin güzelsin güzelsin güzelsin
Sevdiğine gidersin gidersin gidersin gidersin
Ağlama gelin güzelsin güzelsin güzelsin güzelsin
Anam ne üzersin üzersin üzersin

Yengeler başa gelin (şirinim güzelim)
Saçtılar akça gelin (şirinim güzelim)
Bülbülden tatlı dilin (şirinim güzelim)

Bağlantı

Çalınır davul zurna (şirinim güzelim)
Güveynin saçı sırma (şirinim güzelim)
Yengenin biri durna (şirinim güzelim)

Bağlantı (TRT, 2000a: 295)

333

DÜZ TARLANIN EKİNİ

Düz tarlanın ekini (Gız Findoğlı Havva gız)
Bellemeye gelmiyor (Gız Findoğlı Havva gız)
Havva gızın saçları (Gız Findoğlı Havva gız)
Ellemeye gelmiyor (Gız Findoğlı Havva gız)

Dere geçtim daşı yok (Gız Findoğlı Havva gız)
Yüzük buldum gaşı yok (Gız Findoğlı Havva gız)
On iki gelin sevdim (Gız Findoğlı Havva gız)
Havva gızdan başı yok (Gız Findoğlı Havva gız)

Irmak daştı gum saçtı (Gız Findoğlı Havva gız)
Havva'm gocaya gaçtı (Gız Findoğlı Havva gız)
Havva gızı sorarsan (Gız Findoğlı Havva gız)
Köprü başından aşdı (Gız Findoğlı Havva gız) (Can ve Turhan, 2007: 100)

334

ECZANENİN ŞİŞELERİ PARLIYOR

Eczanenin şişeleri parlıyor
Cerrah da gelmiş yarelerim bağıyor
Anam babam başucumda ağlıyor

Söyle doktor söyle ölecek miyim
Ölmeden yârimi görecek miyim

Hamama giderken nar bulamadım
Yandı ciğer yandı kar bulamadım
Kendime münasip yar bulamadım

Söyle doktor söyle ölecek miyim
Ölmeden sılamı görecek miyim

Hamama giderken bohçam tutuştu
Çözüldü uşgurum don yere düştü
Zemane itleri arkama düştü

Söyle doktor söyle ölecek miyim
Ölmeden sılamı görecek miyim

İki polis çevirdiler yolumu
Biri tutdu biri bağlar kolumu
Suzsuz yere acıtdılar canımı

Söyle doktor söyle ölecek miyim
Ölmeden sılamı görecek miyim

Hamama gidiyor bir gelin bacı
Alnında perçemi simsiyah saçı
Uğruna ölsün mü sevdiğin Hacı

Söyle doktor söyle ölecek miyim
Ölmeden sılamı görecek miyim

Eczanenin şişeleri simsiyah
Param yok ki ilaç alayım cerrah
Kurtar doktor kurtar ölecem eyvah

Söyle doktor söyle ölecek miyim

Ölmeden sılamı görecek miyim (Halıcı, 1985: 106)

335

EĞDİM KIRAZ DALINI

Eğdim kiraz dalını (edalım yürü dalgalım yürü
sürmelim yürü)
Sevdim beyaz gelini (aman aman amanın sevdim
beyaz gelini)
Gelin ömrün çoğolsun (edalım yürü dalgalım yürü
sürmelim yürü)
Bildin bekâr halini (aman aman amanın sevdim
beyaz gelini)

Kavakda bel olmaz (edalım yürü dalgalım yürü
sürmelim yürü)
Her evde güzel olmaz (aman aman amanın sevdim
beyaz gelini)
Her evde güzel olsa (edalım yürü dalgalım yürü
sürmelim yürü)
Derdime ilaç olmaz (aman aman amanın sevdim
beyaz gelini) (TRT, 2000a: 299; Öztürk vd. 2007:
151)

336

EĞNİGÖL'ÜN DAVULLARI GÜMLEYOR

Eğnigöl'ün davulları gümleyor
Aşıkoğlan sokaklarda inleyor
Ölememiş inil inil inleyor
Uyu uyan saçları tellim sar beni

Eğnigöl'de bir gelin ölmüş yası var
Yarın bakın sandığında nesi var
Bir elbise bir de dahi fesi var
Uyu uyan saçları tellim sar beni

Eğnigöl'ün kestanesi olmamış
Cümle alem yemiş yemiş doymamış
Güvey oğlan baş yastığa koymamış
Uyu uyan saçları tellim sar beni (Gündüz, 2008:
201)

337

**EĞREM DE BÜĞREM GAVRASAR'IN
YOLLARI**

Eğrem de büğrem Gavrasar'ın yolları
Gırtlı da vermiş mor karanfilin dalları
Uyudum da galdım nazlı yarın dizinde
Boynuma sarmış tumbul beyaz golları

Had'aman da hadi Gavrasar'dan geçtin mi
Soğuk soğuk sularından içtin mi
On yedi delikanlının içinden
Topalların bir oğlunu seçtin mi

Had'aman da hadi karpuz kestim dalından
Anlıyamadım senin bir hoş halinden
Sen benim de beş on senelik yarimsin
Kolay değil alamazlar elimden (TRT, 2000a: 301)

338

EKİN BİÇME HAVASI

Elinde çingil orak
Gelin tarlan ne irak
Yar size geleceğim
Kapıyı açık bırak

Ekini biçe biçe
Çık öğrenin başına
Adam heves ediyor
Değmiş on beş yaşına

-Al var mı?
-Dopdolu
-Alalalım baştan
-Kalemi kaştan
-Ha o yana
-Ha bu yana
-Ha bu sefer
-Ala da heeey...

Al eline bir orak
Gelin öğrene durak
Böyle sevda olur mu
Bugün aramız irak

-Katmışlar
-Yağı bala katmışlar
-Üç güzel görmüşler
-Nerede?
-Şu karşığı ırgatta
-Ala da heeey (Özbek, 1994: 426-427)

339

EKİN EKİLEN YERE

Ekini ekilen yere
Sapı bükülen yere
Can kurban canım kurban da
Kekil dökülen yere

Aman deyin bir gelin
Suyun yolları serin
Gördüm ayağı yalın da
Tombul bilekli gelin

Süpürgesi yoncadan
Gayet beli inceden
Ben seni sakınırım da
Yerdeki karıncadan

Ak gelin topak gelin
Yaslanayım dizine
Yaslanayım dizine de
Bakam ela gözüne (İvgin vd. 2009: 91; TRT,
2000a: 301)

340

EKİN EKTİM YERLERE

Ekini ektim yerlere
Su topladım göllere
Allah beni nasip et
Kaynanasız evlere

Fidan diktim söküldü
Yapraklan döküldü
Ellerin yarı geldi
Benim boynum büküldü (Gökçe, 1982: 94)

341

ELDE DEĞİL ELEM GELDİ GAZİLER

Elde değil elem geldi gaziler
Akar çeşmim yaşı da çağlar nedeyim
Sağ selamet savuştüğüm Binboğa
Sual eyler benden dağlar ne deyim

Deh bire deh bire de nazlı kıratım
Yarsuvat'ta kaldı kürküm pusatım
Gelinler dul kaldı da yavrular yetim
Çıkar babam deyi ağlar ne deyim

Dadaloğlu'm yoramadım düşleri
Şehidime de dikemedim taşları
Yarsuvat'ta olup biten işleri
Sual eder benden sağlar ne deyim (Atılğan, 1998:
216; TRT, 2002c: 72)

342

ELİF DEDİM BE DEDİM

Elif dedim be dedim (aman)
Gız ben sana ne dedim
Guş ganedi galem olsa (aman)
Ah yazılmaz benim derdim

Elif'im noktalandı (aman)
Az derdim çokçalandı
Yetiş anam yetiş bubam (aman)
Ah çeyizim bohçalandı
(Ah mezerim tahtalandı) (TRT, 2000a: 307)

343

ELİF DEDİM BE DEDİM

Elif dedim be dedim (aman)
Kız ben sana ne dedim
Kuş kanadından kalem olsa (aman)
Yazılmaz benim derdim

Elif'im noktalandı (aman)
Az derdim çokçalandı
Yetiş anam yetiş babam (aman)
Mezarım tahtalandı

Elif'in hecesi var (aman)
Gündüzün gecesi var
Saracaksan kızı sar (aman)
Gelinin kocası var (Uludemir, 1970: 9)

344

ELİF GELİN TÜRKÜSÜ

Çıktım gittim Bey dağına oturdum
Dört yanımda lale sümbül bitirdim
Alını top kahrküllü gelin yitirdim
Ararım dağları bir duman Bey dağı.

Elif'in üstünden yorganı kaldırdım
Kınalı ellerin al kanlara batırdım
Seni öldürenleri ben de öldürdüm
Uyan ey sevdiğim uyan eller yürüdü.

Bey dağının başı altın oluklu
Sular akıp gider yosun balıklı
Sevdiğim kızın bağı çapraz ilikli
Uyan ey sevdiğim uyan eller yürüdü.

Gezdir anam kır atımı gezdir
Kır atın ayağın kayarı düzdür ey
Kayanın üstüne arzuhal yazdır
Uyan ey sevdiğim uyan eller yürüdü. (Demirci, 1938: 342)

345

ELİN KINA YÜZÜN DUVAK (Gelin Ağlatması)

Elin kına yüzün duvak
Gözlerine sürme gerek
Gelin bele dakmış kuşak

Ana bacı gardaş söyler
Söylediği ciğer dağlar
Bugünleri görür sağlar

Davul çalar gelin çıkmaz
Oyun çoktur zaman yetmez
Yolum uzun gelin gitmez

Yola çıktık güle oynaya
Komşularım seyirin eyleye
Damat beyim sabreyleye (Atılğan, 1998: 217)

346

ELİNDE AYAĞINDA ACEM KINASI

Bağlantı
Elinde ayağında Acem kınası
Gidip gelin getirsin oğlan nenesi

Çayır çimennen gelir
Kahve Yemen'den gelir
Al yanak pembe dudağ
Hergün hamamdan gelir

Bağlantı

Başında var maşallah
O yar bizim inşallah
Kavuşmağa az kaldı
Kavuşuruğ inşallah

Bağlantı (TRT, 2000a: 308)

347

ELİNDE ÇINGİL ORAK (IRGAT HAVASI)

1. Al var mı
Dopdolu
Alalım baştan
Kalemi kaştan
Ha o yana
Ha bu yana
Ha bu sefer
Ala da hey (Hep birlikte)

2. ERKEKLER

Elinde çingil orak
Gelin tarlan ne ırak
Yar size geleceğim
Kapıyı açık bırak

3. ERKEKLER

Ekini biçe biçe
Çık örenin başına
Adam havas ediyor
Değmiş on beş yaşına

4. KADINLAR

Al eline bir orak
Gelin öğrene durak
Böyle nasıl oluyor
Bugün aramız uzak

5. KADINLAR

Ekin biçtim destem var
Yatak serdim hastam var
Şu köylerin içinde (Böyle sevda mı olur)
Çubuk boylu yosmam var (Bugün aramız uzak)
Katmışlar
Katmışlar
Yağı bala katmışlar
Üç güzel görmüşler
Nerede
Şu karşıki konakta ırgatta

Ala da hey (Hep birlikte) (Turhan ve Altınkaynak, 2009: 129)

348

ELİNDE DÜDÜK KAVAL

Elinde düdük kaval
Önünde sürü davar
Çoban davar susamış
Çek bizim çayda suvar

Zencirli höyük gaya
Yiğit vurgundur taya
Git oğlan akça kazan
Kızı vermezler toya

Elinde gümüş orak
Ağam tarlan ne irak
Irak yoldan gelmişem
Yatağı çifte bırak (TRT, 2000a: 309)

349

ELİNDE SÜT KÜLEĞİ

Elinde süt küleği
Sütten beyaz bileği
Acep kabul olur mu
Genç kızların dileği

Bağlantı
Öyledir yar öyledir
Söyle bülbülüm söyle
Yar elinden yar
Vur ellerim vur

Odada mavi minder
Minderin devrin dönder
Bu yatış yatış değil
Yar yüzün bana dönder

Bağlantı
Eğin'in başı bayır
Mevlam Eğin'i kayır
Eğin'den kız almazsam
Yanarım cayır cayır

Bağlantı

Haydin bağa gidelim
Üzüm sağla gidelim
Sen bulut ol ben yağmur
Yağa yağa gidelim
(Karadeniz, 2010: 270)

350

ELLİ DE DEĞİL ALTMİŞ DEĞİL

Elli de değil altmış değil yüz değil aman
Allı da yeleşin düğmeleri düz değil
Benim yarım gelin olmuş kız değil aman
Yatsam yarın dizine uykulardan uyanamıyom
Yaşım da küçücük sevdalara dayanamıyom

Yak hemamcı hemamin da buz gibi aman
Güzel gelir elli değil yüz gibi
Benim yarım gelin değil kız gibi aman
Yatsam yarın dizine uykulardan uyanamıyom
Yaşım da küçücük sevdalara dayanamıyom
Elli değil altmış değil yüz dirhem aman
Allı da yeleşin düğmeleri yüz dirhem
Benim yarım gelin olmuş pek erken aman
Yatsam yarın dizine uykulardan uyanamıyom
Yaşım da küçücük sevdalara dayanamıyom
(Gündüz, 2008: 204)

351

ELMA ALDIM ELMADAN

Elma aldım elmadan
Dallarını gırmadan
Gız ben seni geçircem
Annen buben görmeden

Kirez aldım kirezden
Gel dolan gel birezden
Gız gelmezsen gelmeyve
Ben gelicem birezden

Elmanın irisine
Ben yandım birisine
Ana beni çoban tut
Gızların sürüsüne (TRT, 2000a: 312)

352

ELMA TEKERLENDİ YAR

Elma tekerlendi yar
Güzel şekerlendi yar
Elma tekerlendi yar
Güzel şekerlendi yar

Geline bak geline
Kına yakmış eline
Gelin küsmüş gidiyor
Babasının evine

Kebabı közde gördüm
Sürmeyi gözde gördüm
Şükür olsun Allaha
Seni bu güz de gördüm

Geline bak geline
Kına yakmış eline
Gelin küsmüş gidiyor
Babasının evine

Ceylanları sürmeli
Sevip zevkin sürmeli
Uygunsuzlar çıkarsa
Bu diyardan sürmeli

Geline bak geline
Kına yakmış eline
Gelin küsmüş gidiyor
Babasının evine (Keçik, 2000: 123)

353

EMİNE'M OTURMUŞ ÇORAP ÖRÜYOR

Emine'm oturmuş çorap örüyor
Kör olası gözler beni görmüyor

O zalım babası bana vermiyor
Emine'm Emine'm nazlı Emine'm
Dört köyün içinde şanlı Emine'm (TRT, 2002c: 72)

354

EMİNE'M OTURMUŞ YOLUN ÜSTÜNE

Emine'm oturmuş yolun üstüne
Taramış zülfünü kaşın üstüne
Selamın gelirse aman Emine'm
Başım üstüne gelin Emine'm

Emine'm oturmuş çorap örüyor
Çorabın üstüne güller bürüyor
Emine'm ellere aman ellere
Gelin oluyor salın Emine'm

Kapılar ardındayım görmedin beni
Çok mu ağlattılar Emine'm seni vay seni
Urganlar getirin aman getirin
Bağlayın beni gelin Emine'm

Emine'm su doldurur altın oluktan
Kendisi görünmez sırma belikten
Nasıl ayırlayım ayırlayım ayırlayım
Böyle ferikten gelin Emine'm

Emine'm şu yerlerde salınıp gezer vay gezer
Kınalı parmaklar badeler süzer vay süzer
Maşallah deyin de aman deyin de
Deymesin nazar salın Emine'm

Yine bahar geldi donandı dağlar
Eridi karların suları çağlar vay çağlar
Var mı bizim gibi vay bizim gibi
Küçükten ağlar gelin Emine'm

Eminem'im odası kibleye karşı vay karşı
Yıkılmış mihrabı kan ağlar taşı vay taşı
Garip Emine'm vay Emine'min
Görgülü başı gelin Emine'm (Atılğan, 2002: 126-127)

355

EMİNE'M OTURMUŞ YOLUN ÜSTÜNE

Emine'm oturmuş yolun üstüne
Taramış zülfünü kaşın üstüne
Selamın gelirse aman Emine'm
Başım üstüne gelin Emine'm

Emine'm oturmuş çorap örüyor
Çorabın üstünü güller bürüyor
Emine'm ellere aman ellere
Gelin oluyor salın Emine'm

Kapılar ardındayım görmedin beni vay beni
Çok mu ağlattılar Emine'm seni vay seni
Urganlar getirin aman getirin
Bağlayın beni gelin Emine'm (TRT, 2002c: 73)

356

EMİNE'M PAZAR MISIN

Emine'm pazar mısın
Şeftali satar mısın
Şeftali şöyle dursun
Benimle kaçır mısın

Bağlantı:
Dalgın da Emine'm oy
Baygın da Emine'm oy

Emine'm gonca mısın
Çayırdı yonca mısın
Kaçıracağım seni
Kalıp da gelmez misin

Bağlantı

Emine'm ince belin
Güllü anama gelin
Kaçıracağım seni
Olacaksın sen benim

Bağlantı (TRT, 2000a: 316)

357

EMİNE'MİN HEP YOLLARI DİKİNE

Emine'min hep yolları dikine
Güzelmişsin Emine'm düşmemişsin dengine

Bağlantı
Engine gel Emine'm engine
Gadersizsin Emine'm düşmemişsin dengine

Emine'min gapıları asmadan
Gel kaçalım Emine'm devriyeler basmadan

Bağlantı (TRT, 2000a: 316)

358

EMİNE'MİN KARDA BULDUM İZİNİ

Emine'min (aman) karda buldum izini
Duman sarmış (aman) Emine'min yüzünü

Aman Emine'm aman ne hal oldun bilemedim
Gelin oldun aman deligaya binmedin
Güvey oldum aman al yanaktan öpmedim

Emine'min (aman) aya karşı bacası
Yoktur evde (aman) Emine'min gocası

Aman Emine'm aman ne hal oldun bilemedim
Gelin oldun aman deligaya binmedin
Güvey oldum aman al yanaktan öpmedim (TRT, 2000a: 316)

359

EMİRDAĞI

Emirdağı birbirine ulalı
Hatem yüzük parmağına dolalı
Başın mı büyüdü gelin olalı

Aynası belinde sokulu gelin
Zülüfler gerdana dökülü gelin

Emirdağı bir geçmeyle yol olmaz
Altın yire düşmeyilen pul olmaz
Bir gececik kalmayınan dul olmaz

Aynası belinde sokulu gelin
Zülüfler gerdana dökülü gelin

Emirdağlarına kara gidelim
Ayvadan usandık nara gidelim
Buranın güzeli gönül eylemez
Güzeli bol olan yere gidelim

Aynası belinde sokulu gelin
Zülüfler gerdana dökülü gelin

Söğüt ekdim su yoluna bir sıra
Gidiyorum bakmasınlar kusura
Gönül eftarlandı gene bu sıra

Aynası belinde sokulu gelin
Zülüfler gerdana dökülü gelin (Halıcı, 1985: 128)

360

EMİRDAĞI BİRBİRİNE ULALI

Emirdağı birbirine ulalı
Altın yüzük parmağına dolalı
Burnun mu büyüdü gelin olalı
Mihriban sevdiğim sen değil misin

Emirdağı bir gitmeynen yol olmaz
Altın yere düşmeyinen pul olmaz
Fadime'yle bir gececik yatmayan
Adı çıkar ama kendi dul olmaz

Kıratımı bağladım ben demire
Yeşil gözler dönüvermiş kömüre
Fadime'yle bir gecelik yatmanın
Faydası var yedi sene ömüre

Emirdağına da kara gidelim
Ayvadan usandık nara gidelim
Buranın güzeli gönül eylemez
Gönül eyleyecek yere gidelim (Karadeniz, 1997: 386)

361

EMİRDAĞI BİRBİRİNE ULALI

Emirdağı birbirine ulalı
Altın yüzük parmağında dolalı
Başın mı büyüdü gelin olalı
Ben seni kız iken seven öğlanım

Emirdağı'dan bir geçmeyinen yol olmaz
Altın yere düşmeyinen pul olmaz
Fadime'mi sevmelere doyulmaz
Al boğcanı tut yaylanın yolunu

Emirdağlarına kara gidelim
Ayvadan usandık nara gidelim
Buranın kızları gönül eylemez
Gönül eyleyecek yere gidelim (TRT, 2000a: 317)

362

EMİRDAĞI TÜRKÜSÜ

Emirdağı birbirine ulalı
Altın yüzük parmağında dolalı
Başın mı büyüdü gelin olalı
Kız iken beraber olan ben idim

Aşamadım Emirdağı başından
Yatamadım hayalinden düşünden
Az mı oldu ayrılalı eşimden
Kız iken beraber olan ben idim

Emirdağı ne belalı başın var
Yastık olup yaslanacak taşın var
Şu dağlarda bir gelin ile işim var
Kız iken beraber olan ben idim

Koca dağ başına çıktım oturdum
Dört yanımda lale sümbül bitirdim
Alnı top kaküllü bir yar yitirdim
Onun için dolaşırım ben dağları

Dolan sevdiğim dağları dolan
Bul sevgilini dünyalar yalan
Kimdir nazlı yarimi elimden alan
Dünyayı verseler istemem kalan (Demirci, 1938: 239-240)

363

EMİRDAĞI TÜRKÜSÜ

Aşamadım Emirdağı başından
Yatamadım hayalinden düşünden
Az mı oldu ayrılalı eşimden
Kız iken beraber olan ben idim

Emirdağı ne belalı başın var
Yastık olup yaslanacak taşın var
Şu dağlarda bir gelinle işim var
Kız iken beraber olan ben idim

Koca dağ başına çıktım oturdum
Dört yanımda lale sümbül bitirdim
Alnı top kaküllü bir yar yitirdim
Onun için dolaşırım dağları

Dolan ey sevdiğim dağları dolan
Ara bul sevdiğim dünyalar yalan
Kimdir nazlı yarim elimden alan
Kız iken beraber olan ben idim (Özbek, 1994: 262)

364

ENDİM KUYU DİBİNE KUYU DİBİ SAZ İDİ

Endim kuyu dibine
Kuyu dibi saz idi
Gelin diye sarıldım
Talihime kız idi

Al oğlan bu da sana
Ela gözlerim sana

Bahçe burun üstüne
Ayva narın üstüne
Ne kadar türkü çıkmış
O da yarin üstüne

Al oğlan bu da sana
Oğlan darılma bana

Bahçelerde bar tatlı
Ayva ilen nar tatlı
Annem babam sağolsun
Hepisinden yar tatlı

Al oğlan bu da sana
Oğlan darılma bana
Ela gözlerim sana (TRT, 2000a: 318)

365

**ENGİN DERELERİN SUYU ÇAĞLASIN
(Barana Havası)**

Engin derelerin suyu çağlasın (aman)
Dengine düşmeyenler hemen ağlasın
Ağlasın da mor yazmayı bağlasın (aman)

Bağlantı
Kekliğim keklüğim suya mı geldin
Al yaşmak altında aklımı sen çaldın

İNME DURNAM İNME SUSUZ ÇÖLLERE (aman)
Ben gidiyorum sen kalırsın (amman) ellere
Uyma dedim uydun sen bu ellere (aman)

Bağlantı (TRT, 2000a: 318)

366

ENTARİMİN KİLOŞU

Entarimin kiloşu (gelin gelin gelin)
Küstüm de barışmıyo (aman)
Yarimin boy resmi var (gelin gelin gelin)
Gine de konuşmuyo (aman)

Geline bak geline (gelin gelin gelin)
Kına yakmış eline (aman)
Gelin nasıl varacan (gelin gelin gelin)
El oğlunun evine (aman)

Evleri kayalıkta (gelin gelin gelin)
Yar sevdim aralıkta (aman)
Hemen yar mı sevilir (gelin gelin gelin)

Böyle kalabalıkta (aman) (Uludemir, 1970: 152)

367

ENTARİSİ AKTANDIR

Entarisi aktandır
Ne gelirse Hak'tandır
Benzin sararmış solmuş
O da ağlamaktadır

Bağlantı
Yazım kaderim böyle
Zalim babana söyle

Çarşıda gezen oğlan
Kakülü güzel oğlan
Babam sana vermiyor
Bin lira kazan oğlan

Bağlantı

Asmadan üzüm aldım
Annenden izin aldım
Eğer baban vermezse
Damları göze aldım

Bağlantı (TRT, 2000a: 319)

368

ENTERİ DİKTİM GİYMEDİ

Enteri diktim giymedi
(amanın) Diktiğime deymedi
(yavrum) Diktiğime deymedi
Sağolası amucam
(amanın) Sevdiğime vermedi
(yavrum) Sevdiğime vermedi

Bağlantı
Kollarım yastık
Saçlarım yorgan
Dola boynuma
Sevdiğim oğlan

Armudun irisine
(aman) Ben yandım birisine
(yavrum) Ben yandım birisine
Ben kendimi saklarım
(amanın) Yiğidin iyisine
(yavrum) Yiğidin iyisine

Bağlantı

Bahçelerden geçiyor
(amanın) Bir kuş olmuş uçuyor
(yavrum) Bir kuş olmuş uçuyor
Beni kendine yaktı
(amanın) Şimdi benden kaçıyor
(yavrum) Şimdi benden kaçıyor

Bağlantı (TRT, 2000a: 321)

369

ERİĞİ SÖKME YARIM

(aman) Eriği sökme yarım
Kapıya dikme yarım (aman)
(aman) Er de geç de sararım
Hasretlik çekme yarım (ah a ley ley)
Sarı balım oğlan, sarsam uyanamam
(aman) Şu dağın ardı pınar
Yusam ellerim donar
(aman) Ne kız oldum ne gelin
Yüreğim ona yanar (ah a ley ley)
Sarı balım oğlan sarsam uyanamam
(Uludemir, 1970: 157)

370

ERZİNCAN BAĞLI BAHÇALI

Erzincan bağlı bahçalı
Gelin kız hepsi peçeli
Doktor yaramdan pençeli
Aman doktor insaf eyle
Canım doktor insaf eyle
Ölür müyüm doğru söyle
Erzincan'ın yeri düzdür
Geceler bana gündüzdür
O yar silada yalnızdır
Aman doktor insaf eyle
Canım doktor insaf eyle
Ölür müyüm doğru söyle (Taş ve Turhan, 2004: 915)

371

ERZİNCAN'A GİRDİM NE GÜZEL BAĞLAR

Erzincan'a girdim ne güzel bağlar
Erzurum'a vardım dumanlı dağlar
Elleri goynunda bir gelin ağlar (oy anam)
Oy anam anam ben dayanamam

Yüce dağ başına çadır açarım
Kahve bulamazsam kenger içerim
Seni vermezlerse alır kaçarım
Oy anam anam ben dayanamam

(Yüce dağ başına çadır açarım
Yarı vermezlerse zehir içerim
Ya yarı alırım ya vazgeçerim
Oy anam anam nasıl dayanam) (TRT, 2002c: 74)

372

ERZİNCAN'A GİRDİM NE GÜZEL BAĞLAR

Erzincan'a girdim ne güzel bağlar
Erzurum'a vardım dumanlı dağlar
Elleri koynunda bir gelin ağlar
Oy anam anam ben dayanamam

Yüce dağ başında çadır açarım
Seni vermezlerse alır kaçarım
Kahve bulamazsam kenger içerim
Oy anam anam ben dayanamam (Taş ve Turhan, 2004: 917; Turhan vd. 2003: 163; Karadeniz, 2010: 16)

373

ERZURUM OVALARI (Gel beri gel ay gelin)

Erzurum ovaları (gel beri gel ay gelin)
Yayılr develeri (daşlı duman ay gelin)
Oturmuş goyun sağar (gel beri gel ay gelin)
Terlemiş sineleri (sarıda yazmalı gelin)

Bu dereden bu alma (gel beri gel ay gelin)
Ağcalardan kız alma (daşlı duman ay gelin)
Ağcaların kızları (gel beri gel ay gelin)
Sürmelidir gözleri (daşlı duman ay gelin) (TRT, 2000a: 325)

374

ERZURUMLU GELİN DÜŞTÜ AKLIMA

Erzurumlu gelin düştü aklıma
Çıkıp yollarıma bakanım ah ah
Gözü sürme bilmez elleri kına
Üstünde şimşekler çankanım ah ah
Ah Anadolu'm ah ah ah bizim eller ah ah

Pınardan gelirken ayağı kayar
Pırtılıp düşünce kaderden sayar
İplik düğleyerek günleri sayar
Direklere çivi çakanım ah ah

Sabah olur yarım ekmek götürür
Gün öğle olmadan yiyer bitirir
Yavrusunu taş dibine yatırır
Yalınayak bostan ekenim ah ah
Ah Anadolu'm ah ah ah bizim eller ah
Ah garip yurdum ah

Yıkık avlusuna hasır sererek
Körpe yavrusuna göğüs gererek
Gündüzleri rüzgarlardan sorarak
Gece yıldızlara bakanım ah ah

Dağı bilir bağı bilmez sevdiğim
Ağlamayı bilir gülmez sevdiğim
Esans kolanyayı sürmez sevdiğim
Üzerinde tezek kokanım ah ah
Ah garip eller ah ah bizim eller ah

Tarak aldım saçın örmeyi bilmez
Sürme aldım göze sürmeyi bilmez
Çalar saat aldım kurmayı bilmez
Horozun sesiyle galhanım ah ah

Hele bu dert Reyhani'yi yer bitirir
Ya bugün ya yarın alır götürür
Belki şimdi tandır yakmış oturur
Dumanı bacadan çıkanım ah ah
Ah garip eller ah ah ah öksüz yurdum ah
Ah bizim eller ah (TRT, 2002c: 74)

375

ET ALDIM ELİM YAĞLI

Et aldım elim yağlı
Şal guşak belde bağlı
Gız ben seni (yemin olsun) alcem ya
Başım askere bağlı

Bağlantı

Öte yakalı yandım amanın beri yakalı
Nasıl geçiverdin beğendin de kürek sakalı

Deniz içinde balık
Okkalıktır okkalık
Gadın anam (vaktim geldi) evlencem
Yetti gari (yemin olsun) bekârlık

Bağlantı (TRT, 2000a: 332)

376

EV DEN ÇIKTI YÜRÜDÜ

Evden çıktı yürüdü
Saçı yerde sürüdü
Sağolasın Hayriye
Cahil ömrüm çürüdü

Bağlantı

Hayriye
Hıldır hıldır yürüye
Gelin ömrün çürüye
Erim erim eriye
Bizim evden geriye
Üç adım gel beriye
Kalın kaşlı Hayriye
Hoş bakışlı Hayriye

Bu dere taş arası
Kırpığın kaş arası
Nerde kaldın gelmedin
Hey başımın belası

Bağlantı

Kız ben seni görünce
Atlarım taştan taşa
Kurban olam hayriye
Sendeki o bakışa

Bağlantı (TRT, 2000a: 334; Atılğan, 1998: 227)

377

EVİMİZE GELİN GELİR

Evimize gelin gelir
Sığallayıp telin gelir
Görünüşe elim gelir
Çırakları gür yandırak

Bağlantı

Aşıklar çalsın sazları
Reks eylesin el kızları
Eve sevinç fereh gelir

Bir ışıklı yürek gelir (hey)
Çırakları gür yandırak

İki gonca cevan gelir
Gül yanında reyhan gelir
Şümşad boylu oğlan gelir
Bu oğlanı şadlandırak

Bağlantı

Bezeyip şamlar elini
Asda getir bey gelini
Azerbaycan gözelini
Nurlu çırağ adlandırak (TRT, 2000a: 335)

378

EVLERİ VAR ENGİN

Evleri var engin
Babası var zengin
Name benim dengim

Bağlantı

Gelin gelin gelin
Öldüm name gelin
Bir tomurcuk güliken
Soldum Name gelin

Kaşlarında rastık
Baş altında yastık
Name'm ile küstük
Yandım Name gelin

Bağlantı

Evleri benzer hana
Gözleri benzer cana
Mail oldum sana
Yandım Name gelin
Bağlantı (TRT, 2000a: 337)

379

EVLERİ VAR ENGİN (NAME GELİN)

Evleri var engin
Babası var zengin
Name benim dengim
Yandım Name gelin

Gelin gelin gelin
Öldüm Name gelin
Bir domurcuk gül iken
Soldum Name gelin

Kaşlarında rastık
Baş altında yastık
Name'm ile küstük
Yandım Name gelin

Gelin gelin gelin
Öldüm Name gelin
Bir domurcuk gül iken
Soldum Name gelin

Evleri benzer hana
Gözleri benzer cama
Mail oldum sana
Yandım Name gelin

Gelin gelin gelin
Öldüm Name gelin
Bir domurcuk gül iken
Soldum Name gelin

Evleri var hurda
Hep güzeller burda
Name'm benim orda
Yandım Name gelin

Gelin gelin gelin
Öldüm Name gelin
Bir domurcuk gül iken
Soldum Name gelin

Evleri var iğde
Hep dalları yirde
Benim Name'm nerde
Bahçalarda suda

Gelin gelin gelin
Öldüm Name gelin
Bir domurcuk gül iken
Soldum Name gelin (Erdoğan, 2014: 40-41)

380 EVLERİNE VARDIM AĞŞAM

Evlerine vardım ağşam
Sofraya goydular davşan
Bugün değil yarın ağşam

Bağlantı
Ay gelin ay gelin gınan gutlu olsun
Ay gelin ay gelin uğurlar olsun

Pardı başı pardı başı
Ağşam geldi düğün aş
Üç oğlanın gız gardaşı

Bağlantı

Haber verin anasına
Haber verin babasına
Para bassın kinasına

Bağlantı (TRT, 2000a: 340)

381 EVLERİNE VARILMIYOR KÖPEKTEN (FADİME'M OYUN HAVASI)

Evlerine varılmıyor köpekten
Telli uçkur çözülmeiyor ipekten aman Fadime'm
Yandım gelin Fadime'm
Yandım güzel Fadime'm yandım

Sarılayım ince belden göbekten
Vermem seni yad ellere sevdiğim aman Fadime'm
Yandım gelin Fadime'm
Yandım güzel Fadime'm yandım
Fadima'mın saçları altın sarısı
Aç kapıyı oldu gece yarısı aman Fadime'm
Yandım gelin Fadime'm
Yandım güzel Fadime'm yandım
Fadima'mın elindedir kalburu
Yayla kaymağından beyaz baldırı aman Fadime'm
Yandım gelin Fadime'm
Yandım güzel Fadime'm yandım (Özbek,
2011: 142)

382 EVLERİNİN ÖNÜ AKAR (KINA HAVASI)

Evlerinin önü akar
Akar da başımı yıkar
Molla güvey altın takar
A kızım gelinim haydi gidelim
Yarenim yoldaşım geyin gidelim
Evlerinin önü pelit
Pelide takarlar kilit
Bir güzele aslan yiğit
A kızım gelinim haydi gidelim
Yarenim yoldaşım geyin gidelim
Baban evi demir kapı
Vardıcağım altın kapı
Elin sözü taştan katı
A kızım gelinim haydi gidelim
Yarenim yoldaşım geyin gidelim (Can ve
Turhan, 2007: 110)

383 EVLERİNİN ÖNÜ ARPA

Evlerinin (de) önü arpa
Atlar (da) yayılıyo gırpa (da) gırpa
Benim yarım kehat oynar
Ak ellerin (de) çırpa (da) çırpa

Bağlantı
Allı gelin güzel gelin imdadım senden
Uykusuz mu galdın da dünden
Geceler başıma da zindan

Evlerinin önü (de) marul
Sular (da) akıyo harıl (da) harıl
İnce belden sıkı sıkı sarıl

Bağlantı (TRT, 2000a: 341; Tan ve Turhan, 2008:
123)

384 EVLERİNİN ÖNÜ GUŞLAR DARISI

Evlerinin önü guşlar darısı
Oynar oynar gelir gece yarısı
Bana derler bir çocuğun anası

İlahi de ana niye verdin ellere
Yarım küçük söyleniyor dillere

Akşam olur peynir ekmek yiyemez
Sabah olur çarık çorap giyemez
İki sözü bir arada diyemez

İlahi de ana niye verdin çocuğa
Ben gülemedim gülmeyenler sağ ola (TRT, 2000a:
343)

385
EVLERİNİN ÖNÜ İĞDE DALLARI

Evlerinin önü iğde dalları
İğde dalı boynun eğmiş hakka yalvarı
Ayağına giymiş pembe şalvarı

Bağlantı
Var git oğlan var git (anam) dengim değılsin
Ak gerdana doprin ister zengin değılsin

Evlerinin önü duttur sökülmez
Dudun yaprakları (aman) sıkıtır seçilmez
Anadan geçilir yardan geçilmez

Bağlantı
Evlerinin önü pazara yakın
Pazardan geliyor boyuna bakın
Sağına soluna nazarlık takın

Bağlantı (TRT, 2000a: 344)

386
EVLERİNİN ÖNÜ KAVAK

Evlerinin önü kavak
Kavaktan dökülür yaprak
Eli kına yüzü de duvak

Bağlantı
Uyan Ali'm sabahlar oldu
Gün doğmadan neler oldu
Yandı yürek kebab oldu

Evlerinin önü iğde
İğdenin dalları yerde
Al tavanlı yüksek de evde

Bağlantı

Evlerinin önü yazı
Yazıda yayılır kuzu
Seccadeden kalkmaz yüzü

Bağlantı (TRT, 2000a: 344)

387
EVLERİNİN ÖNÜ KAVAK

Evlerinin önü kavak
Yağmur yağar uvak uvak
Elim kına başım duvak
Uyan Ali'm sabah oldu
Sağdıçlar kapıyı kırdı
Saramadım günler doğdu

Evlerinin önü bodur
Çifte güğüm dolu sudur
Yar sevenin hali budur

Nakarat

Evlerinin önü çiçek
Gelin kızlar kefin biçek
Ali'nin öldüğü gerçek

Nakarat

Evlerinin önü nane
Ben kül oldum yane yane
Ali'm sarhoş ben divane

Nakarat

Evlerinin önü fındık
Fındığım dalına konduk
Sanki biz de gelin olduk

Nakarat (Gökçe, 1982: 92-93)

388
EVLERİNİN ÖNÜ KAVAK

Evlerinin önü kavak
Elim kına yüzüm duvak
Merhamet et kalıma bak

Oy oy sevdiğim oy
Oy oy sevdiğim oy

Evlerinin önünde koyun
İlidi suyu da esbabın suyun
Açın mezarını beni de koyun

Oy oy sevdiğim oy
Oy oy sevdiğim oy (Turhan vd. 2003: 178)

389
EVLERİNİN ÖNÜ KAVAK Barana Havası

Evlerinin önü kavak
Sular akar savak savak
Elim kına yüzüm duvak

Bağlantı
Uyan Zeybek Ali'm uyan sen uyan
Bizi bu sevdaya salan
Hep sensin aman
Hadi gel gel aman

Gökte yıldız sayılır mı
Çiğ yumurta soyulur mu
Yar sevmeğe doyulur mu

Bağlantı (TRT, 2000a: 344)

390

EVLERİNİN ÖNÜ MİSİR DARISI

Evlerinin önü misir darısı
Koynuma verdiler kedi yavrusu
Bana derler şu çocuğun karısı

Çocuk çocuk gebereydin öleydin
Yılan olup deliklere gireydin

Kutnu yastık atlas döşek yumuşak
Koynuma verdiler cahil bir uşak
Ben isterdim zabaha dek gonaşak

Çocuk çocuk gebereydin öleydin
Yılan olup deliklere gireydin

Zabah olur abasını giyemez
Akşam olur ekmeğini yiyemez
Yiğit olup yar kadrini bilemez
Çocuk çocuk . . . .

Zabah olur çocuk gider oyuna
Oynar oynar taş doldurur koynuna
Veba bizim anamızın boynuna
Çocuk çocuk . . . .

Gardaşlarım ataşlara yanmayın
Hiç kimsenin sözlerine ganmayın
Fırsat gider, ele geçer sanmayın
Çocuk çocuk . . . . (Ataman, 1992: 21-22)

391

EVLERİNİN ÖNÜ NANE

Evlerinin önü nane
Ben kül oldum yane yane
Oğlan deli (ben) kız divane
İçerim gane boyandı
Çakırım uykulardan uyandı

Sular gibi çağlayalım
Özü Hakk'a bağlayalım
Sinemizi dağlayalım
İçerim gane boyandı

Çakırım uykulardan uyandı (İlahi olarak gelin
alıp götürülürken söylenir.) (Gündüz, 2008: 226)

392

EVLERİNİN ÖNÜ TAHTA DARABA

Evlerinin önü tahta daraba
Satar şalvarını verir şaraba (vay)
Beyaz kız (da) verilir mi araba
Yaha iki gözün kör olsun (vay)

Evlerine vardım semaver kurmuş
İçtiğim çaylara ballar mı gatmış (vay)
Yarım gelmez deye uzanmış yatmış
Öptüm yanağından uyansın diye (vay) (TRT,
2000a: 346)

393

EVLERİNİN ÖNÜ YOLDUR AI Fadime'm

Evlerinin önü yoldur
Yoldan geçen karakoldur
Gurban olam sarı gelin
Gel destini bizden doldur

Bağlantı
Al Fadime'm bal Fadime'm
Yanakları gül Fadime'm
Uyan uyan sabah oldu
Namazını gıl Fadime'm

Şu dağların burcu musun
Kız boynumun borcu musun
Gurban olam sarı gelin
Sen kötünün harcı mısın

Bağlantı

Evlerinin önü şatır
Atlı geçer güpür güpür
Gurban olam sarı gelin
Gel de bizim evi süpür

Bağlantı

Koyun yola dizilirdi
Bağlı ipler çözülürdü
Ahranımış gavur oğlan
Buz olsaydı çözülürdü

Bağlantı

Al Fadime'm suya gider
Su yolunda çalım eder
Çalım etme al Fadime'm
Ben cahilim aklım gider

Bağlantı (TRT, 2002c: 104)

394

EVLERİNİN ÖNÜ YOLDUR YOLAKTIR

Evlerinin önü yoldur yolaktır
Başımızda dönen dektir dolaptır
Ellerin huriyse benim melektir
Ben yarım neler neler alayım

Bağlantı
Ben yarime neler neler alayım
Ben yarım ipek mendil alayım
Darılmışsa gidip hatrın sorayım
Ayrılığa yoktur benim dayağım

Evlerinin önü kahve dibeği
Dibeğe vurdukça ağlar bebeği
Ne sen gelin oldun ne ben güveyi
Ben yarım neler neler alayım

Bağlantı

Evlerinin önü bulgur sokusu
Yel estikçe gelir yarın kokusu
Yarım küçüktür cilve kutusu
Ben yarım neler alayım

Bağlantı (TRT, 2000a: 347)

395

EVLİLİK BAŞA BELA

Evlilik başa bela
Bir büyük var bir küçük
Şaşırdım ben ne deyim
Büyükden güzel küçük

İkisini bir günde
Kendime bend eyledim
Biri gül, biri gonca
Kokladım (kimseye) söylemedim (Doruk, 1977: 49)

396

EY HAMAMCI

Ey hamamcı bu hamama güzellerden kim geldi
İnce belli dudulu dilli şeker hallı yar geldi

Yar yar yar yar yar
Al hançeri çal sineme
Gör sinemde neler var yar yar

Hamamın göbek taşına üç gelin bir kız geldi
Hamamın kubbesini hoş bir sedadır aldı

Yar yar yar yar yar
Al hançeri çal sineme
Gör sinemde neler var yar yar

Davut Sulari der sana türlü libas giyme yar
Açıp sinen bana karşı elaleme uyma yar

Yar yar yar yar yar
Al hançeri çal sineme
Gör sinemde neler var yar yar (Karadeniz, 2000: 233)

397

EYÜP OĞLAN YANIK ÇAMDAN BAKIYOR

Eyüp oğlan yanık çamdan bakıyor
Hatçe gelin kan ardından akıyor
Amman Eyüp bunlar senden umulmaz
Hatçe gelin güzelliğe doyulmaz
Aman Eyüp bunlar senden ayıptır
Aralıkta Hatçe gelin kayıptır

Eyüp oğlan yanık çamdan inmiyor
Hatçe gızın akan kanı dinmiyor
Amman Eyüp bunlar senden umulmaz
Hatçe gelin güzelliğe doyulmaz
Aman Eyüp bunlar senden ayıptır
Aralıkta Hatçe gelin kayıptır (Gündüz, 2008: 229)

398

EYVAH EYVAH BEN GELİN OLDUM

Eyvah eyvah eyvah da yavrum aman aman
Ben gelin oldum
Küçük kız kardaşımı da yavrum aman aman
Yerime koydum

Sazlık yere ev yapma yavrum aman aman
O batar gider
Uzak yere kız verme yavrum aman aman
O yiter gider

Gitme durnam gitme de yavrum aman aman
Bu yıl kış olur
Durnamın bastığı yerler yavrum aman aman
Donar taş olur (Turhan ve Altınkaynak, 2009: 137; TRT, 2000a: 354)

399

EYVANINA VARDIM EYVANI ÇAMUR

Eyvanına vardım eyvani çamur
Odasına vardım elleri hamur
Uykudan uyanmış gözleri mahmur
Ömrümde görmedim böyle gelini

Gelini gelini Türkmen gelini
Saramadım aney gel gör halimi vay
(Verem oldum aney gel gör halimi vay)

İpek köynek giymiş ayna dizinde
Sıralı benleri o mah yüzünde
Sevem dedim vazgeçmiyor nazında
Ömrümde görmedim böyle gelini

Gelini gelini Türkmen gelini
Saramadım aney gel gör halimi vay
(Verem oldum aney gel gör halimi vay)

Eyvanında elvan güller açıyor
Kokusunu dört bir yana saçıyor
Ne dedim de o yar benden kaçıyor
Ömrümde görmedim böyle gelini

Gelini gelini Türkmen gelini
Saramadım aney gel gör halimi vay
(Verem oldum aney gel gör halimi vay) (Turhan ve Akbıyık, 2012: 79; TRT, 2000a: 354)

400

EZO GELİN

Benim olsan vermem seni feleğe
Başın için salmam seni dileğe
Ezo Gelin benzer gökte meleğe
Başı duman olmuş ağlar bu gelin

Ezo Gelin yatağında yatıyor
Bülbüller de başucunda ötüyor
Gidersen arkanda şet-ilin yatıyor
Başı duman olmuş ağlar bu gelin

Hele bak da Kozbaşı'nın taşına
Kudret kalemini çekmiş kaşına
Ezo Gelin girmiş on dört yaşına
Başı duman olmuş ağlar bu gelin

Ezo Gelin çık Suriye dağları başına
Güneş vursun kemerine kaşına
Bizi kınayanın bu ayrılık gelsin başına
Başı duman olmuş ağlar bu gelin (Karadeniz,
2000: 108)

401

ezo gelin

Ezo Gelin benim olsan seni vermem feleğe
Başın için olsun salma beni dileğe
Anan hörüdür de sen benzersin meleğe
Neneyle de Ezo Gelin neneyle
Çık Suriye dağlarına da sen de bana el eyle
Ezo Gelin çıkmış Suriye'nin (dağlarının) başına
Güneş vurmuş (da) kemerinin kaşına
Gudret galemini çekmiş de gaşına
Neneyle de Ezo Gelin neneyle
Çık Suriye dağlarına da sen de bana el eyle
(Keçik, 2000: 98)

402

ezo gelin ağıtı

Ezo gelin hürülerden, benzer meleğe
Başın için salma beni dileğe
Benim olsan seni vermem feleğe
Minnet eylen nazlı yari versinler.

Ezo gelin tutmuş seker düğünde
Al giyinmiş, Antep çiti önünde
Bir güzel gördüm Uruş köyünde
Minnet eylen nazlı yari versinler.

Ezo gelin hürülerden hürüdür
Başköy derler gümanımın biridir
Ezo Gelin neçe canlar eridir
Minnet eylen nazlı yari versinler. (Özbek,
1994:294; Karadeniz, 2010: 47)

403

ezo gelin benim olsaydın da seni

Ezo gelin benim olsaydın da seni vermezdim feleğe
Güzel yosmam başın için olsun da salma beni
dileğe,
Anası huridir de benzersin meleğe
Neneyle neneyle bahtı karam neneyle
Çık Suriye Dağlarına bizim ele el eyle,

Gel kara yazılım gel gel sılada nazlım gel
Gel bahtı karam uy

Ezo Gelin çık Suriye Dağlarının başına başına,
Güneş vurmuş kemerinin kaşına
Bizi kınayanın bu ayrılık gelsin başına
Neneyle neneyle bahtı karam neneyle
Çık Suriye Dağlarına bizim ele el eyle,

Gel kara yazılım gel gel sıladan azgınım gel
Gel batı karam uy (Turhan vd. 2003: 181; Turhan
vd. 1996: 358; TRT, 2002c: 78)

404

FADİME (SARI MEHMETLİ HAVASI)

Fadime'm Fadime'm de şu ellerde ben gibi
Ağ ellere kına yakmış gan gibi
Percereye de şavkı vurmuş gün gibi
Karanlık gecelerin çırasıın Fadime'm

Fadime'm Fadime'm de şu ellerden eserek
Güllü papuç giymiş de ökçesine basarak
Her yerin eyi de biraz boyun kısararak
Mevla'm nazardan saklasın seni Fadime'm

Tarlaları var da murtlu firezli
Irgatları var da gelinli kızlı
Benim sevdiğim de bir ela gözlü
Ela gözlerine kurban olam Fadime'm (Atılğan,
1998: 233)

405

FADİME'NİN BELİNDE GÜMÜŞ KEMERİ

Fadime'nin belinde gümüş kemeri
Ayağında çorabı siyah yemeni
Çok naz etme sevdiğim öldürdün beni
Yemin ettim Fadime'm alırım seni
Tatlı diline, ince beline kurban olayım
Fadime'nin anası efe karısı
Şalvarını giymiş saman sarısı
Eğer anan seni bana vermezse
Kaç gel bana Fadime'm gece yarısı
Tatlı diline, ince beline kurban olayım (Gündüz,
2008: 230)

406

FATMA GIZA SU YOLUNDA GAVUŞTUM

Fatma gıza su yolunda gavuştum
Fatma aşşağı ben yukarı savuştum
Ben Fatma'yı bir kötüye değiştirdim

Bağlantı
Damalısın Fatma gelin damalı
Bu canımı yolunada gurban gomalı

Gar beyazı Fatma gızın yolları
Elini açmış Mevlasına yalvarı
Beş endaze Fatma gızın şalvarı

Bağlantı (TRT, 2000a: 357)

407

FATMA'NA OTURMUŞ KINASIN EZER

Fatma'na oturmuş kınasın ezer
Hasan ilen Hüsen okuyucu gezer
Kudretullah kendi çeyizin düzer
Ol serverin düğünü var varalım
Muhammed'in düğünü var görelim
Ayağına geymiş nurdan nalini

Hep melekler kınalamış elini
Hasan ilen Hüsen Meryem gelini
Ol serverin düğünü var varalım
Muhammed'in düğünü var görelim
Cennetin içinde dop dolu yemiş
Bir yaprağı altın birisi gümüş
Düğüne varanlar hep ondan yemiş
Ol serverin düğünü var varalım
Muhammed'in düğünü var görelim (Uludemir,
1970: 93)

408

FELEK GETİRDİ DE GENE BENİM ÖZÜMÜ

(aman) Felek getirdi de gene benim özümü (gene
benim özümü)
(taman) Gudretten de gene sürmelemiş gözünü
(kime ben nedem)
Neyledim de gene özü tutmaz sözünü (sözünü)
(taman) Gadir Mevlam da gene kara yazmış yazımı
Kime ben nedem aman aman aman dertliyim
(aman)

Süpürmen odamı da güzel oluyor duman
Ataşına yandığım gene uykudan uyan (aman aman)
Ar edip de gene güzel yanına geldiğim zaman
(tamanın) Ölüm olsun da gene bu ayrılık olmasın

Aman neneyle de Ezo Gelin neneyle neneyle
(tamanın da) Adam sevdiğine eder mi böyle
(tamanın da) Adam dostuna da eder mi böyle
(aman)

(amanın) Ben seni severdim de eller duymadı
(tamanın) Ben istedim de zalım anan vermedi
(tamanın da) Benim buraya geldiğimi de kimseler
bilmedi
Feleğin katibi de kara yazmış yazımı (TRT, 2002c:
79)

409

FINDIK TOPLAYAN GELİN

Fındık toplayan gelin (anam)
Dalda fındık kalmasın
Gel biraz konuşalım (anam)
Sendeki aklım kalmasın

Fındık dalda tekleme (anam)
Yar yollarım bekleme
Gidiyorum buradan (anam)
Gelir diye bekleme

Oy Bulancak Bulancak (anam)
Bu iş nasıl olacak
Bu bizim kavuşmamız (anam)
Kıyamete kalacak

Oy Giresun Giresun (anam)
Üstün bir açuk gere
Ne oldu sana yavrum da
Keyfin bir kaçuk gene (Turhan ve Altınkaynak,

2009: 139)

410

FINDIK TOPLAYAN KIZLAR

Fındık toplayan kızlar
Fındık dalda kalmasın
İyi toplayın kızlar
Başakçılar çalmasın

Fındık dalda tekleme
Kız saçların ekleme
Gidiyorum Ordu'dan
Gelir diye bekleme

Fındık toplayan kızlar
Dallarını kırmadan
Alır kaçarım seni
Anan baban duymadan

Şu Ordu'nun pınarı
Soğuk olur suları
Çok hoşuma gidiyor
Yarın konuştukları

Şu Ordu'nun pınarı
Soğuk olur suları
Çok hoşuma gidiyor
Peştemalli kızlar (TRT, 2000a: 360)

411

FIRAT

Şu Fırat'ın suyu akar serindir
Ölem ölem derdo ölem akar serindir
Yarımı götürdü kanlı zalimdir
Ölem ölem kanlı zalimdir nasıl gülem
Daha gün görmemiş taze gelindir
Ölem ölem derdo ölem taze gelindir
Söyletmeyin beni (anam) yaram derindir
Ölem ölem yaram derindir nasıl gülem
Kömürhan köprüsü Harput'a bakar
Ölem ölem derdo ölem Harput'a bakar

Kör olası Fırat ocaklar yıkar
Ölem ölem ocaklar yıkar nasıl gülem
Ahbapların gelmiş ağıtlar yakar
Ölem ölem derdo ölem ağıtlar yakar
Söyletmeyin beni yaram derindir
Ölem ölem yaram derindir nasıl gülem
(Karadeniz, 1997: 187; TRT, 2000a: 726)

412

FIRAT KENARINDA YÜZEN KAYIKLAR

Fırat kenarında yüzen kayıklar
Ölem kayıklar nedem kayıklar
Anam ağlar bacım beni sayıklar
Ölem sayıklar nedem sayıklar
Başına toplanmış bağıryanıklar
Ölem yanıklar nedem yanıklar

Nettim size verin benim yarimi nedem yarimi
Nettim size beni yare götürün nedem götürün

Elbisem duvarda asılı kaldı
Ölem vay kaldı nedem yar kaldı
Çeyizim sandıkta basılı kaldı
Ölem vay kaldı nedem yar kaldı
O yar benim ile küsülü kaldı
Ölem vay kaldı nedem yar kaldı

Nettim size verin benim yârimi nedem yarimi
Nettim size beni yare götürün nedem götürün
(Turhan vd. 1996: 33)

413

FIRAT KENARININ İNCE DUMANI

Fırat kenarının ince dumanı
Dağlara yayılır seher zamanı
Ben yarimden kestim artık gümanı

Bağlantı
Bülbül bülbül ne ağlarsın yuvan mı yoktur
Bülbül bülbül yoksa benim gibi sızlar yaran mı
çoktur
Bülbül şu dağlardan aşalım
Di gel gel ağlaşalım karşı karşıya

Fırat kenarında koyunlar kuzlar
Yanıma gelmiyor gelinler kızlar
Değmeyin yarama derindir sızlar
Bağlantı (Karadeniz, 2010: 259; TRT, 2000a: 360)

414

FİNCANIN DİBİ NOKTALI

Fincanın dibi de noktali (amanın imanım)
Gelinler kızdan edalı (haydın di kızdan edalı)
Huysuz olanları merdivenden atmalı

Bağlantı
N'olaydı evlenmeyeydim
Haydindi yar sevmeyeydim

Fincanı tuzdan yaparlar
Gelini kızdan yaparlar
Urbayı bezden yaparlar

Bağlantı

Fincanı taştan yaparlar
Sırmayı saçtan yaparlar
İnciyi dişten yaparlar

Bağlantı (Yasun, 1979: 54; TRT, 2000a: 363)

415

GADİR MEVLAM SENDEN

Gadir Mevlam senden bir dileğim var
Mihnet ile verilmiş neyleyim
Ben sufra isterim hiç el sürmedik
Önden öne sürülmüşü neyleyim

Ben yayla isterim karı kalkmadık
Sarı sümbül mor menevşe çıkmadık
Ben gül isterim ki kokulanmadık
Baştan başa takılmışı neyleyim

Benim sevdiceğim bence olursa
Usul boylu beli ince olursa
Goyveririm bazım dince olursa
Elin koğup yorduğunu neyleyim

Karacaoğlan der ki kör ettin gözüm
Kız gelin içinde geçerdi sözüm
Hiçbir el değmedik yar ister özüm
Koldan kola sarılmışı neyleyim (Atılğan, 1998:
237)

416

GALEDEN AŞAN GELİN

(aman) Galeden aşan gelin
Al yeşil guşan gelin
Gocan kötü sen güzel
Gayret et boşan gelin

Bağlantı
Geline bak geline
Şu keziban geline
Al gınalar yaktırmış
Tombul beyaz eline
Gelin gurban olurum
Saçlarının teline

(aman) Galeden iniyorum
Çağırsan dönüyorum
Aşkından kibrit oldum
Üfürsen yanıyorum

Bağlantı

(aman) Galeden iniş m'olur
Ham demir gümüş m'olur
İptida söz veripde
Sonradan dönüş m'olur

Bağlantı (TRT, 2000a: 366)

417

GANATLI KAPININ ÇIFTE SUNASI

Ganatlı kapının çifte sunası (yar ölem ölem)
Mosmor olmuş ağ ellerin gınası (ölem yar ölem)
Ne nazlı büyütmüş zalım anası (haksız anası)
Dememiş ki el kapısı göreceğ (neydem göreceğ)

Bağlantı
Bu nedir bu nedir
Düğün müdür bu nedir
Bayram mıdır bu nedir
Seyran mıdır bu nedir oy oy oy

Odayı toz aldı dolabı duman
Ölüyom vefasız uykudan uyan

Elin de elime değdiği zaman
İsterse dünyada malım olmasın

Bağlantı (TRT, 2002c: 81)

418

GAPIYA ÇIKTIM Kİ YELLER ESİYOR

Gapiya çıktım ki yeller esiyor (suna boylum esiyor)
İki kız oturmuş beni kesiyor (suna boylum kesiyor)
Birini sevsen biri de benden küsüyor (suna boylum küsüyor)
Hangisinden yad eyleyim göynümü (suna boylum göynümü)

Uzun da olur bizim elin selvisi (suna boylum selvisi)
Bana derler senin yarin hangisi (suna boylum hangisi)
Uzun da boylu ince de belli kendisi (suna boylum kendisi)
Hangisinden yadeyleyim göynümü (suna boylum göynümü)

Sen bir pınar ol ki ben de ayağı (suna boylum ayağı)
Sen bir gelin ol ki ben de güveyi (suna boylum güveyi)
Seni bana vermiyorlar ne de yi (suna boylum nideyi)
Hangisinden yad eyleyim göynümü (suna boylum göynümü)
Gaplarında guyi var (TRT, 2000a: 367)

419

GARA CAMIŞLARI VURDUM BAYIRA

Gara camışları vurdum bayıra
Döğüşe döğüşe yendi çayıra
Diyin güvegiye gele ayıra
Güveğinin işinin Allah gayıra

Bağlantı

Giderem giderem
Dudu gumru gibi durmaz öterem
Hulusi gönülden gahar giderem

Bir oda yaptırdım döşedemedim (ben nedim)
Üç günlük ömrüm beş edemedim (ben nedim)
Kahpe felek ile baş edemedim (ben nedim)
Bu gara bahtıma küsmüş giderem

Bağlantı (TRT, 2000a: 369)

420

GARA GOYUN GOYUNLARIN BEYLERİ

Gara goyun goyunların beyleri
Mor goyunlar yüreğimin yağları
Sılamı sorarsan Kıbrıs sağları
Var benim alınımın kara yazısı
Anam gurbet elde kuzusu

Çeke çeke ben bu dertten ölmedim
Gençliğimin kıymetini bilmedim
Eller gibi yar sefası sürmedim
Varma oğlan varma dengim değilsin
Beş altın isterim zengini değilsin (Gündüz, 2008: 234)

421

GARALI BAYRAK GALDIRDIM

Garalı bayrak galdırdım
Çifte davullar dövdürdüm
Gınamayın gomşularım
Gademsiz gelin getirdim (ey)

Garalı bayrak galkar mı
Her gelin bayrak çeker mi
Yok muyudu bir dahi oğlun
Gelin geriye gider mi (ey)

Gurşun gelir süne süne
Merhem goyun yaresine
Öldürmüşler Mehmed'imi
Haber verin annesine (ey) (TRT, 2000a: 371)

422

GARİBİN

Gurbet elde baş yastığa gelende
Gayet yaman olur işi garibin
Gelen olmaz giden olmaz yanına
Akar gözlerinin yaşı garibin

Lanet olsun gurbet elin adına
Hiç doyulmaz muhabbetin tadına
Hısım akrabası düşer yadına
Bir yol ağrıyınca başı garibin

Garip nere varsa karadır yüzü
Nemlidir yakası yaşlıdır gözü
Aşık edemez gizlidir sözü
Bir yere gelince başı garibin

Gurbet elde garip kimdir bilmezler
Ağlayınca çeşm-i yaşın silmezler
Garip halin nedir deyi sormazlar
Bulunmaz yareni eşi garibin

Aşık Garip gözlerinden yaş döker
Anam yoktur yaka yırtıp yaş döker
Nişanlım yok mezarıma taş diker
Bir çalırız mezar taşı garibin (Karadeniz, 2000: 243)

423

GARLI DAĞIN ÖTE YÜZÜNE

Garlı dağın öte yüzüne (e ya)
Ala bula geyiğizi (e ya)
Anadan ayrılan gızı (e ya)
Hem döverler hem söverler (e ya e ya)

Anamas'ın sivri kazı (e ya)
İçine yumurtlar kazı (e ya)
Koca beyin güççük gızı (e ya)
Gelin olmuş gidiyoru (e ya e ya)

Ala tüfeğin sıkılı (e ya)
Patlar bükülü bükülü (e ya)
Goyun cebi mis kokulu (e ya)
Ağam gelir paşam gelir (e ya e ya) (TRT, 2000a: 525)

424
GARŞI GANATLININ TELLİ GELİNİ

Garşı ganatlımın telli gelini
Sen oradan kalkda ben gideceğim
Olanca malımı döktüm uğruna
Satıp yar yoluna sarfedeceğim

Bağlantı
N'olur seher yeli değmese n'olur
O yar kaşlarını eğmese n'olur
Seher yeli sevdiğimden bir haber

Yüce dağ başına yağın garıdım
Yağmur yağdı güneş değdi eridim
Evvel yarin sevgilisi ben idim
Şimdi uzaklarda kaldım ağlarım

Bağlantı (TRT, 2002c: 82)

425
GAŞIN GARA GÖZÜN GARA

Gaşın gara gözün gara
Çifte benler sıra sıra
Her bakışın beşbin lira
Gel vereyim peşin gelin

Göçüp yurduna konduğum
Dolu badesin kandığım
Üç günlücek ay sandığım
Vardır gara gaşı gelin (TRT, 2000a: 376; Atılğan, 1998: 240)

426
GATIRANLAR GATIRANLAR

Gatıranlar gatıranlar (ey ya)
Yol üstüne oturanlar (ey ya)
Boz deveye yük sarıp da (ey ya)
Ala kilim götürenler (ey ya)

Gavurgayı ben gavurdum (ey ya)
Çıktım tepeye savurdum (ey ya)
Ayşe diye çok bağırdım (ey ya)
Ağam gelsin paşam gelsin (ey ya)

Anamas'ın sivri sazi (ey ya)
İçinde yumurtlar kazı (ey ya)
Goca beyin daylak gızı (ey ya)
Gelin olmuş gidiyoru (ey ya)

Ala tüfeğim sıkılı (ey ya)
Gelir bükülü bükülü (ey ya)
Goyun gibi mis kokulu (ey ya)
Ağam gelsin paşam gelsin (ey ya) (TRT, 2000a: 376)

427
GAYABAŞI DİRGENLİK

Gayabaşı dirgenlik
Ne hoş olur ergenlik
Ergenlikte yar sevmek
Sandım ki bezirganlık

Bağlantı
Hoydur gelin ne diyon
Söylüyom söylemiyon
Asker oldum gidiyom
Daha bana ne diyon

Odanı kireç eyle
Yüzünü güleç eyle
Derdinden ölüyorum
Gel bana ilaç eyle

Bağlantı (TRT, 2000a: 376)

428
GAYADAN İNER AKRAP

Gayadan iner akrap
(aman) Ağzında yeşil yaprak
Gel beraber gezelim
(aman) Sonumuz kara toprak

Bağlantı: (1)
Odalara hanım gelin
Odalara vay
Şimdi de rağbet
Modalara vay

Kayadan atın beni
Atınan tutun beni
Ben atınan tutulmam
Gızlara gatın beni

Bağlantı: (2)
Ellere hanım gelin
Ellere vay
Şimdi de rağbet
Güzellere vay (TRT, 2000a: 377)

429
GAYNANA
Gaynanayı ağlayam
Çift direğe bağılıyam
Oğlun elinden alam
Mezerliğe yollıyam

Külekte fişne ganyana
At gibi kişne ganyana
Oğlun beni seviyor
Mutfakta işle ganyana

Gaynanalar hacıdır
Başımızın tacıdır
Sağ olsun ganyana
Oğluna duacıdır (Tarlabaşı, 1995: 58)

430

GAYNANANIN KİLİMİ

Gaynananın kilimi
Yılan vursun dilini
Gahrını çekemez idin (aman yarım haydi)
Niçil aldın gelini (de haydi)

Bağlantı

Aman haydi yorgunum haydi
Avdan geldim yorgunum haydi
Gaşlarına vurgunum haydi

Gaynanayı ne'tmeli
Duvarlardan atmalı
Dokuzbuçuk söylese (aman yarım haydi)
Yarımını tutmalı (da haydi)

Bağlantı

Yoğurt çaldım çanağa
Gelin çıktı gonağa
Bir gül de ben gondursam (aman yarım haydi)
Al kırmızı yanağa (haydi)

Bağlantı (TRT, 2000a: 378)

431

GEDİN DEYİN HAN ÇOBANA

Gedin deyin han çobana
Gedin deyin han çobana
Gelmesin bu yıl mugana
Gelmesin bu yıl mugana
Gelse batar nanak gana

Apardı seller Sara'mı
Bir gara telli balamı
(Bir ala gözlü balamı)

Arpa çayı aşdı daştı
Arpa çayı aşdı daştı
Sel balamı aldı gaçtı
Sel balamı aldı gaçtı
Üç bacının gözü yaşlı

Apardı seller Sara'mı
Bir gara telli balamı
(Bir ala gözlü balamı)

Arpa çayı derin olmaz
Arpa çayı derin olmaz
Ahan sular serin olmaz
Ahan sular serin olmaz
Sara kimi gelin olmaz

Apardı seller Sara'mı

Bir gara telli balamı
(Bir ala gözlü balamı)

Arabalar gelir goşa
Arabalar gelir goşa
Canım gurban galem gaşa
Canım gurban galem gaşa
Oğlan evi çıhtı boşa

Apardı seller Sara'mı
Bir gara telli balamı
(Bir ala gözlü balamı) (Turhan vd. 1996: 81)

432

GEDİN DEYİN HAN ÇOBANA

Gedin deyin han çobana
Gelmesin bu yıl muğana
Mugan batıp nahak gana

Bağlantı

Apardı seller Sara' nı
Bir gara telli bala' nı
(Bir ala gözlü bala' nı)

Arpaçay'ı aştı daştı
Sel Sara'nı aldı gaçtı
Ala gözlü kalem kaşlı

Arpaçay' ı derin m'olar
Akan sular serin m'olar
Sara kimi gelin m'olar

Bağlantı

Arabalar gelir goşa
Canım gurban galem gaşa
Oğlan emeğin gitti boşa

Bağlantı (TRT, 2000a: 380)

433

GEL BENİM GELİN YARİM

Gel benim gelin yarım Yar yar yar yar
Ver bana elin yarım Yarım yarım
yangınam

Kaşan gözen vurgunam
Ben de sana baygınam

Gör aşkın yarasını Yar yar yar yar
Ne kadar derin yarım Yarım yarım
yangınam

Kaşan gözen vurgunam
Ben de sana baygınam

Evlerinin direği Yar yar yar yar
Kardan beyaz bileği Yarım yarım
yangınam

Kaşan gözen vurgunam
Ben de sana baygınam

Yarinden ayrılanın Yar yar yar yar

Nasıl yanmaz yüreği Yarım yarım
yangınam
Kaşan gözen vurgunam
Ben de sana baygınam (Karadeniz,
2010: 534; Erdoğan, 2014: 105; Abacı, 2013: 117)

434
GEL GÜLÜM GEL CANIM Vur Davulcu

Gel gülüm gel canım seni severem (diley)
Saram kollarıma sensiz giderem
Al canım fedadır senin yoluna (diley)
Ağlama sil gözün vallah ölürem

Bağlantı
Vur davulcu vur davulu güm güm gümlesin (diley)
Kız oğlanı sevmiştir yabanı neylesin
Kız oğlanı sevmiş dünya malı neylesin

Kız ela gözlerin bendimi yakar (diley)
Sevdiğin almayan canından bıkar
Gel seni kaçırım bizim ovaya (diley)
Ben sevem el alsın bana kim bakar

Bağlantı (TRT, 2000a: 383)

435
GELDİ GELİN KINASI (Düğün Alayı)

Geldi gelin kınası
Ağlasın kız anası
Oğlan bizim kız bizim
Çatlasın kaynanası

Geliyor düğün alayı
Kaynanalar çeksın halayı

Kazanlarda aş pişer
Kaynanaya iş düşer
Kız anası gelince
Kaynana hemen küser

Geliyor düğün alayı
Kaynanalar çeksın halayı

Gelin allar giyinir
Damat ile yürünür
Onu gören kaynana
Oğlum diye övünür

Geliyor düğün alayı
Kaynanalar çeksın halayı (Birdoğan, 1988: 113)

436
GELECEĞİM KALMADI
Düşmanlar da düştü benim kastime
Kara toprak kapadılar üstüme
Behramlı derler de benim aslıma
Ana benim geleceğim kalmadı

Pusulam da köyden köye okunur
Kavuma kardaşa hepten dokunur

Gelin yarım yad ellerden sakınır
Ana benim geleceğim kalmadı

Babam gelsin şubeden pusulam sorsun
Kınalı bacım da yasıma gelsin
Çocukların emaneti boynuna olsun
Ana benim geleceğim kalmadı

Gurbete çıktım da ediyom merak
Çanakkale derler mevkime ırak
Gelin arkadaşlar yaremi sarak
Ana benim geleceğim kalmadı (Karadeniz, 1997:
495)

437
GELİN

Yağmur yağar hendekleri sel alır
Oğlan küçük karısını el alır.
Ben isterim cilve cünbüş oynaşmak
O da ister akşam ilkide uyumak
Aman da Allah buna can mı dayanır?

Akşam yatar kuşluk vakti uyanır
Aman Allah buna can mı dayanır
Cahil de çocuk iki gözün kör olsun
Ben gine bulurum şu gençliğim var olsun.

Sabah olur çarığını giyemez
Akşam olur ekmeğini yiyemez
Yatar uyur bana bir söz diyemez
Ana beni neden verdin çocuğa?

Çocuk bilmez yar almayı kucağa.
Sabah olur çocuk gider oyuna
Oynar oynar taş doldurur koynuna
Günahlarım zengin babanın boynuna
Ana beni neden verdin çocuğa?

Çocuk bilmez bağlamayı donuna.
Elma değil alıp yere atasın
Merkep değil pazarlarda satasın
Yiğit değil koynuna alıp yatasın
Cahil çocuk gebereydin öleydin
Sen ölüp de ben dengimi bulaydım (Demirci, 1938:
244-245)

438
GELİN AĞIDI

Gele gele geldiler
Avlumuzda koyun gibi doldular
Annemin elinden beni aldılar
Babamın boynunu büke koydular
Ah amanın garip anam oy

Anamı anamı benim anamı
Ağlatmayın benim garip anamı
Pazar gecesi de yakın kınamı
Ah amanın garip anam oy

Anne kızın üç müydü
Beslemesi güç müydü
Attın beni yabana
Köyde çoban yok muydu
Ah anam garip anam oy

Al mendili dikerim
Hem söker hem dikerim
Eller aman dedikçe de
Ben bıynumu бүkerim
Ah amanın garip anam oy

Annemin bacası inceden tüter
El kadar ekmeği burnuma kokar
Üç kız bir oğlanın yerini mi tutar
Ah amanın garip anam oy

Leyleğe su verdim altın tas ile
Anamdan ayrıldım kara yas ile
Ah amanın garip anam oy (Özbek, 2011: 244).

439

GELİN AĞLAR YAŞIN YAŞIN

Gelin ağlar yaşın yaşın
Gitmem diye salları başın
Şimdi gelir bey kardaşın
Ağlama gelin ağlama
El oğludur bel bağlama

Gelinin giydiği atlas
Atlara iğneler batmaz
Gelin güveysiz yatmaz
Ağlama gelin ağlama
Yeter yüreğim dağlama

Sofrada koydum kaşığı
Atladım geçtim eşiği
Babamdır gözüm ışığı
Şen olsun şen babam evi
Benzer olmaz yaban evi (Abacı, 2013: 142)

440

GELİN AYŞE

Uzat Ayşe'm kollarını,
Ver ağzıma dillerini,
Nöbet nöbet bekliyoruz,
Hanım Ayşe'm yollarını.
Aman Ayşe'm, yaman Ayşe'm,
Dağlar başı duman Ayşe'm.

Koyun gelir seke seke
Kulağında elmas küpe
Ben yarımından ayrılmazdım
Ayrırdılar çeke çeke
Aman Ayşe'm, yaman Ayşe'm,
Dağlar başı duman Ayşe'm.

Koyun gelir kuzuyunan,
Ayağının tozu yunan,
Gelin Ayşe'm sele gitmiş,
Yanı körpe kuzuyunan.
Aman Ayşe'm, yaman Ayşe'm,
Dağlar başı duman Ayşe'm. (Karadeniz,
2000: 30)

441

GELİN AYŞE

Koyun gelir yata yata
Çamurlara bata bata
Gelin Ayşe'm sele gitmiş
Yosunları tuta tuta

Aman Ayşe'm yaman Ayşe'm
Dağlar başı duman Ayşe'm

Uzat Ayşe'm kollarını
Ver ağzıma dillerini
Nöbet nöbet bekliyoruz
Hanım Ayşe'm yollarını
Aman Ayşe'm yaman Ayşe'm
Dağlar başı duman Ayşe'm

Koyun gelir kuzuyunan
Ayağının tozu yunan
Gelin Ayşe'm sele gitmiş
Yarı körpe kuzuyunan
Aman Ayşe'm yaman Ayşe'm
Dağlar başı duman Ayşe'm

Kara çadır eğmeyinen
Göğsü sedef düğmeyinen
İnsan kendin sele m'atar
Kayınbaba döğmeyinen
Aman Ayşe'm yaman Ayşe'm
Dağlar başı duman Ayşe'm (Özbek, 1994:
311- 312)

442

GELİN AYŞE

Koyun gelir bata bata,
Çamurlara yata yata.
Gelin Ayşe suya gitmiş,
İlginleri tuta tuta.

Aman Ayşe yaman Ayşe,
Dağlar başı mor menevşe.

Koyun gelir kuzu ilen,
Ayağının tozu ilen,
Gelin Ayşe'm suya gitmiş,
Yanı çifte kuzu ilen.

Aman Ayşe yaman Ayşe,
Dağlar başı mor menevşe.

Erciyaş'ın başı pınar,
Akar bulanı bulanı.
Gelin Ayşe'm suya gitmiş,
Ağlar dolanı dolanı.

Aman Ayşe yaman Ayşe,
Dağlar başı mor menevşe.

Kırat gelir harlayarak,
Ayşe'm gider parlayarak,
Dün buradan gitmiş idi,
Burçak burçak terleyerek.

Aman Ayşe yaman Ayşe,
Dağlar başı mor menevşe.

Ayşe'nin atı nehrin selleri arasından kurtulmuş
köye dönebilmişti.

Ördek gelir yüze yüze,
Kanadını süze süze,
Gelin Ayşe'm setle gitmiş,
Ala gözün süze süze.

Aman Ayşe yaman Ayşe,
Dağlar başı mor menevşe. (Yalman, 1977b: 272-
273)

443

GELİN EMMİ

Kaçındasın gelin emmim kaçında
Sırma saçlar delebiyor kıçında
Yeni girmiş on üç on dört yaşında
Kanlı çaylar nereye koydun emmimi.

Akmaz iken kanlı çaylar harladı
Selleri de ardımızdan ısladı
Gökde melek yerde ihsan ağıladı
Nere koydun kanlı çaylar emmimi.

Davulcusu kaya dibi dolaşır
Seymanları kuzu gibi meleşir
Anasına kanlı haber ulaşır
Nere koydun kanlı çaylar emmimi.

Üç giderim beş ardıma bakarım
Gözlerimden kanlı yaşlar dökerim
Nere koydun kanlı çaylar emmimi.
***

Bir el ettim tutamadım kolunu
Sarpa çattı gaip ettim de yolunu
Yaşın on sekiz mehel görmem ölümü
Kanlı çaylar edeceğin bu mu idi.

Kaçındasın gelin emmim kaçında
Sarı altun da delebiyor saçında
Uğrun uğrun gider suyun içinde
Kanlı çaylar ahdin yerini buldu mu. (Demirci,
1938: 364-365)

444

GELİN GELİR KARŞIYA

Gelin gelin gelin gelir karşıya
Gelinin çeyizini nöker taşıya
Sizin kızı aldım bizi paşaya

Deyirem abey toyun mübarek olsun
Sağdııcı solducu mirim var olsun
Deyirem ay kız toyun mübarek olsun
Sağdııcı solducu mirim var olsun

Gelin gelin gelin çıkar oyuna
Kurban olam göğsündeki nişana
Her tarafa düzülüptü bir bana

Deyirem abey toyun mübarek olsun
Sağdııcı solducu mirim var olsun
Deyirem ay kız toyun mübarek olsun
Sağdııcı solducu mirim var olsun (Karadeniz, 2000:
428; TRT, 2000a: 385)

445

GELİN HANIM KINAN MÜBAREK OLSUN (KINA HALAYI)

Gelin hanım kınan mübarek olsun
Çalsın davul zurna halay kurulsun
Ahdı kalanların muradı olsun

Gel halay başına düğün şen olsun
Gelin hanım kınan mübarek olsun

Nazlı nazlı kalkar gelin oyuna
Kaynana hayrandır selvi boyuna
Nazarlık takılsın güzel boyuna

Gel halay başına düğün şen olsun
Gelin hanım kınan mübarek olsun

Mendili elinde halay başında
Noktadır benleri hilal kaşında
Taze gelin olmuş küçük yaşında

Gel halay başına düğün şen olsun
Gelin hanım kınan mübarek olsun (Turhan ve
Akbıyık, 2012: 149)

446

GELİN İLEN BİR KIZIN CENGİ VAR

Gelin ilen bir kızın cengi var
Bilemedim hangisinin dengi var
Yar elinde ok sımalı süngü var
Bilmem hançer yaresi de bilmem gama yaresi yar

Kız der ki benim başım tapulu
Tokmacık'ta yar köşküm var yapılı
Altın anahtarlı gümüş kapılı
Huzurumda beş yüz asker oturu

Gelin der ki aynam aldım elime
Çeki düzen verdim ince belime
Bir yiğit kondurdum gonca gülüme
Aslım bilemedim hoş geldin sevdiğim (TRT,
2002c: 85)

447

GELİN KAYNANA

Sabah oldu gaynanam geldi
Bu ne hâlin gelin kızım dedi
Kaynanacım ciğeri kediler yedi
Oğlum gelsin halletsin dedi

Ah! O kediyi tutu tutuversem
Tüylerini yolu yoluversem
Sokağa, sokağa katı katuversem

Öğlen oldu görümüm geldi
Nedir halin yenge hanım dedi
Görümceciğim ciğeri kediler yedi
Abim gelsin görürsün dedi.

Ah! O kediye tutu tutuversem
Tüylerini yolu yoluversem
Sokağa sokağa katı katıversem

Akşam oldu kocam geldi
Getir hanım ciğeri yiyelim dedi
Efendim ciğeri kediler yedi
Topla eşyaların çık dışarı dedi

Ah! O kediye tutu tutuversem
Tüylerini yolu yoluversem
Sokağa sokağa katı katıversem (Özbakır, 1988: 66)

448

GELİN KAYNANA

Yatsıya da gaynatam geldi
Nedir halin gelin hanım dedi
Gaynatacım ciğeri kediler yedi
Çağırın imam gelsin dedi

Yatsıda sonu imam geldi
Bu ne halin gelin hanım dedi
İmam efendi ciğeri kediler yedi
İki guruş on para nikahın dedi (Özbakır, 1988: 67)

449

GELİN OLAN AL OLMAZ MI?

Gelin olan al olmaz mı
Al yanağı bal olmaz mı
Kurban olam sarı gelin
Seni gören deli olmaz mı

Evinizin önü yoldur
Yol üstünün suyu boldur
Kurban olam sarı gelin
Gel destini buradan doldur

Yüce dağda gırcı mısın
Güzel yoksa Gürcü müsün
Kurban olam sarı gelin
Sen çirkinin harcı mısın (Özbek, 2011: 198)

450

GELİN OLAN TOMBUL OLUR

Gelin olan tombul olur
Eoğluna vurgun olur
Gurban olam tombul gelin
Bir günümüz bir yıl olur

Gelin olan uzun olur
Zülüfleri düzgün olur
Gurban olam tombul gelin
Düğünümüz güzün olur

Gelin olan suya gider
El oğluna çalım eder
Etme çalım tombul gelin
Ben cahilem aklım gider (İvgin vd. 2009: 102)

451

GELİN OLAN UZUN OLUR

Gelin olan uzun olur
Zülüfleri düzgün olur
Kurban olam sarı gelin
Bizim düğün güzün olur

Gelin olan suya gider
El oğluna çalım eder
Kurban olam sarı gelin
Seni gördüm aklım gider

Keklik uçtu dağa düştü
Şevki bizim bağa düştü
Kurban olam sarı gelin
Benim gönlüm sana düştü (TRT, 2000a: 386)

452

GELİN OY

Bir bülbülüm gül dalında öterim
Ağlama sevdiğim senden beterim
Eğer içinizde dertli yoğusa
Ben dertliyim hepinize yeterim
Aman oy oy oy oy oy oy
Yüce dağdan bir yol iner
Gelir dolanı dolanı
Bizim elin coşkun çayı
Akar bulanı bulanı

Gelin oy gelin oy gelin oy oy oy
Yandı yürek derin oy oy

Aman oy oy oy oy oy oy
Yüce dağda kar olmaz mı
Sevende efkar olmaz mı
Nazlı yardan ayrılırsam
Dünya bana dar olmaz mı

Gelin oy gelin oy gelin oy oy oy
Yandı yürek derin oy oy

Aman oy oy oy oy oy oy
Yüce dağdan aşan bilir
Aşıp da dolaşın bilir
Ayrılığın acısını
Gurbet ele düşen bilir

Gelin oy gelin oy gelin oy oy oy
Yandı yürek derin oy oy (Karadeniz, 2010:
244)

453

GELİN ÖVME TÜRKÜSÜ

Hoş geldin allı gelin
Sefa geldin pullu gelin
Haçan gelin haçan gelin
Evlere güller saçan gelin
Oğlumuzu alıp kaçan gelin

Hoş geldin allı gelin
Sefa geldin pullu gelin

Gelinimiz gelir güle güle
Nur doğdu birden bire
Kaynana iyi dilekler dile
Çok şükür geldi gelinimiz
Şen oldu evimiz gönlümüz

Hoş geldin allı gelin
Sefa geldin pullu gelin

Gelin hanım evinden ağlayarak çıktı
Anasının ciğerini dağılayarak çıktı
Güveği bey de yollara düştü

Hoş geldin allı gelin
Sefa geldin pullu gelin (Özbek, 2011: 214)

454

GELİN ÖVMESİ

Kalk yarım kaldırırlar yurdundan (yurdundan)
Annen baban ağlar kalır ardından (ardından)
Porta kapı arkasında küreği (küreği)
Meral kızın sofrada kaldı kaşığı (kaşığı)
Gelin kızın mangal gibi yüreği (yüreği)
Kalk yarenim kınaların al olsun (al olsun)
Bunda geçimin dirliğin bol olsun (bol olsun)
(Uludemir, 1970: 149)

455

GELİN ÖVMESİ- KINA HAVASI

Dört duvara dört eyseri çaktılar (çaktılar)
Çaktılar da sicimceyi çektiler (çektiler)
Ak ellere al kınalar yaktılar (yaktılar)

Kalk gelinim çık gidelim yurdundan (yurdundan)
Annen baban mahrum kalsın ardından (ardından)
Ölsün gitsin kederinden derdinden (derdinden)

Kalk gelinim sandıcağın kitlensin (kitlensin)
Kitlensin de sevsanaya yüklensin (yüklensin)
Şimden sonra hısım kahan yoklansın (yoklansın)

Bundan sonra ekmeğiniz bol olsun (bol olsun)
Bundan sonra dirliğiniz var olsun (var olsun)
(Uludemir, 1970: 151)

456

GELİN SEFALAMA TÜRKÜSÜ

Giydiğin allar
Alları pulları
Allah'a yalvar gelinim
Sen sefa geldin

Giydiğin atlas
İğneler batmaz
Ağamızın yatmaz gelinim
Sen sefa geldin

Sen sefa geldin
Kadem getirdin
Kadem kutlu olsun gelinim
Dilin tatlı olsun

Giydiğin aldır
Yerleri dardır
Bir gece zordur gelinim
Sen sefa geldin (Özbek, 2011: 260)

457

GELİN SENİN ZÜLÜFLERİN EĞİLMEZ

Gelin senin zülüflerin eğilmez
Gül dalının boynun eğdiği gibi
Açıvermiş sinedeki benini
Ak karın dağlara yağdığı gibi

Çayır çimende allı bayrak diktiler
Koçyiğidi gurbet ele attılar
Kahpe gurbet yiğitlerin mekanı
Ağlayıp boynu bükük yaktılar (TRT, 2002c: 85)

458

GELİN TÜRKÜSÜ

Elma verdim geline
Gelin almaz eline
Yazık ince beline
Düşmüş sarhoş eline.

Sepeti dolu üzüm
Benim sendedir gözüm
Dolaş pınar başına
Vardır sana bir sözüm. (Demirci, 1938: 123)

459

GELİN TÜRKÜSÜ

Şu dağdan aşan gelin
Al giyin kuşan gelin
Kocan çirkin sen güzel
Alırım boşan gelin.

Gelinin iğnesine
Doyulmaz cilvesine
Eğil bir yol öpeyim
Harmanda vermesine.

Şu dağdan aşam dedim
Aşam ulaşam dedim
Bir vefasız yar için
Herkesi paşam dedim. (Demirci, 1938: 150)

460

GELİN TÜRKÜSÜ

Şu dağdan aşan gelin
Acem şal kuşan gelin
Kocan çirkin sen güzel
Gayret et boşan gelin.

Bakın gelinimize
Ay doğdu evimize
Kalaylı sini gibi
Kuruldu önümüze.

Gelin geldi kapımıza
Altın doldu küpümüze
Çamaşır var hepimize.(Demirci, 1938: 236-237)

461
GELİN TÜRKÜSÜ (YÜRÜ GÜZEL)

Yürü güzel yürü saçın sürünsün
Sürünsün de bellerine bürünsün
Eveli benimdin şimdi kiminsin
Şimdi karşılardan bakan ben oldum.

Yürü güzel yürü ömrümün varı
Ağustosta erir dağların karı
Günde on beş kere gördüğüm yâri
Şimdi karşılardan bakan ben oldum

Dağ başında bir topacık kar idim
Gün vurdu da ılgıt ılgıt eridim
Eveli en kıymetli yârin ben idim
Şimdi karşılardan bakan ben oldum. (Demirci, 1938: 240-241)

462
GELİN ÜMMÜ TÜRKÜSÜ
Kaçındasın gelin Ümmü kaçında vay
Saraltınlar delebiyor saçında vay
Saçında hey saçında of

Altın tası suya düşmüş, dalabilir
Sırma saçlar, su üstünde yalabilir
Şu gelinsiz gelen kervan; banadır
Kaatil göller, nere ko(y)dun Ümmü mü?
Ümmü mü, Ümmü mü, gelin Ümmü mü?
Akmaz iken kanlı sular harladı
Gelin Ümmü, başın kimler bağladı?
Gökte melek, yerde insan ağladı
Kaatil göller, nere ko(y)dun Ümmü mü?
Ümmü mü, Ümmü mü, gelin Ümmü mü?
On sekizdir siyah saçın örgüsü
Bu güzellik sana Hakk'ın vergisi
Suya düştü Ümmü kızın kendisi
Kaatil göller, nere ko(y)dun Ümmü mü?
Ümmü mü, Ümmü mü, gelin Ümmü mü?
Davulcusu kaya dibi dolaşır
Seymanları kuzu gibi meleşir
Evlerine kara haber ulaşır
Kaatil göller, nere ko(y)dun Ümmü mü?
Ümmü mü, Ümmü mü, gelin Ümmü mü? (Turhan vd. 2003: 188)

463
GELİN ÜMMÜ TÜRKÜSÜ
Kaçındasın gelin Ümmü kaçında?
Sar'altınlar delebiyor saçında.
Gelin Ümmü kaldı göller içinde.

Katil göller, nere ko'dun Ümmü'mü?
Ümmü'mü, Ümmüm'ü, gelin Ümmü'mü.
On sekizdir siyah saçın örgüsü,
Bu güzellik sana Hakkın vergisi,
Suya düştü Ümmü kızın kendisi,
Kaatil göller, nere ko'dun Ümmü'mü?
Ümmü'mü, Ümmüm'ü, gelin Ümmü'mü.
Davulcusu kaya gibi dolaşır
Seymenleri kuzu gibi meleşir,
Evlerine kara haber ulaşır
Kaatil göller, nere ko'dun Ümmü'mü?
Ümmü'mü, Ümmüm'ü, gelin Ümmü'mü.
Altın tası suya düşmüş dolabilir,
Sırma saçlar su üstünde yalabilir
Şu gelinsiz gelen kervan banadır
Kaatil göller, nere ko'dun Ümmü'mü?
Ümmü'mü, Ümmüm'ü, gelin Ümmü'mü.
Akmaz iken kanlı sular harladı,
Gelin Ümmü başın kimler bağladı,
Gökte melek yerde insan ağladı
Kaatil göller, nere ko'dun Ümmü'mü?
Ümmü'mü, Ümmüm'ü, gelin Ümmü'mü.
(Özbek, 1994:310-311; Birdoğan, 2008: 220)

464
GELİN YAYLANIZ ÇİYİLLİ PINAR
Gelin yaylanız (da) çiyilli pınar
Ölüm hak ayrılık olmasa ne var (da olmasa ne var)
Seni benden ayırmak isteyenler
Dilerim Allah'tan gülmese ne var (gülmese ne var)

Bir bir saydım yaylanızın daşını
Galdır yeminin gören hilal kaşını (da kaşını aman)
Anan ile buban hayırsız imiş
Bir kötüye bağladılar başını (da başını aman)

Çadır gurdum yaylanızın düzüne
İnek sağar dana bağlar dizine (de dizine aman)
Doldur doldur nargileni tazele
Yeşil yaprak idim döndüm gazele (de gazele aman)
(TRT, 2000a: 386)

465
GELİNE BAK GELİNE
Geline bak geline
Kına yakmış eline
Yar Haydar
Haldan bilmez ne fayda
Söz anlamaz ne çare
Yazık olmuş geline
Düşmüş sarhoş eline
Yar Haydar
Haldan bilmez ne fayda
Söz anlamaz ne çare
Köprüden geçti gelin
Saçbağın düştü gelin
Yar Haydar
Haldan bilmez ne fayda
Söz anlamaz ne çare

Eğil bir yol öpeyim
Gençliğim geçti gelin
Yar Haydar
Halden bilmez ne fayda
Söz anlamaz ne çare (Abacı, 2013: 122-123;
Karadeniz, 1997: 488)

466

GELİNE BAK GELİNE

Köprüden geçti gelin
Saç bağın düştü gelin
Yar hayda
Halden bilmez ne fayda
Söz anlamaz ne çare

Eğildim su içmeye
Aklıma düştü gelin
Yar hayda
Halden bilmez ne fayda
Söz anlamaz ne çare

Köprünün altı diken
Yaktın beni gül iken
Yar hayda

Halden bilmez ne fayda
Söz anlamaz ne çare

Allah da seni yaksın
Üç günlük gelin iken (Birdoğan, 2008: 142)

467

GELİNİ BİNDİRDİN TAYA

Gelini bindirdin taya ay ay
Aman yüzünü dönderdin aya
Gelin değil aney aney bir küçük maya

Bağlantı
Yeri yavrum yeri sağlığınan oy
Yüzünün yavrum oy oy ağığınan oy oy

Çağırın gelinin gardaşını oy oy oy oy
Anam çeksın atının başını oy oy
Hele durmasın da döksün gözünün yaşını oy oy
Bağlantı (TRT, 2002c: 86)

468

GELİNİ GELİNİ KÖYÜN GELİNİ

Gelini gelini de gardaş köyün gelini
(Gelini gelini de gardaş Kürd'ün gelini)
Saramaz oldum da aney ince belini
Alamaz oldum da ben o gelini
Yanar ağlarım oy oy
Ciğer dağlarım oy oy
Kara bağlarım oy oy

Karşı dağdan anam akıyor seller
Derdimi söylesem dostlar delidir derler oy
Yüreğim yareli gardaş ne bilsin eller
Dönerim ağlarım oy oy

Söyler ağlarım oy oy
Böyle yanrım oy oy

Atımı bağladım dostlar güle dikene oy
Örümü tükettim gelin ömrün tüene oy
Son bir selam söylen boynu bükünen
Yanar ağlarım oy oy
Ciğer dağlarım oy oy
Kara bağlarım oy oy
Dönerim ağlarım oy oy
Söyler ağlarım oy oy
Böyle yanrım oy oy

Ben de bu gelini gardaş yaralı gördüm
Saçları boynunda aney dolalı gördüm
Ben de bu bahtımı karalı gördüm
Gelin ağlarım oy oy
Söyler ağlarım oy oy
Bahtı karalım oy oy (TRT, 2002c: 86)

469

GELİNİ GELİNİ KÜRD'ÜN GELİNİ

Gelini gelini (babam) Kürd'ün gelini
Saramaz oldum (da gardaş) ince belini
Alamaz oldum da (babam) ben bu gelini

Bağlantı
Yanar ağlarım (uy uy)
Söyler ağlarım (uy uy)
Yanar ağlarım (uy uy)
Bahtı garalım (uy uy)

Ben de bu gelini (babam) belalı gördüm
Zülfünü boynuma (gardaş) dolalı gördüm
Ben de bu bahtımı (gardaş) karalı gördüm

Bağlantı

Evlerinin önünden (babam) akıyor seller
Yanıyor yüreğim (babam) ne bilsin eller
Başım alıp da gitsem (gardaş) delidir derler
Bağlantı (TRT, 2002c: 86)

470

GELİNİ GETİRDİLER

Gelini getirdiler
Saçını ördürdüler
O ceyran gözlerine
Sürmeler çektirdiler

Bağlantı

O yanı saçak bu yanı saçak
Kız anasının halı n'olacak
Kızın gelin etmiş (eylemiş)
Gözleri yaşla dolacak

Gelin çardaktan
Şerbet verir bardaktan
Yanaklar al al olmuş
Düğününde oynamaktan

Bağlantı

Acem şalı beline
Kına yakmış eline
Canım ömrüm kurban olsun
Senin kimin geline

Bağlantı (TRT, 2000a: 386)

471

GELİNİN BİNBAŞIYA SÖYLEDİĞİ AĞIT

Mızıklar çalınıyor
On altılı gelsin deyiş
On beş yaşlı asker m'olur
Topluyorlar ölsün deyiş

Şu görünen dil doğal mı
Bayrağımız al dağal mı
On altılı dedikler
Yeni açılmış gül dağar mı

Has bahçede güller bitmez
Dallarında bülbül ötmez
Ya ne deyim sürmeli eşim
Emir sıkı bedel yatmaz

Şube önü binek daşı
Oturmuşlar karşı karşı
Serbest gitsin on altılı
İzin veriyor binbaşı

Yat da dizime nazlayım
Kara kakili düzleyim
Sene bir yıl on iki ay
Hangi bir gün yol gözleyim

Askeri toplamışlar
Doldurmuşlar dağ yazı
Siz harbe gitmeyunuz mu
Seyid Battal Melik Gazi (Turhan vd. 1996: 357)

472

GELİNİN ÇARDAĞINA

Gelinin çardağına uy (ley) aman
Gül koydum bardağına uy (ley) aman
Kurban olsun kaynana uy (ley) aman
Gelinin dırnağına uy (ley) aman

Gelin çardaktan iner uy (ley) aman
Zilli paytona biner uy (ley) aman
Benim hayırsız (zalım) kaynanam uy (ley) aman
Bizi kapıda dinler uy (ley) aman

Maydanoz deste deste uy (ley) aman
Oğlan gel anan heste uy (ley) aman
Eğer anan ölürse uy (ley) aman
Benden canımı iste uy (ley) aman (Turhan ve Akbıyık, 2012: 85)

473

GELİNİN GIYDIĞI ATLAS (GELİN DÖNDÜRME İLÂHİSİ)

Gelinin giydiği atlas
Atlasa iğneler batmaz
Güveyi Allah'tan korkmaz
Hoş geldin kız gelin kardaş
Sefa geldin uslu gelin
Güveyi dama çıkarlar
Boynuna altın saçarlar
Gelini alıp kaçarlar
Hoş geldin kız gelin kardaş
Sefa geldin uslu gelin
Gelin gelir ışıl ışıl
Dökülmüş pulların devşir
Geline allar yaraşır
Hoş geldin kız gelin kardaş
Sefa geldin uslu gelin (Gündüz, 2008: 235)

474

GELİNLER GELİYOR BÜRÜNÜ BÜRÜNÜ

Gelinler geliyor bürünü bürünü
Saçları yerden (oy) sürünü sürünü
Korkarım düşürecek tülünü tülünü

Bağlantı

Yar sana bahçeye gel demedim mi ben
Al şu hançeri de vur demedim mi ben

Gelinin evleri kalenin başında
Gelinin yarı oy on yedi yaşında
Sevdanın yelleri esiyor başında

Bağlantı

Gelinin evleri güllerle sıralı
Ayrıldım yardan yüreğim yaralı
Hiç yüzüm gülmedi güveyi olalı

Bağlantı (TRT, 2000a: 387)

475

GEMİCİLER KALKALIM

Gemiciler kalkalım, şu yelkeni takalım
Şuşurup da yelkeni, sırt üstüne yatalım
Kızılırmak başına, şu ırgatı atalım
Tutalım balık havyar, zevkimize bakalım

Kaptan attık ırgatı sen de tut ha bu gatı
Gel girelim ırmağa esecek ha şu batı
Gemici uşakları deniz başının tacı
Yoklayıp şu ırgatı inşallah çıkar acı

Çekin uşaklar çekin
Hemen aldık ırgatı
Geliyor bir sert poyraz
Vuralım iki katı

İsmail'a Murad'a
Hasan geçsin çördeye
Uşaklar ben dümende
Coştum arkadaş coştum
Biraz çalam kemeççe

Dağı aldı bir duman
Oh hava güzel yaman
Doğru yürü ah gelin
Bayıldım aman aman
Bayıldım aman aman (Birdoğan, 2008: 227; Yasun,
1979: 71)

476 GEMİDEYİM GEMİDE

Gemideyim gemide
Ayağım yemenide
Gemici baba gemiyi eylet
Nişanlım var geride

Gemici başı mısın
Cevahir taşı mısın
Sana bir nişan versem
Koynunda taşır mısın (Karadeniz, 1997: 174; TRT,
2000a: 388)

477 GEMİLER GİRESUN'E

Gemiler Giresun'e
Yar olayım sesine
Bir daha vursa idi Oy oy oy oy
Nefesum nefesune

Bağlantı
Hey aman gelin aman
Aldı dağları duman
Doğru yürü ah gelin Oy oy oy oy
Bayıldım aman aman

Karadeniz üstünde
Gemim limanlanayı
Kurban o fidan boya Oy oy oy oy
Yürürken sallanıyu
Bağlantı

Gemilerin sireni
Tanımadım geleni
Acep nereye koyarlar Oy oy oy oy
Sevdalıktan öleni

Bağlantı (Karadeniz, 2010: 109)

478 GEMİLERİM KALDI DERYA YÜZÜNDE

Gemilerim kaldı derya yüzünde
Ne dibine dalar ne de yol çeker
Şu feleğin bana vurduğu yükü
Ne el kabul eder ne de göğ çeker

Bahçenize ektim bağ ile bostan
Salınarak gelir geyinmiş fistan
Yar sana yazdığım acı bir destan
Şöyle bir güzelin derdi var bende

Pınarın yolunu cılga eylemiş
Sitili koluna halka eylemiş
Gözünü sevdiğim küçücük gelin
Kaşını gözünü sürme eylemiş (TRT, 2002c: 87)

479 GETİRİN HAKKO'YU GEYDİRİN SAKOYU

Getirin Hakko'yu geydirin sakoyu
Mübarek olsun a kirve yengi de güveyi
Getirin eleği giydirin yeleşti
Mübarek olsun a kirve gelinle güveyi (TRT, 2000a:
392)

480 GETİRİN KINA YAKALIM

Getirin de kına yakalım
Yetmezse gene katalım
(of) Gelin kızı bulalım
Bu gelin kızı bulalım

Bağlantı:
Ay gelin a gardaş gınan gutl'olsun
El oğlu yanında dilin datl'olsun
Gaplara goydum gaşığı
Gidiyor evin yakışığı
Oluyor kız gelin oluyor
Evler yalnız geliyor
Ağlama gelin hanım ağlama
Gidiyon sevdiğin oğlana

Kaynanalar yakar kınayı
Aşk'olsun doğuran anayı
Ağlatmayın garip babayı
Ağlatmayın garip abayı

Bağlantı (TRT, 2000a: 392)

481 GEYCEK YÜMELİK DE YÜDÜLER DUDU

Geycek yümelikde yüdüler gelini (dudu)

Kına ile boyadılar elini (dudu)

Bağlantı:
Dudu dudu adını kimler godu

Akşam olur (da) maşalayı yakarlar (dudu)
Yakarlar (da) güzellere bakarlar (dudu)

Bağlantı

Gelini (de) doru ata bindirdiler (dudu)
Bindirdiler (de) güveyinin evinde indirdiler (dudu)

Bağlantı (TRT, 2000a: 392)

482

GEYDİĞİM MAVRİM

Geydiğim mavrim gelinim geydiğim mavrim
Yakası kıvrım gelinim yakası kıvrım
Sırların uğrun gelinim sırların uğrun
Sen safa geldin gelinim sen safa geldin

Geydiğim atlas gelinim geydiğim atlas
İğneler batmaz gelinim iğneler batmaz
Yalnız yatmaz gelinim yalnız yatmaz
Sen safa geldin gelinim sen safa geldin

Geydiğim kara gelinim geydiğim kara
Allah onara gelinim Allah onara
En de pınara gelinim en de pınara
Sen safa geldin sen safa geldin

Geydiğim mordur gelinim geydiğim mordur
Yakası dardır gelinim yakası dardır
Günahı zordur gelinim günahı zordur
Sen safa geldin sen safa geldin (Atılğan, 1998: 247;
TRT, 2000a: 393)

483

GEYDİRMİŞLER BOYLU BOYLU SEVAYI

Geydirmişler boylu boylu sevayı
Ne sen gelin oldun ne ben güveyi
Bir danem gel sürmelim gel

Geydirmişler fino (da) fesi başına
Ağlayı ağlayı geldi karşıma
Gaddar felek ne çok düştü peşime

Annı top kekilli yardan ayrıldım
Sanki dünya kadar maldan ayrıldım
Bir danem gel sürmelim gel (Öztürk vd. 2007: 202;
TRT, 2000a: 393)

484

GEZDİM GURBET ELİ SEYRAN EYLEDİM

Gezdim gurbet eli seyran eyledim
Gördüm ki müşkildir haller perişan (ay aman)
Özüm öz deyir idim fikreyledim
Dertli ben deyilem alem perişan (ay aman)

Bağlantı
Ayva gelin elma gelin nar gelin
Sen küstürdün gel gönlümü al gelin

Set çekip semaya dumanlı dağlar
Eşinden ayrılan ah çeker ağlar (ay aman)
Bozuldu gülşenler virandır bağlar
Bülbülün konuştuğular perişan (ay aman)

Bağlantı (TRT, 2000a: 393)

485

GEZE GEZE YÜREĞİME DERT OLDU

Aman geze geze de yüreğime dert oldu
Aman ağlaya ağlaya gözlerime kan doldu

Aman ben seni alacaktım da gelin Emine'm
Zalım baban yollarımıza bend oldu

Bağlantı: 1
Aman gelsene zalım gelsene
Benim halim perişan oldu da gine gel görsene

Aman gine karşıki ağaçlar da meyve verir dallanır
Senin aşkın pınar olmuş gine yüreğimde göllenir
Aman seni seven dilsiz olsa da aman gelin Emine'm
Bu gece dillenir aman dillenir zalım dillenir

Bağlantı: 1
Aman gine bana atılmadık taşlar kalmadı
Aman seni sevdim seveli de gözlerimde yaşlar
kalmadı
Aman Döne gelin de senin elinden
Aman saçlarım hep beyaz oldu

Bağlantı: 2
Aman gelsene gelin Emine'm gelsene
Benim cenazem yerde kaldı da gel götürsene
Amman amman amanın aman (TRT, 2002c: 88)

486

GICILAR KAVAK GICILAR

Gıcılarda kavak gıcılarda
Kavak değil oduncular (oduncular)
İşde geldi gınacılar

Bağlantı
Gız anam gınan kutl'olsun
Sağdığın inek süt'olsun

Elimi soktum astara
Elimi kesdi destere (oy destere)
Yarım gitti gurbetlere

Bağlantı

Bizim yaylalar oluklu
İçinde türlü balıklı (oy balıklı)
Yanıdaki mor belikli (TRT, 2000a: 395)

487

GINA ALAYIM GINA

Bağlantı:
Gına alayım gına
Fincanın doluncusi
Yar ellere ellere
Golların boyuncusi

Gahve Yemen'den gelir
Bülbül çemenden gelir
Yarı güzel olanlar
Hergün yabandan gelir

Bağlantı

Gahve yemen neylesin
Bülbül çemen neylesin
Yarı çirkin olanlar
Hergün yaban eylesin

Bağlantı (TRT, 2000a: 395)

488

GINASI GARILIR TASTA

Gınası garılır tasta hey,
Oğlan evi pek havasta,
Gız evleri gara yasta

Sadıcın gınan gutlolsun
Şunca dirligim datlolsun,
Hey heyamman

Gayaları garıncalı,
Yanı çifte görümceli,
Hem dayılı hem amcalı

Nakarat

Tuz kabını tuzsuz koyan,
Her evleri ıssız goyan,
Anasını gızsız goyan,

Nakarat

Gaynanam hamama varsa,
İki ayağı birden gaysa,
Hamam tası sana kalsa,

Nakarat

Gaynanam küme de varsa,
Gurk tavuklar gözünün de oysa,
Yumurtası sana bana kalsa,

Nakarat

Anayın bitli yorganı,
Uykusu tatlı yorganı,
Elleri cici yorganı,

Nakarat (Yaldızkaya, 2006: 64)

489

GINAYA GEL

Gınaya gel gınaya
Ak ellerin gınaya
Annesi gelmeyince
Vermez elin kınaya

Haydi kızım gidesin
Eyliğinen gidesin
Sağ ola da muradına eresin

Gınaya gel gınaya
Ak ellerin gınaya

Babası gelmeyince
Ver yavrum demeyince
Vermez elin kınaya

Nakarat (Tarlabaşı, 1995: 107)

490

GINAYİ EZERLER TASDA

Gınayı ezerler tasda
Oğlan evi ne havasda
Gız anası gara yasda
Yahti beni bu ellerin güzeli

Duz gabı duzsuz olur mi
Mehleler gızsız olur mi
Ortalık sözsüz olur mi
Yahti beni bu ellerin güzeli

Duz gabında duz galmadı
Mehlelerde gız kalmadı
Ortalıhda söz galmadı
Yahti beni bu ellerin güzeli

Duz gabını duzsuz goymuş
Goca evi ıssız goymuş
Anasını gızsız goymuş
Yahti beni bu ellerin güzeli (TRT, 2000a: 395)

491

GIZ SAÇLARIN

Gız saçların saçların
Oynar omuz başların
Gız seni alır kaçarım
Goymuyor gardaşların

Gız saçların iki kat
Kes birini bana sat
Gız verdiğin nişanı
İstemezsen geri at (Tarlabaşı, 1995: 54)

492

GIZ SAÇLARIN SAÇLARIN

Gız saçların saçların (yar yar yar aman)
Oynar omuz başların (yar yar yar aman)
Gız seni alır kaçarım (yar yar yar aman)
Darılır gardaşların (yar yar yar aman)

Bağlantı

Aleyle yavrum aleyle
Maşrabayı galeyle
Aşam baban gelecek
Ser döşeği goleyle

Gız saçların pek ince (yar yar yar aman)
Ölürüm görmeyince (yar yar yar aman)
Gız seni bana vermezler (yar yar yar aman)
Düşmanlar ölmeyince (yar yar yar aman)

Bağlantı

Gız saçların iki kat (yar yar yar aman)
Bir telini bana sat (yar yar yar aman)
Gız annenden izin al (yar yar yar aman)
Bir gecede bizde yat (yar yar yar aman)

Bağlantı (TRT, 2000a: 396)

493

GIZARDI GAYALAR (Kına Havası)

Anama deyin ki gele yanına
Saya altunumu vere elime
İşte ben geldim yarın iline

Nakarat

Doldur pınar doldur ben gider oldum
Anamı babama terk eder oldum

Gızardı gayalar al geydi dağlar
Yeşil yaprak ile bezendi bağlar
Anadan ayrılan ah eder ağlar

Nakarat

Altın tas içinde kınam ezildi
Gümüş tarak ilen zülfüm çözüldü
Benim yazım yadellere yazıldı

Nakarat (Tarlabaşı, 1995: 105)

494

GİDE GİDE BİR SÖĞÜDE

Gide gide bir söğüde dayandım dayandım
O söğüdün allarına boyandım gelin boyandım
Ben o yâre dağlar kadar güvendim güvendim
Güvendiğim dağlar elime geldi elime geldi

Ölem ben ölem ben
Gurban olam ağzındaki dile ben gelin dile ben

Yüce dağlar var mı size zararım zararım
Yar yitirdim uğrun uğrun ararım dağlar ararım
Ben o yâri her gelenden sorarım sorarım
Güvendiğim dallar elime geldi elime geldi

Ölem ben ölem ben
Gurban olam ağzındaki dile ben gelin dile ben

Yüce dağ başına çadır açarım açarım
Çadırın içine güller saçarım gelin gelin gel
Ben o yari alır dağa kaçarım
Güvendiğim dallar elime geldi elime geldi

Ölem ben ölem ben
Gurban olam ağzındaki dile ben gelin dile ben
(Atılğan, 1998: 249)

495

GİDELİM GİDELİM NERE GİDELİM

Serbest: 1

Gidelim gidelim de aman nere gidelim
Dirmil yaylasına da arkadaşlar yare gidelim
Harımdan aldım çalı
Haymadan aldım yari güzelim
Yüzüme güle güle
Elimden aldın yari güzelim

Yılana bak yılana
Kıvrım kıvrım dolana güzelim
Ben yarimi kaybettim
Bir muştum var bulana güzelim

Tarlanın keseklisi
Mendilin ipeklisi güzelim
On beş kıza bedeldir
Gelinin cilvelisi güzelim

Serbest: 2

Meşesi meşesi yayla meşesi
Orta mahallenin de gülüm benli Ayşe'si
Ha beğendi

Şu tarla uzun tarla
Parla sevdiğim parla güzelim
Yakına gelemeszen
Uzaktan mendil salla güzelim

Derenin derincesi
Akar suyun incesi güzelim
Gene nerden geliyor
Gönlümün eğlencesi güzelim (TRT, 2000a: 398)

496

GİDERİM BU DÜZÜNEN

Giderim bu düzünen
Allanma sallanma kokulu gelin
Aynası cebine sokulu gelin
Aram yoktur kızınan
Allanma sallanma kokulu gelin
Aynası cebine sokulu gelin

Üç bıçağın namlusu
Allanma sallanma kokulu gelin
Aynası cebine sokulu gelin
Yaman delikanlısı
Allanma sallanma kokulu gelin
Aynası cebine sokulu gelin

İşte örtülü gülü
Allanma sallanma kokulu gelin
Aynası cebine sokulu gelin
Ne hoş olur sümbülü
Allanma sallanma kokulu gelin
Aynası cebine sokulu gelin (Karadeniz, 2010: 274;
TRT, 2000a: 401)

497

GİDERİZ KIRIM'DAN

Bir hikaye edeyim Kırım halini
Kalmadı içinde kızı gelini
Herkes arzu eder İslam memleketini
İnayet Mevla'dan giderim Kırım'dan

Kaygımız çeksin bizi Yaradan
Yol verseler biz gideriz buradan
Çok kimseler hep ağlaşır sonradan
Yaman müşkül oldu hali Kırım'ın

Kimi yolda giderken haber alamaz
Kimi gitmeye para bulamaz
Kimisi ekmeğe akça bulamaz
İnayet Mevla'dan gideriz Kırım'dan

Yaman güne uğradık kime ağlarımız
Şimdiden sonra biz karalar bağlarımız
Yol verseler biz İslam'ı ararız
Yaman müşkül oldu hali Kırım'ın

Analar babalar kuzu gibi ağlaşır
Kıyametten evvel kafir bizle haşır neşir
Cümle alem Hak'tan yardım diler
İnayet Mevla'dan giderim Kırım'dan

Çocuklar dahi gider talim yapmaya
Ondan vakit bulur mu namaz kılmaya
Dinimizi ister dine katmaya
Yaman müşkül oldu hali Kırım'ın (Öztelli, 2002: 817)

498

GİDERKEN BİZE UĞRA

Giderken bize uğra
Kebabı köze doğra
Benden başka seversen
Bilinmez derde uğra

Elmayı soydum dildim
Yere düştü de sildim
Ben yarın kıymetini (gülüm)
Elden gitti de bildim

Kız saçların ne uzun
Gören desin maşallah
Bizim evde gelin yok
Sen olursun inşallah

Kız saçların örülmüş
Ortasından bölünmüş
Dünyanın güzelliği (canım)
Hep mi sana verilmiş (Turhan ve Altınkaynak, 2009: 148; TRT, 2000a: 402)

499

GİRESUN'DAN ÇIKTIK YAYLA YOLUNA

Giresun'dan çıktık yayla yoluna
Dönemeden düştük ecel ağma
Alçak belde gezdik güle oynaya

Ağla anam ağla sen bize ağla
Çoluk çocuk gittik bir hiç uğruna

Çeyizimi açın dostlar görsünler
Allı yazmamı bana örtsünler
Muradın alamadan göçtü desinler

Ağla gardaş ağla sen bana ağla
Anam babam gittik bir hiç uğruna

Uzgur'un yolları diktir geçilmez
Bu acı anama hiç de söylenmez
Vakitsiz mezara böyle girilmez

Ağla anam ağla sen bana ağla
Çoluk çocuk gittik bir hiç uğruna (Turhan ve Altınkaynak, 2009: 294)

500

GİTTİ GELİRİM DİYE

Gitti gelirim diye
Yolu bilirim diye
Aldı benden çevreyi
Seni alırım diye
Ben yandım aman aman ey

İndim derelerine
Bilmem nerelerine
Yarım yüzük yollamış
Gımalı ellerime
Ben yandım aman aman ey

Altın desti bu muydu
İçi dolu su muydu
Kendirli'nin içinde
Nişanlı kız bu muydu
Ben yandım aman aman ey (Gündüz, 2008: 246)

501

GİTTİM BAKTIM

Gittim baktım evlerinin haline
Gittim baktım evlerinin haline
Mayıl oldum o gelinin diline

Uy aman bir gelin
Tutaydım elin elin
Saraydım ince belin

Evinin kapısı demir değil mi
Evinin kapısı demir değil mi
Demiri eriten kömür değil mi

Uy aman bir gelin
Tutaydım elin elin
Saraydım ince belin

Ahdim olsun kına yakam eline
Ahdim olsun kına yakam eline
Başımı sevdaya yakan bir gelin

Uy aman bir gelin
Tutaydım elin elin
Saraydım ince belin

Gittim baktım aşiretin göçüne
Gittim baktım aşiretin göçüne
Mayil oldum o gelinin göçüne

Uy aman bir gelin
Tutaydım elin elin
Saraydım ince belin (Karadeniz, 2010: 398; TRT,
2000a: 413)

502

GİTTİM BAKTIM EVLERİNİN HALINA

Gittim baktım evlerinin halına
Mayil oldum o gelinin diline

Uy aman bir gelin
Tutaydım elin elin
Saraydım ince belin

Evlerinin kapısı da demir değil mi
Demiri eriten kömür değil mi

Uy aman bir gelin
Tutaydım elin elin
Saraydım ince belin

Ahtım olsun kına yakam eline
Başımı sevdaya salan bir gelin

Uy aman bir gelin
Tutaydım elin elin
Saraydım ince belin

Gittim baktım aşiretin göçüne
Mayil oldum o gelinin saçına

Uy aman bir gelin
Tutaydım elin elin
Saraydım ince belin (Turhan vd. 2003: 209)

503

GOCA KAPININ GÜLLABI AĞIR (GELİN HAVASI)

Goca kapının güllabi ağır nenni nenni
Güvey oğlanın gulağı da sağır nenni nenni
İşitmezse hızlıca bağır nenni nenni

A başı devletli gelin nenni nenni
Düğünü şenlikli gelin nenni nenni

Bindin atlar gutlu olsun nenni nenni
Sağdın inek sütü olsun nenni nenni

Vardın oğlan mülklü olsun nenni nenni
A başı devletli gelin nenni nenni

Düğünü şenlikli gelin nenni nenni
Pilavı lezzetli gelin nenni nenni (Gündüz, 2008:
248; TRT, 2000a: 414)

504

GÖKÇE AĞACIN KİLİMİ Asker Yarım

Gökçe ağacın kilimi
Tut kaynana dilini
Oğlun akşam gelince
Kırar kambur belini

Bağlantı

Oy oy oy yarım
Askerdir benim yarım
Subaylar izin verse
Can olur gelir yârim
Hey hey hey hey yarım
Askerdir benim yarım
Subaylar izin vermez
Ne yapsın benim yarım

Bahçede bakla kaynana
Dibini de yokla kaynana
Oğlun akşama gelecek
Pırtını topla kaynana

Bağlantı

Kaynananın dileği
Hep doldurur fileyi
Oğlan askere gidince
Gelin çeker çileyi

Bağlantı

Kaynanam bakar camdan
Suyu doldurdum çaydan
Ben yarımdayım vazgeçmem
Geçerim tatlı candan

Bağlantı

Kaynanamı severim
Elaleme överim
Eller bana acırsa
Askerime giderim
Bağlantı (TRT, 2000a: 416)

505

GÖKTE DE YILDIZ ELLİDİR

Gökte de yıldız ellidir
Ellisi de bellidir
Şu kızların içinde
Gelin olan bellidir

Gökte de yıldız mah gider
Gah eylenir gah gider
Yarı de karşıda gördüm
Sandım padişah gider

Gökte de yıldız meleme
Yar göğsün düğmeleme
Ölürsem ganlım sensin
Gözlerin sürmeleme (TRT, 2000a: 418)

506

GÖKTE YILDIZ KOL ATMIŞ

Yılan ahtı kehviye
Gönlüm düştü Rahime'ye
Rahme'yi bize verseler
Daha gitmem kehviye

Gökte yıldız kol atmış
Allah neler yaratmış
Her şeyi daştan, torpahtan
Seni nurdan yaratmış

Yola koyun düzülür
Yengi gelin süzülür
Süzülme kurban olum
Hestemiz var üzülür (Turhan vd. 1996: 341)

507

GÖKYÜZÜNDE KARTAL UÇAR

Gökyüzünde kartal uçar
Kanaından arpa saçar
Ağ gelinin duvağını Mehmet açar nenni nenni
Al başı devletli gelin nenni nenni
Düğünü şenlikli Mehmet nenni nenni
Gaynanası aslan başlı
Gaynatası altın dişli
Ağ gelinin nişanlısı siyah kaşlı nenni nenni
Al başı devletli gelin nenni nenni
Düğünü şenlikli Mehmet nenni nenni (Gündüz,
2008: 253; TRT, 2000a: 416)

508

GÖKYÜZÜNDE KARTAL UÇAR

Gökyüzünde kartal uçar nenni nenni
Ganediyen arpa biçer nenni nenni
Al duvağın oğlan açar nenni nenni
Eğşi idelim turşu idelim nenni nenni
Hocalara komşu idelim nenni nenni
Evlerinin önü kümes nenni nenni
Tilki tavuğunu yimez nenni nenni
Kayınması koca Honaz nenni nenni
Eğşi idelim turşu idelim nenni nenni
Hocalara komşu idelim nenni nenni
Evlerinin önü doruk nenni nenni
Çık da doruklarda sorut nenni nenni
Kaynatası koca Yörük nenni nenni
Eğşi idelim turşu idelim nenni nenni
Hocalara komşu idelim nenni nenni
Kayınması holluğa varsa nenni nenni
İki ayağı birden kaysa nenni nenni
Meydan bizim kıza kalsa neni nenni (Gündüz,
2008: 251)

509

GÖLBAŞI'NA VARDIM GÜLLERİ ÇOKTUR

Gölbaşı'na vardım gülleri çoktur
Güzeller geliyor sevdiğim yoktur

Bağlantı
Şalvarlı gelin yallah

Fistanlı gelin billah
Öldürdün beni

Şu derenin alıcından burcundan
Bana gelsen ölür müydün acından

Bağlantı
Gölbaşı'na vardım tiren duruyor
Anam beni gurbet ele yolluyor

Bağlantı (Turhan ve Akbıyık, 2012: 86; TRT,
2000a: 420; Erdoğan, 2014: 20)

510

GÖRELE'DEN YUKARI

Görelle'den yukarı
Gidelim Çanakçı'ya
Dayanmayı yüreğim
Bu tükenmez acıya

Duydum gidiyormuşsun
Güzelim yabancıya
Ölüyorum derdinden
Bana kimler acıya

Giydin gelinlikleri
Saçların top top olmuş
Tanyamadım seni
Sandım yarım el olmuş

Boyamışlar gözünü
Kapatmışlar yüzünü
Yandı yüreğim yandı
Orda duydum hüznü

Darılmaz yarım bana
Yemedim ben sözümü
Dünyaları verseler
Değişmezdi gönlümü

Kimse melhem olmadı
Bu yaralarımıza
Kara kediler girdi
Girdiler aramıza

Son arzun ne deseler
İsterdim ben ölümü
Çıkardılar bir yerden
Yanmış bitmiş külümü

Örtmüşler yüzlerine
Gelinlik duvağımı
Yüklemiş gidiyorlar
Çeyiz sandığımı

Gittin elin evine
Donattın tereğini
Ha bu garip uşağın
Yaktılar yüreğini

Çektim dalm ucundan
Aş aşladım aşladım
Yavrum senin yüzünden
Beyazladı saçlarım

Ver benim olsun artık
Gız senin günahların
Benim de oldu şimdi
Başı karlı dağlarım

Gız seni biliyudum
Başımda bir tacımsın
Şimdi ellerin oldun
Artık benim bacımsın (Turhan ve Altınkaynak,
2009: 164)

511 GÖRÜNÜR MELET ÇAYI

Görünür Melet çayı
Çam başı yaylasından
Öyle bir yar sevdim ki
Ölüyom sevdasından

Ateşim sönük yanar
Yürek durmadan yanar
Yarın gönlü çok ince
Her güleni dost sanar

Geldim damat olmaya
Gız duvağın almaya
Yarım gelin oluyor
Başlarum ağlamaya (Can ve Turhan, 2007: 128;
TRT, 2000a: 424)

512 GURBETİN YOLLARI DİKEN

Gurbetin yolları dikendir diken
Ayrılık gömleği belimi büken
Sılda nişanlım gözyaşı dökten
Sıla da bir gurbet el de bir bana

Faydasız testiyi doldurma gelin
Tomurcuk gülleri soldurma gelin
Dostunu düşmanımı güldürme gelin
Sıla da bir gurbet el de bir bana (TRT, 2002c: 98)

513 GURBETTEN GELDİM DE BUGÜN

Gurbetten geldim de bugün
Gidem önce yâri görem
Yoksa onun mu bu düğün
Öyleyse elveda diyem (Gelinim aman)

Al parmaklar kınalanmış
Ela gözler sürmelenmiş
Yeter beni çok ağlattın
Gözümde yaşlar kalmamış

Gidin dostlar o nazlıya
Selam edin benden yana

Benim kalbim yaralıdır
Bu dert yeter hayatımca (Atılğan, 2002: 312)

514 GURDULAR DÜĞÜN DAŞINI

Gurdular düğün daşını
Gaynadırlar (amanım imanım a canım) keşgeç aşını

Bağlantı
Gızlar gelin gidiyor
Analar bubalar amanım edivesin yasını
Avluda alay gurulsun
Zurnalar çift çift (amanım imanım a canım) sazlar
çalınsın

Bağlantı (TRT, 2000a: 426)

515 GUTNU YORGAN GUTNU DÖŞEK YUMUŞAK

Gutnu yorgan gutnu döşek yumuşak
Goynuma goydular bir parça uşak
Öpmek bilmez gucmak bilmez gonusak

Bağlantı
Men bir maral bir çocuğa verdiler
Verdiler de gühahıma girdiler

Akşam olar aşık koyar koynuna
Sabah galgar gider oyuna
Mebalım da verenlerin boynuna

Bağlantı

Sabah olar carık çorap giyemez
Akşam olar peynir ekmek yiyemez
İki sözü bir arada diyemez
Bağlantı (TRT, 2000a: 427)

516 GÜĞÜM KOYDUM ÇEŞMEYE (ZERNİŞAN)

Güğüm koydum çeşmeye
Varın bakın doldu mu
Üç aylıcak geline
Böyle zulüm oldu mu
Ay gibi Zernişan
Haller perişan
Deryada balık çoktur
Kum yemiş karnı toktur
Anası olmayanın
Babası evi yoktur
Ay gibi Zernişan
Haller perişan
Evin önü portakal
Portakala kim bakar
(Portakalı kim soyar)
Zengin Emine dururken
Zernişan'a kim bakar
Ay gibi Zernişan
Haller perişan

Ben balık olacağım
Deryaya dalacağım
Allah'ın emri ile
Emine'yi alacağım
Ay gibi Zernişan
Haller perişan (Turhan ve Altınkaynak, 2009:
167)

517
GÜLE ÇIKTIM GÜLMEDİM (Şerife Türküsü)

Güle çıktım gülmedim
Gülden düştüm ölmedim
Güzel senle gezmesi
İstedim de vermedin
Şerife'm sen yaktın beni
Sefa imiş bilmedim
Penceresi parmaklı
Şerife'm elma yanaklı
İstedim de vermedin
Şerife'm sen yaktın beni
Kızım çok mu kıymetli (Karadeniz, 2000: 308)

518
GÜLÜM SENİ ALIR DAĞA KAÇARIM

Gülüm seni alır dağa kaçırım
Yüce dağ başına çadır açarım
Kahve bulamazsam kenger içerim

Bağlantı
Nasıl olsa gülüm seni beslerim
Haydi nazlı yarım kölen olayım

Evlerinin önü uzunca erik
Gülümü sormayın kınalı ferik
Zenne alamazsam alırım terlik

Bağlantı

Evlerinin önü uzunca asma
Gülümü sormayın olmuş bir yosma
Yünlü alamazsam alırım basma

Bağlantı (TRT, 2000a: 431)

519
GÜNLERİN BİRİNDE UĞRADI YOLUM

Günlerin birinde uğradı yolum
Çayırın üstüne gelin seriyor kilim
Görünce gerdanı yârim de gırlıdı belim
Bulmadın eşini gelin (yârim) yanarım gelin

Göğnümden geçiyon da gelin kime âşiksın
Sırrına sır yetmez yârim (gelin) ne dolaşıksın
Garanlık yerlerde yârim sen bir ışıksın
Bulmadın eşini gelin (yârim) yanarım gelin (Turhan
vd. 2008 : 186)

520
GÜVERCİN UÇUVERDİ

Güvercin uçuverdi
Kanadın açıverdi, ben yandım aman
El oğlu değil mi aman aman
Sevdi de kaçıverdi

1.Bağlantı
A benim hacı yarım
Başımın tacı yarım
Eller bana acımaz
Sen bari acı yârim

Güvercinim uyur mu
Çağırsam uyanır mı, ben yandım aman
Sen orada ben burda
Buna can dayanır mı

2.Bağlantı
Deniz susuz olur mu
Dibi kumsuz olur mu
Ben müftüye danıştım
Yiğit yarsız olur mu (Birdoğan, 2008: 188)

521
GÜZEL KIZIM (KINA TÜRKÜSÜ)

Güzel kızım güzel kızım
Kaşı gözü siyah üzüm
Gelin kızın hevesine
Zılgıt çalın kirvesine
Güzellerin sultanısan

Bağlantı
Kız anası kız anası
Başında mumlar yanası
Gelin kına yaktırmıyor
Hanı nerde hanı nerde
Hanı nerde kaynanası
Hanı nerde akrabası
Hanı nerde öz anası

Arkam sıra arkam sıra
Altın liralara yakışır
Hiç doyulmaz hiç doyulmaz
Arkam sıra mele kuzum
Kız anası kız anası
Hiç doyulmaz cilvesine

Bağlantı

Çalsın davullar zurnalar
Ağlamasın kız analar
Allah muradını versin
Şen olası şen olası
Şen olası kaynanalar
(Şen olası gül analar) (Turhan vd. 2003: 214)

522

HACI SARIKLI MOLLA

Hacı sarıklı molla
Git babama haber yolla
Eğer babam vermezse
Dere boyunu kolla

Allı basma mor basma
Alttan duvara asma
Şu koçana kızları
Hem çakır gözlü hem yosma
(Hem ela gözlü hem yosma)

Allı basma giymem ben
Morluca basma istemem
İki telli görmeden
Arabaya binmem ben
Yar koluna girmem ben

Hacı sarığı sararsın
Sen buralarda n'ararsın
Ömer Ağa'nın kızının
Endamına yanarsın
Cilvesine kanarsın (TRT, 2000b: 440)

523

HACİ BEY TÜRKÜSÜ

Evimizin önu arpa
Kır at gelir kırpa kırpa
Hacı Bey'im cirit oynar
Ellerini çırpa çırpa.

Hayvali'den indirdiler
Otomobile bindirdiler
Öğlen ile ikindide
Hacı Bey'i öldürdüler.

Harzime harzime
Varın bakın mezarına
Hacı Bey'in kır atını
Çekin Sultan pazarına.

Hayvali'nin kara taşı
Yandı ciğerimin bağı
Beş hacinin bir kardeşi
Uyan Hacı Bey'im uyan

Az giderim öz giderim
Dere tepe düz giderim
Menteşe'den gelin geldim
Geldim geri kız giderim.

Hayvali'den çıktım yayan
Dayan hey dizlerim dayan
Menteşe'den gelin geldim
Uyan Hacı Bey'im uyan

Evimizin önu kavak
Kavaktan dökülür ovak
Elim kına yüzüm duvak
Uyan Hacı Bey'im oyan

Anam ağlar başım deye
Gelin ağlar eşim deye
Küçük hanım pek yanıyor
Hacı bey kardeşim deye (Demirci, 1938: 331-332)

524

HALA GELDUM EVUNE

Hala geldum evune
Yedum kara lahana
Hala uşaklarının
Ver beni ufağına

Çayurumun dibine
Uç ağaca üzüm var
E hala üç oğlun var
Ufağında gözüm var

Hala sorma oğlune
Oğlun da bana aşık
Sevdaluk şerbetinden
İçtim ben de bir kaşık

Karşı beri evleri
Biraz daha gel beri
Değiş etum oğlunla
Mendiliyla çemberi (TRT, 2000b: 443)

525

HALBUR KOLTUĞUNDA HÖLLÜK ELİYOR

Halbur koltuğunda (gelin) höllük eliyor
Yola düşmüş sallanarak geliyor (sallan sevdiğim)
Bana nispetinen eli seviyor
Dul olsan da alacağım yar seni

Derelerde biter gülünen susam
Deli olurumuş yarine küsen (sallan sevdiğim)
Son cevabın ver de umudum kesem
Dul olsan da alacağım yar seni

Sabahınan bir ay doğdu alınma
Gelin kollarını dola boynuma (sallan sevdiğim)
Günahın var ise benim boynuma (TRT, 2002c: 102)

526

HALEBİ HALAY HAVASI

Gelinlik kızlar gelmiş
Düğün neşesi olmuş
Girmişler hep kol kola
Canım diyenler olmuş

Düğünde halay kurdum
Abo çekip kol vurdum
Kurulduk sahalara
Potayı gözden vurdum (Atılğan, 1998: 267)

527

HALİME KIZ ÇAY AŞAĞI GELİYOR

Halime kız çay aşağı geliyor
Kaşıyanan gözleri gel gel ediyor
Hovardalar ardı sıra geliyor

Uğramaz yanıma da tövbeler olsun
Olsun da badeler dolsun
Annen de kaynanam olsun

Halime'nin çayda buldum izini
Duman sandım şalvarının tozunu
Açtım yaşmağını öptüm yüzünü

Uzat ellerine de kınalar yakayım
Sen sallan da boyuna bakayım
Ak gerdana liralari takayım (Atılğan, 2002: 240)

528

HALİME'DİR KIZ SENİN ADIN

Halime'dir kız senin adın Halime, yavrum Halime
Ne de güzel yakışır şal incecik beline
Aman aman aman gül pembe
Ne çok da cilveler var sende
Külhan beyler varsın girsin koynuna
Sarı lira takayım gerdanına

Halime'nin güneşe karşı odası, yavrum odası
Öpüşürken hop çıkageldi zalim kocası
Aman aman aman gül pembe
Ne çok da cilveler var sende
Külhan beyler varsın girsin koynuna
Sarı lira takayım gerdanına (Gündüz, 2008: 258)

529

HALİME'MSİN HALİDE'M

Halime'msin Halide'm
Ne bakarsın geriden
Gurbanlık kuzu gibi
Ayrırdılar sürüden
Gel gel aman
Halide'm ayrılammam
Gara tavuk depeli
Kulakları küpeli
Alacaksan gelin al
Şimdiki kızlar şüpheli
Gel gel aman
Halide'm ayrılammam (Gündüz, 2008: 256)

530

HALİME'Yİ SAMANLIKTA BASTILAR

Halime'yi samanlıkta bastılar, bastılar
Şilvarını gül dalına astılar
Yandım aman Halime'm üşümedin mi?
Sen bu işin sonunu düşünmedin mi?
Halime'nin aya da karşı bacası, bacası
Sevişirken çıka da geldi kocası
Yandım aman Halime'm üşümedin mi?
Sen bu işin sonunu düşünmedin mi?
Halime'nin çayda da buldum izini, izini
Duman sandım şilvarının tozunu
Yandım aman Halime'm üşümedin mi?
Sen bu işin sonunu düşünmedin mi?
Halime'nin alt odası sekili, sekili
Kimler olsun Halime'nin vekili

Yandım aman Halime'm üşümedin mi?
Sen bu işin sonunu düşünmedin mi? (Gündüz, 2008: 260)

531

HAMAMA GİDERKEN BOHÇAM TUTUŞTU

Hamama giderken bohçam tutuştu
Uçkurum çözüldü a canım şalvarım düştü
Zemane gençleri ardıma düştü
Uyudum uyandım a canım güneşler doğdu
Ben o yar ile konuşurken (oynaşırken) sabahlar oldu
Hamamın kubbesi kireçten olur
Erkeğin güzeli a canım tıraştan olur
Kadının güzeli boyadan olur
Uyudum uyandım a canım güneşler doğdu
Ben o yar ile konuşurken (oynaşırken) sabahlar oldu (Gündüz, 2008: 262)

532

HAMAMA GİDERKEN KUNDURAM KAYDI

Hamama giderken gadınım kunduram kaydı vay
vay
İpekli mendili a canım dalgalar aldı vay vay
Seni gidi gavur gızı Malime
Bir daş düştü senin kibar beline
Hamamın kubbesi gadınım kireçten olur vay vay
Erkeklerin güzeli a canım tıraştan olur vay vay
Seni gidi gavur gızı Malime
Bir daş düştü senin kibar beline (Gündüz, 2008: 264)

533

HAMİDİYE HANIM

Yaşar Ali'nin evinin önünde tavlari talvarı
Hamide hanım Şerefli kızına varıda yalvarı yalvarı
Hamide hanıma koca adam elveri elveri .
Ben güzel idim beni koca adama verdiler
Hem verdiler hem münasip gördüler .
Aman aman Hamide'm bağla başına başına
Ben kıyamadım sil gözünün yaşına yaşına
Hamide'm girmiş on üç on dört yaşına yaşına
Ben güzel idim beni koca adama verdiler
Hem verdiler hem münasip gördüler .
Yaşar Ali'nin evinin önünde arısı arısı
Geriye geldi baklavanın yarısı yarısı
Hamide hanım koca adamın karısı karısı
Ben güzel idim beni koca adama verdiler
Hem verdiler hem münasip gördüler .
Koca adamın altınını takınmamda takınmam
Ben takınıp da etrafıma bakınmam
Ben kendimi yeşil Rıza dan sakınmam.
Ben güzel idim beni koca adama verdiler
Hem verdiler hem münasip gördüler .
Koca adamın köprü altında yatışı
Koyun köpeğe benzer bana bakışı
Hamiden hanım yeşil Rıza ya yakışı .
Ben güzel idim beni koca adama verdiler
Hem verdiler hem münasip gördüler (Turhan vd. 2003: 219)

534

HANC'OSMAN'IN AVLUSUNDA KUM KAYNAR

Hanc'Osman'in avlusunda kum kaynar (aman)
Hanc'Osman'in gelinleri çift oynar
Küçük gelin büyüğünden hoş oynar (aman)

Bağlantı

Ah alırım dedin de aldattın beni
On telli sazınan (aman) oynattın beni

Hanc'Osman'in avlusunda guyusu (aman)
Pek çetin olur delikanlının huylusu
Güzel olur hanımların boylusu (aman)

Bağlantı (TRT, 2000b: 446)

535

HANEMİZE PAYTON GELDİ

Hanemize payton geldi dayandı
Setre de pantol al kanlara boyandı
Elif Hanım uykulardan uyandı

Bağlantı

Ağlama Elif'im alır kaçırım seni
Arar isen yar yanında bul beni

Kapımızın ardı da demir sürgülü
Siyah saçlar sırma ile örgülü
Elif Hanım anasından görgülü

Bağlantı (Karadeniz, 2000: 168; Gündüz, 2008: 266)

536

HANIMA BAK HANIMA

Hanıma bak hanıma (hanım Ayşe'm)
Hanımın fistanına
O koca fistanını (hanım Ayşe'm)
Topla da gel yanıma

Bağlantı

Hanım ninna ninninam
Yandım ninna ninninam
Kulum ninna ninninam
Yandım ninna ninninam

Anterisi al olsa (hanım Ayşe'm)
Yanağında gül olsa
Beni bir çocuk ister (hanım Ayşe'm)
Bari bir adam olsa

Bağlantı

Anterisi akından (hanım Ayşe'm)
Bir yar sevdim yakından
İstedim de vermediler (hanım Ayşe'm)
Mevlam gelsin hakkından

Bağlantı

Mercimek kile kile (hanım Ayşe'm)
Ölçerler sile sile
Gitti yarım gelmedi (hanım Ayşe'm)
Göz yaşı sile sile

Bağlantı (TRT, 2000b: 447)

537

HARMAN YERİ

Harman yeri yaş yeri
Usul bas yavaş yürü
Şimdi buradan geçti
Güzellerden bir sürü

Harman yeri yarıldı
Kaynanam bana darıldı
Ne darılın kaynana
Kızın bana sarıldı (Karadeniz, 2000: 201)

538

HARMANCILAR HARMAN DÖĞER TOZ OLUR

Harmanlılar harman döğer toz olur
Sevip sevip ayrılması aman da zor olur
Sen gidersen benim halim ne olur

Bağlantı

Neredesin nerede
On yedi benlim nerede
Yaktın yandırdın beni
Sen düşürdün aman da bu derde

Harmanları döne döne döğerler
Senin gibi sunayı aman da severler
Gelin mi oldun alacakmış yad eller

Bağlantı (TRT, 2000b: 451)

539

HARMANDAN DOLAYI GELDİK GELİNE

Harmandan dolayı geldik geline
Al gınalar getdük vurun eline (canım nana)

Dostlar amin değin hayırlı ola
Darusi gardaşın başına ola

Birine vurun da birine vurman
Ölmiş Paşa (Ağa) baban sen gelin olma (canım nana)

Dostlar amin değin hayırlı ola
Darusi gardaşın başına ola (TRT, 2000b: 451)

540

HARMANI KALDIRALIM

Harmanı kaldıralım
Ambarı dolduralım
Allah'ın emri ile
Dünürü gönderelim

Vur dümbelek patlasın
Kızlar damat haklasın
Oğlan bizim kız bizim
Düşmanlar çatlasın
Başında beyaz tülün
Sallanır zülfün telin
Gören maşallah desin
Ne güzel olmuş gelin
Vur dümbelek patlasın
Kızlar damat haklasın
Oğlan bizim kız bizim
Düşmanlar çatlasın
Oğlanın adı Kerim
Boy uzun aklı selim
Gören maşallah desin
Çok yakışmış bu gelin
Vur dümbelek patlasın
Kızlar damat haklasın
Oğlan bizim kız bizim
Düşmanlar çatlasın (Gündüz, 2008: 273)

541

HASRET TÜRKÜSÜ

Tuna'm ben vuruldum yapış elimden.
Çöz önceği kan olmasın, belimden.
Ben kalmışım sen de kalma yolundan,
Gül iken solduran Tuna'm ağlasın.

Ecel oku geldi cana dayandı,
Turunç memem al kanlara boyandı,
Bu ölüme Tuna'm nasıl dayandı?
Gülün koklamayan Tuna'm ağlasın.

Yalan dünya senden uzak kalmadım,
Gelin olup boşun ata binmedim.
Benimle bir gün mihman olmadım,
Gülünü yitiren Tuna'm ağlasın.

Al fistanı anam dokusun,
Has bahçede bülbüller şakısın,
Verin mektubumu Tuna'm okusun,
Hasret mahşere kaldı den ahbablar. (Turhan vd.
2003: 231)

542

HATÇA KIZIN AĞIDI

Maraş'tan çıktı gelinci
Aksu'ya oturdu m'ola
Ne vefasız yalan dünya
Hatça'yı götürdü m'ola

Kim ola güvey vekili
Mevla'mdan almış akılı
Hatça'm gelin oldum diye
Akşamdan kesmiş kekili

Elinde gümüş bardağı
Dolanır gelir çardağı
Varın söylen güvey beye
Boş beklemesin gerdeği

Seymen gediği aşmamış
Düğün yemeği pişmemiş
Varın bakın Hatça Kız'a
Kına çapıdın çözmemiş

Ağlar gözüm söyler dilim
Ben görmedim böyle ölüm
Soyka galdı Hatça Kız'dan
On beş halı yedi kilim

Aşık Hüseyin'im kanmıyor
Bülbül boş dala konmuyor
Varın bakın Hatça Kız'a
Guşluk olmuş uyanmıyor (Atılğan, 1998: 274)

543

HATÇEM GİDER GARATAŞA AŞAĞI

Hatçe'm gider garadaşa aşağı (aman)
Dolada vermiş mor şalvarı kuşağı
Hatçe gelin çok küçüktür haşarı (aman)

Bağlantı
Hatçe'm de kolalı yazmayı oyaladın mı
Oyalama dedim on parmağı kınalı

Hatçe'm gider gara daşın düzüne (aman)
İndirivermiş mor şalvarı dizine
Hatçe gelin dönüvermiş izine (aman)

Bağlantı (TRT, 2000b: 453)

544

HAVALAR AYAZ GELİN HANIMI- I (KINA HAVASI)

Havalar ayaz gelin hanım
Bu da bir muraz gelin hanım
Yazması pembe gelinlik beyaz

Git güle güle güle gelin olasın
Adıyaman eline yuva kurasın

Kapı pıçağı âdettir bizde
Dillili çalınır oğlanda kızda
Çiftetelli meşhurdur çalınır sazda

Git güle güle güle gelin olasın
Adıyaman eline yuva kurasın

Çağırın gelinin kardaşını
Çeksin düğünde atın başını
Anası silsin gözün yaşını

Git güle güle güle gelin olasın
Adıyaman eline yuva kurasın (Turhan ve Akbıyık,
2012: 88)

545

HAVALAR AYAZ GELİN HANIM-II (KINA HAVASI)

Havalar ayaz gelin hanım
Bu da bir muraz gelin hanım
Yazması pembe gelinlik beyaz

Git güle güle güle gelin olası
Adıyaman eline yuva kurasın

Çağırın gelinin gardaşını
Çeksın düğün atın başını
Anası silsin gözün yaşını

Git güle güle güle gelin olası
Adıyaman iline yuva kurasın (Turhan ve Akbıyık,
2012: 89; TRT, 2000b: 455)

546

HAVAYI DA DELİ GÖNÜL HAVAYI

Havayı da deli gönül havayı
Alıcı kuşlar da yüksek yapar yuvayı
Türkmen gızı da katarlamış mayayı
Çekip gider de yaylasına bir gelin bir gelin bir gelin

Yörü dilber yörü de yolundan kalma
Her yüze güleni de dost olur sanma
Ölümden korkup da sen geri durma
Yiğidin alına yazılan gelir oy gelir vay gelir

Yine bulanıyor da yüzü havanın
Yüksekliğinde şahin döner yuvanın
Alın top zülüflü de gelin sevenin
Acep dünyasına doydum der m'ola sunam oy oy
dertliyim oy oy (Atılgan, 1998: 276; TRT, 2002c:
105)

547

HAVAYI DA DELİ GÖNÜL HAVAYI

Havayı da deli gönül havayı
Alıcı kuşlar da yüksek yapar yuvayı
Türkmen gızı gatarlamış mayayı
Çekip gider yaylasına bir gelin

Ayağına giymiş telli yemeni
Kaldırılım aralıktan gümanı
Ak topuk üstüne atlas tumanı
Döker gider yaylasına bir gelin (Atılgan, 1998: 275)

548

HAVUZUN BAŞINA TÜRKÜSÜ (SANDIKLI)

Havuzun başına varmasın eller
Bugün eftarlıyım açmasın güller
Diz diz oturup döktüğüm diller
Ay oğlan ay oğlan güzelim oğlan
Kol kola verelim gezelim oğlan.

Havuzun başına yüz yılan gelir
İnsanın başına yazılan gelir
Ne kadar söylesen hep yalan gelir

Ay oğlan ay oğlan sen deli misin?
Güzel sevmeye töbeli misin?

Yeşil olur Sandıklı'nın biberi
Genç gelinler getirirler haberi
Yel estikçe top zülüfler kabarı
Ay oğlan ay oğlan güzelim oğlan
Kol kola verelim gezelim oğlan.

Havuzun başına serildi kilim
Yardan ayrıralı büküldü belim
Ayrılık gününde tutuldu dilim
Ay oğlan ay oğlan güzelim oğlan
Kol kola verelim gezelim oğlan. (Demirci, 1938:
152)

549

HAYDİ DE RAMİZE'M

Haydi de karakız
Vinisa yoluna
İliklemiş paytonu
Paytoncu Ramize'm
Vermez gireyim yanına
Vermez gireyim koluna

Haydi de Ramize'm
Haydi de karakız
Zülfünü tara kız
Haydi de Ramize'm
Haydi de karakız
Sen her yana bakma kız
Sen dengini ara kız

Pirinç harmanlarında Ramize'm
Alayların düzülür
Mapushanaya giderken
Saç tellerin bozulur (TRT, 2000b: 458)

550

HAYDİ GİDAH TOYUNA

Haydi gidah toyuna
Kurban olım boyuna
Hına yahah eline
Hele hele bas hele
Gelin ağlar viş kele
Güvey güler bah hele
Kızlar kahsın oynasın
Düğün evi eglene ah eglene

Hına koydum siniye
Haber salın bibiye
Gelin giyinmiş diye
Hele hele bas hele
Gelin ağlar viş kele
Güvey güler bah hele
Kızlar kahsın oynasın
Düğün evi eglene ah eglene

Altun bastım eline
Hına koydum üstüne
Duvah çektim yüzüne

Hele hele bas hele
Gelin ağlar viş kele
Güvey güler bah hele
Kızlar kahsın oynasın
Düğün evi eglene ah eglene (Özbek,
1994:408; TRT, 2000b: 458)

551

HAYDİN ARKADAŞLAR KINA YAKALIM

Haydin arkadaşlar kına yakalım
Kınan yetmez ise kına katalım
Kızılan oğlanı bir mi tutalım

Bağlantı

Yürüyün güzeller Aydın iline
Kemer olup sarılısam yarin beline
Ay oğlan a kardaş kınan kutlu olsun
Amin den arkadaşlar bize de gelsin

Evlerinin önü arpa tınazı
Suya yollamaya korkar anası
Anası anası kızın anası
Kızın gelin gidiyor ağlan anası
Kızın gelin gidiyor dayan anası

Bağlantı (Karadeniz, 2010: 210; TRT, 2000b: 459)

552

HAYDİN GİDEK ENGİNE

Haydin gidek engine
Herkes dengi dengine
Yanıyorum sevdiğim de
Şapkayın irengine

Serpenekte kilim var
Deste deste gülüm var
Gel bilece gezelim
Ayrılık var ölüm var (TRT, 2000b: 459)

553

HEL HELE VERİN GELİNE

Bağlantı
Hel hele verin geline
Deste gül verin eline
Altın kemer bağlamış
Gelin ince beline
Helhele verin geline
Deste gül verin eline

(vay vay) Elinde terazi var
Cebinde çerezi var
Alemlen oynar güler
Menimle garezi var (baba)

Bağlantı

(vay vay) Kapıdan geçti yarım
Yaramı deşti yarım
Uydu eller sözüne
Menden vazgeçti yarım (baba)

Bağlantı

(vay vay) Kapının ayrığından
Tanıram yağlığından
Günde yüz gelin geçer
Yüreğim yandığından (baba)
Bağlantı (TRT, 2000b: 462)

554

HELE BACI

Durnamın ganadı yeşil
Aklını başına deşir
Bizim elde olmaz öşür
Hele kalk gidelim baci

Hele baci baci baci hanım baci
Bizim evin gül ağacı

Bizim goyunlar geliyor
Guzusu dağda meliyor
Yeni de bir baci buldum
Eller elimden alıyor

Hele baci baci baci hanım baci
Bizim evin gül ağacı

Bizim yaylalar otl'olur
Südü gaymağı datl'olur
Kız gelinden gıymatl'olur
Hele kalk gidelim baci

Hele baci baci baci hanım baci
Bizim evin gül ağacı (Atılğan, 1998: 277)

555

HELKELER GOLUNDA SUYA GİDİYOR

Helkeler golunda suya gidiyor
Elleri gınalı bir güzel gelin
Senin derdin beni deli ediyor
Gözleri sürmeli bir güzel gelin

Basma fistan geymiş önü düğmeli
Gonuşması sallanması cilveli
İnanırım her halinden bilmeli
Senin yaprakların har güzel gelin (TRT, 2000b:
462; Karadeniz, 1997: 372)

556

HESEN GEL EY HESEN GEL

Hesen gel ey Hesen gel
Sevgi bağın kesen gel
Göynüm arzular seni
Ya ben gelim ya sen gel

Reyhamı ektim düze
Göğerti kalktı dize
Eyvanda toy çalırılar
Gelin gelir evimize

Men aşık o gün eyler
O günler o gün eyler
Yar yara gavuşanda
Bayramı o gün eyler

Men aşık üz yıl meni
Yakamda düzil meni
Vefalı yar yar olsa
Gözliyer yüz yıl meni (TRT, 2000b: 465)

557

HEY NALBANDI NALBANDI

Hey nalbandı nalbandı
İşte geldi gelin atı nallandı
Gelin hanım küçük beye yollandı yollandı

Bağlantı
Haydi gelinim almaya geldim
Güllerin dermeye geldim
Dört duvara dört eyseri çaktılar
Emeğimi orta yere döktüler
Ak ellere al kınalar yaktılar

Bağlantı (TRT, 2000b: 466)

558

HOZALI GELİN

Aşağıdan gelen karalı gelin
Topla fistanını toz olur gelin
Kaldırsam yazmanı baksam yüzüne
Eller ârif olur söz olur gelin.

Aşağıdan gelen geline benzer
Saçları sazımın teline benzer
Hangi yaylaların gülüsün gelin
Sanki bizim yayla gülüne benzer.

Aşağıdan gelen halına gelin
Değme bülbüllerin dalına gelin
İstersen güzel ol istersen çirkin
İşte görünüyor dünyanın hâli (Tan ve Turhan, 2001: 19)

559

HOZALI GELİN

Aşağıdan gelir hozalı gelin
Topla fistanını toz olur gelin
Kaldırsan perçemi baksam yüzüne
Eller arif olmuş söz olur gelin

Aşağıdan gelir o yârin göçü
Nere koyam gidem canımın içi
Ölünce kabrime gelmezsen eğer
Yanıma koysunlar verdiğin saç (Karadeniz, 1997: 164)

560

HUB NAZARIM KALDI GELİN AHÇANDA

Hub nazarım kaldı gelin ahçanda
Çığı bülbül ötsün senin bahçanda

Yedi yıldır bir elmam var bohçanda
Ver gelin elmamı ben gider oldum

Aman aman efendim de deli olmuşsun
Aklını yitirmiş divan olmuşsun
Sen bir kıza vermişsin beni sanmışsın
Elman bile yok bende beyim efendim

Benim okuduğum hoca değil mi
Okuyup geçtiğim hece değil mi
Elmayı verdiğim gece değil mi
Ver gelin elmamı ben gider oldum

Benim işlediğim şemsiye nakış
Ya beni boşla da bir kıza yapış
Elmanın yerine al sana öpüş
Öp de kurtulayım beyim efendim (Öztürk vd. 2007: 358; TRT, 2002c: 108)

561

HÜRMÜZ GELİN

Kalkın kızlar kalkın yollara gidelim aman aman
Gelene geçene Hürmüz'ü soralım
Cenaze namazını yolda kılalım aman aman
Alma da dalgam alma Hürmüz gelini
Altın kemer sıkılmış belini (Turhan vd. 2003: 236)

562

IRMAK KENARINDA ÜÇ AĞAÇ İNCİR

Irmak kenarında üç ağaç incir
Kollarım kelepçe (anam) elimde zincir
Zincir sallandıkça kollarım incir

Yandım Allah yandım camdan bakana
Canım kurban olsun (anam) camdan bakana
Yandım Allah yandım şu giden kıza
Yanakları al al olmuş benzer kiraza

Irmak kenarında çalınır sazlar
Geçti altı aylar (anam) gelmedi yazlar
Başıma toplandı gelinler kızlar

Yandım Allah yandım camdan bakana
Canım kurban olsun (anam) camdan bakana
Yandım Allah yandım şu giden kıza
Yanakları al al olmuş benzer kiraza

Irmak kenarında bittim büyüdüm
Güzeller içinde (anam) gittim yürüdüm
Gıymetimi bilene bir top gülüdüm

Yandım Allah yandım camdan bakana
Canım kurban olsun (anam) camdan bakana
Yandım Allah yandım şu giden kıza
Yanakları al al olmuş benzer kiraza (Can ve Turhan, 2007: 137)

563

İRMAĞIN KENARINDA

İrmağın kenarında
Yılanın kemikleri
Düştü gine peşime
Domuzun enikleri

Kemençemin üstüne
Yayı vururum yayı
Kız sana vurulalı
Gayıp ettim dünyayı

Kızıl ağaç benimsin
Kekiklerin delinsin
Nerede görüşelim de
Sen bir güzel gelinsen

Yaylanın çimeninde
Oturdum serinledim
Geçtim yabanın ....
.....belinledim

Kemençemin poligi
Ben anlamam o dili
Alırsam kız alırım
Memeleri (sineleri) kokulu (Turhan ve Altınkaynak,
2009: 172)

564

İĞNELERİ DÜĞMELERİ

İğneleri düğmeleri
Gönül sevmez değmeleri
Gelinimin sürmeleri

Haydan olur huydan olur
Hep güzeller soydan olur

Hay nereye huy nereye
Bahar geldi gül dereye
Bahar geldi gül dereye

Haydan olur huydan olur
Hep güzeller soydan olur

İğnesi var ipliği var
Gelin kızın gençliği var
Kımalı da kekligi var

Haydan olur huydan olur
Hep güzeller soydan olur (TRT, 2000b: 476)

565

İKİ AVRAT ELİNDEN

Aş pişirir gamga ile
Tuz atarlar önge ile
Getirirler kavga ile
Yandım iki avrat elinden
İlle kumanın dilinden

İki avrat mantı pişirir
Mantının suyuna taşırır
Ben yimem karnım şişirir
Yandım iki avrat elinden
İlle kumanın dilinden

İki avrat hamur açar
Kuması tozunu saçar
Herif de dışarı kaçar
Yandım iki avrat elinden
İlle kumanın dilinden

Alttaki avrat yaşmak ister
Üstteki avrat boğuşmak ister
Herif oradan kaçmak ister
Yandım iki avrat elinden
İlle kumanın dilinden

Birine aldım alaca
Biri peçe istiyor karaca
İkisine bir salaca
Yandım iki avrat elinden
İlle kumanın dilinden

Bir çikler aldım kurtlandı
Sırtımda gömlek bitlendi
İkisi de birden inlendi
Yandım iki avrat elinden
İlle kumanın dilinden (Demirci, 1938: 371)

566

İKİ KARPUZ

İki karpuz bir koltuğa sığar mı annem?
İlk sevilen yar son sevilene uyar mı?
İnsan sevdiğine çabuk doyar mı annem?
Yatsam yarin dizine uykulardan uyanamıyorum
Yaşım da on beş sevdalara dayanamıyorum
Elli değil, altmış değil, yüz değil, annem
Allı da yeleşin düğmeleri düz değil
Benim yarım gelin olmuş kız değil, annem
Yatsam yarin dizine uykulardan uyanamıyorum
Yaşım da on beş sevdalara dayanamıyorum
(Gündüz, 2008: 282)

567

İKİ KIZ GİDER DÜĞÜNE

İki kız gider düğüne (boylarına kurban)
Ben vurgunam büyüğüne (huylarına kurban)
Kör olası anaları (boylarına kurban)
Vermiyor ki sevdiğine (huylarına kurban)

Halay başında güzeller (boylarına kurban)
Yarime bakıyor eller (huylarına kurban)
Bir güzelin hatırına (boylarına kurban)
Başa geldi türlü haller (huylarına kurban)

Bu yıl da geçirdik yazı (boylarına kurban)
Zalım ana vermez kızı (huylarına kurban)
Her bir dert çekilir ama (boylarına kurban)
Çekilmiyor ana nazı (huylarına kurban) (Turhan ve

Akbıyık, 2012: 90; Erdoğan, 2014: 19; TRT, 2000b: 480)

568

İLİK DÜŞTÜ YAKAMDAN

İlik düştü yakamdan
(aman) Gız geliver arkamdan
Böyle sevdami olur
(aman) İste beni babamdan

Bağlantı

Odalara hanım odalara vay
Şimdi de rağbet modalara vay
Ellere hanım ellere vay
Şimdi de rağbet güzellere vay

Güvercin uçuverdi

(aman) Uçdu da kaçiverdi
Elin oğlu değil mi
(aman) Öptü de kaçiverdi
Bağlantı (TRT, 2000b: 481)

569

İLK AKŞAMDAN DA YÜKLEDİLER GÖÇÜMÜ

İlk akşamdan da yüklediler göçümü
Bilen bilmeyene de (ah anem) desin suçumu
Babamın evine de geldiğim gece
Ben ağlarım yavrum (ey) çeker içimi

Haki pantol giyinci de dar demedin mi
Talime çıkıncı da (ah anem) zor demedin mi
Azrail de gelip canın alırken
Sılada nazlı yarım (ey) var demedin mi

Ağ odana gara taban yatırdım

Saya saya da ben günleri yetirdim
Eller tezkeresin alıp gelirken
Ben yarımın künyesini getirdim (TRT, 2002c: 113)

570

İNCE ELEĞİM DUVARDA

İnc'eleğim duvarda (ince düzüm yar yar)
Bir yar sevdim hovarda (ince düzüm yar yar)
Şöyle bir yar sevdim ki (ince düzüm yar yar)
Su doldursun pınarda (ince düzüm yar yar)

İnc'eleğin unuyum (ince düzüm yar yar)
Ben kapımın kuluyum (ince düzüm yar yar)
Eller ne derse desin (ince düzüm yar yar)
Ben bir yiğit mahıym (ince düzüm yar yar)

Gel kapıdan geç oğlan (ince düzüm yar yar)
İnce çayır biç oğlan (ince düzüm yar yar)
Beni sana vermezler (ince düzüm yar yar)
Birgün al da kaç oğlan (ince düzüm yar yar) (TRT, 2000b: 482)

571

İNCECİK BULGUR MUSUN

İncecik bulgur musun (dur kadın)
Sen bana vurgun musun (ay gelin)
El sözüne bakımda sevdiğim
Sen bana dargın mısın (ay gelin)

Bağlantı

Ay gelin boylarına maşallah
Sevdiğim kavuşuruz inşallah
Ay gelin oynayiver görsünler
Sevdiğim kim olduğunu bilsinler

Karşı karşıya evimiz (dur kadın)
Sana düştü sevimiz (ay gelin)
Sevdalık çeke çeke (dur kadın)
Geçti gitti ömrümüz (ay gelin)

Bağlantı (TRT, 2000b: 483)

572

İNCİYEM ÜZÜLMÜŞEM

İnciyem üzülmüşem (diyar diyar yarım)
Gerdana düzülmüşem (şirin yar diyarım)
Baban verse vermese (diyar diyar yarım)
Alnına yazılmışam (hayran yar diyarım)

Bağlantı

Diyar diyar diyarım şirin yar diyarım
Diyar diyar diyarım şirin yar diyarım

Atladım girdim bağa (diyar diyar yarım)
Başım deydi yaprağa (şirin yar diyarım)
Ben seni alacağım (diyar diyar yarım)
Meğer girem toprağa (hayran yar diyarım)

Bağlantı

Karadır kaşın kara (diyar diyar yarım)
Sinemde açtın yara (şirin yar diyarım)
Sen seni bir yan ettin (diyar diyar yarım)
Meni bıraktın nara (hayran yar diyarım)
Bağlantı (TRT, 2000b: 484)

573

İNDİM HAVUZ BAŞINA

İndim havuz başına
Bir kız çıktı karşıma
Sevda nedir bilmezdim
O da geldi başıma.

Gelemem ben, gidemem ben
Her güzele gönül veremem ben.
Aç kolların sar boynuma
Üşüdüm üşüdüm saramam ben.

Havuz başında burma
Çapkın karşımda durma
Kırpiklerin ok olmuş
Yeter kalbime vurma.

Gelemem ben, gidemem ben
Her güzele gönül veremem ben.
Aç kolların sar boynuma
Üşüdüm üşüdüm saramam ben.

Havuz başı subaşı
Ben istemem onbaşı
Olursa çavuş olsun
Dosta düşmana karşı.

Gelemem ben, gidemem ben
Her güzele gönül veremem ben.
Aç kolların sar boynuma
Üşüdüm üşüdüm saramam ben. (Tan ve Turhan,
2016: 109)

574
İNDİM KUYU DİBİNE
İndim kuyu dibine
Baktım suyun rengine
Yüz bin liralık kızıldım
Düşemedim dengime

A yarım neredesin
Gözlerime perdesin
Çok aradım çok sordum
Varmadığım yerdesin

El edersem cama gel
Göz edersem dama gel
Hiçbir şeyler bilmezsen
Desti al da suya gel (TRT, 2000b: 486)

575
İNDİM KUYU DİBİNE
İndim kuyu dibine (tango)
Baktım suyun rengine
Analar kız beslemiş (tango)
Vermiyor sevdiğine

Bağlantı
Tangolara gideceğim vay şinanay
Şinanay şinanay hop şinanay

Kuyu dibinde kuyu (tango)
Uyu meleşim uyu
Yarime serhoş derler (tango)
İçtiği üzüm suyu

Bağlantı (TRT, 2000b: 486)

576
İNDİM SAMAN ALMAYA
İndim saman almaya
Sarı da gelin sarmaya
Sarı da çihma olur mi
Gırarsın gol bağımı

Gol bağıyan gaş olim
Bir gece yoldaş olim

Bir geceden ne çıkar
Her gece yoldaş olim

Ay doğar bedir Allah
Bu sevda nedir Allah
Ya benim muradım ver
Ya beni öldür Allah (TRT, 2000b: 486)

577
İPEK MENDİL DANE DANE
İpek mendil dane dane
Yudular serdiler güne
Ana Celal'i yudular
Baş ucunda döne döne (Celal oy oy)

Evlerinin önü yonca
Yonca kalkmış dam boyunca
Bu yoncayı kim biçecek
Celal oğlan olmayınca (Celal oy oy)

Evlerinin önü kare
Selam söylen Celal yare
Nişanlısın eller almış
Bulunmaz mı buna çare (Celal oy oy) (TRT, 2000b:
488; Turhan vd. 2003: 106)

578
İSTANBOL SARAYDAN AZİM FERMAN
GELDİ
İstanbul saraydan (bre anam) azim ferman geldi
İstanbul saraydan (bre anam) manastır erkanına
Manastır fermanı (bre anam) fermanı okundu

Bağlantı
Genç sipahilere bre anam haber duyuruldu
Budinya bre anam seferberlik çıktı

Yazık oldu sana (bre Rasim) düğünün dün oldu
Kime bırakacaksın duvaklı gelini
Seninle gelini (bre anam) Allah'a emanet
Bağlantı (TRT, 2000b: 490)

579
İSTANBUL'DA ASKER TÜRKÜSÜ
Bugün cuma yarın pazar
Askerler mektup yazar
İstanbul'un kızları
Evliyalari bozar.

İstanbul'un hanımları
Bir hoş olur talimleri
Kör olsun .... Paşa
Kısır kodu gelinleri. (Demirci, 1938: 269)

580
İSTİHKAMIN İÇİNDE AYNALI ÇARŞI
İstihkamin içinde aynalı çarşı
Anne ben gidiyorum düşmana karşı
Of gençliğim eyvah
Eyvah yandı ya dünya

İstihkâmın içinde bir uzun selvi
Kimimiz nişanlı kimimiz evli
Of gençliğim eyvah
Eyvah yandı ya dünya

İstihkâmın içinde vurdular beni
Ölmeden mezara koydular beni
Of gençliğim eyvah
Eyvah yandı ya dünya

İstihkamdan çıktım yan basa basa
Ciğerlerim çürüdü kan kusa kusa
Of gençliğim eyvah
Eyvah yandı ya dünya

İstihkamdan çıktım başım selamet
Selanik'e ermeyince koptu kıyamet
Of gençliğim eyvah
Eyvah yandı ya dünya

İstihkâmın içinde bir dolu testi
Analar babalar umudu kesti
Of gençliğim eyvah
Eyvah yandı ya dünya (Öztelli, 2002: 834)

581

KAÇINDASIN GELİN ÜMMÜ

Kaçındasın Gelin Ümmü kaçında vay
Saraltınlar delebiyor saçında vay
Gelin Ümmüm kaldı çaylar içinde vay
Kanlı çaylar nicettin Ümmümü vay
Ümmümü vay Ümmümü of
Davulcusu kaya dibi dolaştı vay
Kara haber evlerine ulaştı vay
Seymanları kuzu gibi meleşti vay
Kanlı çaylar nicettin Ümmümü vay
Ümmümü vay Ümmümü of (Turhan vd.
1996: 65; TRT, 2000b: 494; Karadeniz, 1997: 369)

582

KAÇINDASIN GELİN ÜMMÜ KAÇINDA

On sekizdir siyah saçın örgüsü,
Bu güzellik sana Hakk'ın vergisi,
Suya düştü Ümmü kızın kendisi,
Katil göller, nere ko'dun Ümmü'mü?
Ümmü'mü, Ümmüm'ü, gelin Ümmü'mü.

Altın tası suya düşmüş dalabilir,
Sırma saçlar su üstünde yalabilir
Şu gelinsiz gelen kervan banadır
Katil göller, nere ko'dun Ümmü'mü?
Ümmü'mü, Ümmüm'ü, gelin Ümmü'mü.

Akmaz iken kanlı sular harladı,
Gelin Ümmü başın kimler bağladı,
Gökte melek yerde insan ağladı
Katil göller, nere koydun Ümmü'mü?
Ümmü'mü, Ümmüm'ü, gelin Ümmü'mü. (Turhan
vd. 1996: 64)

583

KADI KUYUSU

Kadı kuyusudur bizim kuyumuz
İçinden garip kaldı gine birimiz
Gene mi kaldın öksüz anam yalnız
Güle kavuştur da boramlı dağlar
Elleri göğsünde bir civan ağlar canım hey.

Karalı gönlüme harman edeyim
Dertli yüreğime derman edeyim
İnşallah ben de silaya damlar isem
Karabaşlı koyunu kurban edeyim
Anamı alıp yurda gideyim.

Havaları kara bulutlu
Kapuları demir kilidli
Kimi evli kimi yeni yavuklu
Yol vermeyin başı dumanlı dağlar
Elleri koynunda bir gelin ağlar. (Demirci, 1938:
354)

584

KADİFELİ GELİN ÇAYDAN MI GEÇTİN?

Kadifeli gelin çaydan mı geçtin?
Yanakların al al olmuş konyak mı içtin, oy konyak
mı içtin?

Hopa şıra şıraylom şıraları bayleme
Annen seni sevdiğine veriyor sakın ayleme
Oy sevda bayleme

Kadifeli gelin fistanı beyaz
Gel sarılalım yatalım be yarım, geceler ayaz, oy
geceler ayaz

Hopa şıra şıraylom şıraları bayleme
Annen seni sevdiğine veriyor sakın ayleme
Oy sevda bayleme

Kadifeli gelin fistanı pembe
Gel sarılalım yatalım be yarım, gönlüm var sende,
oy gönlüm var sende

Hopa şıra şıraylom şıraları bayleme
Annen seni sevdiğine veriyor sakın ayleme
Oy sevda bayleme

Kadifeli gelin fistanı yeşil
Gel sarılalım yatalım be yarım, ol benim eşim, oy
ol benim eşim

Hopa şıra şıraylom şıraları bayleme
Annen seni sevdiğine veriyor sakın ayleme
Oy sevda bayleme

Kadifeli gelin fistanı mor
Gel sarılalım yatalım be yarım, ayrılık çok zor, oy
ayrılık çok zor

Hopa şıra şıraylom şıraları bayleme
Annen seni sevdiğine veriyor sakın ayleme
Oy sevda bayleme (Gündüz, 2008: 294)

585

KADİFELİ GELİN TÜRKÜSÜ

Bir taş attım arsaya
Fidanım değil Bursa'ya ey
Şimdi kızlar ucuzdur
Yavrum bir okka purasaya ey

Ermelisin kadifeli gelin ermelisin ey
İstmeden bir şeftali vermелisin ey

Bir su içtim destiden
Yavrum sensin beni mest eden ey
Cennet mekanı olsun
Atladılar kadifeli gelin atladılar ey
El uşağı yaman olur hopladılar ey
İçtiğimiz konyak mezemiz kaynak
Sen kimin yarisin her yerin oynak

Kale kaleye karşı
Yavrum kaleden attım taşı ey
Bir domurcuk gül olsam
Yavrum açılısam yare karşı ey
Aman nerden geldin fıstanı beyaz
Gel sarılalım yatalım geceler ayaz

Terledim koltuğumdan
Göyneksiz olduğumdan
Kızlar bana gelmiyor
Talihsiz olduğumdan
Öyle mi derler Kadifeli gelin öyle mi derler
Ak gerdanın altına yayla mı derler (Özbek, 2011: 43)

586 KADİFELİ YASTIK KADİFELİ YORGAN YER YUMUŞAK

Kadifeli yastık kadifeli yorgan yer yumuşak
Emmim oğlu yanıma geldi bir uşak
Öpmesi yok sevmesi yok konuşak

Ana beni neden verdin çocuğa?
Çocuk bilmez yar almayı kucağa.

Sabah olur çarığını giyemez
Akşam olur ekmeğini yiyemez
Yatar uyur bana bir söz diyemez

Ana beni neden verdin çocuğa?
Çocuk bilmez yar almayı kucağa.

Sabah olur çocuk gider oyuna
Oynar oynar taş doldurur koynuna
Günahlarım zengin babanın boynuna

Ana beni neden verdin çocuğa?
Çocuk bilmez bağlamayı donuna. (TRT, 2000b: 495)

587
KAHTA ÇAYINDA DURDUM
Kahta çayında durdum
Abamı yere vurdum
Sevdiğimi vermişler
Urfa elinde duydum

Altın kemer belinde
Deste güller elinde

Adı kötüye çıkmış
El alemin dilinde

Kar yağar sinesine
Vuruldu cilvesine
Beş yüz altın vermişler
O zalım annesine

Altın kemer belinde
Deste güller elinde
Adı kötüye çıkmış
El alemin dilinde

Mercimekten aşım var
Çok belalı başım var
Seni alır kaçardım
Çok zalım kardaşın var

Altın kemer belinde
Deste güller elinde
Adı kötüye çıkmış
El alemin dilinde (Turhan ve Akbıyık, 2012: 157)

588
KAHVECİLER
Kahveciler kahve de pişirir,
Yeni Mehmet Aga aklını şaşırır.
Aralıkta boş kese düşürür.

Şanlıdır o şanlıdır o
Oynar gelin şingir mıngır
Tellidir o tellidir o

Kahveciler kahve de döver,
Yeni Mehmet Aga kendini över.
Aralıkta boş kese örer.

Şanlıdır o şanlıdır o
Oynar gelin şingir mıngır
Tellidir o tellidir o

Nalcı Baba atını da nallar,
Yeni Mehmet Aga kürkünü sallar,
Aralıkta boş kese yollar.

Şanlıdır o şanlıdır o
Oynar gelin şingir mıngır
Tellidir o tellidir o (Özbek, 1994:435)

589
KALE KALEYE KARŞI
Kale kaleye karşı
Kalenin altı çarşı Nadide'm aman
Esger oldum gidiyom nadide'm aman
Dosta düşmana garşı

Bağlantı
Ben sana gelin mi dedim
Duvağı telli gelin
Yanağı ballı gelin

Hadindi allıçlı gelin
Püskülü bağı gelin
Topuğu benli gelin

Kaleden indim ancak
Elimdedir al sancak
Ne kız oldum ne gelin
Ateşe yandım ancak
Bağlantı (TRT, 2000b: 499)

590

KALEDEN İNDİM BUGÜN

Kaleden indim bugün
Elimde altın güğüm
Alayların içinde
Yavere yandım bugün

Bağlantı
(of) Eğlenmiyor sensiz (cahil) gönlüm

Kaleden indim iniş
Mendilim dolu yemiş
Anne beni yaver istemiş
Anne beni yavere versene

Bağlantı

Kalelerden insene
Potinini giysene
Anne beni yaver istiyor
Anne beni yavere versene

Bağlantı (TRT, 2000b: 500)

591

KALEDEN İNİŞ M'OLUR

Kaleden iniş m'olur
Salın ey salın ey sallan gel
Ham demir gümüş m'olur
Gelin güzel allı beli meli şallı
Topuğu halhallı yar sevdim
Akşamdan söz verip de
Salın ey salın ey sallan gel
Sabaha dönüş m'olur
Gelin güzel allı beli meli şallı
Topuğu halhallı yar sevdim
Kalenin burcu muyam
Salın ey salın ey sallan gel
Dil bilmez Gürcü müyem
Gelin güzel allı beli meli şallı
Topuğu halhallı yar sevdim
Felek gözün körölsün
Salın ey salın ey sallan gel
Ben çirkin harcı mıyam
Gelin güzel allı beli meli şallı
Topuğu halhallı yar sevdim (Karadeniz,
2010: 100)

592

KALEDEN İNİŞ M'OLUR 1

Kaleden iniş m'olur
Ham demir gümüş m'olur
Akşamdan söz verip de
Sabaha dönüş m'olur (oğlan)
Oğlan boynuma dolan

Kalenin ardı tandır
Yandır Allah'ım yandır
Yarım küsmüş gidiyor
Döndür Allah'ın döndür (oğlan)
Oğlan boynuma dolan

Çini tabakta bal var
Oğlan anama yalvar
Eğer anam vermezse
El aç Allah'a yalvar (oğlan)
Oğlan boynuma dolan (TRT, 2000b: 502)

593

KALEDEN İNİŞ M'OLUR 2

Kaleden iniş m'olur... Salınoy, salınoy, sallan gel
Hem demir gümüş m'olur
Akşamdan söz verip de
Sabaha dönüş m'olur

Gelin güzel allı, beli meli şallı
Topuğu halhallı yar sevdim.

Kalede yatan oğlan
Köyneği keten oğlan
Nişanlı el almış
Habersiz yatan oğlan

Gelin güzel allı, beli meli şallı
Topuğu halhallı yar sevdim.

(Keçik, 2000: 39)

594

KALEDEN KALEYE ŞAHİN UÇURDUM

Kaleden kaleye şahin uçurdum
Ah ilen vah ilen günüm geçirdim
Yare şeker ezdim şerbet içirdim

Öyl'olur böyl'olur Türkmen güzeli
Edası hoş olur Türkmen gelini

Kaleden kaleye taş ben olaydım
Elâ göz üstüne kaş ben olaydım
Yalnız kalana eş ben olaydım

Öyl'olur böyl'olur Türkmen güzeli
Edası hoş olur Türkmen gelini (Yasun, 1979: 81;
Erdoğan, 2014: 21; Turhan ve Akbıyık, 2012: 93)

595

KALEDEN KALEYE ŞAHİN UÇURDUM

Kaleden kaleye şahin uçurdum
Ah ile vah ile ömrüm geçirdim
Yare şeker ezdim şerbet içirdim

Öyl'olur böyl'olur Türkmen güzeli
Edası hoş olur Türkmen gelini

Kalenin ardında taş ben olaydım
Kara göz üstüne kaş ben olaydım
Yalnız yatana eş ben olaydım

Öyl'olur böyl'olur Türkmen güzeli
Edası hoş olur Türkmen gelini

Kapının önünden gelir geçersin
Karanfil kokulu tütün içersin
Ne candan seversin ne vazgeçersin

Öyl'olur böyl'olur Türkmen güzeli
Edası hoş olur Türkmen gelini (Karadeniz, 2010:
520)

596

KALENİN BAYIR DÜZÜ

Kalenin bayır düzü
Mevlam ayırdı bizi
Babanın aklı olsa
Evelem everirdi bizi

Bağlantı

Yamaçtan köşeden
Kapıdan bacadan düş de gel
Nişanlına küs de gel
Hopba şına şinanay şinanay nay
Kele şime şinanay şinanay nay

Giderim şöyle böyle
Gül dibini herk eyle
İki yar bir sevilmez
Birisini terkeyle

Bağlantı

Kereviz özüyünen
Kim görmüş gözüyünen
Adam yare küser mi
Ellerin sözüyünen

Bağlantı (Erdoğan, 2014: 43; TRT, 2000b: 504)

597

KALENİN BAYIR DÜZÜ

Kalenin bayır düzü
Mevlam ayırdı bizi
Babamın aklı olsa
Evlendirirdi bizi

Kıyıda köşeden
Kapıdan, bacadan düş de gel
Nişanlına küs de gel.

Kereviz özü ile
Kim görmüş gözü ile
Adam yare küser mi
Ellerin sözü ile

Kıyıda köşeden
Kapıdan, bacadan düş de gel
Nişanlına küs de gel.

Kaleden iniyordum
Çağırırsan dönüyordum
Aşkından kibrit oldum
Üflesen yanıyordum.

Kıyıda köşeden
Kapıdan, bacadan düş de gel
Nişanlına küs de gel. (Özbek, 1994:149)

598

**KALK GELİN HANIM YÜRÜ AYGIN
BAYGIN**

Kalk gelin hanım yürü aygın baygın
Bütün ayak daşların seninle dargın

Bağlantı

Vallahi billahi ben dememişem
Haçan gördüm o kızı çok beğenmişem

Kalk gelin hanım süpür armud altını
Sana kocan getirecek bursa altını
Bağlantı (TRT, 2000b: 505)

599

KALK GİDELİM HACO GELİN

Kalk gidelim de gızım Haco gelin hele bu el bize
yaramaz
Sarı saçlarına da kan bulaştı taramaz
Yaralı yavrum aman
Tabibler gelse de şu derdime çare bulamaz

Bağlantı

Suçu neymiş de öldürdüler gelini
(suçu neydi de öldürdüler gelini)
Haco gelini kibar gelini
Yaralı yavrum

Haco gelin olmuş da gene bugün şu barağın çiçeği
Sol böğründen yemiş anam yağlı bıçağı
Yaralı yavrum aman

Bağlantı

Atlıların gızım Haco gelin hele bugün inişlere
indiler
Ördekler de göllerine kondular
Gelin yavrum aman
Düğüncüler de bugün bozuk bozuk döndüler
Yaralı yavrum aman

Bağlantı

Evlerine vardım da gızım Haco gelin hele çifte
sekili
Sekisinde de top bir reyhan ekili
Yaralı yavrum aman

Sen ölürsen gızım Haco gelin hele kim olacak
güzellerin vekili
Gelin yavrum aman

Bağlantı (TRT, 2002c: 116)

600
KALKTI GÖÇ EYLEDİ PİRİZADELER
(DEVECİDAĞI BOZLAĞI)

Ay dost...
Kalktı göç eyledi Pirizadeler
Çan dövüp mayalar bozlaşır gider
Al yeşil giyinmiş gelinleri kızları
Hani yurdum diye bozlaşır gider

Ay dost...
Sabahın seherinde dizilmiş yola
Güzel keklük gibi gözleri ola
Beşiği yavrusu yanında bile
Hani yurdum diye bozlaşır gider (İvgin vd. 2009:
199)

601
KAMİL BEY TÜRKÜSÜ
Göründü mü Dümbirek'in gelin yolları
Al kan olmuş Kâmil beyimin kolları.

Aman dostlar evden geldim yorgunum
Şu dağlarda bir keklüğe vurgunum.
Tabutumu sarı çamdan yaptırın
Yaptırın da cümle aleme baktırın. (Demirci, 1938:
127)

602
KAPIYA OTURMUŞ
Kapiya oturmuş kurur araba
Bugün keyfim yoktur gönül haraba
Kitaplar getirin yeminler edem
Senden başkasına demem merhaba

Kapiya oturmuş çeyiz dikeyor
Ela gözden birer birer döküyor
Dedim güzel sen de kimin yarisin
Söyletemem usul usul döküyor (Karadeniz, 2000:
457)

603
KAR YAĞAYI YAĞAYI
Kar yağayı yağayı
Sultan Murat başına
Evlendirdiler beni
On üç on dört yaşına

Bağlantı
Ey gidi yalan dünya
Böyle mi galacasun
Vur deysin sevdanı
Beni mi alacasun
Seni zalimin kızı
Yuvamı yıkacasun

Kız yuvamı yıkıp da
Rahat mı duracasun

Kar yağar batman batman
Ben karlı yerde yatmam
Aman mezarcularım
Üstüme toprak atman

Bağlantı

Kar yağayı yağayı
Fındığın dallarına
Allah düşürsün seni
Bu benim kollarıma

Bağlantı

Kar yağayı yağayı
Yaylanın yollarına
Mevlam yardım eylesin
Sevdalı kullarına
Bağlantı (TRT, 2000b: 513)

604
KARA CAMIŞLARI
Kara camışları saldım bayıra
Döğüşü döğüşü indi çayıra
Deyin güveye de gele ayıra
Güveyin işini Mevla'm kayıra

Gelin helallaşak kardaş giderem giderem
Dudu kumru gibi durmaz öterem öterem
Giderem giderem
Gelin helallaşak kardaş giderem giderem

Bir oda yaptırdım döşetemedim
Üç günlük ömrümü beş edemedim
Zalim felek ile baş edemedim
Bu kara bahtıma küsmüş giderem

Gelin helallaşak kardaş giderem giderem
Dudu kumru gibi durmaz öterem öterem
Giderem giderem
Gelin helallaşak kardaş giderem giderem
(Karadeniz, 2000: 333; Turhan vd. 1996: 251)

605
KARA ÇADIR DÜZDEDİR
Kara çadır düzdedir
Top zülüfler yüzdedir
On iki gelin sevdim
Gene gönlüm sendedir

Aman aman Emine'm
Yavru da güzel Emine'm
Aman aman Emine'm
Yavru da güzel Emine'm

İndim dereye durdum
Bir çift güvercin vurdum

Bir gelinin uğruna
On beş altın bozdurdum

Aman aman Emine'm
Yavru da güzel Emine'm
Aman aman Emine'm
Yavru da güzel Emine'm (Karadeniz, 1997: 426)

606

KARA ÇADIR DÜZDEDİR

Kara çadır düzdedir (amman amman Emine'm)
Top zülüfler yüzdeder (yavru da güzel Emine'm)
On iki gelin sevdim (amman amman Emine'm)
Gene gönlüm kızdadır (yavru da güzel Emine'm)

İndim dereye durdum (amman amman Emine'm)
Bir çift güvercin vurdum (yavru da güzel Emine'm)
Bir güzelin uğruna (amman amman Emine'm)
On beş altın bozdurdum (yavru da güzel Emine'm)
(TRT, 2000b: 514; Özbek, 1994: 202)

607

KARA HÜSEYİN

Gara Hüseyin mevzerini yağlıyor
Hacca gelin siğim siğim ağlıyor
Mavzerin kurşunu yürek dağlıyor
Aman Arif biyim öldürme beni
Mermer direklere sardırma beni
Arif Bey geliyor bakın kastine
Selam verir yarenine dostuna
Afiyon'u tapulaşmış üstüne
Aman Arif biyim öldürme beni
Mermer direklere sardırma beni
Atlastandır Arif beyin kuşağı
Kurbanlık gidiyor da yürek uşağı
Beynimde patladı mavzer fişeği
Aman Arif biyim öldürme beni
Mermer direklere sardırma beni
Benim atım ağır iner inişten
Ayağının altı da dökme gümüştan
Kirpoğlu'nun Hasan benim eniştem
Aman Arif biyim öldürme beni
Mermer direklere sardırma beni (Turhan vd.
2003: 249)

608

KARA (da) KOÇUN BOYNUZU

Kara (da) koçun boynuzu
Siyah (da) saçın kunduzu (aman aman)
Koyver de yosmanın kızı
Doğdu şafak yıldızı (aman aman)

Bağlantı:

Haydi de bir tanem çarşıdan (aman aman)
Biraz da alalım komşudan

Kara da koç meler gelir
Dağları deler gelir (aman aman)
Gurbete giden gelinin
Aklına neler gelir (aman aman)

Bağlantı (TRT, 2000b: 514)

609

KARA KUŞ

Kara kuşu vurdular
Kanadını kırdılar
Biz buralı değiliz
Bize tuzak kurdular

Kara kuşun cücüğü
Severler küçücüğü
Kızın gönlü var amma
Vermiyor anneciği

Kara kuşum havada
Yavrusu var yuvada
Kuruduk gazel olduk
Sen orada ben burada (Atılgan, 2002: 148)

610

KARA SEVDA (ÇİÇEĞİM ÇİÇEĞİM)

Çiçeğim çiçeğim beyaz çiçeğim
Ben bu sevdadan ah öleceğim
On beş yaşında hastanelere düştüm
On sekiz yaşında ölüm şerbetini içtim

Ah etsin ağlasın anneceğim ağlasın
Ah etsin ağlasın karalar bağlasın

Demir karyolam kurulu kaldı
Duvarda şemsiyem asılı kaldı
Duvarda mantom asılı kaldı
Sandıkta çeyizlerim basılı kaldı

Ah etsin ağlasın anneceğim ağlasın
Ah etsin ağlasın karalar bağlasın

Çiçeğim çiçek o beyaz çiçek
O nazik teni mi ah çürüyecek
Çimenle çiçek beni gömecek
Karıncayla böcek beni yiyecek

Ah etsin ağlasın anneceğim ağlasın
Ah etsin ağlasın karalar bağlasın

Örtün yüzümü sinek konmasın
Sevgilim gelirse benden korkmasın
Ben gidiyorum aziz Allah'a
Sevgilim kalıyor yalan dünyaya

Ah etsin ağlasın anneceğim ağlasın
Ah etsin ağlasın karalar bağlasın (Öztelli, 2002:
836)

611

KARA TAVUK CÜCÜĞÜ

Kara tavuk cücüğü
Severler küçücüğü
Eller almış yarını de
Beklerim ben çocuğu

Bağlantı
Havar leyli gel leyli
Sevmişem seni leyli
Ver elini elime de
Gezelim senle leyli

Deniz dalgasız olmaz
Yiğit sevdasız olmaz
Yiğidi seven gelinin
Başı belası olmaz
Bağlantı

Geliyor hele hele
Leylim geçmez hiç ele
Göynüm kökünden bağlı (da)
Leyli gibi güzele

Bağlantı (TRT, 2000b: 517)

612

KARA TAVUK GUBALI (SARI KIZ)

Kara tavuk gubalı
Kulakları küpeli
Bana evlen diyorlar
Şimdi kızlar neşeli
Kara tavuk kaz gibi
Yandım aman aman sarı kız
Öldüm aman aman sarı kız
Ben de duramıyom yalnız of of
Kanatları saz gibi
Dönüp dönüp bakıyor
Nişanlı kız gibi
Yandım aman aman sarı kız
Öldüm aman aman sarı kız
Ben de duramıyom yalnız of of (İvgin vd.
2009: 125)

613

KARA TAVUK GUBALI

Kara tavuk gubalı (anam anam anam anam)
(of) Kulakları küpeli (yar yar yar)
Bana evlen diyorlar
Şimdi kızlar neşeli

Bağlantı
Yandım aman aman sarıkız
Öldüm aman aman sarıkız
Bende duramıyom yalnız of of of

Kara tavuk kaz gibi (anam anam anam anam)
(of) Kanatları saz gibi (yar yar yar)
Dönüp dönüp bakıyor
Nişanlı kız gibi

Bağlantı (TRT, 2000b: 518; Atılğan, 2002: 149)

614

KARA TİREN GELMEZ M'OLA

Kara tiren gelmez m'ola
Düdüğünü çalmaz m'ola

Gurbet ele yar yolladım
Mektubumu almaz m'ola

Bağlantı
Allı gelin al olaydı
Selvilere dal olaydı
Gelen geçen yolculardan
Nazlı yar beni soraydı

Aldım çantamı elime
Çıktım gurbetin yoluna
Böyle bilseydim sevmezdim
Düştüm alemin diline

Bağlantı (TRT, 2000b: 518)

615

KARAHİSAR KALESİ

Karahisar kalesi yıkılır gelir
Zülüfler gerdana dökülür gelir
Bir yiğit de sevdiceğin almazsa
Yaşları gözünden dökülür gelir
(O yiğidin ömrü sökülür gelir)

Bağlantı
Yayladan gel allı gelin yayladan
Kesme umudunu gadir Mevla'dan
Ver elini garlı dağlar aşalım
Bayramlaşalım

Garıya bağladım gınalı goçu
Harmanlar galdırdım gız senin uçu
Eğer anan seni bana vermezse
Afiyonun damları gız benim uçu

Bağlantı

Ben bir goyun olam sen de bir guzu
Meleye meleye getirem yazı

Bağlantı (Erdoğan, 2014: 26)

616

KARAHİSAR KALESİ

Karahisar kalesi yıkılır gider
Zülüfler gerdana dökülür gider

Bağlantı
Ver elini karlı dağlar aşalım bayramlaşalım
Yayladan gel allı gelin yayladan
Kestim umudumu kadir Mevla'dan
Ver elini karlı dağlar aşalım bayramlaşalım

Ben bir koyun oleyidim sen de bir kuzu
Meleye meleye getirsek yazı

Bağlantı (Karadeniz, 1997: 365)

617

KARAHİSAR KALESİ YIKILIR GELİR

Karahisar kalesi yıkılır gelir
Kakülü boynuna dökülür gelir

Bağlantı

Yayladan gel allı gelin yayladan
Kesme ümidini kadir Mevla'dan kadir Mevla'dan
Ver elini karlı dağlar aşalım başramlaşalım

Ben bir koyun olayım sen de bir kuzu
Meleye meleye getirem yazı

Bağlantı

Kapıma bağladım da kınalı koçu
Harmanı kaldırdım kız senin için
Bağlantı (Erdoğan, 2014: 26; TRT, 2000b: 519)

618

KARANFİLİM BUŞTA BUŞTA

Karanfilim buşta buşta
Aklım aldı bir bakışta
A ferişte a ferişte

Bağlantı

Eli karanfilli gelin
Ah eli karanfilli gelin
Başı deste güllü yârim

Ben bir güvercin olsam
Çadırın başına konsam
Çırpınıp yanına gelsem

Bağlantı (TRT, 2000b: 522)

619

KARANFİLİM ÜÇ ÇATAL

Karanfilim üç çatal
Üçü de pembe açar
Şimdi kızlar çok asri
Nişanlanmadan kaçar

Kanadım yok uçamam
Tutulmuşum kaçamam
Gönlümden geçenleri
Kimselere açamam

Çok ağladım güleyim
Sevdiğini bileyim
Verin bana yarimi
Başkasını neyleyim (TRT, 2000b: 523)

620

KARAOVA DÜĞÜNÜ GECE KURULDU

Karaova düğünü gece kuruldu
Varır varmaz güveyin adı soruldu
Pehlivanlar meydana çıktı soyundu
O zaman Hacı Gümüšoğlu vuruldu

Vurma Murat yakışmaz senin şanına
İnsan eniştesinin kıyar mı canına

Karaova'ya vardım güle oynaya
Aziz arkadaşımı eve koymaya
Acımadın mı Murat beni vurmaya
Al kanların içinde kabre koymaya

Vurma Murat yakışmaz senin şanına
İnsan eniştesinin kıyar mı canına (Turhan vd. 1996:
227; TRT, 2000b: 524)

621

KARATAŞ'IN BAĞLARINDA ÜZÜM VAR

Karataş'ın bağlarında üzüm var
Ah... Yırtılası şalvarında gözüm var
Aman... Yırtılası şalvarında gözüm var

Selendi'nin sarı sarı samanı
Ah... Yine geldi sarılmanın zamanı
Aman... Yine geldi sarılmanın zamanı

Ha den gidek Karataş'a üzülme
Ah... Gelin sürme çekmiş kaşlarına gözüne
Aman... Neler dedim küstün benim sözüme (Tan
ve Turhan, 2001: 107)

622

KARIMCA KARIMCA KARA KARIMCA

Karımca karımca (da kız annem)
Gara mara karımca (aman aman)
Hamamdan çıkmış geliyor (aman aman)
Gelin aman görümce (haydi aman)

Bağlantı:

Efdirir oğlan efdirir (eşim aman aman)
Camfes'ten şalvar kestirir (haydi aman)
Küçük kız zillere bastırır (aman aman)
Camfes'ten şalvar kestirir (eşim aman aman)

Aklımı şaşırdım (da kız annem)
Seni seni görünce (aman aman)
Al gel oğlan sevdiğimi (aman aman)
Benim gönlüm eğlensin (haydi aman)
Bağlantı (TRT, 2000b: 524)

623

KAROVACIK DERESİNİ AKAR MI SANDIN

Karovacık deresini akar mı sandın
Akan da kanlarımı diner mi sandın
Beni bu yollardan döner mi sandın

Ağla annem ağla salım geliyor
Sağımdan solumdan sabim geliyor
Arif'im Arif'im aslan Arif'im
Karovacık deresine yaslan Arif'im

Karovacık deresini atlayamadım
Fişeklerim döküldü toplayamadım
Üç düşmanım vardı paklayamadım

Ağla annem ağla salım geliyor
Sağımdan solumdan sabim geliyor
Arif'im Arif'im aslan Arif'im
Karovacık deresine yaslan Arif'im

Tüfeğim çatmada asılı kaldı
Elbisem sandıkta basılı kaldı
Garip annem evde yasılı kaldı

Ağla annem ağla salım geliyor
Sağımdan solumdan sabim geliyor
Arif'im Arif'im aslan Arif'im
Karovacık deresine yaslan Arif'im

Yoğurdu yayın ayran eyleyin
Arif'in gömleğini bayrak eyleyin
Benden sonra Sahure'yi gelin eyleyin
Ağla annem ağla salım geliyor

Sağımdan solumdan sabim geliyor
Arif'im Arif'im aslan Arif'im
Karovacık deresine yaslan Arif'im (Turhan ve
Altınkaynak, 2009: 179)

624

KARŞIDA KAVUN YERLER

Karşıda kavun yerler
Biz de yesek ne derler
Otursak biz de yesek
Bu bunu sevdi derler

Eşki de kavun dilimi
Oğlan tutma elimi
Verin benim mendilimi gülümü
Ser bir yatak saram ince belini

Değirmende bulgurum
Oğlan sana vurgunum
Çek elini elimden
Vallah billah yorgunum

Eşki de kavun dilimi
Oğlan tutma elimi
Verin benim mendilimi gülümü
Ser bir yatak saram ince belini

Değirmenin bendine
Döner kendi kendine
Analar kız beslemiş
Vermiyor sevdiğine

Eşki de kavun dilimi
Oğlan tutma elimi
Verin benim mendilimi gülümü
Ser bir yatak saram ince belini (Atılğan, 1998: 307)

625

KARŞIDAKİ CAMA BAK (Hüzzem)

Karşıdaki cama bak
İçindeki cana bak

Ana beni vurdular
Göksümdeki kana bak

Karşıda cam parlıyor
Oğlum martin yağlayor
Ana beni vurdular
Nazlı yârim ağlıyor

Cam ardından bakarsın
Yar güzelsin bekârsın
Ana beni evlendir
Günahımı çekersin

Karşıdaki cam bizim
Ardındaki can bizim
Ana beni evlendir
O gördüğün yar bizim

Yarım camı siliyor
Bakıp bakıp gülüyor
Ana beni evlendir
Sevdiğimi biliyor

Camın çerçevesine
Öldüm yar cilvesine
Ana beni evlendir
Dünür git yingesine

Camdan bakıp gülersin
Gözlerini süzersin
Ana beni evlendir
Her işlerim düzelsin (Halıcı, 1985: 121)

626

KARŞIDAN GELİR (Barak)

Karşıdan gelir eli develi
Sevdiğim poşu bağlamış gözü sürmeli
Zalimin kızı sen gelin olalı burnun havalı
Tama sen kız idin seni seven ben oldum

Yağmur yağar yükseklerden engine
Her güzel düşmez sevdiğine dengine
Tama zalimin kızı sen de gittin bir zengine
Hele sen kız idin seni seven ben oldum (Karadeniz,
2010: 118)

627

KARŞIDAN GELİR DE ELİ DEVELİ

Aman karşıdan gelir de eli develi
Hele sevdiğim güzel de gümüş kemer bağlamış da
gene gözü sürmeli
Aman sen gelin olalı zalimin gızı gene burnun
havalı

Bağlantı
Tamam sen kız idin de gene seni seven ben oldum
Ben oldum kibar ben oldum oy oy

Aman yağmur yağar da yükseklerden engine
Hele sevdiğim hatun da gene düşmez dengine

Tamam şimdi rağbet güzel ilen zengine

Bağlantı (TRT, 2002c: 123)

628

KARŞIDAN KARŞIYA ELMALI DAĞLAR

Karşidan karşıya elmalı dağlar oy anam
Elması yetişmiş suları çağlar
On beş yaşında bir güzel ağlar
Kaş kaldırıp gözlerini süzerek

Mestine de deli gönül mestine oy anam
Deste deste gül yolluyo dostuna
Sallanıp sallanıp gelir üstüme
Ölmüş urufumu söyletir gelin (TRT, 2002c: 124)

629

KÂTİBİN AVLUSU

Kâtibin avlusu hem dar hem geniş
Ben yatsıya gidem öldürün demiş
Üç tane canavar bir gelin yemiş
Vurma zalım vurma pişman olursun
En sonunda sen de idam olursun
İnemedim Seyitgazi düzüne
Bakamadım baş kâtibin yüzüne
Uyma dedim uydun ana sözüne
Vurma zalım vurma pişman olursun
En sonunda sen de idam olursun
Kâtibin avlusu hamama karşı
Bir yanı kaldırım bir yanı çarşı
Gelinimi kestim anneme karşı
Vurma zalım vurma pişman olursun
En sonunda sen de idam olursun (Turhan vd.
2003: 252; Uludemir, 1970: 112)

630

KAVAKTA KURU DALLAR Mavilim

Kavakta kuru dallar (mavilim mavilim)
Bacağında mor şalvar (da) (vur davulcu davula
davula)
Babam sana gız vermez (mavilim mavilim)
Düz gelin Allah'a yalvar (da) (vur davulcu davula
davula)

Mavi mintan darımıdır (mavilim mavilim)
Cebindeki nar mıdır (da) (vur davulcu davula
davula)
Gece gündüz yanarım (mavilim mavilim)
Hiç haberin var mıdır (da) (vur davulcu davula
davula)

Mavilisin harin yok (mavilim mavilim)
Gız güzelsin yarin yok (da) (vur davulcu davula
davula)
Vermişler bir kötüye (mavilim mavilim)
Cahilsin haberin yok (da) (vur davulcu davula
davula)

Mavilim herg ediyor (mavilim mavilim)
Hergini terk ediyor (da) (vur davulcu davula

davula)
Hergin başını yesin (mavilim mavilim)
Yarım elden gidiyor (da) (vur davulcu davula
davula)

Kavakta gara garga (mavilim mavilim)
Vurdum düşürdüm arga (da) (vur davulcu davula
davula)
Yarım armağan salmış (mavilim mavilim)
Açtım baktım gavurga (da) (vur davulcu davula
davula)

Mavilim vatana gel (mavilim mavilim)
Dolanda setene gel (de) (vur davulcu davula
davula)
Hiç mahanan yoğusa (mavilim mavilim)
Kesene gaytana gel (de) (vur davulcu davula
davula) (TRT, 2000b: 533)

631

KAVAKTAN GAZEL İNDİ

Kavaktan gazel indi (a yârim)
Dibine güzel indi
Bir öptüm bir sarıldım (a yârim)
Yüreğim tazelendi

Kavakta kuru dal var (a yârim)
Ayakta mavi şalvar
Eğer annem vermezse (a yârim)
El aç Allah'a yalvar (TRT, 2000b: 533)

632

KAYADAN OT YOLARIM

Kayadan ot yolarım (loli)
Parmağıma dolarım (loli)
Çok söyleme kaynana (loli)
Saçlarımı yolarım (loli)

Bağlantı
Haydi un eleyiver (loli)
Şöle döneleyiver (loli)
Kayaların üstünde (loli)
Yat da yuvarlanıver (loli)

Loli demeye geldim (loli)
Kaymak yemeğe geldim (loli)
Kaymak da baba çıksın (loli)
Yari görmeye geldim (loli)

Bağlantı (TRT, 2000b: 535)

633

KAYALAR BUZ BAĞLAMIS

Kayalar buz bağlamış (hızmalım aman)
Avcılar iz bağlamış
Yeri gül boylum yeri
El getti kalma geri
Yardan bana gan teri
Şerbet et de ver beri

Bağlantı
Kendisi hokkali yarım
Şalvar dökmeli yarım
Nişanlıya varırken
Şöyle sekmeli yarım
Kayalar merdin merdin (hızmalım aman)

Kim bilir kimin derdin
Yeri gül boylum yeri
El getti kalma geri
Yardan bana gan teri
Şerbet et de ver beri

Bağlantı (TRT, 2000b: 535)

634

KAYALAR YARILMASIN

Kayalar yarılmasın
Söylen yar darılmasın
Darılırsa darılsın
Ellere sarılmasın

Bağlantı
Nesine de yavrum nesine
Sigara da koymuş fesine

Kayalar engin olsa
Nişanlım zengin olsa
Zenginliği aramam
O benim dengim olsa

Bağlantı

Kayalar kaynağında
Al kınalar parmağında
Ben yarimi kaybettim
Ürgüp'ün oymağında

Bağlantı (TRT, 2000b: 536)

635

KAYALICA'NIN DAŞLARI Barana Havası

Kayalica'nın daşları
Sarı da sarı saçları
Kefenimi ısladır
Ela gözün yaşları
Mehmet sen vurdun beni
Gençliğime doymadan
Al gelinler olmadan

Hediyemi verdiler
Kendisi ölmüş dediler
Cenazemi kaldıranlar
Onbeş altın yediler
Sarı sarı saçlı Zeynebim
Al gelinler olmadan
Gençliğime doymadan (TRT, 2000b: 537)

636

KAYIKÇI TÜRKÜSÜ

Gelin kızlar iskeleye varalım
Bir münasip hub kayıkçı bulalım
Her ne ister ise n'olur verelim
Naz ile çek bizi canım kayıkçı

Kimi molla kimi paşa kızları
Lisanı tutidir şirin sözleri
Biri ahu biri siyah gözleri
Naz ile çek bizi canım kayıkçı

Gelin kızlar girek kayık içine
İbrişim seccade döşeyek kıçına
Uryan olmuş kayıkçının suçu ne
Naz ile çek bizi canım kayıkçı

Gelin kızlar gelin seyre gidelim
Hünkâr Bahçesini seyre gidelim
Küçüksuyu dahi mehtap edelim
Naz ile çek bizi canım kayıkçı

Böyle m'olur kadınların nazları
Kan bürümüş o dilberin gözleri
Yaktı vücudumu şirin sözleri
Naz ile çek bizi canım kayıkçı (Yıldırım, t.y.: 297)

637

KAYMAKAM KIZI

Elinizden elinizden
Kurtulaydım dilinizden

Ay gelinde indim yola yayladan
Kaşın değil de gözün beni ağladan
Bu güzellik sana Kadir Mevladan
Alırım ahdımı goymam yanına gelin

Yeşil başlı ördek olsam
Sular içmem gölünüzden

Sarı sabahlıkta yakışmaz mı güzele
Güz gelince de bağlar döner gazele
Ben gidersem de sen o yarı tazele
Kendin gelinsin de bakışların kız gibi

Ezmeyinen ezmeyinen
Yar bulunmaz gezmeyinen

Bir taş attım da karlı dağın ardına
O da vardı değdi nazlı yarin yurduna
O yarin benim ile derd ne
Alırım ahdımı goymam yanına ay gelin

Mezarımı kızlar kazsın
Gümüş saplı kazmayınan ağam ben yandım

Kaymakam kızı kızı
Aldattın bizi bizi
Çıkalım dağların başına
Sen gül topla ben nergizi (Halıcı, 1985: 119-120)

638

KAYNANA

1-Gelin

Çarşıdan aldım lahana
Kıydım koydum sahana
Hiç ömrümde görmedim
Böyle cadı kaynana

2-Gelin

Kaynanayı ne yapmalı
Kaynar kazana atmalı
Yandım gelin dedikçe
Altına odun atmalı

Bağlantı

Aman aman aman kaynana
Dişleri gedik kaynana
Oğlun kebab getirdi
Sensiz yedik kaynana

3-Kaynana

Eli etekli gelin
Başı saçaklı gelin
Sen de mi adam oldun
Şişe bacaklı gelin

Bağlantı

Aman aman aman bu gelin
Yandım oğlum bu gelin
Sen de mi adam oldun da
Baston bacaklı gelin (Atılğan, 1998: 314)

639

KAYNANA HEDİK KAYNANA

Çarşıdan aldım lahana
Kıydım koydum sahana
Hiç ömrümde görmedim
Böyle de şinnek kaynana

Kazanda hedik kaynana
Dişleri gedik kaynana
Oğlun çerez getirdi
Sensiz yedik kaynana

Kaynanayı n'etmeli
Kaynar kazana itmeli
Yandım gelin dedikçe
Altına odun atmalı

Yumurtanın sarısı

Yere düştü yarısı
Küllükte bir it ölmüş
Kaynanama darısı (İvgin vd. 2009: 128)

640

KAYNANA TÜRKÜSÜ

Kaynanayı ne yapmalı?
Merdivenden kakmalı
Takır tukur inerken
Seyranına bakmalı.

Kaynanayı ne etmeli?

Merdivenden itmeli
Paldır küldür düşerken
Arkasından bakmalı.

Kaynana kazan karası

Körüm helva tavası
İkisini Allah alası
Oğlu bana kalası.

Kocamın abası var

Çok iyi babası var
Kocam güzeldir ama

Bir cadı anası var. (Demirci, 1938: 237)

641

KAYNANA TÜRKÜSÜ

Gelin

Kaynanalar yer çöreği
İnşallah ağrır yüreği
Cehennem dış direği
Kaynana kaynana
Kaynana kaynana.

Kaynana

Saz yolundan gelir birdi
Hep çektiğim gelin derdi
Günde ölsün üçü dördü.

Gelin

Kaynanamın adı Huri
Kör olsun gözünün biri
Koca çaylak benden diri
Kaynana kaynana. (Demirci, 1938: 238)

642

KAYNANA TÜRKÜSÜ

Kaynana kişmiş yemez
Eşeğine deh (çüş) demez
Akşama pişmiş yemez
Kaynana kaynana, kalk gelin oyna

Kaynanalar çeker maşa

Gelin durmaz kaçır dışa
Koca köpek ölse kışa
Kaynana kaynana, kalk gelin oyna

Koçhisardan gelir paşa

Kabak kaynar taşa taşa
Koca köpek beni boşa
Kaynana kaynana, kalk gelin oyna

Kaynanam hamama gitse

Dört ayağı birden kaysa
Sandık içi bana kalsa
Kaynana kaynana, kalk gelin oyna

Kaynanamın adı Hürü

Kör olsun gözünün biri
Koca köpek benden diri
Kaynana kaynana, kalk gelin oyna

Sağ göğsünde olur bendi
Hep çekiğim gelin derdi
Günde ölsün üçü dördü
Kaynana kaynana, kalk gelin oyna (Özbek, 2011: 165)

643

KAYNANA TÜRKÜSÜ

Ocakbaşı yarıldı
Kaynana bana darıldı
Darılırsa darısın
Oğlu da bana sarıldı

Pazarda hedik kaynana
Dişleri gedik kaynana
Oğlun çerez getirdi
Sensiz yedik kaynana

Kaynanayı n'apmalı
Kaynar kazana atmalı
Yanyom gelin dedikçe
Altına odun atmalı

Pazarda hedik kaynana
Dişleri gedik kaynana
Oğlun çerez getirdi
Sensiz yedik kaynana (Özbek, 2011: 221)

644

KAZANLAR

Kara kara kazanlar gelin gelin
Kara yazı yazanlar aman
Cennet yüzü görmesin gelin gelin
Aramızı bozanlar amman

Nakarat
A benim nazlı yarım aman
Çorbası tuzlu yarım aman

Bir taş attım alıca gelin gelin
Bir kuş vurdum delice aman
Yenile bir yar sevdim gelin gelin
Gözleri sürmelice aman

Nakarat

Kazanın kulpu kırık gelin gelin
Elma yanak dudak erik aman
Benim sevgili yarım gelin gelin
Demir bilekli şefik amman

Nakarat

Kazanı kalaylattım gelin gelin
Yıkadım da parlattım aman
Şu Konya'nın içinde gelin gelin
Çok damatlar oynattım aman

Nakarat (Halıcı, 1985: 96)

645

KEKLIĞI VURDUM (SÜRMELİM)

Kekliği vurdum uçtu Sürmelim
Gitti ormana düştü Sürmelim
İstedim kızı alam Sürmelim
İkbale gelin düştü Sürmelim
Vay sürmelim sürmelim sürmelim
Göğsü de ilik düğmelim düğmelim

Güvercin vurdum uçmaz Sürmelim
Kanı sel olup akmaz Sürmelim
Kız iken sevdiklerim Sürmelim
Şimdi yüzüme bakmaz Sürmelim
Vay sürmelim sürmelim sürmelim
Göğsü de ilik düğmelim düğmelim

Bu dere baştan başa Sürmelim
Atladım taştan taş Sürmelim
İstedim murat alam Sürmelim
Almadım baştan başa Sürmelim
Vay sürmelim sürmelim sürmelim
Göğsü de ilik düğmelim düğmelim
(Karadeniz, 2000: 392; TRT, 2000b: 540)

646

KEKLIĞIM KEKLIĞIM KINALI KEKLIĞIM

Kekliğim kekliğim (vay vay aman)
Kınalı kekliğim
Suya mı gidersin (vay vay aman)
Yolunu bekleyim

Bağlantı:
Olmalı yar olmalı
Ne güzel olmalı
Güzeller karşısında
Divan durmalı

Evlerim evlerim (vay vay aman)
Yüksek evlerim
İnerim benerim (vay vay aman)
Gönül eylerim

Bağlantı

Karınca karınca (vay vay aman)
Kar da karınca
Ne güzel oynuyor (vay vay aman)
Gelin görümce

Bağlantı (TRT, 2000b: 540)

647

KEKLİK KONAR BOZ ARDİCİN DALINA

Keklik konar boz ardıcın dalına
O da yanık yanık öter eşine (oy oy oy)
On beş sene düştüm senin peşine
Saramadım çakır gözlüm ben seni (oy oy oy)
Sürmelime yandım
Sözlerine aldandım

Sabah günü erken vurur duvara
Gelin senin gocan neden avara (oy oy oy)
Vefasız çamuru vurma duvara
Sarılıp öpmeye yar olmayınca (oy oy oy)
Sürmelime yandım
Sözlerine aldandım

Yağmur yağar derelerden sel iner
Kızlar şöyle böyle yakar gelinler (oy oy oy)
Gocasından hoşlanmayan gelinler
Uyur uyanır uykusunda belinler (oy oy oy)
Sürmelime yandım
Sözlerine aldandım
Evlerinin önu arpa anızı
Gelinlerin yanağı gülden kırmızı (oy oy oy)
Sen goyun ol ben de bir guzu
Meleşe oynasa geçirem yazı (oy oy oy)
Sürmelime yandım
Sözlerine aldandım (Uludemir, 1970: 81)

648

KEMENÇEMİN BAŞINDA

Kemençemin başında
Oynuyor parmaklarım
Zaya mı gitti gelin aman
Benim yalvarmalarım

Başındaki yazmanın
Dalı var çiçeği yok
Şu melunun kızının aman
Benden geçeceği yok

Gel pınara pınara
Suyu doldur destine
Bu benim türkülerim aman
Hep güzeller üstüne (Can ve Turhan, 2007: 156)

649

KESTANENİN İRİSİ

Kestanenin irisi
Yar yandım aman
Geçti kızlar sürüsü
Sürüsünden fayda yok
Tombul bilekli gelin
Yaktı beni birisi
Mendilim benek benek
Yar yandım aman
Ortasında kelebek
Yazı birlik geçirdik
Tombul bilekli gelin
Kışın ayırdı felek
Mendilimin yeşili
Yar yandım aman
Ben kayıbettim eşimi
Eşim gitmiş gurbete
Tombul bilekli gelin
Bırakmam peşini (Karadeniz, 2000: 311)

650

KETEN GÖMLEK GIYMIŞ DE AYNA DİZİNDE

(aman) Keten gömlek giymiş de ayna dizinde
(aman) Çifte benleri de vardır yüzünde
(aman) Böyle güzel çıkar mı da barak elinde (aman elinde)

Bağlantı

(aman) Almayın elimden Döne'mi
(valla) Gine Gaziantep Nizip alsın senin gadanı
(taman yavrum gadanı)
Barak elleri de alsın senin gadanı

(aman) Gine Döne gelin elimle yaptırdım senin odanı

(aman) Barak elleri de alsın senin gadanı (aman gadanı)

(aman) Eller aldı (da) seni de gine sürüyor senin safanı (aman safanı)

Bağlantı (TRT, 2002c: 127)

651

KETEN GÖMLEK TÜRKÜSÜ

Keten gömlek kıvırcık
Suya iner sığırıcık
Kız Mevlanı seversen
Ak gerdandan biricik

Amanın aman aman beyler
Beyler beni kim eğler
Ak gerdan da püskülüme beyler
Kör olsun yaramaz gözler

Keten gömlek dizecek
Bir kez gelir bizecek
Sarılalım yatalım
Evvel bahar güzecek

Amanın aman aman beyler
Beyler beni kim eğler
Ak gerdan da püskülüme beyler
Kör olsun yaramaz gözler

Keten gömlek dize aka
Bir kız gelir bize yaka
Kırpiklerim yoruldu
Kız sana baka baka

Amanın aman aman beyler
Beyler beni kim eğler
Ak gerdanda koşma da beyler
On beşinde bir gelin ağlar

Yük dibinde pastırma
Kakülünü kestirme
Kestirirsen az kestir
Nişanlımı küstürme

Amanın aman aman beyler
Beyler beni kim eğler
Ak gerdanda koşma da beyler
On beşinde bir gelin ağlar (Yıldırım, t.y.: 95)

652

KICILAR KAVAK KICILAR

Kadın
Kıcılar kavak (da) kıcılar
Kına getirir hacılar
Gelmez olsun (da) kınacılar

Bağlantı

Var evimiz var var var
Şen kızımız şen anam şen hey
Kızın anası hey
Melul anası hey
Kız sana misafır
Bugün akşamlık
Yarın öğlenlik

Kadın

Atladı geçti ırmaktan
Yüzüğü düştü parmaktan
El oğluna yalvarmaktan

Erkek

Atladı geçti eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Gelin evler yakışığı (TRT, 2000b: 547)

653

KINA ALIM BEN SENE

Kına alim ben sene (yak ellere ellere)
İşmar ettim gelsene (yak ellere ellere)
Bu yıl da kavuşmadık (yak ellere ellere)
İnşallah gelen sene (yak ellere ellere)

Bağlantı

Kurban şirin dilleren
Yak ellere ellere

Konayı kavururlar (yak ellere ellere)
Döğmeden savururlar (yak ellere ellere)
Bu ne zalım köy imiş (yak ellere ellere)
Sevmeden ayırırlar (yak ellere ellere)

Bağlantı

Kına aldım kal gibi (yak ellere ellere)
Yarın boyu dal gibi (yak ellere ellere)
Ellerin yarın bilmem (yak ellere ellere)
Benim yarım bal gibi (yak ellere ellere)
Bağlantı (TRT, 2000b: 548)

654

KINA GECESİ

Gelinin yükü tutuldu,
Oğlan evine yıkıldı.
Kız anasının beli büküldü.

Kal evimiz kal kalın dı,
Şen odalar şen olun dı.
Ana hamama vardın mı?
Yunduğum yeri gördün mü?
Bencileyin kız buldun mu?

Kal evimiz kal kalın dı,
Şen odalar şen olun dı.

Atladı geçti eşiği,
Sofrada kaldı kaşığı,
Gitti evin yakışığı.

Kal evimiz kal kalın dı,
Şen odalar şen olun dı.(Özbek, 1994: 408)

655

KINA HAVASI

Getirin gına yakalım...nenni
Yetmezse azca katalım...nenni
Gelinin halin soralım...nenni

Nenni paşam, benim paşam neni
Yatrayım ak pamuğum nenni
A gelin kınan kutlu olsun nenni
Evde dirliğin datlı olsun nenni

Evlerinin önü mektep
Mektepte okurlar tebbet
Güveyin adı Mehmet

Nenni paşam, benim paşam neni
Yatrayım ak pamuğum nenni
A gelin kınan kutlu olsun nenni
Evde dirliğin datlı olsun nenni (Özbek,
1994: 406)

656

KINA HAVASI

Sen bu ellere gelmezsin
Bu tekmeden ekmek almazsın
Ezelki gibi olmazsın

Gelinim kınan kutlu olsun
Yoldaşın hayırlı mübarek olsun
Vardığın yerde dilin tatlı olsun

Hani şu kızın anası
Elinde mumlar yanası
Dahi muradına eresi

Gelinim kınan kutlu olsun
Yoldaşın hayırlı mübarek olsun
Vardığın yerde dilin tatlı olsun

Kız baban şehre vardı mı
Alını morunu aldı mı
Şu da kızımın dedi mi

Gelinim kınan kutlu olsun
Yoldaşın hayırlı mübarek olsun
Vardığın yerde dilin tatlı olsun

Elimi sundum ustana
Elimi kesti ustura
Allah'ım şirin göstere

Gelinim kınan kutlu olsun
Yoldaşın hayırlı mübarek olsun
Vardığın yerde dilin tatlı olsun (Özbek, 2011: 257)

657

KINA HAVASI (AĞIZ) UZUN HAVA

Sofraya düzdüm kaşığı
Hopladım geçtim eşiği
Bir kız evin yakışığı
Verme beni deveciye

Yastandığım kara daşlar
Gölgelenmiş kara kaşlar
Gökyüzünde uçan kuşlar
Minnet eyleyin babama

Baba ekmeğin yok mudu
Bir kız eve çok mudu
Gelin oldum gidiyorum
Hiç mi menendim yok mudu

Şu devecinin inadı
Bülbül kafese konadı
Devecioğlu öledi
Beni de eller aladı

Arabam yüceden aşmaz
Fistanım dardır kavuşmaz
Gelin oldum gidiyorum
Bana gurbetlik yakışmaz. (Keçik, 2000: 28)

658

KINA İLAHİSİ

İki melek önde gider
Medine'ye doğru gider

.....
Habibullahın sancağı
Resulullahın sancağı
Elime alsam alınmaz
Bağrıma bassam basılmaz

.....
Habibullahın sancağı
Resulullahın sancağı
İndim Ali kuyusuna
Abdest aldım suyusuna
.....indim kıyısına

Habibullahın sancağı
Resulullahın sancağı (Uludemir, 1970: 48)

659

KINA TÜRKÜSÜ

Salına salına girmiş gelinim bahçeye
Al kırmızı gül toplamış gelinim bohçaya
Anası da satı satı vermiş bir kese akçaya.
Ağlama gelinim sızlama gelinim,
Ben yine gelirim...

Altın tas içinde kınan ezerler,
Gümüş tarak ile zülfün çözerler,
Ak gerdana altın, inci, boncuk dizerler.

Ağlama gelinim sızlama gelinim,
Ben yine gelirim...

Altın tas içinde kınan ezerler,
Gümüş tarak ile zülfün ezerler,
Güveyin yanında da gelinin sözü tutulsun.
Ağlama gelinim sızlama gelinim,
Ben yine gelirim...(Özbek, 1994: 407)

660

KINA TÜRKÜSÜ

Elekten elen gınamı
Yakın şu soyka kalanı
Ağlatman gelin anamı
İşte geldim gidiyorum
Sılayı terk ediyorum

Babamın büyük hayadı
Gardaşım çiftin dayadı
Acısı beni boyadı
İşte geldim gidiyorum
Sılayı terk ediyorum (Özbek, 1994: 411)

661

KINA TÜRKÜSÜ

Kınaya gel kınaya
Kız kızım kınan kutlu olsun
Yad elden dilin tatlı olsun

Baban şehre vardı mı
Alı yeşili aldı mı
Bu da kızımın kınan kutlu olsun
Yad elden dilin tatlı olsun
Al yeşil mübarek olsun

Hani bu kızın anası
Elinde mumlar yanası
Kız kızım kınan kutlu olsun
Yadelden dilin tatlı olsun
Al yeşil mübarek olsun

Gittiğin yollar otlı olsun
Bindiğin atlar etli olsun
Kız kızım kınan kutlu olsun
Yad elden dilin tatlı olsun
Al yeşil mübarek olsun

Elimi sundum
Elimi kesti destere
Kız Allah şirin göstere
Kız kızım kınan kutlu olsun
Yad elden dilin tatlı olsun
Al yeşil mübarek olsun (Özbek, 2011: 259)

662

KINA TÜRKÜSÜ

Uvak örün şu gelinin saçını
Kınalayın ağ elinin içini
Bugün burda yarın çeker göçünü

Şen ol yaylam şen ol var bundan böyle
Anası kızından geçer mi söyle

Gelinim gelinim yaşlı gelinim
Aynesi cebinde paslı gelinim
Ağlamış kirpiği ıslı gelinim

Şen ol yaylam şen ol var bundan böyle
Anası kızından geçer mi söyle

İrafa düzeler altından sini
Al kınalı gelin ettiler seni
Ağlatmayın yazık telli civanı

Şen ol yaylam şen ol var bundan böyle
Anası kızından geçer mi söyle (Keçik, 2000: 89)

663

KINALAR YAKMIŞ ELİNE (KINA HAVASI)

Kınalar yakmış eline
Nazar değmesin geline
Bakın şu ince beline
Nazar değmesin geline

Çengi köçek yallah desin
Hoş yaratmış Allah desin
Görenler maşallah desin
Nazar değmesin geline

Yüzü Hakk'ın nuru gibi
Yuvadaki kumru gibi
On beşinde yavru gibi
Nazar değmesin geline (Tan ve Turhal, 2016: 130)

664

KINALI GELİN

Kınalı gelin gel bana
Bu can kurbandır sana
Derdimi döktüm ummana
Umman taşı taşacak

Kınalı gelin sarmalı
Kakülleri burmalı
Bindallı kesip sarmalı
Ceylan kaçtı kaçacak

Kınalı gelin kop da gel
Mor bohçeni kap da gel
Bana baygun bak da gel
Sazım coştı coşacak (Özbakır, 1988: 83)

665

KINALI KIZIM

Ay kızım, vay kızım, kınalı kızım
Seni bir doktor istiy, verim mi ona
Ay ana, vay ana ben varmam ona
Reçetesi çohtır yazdırır bana

Ay kızım, vay kızım, kınalı kızım
Seni bir saraf istiy, verim mi ona
Ay ana, vay ana ben varmam ona
Leraları çohtır saydırır bana

Ay kızım, vay kızım, kınalı kızım
Seni bir şoför istiy, verim mi ona
Ay ana, vay ana ben varmam ona
Yola gider gelmez derd olur bana

Ay kızım, vay kızım, kınalı kızım
Seni bir asker istiy, verim mi ona
Ay ana, vay ana ben varmam ona
Nöbetleri uzar gider ben varmam ona

Ay kızım, vay kızım, kınalı kızım
Seni bir sarhoş istiy, verim mi ona
Ay ana, vay ana ben varmam ona
İçer içer sarhoş olur, sarılır bana. (Turhan vd. 2016: 297-298)

666

KINAN KUTLU OLSUN

Atımı getirin binek taşına
Elim ulaşmadı eğer taşına
Beybabasın getirin yanı başına
Kız anası kız anası oy oy

Kız anası kız anası
Elinde mumlar yanası
Büyük evin kaynanası
Kız anası kız anası oy oy

Kınan çok kutlu olsun
Beybaban gelsin de kuşağı kuşansın
Beydayın gelsin de elbiseni giydirsin
Kız anası kız anası oy oy

Hoş geldin hoş geldin
Güveyi yoldaş geldin
Geven gibi küllenesin
Keklik gibi dillenesin (Yıldırım, t.y.: 65)

667

KINASI KARILIR TASTA

Kınası karılır tasta
Oğlan evi pek heveste
Kız anası kara yasta

Yarenim kınan kutlu olsun
Orda dirliğin tatlı olsun

Tuz kabımı tuzsuz koyan
Koca evi ıssız koyan
Anasını kızsız koyan

Yarenim kınan kutlu olsun
Orda dirliğin tatlı olsun

Ana hamama vardın mı
Yunduğum yeri gördün mü
Şimdi kıymetim bildin mi

Yarenim kınan kutlu olsun
Orda dirliğin tatlı olsun

Atlayıp geçer eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Gelin evlerin ışığı

Yarenim kınan kutlu olsun
Orda dirliğin tatlı olsun

Kaya dibi karıncalı
Yanı çifte görümceli
Hem dayılı hem amcalı

Yarenim kınan kutlu olsun
Orda dirliğin tatlı olsun (Karadeniz, 2010: 420)

668

KINASI KARILIR TASTA

Kınası karılır (da) tasda (ney ney)
Oğlan evi (de) pek havasda (ney aman)
Kız anası (da) kara kara yasda (da ney ney)

Bağlantı
Yarenim kınan kutl'olsun
Sadıcım kınan kutl'olsun
Orda dirliğin tatlı'olsun

Tuz kabını (da) tuzsuz koyan (ney ney)
Baba evini (de) ıssız koyan (ney ney aman)
Anasını (da) kızsız koyan (ney ney)

Bağlantı

Kayalar (da) karıncalı (ney ney)
Yanı çifte (de) görümceli (ney ney aman)
Hem dayılı (da) hem amcalı (ney ney)

Bağlantı

Kızın anası Kezban anası
Kızımız gidiyor nazınız gidiyor
Bugün (de) akşamlık akşamlık
Yarın öğlenlik öğlenlik
Misafir galdı galdı da söylemez oldu

Bağlantı

Fışneden hoşafım (da) bişdi (ney de ney ney ney)
Gelinlik nişanın düştü (ney de ney ney ney)
Kız anadan (da) ayrı da düştü (ney ney ney)
Aman anam gadın anam ben gidiyorum
Evinizi hepimizi terkediyorum (ney de ney ney ney)

Bağlantı (TRT, 2000b: 548)

669

**KIRAT GEMİNİ ALMIŞ YOL MU DAYANIR
(DÖNDÜ)**

Kırat gemini almış yol mu dayanır
Nazlı yar uykudan da uyur uyanır
Benim Döndü'm gelin olmuş gidiyor
Aman Allah buna can mı dayanır

Niğde civarında bir saçı Leyla
Sen gibi dünyaya gelmemiş böyle
Güzeli güzele yazar mı Mevla
Yaylasında gülü olsam Döndü'nün

Ben seni severim sen de seversen
Adam olan el sözüne uyarsan
Çizme olam ayağına giyersen
Ökçesini çamurlara bas gelin

Nazlı Döndü'm suçuların sucusu
En önden gider de çifte bacısı
Döndüm keklik olsa ben de avcısı
Besleseydim her gün onu kafeste

Harmanında döğenine taş olsam
Parmağında yüzüğüne kaş olsam
Şu yalan dünyada sana eş olsam
Ahretinde sorgusu yok Döndü'nün

Suya gider helkeleri sallıyor
Derdin nedir diye benden sormuyor
Mektup yazdım cevabını vermiyor
Bir derdin var bilemedim kız senin (Atılğan, 2002:
324)

670

KIRKA KINA HAVASI

Yengeler yakar kınasın
Al yeşil kınan şen olsun
Yarenim ağzın tatlı olsun
Yudum başımı daradım
Şalı belime doladım
Anam için çoğ ağladım
Anam hoş gal deyemedim
Deyemedim deyemedim
Ben anama doyamadım
Hançer dayenin meşesi
Dibinde keklik eşesi
Anasının gelin Aşası
Anam hoş gal deyemedim
Deyemedim deyemedim
Ben anama doyamadım
Hançer dayenin alıcı
Dibinde keklik bilici
İşte geldi gelin alıcı
Anam artık gidiyoruz
Gidiyoruz gidiyoruz
Sılayı terk ediyoruz
Esvap yuduğum ak taşlar
Kölgelendiğim ağaçlar
Tuz, ekme yedim gardaşlar
Gidiyorum gidiyorum
Sılayı terk ediyorum
Elimi soktum ıstara
Elimi kesti ustura
Mevlam hayırlar göstere
İşte geldim gidiyorum
Gidiyorum gidiyorum
Sılayı terk ediyorum

Şu tepenin öte yüzü
İçindedir keklik izi
Ananın biricik kızı
Anam hoş gal deyemedim

Deyemedim deyemedim
Ben anama doymadım (Uludemir, 1970: 120-121)

671

KIZ ADIN GÜLÜMHAN'DIR

(ah) Gız adın gülümhan'dır
(vah) Huni gözler ev yıkandı
Ağlar ağlar gezerim
İçerim dolu kandır (ah ah ah)
(ah eman eman eman eman ey)

Ben de buraların nesine geldim
Seherde öten bülbülün sesine geldim
Duydum sevdiğim kız gelin olmuş
Ben de o güzelin yasına geldim
(ah eman eman eman eman ey) (TRT, 2002c: 128)

672

KIZ DEMEDİM

Kız demedim dul demedim aldandım
Raki içtim şarap içtim sallandım
Şu zamanda bir çapkına aldandım
Ağzım suda artık benden pas
Çekilir mi bunca eda bunca naz
Söylediğim sözleri geline yaz
Zira dünya eski hamam eski tas (Demirci, 1938: 179)

673

KIZ KINA HAVASI

Getirin kına yakalım
Yetmezse azca katalım
Gelinin sözünü tutalım
A gelin a güzel kınan kutlu olsun
Güveyin yanında sözün tatlı olsun...

Hani bunun kayın anası
Kireç ocağında yanası
Kutlu olsun gelinin kınası
A gelin a güzel kınan kutlu olsun
Güveyin yanında sözün tatlı olsun...

Çam budağın eğip gelir
Kız oğlana değıp gelir
Al duvağı sürüdükçe
Güvey atla deyip gelir
A gelin a güzel kınan kutlu olsun
Güveyin yanında sözün tatlı olsun... (Demirci, 1938: 226)

674

KIZ SAÇLARIN SAÇLARIN

Kız saçların saçların (yar yar yar aman)
Oynar omuz başların (rinna rinna rinnanay)

Kız ben seni alırım (yar yar yar aman)
Vermezler gardaşların (rinna rinna rinnanay)

Kız saçların iki kat (yar yar yar aman)
Birazını bana sat (rinna rinna rinnanay)
Kız annenden izin al (yar yar yar aman)
Bir gece de bizde kal (rinna rinna rinnanay) (Can ve Palazoğlu, 2008: 111)

675

KIZARDI KAYALAR AL GIYDI DAĞLAR

Kızardı kayalar al giydi dağlar (canım dağlar da nanana)
Yeşil yaprak ile bezendi bağlar
Anadan ayrılan ah eder ağlar (canım dağlar da nanana)
Doldur pınar doldur ben gider oldum

Bağlantı
Doldur da pınar doldur ben gider oldum (canım dağlar da nanana)
Anamı babamı terk eder oldum

Altın tas içinde kınam ezildi (canım dağlar da nanana)
Gümüş tarak ile zülfüm çizildi
Benim yazım yad ellere yazıldı (canım dağlar da nanana)
Doldur pınar doldur ben gider oldum

Bağlantı

Kınalayın hanım kızın başını (canım dağlar da nanana)
Al verin eline sile yaşını
Hanım annesinin can yoldaşını (canım dağlarda nanana)
Doldur pınar doldur ben gider oldum
Bağlantı (TRT, 2000b: 554)

676

KIZILCIKLAR OLDU MU

Kızılıcıklar oldu mu
Selelere doldu mu
Yolladığım çoraplar
Ayağına oldu mu

Bağlantı
Mendili geline
Mendil verdim eline
Kara kına yollamış
Yar benim ellerime

Yaylı gelir taşlıktan
Dingil çıktı başlıktan
Şu köyün oğlanları
Evlenemez başlıktan

Bağlantı

Tabakası aynalı
Şu oğlana varmalı
Oğlan pek güzel amma
Anası olmamalı
Bağlantı (TRT, 2000b: 555)

677

KIZILIRMAK

Kızılırmak parça parça olaydın olaydın olaydın
Her parçası bir yerlerde kalaydın kalaydın
Sen de benim gibi yarsız olaydın olaydın olaydın
Yedin Kızılırmak allı gelini gelini...

Balıklar mı yuttu tatlı dilini annem dilini
Avcı gelsin şu kartalı vuralım vuralım vuralım
Dalgıç gelsin şu gelini bulalım bulalım bulalım
Güveyiye kara da haber salalım salalım salalım.
Yedin Kızılırmak allı gelini annem gelini.
Balıklar mı yuttu tatlı dilini annem dilini.
(Demirci, 1938: 328)

678

KIZILIRMAK I

Kızılırmak parça parça olası
Her parçanı bir diyara salasın
Sen de benim gibi yarsız kalasın
Kızılırmak yedin allı gelini
Gelini gelinin suna boylumu.

Köprüye varınca köprü yıkıldı
Beş yüz atlı birden suya döküldü
Nice yiğitlerin beli büküldü
Kızılırmak yedin allı gelini
Gelini gelinin suna boylumu. (Demirci, 1938: 329)

679

KIZILIRMAK PARÇA PARÇA OLAYDIN

Kızılırmak parça parça olaydın
Her parçası bir diyarda kalaydın
Sen de benim gibi yarsız olaydın
Yedin Kızılırmak allı gelini
Balıklar mı yedi tatlı dilini
Avcı gelsin şu kartalı vuralım
Dalgıç gelsin şu gelini bulalım
Güveye de kara haber verelim
Yedin Kızılırmak allı gelini
Balıklar mı yedi tatlı dilini (Karadeniz, 1997:
228; TRT, 2000b: 555)

680

KIZILIRMAK TÜRKÜSÜ

Köprüye geldik de köprü yıkıldı
Beş yüz atlı birden suya döküldü
Koç yiğidin orta beli büküldü

Kızılırmak n'ettin allı gelini
Gerdanı beş karış benli gelini

Elinin kınası soldu mu ola
Gözünün sürmesi soldu m'ola
Uçmakta mezarı kazıldı m'ola

Kızılırmak n'ettin allı gelini
Gerdanı beş karış benli gelini

Kızılırmak parça parça olası
Her parçanı bir diyara salasın
Sen de benim gibi yarsız kalasın

Kızılırmak n'ettin allı gelini
Gerdanı beş karış benli gelini (Yıldırım, t.y.: 43)

681

KIZIM BABAN PAZARA VARDI MI?

Kızım baban pazara vardı mı
Alını yeşilini aldı mı
Bu da kızımın entarisi diye
Seni sıradan saydı mı

Kızım kınan kutlu olsun
Vardığın yerde dilin datlolsun

Hani bu kızın anası
Elinde mumlar yanası
Uzun ömürlü olası
Yerinde hayır bulası

Kızım kınan kutlu olsun
Vardığın yerde dilin datlolsun

Dağdan keserler meşeyi
Hani bu kızın döşeği
Elimi saldım uçkura
Hemen kesti testere

Kızım kınan kutlu olsun
Vardığın yerde dilin datlolsun (Özbek, 2011: 263)

682

KIZIM SENİ ALI'YE VEREYİM Mİ?

Kızım seni Ali'ye vereyim mi?
İstemem babacığım istemem
Onun adı Ali, alır eder deli
İstemem babacığım istemem.

Kızım seni Ahmed'e vereyim mi
İstemem babacığım istemem
Onun adı Ahmet, alır verir zahmet
İstemem babacığım istemem.

Kızım seni Yaşar'a vereyim mi?
İstemem babacığım istemem
Onun adı Yaşar, alır beni boşar
İstemem babacığım istemem.

Kızım seni Ömer'e vereyim mi?
İstemem babacığım istemem
Onun adı Ömer, alır beni döver
İstemem babacığım istemem.

Kızım seni Engin'e vereyim mi?
İsterim babacığım isterim

Onun adı Engin, babası zengin
İsterim babacığım isterim. (Tan ve Turhal, 2016:
131)

683

KİREMİTİN TOZUYUM

Kiremitin tozuyum
Ben kurbanlık kuzuyum
Beni neden almazlar
Ben muhtarın kızımı

Bağlantı

Eymeli de hamidem eymeli
Fistan da yere deymeli
Genç kızlar da durur iken
Kimlere boyun eymeli

Kiremitten su damlar
Bir kız verin adamlar
Beni neden almazlar
Bu köydeki adamlar

Bağlantı (TRT, 2000b: 557)

684

KİREMİTTE BUZ MUSUN?

Of...Kiremitte buz musun?
Gelin misin kız mısın?
Of...Akşam size geleceğim
Evde yalnız mısın?
(Haydi evde yalnız mısın?)

Eşim amman aman aman eşinlen gel
Kavşak suyuna gideriken peşimden gel
Hey hey hey hey ille de sana varacam aman
Almazsan da kaçacam aman
Eğer beni alırsan
Asri de nişan yapacam aman

Of...Kiremitte özler var
Yarda ela gözler
Of... Yarı tenhada görsem
Söylenecek sözler var

Bağlantı

Of... Merdivenden iniyor
Güle güle geliyor
Of... Ablam evden gidince
Sıra bana geliyor

Bağlantı

Of... İki tahta çakarız
Arkasından bakarız
Of... Bize Bartınlı derler
Çok canları yakarız
(Aman çok canları yakarız)

Bağlantı

Of... Raftan aldım makası
Açtım gömlek yakası
Of...Bizim evden görünür
Sevdiğimin odası

Bağlantı

Of... Bisiklete binersin
Bizim orda inersin
Of...Eğer annem görürse
Lastik patladı dersin (Turhan vd. 2003: 276)

685

KİREMİTTE BUZ MUSUN?

Kiremitte buz musun?
Gelin misin kız mısın?
Yarım size varacam,
Evde yalnız mısın?
Yan Osman'ım yan...
Deniz üstünde biber,
Kayıklar gelir gider.
Ne mektup, ne haber,
Yüreğim yanar gider.
Yan Osman'ım yan... (Özbek, 1994: 175)

686

KİREMİTTE BUZ MUSUN?

Kiremitte buz musun
Gelin misin kız mısın
Yarın size varacam
Evde de yalnız mısın Yan Osman'ım Yan

Deniz üstünde biber
Kayıklar gelir gider
Ne mektup var ne haber
Yüreğim yanar gider Yan Osman'ım Yan

Şu binanın üst yanı
Altı da berber dükkanı
Teskereli geliyor
Hacıların Osmanı Yan Osman'ım Yan (Erdoğan,
2014: 192; Tan ve Turhan, 2001: 110; TRT, 2000b:
558)

687

KONYA'NIN OTURAK OYUN HAVASI

Keten gömlek kıvrıcık
Suya indi sığırıcık
Kız Allah'ımı seversen
Bize de gel azıcık

Vay vay aman beyler
Aman beyler beni kimler eğler
Düzümüş gerdane de benler
Tatlı söyler dudu dudu diller.

Hey hey keten gömlek düz yaka
Öldüm göz kaka kaka
Kırpiklerim döküldü
Kız sana baka baka

Vay vay aman beyler
Aman beyler beni kimler eyler
Düzüldü gerdana da benler
Tatlı söyler tatlı da diller.

Keten gömlek dizdedir
Çifte benler yüzdendir
On iki gelin sevdim
Gine gönlüm kızdadır vay vay
Aman beyler aman beyler
Bizi kimler eğler düzülmüş gerdane benler.
Tatlı söyler güzel güzel diller.

Keten gömlek dize dek
Kalk gidelim bize dek
Aman menem şirvanlı menem
Aman menem unvanlı menem.

Keten gömlek mısıri
Oldum kızın esiri

Keten gömlek kıl kaytan
Gezerim dükkân dükkân (Demirci, 1938: 107)

688

KOŞUKAVAK ÇAMLARI

Koşukavak çamları
Fadime'm giymiş alları
Kıvrarak yürüyor
Coşturur adamları

Bağlantı
Vay benim Fadime'm
Topalacık Fadime'm
Ben senden vazgeçmem

Yüce dağın ardında
Bühçesinde bağında
Gel benimle Fadime'm
Evleniriz yakında

Bağlantı

Arda boyu serindir
Fadime'm bize gelindir
Telli duvak içinde
Annem babam sevindir
Bağlantı (TRT, 2000b: 559)

689

KOY ATEŞE KAZANI

Koy ateşe kazanı
Kaynasun kaynamasun
Kız alacağum seni
Yüreğın oynamasın

Allah'a yalvar yavrum
Şu dağları aşalum
Sen yağmur ol ben dolu
Yağarken buluşalım

Bu yalancı dünyada
Alamadum ahumi
Kız ananınan baban
Çeksinler günahumi

Kar yağar dizi dizi
Annesi vermez kızı
İkimiz de sevdali
Allah kavuştur bizi (TRT, 2000b: 560)

690

KOYUN GELİR YATA YATA

Koyun gelir yata yata
Çamurlara bata bata
Gelin Ayşe'm sele gitmiş
Yosunları tuta tuta

Aman Ayşe'm yaman Ayşe'm
Dağlar başı duman Ayşe'm

Koyun gelir yozuyunan
Ayağının tozuyunan
Gelin Ayşe'm sele gitmiş
Yanı çifte kuzuyunan

Bağlantı (Atılğan, 1998: 319; TRT, 2000b: 560;
Birdoğan, 1988: 111)

691

KOYUNLAR MELER GELİR

Koyunlar meler gelur
Kuzuların adı yok
Gitmeyelum yaylaya
Yaylaların tadı yok

Anam verdilen beni
Bir yaylalı uşağa
Gebersun koyunları
Yarum gelsun aşğa

Gel sana anlatayım
Başıma gelenleri
Sakın alma çobanı
Sağarsın koyunları

Ben gandırudum anani
Sen de gandır babani
Dünya güzeli yarum
Koyunların çobani

Sakın yaylaya gitme
Yaylada duramazsun
Sen buralı değilsun
Çobanlık yapamazsun (TRT, 2000b: 561)

692

KOZAN DAĞI ÇATAL MATAL

Kozan dağı çatal matal (hey belalım aman)
Arasında aslan yatar (yarım ömrüm ey ben yandım
aman)

Bir yiğide bir gelin yeter (beyler aman aman aman)
İkalanın derdi artar (amman)

Bağlantı
Amman Ali'm Ali'm
Pek güzel yarım
Ben dayanmam
Sen el oğlusun
Ben güvenemem

Çıktım Kozan'ın dağına (hey belalım aman)
Karı dizleyi dizleyi (yarım ömrüm ey ben yandım
aman)
Yaralarım göz göz oldu (beyler aman aman aman)
Cerrah gözleyi gözleyi (amman)

Bağlantı

Kıratım ürktü boşandı (hey belalım aman)
Üzengim yere döşendi (yarım ömrüm ey ben
yandım aman)
Ne yatarsın kozanoğlu (beyler aman aman aman)
Kılıncı düşman kuşandı (amman)

Bağlantı (TRT, 2000b: 561)

693

KOZANOĞLU TÜRKÜSÜ

Bahçemizde öten kuşlar
Ah bu kuşlar nerde kışlar
Ünü büyük Kozanoğlu
Kürk giydirir at bağışlar

Kozan Dağı çatal matal
Arasında aslan yatar
Bir yiğide bir yar yeter
Artığıyla dertler artar

Çıktım Kozan'ın dağına
Karı dizleyi dizleyi
Yaralarım göz göz oldu
Cerrah gözleyi gözleyi

Kara çadır eğmeyinen
Önü çapraz düğmeyinen
Kozanoğlu teslim olmaz
Beş bin atlı gezmeyinen

Çıktım Kozan'ın dağına
Remil attım dost bağına
Aşiretten imdat olmaz
Kaç kurtul Kozan Dağı'na

Kır atım ürktü boşandı
Üzengi yere döşendi
Ne yatarsın Kozanoğlu
Kılıcı düşman kuşandı

Kozan Dağı karlı buzlu
İçi dolu gelin kızlı

Gıtme beyim öldürürler
O hainler dünden sözlü

Kozan çayı akmam diyor
Kenarını yıkmam diyor
Ünü büyük Kozanoğlu
Ben yurdumdan çıkmam diyor

Sürdürür atım sürdürür
Sürgüsü duman püskürür
Yiğitliğin şerefi cenk
Hem ölür hem öldürür

Kozanoğlu oturuyor
Beylik toplar atılıyor
Ne durursun Kozanoğlu
Kan gövdeyi götürüyor

Karalı yağlık karası
Karıştı Kozan arası
Ben öpmeye kıyamazdım
Sol böğrü süngü yarası

Olur mu böyle olur mu
Evlat babayı vurur mu
Gidi millet hainleri
Bu dünya size kalır mı

Kozan'a eller Kozan'a
Akıl ermez bu düzene
Öldürmüşler beyimizi
Yasak mezarın gezene

Kozan Dağı sis mi tutar
Altın tabak pas mı tutar
Kozanoğlu ölmeyinen
Çerkez kızı yas mı tutar

Şu Feke'nin hanımları
Kara bilmez alınları
Kör olasin Derviş Paşa
Hep dul ettin gelinleri (Atılğan, 1998: 332)

694

KÖPRÜ ALTINDA DESTİ

Köprü altında desti
Kemer belimi kesti
Askerdeki al fesli
Şimdi de göynümden geçti
Ah annem vah annem
Ben nasıl dayanem
Öyle kaş öyle göz
Arasam da bulamam
Köprü altı iskele
Al eline teskere
Benden vasiyet olsun
Kız vermeyin askere
Ah annem vah annem
Ben nasıl dayanem

Öyle kaş öyle göz
Arasam da bulamam
Köprü altında diken
Yaktın beni gül iken
Allah da seni yaksın
Üç günlük güvey iken
Ah annem vah annem
Ben nasıl dayanem
Öyle kaş öyle göz
Arasam da bulamam
Mendilim yele yele
Düşmüşüm gurbet ele
Çok mendiller eskittim
Gözyaşı sile sile
Ah annem vah annem
Ben nasıl dayanem
Öyle kaş öyle göz
Arasam da bulamam
Bugün ayın onudur
Yüküm buğday unudur
Evliye gönül verme
Eve gider unudur
Ah annem vah annem
Ben nasıl dayanem
Öyle kaş öyle göz
Arasam da bulamam (Gündüz, 2008: 316)

695
KÖPRÜDEN GEÇER İKEN

Köprüden geçer iken
Köprü salladı beni
Gidi gavurun oğlu
İpsiz bağladı beni

Bağlantı
Aman yarım aşşagiden gül geliyor
Yarım sana al basmadan don geliyor

Köprü'nün altı diken
Yaktın beni gül iken
Allah da seni yaksın
Üç günlük gelin iken

Bağlantı
Köprü'nün altı periz
Üstünden geçiveriz
Kızın gönlü olursa
Dağlara kaçiveriz

Bağlantı (TRT, 2000b: 563)

696
KÖPRÜDEN GEÇTİ GELİN

Köprüden geçti gelin
Alim aman aman aman
Gülüm aman aman aman
Yaşmağın açtı gelin

Ben karşıdan gelirken
Alim aman aman aman

Gülüm aman aman aman
Bahçeye geçti gelin

Köprü'nün altı diken
Alim aman aman aman
Gülüm aman aman aman
Yaktın beni gülüken

Allah'ta seni yaksın
Alim aman aman aman
Gülüm aman aman aman
Üç günlük gelin iken (Atılğan, 2002:141)

697
KÖPRÜDEN GEÇTİ GELİN

Köprüden geçti gelin
Saç bağı düştü gelin

Diloy loy ey
Haldan bilmez
Diloy loy
Söz anlamaz ne fayda

Eğil bir yol öpeyim
Gençliğim geçti gelin

Diloy loy ey
Haldan bilmez
Diloy loy
Söz anlamaz ne fayda
Diloy diloy diloy diloy loy oy
Haldan bilmez diloy oy
Söz anlamaz ne fayda

Köprüden geçemiyom
Az doldur içemiyorum

Diloy loy ey
Haldan bilmez
Diloy loy
Söz anlamaz ne fayda

Sen benden geçtin ama
Ben senden geçemiyom

Diloy loy ey
Haldan bilmez
Diloy loy
Söz anlamaz ne fayda
Diloy diloy diloy diloy loy oy
Haldan bilmez diloy oy
Söz anlamaz ne fayda (TRT, 2000b: 563)

698
KÖPRÜDEN GELİN GEÇTİ

Köprüden gelin geçti
Aman köprü salladı beni
Selvi boylu nazlı (da) dilber
Allah güzel yarattı seni

Bağlantı
Ağlama cici beyim ağlamasına
Oyalı da mendil yok mu bre yarım sallasına

Köprünün üstü tahta
Aman ettin kulunu hasta
Gel benim sevdiceğim
Gönlüm senin için havasta

Bağlantı (TRT, 2000b: 563)

699

KÖPRÜNÜN ALTI DİKEN

Köprünün altı diken
Yaktın beni gül iken
Allah da seni yaksın
Üç yıllık gelin iken

Bağlantı
Oy annem vay annem
Ben nasıl dayanam
Böyle kaş böyle göz
Arasam da bulamam

Köprünün altı desti
Kemer belimi kesti
Sıladaki sevdiğim
Şimdi aklıma düştü

Bağlantı (TRT, 2000b: 564)

700

KÖPRÜNÜN ALTI DİKEN

Köprünün altı diken (le le türkmeno)
Yaktın beni gül iken (emmoğlu)
Allah da seni yaksın (le le türkmeno)
Üç günlük gelin iken (emmoğlu)

Üşüdüm koltuğumdan (le le türkmeno)
Gömleksiz olduğumdan (emmoğlu)
Bana kız vermiyorlar (le le türkmeno)
Ben öksüz olduğumdan (emmoğlu)

Köprünün altı testi (le le türkmeno)
Kemer belimi kesti (emmoğlu)
Sıladaki sevdiğim (le le türkmeno)
Şimdi aklıma düştü (emmoğlu) (TRT, 2000b: 564)

701

KÖPRÜNÜN ALTI PINAR

Köprünün altı pınar
(aman) Yusam ellerim donar
Hem evli hem bekârım
(aman) Ah esmem ona yanar

Köprünün altı diken
(aman) Yaktın beni gül iken
Allah da seni yaksın
(aman) Üç günlük gelin iken (TRT, 2000b: 564)

702

KÖPRÜYE VARINCA KÖPRÜ YIKILDI

Köprüye varınca köprü yıkıldı
Üç yüz atlı birden suya döküldü
Nice yiğitlerin beli büküldü

Bağlantı
Kızılırmak nettin allı gelini
Nasıl yedin benim suna boylumu
Kızılırmak parça parça olasın
Her parçanı bir diyara salasın
Sen de benim gibi yarsız kalasın

Bağlantı

Anası der ben kızımı veremem
Babası der ben sözümden dönemem
Kardeşi der ben kanına giremem

Bağlantı (TRT, 2000b: 565)

703

KÖPRÜYÜ DOLANMA KÖPRÜ YIKIKTIR

Köprüyü dolanma anam köprü yıkıktır
Gelin olan gızın da a canım bağı yanıktır
Eyvah eyvah hem anamdan ayrıldım
Hem babamdan hem sılamdan ayrıldım
Uzağa gız verme anam gaybolur gider
Ayrılık hasreti de a canım bağırımlı deler
Eyvah eyvah hem anamdan ayrıldım
Hem babamdan hem sılamdan ayrıldım
Anamın ekmeği anam gözümde tüter
Ayrılık hasreti de a canım boynumu bükür
Eyvah eyvah hem anamdan ayrıldım
Hem babamdan hem sılamdan ayrıldım (Can ve
Turhan, 2007: 166; TRT, 2000b: 565)

704

KÖPRÜYÜ GEÇTİ GELİN

Su gelir ince harktan
Korkmaz mısın Allah'dan
Seni sevdim seveli
Soğudum evden barktan

Nakarat
Yar hayda haldan
Bilmez ne fayda
Söz anlamaz ne çare

Su gelir ulam ulam
Düşünme kölan olan
Yılda bir kurban olur
Ben sana her gün kurban

Nakarat

Köprüyü geçti gelin
Saç bağı düştü gelin
Eğil bir yol öpeyim
Gençliğim geçti gelin

Nakarat

Köprünün altı diken
Yaktın beni gül iken
Allah da seni yakmış
Üç günlük gelin iken

Nakarat (Tarlabaşı, 1995: 121)

705

KÖŞENİN BAŞINDAYAM (DATLI DİLİM VAR)

Köşenin başındayam
Kapızın karşıdayam
Biye geçkinsen deme lo
Gelinlik yaşındayam

Nakarat

Datlı dilim var
Dilim var dudağım var
Reyhandan ince
Sarılacak belim var

Zülfüm belimden aşar
Bi görsey akli şaşar
Alacaksan al beni yar
Yoksa üreğim daşar

Nakarat

Söle bı can neylesin?
Kimden göyül eğlesin
Çıtlat gelin bacıya lo
Bizi baş göz eylesin

Nakarat (Turhan vd. 2003: 286)

706

KÖY KIZI OTURMUŞ DOKUYOR HALI

Aman ey
Köy kızı oturmuş dokuyor halı
Önüne almışdır gaymağı balı
Seni saran yiğit neyler dünya malı
Çık dağlarda sallan köyün güzeli (maralı)

Bağlantı

Edalı gelin
Belalı gelin
Sevdalı gelin
Tutaydım elin
Saraydım belin
(Derdim gülün)
Türkmen güzeli

Köy kızı oturmuş hükmün yetirir
Günde on beş somarlık tarla bitirir
Çıkar yücelerden yonca düşürür
İner çatırına kahve bişirir
Seni gören yiğit aklın şaşırır

Bağlantı (TRT, 2000b: 566)

707

KURA TÜRKÜSÜ

Koca konaklarda ku'ra çekilir
Kur'ası çıkanın boyunu bükülür
Anası babası yola dökülür
Eğil dağlar eğil ben sılamı göreyim

Ufacık tefecik dut ağacı

Gine mi gelmiş şu Muğla ye kur'acı

Bağçelerde patlıcan

Ben askere yazılcan

Ben askerden gelirim

On beşinde kız alcan (Demirci, 1938: 268)

708

KURDULAR OCAK TAŞINI

Kurdular ocak taşını
Ördüler kızın saçını

Şen anam şen babam evin şen ola
Benim yerim burda bomboş kala

Atı getirselere ata binemem

Ellerin köyüne gelin gidemem

Şen anam şen babam evin şen ola

Benim yerim burda bomboş kala (TRT, 2000b: 570)

709

KUŞBURNU'YU BUDARLAR

Kuşburnu'yu budarlar
Haydah ışkın sürmesin deyi.
Bizi burdan kovarlar
Haydah güzel sevmesin deyi.

Kız geline bak geline,

Kınalar yakmış eline.

Gelin kurban olayım

Seni bana verene.

Havuz başı subaşı,

Haydah ben istemem onbaşı.

Olursa çavuş olsun

Haydah dostu düşmana karşı.

Kız geline bak geline,

Kınalar yakmış eline.

Gelin kurban olayım

Seni bana verene.

Denize dalayım mı?

Haydah bir balık alayım mı?

Ay doğdu şafak attı

Haydah daha yalvarayım mı?

Kız geline bak geline,
Kınalar yakmış eline.
Gelin kurban olayım
Seni bana verene. (Özbek, 1994:211)

710

KUYUDAN SU ÇEKERLER TULUMUNAN

Kuyudan su çekerler tulumunan
Kızı da gelin ederler zulumunan

Kuyudan su çekerler güğümünen
Kızı da gelin ederler düğününen

Kuyudan su çekerler küleğinen
Kızı da gelin ederler dileğinen

Kuyudan su çekerler debeyinen
Kızı da gelin ederler cübbeyinen

Kuyudan su çekerler çereğinen
Kızı da gelin ederler leçeğinen (TRT, 2000b: 572)

711

KUYUNUN SERENİ

Kuyunun sereni çamdır dayanmaz (imanım)
Gelinin tazesı uykulardan uyanmaz
Böyle oluşuna canlar dayanmaz (imanım)

Bağlantı
Yandım (da) allah yandım
Pencereden el ediyor
Kaşın da şöyle dursun
Gözün beni del ediyor

Hamamın gubbesi kırıştan m'olur (imanım)
Yiğidin güzeli traştan m'olur
Gelinin selbesi yürüştan m'olur (imanım)

Bağlantı

Hamama giderken yol bulamadım (imanım)
Çevreme koyacak nar bulamadım
Kendime münasip yar bulamadım (imanım)

Bağlantı (TRT, 2000b: 572)

712

KÜÇÜK GELİN

On üçünde gelin oldum
On dördünde derdi buldum
On beşinde kabre girdim
Ben bir küçük gelin idim (melek idim)

Bağlantı
Ağlar anam için için
Ben bilirim kimin için
Ağlar anam, ağlar bacım
Hep benim gençliğim için

Penceresi siyah perde
Bak şu başa gelen derde
Doktor dedi veremlisin
Bu derdin dermanı nerde

Bağlantı

Kaderimi bildirdiler
Karyolamdan endirdiler
Tabutumaya yatırdılar
Gelmez yola götürdüler
Bağlantı (Keçik, 2000: 74)

713

KÜTÜKLERİ KARIMCALI

Kütükleri karımcacı
Yanı çifte görümcacı
Her başından yerimceli
Aşıp giden ben olayım

Yudum başımı daradım
Şalı belime doladım
Anam için çoğ ağladım
Anam hoş gal deyemedim (Uludemir, 1970: 69)

714

LAZUT TÜRKÜSÜ

Lazutlar salkım saçak
Alçak boylusun alçak
Seni küçük dediler
Sen doldurursun kucak
Ay deye deye
Öldüm yar deye deye

Derenin kıyıları
Akşam üstü serinler
Yakdu yandırdı beni
Tabla başlı gelinler
Ay deye deye deye.
Öldüm yar deye deye. (Demirci, 1938: 207)

715

LEYLEK GİDER YUVASINA

Leylek gider yuvasına
İner gider ovasına
Haber edin dayısına

Bağlantı

Gız dayısız gelin mi olur
Gız emmisiz düğün mü olur

Atladı geçti eşiği
Sofrada galdı gaşığı
Büyük evin yakışığı

Bağlantı

Biner atın eyisine
Haber edin ninesine
Gönül verdi güveysine

Bağlantı (TRT, 2000b: 576)

716

MAKARAM SARI BAĞLAR

Makaram sarı bağlar lo
Kız söyler gelin ağlar
Niye ben ölmüş müyem lo
Asıyam karalar bağlar

Lö berde lö berde (o perde o perde)
Zülfün yüzüme perde
Devriyeler sardı da bizi
Meğer kaderim böyle

Makarada ipliğim lo
Asıya benim sevdiğim
Hiç aklımdan çıkmıyor lo
Tenhalarda gezdiğim

Lö berde lö berde
Zülfün yüzüme perde
Devriyeler sardı da bizi
Meğer kaderim böyle

Sarı güllü derende lo
İnsaf senin nerende
Kabahat sende değil lo
Sana gönül verende

Lö berde lö berde
Zülfün yüzüme perde
Devriyeler sardı da bizi
Meğer kaderim böyle (Yasun, 1979: 10; TRT,
2000b: 580)

717

MAKARAM SARI BAĞLAR

Makaram sarı bağlar (lo)
Kız söyler gelin ağlar
Niye ben ölmüş müyem (lo)
Asya'm karalar bağlar

Lüberde, lüberde
Zülûf gerdana perde
Devriyeler sardı da bizi
Nedem kaderim böyle
(Alleben kimi yerde)

Otoboslar gidiyor (lo)
Tozu duman ediyor
Otobosung içinde de
Asya'm gelin gidiyor

Lüberde, lüberde
Zülûf gerdana perde
Devriyeler sardı da bizi
Nedem kaderim böyle
(Alleben kimi yerde)

Otobosung tağası (lo)
Camdan gelir havası
Asya bir oğlan doğurmuş
Hanı bunung babası

Lüberde, lüberde
Zülûf gerdana perde
Devriyeler sardı da bizi
Nedem kaderim böyle
(Alleben kimi yerde) (Keçik, 2000: 62)

718

MALIMIZ KAÇAK UĞRATMAN Ezo Gelin

Malımız kaçak uğratman gümrüğe
Geç kara kuyudan otur düynüğe
Dönek ver Özo gelin eski yurda
Acap sahiplerin seni sattı mı dersin

Bir durna kaldırdım Uruş gölünden
Tisavet suyuna battı mı dersin
Bir gümanım kaldı Zanbur köyüne
Telinde Şibibe seni attı mı dersin

Kerpiçtendir şu kozbaşın yapısı
Bostandır da penceresi kapısı
Kurban olsun sana Surya'nın hepsi
Neneyle de ceren Özo gelin neneyle

Urğumuzda Sacır keser arayı
Avcılar arar da bahtı karayı
Uruç'tan kaldırdılar gözü karayı
Gitti bir gece kozbaşda yattı mı dersin (TRT,
2002c: 134)

719

MANASTIR KÖPRÜSÜ DARDIR GEÇİLMEZ

Manastır köprüsü dardır geçilmez
Suları bulanık asla içilmez
Anaden babaden hiç vazgeçilmez

Bağlantı
Aylemeyin garip bre aneler belki da gelirim
O yarin uğruna şehit giderim

Manastır içinde bir uzun selvi
Kimimiz nişanlı kimimiz evli
Memlekette bıraktım bir saç telli

Bağlantı

Mezarımın taşı kibleye karşı
Üstümdeki toprak gözümün yaşı
Aneler babaler döksün gözyaşı

Bağlantı (TRT, 2000b: 581)

720

MANİSA'YLA BERGAMA'NIN ARASI

Ah Manisa'yla amanın imanım Bergama'nın arası
Yaktı da beni gaşlarının garası

Bağlantı: 1
Gara gara gargalar
Ceviz dalını ırgalar
On beşine basan kız
Sevdiğine el salları

Ah Manisa'yla amanın imanım Bergama'nın askeri
Ben yolcuym yolları bana gösterin

Bağlantı: 2
Yelek de diktim geymedi
Dikdiyime deymedi
Sağ olası anam da bubam
Sevdiğime vermedi (TRT, 2000b: 582)

721
MAPUSHANE DEDİKLERİ
Mapushane dedikleri bir derin guyu
Yetmiş arşın geliyor (ay anam) galenin boyu
Ne gelen var ne giden hemen yat uyu

Bağlantı:
Düşüm ben bir mapusa (ay anam) yanar döner
aylerim
Demir parmaklıktan (ay anam) boyun büker
aylerim

Mapushane önünde üç ağaç selvi
Selvinin dalları (ay aman) gudretten telli
Kimimiz nişanlı kimimiz evli

Yandım mapushane yandım senin elinden
Gurtulamadım anacığım şu zalımın dilinden
(Karadeniz, 2000: 200; TRT, 2000b: 582)

722
MARAL GEZER DAĞ ÜSTE
Maral gezer dağ üste
Bülbül uçar bağ üste
Niye mennen küsüpsen
Dağ çekirsen dağ üste

Gitme gitme maralım
Ne ki derdin ver alım
Gözüne düz bakmasam
Gözlerinden saralım

Bağlantı:
Sözün mene gend olar
Ragip barış bend olar
Seversen ayrılırsan
O da yaman derd olar

Sevgilini gınama
İnanırsan sınama
Dolanaram başına
Gelin olsan anama

Sene gönül bağladım
Çaylar kimi çağladım

Men seni bir duygu tek
Üreğimde sakladım

Goşa halın zilgara
Kirpiğinde mil gara
İnanmazsan eşkime
And içerem ilgara

Bağlantı (Karadeniz, 2000: 171; TRT, 2000b: 583)

723
MARAS ABALI ÇOBAN
Maraş abalı çoban (gelele gelele nazlı da yar)
Nereye kondu oban (durele durele sürmeli yar
sevdalı yar)
Nere gonarsa gonsun (gelele gelele nazlı da yar)
Vermiyor zalım baban (durele durele sürmeli yar
sevdalı yar)

Maraş aba geymişsin (gelele gelele nazlı da yar)
Ne kadar büyümüşsün (durele durele sürmeli yar
sevdalı yar)
Pek de güzel değilsin (gelele gelele nazlı da yar)
Kendini sevdirmişsin (durele durele sürmeli yar
sevdalı yar)

Maraş abayı gezer (gelele gelele nazlı da yar)
Tomafil geldi gider (durele durele sürmeli yar
sevdalı yar)
Yarı elden gidenin (gelele gelele nazlı da yar)
Vallahi ömrü biter (durele durele sürmeli yar
sevdalı yar) (TRT, 2000b: 583)

724
MARAS'TAN SEĞMEN YÖRÜDÜ Hatça Kızın Ağdı
Maraş'tan seğmen yörüdü
Aksu'ya geldi oturdu
Yalanımış yalan dünya
Hatça kızı sel götürdü

Seğmen gedikten aşmadan
Düğün yemeği pişmeden
Kurumamış yaş duruyor
Kına çapı çeşmede

Elinde gümüş bardağı
Gelmiş çıkıyor çardağı
Varın söylen güveysine
Boş gerdeği beklemesin

Kim ola güvey vekili
Mevlam'dan almış akılı
Hatça'm gelin oldum diye
Akşamdan kesmiş kekili

Ağlar gözüm söyler dilim
Ben görmedim böyle ölüm
Soyka galdı Hatça kızdan
On beş halı yedi kilim

Aşık Hüseyin'im kanmıyor
Bülbül boş dala konmuyor
Varın bakın Hatça kıza
Guşluk olmuş uyanmıyor (TRT, 2002c: 135)

725

MARUL EKTİM BAHÇAYA

Marul ekdim bahçaya
Haber saldım Hatça'ya
Vermezlerse var mısın
Benim ile kaçmaya

Kömürsu'nun kömürü
Göndereyim dünürü
Anan baban verirse
Yapıveriz düğünü

Gece gündüz dolaştım
Ele güne karıştım
Başkasında gözüm yok
Ben Hatça'ya alıştım (Gündüz, 2008: 325)

726

MAVİ YELEĞİN OĞLAN

Mavi yeleşin oğlan (da)
Nedir dileğin oğlan
Ben sevdim sen sevmedin (de)
Yansın yüreğin oğlan

Mavilim diyemedim (de)
Al yeşil giyemedim
Eller almış o yarı (de)
Benimsin diyemedim

Attan iniyom attan (da)
Bürüğün yedi kattan
Seni alıp kaçarım (da)
Korkarım hokümattan (TRT, 2000b: 585)

727

MAVİLİ MAVİLİ MOR ÇİÇEK (YALELLİ)

Mavili mavili mor çiçek
Mavili burdan geçecek
Ben bir çeşme yaptırdım
Sevdalılar içecek

Yalellim yalellim yalellem
Aman yalel yalel yalellim
Yalellim yalellim yalel havası
Vermiyor gızını gavur anası

Gökten zembil iniyor
Fırıl fırıl dönüyor
Ateş misin be yarım
Seni gören yanıyor

Yalellim yalellim yalellem
Aman yalel yalel yalellim
Yalellim yalellim yalel havası
Vermiyor gızını gavur anası

Leblebi koydum tasa
Doldurdum basa basa
Benim yarım çok güzel
Azıcık boydan kısa

Yalellim yalellim yalellem
Aman yalel yalel yalellim
Yalellim yalellim yalel havası
Vermiyor gızını gavur anası

Süpürgemin telleri
Süpürüyor yerleri
Nerde olsa bellidir
Bilecik güzelleri

Yalellim yalellim yalellem
Aman yalel yalel yalellim
Yalellim yalellim yalel havası
Vermiyor gızını gavur anası (Gündüz, 2008: 328)

728

MELET'İN GIZLARI

Melet'in kızları
Ekini biçiyö
Ekini bitirip
Horona geçiyö

Melet'in kızları
Göğün yıldızları
Horona çıkarken
Ederler nazları

Melet'in kızları
Kimleri bağlıyor
Beşeri yığınca
Horona çağlıyor

Melet'in kızları
Göğün yıldızları
Horona çıkarken
Ederler nazları

Melet'in kızları
Çıkarlar oyuna
Gelin arıyanlar
Bakarlar boyuna

Melet'in kızları
Göğün yıldızları
Horona çıkarken
Ederler nazları (Can ve Turhan, 2007: 296)

729

MELİKŞERİF DÜZÜNÜ

Melik Şerif düzünü
Çiçek almış yüzünü
Gidek gelin getirek
İsak beyin kızını
Oy yandım yandım gelin
Aç koynun dondum gelin

Küleği alamadım
Koyunu sağamadım
Deli Şamil gelende
Çembeli çalamadım
Oy niye niye niye
Öldüm yar diye diye
Şamil kara kuş oldu
Aldı dereye daldı
Ağlama Zeynep bacı
Cehizin bana kaldı
Oy yandım yandım gelin
Görücüler düzüldü
Zeynep Hanım süzüldü
Atluların düzüldü
Oy niye niye niye
Öldüm yar diye diye (Turhan vd. 1996: 118)

730

MELİK ŞERİF DÜZÜNÜ

Melik Şerif düzünü
Çiçek almış yüzünü
Haydi gelin getirek
İsak beyin kızını

Süt eleği elinde
Bilezik bileğinde
Ben seni görmedim mi
Sizin at mereyinde (Turhan vd. 1996: 119; TRT, 2000b: 590)

731

MENDİL ALDIM BİR DESTE

Mendil aldım bir deste (havar lele)
Meni anamdan iste (gadan alım)
Eğer anam vermezse (havar lele)
Son cevap menden iste (gadan alım)

Arabalar yan yana (havar lele)
Men istemem gaynana (gadan alım)
Eller yarım dedikçe (havar lele)
Bakarım yana yana (gadan alım)

Arabalar boyandı (havar lele)
Kapılara dayandı (gadan alım)
Salhe'nin toyi oli (havar lele)
Ciğerim parçalandı (gadan alım) (TRT, 2000b: 592)

732

MENDİL ALMIŞ ELİNE (GOFTAN HALAYI HAVASI)

Mendil almış eline (delalım le le)
Şal bağlamış beline (delalım le le)
Damat kurban olsun (delalım le le)
Öyle güzel geline (kibarım le le)

Delalım delalım delalım le le
Kibarım kibarım kibarım le le

Adıyaman kızları (delalım le le)
Sanki Acem dilberi (kibarım le le)

Halay başı çekiyor (delalım le le)
Beni yaktı gözleri (kibarım le le)
Delalım delalım delalım le le
Kibarım kibarım kibarım le le (Turhan ve Akbıyık, 2012: 161)

733

MENDİLDEN BOHÇA M'OLUR

Mendilden bohça m'olur
Huysuzdan goca m'olur
Dengine varmayanın
Gündüzü gece olur

Bağlantı:
Oy mendil mendil mendil
Hep sözlerin yalandır
Gel yanıma inandır

Mendilimin oyası
Soluverdi boyası
Civan ömrüm çürüttü
Allah'ından bulası (TRT, 2000b: 592)

734

MENDİLİM DOLU YEMİŞ

Mendilim dolu yemiş
O yar bana yollemiş
Selamı başüstüne
Niye özü gelmemiş

Başımı bağladile
Oturup ağladile
Gelin gidecağ diye
Yüreğim dağladile

Gıneyi koyun tase
Bu gece girin yase
Kaynenesi zalımdır
Alır kızı kafese

Gıneyi getirdile
Bermağın batırdile
Birgün önce nazo di
Şimdi gelin dedile (TRT, 2000b: 593)

735

MENDİLİMİN DÖRT UCU

Mendilimin dört ucu
Turuncudur turuncu
O yârdan mektup gelmiş
Almak boynumun borcu
Dumanlı dağlar bana dar geliyor
Oğlanlara evlenmesi zor geliyor
Ayakkabım var benim
Aitleri delik deşik
Kaynatama zor geldi
Beş tane beşibirlik
Dumanlı dağlar bana dar geliyor
Oğlanlara evlenmesi zor geliyor

Ocakta süt piŖiyor
Toprak tenceresinde
Gel yârim konuŖalım
Mutfak penceresinde
Dumanlı dağlar bana dar geliyor
Oğlanlara evlenmesi zor geliyor (TRT, 2000b:
594)

736
MENDİLİMİN UCUNA SAKIZ BAĞLADIM
SAKIZ

Mendilimin ucuna
Sakız bağladım sakız
Doğru söyle sevdiğim
Sever misin baŖka kız

Bağlantı
Ninna yarım ayrılık mı var
Yallah güzel yarım ayrılık mı var

İn dereye ık düze
Ŗimdi kızlar beŖ yüze
BeŖ yüzü sayan alır
Saymayan bekâr kalır

Bağlantı

İn dereye dereye
Toplayalım taŖları
Senin yarla benim yar
Mahle arkadaŖları

Bağlantı (TRT, 2000b: 594)

737
MENEVŖE BULDUM DEREDE

MenevŖe buldum derede
Sordum evleri nerede
 beŖ güzel bir arada
Sen gel menevŖeli gelin

Gelin gelin allı gelin
Al yanağı ballı gelin
Gelin gider su doldurur pınardan
Yıllar geçti haber gelmedi yardan (TRT, 2000b:
596)

738
MENİM İPEK YAĞLIĞIM VAR

Menim ipek yağlığım var
Grmeğe gelin balam görmeğe gelin
AŖıklara men sataram
Almağa gelin balam almağa gelin

Menim elvan gllerim var
Grmeğe gelin balam grmeğe gelin
Gelinlere men sataram
Almağa gelin balam almağa gelin

Menim gll kaddahım var
Grmeğe gelin balam grmeğe gelin
Güzellere men sataram
Almağa gelin balam almağa gelin

Menim kaŖlı bel bağım var
Grmeğe gelin balam grmeğe gelin
İnce bellere men sataram
Almağa gelin balam almağa gelin (TRT, 2000b:
596)

739
MERĐİVENDEN İNDİRDİLER

Merdivenden indirdiler
Saltanata bindirdiler
Kah'revine gönderdiler
AkŖam durulur durulur (amman)

Merdivenin altı guyu
Gulaladım aldım suyu
Gaynanamın eski huyu
AkŖam durulur durulur (amman) (TRT, 2000b:
599)

740
MEREKTE SARI SAMAN (SARISIN
SEÇEMİYOM) (SALLAMA)

Merekte sarı saman (yar yar yar yar)
Sallanalım bir zaman (uy aman gelin aman)
Sevdim de alamadım (yar yar yar yar)
Besbelli ahir zaman (uy aman gelin aman)

Sarısın seçemiyom (yar yar yar yar)
Güzelsin geçemiyom (uy aman gelin aman)
Sen benden geçtin ama (yar yar yar yar)
Ben senden geçemiyom (uy aman gelin aman)

Kız saçların ne uzun (yar yar yar yar)
Derim ona maŖallah (uy aman gelin aman)
Bizim evde gelin yok (yar yar yar yar)
Sen olursun inŖallah (uy aman gelin aman)

Tütün kesemin dibi (yar yar yar yar)
Trabzon kadifesi (uy aman gelin aman)
Yaktı yandırdı beni (yar yar yar yar)
andırılı Fadime'si (uy aman gelin aman) (Turhan
ve Altınkaynak, 2009: 201)

741
MEŖELER GVERMİŖ

MeŖeler gvermiŖ varsın gversin
Söyleyin huysuza durmasın gelsin
Varmasın kötüye asılısın lsn
Kötü adam var ömrünü yok eder

Bilemedim yaylanızın yolunu
Saçın uzun bağlasınlar kolunu
Eğer anan seni bana vermezse
Yemin ettim keseğeim yolunu (Karadeniz, 2000:
192)

742

MEŞENİN TEPESİNDEN

Meşenin tepesinden
Nişan alırım nişan
Kız nişanlın başı için
Peştamalların kuşan

Bağlantı
Allan gel pullan gel
Harman sonu dolan gel

Meşenin tepelisi
Oldum sevda delisi
Kız olsun gelin olsun
Yar sevilir cilvelisi

Bağlantı

Meşenin tepesinden
Yar dibini görür müsün
O alma yanaklardan
İstesem verir misin

Bağlantı

Meşenin orta beli
Fısrar yad-ı gülü
Gız Allah'ın seversen
Adım adım gel beri

Bağlantı (TRT, 2000b: 602)

743

MEŞENİN TEPESİNDEN

Meşenin tepesinden
Nişan alırım nişan
Gız ben seni alacam
Al peştamalın guşan

Bağlantı
Allan gel pullan gel
Harman sonu dolan gel

Meşenin tepesinden
(Gız) dibini görür müsün
O beyaz gerdanından
İstesem verir misin

Bağlantı

Meşenin tepelisi
Oldum sevda delisi
Gız olsun gelin olsun
Sevilir cilvelisi

Bağlantı (Tarlabaşı, 1995: 63)

744

MEŞESİ MEŞESİ YAYLA MEŞESİ

Meşesi meşesi yayla meşesi
Orta (da) mahallenin yedi benli Ayşe'si

Bağlantı
Çamdan aldım sakızı
Ormana sürdüm öküzü
Garanfilli gelinin kokusu
Haydi gel çöz dalda çöz
Haydi gel gel çöz dalda çöz

Dorusu dorusu yayla dorusu
Ortada mahallenin yedi benli Hörü'sü

Bağlantı (TRT, 2000b: 602)

745

MEYVELERDEN ÜÇ MEYVE VAR

Meyvelerden üç meyve var
Üçü de balam yemeli
Biri alma biri heyva birisi nar
Alma senin heyva da senin nar benim (balam nar benim)

İndi de didim yemelisen yemeli

Yollardan üç yol var
Üçüde balam gezmeli
Biri eniş biri yokuş birisi düz
Eniş senin yokuş da senin düz benim (balam düz benim)

İndi de didim gezmelisen gezmeli

Dağ başında üçü gelir
Üçü de balam sevmeli
Biri gelin biri hanım birisi gız
Gelin senin hanım da senin gız benim (balam gız benim)

İndi de didim sevmelisen sevmeli (TRT, 2000b: 603)

746

MIZIKA ÇALINDI

Mızıka çalındı düğün mü sandın
Al yeşil bayrağı gelin mi sandın
Yemen'e gidene gelir mi sandın

Dön gel ağam dön gel dayanamirem
Uyku gaflet basmış uyanamirem
Ağam öldüğüne inanamirem

Koyun gelir kuzusunun adı yok
Sıralanmış külekleri sütü yok
Ağamsız da bu yerlerin tadı yok

Dön gel ağam dön gel dayanamirem
Uyku gaflet basmış uyanamirem
Ağam öldüğüne inanamirem

Ağamı yollarlar Yemen eline
Çifte tabancayı takmış beline
Ayrılmak olur mu yeni geline (Karadeniz, 1997:
224; TRT, 2000b: 604)

747

MIZIKA ÇALINDI DÜĞÜN MÜ SANDIN?

Mızıka çalındı düğün mü sandın?
Al beyaz bayrağı gelin mi sandın?
Yemen'e gidene gelir mi sandın?

Dön gel ağam dön gel dayanamirem,
Uyku gaflet basmış uyanamirem.

Ağamı yolladım Yemen eline,
Çifte tabancalar takmış beline,
Ayrılmak olur mu taze geline?

Dön gel ağam dön gel dayanamirem,
Uyku gaflet basmış uyanamirem.

Koyun gelir kuzusunun adı yok,
Sıralanmış küleklerin südü yok.
Ağamsız da bu yerlerin tadı yok.

Dön gel ağam dön gel dayanamirem.
Uyku gaflet basmış uyanamirem. (Özbek, 1994:
321-322)

748

MIZIKA ÇALINDI DÜĞÜN MÜ SANDIN

Mızıka çalındı düğün mü sandın
Al yeşil bayrağı gelin mi sandın
Yemen'e gidene gelir mi sandın
Dön gel ağam dön gel dayanamiram
Uyku gaflet basmış uyanamiram
Ağam öldüğüne inanamiram

Koyun gelir kuzusunun adı yok
Sıralanmış küleklerin südü yok
Ağamsız da bu yerlerin tadı yok
Dön gel ağam dön gel dayanamiram
Uyku gaflet basmış uyanamiram
Ağam öldüğüne inanamiram

Ağamı yolladım Yemen eline
Çifte tabancalar takmış beline
Ayrılmak olur mu taze geline
Dön gel ağam dön gel dayanamiram
Uyku gaflet basmış uyanamiram
Ağam öldüğüne inanamiram

Akşam olur mumlar yanar karşımda
Bu ayrılık cümle âlem başında
Gündüz hayalimde gece düşümde
Dön gel ağam dön gel dayanamiram
Uyku gaflet basmış uyanamiram
Ağam öldüğüne inanamiram (Yıldırım, t.y.:
138)

749

MİNELER

Ördek isen göle gel
Şahin isen kola gel
Din ayrı kafir isen
Ezücük imana gel

Aman mineler mineler
Canım mineler mineler
El uçkurda
Şal göbekte, dönerler
Aman mineler mineler

Deveyi düzde gördüm
Kakülü yüzde gördüm
On iki gelin sevdim
Cilveyi kızda gördüm

Aman mineler mineler
Canım mineler mineler
El uçkurda
Şal göbekte, dönerler
Aman mineler mineler

Patlıcan oydum bütün
Aldı bacanız tütün
Adam adamı yemez
Ezücük beri sürtün

Aman mineler mineler
Canım mineler mineler
El uçkurda
Şal göbekte, dönerler
Aman mineler mineler

Limonsuz portakalsın
Sözümüz burda kalsın
Çarşıya dellal çıkmış
Herkes sevdiğin alsın

Aman mineler mineler
Canım mineler mineler
El uçkurda
Şal göbekte, dönerler
Aman mineler mineler (Özbek, 2011: 145)

750

MİSKET

Güvercin uçverdi
Kanadın açiverdi
Elin oğlu değil mi
Sevdi de kaçiverdi

A benim aslan yarım
Duvara yaslan yarım
Duvar cefa götürmez
Sineme yaslan yârim

Güvercinim uyur mu
Çağırsam uyanır mı

Yar orada ben burda
Buna can dayanır mı

A benim hacı yarım
Başımın tacı yarım
Eller bana acımaz
Sen bari acı yarım

Caminin müezzini yok
İçinin düzeni yok
Çok memleketler gezdim
Misget'ten güzeli yok

Daracık daracık sokaklar
Misget şeker topaklar
Pul pul olsun dökülsün
Seni öpen dudaklar

Caminin ezan vakti
İçinin düzen vakti
Ben Misget'i yitirdim
Sonbahar gazel vakti

Gökte yıldız sayılmaz
Çiğ yumurta soyulmaz
Üçer avrat almayan
Hiç erkekten sayılmaz (Erdoğan, 2014: 45-46)

751

MOTOR GELİYOR MOTOR

Motor geliyor motor
Patır patır ediyor
Çürük tarlanın tozu (konduralım)
Yarı berbat ediyor (döndürelim)
Sarı lira verelim kandıralım
O yarı de bu yana döndürelim
Öpelim sevelim yol nerden aşar
Danışalım müftüye yar kime düşer
Köprü altında kazık
Kaynanam ölmüş yazık
Öldüğüne acımam (konduralım)
Bir top kefene yazık (döndürelim)
Sarı lira verelim kandıralım
O yarı de bu yana döndürelim
Öpelim sevelim yol nerden aşar
Danışalım müftüye yar kime düşer
Köprü başında musluk
Zabitler çalar ıslık
Şu Yozgat'ın kızları (konduralım)
Çamlık'ta öten keklik (döndürelim)
Sarı lira verelim kandıralım
O yarı de bu yana döndürelim
Öpelim sevelim yol nerden aşar
Danışalım müftüye yar kime düşer
Motor geliyor motor
Arkanın bacası yok
Beni biri istiyor (konduralım)
Pantolon paçası yok (döndürelim)
Sarı lira verelim kandıralım
O yarı de bu yana döndürelim

Öpelim sevelim yol nerden aşar
Danışalım müftüye yar kime düşer (İvgin vd.
2009: 142)

752

MUDURNU MEŞELİSİ

Meşeli dağlar meşeli aman aman
Dibinde hali dōşeli aman aman
Kül oldum ben bu aşka düşeli aman aman

Olmalı yar güzel olmalı aman aman
Her güzel dengini bulmalı

Fincanı tuzdan yaparlar aman aman
Gelini kızdan yaparlar aman aman
Alnına elmas takarlar aman aman

Olmalı yar güzel olmalı aman aman
Her güzel dengini bulmalı

Hamamın üçtür kurnası aman aman
Üçünde üç kız yunası aman aman
Üç kızın üçü de benim olası aman aman

Olmalı yar güzel olmalı aman aman
Her güzel dengini bulmalı

Bizde yaylalar otlı olur aman aman
Sütü kaymağı tatlı olur aman aman
Bizde kızlar kıymatlı olur aman aman

Olmalı yar güzel olmalı aman aman
Her güzel dengini bulmalı

Fincanın dibi noktalı aman aman
Gelinler kızdan okkalı aman aman
Alnına elmas takmalı aman aman

Olmalı yar güzel olmalı aman aman
Her güzel dengini bulmalı (Can ve Palazoğlu, 2008:
128-129)

753

MUHAMMED SANCAĞIN ALMIŞ OTURUR

Muhammed sancağın almış oturur
Sağına soluna selâm getirir
Hürî kızları da kına getirir

Muhammed'in düğünü de var cennette
Cennette cennette, Hakk'ın emrinde

Hani bu kızın anası
Elinde mumlar yanası
Al yeşil kınan kutlu olsun
Orda dirliğin datl' olsun

Elimi sundum astara
Elimi kesti destere
Allah'ım şirin göstere

Al yeşil kınan kutlu olsun
Orda dirliğin datl'olsun

Baban pazara vardı mı
Al yeşil kınan aldı mı
Bu da kızımın dedi mi

Al yeşil kınan kutlu olsun
Orda dirliğin datl'olsun

Mercimek ekdim bitti mi
Çankırı yolunu tutu mu
Kız anasının unuttu mu

Al yeşil kınan kutlu olsun
Orda dirliğin datl'olsun (Özbek, 2011: 258)

754

MUSTAFA'M KAŞLARIN KARA

Mustafa'm kaşların kara
Sen açdın sineme yara
Bulamadım derdime çare
Yelpaze şu gelin pek taze

Ahırdan atlar boşanır
İner yaylaya döşenir
Benim yarım şal kuşanır
Yelpaze şu gelin pek taze (TRT, 2000b: 608)

755

MÜJDELER

Yine gönül tazelandı
Haller baharı müjdeler
Bütün filizler uyandı
Dallar baharı müjdeler

Sıcak güneş neşe verir
Bitkinin köküne varır
İlgıt ılgıt karlar erir
Seller baharı müjdeler

Can verir bahar havası
Gönüllerden siler pası
Bütün bülbüllerin sesi
Diller baharı müjdeler

Al giyinir gelin kızlar
Görenin ciğeri sızlar
Yüzerken ördekler kazlar
Göller baharı müjdeler

Aşık Kara bu haliyle
Sarı yeşili alıyla
Nazlı yarin hayaliyle
Teller baharı müjdeler (Karadeniz, 2000: 180)

756

NAĞME GELİN (EVLERİ VAR ENGİN)

Evleri var engin
Babası var zengin

Name benim dengim
Yandım Name gelin
Gelin gelin gelin
Öldüm Name gelin
Bir domurcuk gül iken
Soldum Name gelin

Evleri benzer hana
Gözleri benzer cama
Mail oldum sana
Yandım Name gelin
Gelin gelin gelin
Öldüm Name gelin
Bir domurcuk gül iken
Soldum Name gelin (Tan ve Turhan, 2008: 122)

757

**NARMAN KAZASINDA BİR GELİN
GÖRDÜM**

Serbest:

Narman kazasında bir gelin gördüm
Aklımı fikrimi hep ona verdim
Ben de o goncanın gülünü derdim

Bağlantı:

Yanaklar allanmış eller gınalı
Acep kimlerdendir bu allı gelin
Aklımı başımdan aldı bu gelin
Serimi sevdaya (aman aman) saldı bu gelin

Bir zubun geyinmiş sızığı aldır
Mevlanı seversen yaşmağın kaldır
Evvel bir buse ver sonra öldür

Bağlantı

Narman kazasının korcuk yolunda
Terlemiş sineler orak elinde
Hata yoktur bu gelinin dilinde

Bağlantı (TRT, 2000b: 611)

758

NASIL METHEDEYİM KARAKURT SENİ

Nasıl methedeyim (koca) karakurt seni
Gördüm sur içinde hareli gelin
Ne kadar vafsetsem acizim billah
Gelmemiş cihana sen gibi gelin

Kendi savculudur Türkmen'dir aslı
Dünyanın kıymeti koynunda besli
Nişanlısı ölmüş onun için yaşlı
Bağlamış alınına karalar gelin (TRT, 2002c: 140)

759

NAZINAN GELİRİM

Nazınan gelirim darılmayasın
Cilvemi görüp de bayılmayasın
Tenhalarda sen benimsin ben senin
Sakin el yanında sarılmayasın.

Hey dur gelin hey dur hey duramadım
Sinemi sinene sardıramadım
Bir elinde divit bir elinde kalem
Yare bir arzuhal yazdıramadım

Aşağıdan gelir kuzeli gelin
Topla zülüflerin toz olur gelin
Kirpiğin kaldırsam baksam yüzüne
Eller arif olmuş söz olur gelin (Gökçe, 1982: 89)

760

**NAZLI GIZ ÇAKIR'DAN UĞRAMAYIN Ezo
Gelin Çıkış Havası**

(aman) Nazlı gız da Çakır'dan uğramayın gümrüğe
Geç harabından da Ezo gelin otur düğününe (nenni)
Bir gümanım kaldı da nene bir gümanım kaldı
Ezo Kalbur köyüne Savap köyüne de düştü mü
dersin
Kol bastı bir gecede yattı mı dersin (nenni oy)
Senin sahiplerin de gine Ezo gelin
Seni de gene sürüye sattı mı dersin (nenni oy)
Gülüm nenni nenni

Hudut var aramızda keser arayı
Avcılar arar da bahtı garayı (nenni nenni)
Elimden aldirdim da ben de gözü garayı
Hele ne neyler Ezo (ne neyler ne neyler)
Şükür et Allah'ına da bahtı garam bana gel eyler
Nenni oy nenni gülüm nenni nenni oy

Benden selam söyleyin de hele bahara yaza
Gınalı parmağa da sürmeli göze (nenni nenni oy)
Çok gönül vermeyin (de) gocamış gıza
Gocamış kızlar bahtı garam (da) küsegen olur
Nenni nenni oy nenni nenni

Aman geceler de uyku girmez gözüme
Zalım yastık (da) diken oldu yüzüme (nenni nenni
oy)
Bir gün olur da Ezo gelin sen gelirsin sözüme
Aman bilmez dağlara da gene bugün uğraldı yolum
Nenni oy gülüm nenni nenni oy (TRT, 2002c: 141)

761

NAZLI NAZLI BÜYÜTTÜĞÜM (YAVRUM)

Nazlı nazlı büyüttüğüm
Kucağımda uyuttuğum
Öpmeye kıyamadığım
Büyüdü de uçtu gitti

Bazen küsüp darıldığım
Sitem edip kırıldığım
Yüzüne baktığım zaman
Yavrum diye sarıldığım

Ah...

Ben yanarım yavrum sana
Yavrum yanar yavrusuna
Tabiatın kanunu bu
Koyun meler kuzusuna

Büyüdü de gidiyorsun
Canım yavrum güle güle
Mutluluklar senin olsun
Hayırlı haberin gele

Böyle yazmış Yüce Mevla'm
Anne baba yazısını
Elbet ana olan bilir
Yavrusunun acısını

Ah...

Ben yanarım yavrum sana
Yavrum yanar yavrusuna
Tabiatın kanunu bu
Koyun meler kuzusuna (Turhan ve Altınkaynak,
2009: 310)

762

NAZMIYE'M DE SENİ VERMEM ELLERE

Nazmiye'm de seni vermem ellere
Karanlık gecelerde çıktım yollara
Genç yaşımda girdim kara yerlere
Ağla gençliğime Nazmiye gelin

Kışlada dururken mektubun geldi
Mektubu elimden de çavuşum aldı
Kıymetli Nazmiye'm ellere kaldı
Ağla gençliğime Nazmiye gelin (Can ve Turhan,
2007: 169)

763

NE GEZEN BACALARDA

Ne gezen bacalarda
Karanlık gecelerde
Nerde güzel gördüysem
Hep çirkin kocalarda

Bağlantı

Oyna da boy boy güzelim
Boynuna altın dizelim
Bu yıl da böyle gezelim

Evleri kademeli

Varıp da ne demeli
Kızlar üç yüze çıkmış
Alıp da neylemeli

Bağlantı

Altına bak altına
Takmış gerdan altına
Söylediğim sözleri
Atmış kulak ardına

Bağlantı (TRT, 2000b: 614)

764

NE GÜZEL YAKIŞMIŞ ALLAR AYŞE'YE

Ne güzel yakışmış allar Ayşe'ye
Boyların benzetmiş mor menevşeye (vay vay)

Bağlantı
Aman nenni mor menevşeye
Gülüm şaşırıyorum ben bu işe

Lavanta doldurmuş billur şişeye
Ahdımı alırım koymam sevdiğim (vay vay)

Bağlantı

Menevşe biter de bahar yaz gelir
Bizim ele ördeğinen kaz gelir (vay vay)

Bağlantı

Karıymış gelinlerinen kız gelir
Ahtımı alırım koymam sevdiğim (vay vay)

Bağlantı (TRT, 2000b: 615)

765

NE HOŞ İMİŞ (ŞARDAĞ'IN SULARI)

Ne hoş imiş Kalkandere ovası
Viran olmuş nazlı yarin yuvası
Vermiyormuş o hayırsız babası
Ah buz buz olmuş şu Şardağ'ın suları

Çıkabilsem şu Şardağ'ın başına
Alabilsem nazlı yarı karşıma
Yar söylesin aklım gelsin başıma
Ah buz buz olmuş şu Şardağ'ın suları (Karadeniz,
2000: 92)

766

NE İNİŞİN

Ne inişin enindeyim (anam)
Ne yokuşun başındayım
Bana dulluk yakışır mı

Daha yirmi yaşındayım
Başıma kare bağlayım

Evlerinin önü mezar (anam)
Mezarda kumrular gezer
Anam duyar bacım sezer
Sen ağlama ben ağlayım
Başıma kare bağlayım

Bülbülün kanadı yeşil

Uçar gider ıslıl ıslıl
Sarhoşum dilim dolaşır

Sen ağlama ben ağlayım
Başıma kare bağlayım (Keçik, 2000:
22)

767

NECİP OĞLAN

Yaylı geldi kapılara dayandı
Allı da gelin uykulardan uyandı
Necip'i vuranlar nasıl dayandı

Aman da nalbant nasıl kıydın canıma
Yar canıma hiç korkmadan
Nasıl girdin kanıma vay kanıma

Gide gide iki sokak arası
Sende hançer bende kurşun yarası
Yaktı beni o çapkının kaması

Gidide nalbant nasıl kıydın canıma
Vay canıma kalmaz da senin
Bu yaptığın yanına vay yanına

Konma bülbül konma kabir taşıma
Şu gençlikte neler geldi başıma
Zalim felek ne çok düştün peşime

Kahpe de nalbant nasıl kıydın canıma
Yar canıma bu gitallik kalmaz
Senin yanına vay yanına

Gide gide gitmez oldu dizlerim
Nazar değdi görmez oldu gözlerim
Çok söyledim dinlemedi sözlerim

Gavur nalbant nasıl kıydın canıma

Vay canıma kalmaz senin

Bu yaptığın yanına vay yanına (Halıcı, 1985: 97)

768

NECİP TÜRKÜSÜ

(Karısı)

Geçin ağalar da sedire geçin
Yarimin üstüne ilaçlar saçın
Necip'ten boş kağıdı geldiği için
Onun için küstüm yârim söylemem.

(Necip)

Vücudum zaifdir halim pek yaman
Zerrece yokumuş göğsünde iman
Necip'in niyeti göçmektir heman
Necip sana gurban derim söyleme.

Kadın

Yastığından doğruldu yüzüme baktı
Ciğerim bağını ödlere yakdı
El sözüne uydu yolundan saptı
Anın için küsdüm yârim söylemem.

Necip

Nazlı görümcesin almış yanına
Telli bürümcesin çekmiş beline
Naz ile mi geldin Ayşe'm yanına
Necip sana kurban derim söylemem.

Kadın

Sen gideli sarayımdan çıkmadım
Ellerime al kınalar yakmadım
Cihan güzel olmuş dönüp bakmadım
Onun için küstüm Necip söylemem.

Necip

İhtiyat mı eyledim geri bakmaya
Ne has geldin kefin mi dikmeye

Sıva kollarımı suyum dökmeye
Necip sana kurban derim söylemem.

Karısı
Hasta dediler de geldim yanına
Şifa gelsin bedenine canına
Böyle işler düşer miydi şanına
Onun için küstüm yârim söylemem.

Erkek
Yüklendi bar hanem çekildi göçüm
Af eyle günahım bağışla suçum
Necip'i görmeğe geldiğin için
Necip bana kurban derim söylemem. (Demirci,
1938: 329-330)

769

NERİMAN

Hastahane yokuşu
Çık yapışı yapışı
Hastalara şifadır
Neriman'ın bakışı

Neriman dolan gel
Neriman fırlan gel
Çantan elinde
Her gün bize gel

Orta mektep şanlıdır
Tekin delikanlıdır
Yan bakmayın Neriman'a
Neriman nişanlıdır

Neriman dolan gel
Neriman fırlan gel
Çantan elinde
Her gün bize gel

Orta mektepte durdum
Şapkamı yere vurdum
Sermetimi ararken
Ben Tekin'e vuruldum

Neriman dolan gel
Neriman fırlan gel
Çantan elinde
Her gün bize gel

Hastahane yokuşu
Çık yapışı yapışı
Hastalara şifadır
Neriman'ın bakışı

Neriman dolan gel
Neriman fırlan gel
Çantan elinde
Her gün bize gel (Turhan vd. 2003: 321)

770

N'ETMELİ

Kız ey gözlerime bakıp bakıp yüzünü dönme
Senin aşkın ile sarardım soldum le le soldum
Aman ne kötü kaderim varmış kibar gelin

Aman n'etmeli n'etmeli
Güzeli çirkine gelin mi etmeli
Senin ile aramıza girenleri
Allah'a havale etmeli

Aman mavi yazma ne yakışmış başına
Hele kudret kalemi çekmiş başına
Hayatım döndü le le eylül kışına

Aman n'etmeli n'etmeli

Güzeli çirkine gelin mi etmeli
Senin ile aramıza girenleri
Allah'a havale etmeli (Turhan ve Akbıyık, 2012:
209)

771

NEVRUZ GELİN

Ekin ekim ot bitti
Dalında bülbül öttü
Ötmez olaydın bülbül
Yarım elimden gitti

Ekine firez derler
Güzele beyaz derler
Kime yansam derdimi
Bu dert sana az derler

Ekin ekim olacak
Sevdan beni alacak
İkimizin sevdası
Kıyamete kalacak

Yürü kostak yürü
Kostak kostak yürü
Süpürge olmuş saçların
Süpürüyor yeri (Atılğan, 2002: 164)

772

NEZÜK

Çamlıbel'den çıktım hava soğudu
Aradım Sivas elini Nezüke yoğudu
Eninde sonunda edeceğin bu muydu?
Gurbete mi düştün kız kara gözlüm.

Yayladan mı geliyon boylarına maşallah
Bizim evde gelin yok sen olursun inşallah

Oktap belinden çıktı beklenen posta
Sorarım her gelene Nezüke kız hasta
Günde yedi kere sıtma tutsa
Gine derdim az de kız mavi gözlüm
Anahtarım bağını çal beline beline
Kız nişanlın ölüyo ben yerine yerine
Yeni çiftlik derler çölün düzünde
Gövel ördek yüzer gölün yüzünde
Allah alsın canımı, Nezüke dizinde
Gurbete mi düştün kız kara gözlüm

Yayladan mı geliyon boylarına maşallah
Bizim evde gelin yok sen olursun inşallah
Evlerinin öñü şeker pezüğü
Niksarlılar kaldırmışlar Nezüük'ü
Eloğlu nerden bilsin yazığı
Gurbete mi düştün kız mavi gözlüm
Yaylanın çimenleri akşamüstü serinler
Kızlar olsun hemşirem yaktı beni gelinler
Oktap belinden bir posta çıktı
Vidalı kelepçe kolumu sıktı
Cıngıllı'nın Hasan yuvamı yıktı
Ellere mi kaldın kız kara gözlüm (Koyuncu, 2010:
56)

773

N'OLMUŞ BENİM AĞAM N'OLMUŞ

N'olmuş benim ağam n'olmuş
Dost ağlamış düşman gülmüş
Nöbet şu oğlana gelmiş

Bağlantı

Yarenim kınan kutlu olsun
A beyim göynün şen olsun

Gıcılar kavak gıcılar
Çıkamaz yürekte acılar
İşte geldi gıncılar

Bağlantı

Yağmur yağar yer yaş olur
Uçan kuşlar serhoş olur
Yarın gece ne hoş olur

Bağlantı (TRT, 2000b: 610)

774

N'OLUR GELİN N'OLUR

N'olur gelin n'olur
Öpmeyinen adam mı ölür
(Sarmayınca zabah mı olur)
Yarı güzel olanın
Gözüne uyku mu gelir

Geline bak geline
Gına yakmış eline
Gelin gurban oluyum
Saçıyın tellerine

Gül koymuş gül tasına
Havlunun ortasına
Gelin gurban oluyum
Gaşıyın garasına (TRT, 2000b: 610)

775

O YAR GELİR

O yar gelir yazıya bana gül olur yar yar
Yüzün görsem tutulur dilim lal olur yar
Aşka düşen divane gezer deli olur yar yar
Mezarımı derinde kazın

Dar olsun yar yar
Altı lale üstü de sümbül
Bağ olsun yar yar

Evlerine vara gele de usandım yar yar
El kızımı ben kendime yar sandım yar yar
Yüreğime hançer de vurdu
Gül sandım yar yar (Erdoğan, 2014: 193)

776

ODAM SIVA TUTMUYOR

Odam siva tutmuyor
Biraz kum katmayınca
Sevda baştan gitmiyor
Sarılıp yatmayınca
Oğlan döne döne kız döne döne
Gelin mi oldun yine
Gelin olduğun gece
Oynarım döne döne
Odam kireçtir benim
Yüzüm güleçtir benim
Sarılalım yatalım
Tenim ilaçtır benim
Oğlan döne döne kız döne döne
Gelin mi oldun yine
Gelin olduğun gece
Oynarım döne döne (Öztürk vd. 2007: 275)

777

ODASINA VARDIM

Odasına vardım namaza durmuş
Kaşları gözünün rengine uymuş
O güzel rengi de ne çabuk solmuş

Bağlantı

Söyleyin ahbablar nasıl edeyim
Ben o yardan ayrı düştüm nasıl edeyim

Odasına vardım kahve pişirir
Kanlı parmaklar fincan deşirir
Yarini görünce aklın şaşırır

Bağlantı

Odasına vardım kahve dibeği
Dibeğe vurdukça salları göbeği
Ne sen gelin oldun ne ben güveyi (Atılğan, 2002:
165)

778

ODASINA VARDIM

Odasına vardım kayfe pişirir
Kınalı parmaklar fincan döşürür
Seni gören aşık aklın şaşırır
Baba nerden aldın sen bu gelini

Keten göynek giymiş yakası ezik
Koluna yaptırırım altın bilezik
Sevmeye kıyamam öpmeye yazık
Baba nerden aldın sen bu gelini (Karadeniz, 1997:
293)

779

ODASINA VARDIM GAYFE BÜŞÜRÜR

Odasına vardım gayfe büşürür oy
Gımalı barmaklar aney yandım hudey fincan
devşürür
Seni gören aşuk aklun şaşurur oy
Baba nerden aldın aney yandım hudey hudey sen bu
gelini

Keten köynek geymiş yakası ezik oy
Goluna yaptırmış aney yandım hudey hudey altın
bilezik
Öpmeye kıyamadım sevmeye yazık oy
Baba nerden aldın aney yandım hudey hudey sen bu
gelini (TRT, 2000b: 624)

780

ODAYA VARMA DEDİM

Odaya varma dedim
Ellere uyma dedim
İki kapı arasında
Yaşar'dan bıçak yedim

Al ata binemedim
Amıcam diyemedim
Nişanlım ev'mize gelmiş
Hoş geldin diyemedim (Karadeniz, 1997: 498)

781

OĞLAN DA KOLUNU SALLAMA

Oğlan da kolunu sallama
Gafile boş yere yalvarma
Bey babam beni sana vermiyor
Nafile benim için ağlama

İlimonum kalburda
Bu gece de kal burda
Bana dünür yollama
Benim göynüm nalburda

Mendilim suya düştü
Yar gönlüm sana düştü
Abeyim beni sana vermiyor
Gönlüme ateş düştü (TRT, 2000b: 628; Erdoğan,
2014: 49)

782

OĞLAN GİDER İŞİNE

Oğlan gider işine
Yandım altun dişine
Bileydim nişanlısın
Heç düşmezdim peşine

Al oğlan bu da sana
İçtüğüm sular sana
Oğlan darılma bana
Beyaz gerdanım sana

Aman ilahi gelin
Sebebim sensin gelin

Ben bir gonca gül idim
Niye soldurdun beni

Garşuda ot bitmez mi
Süpürseler getmez mi
Bir yiğidin kazancı
On beş kıza yetmez mi

Al oğlan bu da sana
İçtüğüm sular sana
Oğlan darılma bana
Beyaz gerdanım sana

Aman ilahi gelin
Sebebim sensin gelin
Ben bir gonca gül idim
Niye soldurdun beni

İndim kuyu dibine
Baktım suyun rengine
Anneler kız besliyor
Vermiyor sevdüğüne

Al oğlan bu da sana
İçtüğün sular sana
Oğlan darılma bana
Beyaz gerdanım sana

Aman ilahi gelin
Sebebim sensin gelin
Ben bir gonca gül idim
Niye soldurdun beni (Tarlabaşı, 1995: 49)

783

OĞLAN KINASI TÜRKÜSÜ

Tuz kabımı tuzsuz koyan,
Her evleri ıssız goyan,
Anasımı kızsız koyan,
Yarenim kınan kutlu olsun
Şunda dirliğin tatlı olsun
Ney ney ney ney.

Ana hamama vardın mı?
Yünuğüm yeri gördün mü?
Şimdi kıymetim bildin mi?
Yarenim kınan kutlu olsun
Şunda dirliğin tatlı olsun
Ni ni ney ney.

Kınası kavru lu tasta
Kız anası kara kara yasta
Oğlan evi pek haveste
Yarenim kınan kutlu olsun
Şunda dirliğin tatlı olsun

Kaya dibi karıncalı
Yanı çifte görümceli
Hem dayılı hem amcalı
Yarenim kınan kutlu olsun
Şunda dirliğin tatlı olsun
Ney ney ney ney. (Demirci, 1938: 228)

784

OĞLANIN ADI ÖMER Aynalı Körük

Oğlanın adı Ömer
Belimi sıktı kemer
Benim ince belime
Yakışır gümüş kemer

Bağlantı
Aynalı körük olmazsa
Ben gelin gitmem
Ud kemani çalmazsa
Aynalı körüğe binmem

Gel dağları aşalım
Hilalde buluşalım
Girelim biz kol kola
Çamlıkta dolaşalım

Bağlantı (İvgin vd. 2009: 143; TRT, 2000b: 629)

785

OLUR MU BEYLER

Olur mu beyler olur mu?
Evlât babayı vurur mu?
Koca millet hainleri
Dünya size baki durur mu?

Penceresi yeşil perde
Sen uğrattın beni derde
Nasıl yatıyon kara yerde
Uyan Sultan Aziz uyan
Kan ağlıyor yedi cihan

Penceresi yeşil perde
Sen uğrattın beni derde
Al tavanlı yüksek evde
Gelin mi oldun gelin mi oldun? (Demirci, 1938:
344)

786

OMUZDAN AŞAĞI

Omuzundan aşağı
Saçların yumak yumak
Çok hoşuma gidiyor
Kızlarının konuşmak

Oğlan döne döne kız döne döne
Verilmiyor dengine
Her ne kadar gelin olsun
Geldim sana kız yine

Omuzundan aşağı
Saçların gürül gürül
Yine benim sözüme
Güvenmezsın sevdiğim

Oğlan döne döne kız döne döne
Verilmiyor dengine
Her ne kadar gelin olsun
Geldim sana kız yine

Omuzundan aşağı
Saçların sümbül sümbül
Sevdiğim o gözlerin
Yeni açmış gonca gül

Oğlan döne döne kız döne döne
Verilmiyor dengine
Her ne kadar gelin olsun
Geldim sana kız yine (Turhan vd. 2008: 238)

787

ORMANDA ALACALAR

Ormanda alacalar
Yeni oni geyikler
Vardum istedum yarı
Nişanlıdu dediler

Anasına söyledum
Veremem oni dedi
Babasına söyledum
Yaşı ufakdur dedi

Gardaşuna söyledum
Tabancama bak dedi
Halasına söyledum
Uşak bağa ne dedi

Dayısına söyledum
Yeğen kıyılmaz dedi
Amcasına söyledum
Dedesına sor dedi

İmamina söyledum
Nikah kıyamam dedi
Hagimına söyledum
İmza atamam dedi

Hersum çıktı kafama
Kitdum yarun peşine
O davrandı orağa
Ben davrandum piçağa
Fundukluk bahçesinde
Tuşduk kara ocağa
Uyun horona uyun
Tavan tahtası gibi
Sarilayum boynuna
Yaban asması gibi

Ey benum sevdicuğum
Sen beni almazmisun
Ellerimi goynumda
Görü da yanmaz misun

Yayla çimeni yerden
Doymadum e gız senden
Yer doyarsa yağmurdan
Ben de doyarım senden (TRT, 2000b: 631)

788

OSMAN PELVAN

Ne dolmazmış gelinlerin çilesi
Beş yüz elli buğdayların kilesi
Karaserde Osman Pelvanın ninesi
    Ne olaydım kendim teslim olaydım
    İdam sehпасına kendim varaydım
Telgrafın tellerini kestiler
Osman Pehlivan idam ettiler
Ceremesini bin beş yüze kestiler
    Ne olaydım kendim teslim olaydım
    İdam sehпасına kendim varaydım (Uludemir,
1970: 13)

789

OTURMUŞ KAPIYA PORTAKAL SOYAR

Oturmuş kapıya portakal soyar
Soyma gelin soyma elini boyar
Bir kere sevmeylen adam mı doyar
Geceyi gündüze gatlemeyince

Aşağıdan gelen bir gara yaylı
Yaylının içinde kollarım bağı
Dünür saldım dürzü baban virmedi
Kız doğur oğluma alayım bari

Eğdim dallarını derdim gülünü
Dibine dökülenler senin olsun
Sıtkı sefayınan sürdürdüm demini
Benim eskittiğim yar senin olsun (Uludemir, 1970:
109)

790

OVALARDA GONNARA

Ovalarda gonnara
Ben varamam onlara
Beni yardım ayıran
Yetişmesin yennara

Bağlantı
Yavaş yavaş sek de gel
Anan buban duymasın
Dolan dolan gizlen gel
Gomşular uyanmasın

Gaymaklının ovası
Su doludur govası
Pencereden görünür
Yarimin garyolası

Bağlantı

Garanfilim morunan
Ekmek yedim horunan
Buban seni vermezse
Gaçıracam zorunan

Bağlantı (TRT, 2000b: 633)

791

OY GELİN KINAN KUTLU OLA

Bağlantı:
Oy gelin kınan kutl'ola
İlahi mübarek ola

Atladı endi eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Büyük evin yakışığı

Bağlantı

Çektim atının başını
Çağırın ağa gardaşını
Döksün gözünden yaşını

Bağlantı (TRT, 2000b: 635)

792

OYNAK HALAY (Ehnesor Dere İçi)

Ehnesor dere içi
Geçti gelinin göçü
Gettiğine yanmeyim
Gettiğim gavur içi

Ehnesoru ağlıyam
Gel ki başın bağılyam
Bugün ayrılık günü
Yasın dutam ağlıyam (Tarlabaşı, 1995: 65)

793

ÖRDEĞİSEN GÖLE GEL

Ördeğisen göle gel (gelin)
Şahin isen çöle gel amman
Hakikatli yâr isen (gelin)
El ettiğim yere gel amman

Bir ileri bir geri
Yavaş yavaş gel beri
Gerdandan akan teri
Koy kadehe ver beri

Ölüyorum yanıyorum
Yandırma gelin beni

Ördek göllerde olur (gelin)
Şahin çöllerde olur amman
Yari güzel olanın (gelin)
Gözü yollarda olur amman

Bir ileri bir geri
Yavaş yavaş gel beri
Gerdandan akan teri
Koy kadehe ver beri

Ölüyorum yanıyorum
Yandırma gelin beni (İvgin vd. 2009: 145)

794

ÖTE DÖNDER BEN GÖRMEYİM YÜZÜNÜ

Öte dönder ben görmeyim yüzünü
Duydum yalanını tutmam sözünü (aman aman)
Git eski yarine söyle nazını
Benim naz çekmeğe halim kalmadı

Evlerinin önü bir büyük dere
Kız gurban olayım eviniz nere (aman aman)
Dünür göndermedim kız baban vere
Bu yandan gel benim gülüm bu yandan (aman aman) (TRT, 2000b: 641)

795

ÖZ İÇİNİN İĞDESİ

Öz içinin iğdesi
Kalın olur gövdesi
Hep kızlar gelin olmuş
Bugün kına gecesi

Öze giderim öze
Pancar dibi kazmaya
Dolma kalem ararım
Yare mektup yazmaya (Uludemir, 1970: 159)

796

PENCEREDEN BAH BENİ

Pencereden bah beni
Bah beni de yah beni
Gız Allah'ın seversen
Al goynuna soh beni

Bağlantı
Oğlan yaylı gız yaylı
Gel oturalım ballı
Gidiyorum eskere
Halallaşalım gayrı

Pencereden bahanlar
Hep de gardaşım olsun
Garezinen bahanın
İki gözü kör olsun

Bağlantı

Garşuda gelenlere
Gaz goydum teneklere
Annem beni sahlıyor
Eskerden gelenlere

Bağlantı

Yayla yaylaya bahar
Aradan sular ahâr
Nere gidiyon baldız
Ablan evde yol bahar

Bağlantı (Can ve Turhan, 2007: 186)

797

PENCEREDEN BAKİVER

Pencereden bakiver
Sigaramı yakiver
O beyaz kollarını
Boynuma dolayiver

Bağlantı
Gelin eller kınalı gelin
Gözler sürmeli gelin
Sen de mi aşkınsın gelin

Pencereden bakiver
Kitap almış okuyor
Perçem ile yazılmış
Yel estikçe kokuyor

Bağlantı (TRT, 2000b: 645)

798

PENCERESİ MAVİ BOYA Güççük Gelin

Penceresi mavi boya
Ben kurbanam sizin soya
Sizin soyda bir güzel var
Saramadım doya doya

Şu tarlaya su bağladım
Gittim geldim ben ağladım
Çok sallanma küçük gelin
Meylimi sana bağladım

Kara koyun toz ediyor
Ayakları iz ediyor
Çok nazlanma küçük gelin
Düşmanların söz ediyor (TRT, 2002c: 152)

799

PEREM PEREM OLDU HAVANIN YÜZÜ

Perem perem oldu havanın yüzü
Delip çıkamadım kar ile buzu
Gurbete gitti diye unutma bizi
Gurbet eldir koç yiğidin vatani

Yürü gelin yürü saçın sürüsün
Açıver düğmeyi sinen görünsün
Evvel benim idin şimdi kiminsin
Şimdi karşılardan bakan ben oldum (TRT, 2002c: 152)

800

PEŞTEMAL TEZGAHINA

Peştemal tezgahına
Canum çıkayı canum
Gideceğim gocaya
Oturacagum hanum

Ederum düğunumi
Şenleturum evumi
Dünyalar benim olur
Alırsam sevduğumi

Gelin oldum deyi ne
Boş mu oturağusun
Bizim çay bahçesine
Yaprak topluyacağusun

Bahçeye misirleri
Sen çabaliyacağusun
Ahira iki sığır
Oları bahacağusun

Uşağun ağladı mi
Oni da bahacağusun
Akşam yemekten sonra
Kap ta yıkıyacağusun

Gız babanın evine
Ötersin bilbil gibi
Sevduğunun peşine
Gidersun maymun gibi

Göreceğusun ey a gız da
Çıkacak dediklerum
Gideceğusun gocaya
O zaman sana derum

Peştemal tezgahına
Çok eyidür rahatun
Ben bekâr duracağum
Evleni olmam hatun

Vazgeçtik evlenmekten
Oturacağuz yalnız
Çalışmayan geline
Kaynanalar der domuz (Özbek, 1994: 421- 422)

801

PINAR BAŞI

(Erkek)

Pınar başında duran gelin
Aşık boynun buran gelin
Altın tasdan su ver bana
O kınalı ellerinden

Aman aman aman amman
Çok içmişim başım duman
Ben o yardan ayrılmam

(Kadın)

Pınar başında durmanam
Aşık boynun burmanam
Altın tasdan su vermenem
Eğil eğil pınardan iç

Aman aman aman amman
Çok içmişim başım duman
Ben o yardan ayrılmam

(Erkek)

Susuzum su istedim
Pınar yolunu gösterdin
Su değil benim meramım
Yüzünü görmek istedim

Aman aman aman amman
Çok içmişim başım duman
Ben o yardan ayrılmam

(Kadın)

Yayla yayla göçmedin mi
Soğuk sular içmedin mi
Güzel görüp geçmedin mi
Benim ile eğlenirsin

Aman aman aman amman
Çok içmişim başım duman
Ben o yardan ayrılmam

(Erkek)

Yayla yayladan göçmüşüm
Soğuk sular içmişim
Güzel görüp de geçmişim
Senin gibi de görmedim

Aman aman aman amman
Çok içmişim başım duman
Ben o yardan ayrılmam (Özbek, 1994: 524-

525)

802

PINARA VARMADIN MI

Pınara varmadın mı
Su alıp gelmedin mi
Seni efenin kızı
Hiç gelin olmadın mı
Yandım nanay gelin

Bağlantı

Uy gelin gelin gelin
Yandırdın beni gelin
Bir tomurcuk gül idim
Soldurdun beni gelin
Yandım nanay gelin

Bu pınar eşme pınar
Derdimi deşme pınar
Yar yanına gelen de
Su ver söyleşme pınar
Yandın nanay gelin

Bağlantı (TRT, 2000b: 653)

803

PINARIN BAŞI GÜZEL

Pınarın başı güzel
Dibinin taşı güzel
Kurban olim o yare
Kirpiği kaşı güzel

Yol üstünde bir gelin
Kemere koymuş elin
Kızınan pazar olmaz
Seni severem gelin

Dam başında kediler
Miyav miyav dediler
Kör olası kediler
Kaynanamı yediler (TRT, 2000b: 654)

804

PINARIN BAŞINA KURMUŞ KAZANI

Pınarın başına kurmuş kazanı
Topak da boylarına vermiş düzeni de gelin düzeni
Sen miyidin bizim köyün güzeli
Sen gideli köyün dadı galmadı da gelin galmadı

Kara tiren düz ovayı dolandı
Deniz dalgalandı suyu bulandı da gelin bulandı
Bizim köye yeni bir dert dadandı
Terkettim sılayı kurtulamadım gelin kurtulamadım
(Terkettim yurdumu kurtulamadım gelin kurtulamadım)

Yürü gelin yürü medet sendedir
Ben biliyom her gabahat bendedir de gelin bendedir
Şurda bir güzel var beni aldadır
Merdol yarım merdol ayrılmıyalım da gelin ayrılmıyalım
(Merdol güzel merdol ayrılmıyalım da gelin ayrılmıyalım) (Tan ve Turhan, 2001: 130; TRT, 2000b: 654)

805

PINARIN BAŞINDA

Pınarın başında söylenen sözler
Beni deli eyleyor yardeki gözler
Ödeki gelinler beriki kızlar
Atman bu daşları ben yaralıyım
Eller ak giymiş ben karalıyım.

Pınarın başında destin var imiş
Beni öldürmeğe kasdın var imiş
Duydum benden özge dostun var imiş
Atma bu daşları ben yaralıyım
Eller ak giymiş ben karalıyım.

Pınarın başında yeşil destiler
Ben ne dedim beni yare kesdiler
Çinitan kılıçlı finor fesliler
Az kaldılar beni yardan ideler. (Demirci, 1938: 350-351)

806

PİRE TÜRKÜSÜ

Elime kondu ya pire,
Ararım göynüme göre.
Aç kapıyı nazlı yarım,
Saatler vurdu ya bire.

Dağlarda oluyor tilki,
Bu kız anasının ilki.
Aç kapıyı nazlı yarım,
Saatler vurdu iki.

Dağlarda olur gece,
Bak şu başa gelen güce.
Aç kapıyı nazlı yarım,
Saatler vurdu ya üçe.

Sular akar perde perde,
Bak şu başa gelen derde.
Aç kapıyı nazlı yarım,
Saatler vurdu ya dörde.

Dağlarda oluyor meşe,
Bak şu başa gelen işe.
Aç kapıyı nazlı yarım,
Saatler vurdu ya beşe.

Sarrafta olur altın,
Be kız senin çirkin bahtın.
Aç kapıyı nazlı yarım,
Saatler vurdu ya altı.

Dere boyunda mediye,
Bir saatim var hediye.
Aç kapıyı nazlı yarım,
Saatler vurdu ya yediye.

Hanımın ağzında miskete sakız,
Hanım kalmış yapayalnız.
Aç kapıyı nazlı yarım,
Saatler vurdu ya sekiz.

Direklerde altın topuz,
Harcadığım beş yüz otuz.
Aç kapıyı nazlı yarım,
Saatlar vurdu ya dokuz.

Hanımın ayağında sakızı donu,
Söyleyeceklerim sözümün sonu.
Aç kapıyı nazlı yarım,
Saatler vurdu ya onu.

Yassı ezani okundu,
Eli elime dokundu.
Sabah namazı okundu,
Cana ciğere dokundu.

Gidiyorum, uğurlar olsun,
Çayır çimen yolun olsun.
Benden gayri yar seversen,
İki gözlerin kör olsun. (Koyuncu, 2010: 132)

807

PİRLEPE'NİN KONAKLARI

Pirlepe'nin konakları (canım)
Oymalıdır küşelidir
Manastır'in odaları (canım)
Dayalıdır düşelidir

Priştine'nin güzelleri (canım)
Güler yüzlü neşelidir
Preşova'nın çeşmesinde (canım)
Su doldurur güzel kızlar

Düğünümüz haftayadır (canım)
Çalacaktır telli sazlar
Vuracaktır darbukalar

Payduşkayı hem şuteyi (canım)
Payduşkayı hem pembeyi
Oynayacak güzel kızlar

Görümceler el vuracak (canım)
Yeni gelin tapınacak
(Yeni gelin oynayacak)

Kaynanası karılacak (canım)
Orda kıyamet kopacak
Büyük elti darılacak (TRT, 2000b: 655)

808

PORTAKAL DİLİM DİLİM

Portakal dilim dilim
Soy da ver benim gülüm
Ne dedim de küstürdüm
Kurusun ağzım dilim

Bağlantı
Gız o yanı bu yanı
Dön yönünü bu yanı

Kağnisında yedecek
Ayı doldu gidecek
Onun orda yarı var
Beni burda n'idecek

Bağlantı

Irmağı geçti gelin
Çevresi düştü gelin
Salın boyun göreyim
Gençliğim geçti gelin

Bağlantı (TRT, 2000b: 656)

809

PORTAKALIN SARISI (MEMDUH BEY TÜRKÜSÜ)

Portakalın sarısı
Oldu mu Ayşe'm gecelerin yarısı
Ayşe de gelini sorarsan
Memduh Bey'in karısı
Yanarım Ayşe'me
Geliriz akşeme

Memduh Bey'in arabası dört teker
Çayrılardan ot çeker
Ayşe gelini sorarsan
Gecelerim diye ah çeker
Yanarım Ayşe'me
Geliriz akşeme

Acı çeşmenin taşları
Yaktı beni Ayşe gelinin ela gözlü kaşları
Memduh Bey'i sorarsan
Çetelerin başları
Ben yanarım Ayşe'me
Geleceğiz akşeme

Memduh Bey'in elinde de bağlama
Kömür gözlü Ayşe'm bana ağlama
Ben asker oldum gidiyorum
Bana gönül bağlama
Ben yanarım Ayşe'me
Geleceğiz akşeme (Tan ve Turhan, 2001: 151)

810

POSTA YOLLARI TÜRKÜSÜ

Öğle ile ikindinin arası
Yakdı beni kaşlarının karası.
Giydirmişler koyu fesi başına
Ağlaya ağlaya geldi karşıma.

Giydirmişler boylu boylu sıvayı
Ne sen gelin oldun ne ben güveyi

Pençerenin demirleri yastığım
Yalan mı oldu yar odana basdığım
Böyle mi idi senin ile dostluğum
Neyleyim dünyayı yar olmayınca.

Yeni girmiş on üç on dört yaşına
Can dayanmaz ela gözün yaşına. (Demirci, 1938: 114)

811

SABAH GÜNEŞİ GİBİ DOĞUP PARLAMA

Sabah güneşi gibi anam doğup parlama
Usul yörü de anam kız kendini sallama
Ölürüm yoluna da ölmez belleme
Ölürsem canımı verebilin mi

Kız senin adın da Fadime mi Fatma mı
Gavur anan da seni bana satma mı
Ben ölürsem de ciğerine batma mı
Ölürsem canımı verebilin mi

Irmak kenarında da anam yayılan kazlar

Boynunu uzatmış da sılayı gözler
Gadasını aldığım gelinler kızlar
İçinizde de benimki de var m'ola (Atılğan, 1998: 372)

812

SABAH İLEN GİZ ÇEZİYİ ALİNİ

Sabah ilen gız çeziği alini yar alini
Saram dedim şu saraylı gelini
Sarsam inci dürüm ince belini

Ahın ile aşgın beni yandurur
Yandırmazsa gül benzimi soldurur
Anam duysa babam beni öldürür

Sabah ilen kervan çıkar yokuşa
Kahküllerin birbirine takuşa
Ahdetmişim bir kerecik öpüşe

Sabah olsun ben bu yerden gideyim
Garip bülbül gibi feryat edeyim

Sen dururken ya ben kime ne deyim (TRT, 2000b: 661)

813

SABAH OLDU GAYNANAM GELDİ

Sabah oldu gaynanam geldi
Bu ne halin gelin kızım dedi
Kaynanacığım ciğeri kediler yedi
Oğlum gelsin halleşin dedi

Bağlantı

Ah o kediyi tutu tutuversem
Tüylerini yolu yolu versem
Sokağa katı katıversem

Öğlen oldu görümüm geldi
Nedir halin yenge hanım dedi
Gözüm cicim ciğeri kediler yedi
Abim gelsin sen görürsün dedi

Bağlantı

Akşam oldu kocam geldi
Getir hanım ciğeri yiyelim dedi
Efendim ciğeri kediler yedi
Topla eşyalarını çık dışarı dedi

Bağlantı

Yatsıya da gaynatam geldi
Nedir halin gelin hanım dedi
Gaynatacım ciğeri kediler yedi
Çağırın imamı gelsin dedi

Bağlantı

Yatsıda sonu imam geldi
Bu ne hal gelin hanım dedi
İmam efendi ciğeri kediler yedi
İki guruş on para nikahın dedi

Bağlantı (TRT, 2000b: 661)

814

SABAH OLDU GÜNEŞ DOĞDU BACADAN

Sabah oldu güneş doğdu bacadan
Öğlen oldu çocuk gelir hocadan
Anne benim gaderim yok gocadan

Anne niçin verdin beni beni çocuğa
Bir dekmükte yuvarlandı bucağa

Ben giderken ekinlerin göğüdü
Açıldı mı yaylaların söğüdü
Tükendi mi köyümüzün yiğidi

İlahi çocuk Allah'ından bulaydın
Bulaydın da ben dengime varaydım

Sabah olur çocuk gider oyuna
Oynar oynar taş doldurur goynuna
Mebalı da şu kayanın boynuna

Anne niçin verdin beni beni çocuğa
Bir dekmükte yuvarlandı bucağa (TRT, 2000b: 662)

815

SABAH OLUR ÇOCUK GİDER OYUNA 1

Sabah olur çocuk gider oyuna
Oynar oynar kum doldurur koynuna
Yalanım varısa obalınız boynuma

Bağlantı

Naha çocuk geberiydin öleydin
Sen öleydin ben dengimi buleydim

Sabah olur çarığımı keyemez
Çifte gider bir evlek yer süremez
Eve gelir hiç halinden bilemez

Bağlantı

Ben de bıktım bu çocuğun elinden
Heder ettim el alemin dilinden
Geçtim senin maşadından malından

Bağlantı (TRT, 2000b: 662)

816

SABAH OLUR ÇOCUK GİDER OYUNA 2

Sabah olur çocuk gider oyuna
Oynar oynar kum doldurur koynuna
Bütün günahlarım baba boynuna

Baba beni bir çocuğu verdiniz
Verdiniz de günahıma girdiniz

Sabah olur çarığımı giyemez
Akşam olur bir evlek yer süremez
İki sözü bir arada diyemez

Hey bacılar buna can mı dayanır
Akşam yatar kuşluk vakti uyanır

Sabah olur çorbasını içemez
Öğle olur oyunundan geçemez
Yar olup da bulup beni seçemez

Baba beni bir çocuğu verdiniz
Verdiniz de günahıma girdiniz (TRT, 2000b: 663)

817

SABAH OLUR OĞLAN GİDER İŞİNE

Sabah olur oğlan gider işine
Oynar oynar taş doldurur peşine
Kurban olam sürme kara kaşına
Yayladan gel kömür gözlüm yayladan

Mermer daşa sabun goydum eridi
Gümgümlere su doldurdum ılıdı
Benim yarım şu cihanda bir idi
Yayladan gel kömür gözlüm yayladan

Önüme koydular ıssı hediği
Aramızda vardır karhan gediği
Bana derler kimin kızı gelini
Yayladan gel kömür gözlüm yayladan (TRT,
2000b: 663)

818
SABAHINAN KALKTIM ELİMİ SALLADIM

Sabahınan kalktım elimi salladım deydi tikene
İntizarı derim (vay vay) burcac ekene
İlahi gaynana ömrüm tükene

Amanın kızlar ne zorumuş burçak yolması
Burçak tarlasında da (vay vay) bebe olması

Sabahınan kalktım elimi salladım deydi pırak
Öğlen olmadı ki (vay vay) azcık oturak
Bir iki tarla değil tezden gurtulak

Bağlantı (Erdoğan, 2014: 38; TRT, 2000b: 666)

819
SABAHTAN BİZİM PINARA

Sabahtan bizim pınara
İki gelin üç kız geldi (Durnalar allılar telliler
durdular)
Civil civil ötüşürler
Sandım ki köye yaz geldi (Durnalar allılar telliler
durdular)

Birisinin adı Ayşe
Benleri var köşe köşe (Durnalar allılar telliler
durdular)
Mail oldum kara kaşa
Selamın gelirse başa (Durnalar allılar telliler
durdular) (TRT, 2000b: 667)

820
SABAHTAN KALKTIM YIKADIM YÜZÜM

Sabahtan kalktım yıkadım yüzüm
Telim örülürken ağladı gözüüm
Meğer karayımış şu benim yazım

Yazılmış yazımı bozdular annem
Örölmüş telimi çözdüler annem

Yalın ayak düşürdüler yollara
Kimsem yok ki karşı dursun onlara
Yaban ellerinde gelin oldum ellere

Gelinlik kınamı bozdular annem
Örölmüş telimi çözdüler annem (TRT, 2002c: 156)

821
SABAHTAN UĞRADIM BEN BİR GÜZELE
Sabahtan uğradım ben bir güzele ağ gelin
Güzel ağlatmadı güldürdü beni ağ gelin sürmelim
Ben güzelden böyle vefa ummazdım ummazdım
Ak göğsün üstüne kondurdu beni ağ gelin sürmelim

Şahin gibi yükseğinden uçarken ağ gelin
Keklik gibi engininden geçerken ağ gelin sürmelim
Ab-ı Kevser Irmağı'ndan içerken içerken
Susuz pınarlardan kandırdı beni ağ gelin sürmelim
(Atılğan, 1998: 375; TRT, 2002c: 156)

822
SAĞLAM OLUR YARIN KONAĞIN ÖRKÜ

Sağlam olur yarin konağın örkü
Buğday mı ekiyor sandıklı çarkı (da sandıklı çarkı)
Hesap ettim sandıklara sığmıyor
Cemile geline yakılan türkü (de yakılan türkü)

Cemile'dir benim yarimin adı
Oğul ballarında yoğumuş tadı (da yoğumuş tadı)
Çıkıverince reisin önüne
Efendim cebrilen götürdü dedi (de götürdü dedi)
(Uludemir, 1970: 68)

823
SAHANA KOYDUM PEKMEZ

Sahana koydum pekmez
Bu pekmez bana yetmez
Adıyaman kızları
Başlıksız gelin gitmez

Düğünümüz şen ola
Davul zurna vurula
Biz gelini alacak
Darısı bekârlara

Şu kıza sini geldi
İçinde neler geldi
Bahtılı kız başına
İçinden tatlı geldi

Düğünümüz şen ola
Davul zurna vurula
Biz gelini alacak
Darısı bekârlara

Kaynana kazan kapağı
Oğlu şeker topağı
Kimse nazar etmesin
Yarım altın ufağı

Düğünümüz şen ola
Davul zurna vurula
Biz gelini alacak
Darısı bekârlara (Turhan ve Akbıyık, 2012: 100)

824

SALIN DA GEL MEYDAN KIZ GÖRSÜN

Salın da gel (amman aman amman ey) meydan kız
görsün (amman)
Serpil de gel (amman aman amman ey) düşmanlar
ölsün (amman)

Bağlantı

Hopla da gel gel yanıma
Vallah kıyarım canıma
Serpil de gel gel yanıma
Vallah kıyarım canıma

Kınalı parmaklar (amman aman amman ey) ne
güzel eller (amman)
Sarmaya yakışır (amman aman amman ey) o nazik
eller (amman)
Bağlantı (TRT, 2000b: 669)

825

SALINA SALINA GİRMİŞ BAHÇAYA

Salına salına girmiş (gelinim) bahçaya
Al kırmızı gül toplamış (gelinim) bohçaya
Anası da satı satı vermiş bir kese akçaya

Bağlantı

Ağlama gelinim sızlama gelinim
Ben gine gelirim

Altun tas içinde (gelinim) kınam ezerler
Gümüş tarağı ile zülfün çözerler
Ak gerdana altun inci boncuk dizerler

Bağlantı

Altun tas içinde (gelinim) kınan ezilsin
Gümüş tarağı ile (gelinim) zülfün çezilsin
Güveyin yanında (da gelinim) sözün tutulsun (TRT,
2000b: 669)

826

SALINIP GELİR GELİN YAYLA YOLUNDAN

Salınıp gelir (de) gelin yayla yolundan
Zekat da vermez misin ince belinden (ah)
Korkmaz mısın da ayrılıktan ölümden
Yar seviler mahşere kaldı (a kömür gözlüm
sevdiğim)

Garmı da yağmış da Karaman'ın üstüne
Bilmem şu feleğin bizim ile kastı ne
Bülbül yuva yapmış da top zülfün üstüne
Yar çok salınma da gelin zülüflerin bozulur
Sevdiğim ah (TRT, 2002c: 158)

827

SARAY YOLU İNCEDİR

Saray yolu incedir
Aman ne karanlık gecedir (yavrum ne karanlık
gecedir)
Yastık kurbanın olam
Aman yar yatışı nice dir (yavrum yar yatışı nice dir)

Saray yolu düz gider

Aman bir kınalı kız gider (yavrum bir kınalı kız
gider)
O kız yolu şaşırmış
Aman inşallah bize gider (yavrum inşallah bize
gider)

Saray yolunda çırpız

Aman sevdiğim gökte yıldız (yavrum sevdiğim
gökte yıldız)
Geçti güzel kervanı
Aman azı gelin çoğu kız (yavrum azı gelin çoğu
kız)

Saray yolu bu mudur

Aman testi dolu su mudur (yavrum testi dolu su
mudur)
Gittin ki tez gelesin
Aman tez geldiğin bu mudur (yavrum tez geldiğin
bu mudur) (TRT, 2000b: 673)

828

SARI GELİN

Kazanda dolmanın bir kuru eksik
Dolmuya dadanmış bir sarı pisik
Gelin bu kapıdan kısmetin kesik
Niye yidin sarı gelin dolmuyu lop lop
İnce meyhoş sarmıyı lop lop

Kazanda dolmuyu sayılmaz sandın

Bir dolmu uçun gelin kovulmaz sandın

Babamın evinde duyulmaz sandın

Niye yidin sarı gelin dolmuyu lop lop

İnce meyhoş sarmıyı lop lop

Kayınbaba getirdi geçi budunu

Kaynana çattırdı kuru odunu

Gelin alamadı dolma dadını

Niye yidin sarı gelin dolmuyu lop lop

İnce meyhoş sarmıyı lop lop (Keçik,

2000: 85)

829

SARİ GIZI ALDIM ÇIKDIM YAYLAYA

Sarı gızı aldım çıktım yaylaya
Öptüm sevdim başımı goydum belaya

Bağlantı

Hele eylen neler deyim sarı kız

Ağzın şeker kendin bekâr gurban olım sarı kız

Sarı gızın ayağında nalçası

Kırk parçadan sarı da gızın bohçası

Bağlantı

Sarı gızın ayağında nalini

Ne hoş olur sarı da gızın gelini

Bağlantı (TRT, 2000b: 675)

830

SARI KIZ

Sarısın seçemedim aman aman aman hey
Güzelisin geçemedim yandım aman sarı kız
Bana yardım geç derler aman aman aman sarı kız
Yar tatlı geçemedim yandım aman sarı kız

Sarı saçın yaş durur aman aman aman sarı kız
Yel eser dolaştırır yandım aman sarı kız
Şu benim mektubumu aman aman aman sarı kız
Yare kim ulaştırır yandım aman sarı kız

Sarı kızın saçları aman aman aman sarı kız
Oynar omuz başları yandım aman sarı kız
Sarı kızı alırım aman aman sarı kız
Vermiyor gardaşları yandım aman sarı kız (Atılğan,
2002: 171)

831

SARI KIZ

Sarı kızın ayağında kundura
Yürüdükçe düşmanları öldüre
Amman amman sarı kız
Ben duramam yalnız
Sarı kızın ayağında nalını
Zannedersin kaymakamın gelini
Amman amman sarı kız
Ben duramam yalnız
Sarı kızın ayağında yemeni
Yaz gelince gezer çayır çimeni
Amman amman sarı kız
Ben duramam yalnız (Karadeniz, 2000:
485)

832

SARI KIZ DEDIĞİN BİR İNCE KIZDIR

Sarı kız dediğin bir ince kızdır
Babası bezirgan geydiği bezdir
Beşyüz lira verdim dediler azdır
(Beşyüz altın verdim dediler azdır)
Di gel di gel gadan alim sarı kız
Aman aman di gel di gel bari kız

Sarı kızı aldım çıktım Kala'ya
Sarı kızı sevdim düştüm belaya (amman amman
belaya)
Beşyüz lira verdim Halil ağaya
(Beşyüz altın verdim Halil ağaya)
Yoksulluk elinden getdi sarı kız
Aman aman di gel di gel bari kız

Sarı kızın ayağında yemeni
Yaz gelince gezer çayır çimeni (amman amman
çimeni)
Sarı kızın yoktur dini imanı
Hangi dağın maralısan sarı kız
Amman amman di gel di gel bari kız (TRT, 2000b:
675)

833

SARI KIZIN AYAĞINDA KUNDURA

Sarı kızın ayağında kundura
Yürüdükçe düşmanları öldüre

Bağlantı
Amman amman sarı kız
Ben duramam yalnız
Sarı kızın ayağında nalını
Zannedersen kaymakamın gelini

Bağlantı

Sarı kızın ayağında yemeni
Yaz gelince gezer çayır çimeni

Bağlantı (TRT, 2000b: 676)

834

SARI KIZIN SAÇLARI

Sarı kızın saçları (aman ah aman aman)
Oynar omuz başları (sana yandım sarı kız)
Sarı kızı alırım (aman ah aman aman)
Vermiyor kardaşları (sana yandım sarı kız)

Sarı saçın yaş durur (aman ah aman aman)
Yel eser dolaştırır (sana yandım sarı kız)
Şu benim mektubumu (aman ah aman aman)
Yare kim ulaştırır (sana yandım sarı kız) (TRT,
2000b: 676)

835

SARI KİLİM ÖRMEZLER

Sarı kilim örmezler
Seni bana vermezler
Gel alayım kaçayım
Ay karanlık görmezler

Sarı kilim saçağı
Kında durmaz bıçağı
Sevdi sevdi almadı
Yiğitlerin uyağı (TRT, 2000b: 676)

836

SARI YAZMA DİZECE

Sarı yazma dizece
Gel gidelim bizele
Sarılalım yatalım
İlkbahardan güzece
Sürmeli gözlüm edalı gelin

Karşıda medreseler
Kilidini kırsalar
Gece yarin yanında
Gündüz beni vursalar
Sürmeli gözlüm edalı gelin

Kadehimde zehir var
Yüreğimde kahir var
Ben bu aşka düşeli
Bitmeyecek derdim var
Sürmeli gözlüm edalı gelin (Tan ve Turhan, 2008: 216)

837

SARISIN SEÇEMİYOM YAR

Sarısın seçemiyom (yar yar yar yar)
Güzelsin seçemiyom (uy aman gelin aman)
Sen benden geçtin ama (yar yar yar yar)
Ben senden geçemiyom (uy aman gelin aman)

Bağlantı
Aldı dağları duman
Kızlar olmuş kocaman (yar yar yar yar)
Besbelli ahır zaman (uy aman gelin aman)

Kız kaçların ne uzun (yar yar yar yar)
Derim ona maşallah (uy aman gelin aman)
Bizim evde gelin yok (yar yar yar yar)
Sen olursun inşallah (uy aman gelin aman)

Bağlantı

Tütün kesemin dibi (yar yar yar yar)
Trabzon gadifesi (uy aman gelin aman)
Yaktı yandırdı beni (yar yar yar yar)
Çandırılı Fadime'si (uy aman gelin aman)

Bağlantı (TRT, 2000b: 678)

838

SARKICI GELDİ DÜNÜR

Sarkıcı geldi dünür
Odeya gondu dünür
Ver gızı gızı gızı da eyleme bizi
Sarkıcı gelse ne var
Odeye gonsa ne var
Vermeyiz gızı gızı da eyleriz sizi
Sergende gaşık dünür
Gızımız aşık dünür
Ver gızı gızı gızı da eyleme bizi
Sergende elek dünür
Gızımız melek dünür
Vermeyiz gızı gızı da eyleriz sizi
Sergende aşı dünür
Gızınız şaşı dünür
Ver gızı gızı gızı da eyleme bizi
Sergende göze dünür
Gızımız güzel dünür
Vermeyiz gızı gızı da eyleriz sizi
Sergende kilot dünür
Oğlumuz pilot dünür
Ver gızı gızı gızı da eylemen bizi
Sergende gaymak dünür
Oğlunuz ahmak dünür
Vermeyiz gızı gızı da eyleriz sizi

Sergende mangal dünür
Gızımız hantal dünür
Ver gızı gızı gızı da eylemen bizi
Sergende sandık dünür
Gızımız fındık dünür
Vermeyiz gızı gızı da eyleriz sizi
Sarkıcı geldi dünür
Sarkılar aldık dünür
Ver gızı gızı gızı da eylemen bizi
Sarkıcı gelse ne var
Sarkılar alsan ne var
Vermeyiz gızı gızı da eyleriz sizi
Sergende fındık dünür
Gızımıza yandı dünür
Ver gızı gızı gızı da eylemen bizi
Sergen gavanoz dünür
Gızı veriyoz dünür
Al gızı gızı gızı da üzmeğin bizi (Uludemir, 1970: 122-123)

839

SAZALCA'DAN ÇIKTIM BEN DE GELİRİM

Sazalca'dan çıktım ben de gelirim aman
Mapus olacağımı da ben de bilirim
İflah olmaz ben bu dertten ölürüm
Ellerine de kınalar yakayım
Sen sallan da ben boyuna bakayım
Ak gerdana liraları takayım

Halime kız çay aşığı geliyor
Kaşyınan gözleri gel gel ediyor
Hovardalar ardı sıra geliyor
Uğramaz yanıma da tövbeler olsun
Olsun da badeler dolsun
Annen de kaynanam olsun

Halime'nin çayda buldum izini
Duman sandım şalvarının tozunu
Açtım yaşmağın öptüm yüzünü
Uzat ellerine de kınalar yakayım
Sen sallan da ben boyuna bakayım
Ak gerdana liraları takayım (TRT, 2000b: 678)

840

SEFİL BAYKUŞ

Sefil baykuş ne gezersin bu yerde
Yok mudur vatanın illerin hani
Küsmüş müsün selamımı almazsın
Şeyda bülbül şirin dillerin hani

Ecel tuzağın açamaz mısın
Açıp da içinden uçamaz mısın
Azat eyleseler uçamaz mısın
Kırık mı kanadın kolların hani

Aç mısın, yok mudur ekmeğin aşın
Odan ne karanlık, yok mu ataşın
Hanidir güveğin, hani yoldaşın
Hani kapın bacan, yolların hani

Kara yerde mor menevşe biter mi
Yaz baharda ishak kuşu öter mi
Bahçede alışan, çölde yatar mı
Uyan garip bülbül güllerin hani

Burda yorgan döşek, yastık var mıdır
Bu geniş dünyada yerin dar mıdır
Dalın tahta duvar, önün yar mıdır
Yeşil başlı Suna'm güllerin hani

Körpe maral idin dağlarımızda
Dolanırdın solu sağlarımızda
Taze fidan idin bağlarımızda
Felek mi budadı dalların hani

Düğününde acı şerbet içildi
Gelinlik esvabın dar mı biçildi
İlikle düğmele göğsün açıldı
N'oldu kemer-beste belleri hani

Alışmış kaşların var mı karası
Ala idi o gözlerinin binası
Kocaldın mı on beş yaşın Suna'sı
Yok mudur takatin, hallerin hani

Aç kapıyı emmim kızı gireyim
Hasta mısın halin sual edeyim
Susuz değil misin bir su vereyim
Çaylarda çalkanan seslerin hani

Yatarsın gaflette gamsız kaygusuz
Ninni balam ninni kalma uykusuz
Hem garip hem çıplak, hem aç hem susuz
Felek fukarası malların hani

Her gelip geçtikçe selam vereyim
Nişangah taşına yüzler süreyim
Kaldır nikabını yüzün göreyim
Ne çok sararmışsın alların hani

Civan da canına böyle kıyar mı
Hasta başın taş yastığa koyar mı
Ergen kıza beyaz bezler uyar mı
Al giy allı, balam şalların hani

Daha seyrangaha çıkamaz mısın
Çıkıp da dağlara bakamaz mısın
Kaldırsam ayağa, kalkamaz mısın
Ver bana tutayım ellerin hani

Bir kuzu koyundan, ayrı ki durdu
Yemez mi dağların kuşıyla kurdu
Katardan ayrıldın, şahin mi vurdu
Turnam, teleklerin tellerin hani

Sen de Hıfzı gibi tezden uyandın
Uyandın da taş yastığa dayandın
Aslı Han'ım gibi kavruldun yandın
Yeller mi savurdu, küllerin hani (Turhan vd. 1996:
220-222)

841
SELENDİ'NİN DOMBAYLARI BAKAR DA
Selendi'nin dombayları bakar (da)
Az mı oynadık (da) can Fadime'm yollarda

Bağlantı
Hadinli allı gelin
Babıcı pullu gelin
Yenemin başta gezer
Bilezik kolda gelin

Selendi'nin alt yanından geçmeli
Can Fadime'mi fincana goyup içmeli

Bağlantı

Neredesin (de) can Fadime'm bulayım
Göklerdeysen (de) merdivenler kurayım

Bağlantı (TRT, 2000b: 683)

842
SEN AĞLA BACIM
Sen ağla bacım sen ağla
Alı yeşil ilen bağla

Gelin yokuşa tikildi
Cebinden yemiş tükildi

Tuz çanağın tuzsuz koyam
Anasını gızsız goyam (Tarlabası, 1995: 108)

843
SENİ DOĞURANA HAYRAN (RİNDE)

Seni doğurana hayran de rinde rinde
Gönlüme ay doğmuş gibi de rinde rinde
Beyaz gelinlik yakışmış de rinde rinde
Nemrut'a kar yağmış gibi de rinde rinde

Yar (Kız) beni görmek için
Ta Adıyaman'a geldim

Nemrut dağın karı mısın de rinde rinde
Şu gönlümün yarı mısın de rinde rinde
Yanakların al al olmuş de rinde rinde
Şu Gerger'in narı mısın de rinde rinde

Yar (Kız) beni görmek için
Ta Adıyaman'a geldim

Yukarı gel yar yukarı de rinde rinde
Seyredelim ovaları de rinde rinde
Böyle güzeli görmedim de rinde rinde
Şu Fırat burdan akalı de rinde rinde

Yar (Kız) beni görmek için
Ta Adıyaman'a geldim (Turhan ve Akbıyık,

2012: 171)

844
SERVİ KAVAK UZUN KAVAK
Servi kavak uzun kavak dalın malin kurusun (aman
aman)
Yeşil meşil yaprakların suda muda çürüstün (aman
aman)

Herkes sevdiğini belalım alsın yürüsün (aman aman)

Bağlantı

Al gel sedefli sazamı da gostuk efem oynasın
Al gel sedefli sazamı da bıçkın efem oynasın

A garınca garınca gara mara garınca (aman aman)
Hamamdan geliyor a canım gelin de görünce
(aman aman)
Her yanlarım gevşiyor belalım o yarı de görünce
(aman aman)
Bağlantı (TRT, 2000b: 688)

845

SEVDİĞİM DE GELİN OLMUŞ GİDİYOR

Havalanma turnam bir çift sözüm var,
Boyladım Allah'a doğru yüzüm var.
Her kimler alsa da sende gözüm var,
Yaktın beni gelin mi oldun ellere?

Şu karşıdaki yeşil bahçayı,
Boynuna takmış ta altun akçayı.
Koltuğuna kıstırmış allı bohçayı,
Sevdiğim de gelin olmuş gidiyor. (Özbek, 1994: 108)

846

SEVDİĞİM KÜÇÜK YAŞTA

Sevdiğim küçük yaşta
Derdinden oldum hasta
Eğer anam vermezse
Beni babamdan iste

Bağlantı

Aman n'olmuş n'olmuş
Sevdiğim oğlan Saray'a
Saray'a katip olmuş

Mendilim dalda kaldı
Gözlerim yolda kaldı
Yetsin artık merhamet
Sevgilim nerde kaldı

Bağlantı

Yandım senin sözüne
Kurban kara gözüne
Diz dize otururken
Hasret kaldım yüzüne (TRT, 2000b: 689)

847

SEYİRTTİK ÇIKTIK HANAYA

Seyirttik çıktık hanaya
Kadınlar gelsin kınaya
Hayıf doğuran anaya
Kal evimiz kal
Şen evimiz şen
Biz gidiyoruz

Köşe başının nalbandı
Hep atlar buna nallandı
Gelin hanım kınaladı

Kal evimiz kal
Şen evimiz şen
Biz gidiyoruz

Kebapçılarım şişi
Gelinin inci dişi
Kınanız mübareki
Biz isteriz bahşişi (Öztelli, 2002: 791-792; Özbek, 1994: 414)

848

SEYİRTTİM ÇIKTIM HANAYA

Seyirttim çıktım hanaya
Yem döktüm allı danaya
Yengeler gelsin kınaya
Yengesiz kız gelin olmaz
Dayısız hiç ata binmez

Bağlantı

Git gelinim sağlığını
Sil gözünü yağlığınan

Sarı zıbın geyip gider
Niyendesin sayıp gider
Anası evin beğenmemiş
Babası evin beğenmemiş
Kocam evi deyip gider

Bağlantı (TRT, 2000b: 690)

849

SİÇAN

Sıçanın gözleri humar
Birin açar birin yumar
Komşusundan hesse umar
Zampara olmuş bizim sıçan.

Bağlantı

Aman gelin Hösne gelin
Her sözüme küsme gelin
Asker oldum gidiyorum
Mektubunu kesme gelin.

Sıçanın gözleri çakır
Zannedersin nallı katır
Tabda gezer takır takır
Pilot olmuş bizim sıçan

Bağlantı

Sıçan gelir ekine
Kulakları dikine
Bizim evin yağ küpüne
Dalgiç olmuş bizim sıçan

Bağlantı (Keçik, 2000: 25)

850

SINDIRGI TÜRKÜSÜ

A heceler heceler,
Yazı yazan hocalar.
Heç aklından geçmiyor mu?
Sarıldımız geceler.

Entarisi beyazlı,
Geliyor nazlı nazlı.
Bakmayın çalımına,
Evinin üstü sazlı.

Ocak başı düz başı,
Ben istemem yüzbaşı.
Olursa paşa olsun,
Dosta düşmana karşı.

Güller aldım budaktan,
Gelin öptüm dudaktan.
Ne hayırlı günler imiş,
Yarı gördüm sabahtan.

Güp içinde bulgurum,
Çatık kaşa vurgunum.
Eller ne derse desin,
Ben yarime uygunum.

Hadi gidem biz bize,
Oturalım diz dize.
Kötü kötü söyleme,
Belki bakarız yüz yüze

Ay doğar elek gibi,
Gün doğar melek gibi.
Gelin senin memelerin,
Tülenmiş kelek gibi.

Gövercin aylelendi,
Tepsiler kaleylendi.
Kayırmadık fidan boylum,
İşlerimiz koleylendi.

Aya baktım ayaklı,
Kapıları dayaklı.
Uncu köyün kızları,
Hep elma yanaklı.

Akan sular duruldu,
Sazın teli kırıldı.
Benim yari sorarsan,
Kapanlıkta vuruldu. (Koyuncu, 2010: 144)

851

SIRA SIRA ÇARŞILAR (NECİBE’M)

Sıra sıra çarşılar
Necibe de beni karşılar
Ben askere gidiyom
Kurban keser komşular (Yandım Necibe’M)

Necibe’M Necibe’M diyemedim
On beş günde doyamadım
Necibe’ye nişan takamadım (Yandım Necibe’M)
Erik kopardım daldan
Bülbüller öter gülden
Ben nasıl ayırlayım
Böylesi tatlı dilden (Yandım Necibe’M)
Necibe’M Necibe’M diyemedim
On beş günde doyamadım
Necibe’ye nişan takamadım (Yandım Necibe’M)
(Gündüz, 2008: 365)

852

SIRA SIRA SİNİLER

Sıra sıra siniler
Hasta olan iniler
Aldı gitti yârimi
Denizdeki gemiler

Bağlantı
Sana hiç kıyamam
Yar seni seviyom candan
Bakışların pek yaman
Benimde cilveli kanaryam

Suya giderim suya
Elmayı soya soya
Kaldır yarım peçeni
Göreyim doya doya

Bağlantı

Karanfilim budama
Safa geldin odama
Hakikatli yar isen
Düğür gönder babama (TRT, 2000b: 692)

853

SİLİFKE’NİN YOĞURDU

(a hey hey hey)
Silifke'nin yoğurdu
Ah seni kimler doğurdu
Seni doğuran ana
Balınan mı yoğurdu

Bağlantı
Beşiği çamdan
Ah yuvarlandı damdan
Anası pilav pişirir
Oğlu durmaz aşırır

(a hey hey hey)
Kale kaleye bakar
Ah kaleden toplar atar
Delikanlı dururken
İhtiyara kim bakar

Bağlantı

(a hey hey hey)
Bağa girdim üzüme
Ah çubuk battı gözüme
Çubuk seni keserim
Yar göründü gözüme

Bağlantı

(a hey hey hey)
Beşiği çamdan
Ah yuvarlandı damdan
Keşke sevmez olaydım
Usandırdı bu candan
Bağlantı (TRT, 2000b: 693; Erdoğan, 1994: 126)

854

SİNEKLERİ SUSUZ KOYAN

Sinekleri susuz koyan
Kız annesin kızsız koyan
Eloğlun uykusuz koyan
Kız al yeşil kınan kutlu olsun
Koca dillerin datlı olsun
Atladı geçti eşiği
Sinide kaldı kaşığı
Kız evlerin yakışığı
Kız al yeşil kınan kutlu olsun
Koca dillerin datlı olsun (Gündüz, 2008: 366)

855

SİNİ KALAYLI SİNİ

Sini kalaylı sini
Ben sevdim birisini
Cellat boynumu vursa
Söylemem doğrusunu
Ambar dolu gendime
Daldım kendi kendime
Babam inat ederse
Kaçarım ben dengime

Terekte var kaşıklık
Allahtandır aşıklık
Ben yarime el etsem
Alır mı yakışıklık (Karadeniz, 2000: 215)

856

SOFU DİBİNDE KUZU

Sofu dibinde kuzu
Borum burum boynuzu
Zengine vermen gızı
Dengine verin gızı

Bağlantı

Gelin gelin ağlama
Karaları bağlama

Yılana bak yılana
Yılan dağı dolana
Ben yarimi kaybettim
Bin altın var bulana

Bağlantı
Gayfe goydum pişti mi
Soğudu yar içti mi
Gurban olam Arguvan
O yar burdan geçti mi

Bağlantı (TRT, 2002c: 165)

857

SOĞUK SU BAŞINDA YEDİM KEBABI

Soğuk su başında dayedim kebabı
Hele hele yar yar öldüm Allah of of
Şinanay nay şinanay nay şinanay nay
Kimler olsun nazlı da yarin sebebi
Hele hele yar yar öldüm Allah of of
Şinanay nay şinanay nay şinanay nay
Soğuk su başında da yedim çerezi
Hele hele yar yar öldüm Allah of of
Şinanay nay şinanay nay şinanay nay
Nerde kaldı ahbapların birazı
Hele hele yar yar öldüm Allah of of
Şinanay nay şinanay nay şinanay nay
Soğuk su başında da asbap yumuşlar
Hele hele yar yar öldüm Allah of of
Şinanay nay şinanay nay şinanay nay
Yuyup yuyup gül dalına komuşlar
Hele hele yar yar öldüm Allah of of
Şinanay nay şinanay nay şinanay nay
Soğuk su başında da yudum elimi
Hele hele yar yar öldüm Allah of of
Şinanay nay şinanay nay şinanay nay
Benim gönlüm divane mi deli mi
Hele hele yar yar öldüm Allah of of
Şinanay nay şinanay nay şinanay nay
Soğuk su başında da gördüm gelini
Hele hele yar yar öldüm Allah of of
Şinanay nay şinanay nay şinanay nay
Gümüş kemer sıkmış ince belini
Hele hele yar yar öldüm Allah of of
Şinanay nay şinanay nay şinanay nay (İvgin vd.
2009: 160)

858

SOKU DİBİNDE KUZU

Soku dibinde kuzu
Kıvrım kıvrım boynuzu
(gelin gelin ağlama ben garibim ağlama)
Paraya damah etmen
Zengine vermen gızı
Dengine verin gızı
(gelin ağlama ben garibim ağlama (ben yetimim
ağlama)

Soku dibinde kuzu
Kuzuya verdim tuzu
(gelin gelin ağlama ben garibim ağlama)
Herkese gız verilmez
Sevene verin gızı
(gelin gelin ağlama ben garibim ağlama) (TRT,
2002c: 165)

859

SOKUDA BULGUR GELİNİM

Sokuda bulgur gelinim (sokuda bulgur)
Peçeni kaldır gelinim (peçeni kaldır)
Sokuda döğme gelinim sokuda döğme
Kendini öğme gelinim kendini öğme

Kendini öğme gelinim kendini öğme
Ezelden ahdım gelinim ezelden ahdım
Oğluma deyme gelinim oğluma deyme
Oğluma deyme gelinim oğluma deyme

Bağlantı

Sokuda bulgur gelinim sokuda bulgur
Peçeni kaldır gelinim peçeni kaldır
Peçeni kaldır gelinim peçeni kaldır
Sokuda kahve gelinim sokuda kahve

Mekanın sahra gelinim mekanın sahra
Mekanın sahra gelinim mekanın sahra
Nasıl dayansın gelinim nasıl dayansın
Güveyin kahra gelinim güveyin kahra
Güveyin kahra gelinim güveyin kahra

Bağlantı (Atılğan, 1998: 387)

860

SOKUDA BULGUR GELİNİM

Bağlantı

Sokuda bulgur gelinim sokuda bulgur
Peçeni kaldır gelinim peçeni kaldır

Sokuda döğme gelinim
Kendini öğme gelinim
Ezelden ahdım gelinim
Oğluma deyme gelinim

Bağlantı

Sokuda kahve gelinim
Mekanın sahra gelinim
Nasıl dayansın gelinim
Güveyin kahra gelinim

Bağlantı

Gel beri bekâr gelinim
Güveyin şeker gelinim
Üzülme kahrın gelinim
Güveyin çeker gelinim

Bağlantı (TRT, 2000b: 700)

861

SONRA GÖR

Bizim Barak ellerini bilmezsin
Mor çiçekler açılsın da sonra gör
Kızları da gelinlere karışmış
Birbirinden seçilsin de sonra gör

Yine yeşil yaprak açar bağları
Sisli sisli durur gider yüce dağları
Bizim Barak ellerinin ağaları beyleri
Acı kahve içilsin de sonra gör (Karadeniz, 2000:
93)

862

SU GELİR ÇAĞLAR AYŞE'M

Su gelir çağlar Ayşe'm
Gülen göz ağlar Ayşe'm
Gelinlik kuşağını
Sana kim bağlar Ayşe'm

Ayşe'nin kara kaşı
Al yeşil bağlı başı
Ayşe'me kurban olam
Gelinlik oldu yaşı

Ayşe gel kaçma ele
Düşürme beni dile
Gece gündüz ağladım
Göz yaşım döndü sele (Karadeniz, 2010: 495; TRT,
2000b: 703)

863

SU GELİR GÜLDÜR GÜLDÜR

Su gelir güldür güldür
Gelin destini doldur
Destin tamam dolunca
Halini yare bildir

Bağlantı

Hata nay nay nini nom
Tana nini nom tay nana nay nininom
Tana nay nay nay nini nom

Su gelir kütüğünden
İçilmez köpüğünden
Yarin pembe şalvarı
Islanır topuğundan (Karadeniz, 1997: 257; TRT,
2000b: 703)

864

SU SIZIYOR SIZIYOR

Su sızıyor sızıyor
Taşların arasından
Eğil bir yol öpeyim
Kaşların arasından

Bağlantı

Oğlan mayilem oğlan
Sözüne de kayilem oğlan
Enişte bana pişt demir
Yalan aslanım yalan

Denizin kenarında
Kalayladım kazanı
Bir güzelin uğruna
Yedim İramazını

Bağlantı

Kar yağıyor yağıyor
Abamı giyeceğim
Sakallıya varıp da
Baba mı diyeceğim
Bağlantı (Erdoğan, 2014: 52; Karadeniz, 2000: 105;
TRT, 2000b: 705)

865

SUNAM

Ben seni severim sen de seversen
İflah olman il sözüne uyarsan
Nalin olam ağ topuğa giyersen
Giy de beni çamurlara bas sunam

Haydi gidek Adana'dan aşağı
Şeftaliden toplayalım başağı
Ağ geline de düzlü bağlar kumaşı
Nazına da baha yetmez bil sunam (Yıldırım, t.y.:
77)

866

SUYA GELEN ALLI GELİN HAS GELİN

Suya gelen allı gelin has gelin
Ben olayım al eline tas gelin
Beş ay oldu bu sevdaya düşeli
Gayri benden umudunu kes gelin

Bahçenizde bir gül oldum açıldım
On üçünde on dördünde seçildim
Türlü libadeler aldım biçildim
Uzun geldim ağ memenden kas gelin

Karşımda ağardı Erciyaş dağı
Kardan da beyaz şu göksünün ağı
Ben olayım sana güzel saç bağı
Dara dara ağ gerdana as gelin

Aşık İsmail der ki ne oluk
Bizim kavuşmamız mahşere kalık
Dediler Sultan kızdan şor gelik
Herkes sevdiğine çeker yas gelin (Yalman, 1977b:
86-87)

867

SUYA GİDEN ALLI GELİN

Suya giden allı gelin,
Niçin böyle salınırsın?
Gelin bir su ver içeyim,
Gelin kimin gelinisin?

Su değildir senin derdin,
Görmek ise yeter gördün,
Oğlan, burada çokça durdun
Ağam gelir, döğülürsün

Döğülürsem döğüleyim
Söğülürsem söğüleyim

Gelin, sana kul olayım,
Ölürüm kanlım olursun.

Yaylalalara göçmedin mi?
Soğuk sular içmedin mi?
Güzel görüp geçmedin mi?
Beni görüp delirirsin

Türlü yaylayı aşınca,
Soğuk suları içince,
Kocayıp vaktin geçince,
Taşlar alıp döğünürsün

Evlerinin önü solgan
Ağamı görürsen korkan,
Telli perçemlisin oğlan
Ne dedim ki darılırsın

Karac'oğlan sana vurgun
Döşlerin alma'dan dolgun,
Sevindirir beni bugün,
İnşallah cennet görürsün (Özbek, 1994: 530-531)

868

SUYA GİDER AL YAZMALI BİR GELİN

Suya gider al yazmalı bir gelin
Al yazmada oyaların beş midir
Top zülüfler al yanağı okşuyor
Zalım gocan sanki sana eş midir

Doldur destımı de pınar özünden
Ay mı doğmuş ak gerdandan yüzünden
Ah çektikçe yaş dökülür gözünden
Seni seven zalım sana eş midir (TRT, 2000b: 710)

869

SUYA GİDER ALLI GELİN HAS GELİN

Suya gider allı gelin has gelin
Topuklarını nokta nokta bas gelin
Bu güzellik sade sana has gelin
Bilmiyon mu benim sana yandığım
Ellerin köyünde garip kaldığım
Suya gider su testisi doldurur
Eve gelir gül benzini soldurur
İflah etmez bu dert beni öldürür
Bilmiyon mu benim sana yandığım
Ellerin köyünde garip kaldığım (Tan ve Turhan,
2008: 224; Erdoğan, 2014: 53; TRT, 2000b: 710)

870

SUYA GİDER GELİN SU YOLU ÇAMUR

Suya gider de gelin su yolu çamur
Sıvamış kolları da elleri hamur
Karadır kaşları da (yar yar) gözleri kömür
Yaktı beni su yolundan geçişin

Pınarın başında yünük taşısın
Gökte uçan tek durnanın eşisin
Elli kızın da yüz gelinin başısın
Yaktı beni pencereden bakışın (TRT, 2002c: 168)

871

SÜLEYMAN'IN DAVARI TUZA AKIŞIR

Süleyman davarı tuza akışır
Ne giyerse de Sultan'ıma yakışır
Çifte bacısı da yola bakışır
Felek beni güldürmedi n'eyleyim

Yanıldım da çıktım Harundağı'na
Acı kurşun değdi ciğer bağıma
Benden selam söyleyin Ali dayıma
Felek beni güldürmedi n'eyleyim

Beni saklamadı da üç kavuğun taşı
Dostlar yurdum oldu annacın başı
Anadan karaydı da Sultan'ın kaşı
Felek beni güldürmedi n'eyleyim

Annaçtan aldım da yemedim çağla
Gelin Sultan'ım sen durma ağla
Küçük yaşında karayı bağla
Talih beni güldürmedi n'eyleyim

Bir havasınan da davarı güttüm
Zalım emmine de kötülük mü ettim
Üç günlük gelini kime emanet ettim
Felek beni güldürmedi n'eyleyim (Turhan vd. 2003:
366)

872

SÜPÜRGESİ AYNALI

Süpürgesi aynalı (ninna na nina nina nam)
Şu oğlana varmalı (ninna na nina nina nam)
Oğlan çok güzel ama (ninna na nina nina nam)
Annesi olmamalı (ninna na nina nina nam)

Süpürgesi saz olur (ninna na nina nina nam)
Gül açılır yaz olur (ninna na nina nina nam)
Ben yarime gül demem (ninna na nina nina nam)
Gülün ömrü az olur (ninna na nina nina nam)

Arkandaki kazağı (ninna na nina nina nam)
Ben örmedim mi yarım (ninna na nina nina nam)
Başkasınnan gezerken (ninna na nina nina nam)
Ben görmedim mi yarım (ninna na nina nina nam)
(TRT, 2000b: 711)

873

SÜPÜRGESİ YONCADAN

Süpürgesi yoncadan
Gayet beli inceden
Ben seni esirgerim
Yerdeki karıncadan

Yarım şaşırıttın beni
Aşka düşürdün beni
Hanım Ayşe'm bize gel
Allar gey de taze gel

Dilerim kocan ölsün
Yarsız kal da bize gel

Aman mavilim aman
Aman şekerim yavru

Gidin bulutlar gidin
Yarime selam edin
Yarım uykuda ise
Uykusun haram edin

Aman mavilim aman
Aman şekerim aman
Hanım akşam bize gel
Allar gey de taze gel

Furun üstüne kürek
Gene ah etti yürek
Her dertlere dayandım
Buna dayanmaz yürek

Aman mavilim aman
Aman şekerim aman
Hanım akşam bize gel
Allar giy de taze gel

Tespihimin mercanı
Neren ağrıyor canım
(onar) da bir bağım var
Satar yoluna harcarım

Hanım akşam bize gel
Allar giy de taze gel
Ay akşamdan doğuyor
Kararmadan bize gel

Türkünün Çerkeş ilçesinde söylenen bir başka
deyişi:
Süpürgesi yoncadan
Gayet beli inceden
Yerdeki garıncadan
Evdeki görümceden

Hanım oynasın oynasın
Sür cezveler kaynasın
Hanım seni saran doymasın
Seven gollar yorulmasın

A'sham oldu garanluk
Canıma girdi darlık
Ölümden beter oldu
Çektü'üm ahi zarlık

Hanım oynasın oynasın
Sür cezveler kaynasın
Hanım seni saran doymasın
Seven gollar yorulmasın (Özbek, 2011: 134-135)

874

SÜRMELİ'NİN ORTASINDA DİBEĞİ

Sürmeli'nin ortasında dibeği hey aman
Direği vurunca da oynar göbeği hey aman
Altı aya varmadan büyür bebeği hey aman

Ah ayrılık çok hasretlik ah ölüm
Şimden gayri sarardı soldu gülüm
Ufak tefek Sürmeli'nin daşları hey aman
Hilal gibi Fatma da hanımın kaşları hey aman
Bir omuzdan bir omuza saçları hey aman
Aman da Fatma kırdın benim belimi
Güzel Ayşe'm görsün benim halimi (Gündüz,
2008: 378)

875

SÜRÜLER İÇİNDE SÜRME Lİ KOYUN

Sürüler içinde sürmeli koyun
Şafaklar atıyor serhoşum uyu (a canım gel uyu)
Son kadehte yaptın bana bir oyun

Bağlantı

Niyandasın sürmeli palazım niyanda hadaman
niyanda
Ellerim saz çalar gözüm ihvanda hadaman ihvanda

Aşağıdan gelir gelinin göcü
Gelinmi ettiler canımın içi (a canım gel içi)
Beş sene sakladım verdiği saç

Bağlantı

İki çeşme yaptım altun oluklu
Suyunu bağladım ala balıklı (a canım balıklı)
Bir yar sevdim oda benden yanıklı (TRT, 2000b:
712)

876

ŞAFAK SÖKTÜ YİNE SUNAM UYANMAZ

Şafak söktü gine sunam uyanmaz
Hasret çeken gönül derde dayanmaz
Çağırırım sunam sesim duyulmaz
Uyan sunam uyan derin uykudan

Bağlantı

Çektiğim gönül elinden
Üsandım gurbet elinden
Hiç kimse bilmez halimden
Uyan sunam uyan derin uykudan

Bunca diyar gezdim gözlerin için
Niye küstün bana el sözü için
Dilerim Allah'tan sızlasın için
Uyan sunam uyan derin uykudan

Bağlantı (TRT, 2000b: 714)

877

ŞALIN BİR UCU YERDEDİR

Şalın bir ucu yerdedir
Bir ucu da beldedir
Dünya güzel ile dol'olsa
Gene gönlüm sendedir

Al şalım yeşil şalım
Dayleri dolaşalım

Sen yağmur ol ben bulut
Bir avşam kavuşalım

Al girdim alsın diye
Mor girdim sarsın diye
Nişanlıma varmadım
Yavuklum alsın diye

Şalın parasını bitirdim
Yarimi askere geçirdim
Yarım askerden gelince
Ben çizimi bitirdim (TRT, 2000b: 714)

878

**ŞEFTALİLER ÇİÇEKLENDİ (KINA HAVASI-
ÂDET TÜRKÜSÜ)**

Şeftaliler çiçeklendi
Çiçeklendi pürçeklendi
Her yalanlar gerçeklendi

Kadınım kınan kutl'olsun
Yarenim yoldaşım yüzün ak olsun

Şeftali eği miş dalını
Gel salını salını
Büyük evin has gelini

Kadınım kınan kutl'olsun
Yarenim yoldaşım yüzün ak olsun

Şeftaliler ak pak oldu
Süslü başın al al oldu
Gelin kınan tamam oldu

Kadınım kınan kutl'olsun
Yarenim yoldaşım yüzün ak olsun (Turhan ve
Altınkaynak, 2009: 229)

879

ŞEKER OĞLAN

Ayağında yemeni
Sıkma da oğlanı...
Çağırırım ninemi
şeker oğlana bak
Kardan beyaz kuzuma da bak
Anasına darılmış aman
Ayrı da yatan kuzuya da bak.

Nakarat

Uzun uzun kavaklar
Alım de şeker topaklar
Pul pul olsun dökülsün
Vay seni öpen dudaklar aman
Haleyli leyli şeker oğlana bak
Kardan beyaz kuzuya bak
Anasına darılmış aman
Ayrı da yatan yavruya bak.

Aksaray'ın hasır
Dolaş da gel Mısır'ı

Altmış da kıza bedeldir
Taze de gelinin kısırı

Nakarat (Demirci, 1938: 128)

880

ŞEKER OĞLAN

Kayada gezen oğlan
Edası güzel oğlan
Beni sana vermezler
Sar'altın kazan oğlan

Aman şeker oğlan
Yandım şeker oğlan
Anasına küsmüş
Damda yatar oğlan

Kayadan bakan oğlan
Kakülü sarkan oğlan
Gece gelme gündüz gel
Horozdan korkan oğlan

Aman şeker oğlan
Yandım şeker oğlan
Anasına küsmüş
Damda yatar oğlan

Kayaya koydum kutu
Herkes yarine mutu
Gelinler tatlı yesin
Kaynanalar semizotu

Aman şeker oğlan
Yandım şeker oğlan
Anasına küsmüş
Damda yatar oğlan (Özbek, 1994: 505-506)

881

ŞU DERENİN TAŞLARI

Şu derenin taşları
Ötüşüyor kuşları
Güzel güzel gelinlerin
Gülmez oldu başları
A güzelim bas gidelim

Bağlantı
Bahçede olur iliman
Gel otur yanı başıma
Yok mu sende din iman

Dert çekene baş oldum
Damladım gümüş oldum
Gelin senin yollarına
Yuva dutmaz guş oldum
A güzelim bas gidelim

Bağlantı (TRT, 2000b: 725; Koyuncu, 2010: 113)

882

ŞU DERENİN UZUNU Aygınam Oyun Havası

Şu derenin uzununu (edalı gelin sürmeli gelin)
Kıramadım buzunu (hey hey aygınam)
Hey hey balgınam hey hey

Bağlantı
Yoldan geldim yorgunam hey hey
Sürmeli gözlerine vurgunam hey hey.

Anasının şerrinden (edalı gelin sürmeli gelin)
Alamadım gızını (hey hey aygınam)
Hey hey baygınam hey hey

Bağlantı

Şu derenin armudu (edalı gelin sürmeli gelin)
Anan baban var mıydı (hey hey aygınam)
Hey hey balgınam hey hey

Bağlantı

Anan baban olsaydı (edalı gelin sürmeli gelin)
Bizi burda gor muydu (hey hey aygınam)
Hey hey balgınam hey hey

Bağlantı (TRT, 2000b: 726)

883

ŞU DERENİN UZUNU Tımbıllı

Şu derenin uzununu (ammanın amman)
(haydi) Kıramadım buzunu
Aldım köylü kızını (ammanın amman)
(haydi) Çekemedim nazını

Bağlantı
Haydi yin gel tımbıllı tımbıllı
Gaşı gözü çektirmeli püsküllü

Şu dere baştan başa
(haydi) Atlarım taştan taş
Çıkar gelin şalını
(haydi) Yırtarım baştan başa (TRT, 2000b: 725)

884

ŞU DERENİN UZUNU Yeşil İpek Bükeyim

Şu derenin uzununu (da yar yandım)
Kıramadım buzunu
(dön elmasım dön dön de sen bana dön)
Anasının şerrinden (de yar yandım)
Alamadım kızını
(dön elmasım dön dön de sen bana dön)

Yeşil ipek bükeyim
Derdimi kimlere dökeyim
O güzele o güzelede ben yandım

Ey sokaklar sokaklar (da yar yandım)
Yarım şeker ufaklar
(dön elmasım dön dön de sen bana dön)
Ben o yarı alırsam (da yar yandım)
Sevinecek ahbablar
(dön elmasım dön dön de sen bana dön)

Boyun bağı boynunda
Altın saat koynunda
O güzele o güzele de ben yandım (TRT, 2000b: 725)

885

ŞU DİRMİL'İN ÇALGISI
Şu Dirmil'in çalgısı (a canım)
Dağlara vurdu yankısı
Şu gelenler içinde (a canım)
Benim yarım hangisi

Altın yüksüğüm var benim
Parmağıma da dar benim
Şu gidenler içinde (a canım)
Orta da boylu da yar benim

Çekirgenin uçkunu
Gelinlerinde coşkunu
Coşkun olan gelinler (a canım)
Kendisi salları da peşiri (Erdoğan, 2014: 78; TRT, 2000b: 726)

886

ŞU GELİNİN MERDİVENDEN İNİŞİ
Şu gelinin merdivenden inişi
Yaman onun gerdanını kırışı
Gelin gelin gelin gelin fistan kırmalı gelin
Kolu sınımalı gelin cana doymalı gelin

Gelin gitmiş pınar başına yatmış
Gelinin bağına kuş yuva yapmış
Gelin gelin gelin gelin fistan kırmalı
Kolu sınımalı gelin cana doymalı yarım (Karadeniz, 1997: 127)

887

ŞU GELİNİN MERDİVENDEN İNİŞİ
Şu gelinin merdivenden inişi
Yaman onun gerdanını kırışı (gelin gelin)
Gelin gelin fistan kırmalı gelin
Kolu sarmalı bali, cana doymalı yarım
He re le he le he le le leh

Gelin gitmiş pınar başına yatmış
Gelinin bağına kuş yuva yapmış (gelin gelin)

Gelin gelin gelin gelin fistan kırmalı gelin
Alıp sarmalı bali, cana doymalı yarım
He re le he le he le le leh

Oğlanın gözeli tıraşdan olur
Kızların gözeli ilaçtan olur (gelin gelin)

Gelin gelin fistan kırmalı gelin
Alıp sarmalı bali, cana doymalı yarım
He re le he le he le le leh (Uludemir, 1970: 143-144; TRT, 2000b: 727)

888

ŞU GİDEN KİMİN KIZI

Şu giden kimin kızı
Yanakları kırmızı
Gerdanında beni var
Sandım seher yıldızı

Sürmeli gelin
Öldürdün beni
Sürmeli gelin
Öldürdün beni

Yandım yandım yandım yanasıca kız
Kara sevdalara kalasıca kız

Şu giden ben olaydım
Atına nal olaydım
Belinde tarabulus
Saçağı ben olaydım

Sürmeli gelin
Öldürdün beni
Sürmeli gelin
Öldürdün beni

Yandım yandım yandım yanasıca kız
Kara sevdalara kalasıca kız

Bir kız gördüm yağ alır
Bahçe alır bağ alır
Ben o kızı görünce
Yaralarım sağ olur

Sürmeli gelin
Öldürdün beni
Sürmeli gelin
Öldürdün beni

Yandım yandım yandım yanasıca kız
Kara sevdalara kalasıca kız (Atılğan, 1998: 401)

889

ŞU GİDEN KİMİN KIZI

Şu dere aka aka gelin gelin gelin
Dibinde kum kalmadı aman
Yüzüne baka baka gelin gelin gelin
Gözümde nur kalmadı

Bağlantı
Bir ileri bir geri
Yavaş yavaş gel beri
Gerdandan akan teri
Koy kadehe ver beri
Ölüyorum yanıyorum
Yandırma gelin beni

Ördek isen göle gel gelin gelin
Şahin isen kola gel aman
Hakikatlı yâr isen gelin gelin gelin
El ettiğim yere gel gelin

Bağlantı

Ördek göllerde olur gelin gelin gelin
Şahin çöllerde olur aman
Yâri çirkin olanın gelin gelin gelin gelin
Gözü ellerde olur aman
Bağlantı (Atılğan, 1998: 397)

890

ŞU KÖYCEĞİZ YOLLARI

Şu Köyceğiz yolları
Galdır Ayşe'm golları
Bizim için yapılmış
Şu Muğla'nın damları

Bağlantı

Oldu mu Ayşe'm oldu mu
Enişten camızları da buldu mu
Bir kerecik öpmeynen
Gül benizin (Ayşe'm) soldu mu

Su gelir aşmak ister
Top zülûf yaşmak ister
Şu benim deli gönlüm
Yare kavuşmak ister

Bağlantı

Ay akşamdır varamam
Dillere destan olamam
Ay buluta girince
Bağlasalar duramam

Bağlantı (TRT, 2000b: 730)

891

ŞU MAŞAT'IN KIZLARI

Şu Maşadın kızları
Balgın bakar gözleri
Gözlerine bakarken
Kaybettim öküzleri

Beyle m'olur asmaların direği
Bir oğlumu edemedim güveyi

Entarisi beyazlı
Geliyor nazlı nazlı
Bakmayın çalımına
Evinin üstü sazlı

Nerelisin kömür gözlüm nereli
Verem oldum sana gönül vereli

Ocak başı düz başı
Ben istemem yüzbaş

Olursa paşa olsun
Dosta düşmana karşı

Beyle m'olur asmaların direği
Bir oğlumu edemedim güveyi (TRT, 2000b: 730)

892

ŞU OLTU'NUN TAŞINI

Şu Oltu'nun taşını (he gülüm he gülüm he)
Sil gözünün yaşını (de gülüm de gülüm de)
Oğlan büyük kız küçük (he gülüm he gülüm he)
İndiriverin yaşını (de gülüm de gülüm de)

Şu ağacın altına (he gülüm he gülüm he)
Serine gel serine (de gülüm de gülüm de)
Güzel sevdiğin yoksa (he gülüm he gülüm he)
Ben geleyim yenine (de gülüm de gülüm de)

Garadır yarın gaşı (he gülüm he gülüm he)
Bizde gördük bu halı (de gülüm de gülüm de)
Salma eldeki yarı (he gülüm he gülüm he)
Şimdi kızlar pahalı (de gülüm de gülüm de) (TRT,
2000b: 731)

893

ŞU SÖĞÜD'ÜN ÜZÜMÜ

Şu Söğüd'ün üzümü
Örtme yarım yüzünü
Eğer gönlün var ise
Yumu ver bir gözünü
Elleri kınalı gözleri sürmeli
Elleri kınalı keklük simalı
İndim çeşme başına
Bir gül koydum taşına
Hangi yoldan gidersen
Ben düşerim peşine
Elleri kınalı gözleri sürmeli
Elleri kınalı keklük simalı

Bahçelerde kirazı

Etme yarım bu nazı

Gel biraz konuşalım

Anan baban da razı

Elleri kınalı gözleri sürmeli

Elleri kınalı keklük simalı (Gündüz, 2008: 386)

894

ŞU SÖĞÜT'ÜN ÇATAL DA MATAL YOLLARI

Şu Söğüt'ün çatal da matal yolları
Ah yorulur mu yar sevenin kolları
Gelinlere kaldı da tınaz harmanı
Ah eli silah tutan cenkte fedai

Bozular mu padişahın fermanı?
Ah akıncılar çölde neylesin hanı?
Şehitliğe adar da bu tatlı canı
Ah eli silah tutan cenkte fedai

Fidan boylarına değmesin nazar
Ah dökülen al kanlar bayrağa uyar

Sılada sevdiğim günleri sayar
Ah eli silah tutan cenkte fedai (Gündüz, 2008: 387)

895

ŞU UZUN GECENİN

Şu uzun gecenin gecesi olsam
Sılada bir evin bacası olsam
Dediler ki nazlı yarin çok hasta
Başında okuyan hocası olsam

Katipler oturmuş yazıya bakmaz
Herkes sevdiğini dilden bırakmaz
Hey Allah'tan korkmaz kuldan utanmaz
Gönül defterinden sildin mi beni

Evlerinin önu kahve dibegi
Dibeğe vurdukça ağlar göbeği
Ne sen gelin oldun ne ben güveyi
Ben yârime neler neler alayım (Karadeniz, 2010: 143)

896

ŞU YALAN DÜNYAYA GELDİM GELELİ

Şu yalan dünyaya geldim geleli
Tas tas içtim ağuları sağ iken
Kahpe felek vermez benim muradım
Viran oldum mor sümbüllü bağ iken

Aradılar bir tenhada buldular
Yaslandılar şıvgalarım kırdılar
Yaz bahar ayında bir od verdiler
Yandım gittim ala karlı dağ iken

Farımaz da deli gönül farımaz
Akar gözlerimin yaşı kurumaz
Şimden geri benim hükmüm yürümez
Azil oldum güzellere beğ (bey) iken

Karac'oğlan der ki bakın geline
Ömrümün yarısı gitti talana
Sual eylen bizden evvel gelene
Kim var imiş biz burada yoğ (yok) iken (Karadeniz, 1997: 149; TRT, 2000b: 733)

897

TABAKAMDA TÛTÛN AZ

Tabakamda tûtün az
(Kerime'm) getti bahar geldi yaz (oy)
Gurban olduğum Allah (da)
(Kerime'm) gözeli gözele yaz (oy)

Tabakamda tûtünüm de
(Kerime'm) inadına bütünüm (oy)
Yalvartma beni gelin (de)
Gurbette bir yetimim (oy) (TRT, 2000b: 734; Can ve Turhan, 2007: 210)

898

TABANENİN GÜZELLERİ

Tabanenin güzelleri yürüdü
Acem şalı ak göbeği bürüdü (gel Oğul Beyler hele tek tek yürüdü vay)
Benim yârim Sivrisar'da bir idi
Oğul beyler yandım aman kınalı (gel Oğul Beyler hele tek tek yürüdü vay)

Aşağıdan gelen gelin nereli
Ak elleri boğum boğum kınalı (gel Oğul Beyler hele tek tek yürüdü vay)
Ne de mağrurlandın gelin olalı
Oğul Beyler yandım aman kınalı (gel Oğul Beyler hele tek tek yürüdü vay) (Uludemir, 1970: 136)

899

TALİM TÜRKÜSÜ

Eğil dağlar eğil üstünden aşam
Yeni talim çıkmış varam alışam
Ölmeden yarime bir dahi kavuşam
Aldılar yarimi elimden uyan uyansın
Buna taştan yürek ister nasıl dayansın.

Tüfengim kayada asılı kaldı
Esvabım sandıkta basılı kaldı
Nişanlım benden küsülü kaldı
Aldılar yarimi elimden uyan uyansın
Buna taştan yürek ister nasıl dayansın.

Gümüş cezvelerim kaynar ocakta
Yemen çöllerinde kaldım sıcakta
Altı aylık yavrum kaldı kucakta
Aldılar yarimi elimden uyan uyansın
Buna taştan yürek ister nasıl dayansın. (Demirci, 1938: 274)

900

TARHANA KAYNIYOR

Tarhana kaynıyor (gelinim)
Yüreğim oynuyor
El bizi kınıyor (gelinim)
Gel barışalım

Tarhana kaynasın (kaynanam)
Yüreğim oynasın
El bizi kınasın (kaynanam)
Küstüm barışmam
(A kadın ölsem konuşmam)

Sandığım açayım (gelinim)
Libas biçeyim
Evini döşeyim (gelinim)
Gel barışalım
(A gelinim gel konuşalım)

Sandıklarda benim (kaynanam)
Libaslar da benim
Ev de kaynatamın (kaynanam)
Küstüm barışmam
(A kadın ölsem konuşmam)

Akşamlar olmadan (gelinim)
Mumlarım yanmadan
Oğlum da gelmeden (gelinim)
Gel barışalım
(A gelin gel konuşalım)

Akşamlarda olsun (kaynanam)
Mumlarında yansın
Oğlunuzda gelsin (kaynanam)
Küstüm barışmam
(A kadın ölsem konuşmam) (TRT, 2000b: 737)

901

TARLAYI ETTİM BOSTAN

Tarlayı ettim bostan
Yarimin adı Osman
Analar doğurmadı
Daha böyle bir aslan
Aman aman Osman'ım
Çiçek açtı bostanım
Senden başka yarım yok
Sensin benim aslanım
Tarla döndü bostana
Haber saldım Osman'a
Ben canımı veririm
Senin gibi aslana
Aman aman Osman'ım
Çiçek açtı bostanım
Senden başka yarım yok
Sensin benim aslanım
Osman çifte gidiyor
Arpa da buğday biçiyor
Dünür gönder a yarım
Sensiz günler geçmiyor
Aman aman Osman'ım
Çiçek açtı bostanım
Senden başka yarım yok
Sensin benim aslanım (Gündüz, 2008: 392)

902

TAŞLI OLUR TOZLU OLUR DODURGA'NIN YOLLARI

Taşlı olur tozlu olur Ayşe'm Dodurga'nın yolları
Alır seni kaçırım da Ayşe'm aşarım bu dağları

Bağlantı
Sedef kaplı bağlamamın telleri sırmalıdır sırmalı
Gümüş kaplı martinim de elimde dolu hazır durmalı

Karlı olur Keşiş Dağı Ayşe'm geçit vermez yolları
Şirin için yardı Ferhat Ayşe'm kayaları dağları

Bağlantı (Gündüz, 2008: 393)

903

TECİRLİ BOZLAĞI

Utanma perdeyi kaldır aradan
Kusursuz yaratmış seni Yaradan
Kaşın gözün görünmüyor karadan
Kaşları gözleri sürmeli gelin

Sıt'kınan baktım da güzelin genci
Ağzının içinde dişleri inci
Al Yusuf alması Aydın turuncu
Güzellik kıymetin bilmeli gelin

Boğum boğum bağlamışsın başına
Dili kırpar kemi uydurmuşsun kaşına
Korkarım ki düşmemişsin eşine
Zülüfün yüzünde burmalı gelin

Omar'ım derkine sözlerim azdır
Güzeli met'etmek boynuma farzdır
Kara kaş altında sürmeli gözdür
Aşgım bahşişin vermeli güzel (Atılğan, 1998: 407)

904

TELLİDİR YAVRUM AMAN TELLİDİR

Tellidir yavrum aman tellidir (tellidir aman)
Denizli'nin horozları bellidir
Ötüver de gül ibiğim biyo ötüver
Geniş olam gam zamanı değildir

Bağlantı
Asmam yıkıldı
Suyu sıkıldı
Bugün çil horozu duymadım (görmedim)
Canım sıkıldı amanın canım sıkıldı

Asmam çardaktan
Suyu bardaktan
Biyo öpüverem de gocuman gız
İlimon yanaktan amanin ilimon yanaktan

Telli gelin tüllü gelin geliyor (geliyor aman)
Ganat açmış tüylerini beleyor
Ötüver de çil horozum biyo ötüver
Telli gelin tasasından çürüyor
(Tüllü gelin kahrından ölüyor)

Bağlantı

Sabah olur akşam olur ötersin (ötersin aman)
Alemi de kendine hayran edersin
Ötme güzel horozum da o gadar ötme
Alem de kem gözüne değersin
(Ellerinde kem gözüne değersin)
Bağlantı (TRT, 2000b: 741)

905

TELLO GİDER YAN GİDER

Bağlantı
Tello gider yan gider (tello)
Açma yaram kan gider (tello)

Bu dağı aşam dedim (tello)
Aşam ulaşam dedim (tello)
Bir vefasız yar için (tello)
Gelene paşam dedim (tello)

Bağlantı

Entarisi vişneden (tello)
Şimdi gelir çeşmeden (tello)
Alacaksan al beni (tello)
Döşeklere düşmeden (tello)

Bağlantı

Bu dağı aşam dedim (tello)
Aşam ulaşam dedim (tello)
Kocan çirkin sen güzel (tello)
Gayret et boşan dedim (tello)

Bağlantı (TRT, 2000b: 741)

906

TEPECİĞİN HELİĞİ

Tepeciğın heliği de haydi anam
Kızın sırma beliği gelin
Orda gelin eğlenmez anam
Canavarın deliği gelin

Yakada mı yozunuz da haydi anam
Çuvalda mı kızınız gelin
Güdük devrana benzer de anam
Şu değil mi kızınız gelin

Yakada koyun kuzu haydi anam
Kıvrım kıvrım boynuzu gelin
Sen koyun ol ben kuzu anam
Aldatalım şu kızı gelin

Tepecik'te bir asma da haydi anam
Gelin kocana küsme gelin
Elin oğlu aldatır anam
Hiç de peşine düşme anam

Tilki girdi kümese de haydi anam
Tavukları yemese gelin
Güzel kızın koynuna anam
Çirkin oğlan girmese gelin (Atılğan, 2002: 372)

907

TIK DEDİ GAPI GÖRÜMCESİ GELDİ

Tık dedi gapı görümcesi geldi
Halin nedir gelin hanım dedi
Vah goca ciğeri kediler yedi
Halin nedir gelin hanım dedi

Bağlantı

Ah şu kediyi dutu dutu virsem
Ganadımı budunu didi didi virsem

Tık dedi gapı kaynanası geldi

Halin nedir gelin hanım dedi
Vah goca ciğeri kediler yedi
Sağlık olsun olsun gelin hanım dedi

Bağlantı (TRT, 2000b: 744; Tan ve Turhan, 2008: 234)

908

TİLKİ GİRDİ KÜMESE

Tilki girdi kümese
Tavukları yemese
Yarım düğün yapacak da narinna nirinom, şirinna nirinom
Babam bir şey demese

Ev üstünde ustalar
Yatak yapmış hastalar
Yarime kavuştursun da narinna nirinom, şirinna nirinom
Al bayraklı postalar

Giden oğlan dursana
Saatini kursana
Madem beni alacan da narinna nirinom, şirinna nirinom
Keseyi doldursana (Gündüz, 2008: 397)

909

TİREN GELDİ MORMANA'YA DAYANDI

Tiren geldi mormana'ya dayandı
Celeplerim al kanlara bulandı
Tiren beni kesti bekçi uyandı
Bir felek vurdu (da) bir de sen vurdun

Hemi malım gitti hemi de canım
Bekçi yok mu senin dinin imanın
Çeksen gırmızıyı göstersen ganım
Bir felek vurdu (da) bir de sen gitme

Tamey goyunludur oğlan olacak
Oğlan olup ne hayrını görecek
Bir dul garı ne davayı görecek
Bir felek vurdu (da) bir de sen vurdun (TRT, 2000b: 745)

910

TİRENE BİNDİ DE SAVUŞTU M'OLA

Tirene bindi de savuştu m'ola
Erzurum dağlarını aşdı m'ola
Amman amman amman amman
Şinanay ninayni yarım asger gayri
Kara gözlerine gurban olduğum
Asger elbisesi yakışdı m'ola

Bağlantı

Amman aman amman asger
Yeni yarini ister
Ne karışır kaynanam
Bir oğlan beni besler

Erzurum dağlarında asgerler gezer
Adam sılasından böyle mi bezer
Amman amman amman amman
Şinanay ninayni yarım asger gayri
Haftadan haftaya mektubun yazar
Gönder mektubunu gönlüm eyleyim

Bağlantı

Yüksek minarede okunur ezen
Dizlerim dutmuyor evini gezem
Amman amman amman amman
Şinanay ninayni yarım asger gayri
Okumuş değilim bir mektup yazam
Ellerin yazdığı bu kadar olur
Bağlantı (İvgin vd. 2009: 169; TRT, 2000b: 746)

911

TOKAT'A VARMADIN MI

Tokat'a varmadın mı
Sen gelin olmadın mı
Seni zalımın oğlu
Sen cahil olmadın mı

Tokat yolu düz gider
Bir incecik kız gider
O kız yolun şaşırmış
İnşallah bize gider

Tokat'ın minaresi
Hayli çeker arası
Sürmel kızı vermişler
Yüreğimde yarası (TRT, 2000b: 747)

912

TOKAT'IN MEZERLİĞİ

(ah) Tokat'ın mezerliği (de)
Top biter üzerliği
Dünya güzeline benzer
Yarimin güzelliği

Bağlantı

Hoptina ninanay tonbul gelin
Hoptina ninanay şu kimin yarı
Hoptina ninanay sen gel beri

(vay) Tokat'a varacağım (da)
İfade vereceğim
Dünya güzelle dolsa (da)
Gız seni alacağım

Bağlantı

Armutun dibi guyu (da)
Uyu sevdiğim uyu
Adam sarhoş mu olur (da)
İçdiğin üzüm suyu

Bağlantı (TRT, 2000b: 747)

913

TOMBUL MEMELİ GELİN

Yağmur yağar taşlara
Serpilir ağaçlara
Mevlam sabır versin
Of çeken sarhoşlara

Kestanenin irisi
Geçti güzel sürüsü
Sürüsünden fayda yok
Tombul memeli gelin
Yaktı beni birisi

Almanın irisine
Ben yandım birisine
Anne beni çoban et
Kızların sürüsüne

Kestanenin irisi
Geçti güzel sürüsü
Sürüsünden fayda yok
Tombul memeli gelin
Yaktı beni birisi (Yıldırım, t.y.: 113)

914

TOYÇULAR YAR CAN

Bağlantı:

Toyçular yar can
Golunda mercan
Men sana hayran
Uy amman amman

Men giderim mestana
Yarım için fistana
Yare fistan yakışır
Ah bir giyse üstüne

Bağlantı

Evleri yol üstüdür
Kemer bel üstüdür
Her dem gidem o yare
Goy desinler dostur

Bağlantı

Men giderim hamama
Demeyin gaynanama
Gaynanam bostancıdır
Mennen ister şamama
Bağlantı (TRT, 2000b: 748; Birdoğan, 1988: 110)

915

TÖRE

Bugün için mi verdin bu bedeni
Bu vicdan mı insanlık mı töre mi
Ne zalım âdetimiz var Yarabbi
Miras kavlettiler bana yengemi

Ölmem mi beni daşlara vurun
Tabuda kanım sürün
Aynı tabut içinde
Kardaşıma götürün

Fark eder mi ha yengemmiş ha bacım
Yatağıda nasıl yatam kardeşim
Ben gibi bi behti kara var mıdır
Töreymiş yengemi alacahmışam

Ölmem mi beni daşlara vurun
Tabuda kanım sürün
Aynı tabut içinde
Kardeşime götürün

Bu cemaat eşim dostum getmesin
İmam burda babam şahitlik etmesin
Bacım dediğim yengemin yerine
Nikahım mezar daşına kıyılın

Ölmem mi beni daşlara vurun
Tabuta kanım sürün
Aynı tabut içinde
Kardeşime götürün (Turhan vd. 1996: 287-289)

916
TUTAMADIM BEN BİR YERLERDE BİR
VATAN

Tutamadım ben bir yerlerde bir vatan (aman aman)
Yastığım gül olmuş yorganım diken
Yaktı beni (aman) üç günlük gelin iken (aman
aman)
Ayrı düştüm ben vatanımdan evimden (dostumdan)

Bir mektup yazdırdım (aman) dört bir yanı kareli
(aman)
Hem okudum hem ağladım yareli
Sordum yare memleketin nereli (aman aman)
Ayrı düştüm ben vatanımdan evimden (dostumdan)
(TRT, 2000b: 750; Karadeniz, 2000: 139)

917
TÜRKİ DEYURUM SAĞA

Türki deyurum sağa
Başındaki duvağa
Kız niye ağlayısın

Bağlantı
Anan kesulsun sağa
Nenen kesulsun sağa

Kız gelin oldun yeni
Sarıl kucakla beni
Korkma ben adam yemem

Bağlantı

Dünürçi geldi sağa
Seni bağa almağa
Sil gözünün yaşını

Bağlantı

Telun duvağın yeni
Geydun al entarini
Oldun bi yudum zemzem

Bağlantı (TRT, 2000b: 751; Karadeniz, 2010: 16)

918
TÜRKMEN KIZI TÜRKÜSÜ

Keten gömlek giyer göğsü delmeli
Kul olup da kapusunda ölmeli
Oğlun öldürüp de gelin almalı

Baba nerden aldın sen bu gelini
Gelini gelini nazlı yarımı
Keten gömlek giyer yakası nazık
Kollarını sıkılmış altın bilezik
Öpmeye kıymazdım sevmeye yazık
Baba nerden aldın sen bu gelini
Gelini gelini nazlı gelini
Keten gömlek giyer yeni dizinde
Üç beş beni vardır yarin yüzünde
Böyle güzel m'olur Türkmen kızında
Baba nerden aldın sen bu gelini
Gelini gelini nazlı gelini
Pınarın başında üç güzel gördüm
Büyüğü de selvinin dalına benzer
Turuncu memesi de onun koynunda
Saçı da turnanın teline benzer
Baba nerden aldın Döndü gelini
Gelini gelini nazlı gelini

Döndü de sağardı üç yüz koyunu
Başıma getirdin türlü oyunu
Selviye benzettim ceran boyunu
Yollara dökülmüş göçü Döndü'nün

Küçüğün etti Çukurçeşme'ye
Hançer aldım kara bağrım deşmeye
Kanatlandım Karasuyu geçmeye
Yollara dökülmüş göçü Döndü'nün

Babayım, sözüm sana hoş gelir
Hak götürmez başımıza iş gelir
Gelin ağlar yaşmağından yaş gelir
Yollara dökülmüş göçü Döndü'nün

Babanın sözünü yabana atmalı
Gurbet ili mesken tutup yatmalı
Evladını öldürüp gelin satmalı
Yollara dökülmüş göçü Döndü'nün

Bergüzar verdim bergüzar aldım
Dolanı dolanı buraya geldim
Arayı arayı Urgan'ın buldum
Yollara dökülmüş göçü Döndü'nün

Gövel ördek sıyrılıp da aşınca
Sitem taşın şu sineme vurunca
Seher vakti nenni nenni deyince
Ağzının içinde dili Döne'nin

Döne'n gelir yanında birkaçı
Talim öğretiyor dalında saç
Döne (okunmuyor) bir gül ağacı
Taze kınalanmış eli Döne'nin

Aşağıdan gelir (okunmuyor) göçü
El ele vermiş gider güzelin ucu
Yollara dökülmüş Döne'nin saç
Irgalanan dalı olsam Döne'nin (Yıldırım, t.y.: 122-123)

919

TÜRKÜ (BOZLAK)

Vay vay rahmet yağar da ışıldaşır saylağı
İli güçmüş bozulaşır daylağı hey
Hey hey taze gelin de koç yiğidin yaylağı
Gelinden usandı kız ister gönül of of of of.
Of of Bulgar dağı da sensin perde perde aman hey
hey ya perde

Emsalın bulunmaz değme bir yerde
Sağ yanın Karaman sol yanın Niğde of of sürmeli
Bulgar dağından kar ister gönlüm hey hey hey.
(Demirci, 1938:140)

920

TÜTMEZ OLDU KANLILARIN BECESİ

Tütmez oldu kanlıların becesi
Satıya vurdular bazar gecesi
Satıya vurdular bazar gecesi
Satıya vuranlar kardeş kocası

Aman kardeş kıyma tatlı canıma
Yarın sen de gelin Hak divanına

Kamayı vurdukça beynim bulandı
Zalim kardeş sol böğrüne dolaştı
Zalim kardeş sol böğrüne dolaştı
Okunmuş fermanı yüreğim yandı

Aman kardeş böyle zulüm olur mu
Kardeşin elinde gelin ölür mü

Evlerinin önü oymalı sergen
İçinde dönüyor kırk elli yorgan
İçinde dönüyor kırk elli yorgan
Boynuma astılar üç kelep organ

Aman kardeş kıyma tatlı canıma
Yarın sen de gelin Hak divanına (Uludemir, 1970: 73)

921

UFAK ALTININ DİZİSİ

Ufak altının dizisi aman aman
İçime düştü sızısı
Annesinin bir kuzusu aman aman
Neye benzer neye benzer
Kokulmadık güle benzer

Şemsiyemin ucu baston aman aman
Küçük hanım kimler dostun
Küçük hanımı gece bastım aman aman
Neye benzer neye benzer
Kokulmadık güle benzer (Gündüz, 2008: 405)

922

UFAK UFAK KARINCA

Ufak ufak karınca (nenni yavrum nenni)
Oğlan pazara varınca (nenni yavrum nenni)
Kimselere görünme (nenni yavrum nenni)
Ugradılar nazara (nenni yavrum nenni)

Bağlantı

Nenni dedim uyutamadım nenni yavrum nenni
Sefa ile büyütemedim nenni yavrum nenni

Kara tavuk kaz gibi (nenni yavrum nenni)
Kanatları saz gibi (nenni yavrum nenni)
Oturmuş da süzülür (nenni yavrum nenni)
Gelinecek kız gibi (nenni yavrum nenni)

Bağlantı

Kara tavuk tepeli (nenni yavrum nenni)
Kulakları küpeli (nenni yavrum nenni)
Bana evlen diyorlar (nenni yavrum nenni)
Şimdi kızlar neşeli (nenni yavrum nenni)

Bağlantı (TRT, 2000b: 754)

923

ULU CAMİİ AVLUSUNDA

Ulu camii avlusunda namazımı kılsınlar
Gelinlik şamdanlarımı yan yana koysunlar
Benim küçük kardeşimi kocama versinler
Aman ebe canım ebe el vurma bana
Kader kısmet böyle imiş ağlaman bana

Akşam oldu yakamadım gazımı
Kucağıma hiç alamadım kuzumu
Kadir Mevlam böyle yazmış yazımı
Aman ebe canım ebe el vurma bana
Kader kısmet böyle imiş ağlaman bana

Bir yazma oyaladım bağlayamadım
Çocuğumu kundaklayıp sallayamadım
Ben kocama müjdecı yollayamadım
Aman ebe canım ebe el vurma bana
Kader kısmet böyle imiş ağlaman bana (Demirci, 1938: 338-339; Özbek, 1994: 313)

924

URFALİYAM GÜL N'EDİM

Urfalıyam gül nedim
Ben yarım güle dedim
Yar yanağında gül açmış
Gül içinde gül dedim

Bağlantı
Eli kınalı yarım
Yüzü duvaklı yarım
Alını da yazmalı yarım
Burnu da hızmalı yarım

Yaralıyam ağam ben
Her derde ortağam ben
Yar senden ayrılalı
Ölmemişem sağam ben

Bağlantı

Urfalıyam tahtım yok
Tüfengim var ahdim yok
Yar göğsüne ben dolmuş
Bir ben kadar bahtım yok
Bağlantı (Karadeniz, 2000: 382)

925

UZADIM GAMIŞ OLDUM
Uzadım gamış oldum haydi haydi
Damladım gümüş oldum
Yar aşkına düşeli
Bir yuvasız guş oldum amanın

Bağlantı: 1
Mili mili millidir
Gocuman gız dudu dudu dillidir
Başında on yedi güllüdür
Yörüşünden bellidir

Bağlantı: 2
Cilve nazına
Ben yandım deyme gızına
Gocuman gız ben seni geçirsem
Buban gelsin sözüme

Şu dağlar oyum gibi haydi haydi
Meşesi boyum gibi
Bizim köyun gızları
Gınalı goyun gibi amanın
Bağlantı (1-2) (TRT, 2000b: 757)

926

UZUN KAVAK
Uzun kavak ne gidersin engine
Yaprakların benzemiyor rengine
Anne beni verir misin dengime
Ah dola dola dola dola dolanıyor boynuma
Akşamdan gel sağ yanıma yanıma
Uzun kavak gıcır gıcır gıcılar
Anne benim sol yanımda sancı var
Ben ölürsem benden nice genci var
Ah dola dola dola dola dolanıyor boynuma
Akşamdan gel sağ yanıma yanıma
Uzun kavak dalın malın kurusun
Yaprakların suda muda çürüsün
Herkes sevdiğini alsın yürüsün

Ah dola dola dola dola dolanıyor boynuma
Akşamdan gel sağ yanıma yanıma (Karadeniz,
2000: 43)

927

UZUN OLUR FESLİĞENİN DALLARI
Uzun olur fesliğin dalları
Akar durur yanağından balları (of)
Nittiler de nazlı yarım gelmedi
Dua edin açık olsun yolları (beyler yolları)

Sabahlan galktım (da) sular dalgası
Çeşmenin ardını bastı kölgesi
Alını top kaküllü gelin sevdası
Sevda gönlümü eyleyemedim (TRT, 2000b: 759)

928

ÜÇ GÜN EVVEL GELDİ GELİN ALICI
Üç gün evvel geldi gelin alıcı
Denizde de boğuldu, yoktur ilacı
Anam babam kime olsun davacı
Alma da dalgam alma yeni gelini
Gümüş de kemer sıkmış ince belini
Çeyizim sandıkta basılı kaldı
Elbisem duvarda asılı kaldı
Benim nazlı yarım yasılı kaldı
Alma da dalgam alma yeni gelini
Gümüş de kemer sıkmış ince belini
Haydi kızlar kalkın yola duralım
Hürmüz gelin geçiyor onu görelim
Öğle namazını bizde kılalım
Alma da dalgam alma yeni gelini
Gümüş de kemer sıkmış ince belini (Özbek,
1994: 312; TRT, 2000b: 761)

929

ÜMMÜ
Davul çeşmesinin önü çayırılık
Zor geliyor şu gençlikte ayrılık gelin Ümmü ayrılık
Ümmü'm sende deyil annende gavurluk

Var git Ümmü'm var git doldur suyunu suyunu
öğrenemedim huyun
Var git Ümmü'm var git doldur destini destini
unutmuşun dostun

Akşam olur dombayımı tararım
Ümmü diye sokakları ararım
Gelenden geçenden haber sorarım

Var git Ümmü'm var git doldur suyunu suyunu
öğrenemedim huyun
Var git Ümmü'm var git doldur destini destini
unutmuşun dostun (Turhan vd. 1996: 66)

930

ÜMMÜ'M SENİ HANAYLARDAN ATARLAR
Ümmü'm seni hanaylardan atarlar
Ak eline kara kına yakarlar
Yakarlar gelin Ümmü'm yakarlar

Güzel isen al yanaktan öperler
Çirkin isen dış kapıdan kovarlar
Kovarlar gelin Ümmü'm kovarlar

Bağlantı

Var git Ümmü'm var git
Doldur suyunu suyunu
Öğrenemedim huyunu
Var git Ümmü'm var git
Doldur destini destini
Unutmuşun dostunu

Davul çeşmesinin önu çayrılık
Zor geliyor şu gençlikte ayrılık
Ayrılık gelin Ümmü'm ayrılık
Ümmü'm sende değil
Annende gavurluk

Bağlantı

Akşam olur dombayımı tararım
Ümmü diye sokakları ararım
Ararım gelin Ümmü'm ararım
Gelenden geçenden haber sorarım

Bağlantı (Özbek, 1994: 138; Birdoğan, 2008: 200;
TRT, 2000b: 763)

931

ÜZÜM SEPETİNİ İNDİRDİM DÜZE

Üzüm sepetini indirdim düze
(hele kurban yar düze)
Yalvardım yakardım da getirdim söze
(yan dağlar yan yan)
Müşteri gelmişler sevdiğim kıza
Sevdiğim kız gelin olmuş ağlıyor

Bağlantı

Eller kınalı gözler sürmeli yolcum gelmedi neydin
Yolladım o yarı ben burda kaldım
Yalvardım yakardım eyliyemedim
Eller kınalı gözler sürmeli yolcum gelmedi neydin

Karşı karşı yaptırılım hanları
(he kurban hanları)
Kaldırılım aramızdan gasaveti gamları
(yan dağlar yan yan)
İkimiz de bir araya gelende
Dert edelim başa gelen halleri

Bağlantı (TRT, 2002c: 179)

932

VARDIM HİND ELİNE KUMAŞ GETİRDİM

Vardım Hind eline kumaş getirdim
Açtım bedestanı sattım oturdum
Sen benim başıma neler getirdin
Ben senin kahrını (derdini) çekemem gönül

Eline aluben sazlar istersin
Göllerde ördeği kazlar istersin
Benden mahbub gelin kızlar istersin
Ben senin kahrını (derdini) çekemem gönül

Kara bulut gibi göğe ağarsın
Sulu yağmur gibi yere yağarsın
O yar senin değil ne çok bakarsın
Ben senin kahrını (derdini) çekemem gönül
(Karadeniz, 2000: 37; TRT, 2000b: 766)

933

VARIN SORUN BABASINA

Varın sorun babasına
İzin versin kınasına
Babası der ki ben veremem
Evladıma ben kıyamam

Varın sorun annesine
İzin versin kınasına
Annesi der ki ben veremem
Evladıma ben kıyamam

Varın sorun yengesine
İzin versin kınasına
Yengesi der ki ben veririm
Gittiği yerde hayır görsün (TRT, 2000b: 768;
Birdoğan, 2008: 224)

934

VARIP NEYLEMELİ

Varıp neylemeli sılayı gayrı
Gurbette halimi soran olmadı
Düşüm de bunca yıl yurumdan ayrı
Garibim yanıma varan olmadı

İnce ince bir sis çöktü ovaya
Kınalı keklikler döndü yuvaya
Gel gidek gelinim Telli Dede'ye
Bu gece düşümü yoran olmadı

Kahrını çektim ben bunca yıl elin
Dert ettin başıma dünyayı gelin
Dost diye sarıldım harına gülün
Kanadı yareler saran olmadı (Karadeniz, 1997: 331)

935

VİZE GELİN OYUN HAVASI

İncileri dize dize
Gönül vermiş bir filize
Yazık oldu gelin kıza
Aman Vize canım Vize hey hey hey
Gelinime yalelli yalelli güveyi trelelli trelelli
Ayağında boz yemeni
Oynatırlar her gelini
Çalar darbuka zilini
Aman Vize canım Vize hey hey hey
Gelinime yalelli yalelli güveyi trelelli trelelli

İçtikleri halis şarap
Yürekleri olur kebab
Güveyi desen dünden harap
Aman Vize canım Vize hey hey hey
    Gelinime yalelli yalelli güveyi trelelli trelelli
Atlı geldi gelin bekler
Güveye oldu bir şeyler
Geline ak güllü derler
Aman Vize canım Vize hey hey hey
    Gelinime yalelli yalelli güveyi trelelli trelelli
(Demirci, 1938: 162)

936

VURULMUŞ GELİN AĞITI

Vurma oğna vurma ben de vuruldum
Ağ ellerim çarpa çarpa yoruldum
İmdat için direklere sarıldım
Vurma dinsiz oğlan ben sana n'ettim

Ağır mallarını ele mi sattım
Yoksa namusuna hile mi gattım
Vurma dinsiz oğlan gelini vurma
Gannıdır ellerin sözüne uyma

Odanıza serdim ipekli minder
Gusurum varısa babama gönder
Vurma dinsiz oğlan gelini vurma
Gannıdır ellerin sözüne uyma

Yortan'dan getirdim gınalı bölek
Yolumu yolsuza düşürdün felek
Bu yolun yolcusu olmak mı gerek
Vurma dinsiz oğlan gelini vurma. (Özbek, 1994:
293-294)

937

VURUN GELİNİN KINASI

Vurun gelinin kınası
Ağlasın garip anası
Güveyinin kaynanası.
    Şen olsun dağlar, şen olsun
    Yeşersin dağlar, yeşersin.
Anne hamama vardın mı
Yunduğum yeri gördün mü
Yana yana ağladın mı?
    Şen olsun dağlar, şen olsun
    Yeşersin dağlar, yeşersin. (Tan ve Turhal,
2016: 184)

938

VURUN GELİNİN KINASIN

Vurun gelinin kınasın
Ayletsin garip anasın
Gelin atladı eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Gitti evin yakışığı
Şen ol dayler şen olasın

Gelin koçusu tellidir
İçinde gelin bellidir

Gelin duvağı güllüdür
Şen ol dayler şen olasın

Gelin koçusu keçeli
Gelin içinde peçeli
Çok oldu burdan geçeli
Şen ol dayler şen olasın (TRT, 2000b: 770)

939

YABANCI

Ben gideli bizim eller değişmiş
Eller bana ben ellere yabancı
Çamur eller asfalt olmuş yol olmuş
Yollar bana ben yollara yabancı

Küçücük yavrular hepsi büyümüş
Kimi gelin kimi de güvey olmuş
Kızılırmak baraj olmuş göl olmuş
Seller bana ben sellere yabancı

Gurbet benim ciğerimi dağladı
Karlı dağlar yollarımı bağladı
Eski dost boynuma düştü ağladı
Kollar bana ben kollara yabancı (Karadeniz, 2000:
252)

940

YAĞMUR YAĞAR ŞİMŞEK ÇAKAR DÜZLERE

Yağmur yağar şimşek çakar düzlere
Ceylan gibi sürme çekmiş gözlere
Su bulanır akar gider özlere

Nerden aşar küçük kızlar yolunuz
Doğrusunu söylen bana nolunuz

Yağmur yağar su birikir göl olur
Küçük kızlar gelin gider el olur
Yollarını bekliyorum dön olur

Nerden aşar küçük kızlar yolunuz
Doğrusunu söylen bana nolunuz

Yağmur yağar mor sümbüller ıslanır
Islanınca birbirine yaslanır
Böyle kalmaz küçük kızlar uslanır

Nerden aşar küçük kızlar yolunuz
Doğrusunu söylen bana nolunuz (Atılğan, 1998:
419)

941

YAĞMUR YAĞAR TIPIR TIPIR YERLERE

Yağmur (da) yağar tıpir tıpir yerlere (yerlere aman)
Ben ağlarım yalan gelir ellere (de ellere de
sürmelim ellere)
Pusulam (da) çıkmış asgere gidiyon (gidiyon aman)
Ben gidersem sarar mısın ellere (de ellere de
sürmelim ellere)

Hacce (de) gelin etme de bana bu nazı (bu nazı aman)
Al eline çift telli ver sazı (da vur sazı da sürmelim)
Hacce de gelin ekleme şalvar dikiyor (dikiyor aman)
Bu ayrılık bellerimi büküyor (TRT, 2000b: 774; Karadeniz, 2010: 22; Tan ve Turhan, 2001: 142)

942
YAĞMUR YAĞAR YER YAŞ OLUR

Yağmur yağar yer yaş olur
Uçan kuşlar bir hoş olur
Gelin olan ne hoş olur

Bağlantı
Ana ölem ben ben gidiyorum
Anamı babamı terkediyorum
Gidiyorum ben ben gidiyorum
Anamı babamı terk ediyorum

Yağmur yağar ufak ufak
Elim kına yüzüm duvak
Nerden çıktı ayrılmak

Bağlantı (TRT, 2000b: 774)

943
YAĞMUR YAĞAR YER YAŞ OLUR (Kına Havası)

Yağmur yağar yer yaş olur
Uçan kuşlar bir hoş olur
Gelin olan ne hoş olur

Anam ölem ben ben gidiyorum
(Gidiyorum ben ben gidiyorum)
Anamı babamı terk ediyorum

Yağmur yağar ufak ufak
Elleri kınalı yüzünde duvak
Nerden çıktı ayrılmak

Anam ölem ben ben gidiyorum
(Gidiyorum ben ben gidiyorum)
Anamı babamı terk ediyorum

Yağmur yağar tıpır tıpır
Gözünden akar şıpır şıpır
Gelin ettik ya Rab şükür

Anam ölem ben ben gidiyorum
(Gidiyorum ben ben gidiyorum)
Anamı babamı terk ediyorum (Turhan ve Akbıyık, 2012: 117)

944
YAMACIMDAN GELEN KÜÇÜCÜK GELİN

Yamacımdan gelen küçücük gelin
Bir sahat karşımda (yar yar) durabilin mi
Şu dertli gönlümün ikrarı sensin
Kolumu boynuma (yar yar) sarabilin mi

Evlerinin önü yazıdır yazı
Beyler bırakmışlar yar yar
Ceylanla tazı ceylanla tazı
Salınma karşımda yosmanın kızı
Ölürsem kanımı (yar yar) verebilin mi

Garadır kaşları hilal getirir
Bu güzellik sana da (yar yar) bela getirir
Aşığın sazını dile getirir
Çaresiz derdin mi yar yar sorabilin mi (TRT, 2000b: 776)

945
YAMADAN GEL YAMADAN

Yamadan gel yamadan
Ah güzel oğlan
Kan damlıyor kamadan
Ah güzel oğlan
Böyle sevda mı olur
Ah güzel oğlan
Beni iste babamdan
Ah güzel oğlan
Gidiyom gidemiyom
Ah güzel oğlan
Az doldur içemiyom
Ah güzel oğlan
Sen benden geçtin ama
Ah güzel oğlan
Ben senden geçemiyom
Ah güzel oğlan
Yiğidim yiğit olsun
Ah güzel oğlan
Ağzı şeker bal olsun
Ah güzel oğlan (Karadeniz, 2000: 164)

946
YANDIM HÜDEY

Avlusuna girdim avlusu çamur oy
Ev damına girdim aney, yandım Hüdey diley diley
Elleri hamur
Gözünden akıyor bir sulu yağmur oy
Baba nerden aldın aney yandım Hüdey diley diley
Sen bu gelini
Odasına girdim kahve büşürür oy
Kınalı parmaklar aney yandım Hüdey diley diley
Fincan düşürür
Seni gören aşık aklın şaşurur oy
Baba nerden aldın aney yandım Hüdey diley diley
Sen bu gelini
Odasına girdim namaza durmuş oy
Kaşları gözleri aney yandım Hüdey diley diley
Kendine uymuş
Seni gören aşık aklın şaşurur oy
Baba nerden aldın aney yandım Hüdey diley diley
Sen bu gelini
Keten köynek giymiş yakası nezük oy
Koluna yapturdum aney yandım Hüdey diley diley
Altun bilezük
Öpmeye kıyamam sevmeye yazuk oy
Baba nerden aldın aney yandım Hüdey diley diley

Sen bu gelini
Bacasından çıkmış ayvanın dalı oy
Yüzüne de vurmuş aney yandım Hüdey diley diley
Yazmanın alı
İşte görünüyor dünyanın halı oy
Baba nerde aldın aney yandım Hüdey diley diley
Sen bu gelini
(Elleri kınalı aney yandım Hüdey diley diley teze
gelini) (Albayrak, 1983: 35)

947

YANDIM HÜDEY

Ev damına girdim aney yandım hudey diley diley
Elleri hamur
Gözünden akıyor bir sulu yağmur oy
Baba nerden aldın aney yandım hudey diley diley
Sen bu gelini

Odasına girdim kahve büşürür oy
Kınalı parmaklar aney yandım hudey diley diley
Fincan düşürür
Seni gören aşık aklın şaşurur oy
Baba nerden aldın aney yandım hudey diley diley
Sen bu gelini

Odasına vardım seni gören aşık
Kahve pişirir oy aklın şaşırır oy
Kınalı parmaklara ney
Baba nerden aldın aney yandım hudey sen bu gelini
Yandım hudey hudey hudey

Odasına vardım namaza durmuş oy
Kaşları gözleri aney yandım hudey kendine uymuş
Sanırsın karşında bir aydır doğmuş oy
Baba nerden aldın aney yandım hudey sen bu gelini

Keten köynek giymiş yakası ezik oy
Koluna yaptırmış aney yandım hudey altın bilezik
Öpmeye kıyamam sevmeye yazık oy
Baba nerden aldın aney yandım hudey sen bu gelini
(Turhan vd. 2003: 398)

948

YANDIM ALLAH İKİ AVRADIN ELİNDEN

Bir ciğer aldım da kurtlandı
Sırtımdaki göyneklerim bitlendi
İki avrat birbirine dertlendi

Bağlantı

Yandım Allah iki avradın elinden
Başım alıp gideyim mi evimden evimden
Hele de şu güccüğünün dilinden
Yandım Allah iki avradın elinden
Hele de şu güccüğünün dilinden

Bir yemek yaparlardı yongayınan
Duz biber atarlar içine okkayınan
Onu da yerler döğüşünen kavgayınan

Bağlantı
Yandım Allah iki avradın elinden
Başım alıp gideyim mi evimden
Yandım Allah iki avradın elinden
Başım alıp gideyim mi evimden

Birine aldık edik
Birine alalım dedik
İki evlendik halt ettik

Bağlantı

Yandım Allah iki avradın elinden
Başım alıp gideyim mi evimden evimden
Hele de şu güccüğünün dilinden
Yandım Allah iki avradın elinden
Hele de şu güccüğünün dilinden (Atılğan, 2002:
379-383)

949

YAPRAK GAZANIN ALTI SÖKÜLDÜ

Yaprak gazanın altı söküldü
İspatlarım Angara'ya döküldü
(vay vay da döküldü vay)
Anayın babayın boynu büküldü

Bağlantı

Huysuz gelin sen niye yedin dolmayı
(vay vay da sarmayı vay)
Gızlar takar kollarına burmayı
(vay vay da burmayı vay)

Yaprak gazanımı dolduramaz sandım
Anama babama duyulmaz sandım
(vay vay da ben yandım vay)
Gardaşı elimden aldırılmaz sandım

Bağlantı

Yaprak gazanın altı bikesik
Bu yıl gelinlerin nasibi kesik
(vay vay da ben yandım vay)
Dolmaya dadandı bir kara pisik (TRT, 2000b: 778)

950

**YASSIYA VARMADAN GÜVEYİ
KOYARLAR**

Yassıya varmadan (amanın) güveyi (de) koyarlar
(vay vay)
Dengini dengine (amanın) arar (da) bulurlar (vah
vah)
Öksüzün nikahını yolda kıyarlar (vay vay)
Yar yardan ayrıldı amanın
Yar bana darıldı vah vah vah
Küstü darıldı (TRT, 2000b: 779)

951

YAYLA

Gözel yaylam harab olmuş gurd olmuş
Beyrutlu'ynan Meccitli'ye yurd olmuş
Amasya'da çalışan bir garip ölmüş

Dumanlı yayla çimenli yayla gircilli yayla
Kalmamış şerefın şanların yayla

Ormanlar yakışır derelerine
Boz dumanlar çökmüş tepelerine
İlaç bulunmaz mı yarelerine

Dumanlı yayla çimenli yayla gircilli yayla
Kalmamış şerefın şanların yayla

Yayla niye senin karın kahmadı
Lalelerin sümbüllerin kohmadı
Pınarından soğuk sular akmadı

Dumanlı yayla çimenli yayla gircilli yayla
Kalmamış şerefın şanların yayla

Hani goyunların hani yozların
Hani gelinlerin hani kızların
Hani aşıkların hani sazların

Dumanlı yayla çimenli yayla gircilli yayla
Kalmamış şerefın şanların yayla (Özbek, 1994:
444)

952

YAYLA ÇİÇEĞİ MİSİN

Yayla çiçeği misin (balam)
Yuvarlan da gel bana
Gelin misin kız mısın da
Vurulacağım sana

Bağlantı

Hop nina ninanay ninay da nininay
Yana nina ninanay ninana nay
Hop nina ninanay nina nininay
Yavrum ninna ninanay nini naynay

Yaylaların yoğurdu (balam)
Seni kimler doğurdu
Seni doğuran ana da
Balınan mı yoğurdu

Bağlantı

Yaylanın yolundayım (balam)
Gürgenin dalındayım
Anam beni sorarsa da
Gızların yanındayım
Bağlantı (Turhan vd. 2008: 287; TRT, 2000b: 781)

953

YAYLA SUYU YAN GİDER

Yayla suyu yan gider
Açma yaram kan gider
Dumanlı dağlar yaylalar (ey)

Bağlantı

Yaylalısın hey sevdalısın hey
Edalısın hey sen benimsin hey

Yayla suyu pek acı
Geliyor çifte bacı
Dumanlı dağlar yaylalar (ey)

Bağlantı

Yayla suyu pek serin
Elin mi oldun kız gelin
Dumanlı dağlar yaylalar (ey)
Bağlantı (TRT, 2000b: 781)

954

YAYLA YAYLAYA BAKAR I

Yayla yaylaya bakar da
Yayla suları yan akar
Kıyma bana kayıncığım
Bacın yoluma bakar

Bağlantı

Meşelikte yavrum meşelikte
Yaktın beni gençlikte
Allah da seni yaksın
Üç günlük gelin iken

Tabancamı yağladım da
Sağ yanına bağladım
Eniştemi ben vurdum
Hem vurdum hem ağladım

Bağlantı

Meşelikte yavrum meşelikte
Yaktın beni gençlikte
Allah da seni yaksın
Üç günlük gelinlikte (Can ve Turhan, 2007: 226;
Karadeniz, 2000: 322)

955

YAYLA YAYLAYA BAKAR II

Yayla yaylaya bakar da
Yayla suyu yan akar
Nasıl gıydın be gayıncum
Ablan evde yol bakar

Yayladan mı geliyon da
Goyununan maşallah
Bizim evde gelin yok da
Sen olursun inşallah

Hatipoğlu nam verir de
Muhtarlığa şan verir
Muhtarlığın yoluna da
Oğlunu gurban verir (Can ve Turhan, 2007: 227)

956

YAYLA YOLLARINDA YÜRÜYÜP GELİR

Yayla yollarında yürüyüp gelir (oy gelin oy gelin
oy gelin)
Allı şalvarımı sürüyüp gelir (aman aman aman)

Bağlantı
Ben varmam oralıya
Orada duralıya
Allah nasip eylesin
Davullu zurnalıya

Yayla yollarında biten naneler (oy gelin oy gelin oy gelin)
İnce belli kız doğurmuş anneler (aman aman aman)

Bağlantı
Ben varmam inekliye
Yoğurdu sinekliye
Allah nasip eylesin
Omuzu tüfekliye

Yayla yollarında menevşe açmış (oy gelin oy gelin oy gelin)
Sevdiğim o güzel dağlara kaçmış (aman aman aman)

Bağlantı
Ünledim Ayşe diye
Odayı döse diye
Ünledim Fatma diye
Kaşların çatma diye
Ünledim Gülsüm diye
Yanıma gelsin diye (TRT, 2000b: 782)

957 YAYLA YOLLARINDA YÜRÜYÜP GELİR

Yayla yollarında yürüyüp gelir
(Oy gelin oy gelin oy gelin)
Allı şalvarını sürüyüp gelir
(Aman aman aman)

Ben varmam oralıya orada duralıya
Allah nasip eylesin davullu zurnalıya

Yayla yollarından biter naneler
(Oy gelin oy gelin oy gelin)
İnce belli kız doğurmuş anneler
(Aman aman aman)

Ben varmam inekliye yoğurdu sinekliye
Allah nasip eylesin omuzu tüfekliye

Yayla yollarında menevşe açmış
(Oy gelin oy gelin oy gelin)
Sevdiğim o güzel dağlara kaçmış
(Aman aman aman)

Ünledim Ayşe diye odayı döse diye
Ünledim Fatma diye kaşların çatma diye
Ünledim Gülsüm diye yanıma gelsin diye
(Erdoğan, 2014: 79)

958

YAYLALAR

Bizim yaylamız ünlü olur,
Südü, kaymağı tatlı olur,
Kız gelinden kıymetli olur,
Kızlar gelir yaylamıza.

Bizim yaylamız meşeli,
Dibinde güller dөşeli,
Eli top top menevşeli,
Kızlar varır yaylamıza.

Bizim yaylamız kayalı,
Pınarları süt mayalı,
Kelerinde kar dayalı,
Kızlar gelir yaylamıza.

Bizim yaylamız oluklu,
Akan sular balıklı,
Yaranısı mor belikli,
Gelin gelir yaylamıza. (Yalman, 1977b: 63)

959

YAYLANIN SOĞUK SUYU (Yol Havası)

Derenin gıyısında
Guruduya ocaklar
Sözüme darıldılar
Alsam ne yapacaklar

(Oy oy oy)

Ha buradan görünü
Görelle ışıkları
Adamı öldürüyü da
Yârin gonusukları

(Oy oy oy)

Dereler dereler de
Neler bilirim neler
Güzelin ellerini de
İki yerden öperler

(Oy oy oy)

Kapının sövesine de
Boya vururum boya
Everdi anam seni de
Ayırdı benden goya

(Oy oy oy) (Birdoğan, 2008: 270)

960

YAYLANIN SOĞUK SUYU (Yol Havası)

Oy...

Yaylanın soğuk suyu da
Deldi bağrımı deldi
Üç günlük gelin iken de
Bana selamın geldi

Seni domuzun kızı

Hayırsızın gelini

Alsam seni yanıma da

Sarsam ince belini oy oy oy

Oy...

Derenin kıyısında da
Kuruldu ya ocaklar
Sözüme darıldılar da
Alsam ne yapacaklar

Seni domuzun kızı
Hayırsızın gelini
Alsam seni yanıma da
Sarsam ince belini oy oy oy

Oy...

Ha buradan görünüyö
Görece ışıkları
Adamı öldürüyö da
Yarin gonaştukları
Seni domuzun kızı
Hayırsızın gelini
Alsam seni yanıma da
Sarsam ince belini oy oy oy

Oy...

Dereler dereler de
Neler bilirim neler
Güzelin ellerini de
İki yerden öperler
Seni domuzun kızı
Hayırsızın gelini
Alsam seni yanıma da
Sarsam ince belini oy oy oy

Oy...

Kapının söyesine de
Boya vururum boya
Everdi anan seni de
Ayırdı benden goya
Seni domuzun kızı
Hayırsızın gelini
Alsam seni yanıma da
Sarsam ince belini oy oy oy (Turhan ve
Altınkaynak, 2009: 246; Karadeniz, 2000: 272)

961

YAYLANIN SOĞUK SUYU

Yaylanın soğuk suyu (da)
Deldi bağrımı deldi
Üç günlük gelin iken (de)
Bağa selamı geldi

Bağlantı (1):

Seni domuzun kızı
Hayırsızın gelini
Alsam seni yanıma (da)
Sarsam ince belini (oy oy oy)

Bağlantı (2):

Ha buradan o yanı
Nazaradır nazara
İkimizi koysunlar (da)
Senin ile mezara (oy oy oy)

Derenin gıyısında (da)

Guruluya ocaklar
Sözüme darıldılar (da)
Alsam ne yapacaklar

Bağlantı (1) (2)

Ha buradan görünüyö
Görece ışıkları

Adamı öldürüyö (da)
Yarin gonaştukları

Bağlantı (1) (2)

Dereler dereler (de)
Neler bilirim neler
Güzelin ellerini (de)
İki yerden öperler

Bağlantı (1) (2)

Kapının sövesine (de)
Boya vururum boya
Everdi anan seni (de)
Ayırdı benden goya

Bağlantı (1) (2) (TRT, 2000b: 785)

962

YAZ GELİNCE HER TEPELER OTLANIR

Yaz gelince her tepeler otlanır (aman aman ey)
Yağız atlar payvend ile beslenir (aman)
Hiç gözüm görmesin gönül katlanır (aman aman ey)

Pencirenin şavkı birden bire ey gönül
(amanın aman aman ey aman ey)

Ayrılık taşını söylem atarlar (aman aman ey)
Genç kızları ataşlere yakarlar (aman)
Kız ilen gelini bir mi tutarlar (aman aman ey)
Hangi yardan ayırayım da gönlümü (aman)

Pencirenin şavkı birden bire ey gönül

(amanın aman aman ey) (TRT, 2000b: 787)

963

YAZ GÜNLERİ SERİN OLUR SALKIM SÖĞÜT GÖLGESİ

Yaz günleri serin olur salkım söğüt gölgesi
Sevdiğim kız ilk göz ağrım bizim köyün gözdesi
Gece gündüz hiç yanından ayırmıyor yengesi
Annem babam dünür gitti vermedi kız annesi
Kızı gördüm sevdalandım canevimden vuruldum
Zengin kızı sevdim diye ben köyümden
kovuldum

Bahçesinde sıralanmış kovan kovan arılar
Sabah sabah benzi solmuş yarım giymiş sarılar
Her geçen gün bu dert yüreğimi yaralar
Son çaremiz gel kaçalım bize nikah kıysınlar
Kızı gördüm sevdalandım canevimden vuruldum
Bir bey kızı sevdim diye ben köyümden
kovuldum (Gündüz, 2008: 418)

964

YEDİ YERDE OĞUL VERMİŞ ARI'M

Yedi yerde oğul vermiş Arı'm Arı'm
Gizli peteklerde balım var benim
Gelin utanmadan yalan söyledin
Ellenmiş petekte bal eyleşir mi?

Gördün mü Memet Tekçe mezarı?
Zarar mı verdi sana Kirlilik pazarı
Eve geldim karı vurdu azarı
Atın var Memet yükün hani senin? (Can ve Turhan,
2007: 318)

965

YENİ CAMİ ÖNÜNDE BİR UZUN SELVİ

Yeni Cami önünde bir uzun selvi
Selvinin dalları kudretten telli
Kimimiz nişanlı kimimiz evli

Bağlantı

Neyleyim dünyayı yar olmayınca
İstemem gaymağı bal olmayınca

Yeni Cami önünde bir uzun mezer
Mezerin üstünde gumrular gezer
Oturmuş katipler künyemi yazar

Bağlantı (TRT, 2000b: 790)

966

YENİ ÇİFTLİK DERLER ÇÖLÜN DÜZÜNDE

Yeni çiftlik derler de çölün düzünde
Yeşil ördek m'öter suyun gözünde
Allah canımı alsın Nezik dizinde
Ağla gözyaşını sil gara gözlüm
Yayladan mı geliyon da boylarına maşallah
Bizim evde gelin yok da sen olursun inşallah
Ohtap bellerinden de geliyor posta
Benden selam söylen o nazlı dosta
Sorarsan nezüğü Sivas'ta hasta
Ağla gözyaşını sil kara gözlüm
Yayladan mı geliyon da boylarına maşallah
Bizim evde gelin yok da sen olursun inşallah
(Can ve Turhan, 2007: 231; Turhan vd. 2008: 294;
TRT, 2000b: 782)

967

YEŞİL OLUR SANDIKLI'NIN BİBERİ

Yeşil olur Sandıklı'nın biberi
Genç gelinler getirirler haberi
Yel estikçe tere de toplar kabarı
El ettikçe uzaklaşma gel beri

Ay oğlan Tatar mısın

Şeftali satar mısın

Şeftali pazarında

Sen oruç tutar mısın

(da ayle de gel

cepkenini köşelerde bayle de gel)

Şeker olur Sandıklı'nın meyvesi
Hoşa gider sırma cepken giymesi
İmanı üstüne mor fes eymesini
Ay oğlan ay oğlan sen deli misin
Güzel sevmesine tövbeli misin

Çorap ipi maviştir
Tanrım bizi kavuştur
Gece ile gündüz de
Sevdiğimi ulaştır
(da ayle de gel
cepkenini köşelerde bayle de gel) (TRT, 2000b:
795)

968

YEŞİL ÖRDEK GÖLDE OLUR

Yeşil ördek gölde olur
Şahinler de çölde olur
Küçük yaşta evlenenin
Elbet gözü elde olur

Bağlantı

Yeri yeri gelin yeri
Gitti göçler kalma geri
Adamı yaldadan yeri

Keklikte benim kekliğim
Kanadma gül ektiğim
Eller sevdiğini almış
Nedir bu benim çektiğim

Bağlantı

Ördek isen göllere gel
Şahin ol da çöllere gel
Hakikatlı bir yar isen
El ettiğim yerlere gel

Bağlantı (TRT, 2002c: 190)

969

YIKIN ŞUNLARIN EVİNİ

Yıkın şunların evini
Alın içinden gelini
Biz geline gelmişüktür
Almayınca gider müyük
(Âdeti terk eder müyük)

Yıkın şunların evini
Alın içinden gelini
Yıkar da viran ederük
Çıkar da seyran ederük

Duz kabını duzsuz goyduk

Gız evini gızsız goyduk

Yıkın şunların evini

Alın içinden gelini

Yıkın şunların evini

Alın içinden gelini

Biz geline gelmişüktür

Almayınca gider müyük

(Âdeti terk eder müyük) (Tarlabaşı, 1995: 62)

970

YILAN İNCEDEN ÖTER

Yılan inceden öter
İncir Bağdat'ta biter
Nazlı yarin bağında
Elvan çiçekler biter

Sudan neziksen gelin
İçerem yazıksen gelin
Sudan neziksen gelin
İçerem yazıksen gelin

Bu dağda geven olsa
Geven de benim olsa
Padişah ferman yazsa
Seven sevenin olsa

Sudan neziksen gelin
İçerem yazıksen gelin
Sudan neziksen gelin
İçerem yazıksen gelin (Karadeniz, 1997: 386)

971

YILAN İNCEDEN ÖTER

Yılan inceden öter
İncir Bağdat'ta biter
Çok sallanma sevdüğüm
Cahilim aklım yiter

Yılanın incesine
Mailem cilvesine
Gelin güvey kavuşur
Darısı cümlesine (Karadeniz, 2010: 210; TRT,
2000b: 797)

972

YILDIZ DAĞI Tebriz Halay Havası

Yıldız dağı Yıldız dağı
Durur durur ışılar
Bura bekâr yeri (aman)
Geri dursun evliler

Bağlantı
Amman amman amman amman
Derdine derman amman

Gater gater oldu (amman)
Göçler yola dizildi
Yeni bildim (amman amman)
Elim yardan üzöldü
Bağlantı

Bende çıktım yarım (amman)
Bir gelinin peşine
Beş bin lira (amman amman sarı gelin)
Gelinin bir gülüşüne

Bağlantı (TRT, 2000b: 798; Turhan vd. 2008: 297)

973

YİĞİT ALI'M

Yük dibine yerin ettim
Yeşil perde yüzüne örttüm
Uyarmaya hicap ettim
Uyansana Yiğit Ali'm, gonca gülüm
Taman diyada sabah oldu

Ali'm giydiği atlas
Atlasa iğneler batmaz
Güveği (damat) olan böyle yatmaz
Uyansana yiğit Ali'm, gonca gülüm
Taman diyada sabah oldu

Ne yatarsın öyle yerde
Annen baban bekler evde
Gözüme indirdin perde
Uyansana yiğit Ali'm, gonca gülüm
Taman diyada sabah oldu

Ali'min bindiği atlar
Yüreğime koyun dertler
Anan duyar baban çatlar
Uyanmaz ki yiğit Ali'm, gonca gülüm
Taman diyada sabah olsa

Kadir derledi destanı
Kaybolmasın adı, sanı
Mevlam almış tatlı canı
Uyanmaz ki yiğit Ali'm, gonca gülüm
Taman diyada sabah olsa (Turhan vd. 1996: 107)

974

YİNE BAHAR GELDİ AKIYOR SELLER

Yine bahar geldi akıyor seller
Derdim içirimde ne bilsin eller
Otursam ağlasam del'olmuş derler
Elleri kınalı gözleri sürmeli ağlar Emine'm

Emine'm oturmuş taşın üstüne
Taramış zülfünü kaşın üstüne
Selamı gelirse başım üstüne
Koyunu kuzudan seçtin mi Emine'm

Emine'm oturmuş çorap örüyor
Çorabın üstüne güller bürüyor
Emine'm ellere gelin mi oluyor
Yas çekip karalar bağlar Emine'm.

Emine'm şu yerlerde salınıp gezer
Kınalı parmaklar badeler süzer
Maşallah deyin de değmesin nazar
Yas çekip karalar bağlar Emine'm

Yine bahar geldi donandı dağlar
Eridi karları suları çağlar
Var mı bizim gibi küçükten ağlar
Elleri kınalı gözü sürmeli ağlar Emine'm

Emine'min odası kibleye karşı
Yıkılmış mihrabı kan ağlar taşı
Garip Emine'min görgülü başı
Elleri kınalı gözü sürmeli ağlar Emine'm (Atılğan,
2002: 248)

975

YOĞURT KOYDUM DOLABA
Yoğurt koydum dolaba (ellere vay)
Bugün başım kalaba (ellere vay)
O yar küsmüş gidiyor (ellere vay)
Yıkılası halaba (ellere vay)

Bağlantı
Ellere cicom cicom ellere vay
Meğerki ölmemişem vermem seni de ellere vay
Giysin pembe fistanı sürünsün saçakları yerlere vay

Yoğurt koydum yiyessin (ellere vay)
Bana güzel diyessin (ellere vay)
Kız iken beğenmedin (ellere vay)
Gelin olam göresin (ellere vay)

Bağlantı

Yoğurt koydum yağ olsun (ellere vay)
Tevek diktim bağ olsun (ellere vay)
Varım yoğum yar için (ellere vay)
Yesin içsin sağ olsun (ellere vay)

Bağlantı (TRT, 2000b: 799)

976

YOKUŞ SENİ ÇIKAR MIYIM
Yokuş seni çıkar mıyım tersine
Kız ben sana küser miyim hersine
De yeri yeri de zalimin kızı
Serin fistanına sarı fesine
Geyin geyin yad ellere at beni
De yeri yeri de zalimin kızı

Bağlantı
De yeri yeri de zalimin kızı
Esti deli poyraz ayırdı bizi
De yeri yeri de muhannet gelin
Ok vurdun sineme oldukça derin

Kırmızılar giymiş alınan oynar
Deste zülfleri telinen oynar
De yeri yeri de zalimin kızı
Yar beni bırakmış elinen oynar
El inen oynayan yari neyleyem
De yeri yeri de zalimin kızı

Bağlantı

Yokuş seni çıka çıka usandım
Ayağıma diken battı gül sandım
De yeri yeri de zalimin kızı
Bende seni bir vefalı yar sandım
De git elin kızı senden yar olmaz

De yeri yeri de zalimin kızı
Bağlantı (Karadeniz, 2000: 154)

977

YOL ÜSTÜNDE DİKİLİ TAŞ
Yol üstünde dikili taş ah aman aman aman
Bir evde iki kardeş sevdiğim aman
Biri kaynım olursa ah aman aman aman
Biri bana arkadaş sevdiğim aman

Gökten zenbil iniyor ah aman aman aman
Fırıl fırıl dönüyor sevdiğim amman
Ateş misin sevdiğim ah aman aman aman
Seni gören yanıyor sevdiğim aman (Birdoğan,
1988: 112)

978

YOL ÜSTÜNE KURDUM KARA KAZANI
Yol üstüne kurdum kara kazanı
Ben isterim okuyanı yazanı (vay vay)
Ben istemem meyhanede gezeni

Bağlantı

Var git oğlan var git ben almam seni (vay vay)
Anamdan babamdan intizar almam (vay vay)

Evlerinin önü tahta daraba
Ana beni niye verdin Arap'a (vay vay)
Arap beni satar verir şaraba

Bağlantı (TRT, 2000b: 800)

979

YOLA ÇIKTIM MARDİN'E
Yola çıktım Mardin'e
Düştüm senin derdine
Mevlam sabırlar versin
Yarini yitirene

Estel midyat arası
Sevdan başım belası
Senin bayan gözlerin
Melhem yürek yarası

Estel yolun yarısı
Yandı başım arası
Bana gurbet gezdirdi
Kırk bin başlık parası (TRT, 2000b: 801)

980

YOLDAN GEÇEN YOLCU KARDEŞ
Yoldan geçen yolcu kardeş
Eylen bir sual sorem sana
Sorem de muradım alem
Ben mi güzelem kızdır güzel yar güzeller

Yoldan geçen yolcu menem
Razı olsam söyle menem
Mebalinize giremenem
Sen de güzelsen kız da güzel yar güzeller

Al elmanın iyisini yüke tutarlar
Çürük olanları yola atarlar
Kız ile gelini bir mi tutarlar
Kız dururken kimse bakmaz geline

Seher vakti şu bulağın başında
Uğradım sunanın ikisine men
Bir geline baktım bir de bu kıza
Can kurban eylerem ikisine men (TRT, 2000b: 801)

981

YONUK OLUR MERDİVANIN TAŞLARI

Yonuk olur merdivanın taşları
Bir omuzdan bir omuza saçları
Keman olmuş sevdiğimin kaşları
Bu yandan gel kömür gözlüm bu yandan

Bağlantı

Anam babam sarı kız
Malım mülküm sarı kız
Gelirim dedim sarı kız
Paraları yedin sarı kız

Yordu beni evlerinin yokuşu
Yaktı beni sarı kızın bakışı
Beni görüp sarı kızın kaçışı
Ne kaçarsın a sevdiğim benim

Bağlantı

Evinizin önü bir büyük dere
Güzelim sorarım eviniz nerde
Dünür göndermedim kız baban vere
Bu yandan gel kömür gözlüm bu yandan

Bağlantı (TRT, 2000b: 802)

982

YORDU BENİ EVİNİZİN YOKUŞU

Yordu da beni a güzel de evinizin yokuşu
Yaktı da beni o gelinin a güzel de bakışı
Yaktı da beni o gelinin a canım a güzel de bakışı

Çıkma dedim a güzel de merdivenin başına
Sen getirdin güzel güzel bu sevdayı a canım a güzel
de başıma
Sen getirdin güzel güzel bu sevdayı a canım a güzel
de başıma (Tan ve Turhan, 2001: 145)

983

YOZGAT'IN MEHLESİNDE (OLMADI GELİN OLMADI)

Yozgat'ın mehlesinde
Hocaya bak hocaya
Acep kızlar der m'ola
Biz de varsak kocaya
Olmadı gelin olmadı
İş yerini bulmadı
Seni seven delikanlı
Öptü de sevdi almadı

Tefe vur sesi çıksın
Başından fesi çıksın
Yozgat'tan kız almayın
Aklında baba çıksın
Olmadı gelin olmadı
İş yerini bulmadı
Seni seven delikanlı
Öptü de sevdi almadı
Yozgat'ın mezerliği
Top biter üzerliği
Yozgat valisinde yok
Yarimin güzelliği
Olmadı gelin olmadı
İş yerini bulmadı
Seni seven delikanlı
Öptü de sevdi almadı (İvgin vd. 2009: 183)

984

YÖREMİZİN KARASUYU

Yöremizin Karasuyu
Pırıl pırıl çakıllı
Öyle bir yar isterim
Hem güzel hem akıllı
Mal alırsan yörükten
Gız alırsan Söğüt'ten
Çıktım yaylanın başına
Seyran ettim ovayı
Gız gönlümle doldurdun
Elindeki kovayı
Mal alırsan yörükten
Gız alırsan Söğüt'ten
Domaniç'e varalım
Obamızı kuralım
Söğüd'e döndüğümüzde
Düğün dernek yapalım
Mal alırsan yörükten
Gız alırsan Söğüt'ten (Gündüz, 2008: 427)

985

YÜCE DAĞ BAŞINDA

Yüce dağbaşında bir koyun meler
Koyunun sesleri bağırımı deler
Ne melersin koyunum vazgeç kuzundan

Koyunu güdersin kuzu gütmezsın
Güttüceğin yerlerde otlar bitmesin

Elmanın irisini yüke tutarlar
Çürük yarığını yabana atarlar
Kız ilen gelini dibine tutarlar
Eskiden sevdiğim sen değil misin
Yenile sevdiğim sen değil misin

Kız bana geleydin ölürdün acından
Öğütler mi aldın anandan bacından
Kız ben ölüyorum senin öcünden

Eskiden sevdiğim sen değil misin
Yeniden sevdiğim sen değil misin

Yorma gelin yorma oğlanı sen bil
Hünkarım beyim aman
Sultanım beyim aman
Dönüver usul boylum meydana gel (Karadeniz,
2000: 31)

986

YÜCE DAĞ BAŞINDA BİR GOYUN MELER

Yüce dağ başında (yar aman da) bir goyun meler
Goyunun sesleri de (yar aman da) bağırimi deler
Ne melersin goyunum (yar yar aman da) vazgeç
guzudan
Goyunu güdersin guzu gütmezsin
Güdüceğin yerlerde otlar bitmesin
Ah yar yar dost dost medet yar yar dost yarım yar
yar

Kız bana geleydin ölürmün acından
Öğütler mi aldın anandan bacından
Kız ben ölüyorum (ah aman aman aman) senin
öcünden
Eskiden sevdiğim sen değil misin
(yenile sevdiğim sen değil misin)

Elmanın iyisini yüke tutarlar
Çürük çarığını yabana atarlar
Kız ilen gelini (ah aman aman aman) bir mi tutarlar
Yorma gelin yorma seyran senindir

Hünkarım beyim aman sultanım canım aman
Dönüver usul boylum meydana gelin amman
Hünkarım beyim aman sultanım canım aman
Dönüver usul boylum meydana gelin yar gelin
(TRT, 2000b: 805)

987

YÜCE DAĞ BAŞINDA YAĞAN KAR OLSUN

Yüce dağ başında yağan kar olsun,
Yar bana darılmış, ömrü var olsun.
Bana yar olmayan kime yar olsun,
Sanki kunduramın bir mihı düştü.
Varamıyom sana iğdeli gelin,
Eli deste deste buğdalı gelin.
Her zaman bağlanır mavılı yazma,
Yar, gelip geçtikçe yüreğim ezme,
Vebalim boynuna yadınan gezme,
Merhametsiz elinden yaram var benim.
Varamıyom sana iğdeli gelin,
Eli deste deste buğdalı gelin. (Özbek, 1994:
171)

988

YÜCE DAĞDAN BİR YOL İNER

Yüce dağdan bir yol iner
Gelir dolanı dolanı
Bizim elin coşkun çayı
Akar bulanı bulanı

Bağlantı
Gelin oy gelin oy oy oy
Gelin oy gelin oy oy oy
Yandı yürek derin oy oy oy

Yüce dağdan aşan bilir
Aşıpta dolaşan bilir
Gurbet elin acısını
Yardan ayrı düşen bilir
Bağlantı

Yüce dağda kar olmaz mı
Sevende efkâr olmaz mı
Nazlı yardan ayrılırsam
Dünya bana dar olmaz mı
Bağlantı

Kayalarda buz bağladı
Dibini nevrüz bağladı
Beni de bir gelin vurdu
Yaramı da kız bağladı

Bağlantı (TRT, 2000b: 808)

989

YÜKSEK AYVANLARDA

Yüksek ayvanlarda bülbüller öter
Bülbülün figanı aleme yeter
Benim çektiklerim ölümden beter
Gel anam gel bacım gelin olasin
Perşembe gecesi bize gelesin
Elinin kınasın al eylemişler
Gözümün sürmesin bol eylemişler
Seni bir yiğide mal eylemişler
Gel anam gel bacım gelin olasin
Perşembe gecesi bize gelesin (Karadeniz,
2000: 410)

990

**YÜKSEK HANAYLARDA ÇALINSIN
SAZLAR**

Yüksek hanaylarda çalınsın sazlar
Bugün kına gecesi oynasın kızlar
Bu kız gelin oluyor yüreği sızlar

Bu hanaylar dar geliyor güzelim
Ayrılığın zor geliyor güzelim

Gümüş tasta al kınalar ezilsin
Sırma saçlar telem telem çözülün
Ela gözler süzüm süzüm süzülün

Ben bu ayrılığa dayanamıyom
Gelin olduğuma inanamıyom (TRT, 2000b: 809)

991

YÜKSEK İMİŞ ÇIKAMADIM AVLUNUZ

Yüksek imiş çıkamadım avlunuz
Senin ile böyle miydi kavlimiz
Küs geziyor bana zalım oğlunuz
Söz verdin de gelin m'oldun ellere

Gel gidelim Cafıye'm senin ile çeşmeye
Gizli dertlerimizi orda deşmeye
Önce söz verip de sonra geçmeye
Söz verdin de gelin m'oldun ellere

Bizim eller güzeldir dağın içinde
Cafıye'm gül olmuş bağın içinde
Emsalin yoğudu köyün içinde
Söz verdin de gelin m'oldun ellere (TRT, 2002c:
198)

992
YÜKSEK YÜKSEK TEPELERE EV
KURMASINLAR

Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar
Aşrı aşrı memlekete kız vermesinler
Annesinin bir tanesini hor görmesinler

Uçan da kuşlara malûm olsun, ben annemi özlerim
Hem annemi hem babamı, ben köyümü özlerim

Babamın bir atı olsa binse de gelse
Annemin yelkeni olsa uça da gelse
Kardeşlerim yolları bilse de gelse

Uçan da kuşlara malûm olsun, ben annemi özlerim
Hem annemi hem babamı, ben köyümü özlerim
(Birdoğan, 2008: 244; Turhan vd. 1996: 193;
Erdoğan, 2014: 103; TRT, 2000b: 811)

993
YÜKÜ YÜKLEYİN DENGİ DENKLEYELİM
(Bozlak)

Yükü yükleyin dengi denkleyelim
Yaylaların bahar zamanı geldi
Şafağın atmasını da bekleyelim
Sümbül nergis kokar zamanı geldi

Tülüler develer yavaş yol alır
Gona göçe Toroslar'a varılır
Yeşil otlaklarda bol bol yayılır
Su başında mola zamanı geldi

Yeşil ovalara çadır kurulur
Mallar toplanır da südü sağılır
Gelinler kızlar çalışır da yorulur
Muhabbet etmenin zamanı geldi (Atılğan, 1998:
435)

994
YÜRÜ DİLBER YÜRÜ SAÇIN SAZ GİBİ

Yürü dilber yürü saçın saz gibi
Yürüyüşün gelin değil kız gibi (vay)
Suna boylarına kurban olduğum
Aldadışın edalıca naz gibi (vay)

Bağlantı
Armut dalda gül bahçede sallanır vay
Şeker olur yere düşer ballanır vay
Sevdiğim de fidan gibi sallanır

Sallanan boyuna kurban olayım vay
Yandan bakışın kaş göz atışın
Dünya malı değer çalım satışın

Yürü diller yürü tutam elinden
Tenhalarda saram ince belinden (vay)
Eğer seni alırlarsa elimden
Dövem gidem kara bağrım taş ile (vay)
Bağlantı (TRT, 2000b: 811)

995
ZABAH OLDU GAYINNAM DA GELDİ

Zabah oldu gayınnam da geldi
(Sabah oldu kayınnam geldi)
Nedür halin gelin hanım dedi
Ah goca ciğeri kediler yedi
Gözün kör olsun gelin hanım dedi

Ağşam oldu efendim de geldi
Nedür halin bire hanım dedi
Ah gara cigeri kediler yedi
Gözün kör olsun seni garı dedi
Çağrın imamı muhtarı dedi
Boş kahadımı elime de vedi (TRT, 2000b: 814)

996
ZAHİDE KURBANIM N'OLACAK HALİM

Zahide gurbanım of n'olacak halim
Gine bir laf duydum kırıldı belim
Gelenden gidenden of haber sorarım
Zahide'm bu hafta oluyor gelin

Ezeli de deli gönlüm ezeli
Çiçekdağ'da döktü m'ola gazeli
Dolaştım alemi oy gurbet gezeli
Bulamadım Zahide'mden güzeli

Gurbet ellerinde of esirim esir
Zahide gurbanım hep bende gusur
Eğer anan seni bana verirse
Nemize yetmiyo el kadar hasır

NOT: Repertuardaki bu sözlerden başka, yörede
söylenen diğer sözleri;

Zahide gurbanım of sallama beşik
Beni genç yaşımda sen ettin aşık
Gadir mevlam senden of bir yar isterim
Ağ buğday benizli zülfü dolaşık

Ayınan doğar da of gününen aşar
Zahide'mi görenin tebdili şaşar
İyinin kaderi of kötüye düşer
Diken arasında kalmış gül bibi (TRT, 2002c: 200)

997
ZANDALYA GETİRİN GELİN OTURSUN

Zandalıya getirin gelin otursun
Çığrın gızın anasını eksini görşün
Bitmeyen işleri felek bitirsin

Bağlantı
Meleğim meleğim allı meleğim
Düşmanımız çoktur seni göreyim

Dolaştık da geldik bağdan bahçeden
Ellerin çıkmasını altın akçeden
Çeyizin toplansın gümüş bohçadan

Bağlantı

Geldiğimiz yollar bağlar arası
Gızım gelin oldu deyi ağlar anası
Eline yakışmış gelin gınası

Bağlantı

Ağbeyim kır atı çayıra bağlasın
Gır at kişnedikçe anam ağlasın
Şu benim gönlümü kimler eylesin

Bağlantı

Zabala gelecek atın eğerli
Alacamız olan senden değerli
Kızımızı sorarsan ondan hünerli

Bağlantı

Gettiğin yollar hep iniş yokuş
Seni göreyim gızım gaynana yakış
Eline yakışsın beklenen her iş

Bağlantı

Ak çeşmenin suyu gurnadan akar
Heç anasız bubasız gelin mi galkar
Gelinlik şerbeti gaynanan çalkar

Bağlantı (TRT, 2000b: 814)

998

ZEYNEB TÜRKÜSÜ

Söğüdün yaprağı narindir narin
İçerim yanıyor dışarım serin
Zeynebi bu hafta ettiler gelin
Zeynep'im Zeynep'im telli Zeynep'im
Üç kızlar içinde belli Zeynep'im

Zeynep bu güzellik var mı soyunda
Borça güller kokar senin koynunda
Arife gecesi bayram ayında
Zeynep'im Zeynep'im telli Zeynep'im
Üç kızlar içinde belli Zeynep'im

Zeynep'e yaptırırım altundan tarak
Tara zülfünü gerdana bırak
Zeynep'i ettiler bizlerden irak
Zeynep'im Zeynep'im telli Zeynep'im
Üç köyün içinde belli Zeynep'im

Zeynep sen güzelsin alı neylersin
Alın üstünde şalı neylersin
Yosmasın yosma malı neylersin
Zeynep'im Zeynep'im telli Zeynep'im
Üç köyün içinde belli Zeynep'im

Zeynep sen güzelsin (hameyli) takın
Hamamdan geliyor boyuna bakın
O kadar salınma nazardan sakın
Zeynep'im Zeynep'im telli Zeynep'im
Üç köyün içinde belli Zeynep'im

Zeynep'e yaptırırım bir gümüş nalın
Giy Zeynep onu karşımda salın
Bin beş yüz altundur Zeynep'e kalın
Zeynep'im Zeynep'im telli Zeynep'im
Üç köyün içinde belli Zeynep'im

Kemah'ın yolları dardır geçilmez
Soğuktur suları bir tas içilmez
Anadan geçilir yardan geçilmez
Zeynep'im Zeynep'im telli Zeynep'im
Üç köyün içinde belli Zeynep'im (Demirci, 1938:
190-191)

999

ZEYNEP BU GÜZELLİK (ZEYNEP TÜRKÜSÜ)

Zeynep bu güzellik var mı soyunda
Elvan elvan güller biter bağında
Arife gününde bayram ayında

Zeynep'im Zeynep'im allı Zeynep'im
Beş köyün içinde şanlı Zeynep'im

Zeynep'e yaptırırım altından tarak
Tara züflerin bir yana bırak
Zeynep'e gidemem yollar pek ırak

Zeynep'im Zeynep'im allı Zeynep'im
Beş köyün içinde şanlı Zeynep'im

Söğüdün yaprağı narindir narin
İçerim yanıyor dışarım serin
Zeynep'i bu hafta ettiler gelin

Zeynep'im Zeynep'im allı Zeynep'im
Beş köyün içinde şanlı Zeynep'im

Kangal'dan aşağı Mamaş'ın köyü
Derindir kuyusu serindir suyu
Güzeller içinde Zeynep'in huyu

Zeynep'im Zeynep'im allı Zeynep'im
Beş köyün içinde şanlı Zeynep'im

Zeynep'in alı var malı neylersin
Al yanak üstünde şalı neylersin
Bu yosmalık sende varı neylersin

Zeynebim Zeynebim allı Zeynebim
Beş köyün içinde şanlı Zeynebim

Mamaş'ın yolları dardır geçilmez
Soğuktur suları bir tas içilmez
Anadan geçilir yardan geçilmez

Zeynebim Zeynebim allı Zeynebim
Beş köyün içinde şanlı Zeynebim (Karadeniz, 1997:
401)

1000

ZEYNEP NERDEN GELİYON

Zeynep nerden geliyor
Yaylalardan aşağı
Acem şalı kuşağı
Sarmış bele aşağı

Bağlantı
Ah Zeynep Zeynep Zeynep
Eller gınalı Zeynep
Gözler sürmeli Zeynep

Zeynep'imın saçları
Oynar omuz başları
Zeynep benim olacak
Vermiyor gardaşları
Bağlantı (TRT, 2000b: 816)

1001

ZÜLÜFÜNÜ TARAMADIM

Zülüfünü taramadım
Çok istedim alamadım
Cümle kuşlar yuva yapmış
Bir kuş kadar olamadım

Yenikapı'da atlılar
Derdime dertler kattılar
Yarım beni beğenmezdin
Bak bana nişan taktılar (Karadeniz, 1997: 158)

BAŞLIĞI OLMAYAN TÜRKÜLER

1002

Oğlan Tarafı
A alaylar a balaylar temeli bozuk alaylar
İçinizde bir güzel var onu isteriz

Kız Tarafı
A alaylar a alaylar çengen alaylar
O güzelin o hanımın adını bidirin.

Oğlan Tarafı
A alaylar bulaylar Dalaman sürgünü alaylar
O hanımın o güzelin adı Fadimedir.

Kız Tarafı
A alaylar a bulaylar çingen alaylar
Ne edeceksiniz, ne edeceksiniz? Biz o güzeli size
vermeyiz.

Oğlan Tarafı
A alaylar ebulaylar o güzeli oğlumuza almak
isteriz.

Kız Tarafı
Karanfil katar katar
Ucu sulara batar
Sizin tembel oğlunuz
Baba eline bakar.

Oğlan Tarafı
Camilerde direk ister
Söylemeğe yürek ister
Sizin çirkin kızınız,
Kapularda börek ister

Kız Tarafı
Deniz dibi tekneli
Üstüne güller ekmeli
Sizin cavur oğlunuz
Nesine zahmet çekmeli.

Oğlan Tarafı
Bahçelerde gül ağacı
Dibindedir ilacı,
Sizin deli kızınız
Kara biberden acı.

Kız Tarafı
Ateş düştü Tavas'a
Şavkı vurdu boğaza
Biz kızımızı vermeyiz
Kekik yağcı kavaza.

Oğlan Tarafı
Ak kapı kara kapı
Yeşil billurun sapı
Siz kızınızı vermezseniz
Sürünsün kapı kapı

Kız Tarafı
Bürümcek kumaş dokumam
Ben cahilim okumam,
Aşı karanfil duruken
Deli şahboyu (şebboy) sokunmam.

Oğlan Tarafı
Bağçede koca yemiş
Dalları yere değmiş,
Sizin çirkin kızınızın
Kulağını keme yemiş.

Kız Tarafı
Ocak başında kutu
İçinde dolu koku
Kızımız altın topu
Oğlunuz keme bo...

Oğlan Tarafı
Bağçenin altı yemiş
Günden yanı erimiş,
Otuz iki meyve içinde
En tatlısı yar imiş.

Kız Tarafı
Ateş düştü kamişa
Su neylesin yanmışa
Ayol sizin oğlunuz
Kızımıza yanmışa!

Kız Tarafı Devamla:
Alayı alın düze
Görüşelim yüz yüze
Arada sevgi varmış
Kızı verdik biz size. (Demirci, 1938: 230-234)

1003
Abdullah'ım der de yaşlıym yaşlı
Elalemi gezdim görmedim mislin
Alnı altın sarılı, başı dal fesli
Aralıkta gelin kızlar kaldı mı? (Yalman, 1977a: 349)

1004
Ana beni evlendir
Güldürecek sen güldür
Beni bir bey istiyor
Ya ver ya beni öldür.

Ta yaşım on yedi
Aklım başıma geldi
Kadı kararı verdi
Kızım sen evlen dedi. (Demirci, 1938: 222)

1005
Ana benim nedir suçum
Furun gibi yanıyor için
Koca adama verdiğin için

İhtiyar adamın merdivenden inişi
Oynaşırken fırladı gitti dişi
Ben genç iken ihtiyara verdiler
Verdiler de kanıma da girdiler.

Dedem ile yatayım
Beşbirlik takayım.
Sarı kavunun dilimi
Dedem bunu bilir mi? (Demirci, 1938: 244)

1006
Arpa ekdim darı çıktı-şinanay,
Bir kız aldım karı çıktı-şinanay,
Küçük kızım adı çıktı-şinanay.

Haydi kuzum şinanayda şinanay,
Hayde yavrum şinanayda şinanay.

Arpa ekdim yaza kadar-şinanay,
Kaba döşek dize kadar-şinanay,
Kalk gidelim bize kadar. (Kunoş, 1998: 27)

1007
Aşağıdan gelen küçük gelin
Doldır dolu içeyim aşkına
Selam vermiş benim gibi dostuna
İnce belli şal kuşaklı bir gelin

Karşıdan gelen de küçük gelin
Azıcık karşımda durabildin mi?
Güvenim, güvencim senindir gelin
Kırıldı kollarım sarabildin mi?

Ezel yükseğinden inmişsin düze,
Sürmeler çekmişsin şol ala göze,
Bir çift sualım var darılma size,
Ellerimi koynucuğuna alabilin mi?

Karacaoğlan der ki asılmaz kara,
İçime açtın da sen onulmaz yara,
Dolanıp varma da sevdiğin yere,
Ya muhabbet kalkar ya bir hal olur. (Yalman, 1977b: 288- 289)

1008
Ayağına giymiş bir hoş yemeni
Kıza aşıkların kalmaz gümeni
Küçüksün sevdiğim bilmem amanı
Yaktı kül eyledi beni bir gelin

Öger Karacaoğlan da öğer
Altun saç bağları tupuğu döğer
Ay ile bahsetmiş gün ile doğer
Cennet-i alânın nuru bir gelin (Yalman, 1977b: 288)

1009
Bahçada içe dalları yerde
Ağlama gelin güveyi evde
Evlerinde Karataş
Gelin ağlar gözü yaş
Güveyi sorarsan Sırma bıyık kalem kaş
***

Hey çinçini
Öpem ağzının için
Hoş geldin sefa geldin
Mahamedin güvercini (Keçik, 2000: 108)

1010
Ben (sıkma) mı al isterim
Kollarımı dar isterim
El değmemiş yar isterim
Ağlasana Türkmen kız
Sen allı giy ben kırmızı.

Çaydan güvercin uçtu
Benim gönlüm sana düştü
Ağlasana Türkmen kızı
Sen allı giy ben kırmızı. (Demirci, 1938: 155)

1011

Ayranı sinekliye
Allah kısmet ederse
Omuzu tüfenkliye

Ben varamam çarıklıya
Tabanı yarıklıya
Allah kısmet ederse
Abani sarıklıya (Demirci, 1938: 222)

1012

(Kız)
Benli cennet gider suya
Mail oldum uzun boya
Şeftaliden doya doya
Elma pişsin gider miyam

(Oğlan)

Sen ay mısın yıldız mısın
Gece misin gündüz müsün
Gelin misin sen kız mısın
Eşim deye deye geldim

(Kız)

Ben ay değilim yıldızam
Gece değilim gündüzem
Gelin değilim ben kızam
Eşim oğlan Tahir sensin

(Oğlan)

Eline kına yakmadım
Gözüne sürme çekmedim
Alup da sultan deyemedim
Eşim deye deye geldim

(Kız)

Elim Allah'dan kınalı
Gözüm Mevla'dan sürmeli
Heman ağzına vurmali
Eşim oğlan Tahir sensin (Demirci, 1928: 86)

1013

Biner atın iyisine,
Gider yolun koyusuna.
Selam söylen dayısına,
Kız anam kınan kutlu olsun
Söyle dillerin datlı olsun

Kız ananı öksüz kodun,
Ak helkeyi susuz kodun,
Bir ovayı ıssız kodun,
Kız anam kınan kutlu olsun
Söyle dillerin datlı olsun

Kara kütük karıncalı,
Kızın gönlü yerinceli,
Çifte çifte görümceli,
Kız anam kınan kutlu olsun
Söyle dillerin datlı olsun

Biner atın etlisine,
Gider yolun enlisine,
Muştı gelsin emmisine,
Kız anası kız anası
Oldu güvey kaynanası. (Yalman, 1977a: 260-261)

1014

Bir sofraya isterim kimse sermedik
Bir yayla isterim kimse konmadık
Bir güzel isterim yad el değmedik
Ellenmiş de belenmiş nideyim?

Severim güzeli; bönce olursa,
Boyu uzun, beli ince olursa,
Severim atımı; dinççe olursa,
Kovulmuş, yorulmuşu nideyim?

Karacaoğlan der ki; kavli kararım;
Nedir yüce dağlar size zararım?
Ararsam pınarın gözün ararım,
Bulanmış da durulmuşu nideyim? (Yalman, 1977a: 106)

1015

Bugün Fadimemi gördüm
Yağlan yumurta yerdü
İstedim anasından
Kızım küçüktür dedi

İstedim babasından
Çeyizi yokdur dedi
İstedim gardaşından
Ben garışamam dedi

İstedim dayısından
Al ormandan kaç dedi
Ey olayım olayım
Seni nerde bulayım?

Seni bulduğum yerde
Bayılıp da galayım
Seni bulduğum yerde
Can verip de galayım. (Demirci, 1938: 213)

1016

Çalınmıyor davulları, sazları,
Avlanmıyor şahanları, bazları,
Oynamıyor gelinleri, kızları,
Duydum parçalanmış ili Avşar'ın

Kana karmış şu daracık dağları
Örselenmiş bahçeleri bağları
Yesir getmiş gelinleri, kızları
Bozulmuş gelini kızı Avşar'ın

Elbendi'm, bu iş bize güç oldu
Osmanlı'da altınımız tunç oldu,
Gözü yaşlı şahbazımız nicoldu,
Ermedi çakmağa eli Avşar'ın (Yalman, 1977b: 349-350)

1017

Çıktım Yüklüğün başına,
Bağırdım dudu kuşuna.
Doğan ayın on beşine,
Kız anam, kınan kutlu olsun!
Söyle, dillerin datlı olsun!

Çıktım kavak uğrusuna,
Balta vurdum kurusuna,
Üç güzelin birisine,
Kız anam, kınan kutlu olsun!
Söyle, dillerin datlı olsun!

Sofrada kodun kaşığı,
Atladın geçtin eşiği,
Obamızın yakışıği,
Kız anam, kınan kutlu olsun!
Söyle, dillerin datlı olsun!

Kır at gelmiş, gemin gever,
Boz Lök çökmüş, çanın döğer.
Kız oturmuş duvak eğer,
Kız anam, kınan kutlu olsun!
Söyle, dillerin datlı olsun! (Yalman, 1977a: 259-260)

1018

Dağda davar güderim
Eve haber ederim
Emmim kızı vermezse
Başım alıp giderim

Ekin ekdim bir kucak
Derdin beni alacak
İkimizin sevdası
Kıyamete kalacak (Demirci, 1938: 126)

1019

Diktik bayrağı da ettik düğünü
Dostum ağlar düşmanlarım sevinir
Bana çok mu gördün Şerefli köyünü
Ağla gelin şimden sonra dul kaldın

Emine gelin güneşlerde oturur
Gelene gidene sohbet yetirir
Cennet-i âlâdan koku getirir
Ağla gelin şimden sonra dul kaldın

Deniz kenarında büyük adalar
Yel vurdukça siyah zülfün zedeler
Başına yıkılsın yüksek odalar
Ağla gelin şimden sonra dul kaldın

Aşağıdan yukarı iki atlı
Azrail gelmiş canlarım tatlı
Bedeli verelim yâr iki katlı
Ağla gelin şimden sonra dul kaldın (Yıldırım, t.y.: 87)

1020

Fırın üstünde fırın
Duyun komşular duyun
Yar üstüme yar sevmiş
Derdime çare bulun.

Fırın üstünde kürek
Ne yanıyon a yürek
Her derdlere dayandın
Buna da dayan yürek. (Demirci, 1938: 245)

1021

Gocadama (koca adama) yatak serdim gül gibi
Atladı da geçiverdi kör gibi
Zabah baktım eşeyvermiş göl gibi

Anam beni güldürmedi gülmesin
Benden başka evlat yüzü görmesin

Gocadamın merdivanden inişi
Ablayı pufalay görür her işi
Baklava yirken fırladı (gitti) ön dişi

Hey bacılar buna can mı dayanır
Akşam yatar guşluk vakti uyanır

Gocadamın dombay(manda) gibi yatışı
Goyun köpeğine benzer bakışı
Ergen gibi göremiyor her işi

Ben gül idim eskimişe verdiler
Hem verdiler hem münasip gördüler

Gocadamın sakalını yoldursam
Yoldursam da kıl torbaya doldursam
Gocadamı delganlıya(delikanlıya) döndürsem

Anam beni güldürmedi gülmesin
Benden başka evlat yüzü görmesin

Gocadamın üç kızı var ben gibi
Bir oğlu var daldan gopmuş gül gibi
Beni ona verivermişler kör gibi

Sürtüne sürtüne geldi bir koca
Goynuna girmeden ışıdı baca

Gocadama gutnentari (kutnu entari) uymamış
Uymuş emme deliganlıya dönmemiş
Neyleyeyim yar gadrini bilmemiş

Hey bacılar buna can mı dayanır
Akşam yatar seher vakti uyanır

Urgan verin gocadamı bağlayın
Bağlayın da anam evin boylayın
Hey bacılar ben derdime ağlayın

Anam beni güldürmedi gülmesin
Benden başka evlat yüzü görmesin (Ataman, 1992:
19-20)

1022

Hamamın üçtür kurnası
İçinde üç kız yunası
Üç kızın biri gelin olası
Üç kızın biri benim olası. (Demirci, 1938: 224)

1023

(Erkek)
Hastayım attan inemem
İnersem dahi binemem
Çay suyuyla ben kanamam
Doldur bir su telli gelin.

(Kadın)
Çay kenarında duramam
Boyuna çiçek deremem
Altın tasla su veremem
Eğil eğil iç çaylardan.

(Erkek)
İstanbul'dan gelir Tatar
Yamcısını yandan atar
Garip olan nerde yatar
Kondur beni telli gelin.

(Kadın)
İstanbul'dan gelir Tatar
Katarına kervan katar
Garip olan handa yatar
Kondur imam yiğit seni.

(Erkek)
Yayla yayla geçince
Soğuk sular içince
Güzel gitmem seni sarmayınca
Kondur beni telli gelin.

(Kadın)
Yayla yayla geçmedin mi?
Soğuk sular içmedin mi?
Hiç güzel görüp geçmedin mi?
Var git yiğit almam seni.

(Erkek)
Yüksek konağın gelini Sarayım ince belini
Kırma şu hınzırın sözünü
Kondur beni telli gelin.

(Kadın)
Hınzır dedikleri it köpektir
Her gün yediği köektir

Benim ağam İstanbul'da beydir
Konduramam yiğit seni.

(Erkek)
İstanbul'dan gelir ferman
Kalmadı dizimde derman
Bey Mustafa sana kurban
Kondur beni telli gelin.

(Kadın)
İstanbul'dan gelir ferman
Hak dizine versin derman
Telli gelin sana kurban
Kondurayım yiğit seni. (Demirci, 1938: 277-279)

1024

Hey ağalar, kötü avrada etmen emeği
Midem çekmez pişirdiği yemeği
Kazandan çıktı bir kıl emiği
Alman kötü avradı huri de olsa.

Kötü avrat dersen çifıştar düşmez
Üfüre üfüre mancası pişmez
Bir at üste versen kimse değişmez
Alman kötü avradı huri de olsa

Kaşını yıkmış da yüzün şişirir
Somranı somranı manca pişirir
Döşeği yaz deyince çuludeşirir
Alman kötü avradı huri de olsa

Karacaoğlan der Mevlam bizi yaratır
Kötü avrat çocuğunu ele beletir
Kabını yumaz da ite yaladır
Alman kötü avradı huri de olsa (Yalman, 1977b:
374)

1025

İçeri girsem evim değil
Dışarı çıksam köyüm değil
El oğlu benim emmim değil

İçeri girsem ev karanlık
Dışarı çıksam bağrım yanık
Eller uyur ben uyanık.

Kıl kopardım deriden
Ne bakarsın geriden
Kurbanlık koyu gibi
Ayırıyorlar sürüden. (Demirci, 1938: 235)

1026

Karacaoğlan güzellerin salağı,
Severler güzeli çekerler halayı,
Kadamı alasın güzeller alayı,
Eviden ağlarken çıktı bir gelin. (Yalman, 1977a:
261)

1027

Kaya dibi karıncalı
Yanı çifte görümceli
Hem dayılı hem amcalı
    Yarenim kınan kutlu olsun
    Orda dirliğin datlı olsun.
Atlayıp geçer eşiği
Sofrada kalır kaşığı
Gelin evlerin ışığı
    Yarenim kınan kutlu olsun
    Orda dirliğin datlı olsun. (Özbek, 1994:
410)

1028

Kızım sana yaptırayım,
Bir mantin ferace;
Giy arkana bak sefana,
Varma da kocaya.

Kocan olsun da yerlere girsin;
Hayırsızın adın anma,
Oğursuzun adın anma.

Kızım sana yaptırayım,
Ben bir yıldız i(ğ)ne;
Tak başına bak sefana,
Varma da kocaya.

Kızım sana yaptırayım,
Ben bir moda potin;
Giy ayağına bak sefana,
Varma da kocaya.

Kızım sana yaptırayım,
Güzel bir elma kürk;
Giy arkana bak sefana,
Varma da kocaya.

Kızım sana yaptırayım,
Ben bir elmas yüzük;
Tak parmağna bak sefana,
Varma da kocaya.

Kızım sana yaptırayım,
Ben bir altın sahat;
Tak boynuna bak sefana,
Varma da kocaya. (Kunoş, 1998: 146-147)

1029

Kötü olur avradın kötüsü kötü
Çengellerde kokudur aldığı eti
Bir elden bir ele yayılır meti (methi)
Yandım -zavratızordun- da elinden
Kurtar Allah'ım bizleri kötü dilinden (Yalman,
1977b: 201)

1030

Ne yokuşun başındayım
Ne inişin peşindeyim

Bana dulluk mu yakışır?

On dört on beş yaşındayım. (Demirci, 1938: 313)

1031

Nerden geldin kadifeli gelin çaydan mı geçtin
Yanakların al al olmuş konyak mı içtin
İçtiğiniz konyak mezesi kaymak.

Sen kimin yarisin yavrum her yanın oynak
Atlatırlar kadifeli gelin atlatırlar
Yaman olur elin oğlu çatlatırlar. (Demirci, 1938:
146)

1032

Oturmuş ak gelin taşın üstüne
Taramış zülfünü kaşın üstüne
Bir selam geldi başım üstüne
Alırım kız seni komam illere

Bir taş attım karlı dağlar ardına
Yuvarlandı düştü yarin yurduna
Ben yeni de düştüm sevda derdine
Alırım ahdımı komam illere

Atımın kuyruğu cura saz gibi
Divana vurmuş da ergen kız gibi
Alarmış yanağı bahar yaz gibi
Getirin kır atım göçem illere

Dadaloğlu der de oldum kastana
Gelip geçer selam verir dost bana
Göçeyim mi bilmem Namrun üstüne
Çekilem mi kahpe Bulgar illere (Yalman, 1977b:
55- 56)

1033

Sabahtan uğradım kıza
Boyu selvi dalına benzer
Yanında bir gelin vardı
Al yanağı bala benzer

Gelin hurilerden biri
Kızsa melekden biri
Gelin al çemenli koru
Kız tomurcuk güle benzer

Kız daha olmamış gerdek
Gelin yeşil başlı ördek
Geziliyor elinde bardak
Kız turnada yele benzer

Gelin güler için için
Kız geline bulur suçun
Gelin örseletmiş saçın
Kızın saçı tele benzer

Gelinin benleri beste
Kız beni eyledi hasta
Gelin şekerlenmiş tasta
Kız süzölmüş bala benzer

Gelin dedim aktır yüzün
Hiç menendi yoktur kızın
Karacaoğlan ikinizin
Kapısında kula benzer (Yalman, 1977b: 247-248)

1034

Su akar eşmal eşmal
Güzelliğın başa düşman
El oğlunu dost seçme
Yüzü dost kalbi düşman

Kara koyun etli olur
Kavurması tatlı olur
Dul yerine varan kız
Ölmez ama derdli olur (Demirci, 1938: 246)

1035

Şu dağların meşesi gönlüm
Billur şişesi gönlüm
Yanıklık kemiğe işledi
Ateşe döşesi gönlüm.

Aman aman yaylada bülbül ötmesin
Evli olanlar hovardalık etmesin
Evliler hovardalık ederse
Genç kızlar evlerinden gitmesin

Aman aman kuyubaşı apaydın
Güzel yârim canlarımı pek yaktın
Aman aman dut dalına konan kuşlar
İnsan sevdiğine canları bağışlar. (Demirci, 1938: 127)

1036

Tabancanı çifte doldur
Elini tetikten kaldır
Bir çift sözüm var kardeşim
Söyleyeyim sonra öldür

Yüce dağda kar erisin
Enginin duman bürüsün
Beddua vermem kardeşim
Ağzımda dilim çürüsün

Yüce dağın karı idim
Ben anamın biri idim
Öldürme beni kardeşim
Sağ gözünün nuru idim (Yalman, 1977b: 268)

1037

Tüfeğimi kazıklara assınlar
Esvabımı bohçalara bassınlar
Nişanlımı kardeşime yazsınlar
Vardım öldüm kayalarda avcılar

Zıbınımı verin beni yuyana,
Göyneğimi verin suyum koyana,
Bu yiğidin aslı nerden diyene,
Varın deyin Nurhaklıdır yoldaşlar! (Yalman, 1977b: 399)

1038

Ufacık kayaların çekiççiler kırdı,
Domurcuk memelerin yad eller derdi.
Sevgili günlerin gelin teberrük kaldı
Saklan gelin saklan borandan kıştan. (Yalman, 1977a: 268)

1039

Üfürür üfürür yanmaz ocağı
Kanaralar gibi kokar bucağı
Tavuk bokuyla dolar bucağı
Yandım, çepelimürdün elinden
Tanrı kurtar beni onun dilinden (Yalman, 1977b: 202)

1040

Var git oğlan anan seni eversin
Camadan üstüne cepken giyersin
Kaşın üstüne mor fes eğersin
Ay oğlan ay oğlan sen deli misin?
Güzel sevmeğe töbeli misin?

Havuzun başına yatmış uyumuş
Ela gözlerini uyku bürümüş
Herkes sevdiğini almış yürümüş
Ay oğlan ay oğlan sen deli misin?
Güzel sevmeğe töbeli misin? (Demirci, 1938: 153)

1041

Yağmur yağar da ışılaşır sayları
Eli göçmüş de bozulaşır daylağı
Taze gelindir koç yiğidin yaylağı
Gelinden usanmış kız ister gönül

Benden selam söyleyin uşağı
Mail oldum belindeki kuşağa
Yata idim ak çarşafı döşeğe
Yastıktan usanmış kol ister gönül (Yıldırım, t.y.: 303)

1042

Yörün güzeller yaylaya yürün,
Gelin ağlaşır da bir fırsat verin
Güveyimiz gelende halıyı serin
Yörün gidelim de fırsat verelim (Yalman, 1977a: 268)

VARYANLARI

KÖPRÜNÜN ALTI DİKEN

(uy uy uy uy) Köprünün altı diken
(uy uy uy uy) Yakma beni gül iken
(uy uy uy uy) Allah da (Mevlam da) seni yaksın
(uy uy uy uy) Üç günlük gelin iken

(uy uy uy uy) Pencereden bakıver
(uy uy uy uy) Bir gadeh ırakı ver
(uy uy uy uy) Sinendeki gülleri
(uy uy uy uy) Elime (yüzüme) bırakıver

(uy uy uy uy) Köprüden geçerken
(uy uy uy uy) Köprü salladı beni
(uy uy uy uy) Yine zalimin gızı
(uy uy uy uy) İpsiz bağladı beni (TRT, 2000b: 564)

KÖPRÜNÜN ALTI DİKEN

Köprünün altı diken
(Zöhrem) Yaktın beni gül iken
Allah da seni yaksın
(Zöhrem) Üç günlük gelin iken
Mest etdin de hanım Zöhrem mest etdin
El oğlunu sen kendine dost ettin

Köprünün altı desdi
(Zöhrem) kemer belimi kesdi
Gurbetdeki sevdiğim
(Zöhrem) şimdi aklımdan geçti
Merdanedir hanım Zöhrem merdane
Bal mı yakdın ak gerdane gerdane (TRT, 2000b: 564)

KÖPRÜNÜN ALTI DİKEN

Köprünün altı diken (uy aman nazlı yar)
Yaktın beni gül iken (hele hele nazlı yar)
Allah da seni yaksın (uy aman nazlı yar)
Üç günlük gelin iken (hele hele nazlı yar)

Köprünün altı testi (uy aman nazlı yar)
Kemer belimi kesti (hele hele nazlı yar)
Sıladaki sevdiğim (uy aman nazlı yar)
Şimdi de aklıma düştü (hele hele nazlı yar)

Bu dağın oylumuna (uy aman nazlı yar)
Kuş konar yaylımına (hele hele nazlı yar)
Eğil eğil bir öpem (uy aman nazlı yar)
Geldik yol ayırımına (hele hele nazlı yar) (TRT, 2000b: 564)

ANKARA'DA YEDİK TAZE MEYVAYI

Ankara'da yedik taze meyvayı
Boşa çiğnemişim yalan dünyayı
Keskin'den yıktırmayın künyayı

Bağlantı
Söyleyin anama anam ağlasın
Babamın oğlu var beni neylesin
(Anamdan gayrısı yalan ağlasın)

Tirene bindim de tiren salladı
Zalim doktor ciğerimi elledi
İyi olursun diye köye yolladı

Bağlantı

Ankara'dan çıktım başım selamet
Keskin'e varınca koptu kıyamet
Gelin Hatice'm de kime emanet

Bağlantı (TRT, 2002c: 10)

ÖZ GEÇMİŞ

İlk ve ortaokulu Özgürler İlköğretim Okulu'nda, lise öğrenimini ise Karapınar İbrahim Gündüz Anadolu Lisesi'nde tamamladı. 2013 yılında Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. 2014 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Pedagojik Formasyon eğitimi aldı. 2018 yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı. Şu an Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Evli ve bir çocuk annesidir.